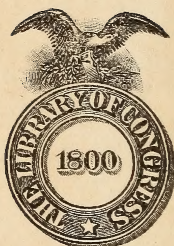
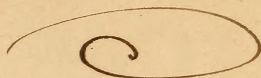

Band - 40 ß.

1,50

Jesu Christi Underwerk,

exegetiskt-homiletiskt

bearbetade

af

Fredrik Gustaf Lisco.

Öfwersättning

af

J. N. Holmgren,
Esquadrons-Predikant wid Kongl. Lif-Garde till Häst
och Fång-Predikant.

STOCKHOLM.
Tryckt hos Johan Hörberg, 1837.

Författarens Förord.

Mitt exegetiskt-homiletiska arbete öfwer Jesu Paraboler har föranlåtit mig till att på ett alldeles lika sätt bearbeta Herrens Underwerk, hwilka jag, under hopp att de med samma wälbehag skola emottagas, härmed öfwerlemnar åt mina Embetsbröder och Sacri Ministerii Candidater. Att uppfatta och utweckla karaktererne hos de uti deßa berättelser handlande personer, att lefwande och åskådligt framställa de omförmälda händelsernas gång, att blicka in uti deras hjertan, hwilka hos Jesus sökte hjelp, och att utur allt detta framleda sanningarne, som angå Christnas tro och lefwerne — detta har utgjort mitt förnämsta bemödande wid detta arbete. Med framställningen af tankegången uti de särskilda historierna, har min afsigt icke så mycket warit, att gifwa prediko-utkast, som att blott antyda, huru man måhända bör förfara, för att, enligt den analytiskt-synthetiska methoden, och det uti den ordning texten upptager allt, homiletiskt bearbeta den hel och hållen. Då en historia icke, såsom Parabolen, innefattar blott en hufwudtanke, utan medgifwer en flerfaldig betraktelse ifrån olika sidor, så kunna ganska wäl andra hufwudsatser, än de af mig uppgifna, utwecklas utur de särskilda berättelserna om Underwerken; dock förblifwer det alltid för homileterne ett bestämdt åliggande, att bearbeta *hela* texten, och icke utur densamma uttaga blott någon enskild del. Endast genom ett sådant predikosätt uppfyller Predikanten sin pligt, *att wara en tolk af det gudomliga Ordet*; endast genom ett sådant förfarande är han i stånd att någorlunda igenfinna detta Ords outtömliga rikedom, att framlägga den för sina åhörare, och att, genom sina föredrag, inbjuda dem till en wälsignelserik läsning af den Heliga Skrift.

Måtte Kyrkans Herre med sin wälsignelse beledsaga detta arbete, så att det icke må blifwa utan all helsosam frugt för dem, som betjena sig af detsamma!

Innehåll.

Förberedande anmärkningar öfwer underwerk i allmänhet.

Rättelser:

Sid.	92	rad.	16 uppifr.	står:	suæ	läs:	sua
"	101	"	4 nedifr.	"	ock	"	och
"	133	"	22 "	"	Calvin:	"	Calvin
"	164	"	1 "	"	admodum	"	ad modum
"	167	"	6 "	"	Han	"	han
"	200	"	13 uppifr.	"	sand	"	sänd
"	—	"	4 nedifr.	"	och af	"	och hade af
"	217	"	6 "	"	alteriores	"	ulteriores
"	226	"	20 "	"	twång	"	twånget
"	—	"	21 "	"	tyranni	"	tyranniet
"	228	"	4 "	"	obsolutum	"	absolutum
"	252	"	2 "	"	viæ	"	vitæ
"	258	"	8 uppifr.	"	Han	"	den
"	260	"	10 "	"	sinnen	"	sinne
"	287	"	10 "	"	i naliquos	"	in aliquos
"	290	"	20 "	"	walfiskens	"	hwalfiskens
"	297	"	13 "	"	σχολάςοντα	"	σχολάζοντα
"	310	"	14 "	"	salurari	"	saturari
"	313	"	6 nedifr.	"	Detta	"	detta
"	321	"	11 uppifr.	"	att så wäl	"	så wäl att
"	339	"	2 "	"	nyare	"	nyare tiden
"	—	"	17 "	"	falska	"	falskt,
"	351	"	13 "	"	icke blott wid sjukdomstillfällen kalla	"	wid sjukdomstillfällen kalla icke blott
"	356	"	1 "	"	sollicitudium	"	sollicitudinem
"	371	"	10 nedifr.	"	demum	"	domum
"	376	"	5 "	"	osynliga, det synliga	"	osynliga i det synliga,
"	394	"	7 uppifr.	"	lif	"	lifwet
"	408	"	12 "	"	bewara,	"	bewara
"	425	"	1 "	"	de	"	wid de
"	433	"	1 "	"	hören	"	hörer
"	457	"	4 "	"	Honom	"	honom

Obetydligare fel täcktes Läsaren sjelf rätta.

Förberedande anmärkningar öfwer underwerk i allmänhet.

1. Hwad är ett underwerk?

Huru högst mångfaldigt och olika swaret på denna fråga än må utfalla, och i huru mycket ifrån hwarandra afwikande uttryck man än må bestämma begreppet af ett underwerk, så är likwäl det något för alla deßa begreppsbestämmanden gemensamt, att med ett underwerk förstås en högst obegriplig händelse, en alldeles utomordentlig gerning. Begreppet af det sällsamma, det oförklarliga, det ifrån det alldagliga och wanliga afwikande, ligger onekligen uti allt det, som man gemenligen kallar underwerk. Det dagliga lifwets händelser, de under naturens lopp alltid återkommande fenomener pläga wi icke gifwa namn af underwerk, äfwen om werkligen, wid grundligare betraktande, något utomordentligt och obegripligt företer sig hos dem, såsom t. ex. wid hwarje alstring och utweckling inom naturens rike; det, som inom detta område tilldrager sig i en regelbunden ordning, uti ett wäl inrättadt omlopp, efter wißa märkbara, mer eller mindre lätt upptäckta lagar, kallade naturlagar, gifwer ingen namn af ett underwerk; men wäl de händelser eller genom menniskor frambragte werkningar, hwilka icke tilldraga sig efter de för oß bekanta naturlagarne och naturordningarne, icke genom dem låta förklara

sig. Begreppet af ett underwerk eller af det underbara har således uppenbarligen en hänsyftning på begreppet af det regelbundna, af det laglikmätiga, utesluter detta i en wiß mån och grad, samt innesluter uti sig wäsendtligen det, att ett underwerk icke hörer till spheren af det för oss wälbekanta laglikmätiga. Då wår kunskap om naturlagarne d. w. s. om den af Skaparen faststälda ordningen, uti och efter hwilken fenomenerna inom den synliga skapelsen framträda, är ofullkomlig, och fördenskull ett framskridande i denna kunskap är likaså wäl möjligt, som enligt erfarenheten werkligt; då hwar och en förnuftig måste medgifwa, att wetenskapen under tidens fortgång allt djupare inträngt uti upptäckandet af naturlagarne och uti igenfinnandet af naturordningen: så skulle på en naturwetenskapens och naturkunskapens lägre och ofullkomligare ståndpunkt mycket kunna förekomma såsom underwerk, hwilket på en högre ståndpunkt af denna wetenskap och wid densammas djupare inträngande i naturen och deß fenomener, icke mer skulle förefalla såsom underwerk, emedan man har upptäckt de ordentliga, förut dolda lagar, enligt hwilka det regelbundet förnyar sig och inträder uti fenomenernas werld. Detta wore nu begreppet af det relativt-underbara; men till denna kategorie hörer icke det underbara eller underwerken uti den Heliga Skrift; de uti densamma anförda underbara händelser och gerningar äro fastmera absoluta underwerk d. w. s. sådane, som för den menskliga kunskapen alltid skola blifwa underwerk, huru stora framsteg naturwetenskaperne än måga göra, och huru djupt det menskliga förståndet än må intränga uti kunskapen om naturlagarne och naturordningen; oaktadt allt detta wetenskapliga fullkomnande af naturkunskapen kan och skall det likwäl aldrig komma derhän, att man upptäcker en lag, genom hwilken Bibelns underwerk skulle kunna naturligt förklaras och af menniskor, genom anwändande af de kända och wid un-

derwerket werksamma krafterna, mekaniskt eller dynamiskt förnyas. Den, som tror de uti Bibeln omförmälda underwerken, skall aldrig låta intala sig, att de äro blott relativa underwerk, utan han anser dem för absoluta underwerk och är öfwertygad, att de aldrig skola kunna härledas ifrån blotta naturlagar, naturordningar och naturkrafter.

De bibliska underwerken, om hwilka här endast talas, äro, såsom sådane, händelser eller af menniskor utförda gerningar, hwilka alldeles och rent af wida gå utöfwer naturens alla lagar och ordning, och tilldraga sig eller utföras genom en kraft, som icke intager någon plats i den stora kedjan af materiella orsaker och werkningar, af naturliga grunder och följder. Om genom denna begreppsbestämning det werkliga, absoluta underwerket blifwit fullkomligt ställdt utom allt beroende af naturordning, naturkraft och naturlag, så är dermed ingalunda sagdt eller medgifwet, att det är emot naturen, något onaturligt eller naturstridigt; det öfwernaturliga, såsom sådant, är på intet sätt något naturstridigt; naturens ordentliga lagar upphäfwas icke, förstöras icke genom ett underwerk, de förblifwa i sin fulla kraft, giltighet och werksamhet, uti underwerket inträder blott en högre kraft och werkar på naturen efter högre lagar. Hwad kalle wi då natur? Månne wäl hela den sinnligtmärkbara fenomenwerlden med de af den förnuftiga menniskoanden känbara och till en del också redan kända lagar, enligt hwilka hennes fenomener framträda i den största mångfald? Men denna natur är ju likwäl intet urwerk, ingen död mekanism, som blott uti bestämd ordning och efter de föreskrifna lagarne rörer och utwicklar sig, oberoende af Skaparens wilje, som icke mera bekymrar sig om sitt werk eller, fritt werksam, ingriper i detsamma. Fastmera måste wi anse hela naturen wara en skådeplats för Guds allsmägtiga kraft,

som efter sin wishet och godhet äfwen kan finna det ändamålsenligt, att med sin allmagt så inwerka på densamma, att werkningar frambringas, hwilka, efter sambandet af så kallade naturliga orsaker och werkningar, aldrig någonsin skulle kunnat inträda. De händelser och gerningar, hwilka hafwa sin grund uti en synnerlig yttring af Guds på naturen inwerkande kraft, underwerken, äro således, om man med sin åskådning upphöjer sig öfwer naturen, sjelfwa äfwen något naturligt, blott grundade i en högre tingens ordning. Betraktar man werlden såsom ett Guds rike, i hwilket Guds wilje skall realiseras, Guds ändamål uppnås, såsom ett rike, hwarest allt måste blifwa skyldigt att tjena Guds wilje, så hörer till detta rikes lagenliga ordning allt, som tjenar till befrämjande af Guds affigter, det må förekomma för wårt inskränkta warseblifwande såsom något ordentligt och regelbundet, eller såsom något utomordentligt och underbart. Äfwen det aldrautomordentligaste, det största underwerk är i Guds ögon något helt naturligt, något regelmäßigt och lagenligt; men för oß är det werkligen underbart, ett underwerk, som har sin grund blott i den gudomliga wiljans kraft, icke i det, som wi känna såsom naturligt-lagenligt. Så wida gudomliga krafter uppenbara sig i underwerken, kallas de δύναμεις i Nya Testamentet; σημεῖα benämnas de med affeende på deras ändamål eller deras bestämmelse, att de skola föra oß till kunskap om någon ting; Wahl. Σημεῖον i. q. σῆμα, signum, nota, qua cognoscitur res vel persona aliqua, vel etiam potentia et majestas divina. Cujus specimina vel documenta cum edi dicerentur, ubi magnum, insolitum inauditum aliquid evenire diceretur, admirationem, immo terrorem incutiens hominum animis, factum est, ut vocabulo σημεῖον tum prodigii, tum miraculi, notio sese adjungeret. Ändtligen bära de också namn af τέρατα, så wida det utomordentliga i händelsen uppwäcker förskräckelse eller häpnad.

Wahl. Factum insigne vel miraculum patratum ab aliquo, maxime ab iis, qui legatos divinos sese profitentur.

2. Om underwerkens ändamål.

Den frågan, om Gud kan göra underwerk? är en högst dåraktig fråga, då wi bekänne och tro, att Han är den Allsmägtige, för hwilken ingen ting är omöjligt; men denna dåraktiga fråga härleder sig å ena sidan ifrån den falska naturåskådning, som föreställer sig naturen blott såsom en död mekanism, om hwilken Skaparen icke mera bekymrar sig, och i hwilkens oföränderligt fastställda lagar Han helt och hållet afhåller sig och måste afhålla sig ifrån att ingripa; å andra sidan har hon sin grund i otron på de uti den Heliga Skrift omförmälda underwerk, ty der man finner tron på underwerk, såsom werkliga händelser och gerningar, hwilka en gång tilldragit sig, der eger frågan efter möjligheten icke mera rum, emedan hon genom werkligheten redan är beswarad. En annan fråga är den efter Guds ändamål wid underwerken, och om underwerk öfwer hufwud äro ändamålsenliga och Gud wärdiga? Men denna fråga kan icke lämpligt beswaras genom ett resonement, som håller sig wid reflectioner i allmänhet; man måste fastmera ställa sig på den fasta grunden af bibliska historien, af Guds skickelser med Israel, af Guds affigter med menniskoslägtet genom Jesum Christum, och härifrån beswara denna wigtiga fråga, hwarigenom det på en gång skall blifwa klart, att de i Bibeln omförmälda underwerk äro både ändamålsenliga och Gud wärdiga, alldenstund de äro fullkomligt paßande att tjena Guds möjliga ändamål och befrämja utförandet af Hans affigter.

Rättrogne dogmatici hafwa förut ofta, såsom Guds ändamål wid underwerken, framställt det, att de skulle wara ett wittnesbörd för sanningen af den uppenbarade läran (uppenbarelsen); men omedelbarligen är detta åt-

minstone icke fallet, och kan icke eller wara det. Sanningen af en lära kan omöjligen bewisas genom ett till fördel för densamma åstadkommet underwerk, ty i hwilket nödwändigt och för förnuftet tydligt förhållande skulle wäl ett underwerk, en werklig händelse inom sinnewerlden, och den rent öfwersinnliga sanningen af en lära stå till hwarandra? Hwilken twingande förbindelse skulle wäl förefinnas, att man måste antaga en lära såsom sann, emedan wid samma tid, som hon föredrogs, och af den, som föredrog henne, ett underwerk har blifwit gjordt? Sanningen, såsom sådan, behöfwer icke stadfästelse, ty den har hon i sig sjelf; det förhåller sig med henne likasom med ljuset, som icke behöfwer något wittnesbörd derom, att det är ljus och lyser. Då, såsom nedanför widare skall wisas, äfwen lögnaktiga tecken och under gifwas, och då den Heliga Skrift icke åt oß uppställer för det sinnliga warseblifwandet något skiljemärke emellan ett werkligen gudomligt och ett icke gudomligt underwerk, så måste, om underwerk stadfästade en lära såsom sann, äfwen den falska läran, lögnen och willfarelsen tros, i fall de åtföljdes af underwerk, hwilka skedde till fördel för desamma; mot denna nödwändiga slutsats reser sig hwarje sund, rättskaffens känsla, och man är fördenskull twungen att låta det påstående förfalla, att underwerken på något sätt omedelbarligen kunna stadfästa en lära såsom sann, och det är lika så dåraktigt, som det är ett mißkännande af sanningens wäsende, om man icke under annat willkor will antaga den, än blott i den händelse, att den skulle stadfästas genom underwerk; detta förebrår Apostelen Paulus Judarne, hwilka i deras otro föraktade Ewangelium, och begärde tecken 1 Cor. 1, 22. Heß Leben Jesu 2, 5: "Underwerken skola wara werk, ifrån hwilka man säkrare kan sluta dertill, att den, som förrättar dem, är af Gud sänd och befullmägtigad att hos menniskorna besörja om ett wißt uppdrag af synnerlig wigt. Undersökningen af

den lära, som en sådan föredrager, förekommes dermed icke. Denna blifwer alltid fri och måste företagas utan afseende på underwerket."

Men en läras sanning och gudomlighet kan, om också icke omedelbarligen, likwäl medelbarligen stadfästas genom underwerk, så wida nemligen densamme, som föredrager läran, genom underwerk bewisar sig wara ett gudomligt sändebud, och detta är det egentliga och hufwudändamålet med de i Bibeln omförmälda underwerk. Om en menniska bewisas wara ett Guds sändebud genom underwerk, hwilka antingen ske till fördel för henne t. ex. förkunnandet af Jesu födelse genom Englar, underwerken wid Hans födelse, dop, förklaring, död och uppståndelse o. s. w. eller hwilka hon sjelf förrättar, (och på deßa skall man i det följande företrädeswis fästa afseende): så ligger häruti ett kraftigt motif att antaga den af honom föredragna lära för gudomlig, ehuru den också utomdeß genom sin natur och krafter måste bewisa sig wara gudomlig. Detta ändamål med underwerken, att de nemligen äro bestämde att tjena Guds sändebud till stadfästelse, att bewisa deras werkligt gudomliga sändning, skall nu i det följande närmare tagas i sigte och ådagaläggas wid Mosis, Profeternes, Jesu Christi, Hans Apostlars och trognes underwerk; derwid skall tillika blifwa klart, att de äro högst ändamålsenliga och Gud wärdiga, emedan Guds wishet, magt och godhet uppenbara sig uti dem, och det för att uppnå de wigtigaste och högsta afsigter, nemligen för att grundlägga, befordra, utbreda och upprätthålla Hans gudomliga rike på jorden. Alla underwerk i Gamla och Nya Testamentet wisa oß den lefwande, genom inga naturlagar inskränkte, utan fastmera fullkomligt fritt werkande Guden; de äro alla tjenliga att hos oß frambringa och stadfästa tron på Hans werldsregering och att styrka oß i förtröstan på Honom; på intet ställe hafwa de för afsigt att, såsom underwerken af gycklare, uppwäcka en tom,

ändamålslös förwåning; och huru obegriplige de än måga wara, så kan detta likwäl icke hindra oß ifrån att tro på dem, då de så ögonskenligt tjena Guds ändamål, och då öfwerallt äfwen i det wanliga och dagliga lifwet så mycket obegripligt finnes och sker, till hwilket wi förden skull icke kunne neka. Wille likwäl någon förneka hela Bibeln, förkasta sanningen och trowärdigheten af deß wittnesbörd, så kunde man med en sådan ingenting uträtta, icke föra honom till tron på de uti densamma anförda underwerk, icke öfwertyga honom, att de äro Gud wärdiga; men med samma rätt skulle öfwerhufwud all historia och alla wittnesbörd ifrån forntiden (från Greker och Romare) kunna förkastas. Det dåraktiga och oförnuftiga uti en sådan twifwelsjuka ligger emedlertid i dagen, och då här icke är stället att å nyo bekräfta de bibliska Författarnes tillräckligt bewisade sanning och trowärdighet och äktheten af deras urkunder, så förutsättes denna sednare, tages såsom afgjord, ifrån den drages ytterligare slutsatser, och ledes bewiset, att de i Gamla och Nya Testamentet anförda underwerk äro ändamålsenliga och Gud wärdiga. Skriften sjelf och deß wittnesbörd äro ultima ratio uti hela bewisningssättet.

3. Om Moses underwerk.

Först med Mosis historia, således i 2 Mosis bok, begynner berättelsen om underwerken i Gamla Testamentet. Uti hela första Mosis bok finne wi intet af det, som man wanligen kallar underwerk, ty werldens skapelse, detta stora allmagtswerk af det ewiga Ordet, genom hwilket all ting är gjordt, och förutan hwilket intet är gjordt, det gjordt är Joh. 1, 3. kan lika så litet sättas tillsamman med de öfriga underwerken i en klaß, som det ewiga Ordets menniskoblifwande, att Gud är uppenbar worden i köttet (Joh. 1, 14. 1 Tim. 3, 16.) ehuru deße begge utgöra de största underwerk, som wår

tro har att fatta och på den Heliga Skrifts wittnesbörd antaga; ty blott genom tron besinne wi, att werlden är fullbordad genom Guds ord, så att allt det man ser, är wordet af intet Hebr. 11, 3. och genom tron allena komme wi till den bekännelsen, att Jesus är Christus, lefwande Guds Son. Joh. 6, 69.

Då Abrahams familj, åtminstone ända till Josephs tider, wandrade i tron på Guds löften och genom ett sådant troslif stod i wäsendtlig förening med Gud, som så obeskrifligt nådigt och nedlåtande hade uppenbarat sig för Abraham; då Guds ord och löfte ännu woro tillräckliga att bibehålla densamma uti denna gemenskap med Honom: så woro Guds underwerk icke nödwändiga för uppnåendet af ändamål, hwilka genom andra uppenbarelser redan fullkomligt uppnåddes. Men helt annorlunda blef sakens ställning, då Abrahams efterkommande i Egypten hade wuxit till ett stort och talrikt folk, då hos de flesta af detsamma fädrens tro förswunnit och bekantskapen med deras fäders Gud trädt i bakgrunden. Ty om också i 2 Mos. 2, 23. berättas, att Israels barn suckade öfwer deras arbete, och ropade, och deras rop kom till Gud öfwer deras släpan, och man kanske skulle wilja förstå detta om ett åkallande af Gud, hwilket förutsätter tro på Gud, så wisar likwäl 2 Mos. 3, 13. tydligt, att hos Israels folk bekantskapen med deras fäders Gud nästan alldeles måste hafwa upphört, då Moses, ehuru han sjelf blifwit uppfostrad i fädrens tro, säkert icke utan grund och werklig anledning fruktar, att Israels barn icke mer skulle igenkänna namnet på deras fäders Gud d. w. s. Honom sjelf. Under deßa omständigheter och wid sakens så beskaffade ställning berodde det derpå, att densamme Jehowah, Abrahams, Isaaks och Jacobs Gud, hwilken wille för deßa helige Patriarkers sena efterkommande uppenbara sig såsom den ewiga troheten, åter droge till sig ett helt, högst talrikt folk, wäckte hos det-

samma förtroende till Sig och på detta sätt gjorde det benäget att utan willkor öfwerlemna sig åt Hans egen och Hans sändebuds ledning, samt följa densamma. För ett djupt nedsjunket folk, som icke blott dagligen hade för ögonen wederstyggligheten af Egyptiernas gudstjenst, utan som äfwen sjelft blifwit smittadt af sådan widskepelse, (hwarom det hastiga återfallet i afguderi wittnar 2 Mos. 32.) behöfdes wißerligen, om deßa affigter skulle uppnås, stora, utomordentliga och i ögonen fallande gerningar, hwilka, wida öfwergående all mensklig kraft, omißkänneligen buro prägeln af en högre gudomlig magt. Och då Jehovah, genom en medlare eller ett sändebud, wille uppenbara sig för detta folk, så måste densamme så bestyrkas, att alla blefwo öfwertygade derom, att den Gud, som sändt denne man, och i hwilkens namn detta sändebud handlar, är wida större, mägtigare och af mera inflytande än de gudar och gudomligheter, som Egyptierne tillbedja. Först skulle endast detta bewisas — och med öfwertygelsen om Jehovahs högre magt kunde sedermera äfwen det öfriga förenas och utur den utwecklas — att denne Jehovah är den ende, sanne Guden, och utom Honom ingen annan, till hwilken kännedom Israel emedlertid ännu på lång tid icke kom, ty så länge det oupphörligt å nyo förföll till afguderi, felades den detsamma, och först efter den Babyloniska fångenskapen se wi Israel stå orubbligt fast i tron på den ende Guden, Jehowah, himmelens och jordens Skapare, oaktadt denna tro, såsom lära eller sanning, redan på Mosis tid uttalades, 5 Mos. 6, 4.

Guds affigt war, att utur Egypten föra Israels folk, att gifwa detsamma det förlofwade landet, och att genom deßa nationalwälgerningar träda uti en beständig förbindelse med hela folket, i hwilken detsamma skulle, framför alla andra folkslag, wara Hans egendom, och Han företrädeswis wara Israels Skydds- och Förbunds-Gud. Detta Israels utwäljande och affsöndring hade i

sanning mycket mera betydande afsigter, ty derigenom skulle uti Israel grunden läggas till ett Guds rike, hwilket war bestämdt att en gång utbreda sig öfwer alla folkslag; men äfwen utan att taga i betraktande dessa widare och i den mest aflägsna framtid ingripande Guds ändamål, så begynte nu åtminstone, då Jehovah uppenbarade sig för Moses på Horeb, detta afsöndrade och å Guds sida utwalda folks theokratiska uppfostran och ledning, d. w. s. en sådan ledning af Israels angelägenheter, som åsyftade en Theokratie, ett Guds rike hos detsamma; och uti denna Israels theokratiska ledning intaga underwerken ett högst betydande rum; de utgöra ett alldeles synnerligt wigtigt medel till uppnåendet af Guds utomordentliga och nådefulla rådslut med detta folk.

Det swåra förtryck, under hwilket Israel suckade i Egypten; Pharaos wäldiga öfwermagt, som af ingen mensklig magt kunde besegras; den helt naturliga, af politiska skäl lätt förklarliga obenägenheten hos Konungen att låta en stor mängd nyttiga undersåtare obehindradt bortwandra; den modfälda och fega församdheten hos Israel, som genom den mångåriga träldomen förlorat mod och frihetskänsla: allt detta utgjorde omständigheter, hwilka erfordrade utomordentliga gerningar, och de underwerk, som skedde till Israels befrielse, woro likaså wäl twångsmedel att böja Pharao under Jehovahs wilje, som de skulle bestyrka Moses såsom gudomligt sändebud och till glad och fast förtröstan på sin Jehovah uppmuntra och deruti befästa Israel. Sedan Gud kallat Moses med deßa ord i 2 Mos. 3, 10.: Så gack nu, jag will sända dig till Pharao, att du skall föra mitt folk, Israels barn, utur Egypten; uppenbarar Han för honom, att twångsmedel måste anwändas, ty Han säger v. 19: men jag wet, att Konungen i Egypten icke skall låta Eder fara utan genom stark under; och huru deßa

twångsmedel, i hwilka Guds starka hand skall uppenbara sig, skulle wara beskaffade, tillkännagifwer 20 v.: Jag skall uträcka min hand och slå Egypten med allahanda under, som jag derinne göra skall, sedan skall han låta fara Eder. Enligt deßa ord måste alla Mosis underwerk anses såsom gudomliga gerningar, såsom werkningar af en gudomlig magt, men då han wid desamma war Guds redskap, så bewisade de tillika honom såsom ett gudomligt sändebud. Att Moses undergörande kraft och de genom densamma af honom förrättade underwerk werkligen skulle tjena till hans bestyrkande inför Israel, bewisar alldeles oemotsägligt 2 Mos. 4. Gud hade befallt Moses att församla de äldste uti Israel och säga till dem (2 Mos. 3, 16. 17.): Herren edra fäders Gud hafwer synts mig, Abrahams Gud, Isaaks Gud och Jacobs Gud, och sagt: Jag hafwer sökt Eder och sett hwad Eder wederfarit är uti Egypten; och hafwer sagt: Jag skall föra Eder utur den Egyptiska jemren, ff.; härpå swarade nu Moses Cap. 4, 1.: Si de tro mig intet, ej eller höra min röst, utan skola säga: Herren hafwer intet synts dig. För denna wäl grundade betänklighets skull gifwer Gud åt Moses kraften att förrätta trenne undertecken: med stafwen, handen, hwilken han måste sticka uti barmen, och med wattnet, och säger 5 v.: Derföre (för tecknets skull med stafwen, som förwandlades uti en orm) skola de tro, att Herren hafwer synts dig, deras Fäders Gud, och v. 8: Om de icke wilja tro dig, eller lyda hwad du säger af det ena tecknet, så warda de dock troende, när du säger dem af det andra tecknet; och v. 9: Om de icke tro dessa twå tecken, icke eller höra din röst, så tag wattnet utur elfwene och gjut det ut på torra landet, så skall detsamma wattnet, som du utur elf-

wene tagit hafwer, warda blod på torra landet; och detta tredje tecken — sådan är dock uppenbart meningen efter hela sammanhanget — skall ändtligen öfwerwinna deras otro, och de skola erkänna dig för ett sändebud ifrån deras fäders Gud, hwilket du inför dem skall förklara dig wara. Enligt 17 v. blef utöfningen af den undergörande kraften, förrättningen af sjelfwa underwerken, förenad med stafwen, hwilken Moses skulle taga i sin hand, och med hwilken han skulle göra tecknen; ett sådant samband af den undergörande kraften med något yttre finnes eljest icke mera, hwarken hos Profeterne eller hos Apostlarne, och mycket mindre hos Christus; men det tjente wäl dertill att alltid bibehålla Moses uti den lefwande känslan af sitt beroende utaf Gud, att göra det för honom känbart, huru han, wid förrättningen af alla deßa stora underwerk, endast är ett Jehovahs redskap; för det sinnliga folket kunde den synliga stafwen tillika wara ett sinnligt föreställningsmedel (symbol) af den mägtiga, genom Moses werksamma kraften hos hans Gud.

Sedan alla betänkligheter hos den ödmjuke Moses, som kände sig så oskicklig att fullgöra det gudomliga uppdraget, hwilket ålade honom Israels utförande, blifwit undanröjda och upphäfda, lyder han den gudomliga kallelsen, församlar med Aron de äldste af Israels barn, och gör för folket de honom befallda tecknen. Följden blef (v. 31): Och folket trodde. Och då de hörde, att Herren hade sökt Israels barn, och sett uppå deras jemmer, föllo de neder och tillbådo. Och på det sättet tjente Mosis underwerk till att bestyrka honom för Israel, och till att ingifwa Israeliterne förtröstan på deras fäders Gud. Men också för Pharao blef Moses, genom de underwerk, hwilka Jehovah befallde honom göra, bestyrkt såsom Guds sändebud, 2 Mos. 7, 8—25. Cap. 8, 8—19. ty de

Egyptiska trollkarlarne sade till Pharao: Detta är Guds finger!

Högst besynnerlig och märkwärdig är deße trollkarlars och beswärjares werksamhet. Då Aron kastade stafwen för Pharao och hans tjenare, och denne förwandlades till en orm, så påkallade Pharao de wise och trollkarlarne; och de Egyptiske trollkarlarne gjorde ock sammalunda med deras beswärjningar; en hwar kastade sin staf ifrån sig, då af dem blefwo ormar, men Arons staf uppslukade deras stafwar, 2 Mos. 7, 10—12. I deße trollkarlars werksamhet finnes första spåret till magi i den Heliga Skrift, ehuru spår till wantro på en hemlighetsfull werksamhet hos förborgade krafter redan förut wisa sig inom Abrahams familj. Under tiden före syndafloden framter sig wäl hos det första menniskoslägtet en till högsta grad stegrad otro, och en henne alltid åtföljande ogudaktighet, men likwäl icke afguderiets wantro; denna framträder först efter syndafloden hos det andra menniskoslägtet, och den äfwen inom Abrahams familj omkring sig gripande wantron war orsaken dertill, att Gud afsöndrade Abraham ifrån sina anförwandter och befallde honom att fara till ett annat land, på det att den hos Abraham ännu befintliga tro på den sanna Guden skulle bibehållas och ifrån hans familj widare utbredas, se Josua 24, 2. 3.: Edra fäder bodde i förtiden på hinsidon elfwen, Tharah, Abrahams och Nahors fader, och tjente andra Gudar, då tog jag eder fader Abraham på hinsidon elfwen och lät honom wandra i hela Canaans land; jemf. med 1 Mos. 12, 1—4. och Hebr. 11, 8.: Genom tron wardt Abraham lydig, då han kallad wardt till att utgå i det land, som han få skulle till arfs. Fullkomligt ren ifrån all wantro blef emedlertid också icke Abrahams familj 1 Mos. 31, 19., Och Rachel stal sin faders beläten, förmodligen fördenskull, att hon ansåg deras egande för önskanswärdt, wigtigt och

fällhetsbringande (v. 30—35.); och Jacob gifwer denna uppmaning till dem, som honom tillhörde, 1 Mos. 35, 1—4: Lägger ifrån Eder de främmande gudar, som äro ibland Eder, då fingo de honom alla de främmande Gudar, som woro under deras händer, och han grof dem under en ek. Den första källa till wantro, afguderi, afgudadyrkan, och till detta ganska widt utgrenade område af willosatser och willfarelser, ligger wäl uti en bristande kännedom om Gud och naturen, så att man icke enligt med sanningen uppfattade Guds och naturens förhållande till hwarandra. För det inskränkta menskliga ögat förekom naturen, den stora gemensamheten af sinnligt märkbara ting och werkningar, icke såsom ett helt och icke i sitt beroende af Jehovah, som hade uppenbarat sig såsom himmelens och jordens Skapare; och de särskilda i den sinnliga, fenomenernas werld werksamma krafterna syntes för detsamma utöfwa en enskild och sjelfständig werksamhet, och så kom man småningom derhän, att man ansåg dem såsom sjelfständiga gudomligheter, af hwilka man på detta wis fick en stor myckenhet. I samma mån som nu de werkningar, hwilka man warseblef, woro stora och utomordentliga, desto mer eller mindre mägtiga och inflytelserika förekommo de Gudar, ifrån hwilkas kraft man härledde deßa werkningar, och genom en dem hemburen, efter godtycke uppfunnen dyrkan, sökte man att göra eller bibehålla dem sig bewågne. Men en origtig och falsk natur-åskådning är icke enda källan till wantro, afguderi och afgudadyrkan. Det, som redan i Gamla Testamentet 5 Mos. 32, 17. Psalm. 106, 37. antydes, hänwisar oß dertill, att ännu deßutom en synnerlig menniskornas förförelse genom onda andar, dämoner, och deras öfwerhufwud, djefwulen, derwid egt rum, samt att den redan för handen warande natur-förgudning och brukliga natur-dyrkan af deßa blifwit begagnade för att ännu mer föra menniskorna bakom ljuset och ännu dju-

pare draga dem ned i wantrons och osedlighetens afgrund. Det, som i Gamla Testamentet blott lösligen antydes, uttalas på det tydligaste och bestämdaste i Nya Testamentet, nemligen afguderiets och afgudadyrkans gemenskap med ett osynligt rike af onda andliga wäsenden och krafter Matth. 12, 24—29. 1 Cor. 12, 2. Cap. 8, 4. jemf. med Cap. 10, 19. 20. Eph. 2, 1. 2. Ap.Gern. 8, 9—11. Cap. 13, 6. ff. Cap. 19, 11. ff. Inflytandet af mörkrets rike, af deß furste och af de i en riksförfattning honom underordnade dämoner, uppenbarade sig på mångfaldigt sätt under hedendomens afgudadyrkan och afguderi; och det förhållande eller den förbindelse, hwari menniskorna stodo med de onde andarnes werld, och i kraft hwaraf de blefwo utrustade till öfwermensklig werksamhet, kallar man wanligen Magi. Magiens wäsende är således menniskornas umgänge med onda andar och deßas dyrkan; genom magien undfingo de, som i densamma woro förfarne, upplysningar om det förborgade uti orakel, hwilka woro en efterapning af den sanna och gudomliga uppenbarelsen i profeterande, och krafter till att utföra öfwermenskliga gerningar, hwilka woro en efterapning af de werkliga underwerk, som i sann gudomlig kraft förrättades. Genom hemlighetsfulla ord och formler sattes af de i magien kunnige de onda andarnes rike i werksamhet för att åstadkomma de önskade följderna. Man kan wißerligen gerna medgifwa, att prestlist och bedrägeri här äfwen drefwo sitt skändliga spel, samt att å andra sidan rå sinnlighet och okunnighet woro lätta att förblinda, men allt, som förekommer inom detta hemlighetsfulla område, låter härigenom på intet sätt tillfredsställande förklara sig. Och så är det äfwen med de werkningar, som de Egyptiska trollkarlarne frambragte. I Moses underwerk träder Jehovah i strid mot den afgudiska magien och uppenbarar sig såsom den starkare,

kare, hwilkens öfwermagt förrättar större underwerk, hwarigenom Israel lärer sig åtskilja sin skydds- och national-gud ifrån alla hedniska skyddsgudar och erkänna honom såsom Herre öfwer allt.

De egyptiske beswärjarne (Paulus namngifwer twenne Jannes och Jambres 2 Tim. 3, 8.) förrätta wisserligen också detta underwerk, att nemligen deras stafwar förwandlas uti ormar; men icke blott derutinnan wisar sig deras ringare magt, att den orm, som blifwit af Moses staf, uppslukar deras ormar, utan också i den omständigheten, att hos deße, genom beswärjningsformeln, först det tillwägabragtes, som Aron och Moses ernå på ett mycket omedelbart sätt, endast derigenom att de kasta stafwen ifrån sig. Man kan icke neka dertill, att trollkarlarne hafwa förrättat ett likadant underwerk, ty deremot är den Heliga Skrifts wittnesbörd äfwen så mycket, som emot det antagande, att å trollkarlarnes sida endast gyckleri och bedrägeri skulle hafwa egt rum, hwarföre de icke beskyllas; den, som angriper realiteten af detta genom magien förorsakade underwerk, måste följaktligen äfwen förneka realiteten af de genom Moses i Guds kraft åstadkomna utomordentliga gerningar, och ett sådant förfarande skulle icke allenast hafwa intet för sig, utan till och med allt emot sig. Sanningen och äktheten af underwerket på begge sidorne står och faller med hwarandra. På samma sätt förhåller det sig med det andra underwerket, wattnets förwandling i blod; äfwen detta kunna trollkarlarne åstadkomma 2 Mos. 7, 14—22; wid det tredje, att en oräknelig mängd paddor komma öfwer Egypti land, hwilket trollkarlarne äfwen eftergöra 2 Mos. 8, 1—7., uppenbarar sig tydligt den högre, genom Moses och Aron werksamma kraften, samt att det är en gudomlig magt, isynnerhet derutinnan, att på deras förböner plågan med paddorna åter upphörde, på det att du (så sade Moses till Pharao v.

10.) skall förnimma, att ingen är såsom Herren wår Gud. Hade beswärjarne förmått att åter bortskaffa paddorna, så skulle Pharao säkert icke förödmjukat sig och tagit sin tillflykt till Moses, men att han gör detta, uppenbarar återigen magiens ringare magt, samt att uti densamma krafterna ifrån mörkrets rike äro werksamma, hwilka wäl kunna förorsaka skada, men icke åter upphäfwa den. Då ändtligen Aron, på Mosis tillsägelse och Guds befallning, uträcker sin staf och slår i stoftet på jorden, och nu löß wordo på menniskom och boskapen, så försökte trollkarlarne detsamma med sina beswärjningar, att de skulle göra löss, men de kunde icke, och nu sade de till Pharao: detta är Guds finger (2 Mos. 8, 16—19.)! Deri bekänna de således sjelfwe, hwilkens kraft de warseblifwa uti detta underwerk, till hwilket deras förmåga icke räcker till. I denna bekännelse ligger uppenbarligen det, att de icke hafwa werkat genom densamma kraft, medelst hwilken Moses och Aron åstadkomma underwerk; att antaga detta skulle utomdeß wara oförnuftigt, då Gud med sin magt icke eller skall werka genom dem, hwilkas anläggningar gå derpå ut, att motarbeta Hans affigter med Israel; men det är icke oförnuftigt att antaga mörkrets magter såsom werksamma i de egyptiska trollkarlarnes underwerk, då Gud ju äfwen låter en Kaiphas och Judas ådagalägga något dylikt; men segerrikt utförer Han likwäl sina affigter, ty endast Hans magt är oinskränkt, och fastän Han för en lång tid tillåter det ondas werkningar, så behåller likwäl slutligen Hans herrliga råd öfwerhanden. Detta tillkännagifwa de öfriga underwerk, hwilka ske ända till Israels uttåg utur Egypten.

Jehovah, i hwilkens kraft Moses och Aron werka, är Herre öfwer hela naturen; det, som tilldrager sig på fasta landet, i elementerna, i ljuset, i luften och wattnet, står under Hans wälde; Han sänder sjuk-

domar, och kan skydda för dem (Israels barn blifwa förskonade 2 Mos. 9, 4—7. 26 Cap. 10, 22. 23.; Han dödar och skyddar för döden 2 Mos. 11, 5—7.); denna sanning göres åskådlig genom de mångfaldiga plågor, som komma öfwer Egypten. Att alla deßa underwerk äro så förstörande och så förderflige, hade sin grund uti Pharaos motsträfwighet, samt deruti att en satanisk och mensklig magt och ondska, som satte sig emot den gudomliga magten, måste besegras, och Guds afsigter, oaktadt allt motstånd, äfwen genom wåldsamma twångsmedel utföras. Tager man i ögonsigte de omständigheter, under hwilka, och de afsigter, för hwilka deßa underwerk skedde, så måste man medgifwa nödwändigheten af desamma i allmänhet och deras ändamålsenlighet i synnerhet. Då Moses skulle utföra stora werk — befria Israeliterne ifrån Egypten och under fyratio år uti öknen wara deras ledare — bestyrktes han såsom ett gudomligt sändebud genom gerningar af gudomlig magt; hans underwerk utgjorde hans kreditiv, en för hans kall högst ändamålsenlig fullmagt, hwilkens ändamålsenlighet blott den skall förneka, som lemnar Guds afsigter och de för handen warande omständigheterna utan allt afseende.

Herrligast bestyrktes Moses efter uttåget utur Egypten, då de gingo igenom röda hafwet, hwars watten skilde sig åt och beredde wäg på hafsbotten för Israels barn. Då deße nu woro räddade och de sågo Pharaos och hans krigshärs undergång, så erkände de den stora hand, som Herren hade bewisat på de Egyptier. Och folket fruktade Herran och trodde Herranom och Hans tjenare Mose 2 Mos. 14, 31. Om Mosis underwerk, såsom bestyrkande och twångsmedel, säger Kleuker: "Underwerken skulle, äfwen om de till "ingen ting mera warit af nöden, hafwa blifwit gifne så"som tecken till fullmagt, emedan till och med beslutet "hos Israelitiska folket utan dem icke hade kunnat åstad-

"kommas. Men då de en gång woro nödwändiga, så "tjente de wißerligen också tillika till bewis på en högst "mägtig Guds werksamma närwaro, hwilkens wilje ge= "nom intet skulle kunna förhindras. Betraktar man de "mosaiska underwerken såsom oundgängliga twångsmedel, "hwarigenom hindren skulle undanrödjas, så woro de, så= "som sådane, likaså nödwändige i afseende på sitt ända= "mål, som nyttige för Egyptens näsigränsande nationer; "ty namnet på denna öfwer allt mägtige Gud (och idén "om Guds magt måste förr, än idén om Hans godhet "inskärpas, likasom äfwen den sanna Religionen först "måste grundas på fruktan, innan den kunde byggas "på kärlek) blef bekant i alla omkringliggande länder, "och den Gudom, som förorsakade Egyptens plågor, åt= "minstone fruktad såsom den mägtigaste af alla kända "gudomligheter. Ett sådant intryck war för dåwarande "tider högst nödwändigt. Utaf 1 Sam. 4, 7. 8. be= "wisar sig, att erkännande af denna Hebräernas mäg= "tige Gud war en följd och werkan af deßa underwerk, "— följaktligen äfwen en biafsigt med dem, — men "icke kärlek och dyrkan af denna Gud, hwilka, efter då= "warande tro på många national=gudomligheter, ännu icke "woro möjliga."

Under det fyratioåriga tåget uti öknen skedde ge= nom Moses ännu många andra underwerk, hwilka dels oafbrutet fortforo, såsom underwerket af spisen med man= na, dels då och då inträffade, allt eftersom folkets behof fordrade det; t. ex. 2 Mos. 15, 23—26. förwandlingen af bittert watten i sött; Cap. 16, 11—13. waktlarne; Cap. 17, 1 ff. wattnet ur klippan. I deßa underwerk uppenbarade sig Jehovahs nedlåtande, milda förbarman= de, hwilken, likaså mycket som Han war Israels be= friare och räddare, äfwen war deß försörjare och uppe= hållare och afhjelpte det utwalda folkets alla jordiska be= hof, på det att detsamma måtte styrkas uti förtröstan på Hans likaså mägtiga, som nådiga bistånd, samt helt och

hållet öfwerlemna sig åt Honom. Somlige underwerk, uttryckligen de utomordentliga naturfenomenerna wid lagstiftningen 2 Mos. 19, skulle tjena till lagens stadfästelse (ratification) samt ställa likasom för ögonen och inprägla hos Israels folk deß oförkränkliga helighet; hit hörer äfwen 4 Mos. 17, underwerket med Arons staf. Andra underwerk uppenbara ändtligen det allwar och den stränghet, som tillhöra Jehovah såsom domare, hwilkens helighet och rättfärdighet är lika så stor, som Hans barmhertighet; hit höra isynnerhet 3 Mos. 10, 1—5. Nadabs och Abihus död; 4 Mos. 11, det lystna folkets bestraffning; Cap. 12. Mirjams bestraffning; Cap. 14. straffet öfwer det lystna folket; Cap. 16. öfwer Korahs parti; Cap. 21. händelsen med de giftiga ormarne.

4. Om de öfriga underwerken i Gamla Testamentet.

Likasom ändamålet med Mosis underwerk hade warit att bestyrka honom såsom gudomligt sändebud, så hade ganska många underwerk på den sednare tiden samma ändamål, att nemligen Guds sändebud, Profeterne, genom dem skulle legitimera sig; och likasom på Mosis tid många underwerk uppenbarade Guds godhet och stränghet, Hans omsorg om Israel, Hans mägtiga beskydd, så skedde det äfwen genom underwerken på Josuas tid, wid inträdet i Canaan, wid intagandet af det förlofwade landet, under domarnes tid och i synnerhet genom Profeten Elias så utomordentliga och underbara werksamhet.

Under den tid de trenne förste Konungarne, Saul, David och Salomo, regerade öfwer Judiska folket, samt äfwen efter rikets delning uti de begge rikena Israel och Juda, då ännu fromhet och gudsfruktan utgjorde Israelitiska folkets prydnad, så skedde inga underwerk, och Guds Försyn uppnådde, utan så utomordentliga medel, sina ändamål genom profetior och genom wördnaden

för Jehovahs ord och lag, hwilkas kännedom synnerligen Dawid, en man efter Guds sinne, bemödade sig att göra allt mera allmän och utbreda ibland folket. Strax efter rikets delning sökte emedlertid Konungarne öfwer Israel att allt mer och mer derigenom befästa söndringen ifrån Juda, att de genom afgudatjenstens införande traktade efter att afhålla sina undersåtare ifrån att besöka templet uti Jerusalem och ifrån att deltaga uti den gamla Israelitiska gudstjensten; och då under täta ombyten många konungar herrskade öfwer Israel, af hwilka nästan hwar och en, såsom Skriften säger, wandrade på Jerobeams wäg och uti hans synder, hwarigenom han hade kommit Israel att synda, så togo afguderi och den skändligaste och lastfullaste afgudadyrkan hastigt öfwerhand, och tillbedjandet af den ende och sanne Guden Jehovah gaf wika för Baaltjenstens alla styggelser. Då uppwäckte Gud, just när konungariket af de tio stammarne ilade sin undergång till mötes, den för Guds ära ifrige, den wäldige profeten Elias, och denne måste uti de kraftigaste straffpredikningar icke blott tukta Israel för deß skändliga trolöshet emot sin Jehovah, för det oförnuftiga i deß afgudatjenst och i all hednisk wantro, samt, såsom Guds straffdom, hota det afgudiska riket med förstöring, utan han måste också genom sin oemotståndliga, segerrika, förstörande kraft att göra underwerk aflägga ett nytt wittnesbörd om Jehovahs öfwermagt och om de stumma afgudarnes fåfänglighet och wanmagt, för att på det sättet, om möjligt war, sätta det gudlösa folket och deß ännu gudlösare furstar i bestörtning, samt förmå dem att öfwergifwa afgudatjensten och återwända till Jehovahs dyrkan. Fattar man Elias' underwerk ifrån denna synpunkt, så förlora de det anstötliga, som de eljest hafwa; de måste bära en så förstörande karakter, emedan Jehovahs magt, sanning och ära äfwen här stå i strid med wederstyggligheterna af en mägtigt herrskande afgudatjenst, som be-

fordrade menniskornas ondska och förnedring, och som nödwändigt måste framställas uti all sin nakenhet. Kleuker: "Öfwerwäger man Elias' underwerk efter hans tids "omständigheter och fordringar, så förekomma de likaså "ändamålsenliga, som Gud wärdiga, ehuru de utom deßa "orsaker, hwilka gjorde dem nödwändiga, det will säga, "utan denna uppkomna trolöshet hos ett folk, hwilket på "det högtidligaste utfäst sig att wara Jehovahs egendom, "icke skulle hafwa skett; således skedde de endast derfö"re, att deßa tio stammar Israeliter funnos, samt "bodde uti ett land, i hwilket himmelens och jordens Gud "allena skulle bekännas och dyrkas, och hwilket följaktli"gen måste, om alla försökta medel af godhet och sträng"het till intet gagnade, såsom profeterne uttryckte sig, "utspy dem. Men också blott i hänseende till denna "nation skulle man betrakta Elias' underwerk, ty längre "sträckte sig icke deras syftemål för den tiden; blott i "hänseende till denna nation hade de ett religiöst än"damål, hwilket, såsom sådant, säkert icke kunde wara all"mänt. Om man således betraktar inträffandet af under"werken i Gamla Testamentet blott till deras orsaker och "till de anledningar, som hwarje gång förefinnas, så "gifwa de oß wißerligen kännemärken på det gudom"liga bewis på gudomlig handling, men deras "syftemål war endast inskränkt till tidsomständigheter"na, äfwensom deras ändamålsenlighet endast berod"de derpå, att man på wißa tider måste begagna sig af "dylika medel, utan att man öfwerhufwud kunde betrak"ta dem såsom afgörande bewis på en uppenbarad reli"gion. Will man för öfrigt rigtigt bedömma deras än"damålsenlighet, så kan man icke rycka dem utur sitt "sammanhang, utan man måste anse dem såsom werk"liga händelser, hwilka berättas i densamma anda, "hwaruti allt är beskrifwet, som har afseende på den "theokratiska författningen; såsom werkliga händelser, "hwilka tjente till att bilda och upprätthålla en hel na-

"tion (på hwilken likwäl icke blott såsom nation afseende
"gjordes), och hwilka, så wida de af densamma erkändes
"och troddes, hade kunnat mera bidraga till upplysning,
"till hjertats och sedernas förbättring, än några resonne-
"menter för den tiden skulle kunnat uträtta; såsom werk-
"liga händelser ändtligen, hwilka woro af den beskaffen-
"het, att de icke allenast icke kunde uppdiktas af menniskor,
"som uti andra ting stodo så långt efter, utan hwilka
"också otwifwelaktigt hafwa något afseende på den till-
"kommande tiden. Jag kan fördenskull ingalunda billiga
"deras bemödanden, hwilka wilja förklara deßa Guds
"utomordentliga skickelser på ett blott naturligt sätt,
"hwilket likwäl icke wid allt blifwer möjligt, t. ex. wid
"mannan. Hela den mosaiska lagstiftningen innehåller
"så mycket, som är alldeles oförklarligt, så snart man
"will taga sin tillflykt till blotta machinerier af mensk-
"lig konst. Werkningarne af denna lagstiftning synas
"blott då motswara sina orsaker, när man derwid icke
"tänker sig några andra orsaker, än de werkligt uppgif-
"na. Men will man också blott i tanken, utan allt gu-
"domligt bistånd, uppföra en sådan byggnad, så måste
"man taga sin tillflykt till de osannolikaste hypotheser.
"Ty hwilken alldeles otrolig snillets storhet måste man
"icke pådikta Moses, om han endast genom sina egna
"uppfinningar, statsklokhet och naturkunnighet, statskonst,
"insigt, så mycket skulle hafwa öfwerträffat förmågan
"hos Egyptierna, hans lärmästare. Om Moses hade
"gudomens hjelp, så låter allenast werkställandet förkla-
"ra sig; men borttager man historien om underwerken,
"så kan man alldeles icke uppgifwa, hwarest detta folks
"sanna historia tager sin begynnelse, hwarifrån denna
"hos detta folk outtrötliga tro på Jehovah och deß tje-
"nare Moses härledt sig. Will man icke neka, att ett
"Israelitiskt folk existerade på deßa tider och hade ett
"sådant öde och en sådan karakter, så måste man antaga
"att

"att hela denna följd af underwerk skall hafwa wa-"rit den mest öfwerensstämmande med werldens mo-"raliska och physiska gång och således med Guds För-"syn samt kanske den henne endast wärdiga."

5. Om Jesu Christi underwerk.

Jesu underwerk, af hwilka Han har förrättat så många under sin jordiska och offentliga werksamhetstid, stå uti det innerligaste förhållande till Hans persons wärdighet, och äro likaså många wittnesbörd om Hans gudomliga sändning. Att Jesus, den redan åt wåra första föräldrar straxt efter syndafallet utlofwade Återlösaren, werkligen är den af alla Profeterne förkunnade och beskrifne Messias, detta bewisa Hans underwerk, och de äro således ett bestyrkande af detta allmänt bekanta, offentliga och upprepade förkunnande af Jesus utaf Nazaret.

Till de många kännemärken på Meßias, af hwilken i Gamla Testamentets skrifter en fullkomlig bild finnes, till hwilkens teckning en hwar af Profeterne medelst sina profetior medwerkat, hörer också uttryckligen det drag, att Meßias skall förrätta underwerk. Profeten Esaias säger Cap. 35, 4—6.: Säger till de förtwiflade hjertan: Warer wid godt mod, frukter Eder intet; si eder Gud (Jehovah, Immanuel, jemf. Luc. 1, 16. 17.: Johannes skall omwända många af Israels barn till Herren deras Gud och han skall gå för honom med Elie anda och kraft;) som wedergäller, Han kommer till att hämnas och skall hjelpa Eder. Då skola de blindas ögon upplåtne warda, och de döfwas öron skola öppnade warda, då skola de halte springa (hoppa) såsom en hjort och de dumbas tunga skall lofsjunga. I stöd af detta profetians löfte, kunde Israel wänta underwerk af sin Meßias,

och om Jesus, som förklarade sig wara Meßias, icke hade förrättat sådana underwerk, så skulle man med rätta hafwa twiflat på Hans Meßianska wärdighet, på sanningen och rigtigheten af denna utsaga om Honom. Israel blef äfwen berättigadt att hoppas underwerk af Meßias genom det löfte, i hwilket Han beskrifwes såsom en profet, likasom Moses 5 Mos. 18, 15. 18.; skulle den tillkommande stora Profeten, medlaren uti det nya nådeförbundet, wara fullkomligt lik medlaren i det gamla lag=förbundet, så kunde underwerk lika så litet felas Honom till Hans bestyrkande, som de icke felades Moses, så måste Han genom underwerk, likasom Moses, bewisa sin gudomliga sändning, och derpå hänwisa äfwen Judarne, då de säga till Jesus Joh. 6, 30. 31.: Hwad tecken gör Du då, att wi se kunne och tro Dig? Hwad werkar Du? Wåre fäder åto manna i öknen, som skrifwit är: Han gaf dem bröd af himmelen till att äta. Genom sådant underwerk, wilja de säga, har Moses blifwit bestyrkt såsom gudomligt sändebud, hwarmed legitimerar Du dig, med hwilka undertecken, som utom all twifwel sätta din gudomliga sändning? jemf. Cap. 6, 14.

Men icke blott den uti Gamla Testamentets profetior beskrifna karakter hos Meßias, såsom en undergörare, gjorde detta slags werksamhet nödwändig för Jesus, utan äfwen tillståndet hos Hans samtida och den tjenareskepnad, i hwilken Han uppträdde på jorden. Då Israel så djupt nedsjunkit, att de fleste af detsamma endast woro öppne för sinnliga intryck, men oskicklige för den i sig sjelf rena sanningen, otillgänglige för kraften af den gudomliga lära, som Frälsaren predikade, då deras sinnen woro så afwända ifrån Gud och den högre osynliga werlden, att de blott sågo det, som för ögonen är, så behöfdes, om de skulle andligen röras, om de skulle upplyftas till något högre, samt uppfyllas med längtan efter det himmelska och med intreße för detsam=

ma, en kraftig, mägtigt skakande wäckelse utifrån genom sinnligt märkbara gerningar, hwilka för deras ögon ställde mer än menskliga, ja werkligt gudomliga krafter, och detta gjorde Jesu underwerk. De wäckte uppmärksamheten äfwen hos de slöaste och känslolösaste, ehuru de förrättades utan all sökt pomp, utan all ostentation å Jesu sida, de uppwäckte i hjertat aningar, som hittills hade slumrat, de kastade ljusstrålar ifrån en högre werld uti de af mörker omgifna själarne, de wunno för Jesus många likgiltige och drogo med nästan oemotståndlig magt till Frälsaren i synnerhet sådane, hwilka af Hans undergörande kraft wäntade och erhöllo hjelp och räddning ifrån allehanda lekamlig nöd och timlig bedröfwelse. Om nödwändigheten och ändamålsenligheten af Jesu underwerk öfwertygas man, om man betraktar dem ifrån denna sida; intet fåfängt och öfwerflödigt prål besläckar deßa gerningar af Hans herrliga magt och förbarmande godhet. Hwarje underwerk af Herren war en inbjudning att komma till Honom, förena sig med Honom, helt och hållet samt utan återwändo öfwerlemna sig åt Honom, och denna inbjudning utgick hwarje gång närmast till den, hwilken Herren genom sin undergörande kraft förskaffade hjelp, men äfwen till wittnena till underwerket. Så nödwändiga Jesu underwerk woro under de för handen warande tidsförhållandena, så kan man likwäl, utan att mißtaga sig, påstå, att de icke skulle hafwa skett, om den gudomliga sanningen, i och för sig sjelf, utan dem, hade kunnat göras tillgänglig, ty Herrens underwerk utgjorde icke sjelfwa ändamålet, utan de woro blott medel för ändamålet, medel för uppnåendet af Guds och Jesu stora afsigt, att man skulle tro på Jesus, såsom den utlofwade Meßias, Guds enfödde Son, werldens Frälsare Joh. 20, 30. 31. Tron på Jesus Christus utgör ändamålet med underwerken, deße utgöra sjelfwa medlen, hwilka den gudomliga wisheten fann wara nödwändiga och oumbärliga för uppnåendet af detta

ändamål, och hwilka förderskull den i köttet uppenbarade Guden, det Ordet, som wardt kött, Jesus Christus, med sin gudomliga kraft, efter rikedomen af sin förbarmande kärlek, förrättade.

Emedan Jesus Christus, ehuru Han war i Guds skepelse, icke på samma sätt anwände den Honom ensamt tillhöriga herrlighet, hwilken Han hos Fadren hade, innan werldens grund ännu war laggd (Joh. 17, 5.), som fältherrar anwända ett orättwist och med wåld af dem wunnet byte, hwilket de triumferande bära till beskådande; då Han fast mer beröfwade sig sjelf sin herrlighet, och tog på sig en tjenares skepelse, och wardt likasom en annor menniska och i åthäfwor funnen som en menniska: så war det äfwen af denna grund nödwändigt och ändamålsenligt, att Han förrättade underwerk, på det att Hans förborgade herrlighet måtte igenkännas. Om Jesus talade i de aldrasublimaste uttryck om sig; om Han försäkrade, att Han och Fadren äro ett, att Han gifwer lif och öfwer nog, att Honom är gifwen all magt i himmelen och på jorden, att Han tilldelar dem, som Honom tillhöra, det ewiga lifwet, och att ingen skall rycka dem utur Hans hand; om Han försäkrade, att Han är mer än Jonas, mer än Salomo, att Han hade warit före Abraham, skall hålla dom och uppwäcka de döda; om Han talade om sig, såsom aldrig någon menniska talat om sig, eller kunde tala, — huru skulle Han wäl kunnat finna tro hos sina samtida, om Han alldeles icke åstadkommit något utomordentligt, icke förrättat några werk af gudomlig magt, och om uti Hans offentliga lif på jorden alldeles intet förekommit, som wäsentligt åtskiljt Honom ifrån alla menniskor, hwilka Han i sin tjenareskepnad hade blifwit lik! Skulle Jesu förklaringar och försäkringar om sin gudomliga höghet finna tro, så war det oundgängligt, att Han förrättade gudomliga gerningar, hwilka förde till den öfwertygelsen, att den, som detta förmår, äfwen skall kunna utföra något ännu

större; hwart och ett underwerk skulle på wißt sätt gälla såsom bewis för en slutsats a minori ad majus, skulle wara insegel och underpant derpå, att Jesus Christus är äfwenså Herre öfwer allt, som Han är Herre öfwer den synliga naturen. Detta uppfattande bekräftas genom underwerket på den borttagne Matth. 9, 1. ff., hwilken Jesus skänker kroppens helsa såsom tecken dertill, att Han äfwen hafwer magt att förlåta synder, bota själens sjukdom och befria ifrån syndens skuld och straff; werkningen inom den fysiska werlden skulle föra till en med de yttre sinnena icke märkbar werkning inom andewerlden. Alla Herrans underwerk woro fördenskull uppenbarelser af Hans under tjenareskepnadens täckelse förborgade herrlighet (Joh. 2, 11.). Denna herrlighet hos Guds och menniskones Son framlyste wäl också ifrån de wittnesbörd, hwilka om Honom gåfwos redan före Hans födelse (Matth. 1. Luc. 1, 2.), och sedan wid Hans dop och förklaring; den uppenbarade sig uti den fulländade heligheten och kärleken i Hans wandel; den gjorde sig känbar i styrkan af Hans tal (Matth. 7, 28. 29. Joh. 7, 46.), — men för ett förslöadt slägte war allt detta icke tillräckligt, det wille och måste se, och för detsamma uppenbarades Jesu förborgade herrlighet endast uti Hans mägtiga gerningar. Om en af jordens höge och mägtige incognito gör en resa; om han öfwer allt, hwart han kommer, med rika skänker gläder de fattige; om han hjelper, bistår, tröstar, så mycket han någonsin förmår; om hans följeslagare, som känna honom, betyga den djupaste wördnad och undergifwenhet; om till äfwentyrs den ene eller den andre utaf de af honom lyckliggjorde kommer nära intill honom; om kanske den klädnad, i hwilken han är inswept, faller tillbaka, och han nu ser sin wälgörare prydd med stjerna och ordensband — skall man icke utaf det allt och med rätta göra den slutsats, att denne okände resande måste wara en mycket rik, mycket mägtig, mycket förnäm, mycket god

och wälwillig Herre? Så war det med Jesus. Af Hans underwerk i synnerhet slutade man till Hans höga wärdighet, Hans stora magt, rikedomen af Hans kärlek; de afslöjade Hans förborgade herrlighet, de uppenbarade den Honom egna klarhet (δοξα), de låto mer eller mindre förmoda och åskåda, hwilken Han war. Och då Han nu sjelf betygade, hwilken Han war, så funno Hans ord med så mycket större lätthet tro, aldenstund Hans gerningar gåfwo kraft åt Hans ord (Joh. 6, 35—38). Heß (Leben Jesu 3, 364.): Då Jesus war mer än en profet, så fordrade också Hans olika högre wärdighet, en smord Jehovah (i den högsta mening), att Hans gerningar hade en alldeles egen prägel, hwarigenom de ögonskenligen utmärkte sig, och hwilket berättigade Honom att säga: att Han gjort gerningar, hwilka ingen annan har gjort. Öfwerraskande är, för det första, wälgörandet uti Hans underwerk, ehuruwäl de icke så mycket woro nationalwälgerningar, som barmhertighetswerk emot enskilda menniskor. Den andra karakteren hos desamma är den, att de till större delen woro belöningar eller uppmuntringar till det förtroende, hwilket Han, icke blott såsom lärare och sändebud, utan såsom Guds Son, fordrade af Israel. Menniskorna skulle wänja sig att i Honom, ju längre desto bättre, lära känna och wörda den stora menniskornas frälsare; Judarne skulle ledas ifrån tanken på en blott politisk, till Judar inskränkt räddning, samt underwisas derom, att menniskan, redan såsom menniska, till kropp och själ, är föremål för hans hjelprika magt och godhet. Detta wisar sig ännu fullkomligare utaf det tredje hufwudsakliga kännemärket hos Hans underwerk: deras förhållande till Hans lära, att Han är Meßias, werldens frälsare. Till kännemärkena hos Hans gerningar räknar jag för det fjerde, att de woro egenmägtiga handlingar, och det i en mening, som icke kan sägas om Profeternes underwerk. Ändtligen räknar jag äfwen detta

till det egna och karakteristiska hos Hans under, att de icke så mycket woro särskilda prof på gudomlig sändning och fullmagt, som de fastmer utgjorde ett af sådana sammansatt werksamhetslif eller dagswerk, såsom Han sjelf kallar det Joh. 9, 4.

Jesus gjorde ock många andra tecken, i sina Lärjungars åsyn, som i denna boken icke äro skrifna; men dessa äro skrifna, på det I tro skolen, att Jesus är Christus Guds Son; och att I, genom tron, skolen hafwa lif i Hans namn Joh. 20, 30. 31. Så förklarar sig den helige Johannes öfwer ändamålet med de af Jesus förrättade och af honom upptecknade underwerk; hwad åsyna wittnena till desamma erforo, den hos så många derigenom werkade tron, skall äfwen hos oß werkas, då wi läse de trowärdiga berättelserna utaf ojäfaktiga, trogna och tillförlitliga ögon- och öronwittnen. Att Herrans underwerk ofta och hos många, om också icke alltid och hos alla, uppnådde sitt syftemål, samt wäckte och styrkte tron på Honom, detta tillkännagifwa ibland andra följande ställen: Matth. 8, 27. Cap. 9, 8. Cap. 14, 33. Joh. 2, 11. Cap. 4, 53. Cap. 6, 14.; isynnerhet ock förklaringen af Nicodemus Joh. 3, 2.: Rabbi, wi wete, att Du är kommen af Gudi för en lärare; ty ingen kan göra de tecken, som Du gör, utan Gud är med honom; han war således, jemte många andre, öfwertygad om Jesu gudomliga sändning och om Hans profetiska wärdighet, och till denna öfwertygelse hade de af Jesus förrättade underwerk fört honom, hwilka omißkänneligen buro prägeln af gudomlig kraft; på detta sätt döma enfaldiga, fördomsfria, sanningen sökande sinnen om de gerningar, hwilka det fiendtliga och förstockade sinnet hos andre förklarade för Beelzebubs werkningar. Af detta olika intryck och denna olika framgång af underwerken hos olika menniskor wisar sig tillika tydligt, att de icke

med oemotståndligt twingande kraft werkade, utan att för åsyna wittnena till desamma ännu alltid det fria beslut blef öfrigt, huru de wille förhålla sig wid sådana gerningar, fastän det war den största förwändhet, att tillsluta hjertat för så många och så kraftiga wittnesbörd, och att af wrånghet icke låta leda sig till tron på Honom, hwilken sålunda bestyrktes. En för öfwertygelsen absolut twingande kraft hafwa underwerken således icke, hwarpå äfwen deßa ord hänwisa Luc. 16, 31.: Höra de icke Mosen och Profeterna, så tro de icke eller, om någon af de döda uppstode; den werkliga händelsen af Lazari uppståndelse i Bethanien, ja den ännu större och herrligare händelsen af Jesu Christi uppståndelse till och med twang icke dem att tro, hwilka motarbetade att med tron annamma det kraftigt werkande Guds ord. Om således ett underwerk skall uppnå sitt syftemål och werka tro på någons gudomliga sändning, så måste, huru förslöadt sinnet än må wara, likwäl en wiß benägenhet för det gudomliga wara för handen; men hwarest hat och motarbetande mot detsamma ega rum, der skola också underwerken ingen ting uträtta, hwilket förhållande bewisas genom exemplet af Phariseerne och de Skriftlärde Matth. 9, 33. 34. Cap. 12, 24. Otro, hjertats fullkomliga bortwändande ifrån det, som är af gudomlig, himmelsk natur, hindrar fördenskull den åsyftade werkan af underwerken, men icke nog dermed, hon är äfwen ofta en orsak dertill, att den gudomliga kraften af underwerk alldeles icke kan wisa sig, emedan deß hjelp icke åstundas Matth. 13, 58. Alla de usle och olycklige, hwilka sökte Jesu hjelp, närmade sig Honom redan med någon, om också swag och ofta högst oupplyst, tro, såsom t. ex. fallet war med den bekante Konungsmannen Joh. 4, 47. ff., hwilken Herren straffar med deßa ord v. 48.: Utan I sen tecken och under, tron I icke; men om man i tron begärde Hans hjelp, så tillegnade Herren tron den hjelp,

han gaf med deßa ord: din tro hafwer frälst dig, för att lära, att tron kunde erhålla allt af Honom. Uti Synagogan i Nazareth uttalade Herren denna sanning, om trons och underwerkens ömsesidiga förhållande, dermed att Han påminte om enkan i Sarepta och om Naëman ifrån Syrien, hwilka begge, fastän de icke woro Israeliter, likwäl för deras tros skull, fingo hjelp utaf Israels Profeter, Elias och Elisa, medan många hjelpbehöfwande Israeliter blefwo utan hjelp, derföre att tron fattades dem, genom hwilken äfwen de kunnat blifwa delaktige utaf wälgerningarne af Profeternes undergörande kraft. Uti denna werkliga händelse från forntiden wille Han förehålla dem spegeln till kännedom af deras egna hjertan, att det äfwen skulle kunna gå dem på samma sätt, som deße, ty om de till äfwentyrs skulle säga till Honom: Läkare, läk dig sjelf (Luc. 4, 23.)! d. w. s. bewisa äfwen för oß i din fäderneslad genom gerningar din gudomliga sändning, hwilken Du förfäktar, likasom wi hafwe hört, att stora ting hafwa af dig blifwit utförda i Capernaum: så skall och kan en sådan begäran icke tillfredsställas, så framt otro uppfyller hjertat, emedan erfarenheten af den undergörande hjelpen är förenad med tron.

Ett bewis derför, att underwerken woro bestämde att bestyrka Jesu gudomliga sändning och Hans Meßianska wärdighet, ligger äfwen deruti, att Herren åtskilliga gånger och för åtskilliga personer i detta afseende åberopar sina underwerk, för att bestraffa deras obenägenhet att i tron antaga Honom, och i ljuset ställa det orättmätiga och dåraktiga af ett sådant förhållande. Sedan Han talat om sitt kall samt erinrat om Döparens wittnesbörd, säger Han Joh. 5, 36.: Jag hafwer ett större (ännu kraftigare och mera öfwertygande) wittnesbörd, än Johannis wittnesbörd; ty de werk, som Fadren hafwer gifwit mig, att jag skall fullborda, desamma werk, som jag gör, wittna om mig,

att Fadren hafwer sändt mig. Wid ett annat tillfälle, då Judarne omringade Jesus och sade till Honom: Huru länge förhalar Du med oß? — huru länge lemnar Du oß i owißhet? — säg oß fritt, om Du är Christus! så swarade Jesus dem: Jag hafwer sagt Eder det, och I tron det icke. Gerningarne, som jag gör i min Faders namn, de bära wittne om mig Joh. 10, 24. 25. Och för att bekräfta sin försäkran att Han war Guds Son, sade Återlösaren widare (v. 36—38): Gör jag icke min Faders gerningar, så tror mig icke; men gör jag dem, tror då gerningarne, om I icke wiljen tro mig, på det I skolen förstå och tro, att Fadren är i mig, och jag i Honom; och återigen åberopar Han sina werk, till hwilka likwäl underwerken uppenbarligen tillika höra, om de också icke uteslutande kunna förstås derunder, för att bewisa sin wärdighet såsom Guds Son, då Han säger Cap. 14, 10. 11. Fadren, som är i mig, Han gör gerningarne; tror mig, att jag är i Fadren och Fadren i mig, eljest, (men då I icke wiljen tro den blotta, muntliga försäkran) tror mig för gerningarnes skull. Då Phariseerne sökte genom list aflägsna Jesus ifrån Galileen, under föregifwande att Herodes traktade efter Hans lif, uppenbarar Han för dem deras hjertans ondska, att de så fiendtligt motstå Honom, den mägtige och gode hjelparen, under det Han likaledes åberopar sina underwerk och säger Luc. 13, 31. Si, jag utdrifwer djeflar, och helar i dag och i morgon, och tredje dagen warder det ändadt med mig. Högst wigtig är i detta hänseende Johannis döparens budskickning till Jesus, och hwad Återlösaren wid detta tillfälle sade Matth. 11, 2 ff. (Luc. 7, 18 ff.). Under en mörk stund för Döparens inre lif, då för honom, uti fängelset i Machärus, trosglädjen, trosmodet och den ljusa tillförsigten till Guds underbara ledning till den grad förswunnit, att han icke kunde för sig förklara dröjsmå-

let för Guds rikes inträdande, då han längtade efter nåd, ljus och styrka, så sände han twå af sina lärjungar till Jesus, hwilka skulle fråga Honom: Är du den, som komma skall, eller skole wi förbida någon annan? Utaf Jesu swar wille han styrka sin tro, ty det utifrån oß meddelade Herrans ord utöfwar ett starkt och wälgörande inflytande på hwart och ett efter ljus och nåd längtande hjerta. På denna fråga swarar nu Jesus icke blott ett enkelt ja, utan Han tillägger, under åberopande af sina underwerk, till detta ja tillika bewiset derpå, att Han werkligen är den utlofwade, och att man icke behöfde förbida någon annan; Jesu ord lyda så v. 4, 5.: Går och säger Johanni igen, hwad I hafwen hört och sett: de blinde se, de halte gå, de spetelske göras rene, och de döfwe höra; de döde resas upp, och dem fattigom warder predikadt Ewangelium. Deßa ord, hwilka uppenbarligen hafwa något afseende på den redan ofwan anförda meßianska profetian Es. 35, 5., äro således ett bewis för Jesu meßianska wärdighet. Och ännu widare åberopar Återlösaren sina underwerk, då Han bestraffar de städer, i hwilka Han hade gjort sina mesta krafter, och säger: We dig, Chorazin! We dig, Betsaida; ty hade sådane krafter warit gjorda i Tyro och Sidon, som i Eder gjorda äro, de hade längesedan uti säck och aska gjort syndabättring! och 23 v.: förty, hade sådane krafter skett i Sodoma, som i dig (Capernaum) skedde äro, det hade stått än i dag! Såsom Jesus här, på alla anförda ställen, för folket åberopar sina werk, så åberopar Han dem äfwen för sina lärjungar, och utmärker sina samtidas otro såsom högst straffbar i synnerhet för de af Honom i deras åsyn förrättade underwerks skull, då Han säger Joh. 15, 24.: Hade jag icke gjort de gerningar ibland dem, som ingen annan gjort hafwer, så hade de ingen synd, (om de icke trodde på mig, såsom den utlofwade Meßias och Guds Son,)

men nu hafwa de sett det, och hata dock både mig och min Fader. Också åberopar Han för dem det twenne gånger af Honom förrättade underwerket med spisen Matth. 16, 8—10. Och då Lärjungarne, på Hans fråga, swarade Honom, att folket ansåg Honom wara en af Profeterne, så förutsätter nödwändigt en sådan åsigt hos folket, att Jesus genom underwerk blifwit bestyrkt 13. 14. v.

Jesus åberopar sina underwerk t. ex. också Joh. 7, 21. jemf. Cap. 5, 8. och Cap. 10, 32.; huru kunde Han hafwa behöft detta, utan att Han skulle förwäntat den häftigaste motsägelse, i fall Han icke förrättat några underwerk? Redan häruti ligger ett wigtigt wittnesbörd för rigtigheten och sanningen af berättelserna om underwerken hos Ewangelisterna, hwilka, utom de utförligt berättade underwerken, ofta summariskt uppgifwa, att Jesus förrättat många dylika gerningar t. ex. Matth. 4, 23. 24. Cap. 8, 16. Cap. 9, 35. Cap. 12, 15. 16. Cap. 14, 14. 34—36. Cap. 15, 29—31. Cap. 19, 1. 2. Cap. 21, 14. 15. Marc. 3, 10—12., (se äfwen Ap. Gern. 10, 38.) genom deßa och dylika åberopanden bekräftas de Ewangelisten Johannis ord, hwilka tala om så många underwerk af Herren Joh. 20, 30. 31. Cap. 21. 25. Sanningen af berättelserna om underwerken, samt att deßa underwerk werkligen skett, stödjer sig likwäl icke blott på Jesu och Apostlarnes trowärdiga wittnesbörd, äfwen Jesu fiender förneka dem icke, utan fastmer medgifwa dem och känna sig genom dem satte i förlägenhet Joh. 11, 47.: Hwad göre wi? ty denne mannen gör många tecken? och således måste wi så mycket hellre antaga werkligheten af Jesu underwerk, som de till och med också bekräftas genom Hans motståndares wittnesbörd; man måste i annat fall anse hela Ewangeliska historien för en stor wäfnad af swek och bedrägeri, och dem, som författat henne, för de listigaste bedragare. Mynster (Betrachtungen über die christlichen Glaubens lehren 1, 346):

"Hafwa deßa gerningar icke werkligen skett? Tänk på "deras werkningar uti det land, der de skedde, uti al- "la länder; ty något synnerligt märkwärdigt måste lik- "wäl hafwa skett, innan deßa werkningar kunde fram- "bringas, innan den sinnliga, tröga hopen kunde wäckas "till att gifwa akt på det Ewangelium, som der- "igenom skulle stadfästas. Men framför allt läs Ewan- "gelisternas berättelser i deras sammanhang. Det gif- "wes dock ett kännetecken, ett för hwar och en, äfwen "utan lärdom och djupa insigter, uppenbart och begrip- "ligt kännetecken, hwarigenom lögnen skiljer sig ifrån san- "ningen. Kan någon, som läser berättelsen af deße män, "hwilka bewittnade det, som de med egna ögon hade "sett, som de hade beskådat och deras händer handterat "(1 Joh. 1, 1.), eller som de hade noga utforskat af "dem, hwilka af begynnelsen sjelfwe sett det (Luc. 1, 2. "3.), på sitt samwete säga, att de woro lögnens tjenare? "Woro de sjelfwe bedragne? Woro deßa många, stora, "ögonskenliga gerningar blott ett bländwerk? Kunde de "något ögonblick wara owiße, om detta werkligen skett i "deras åsyn? Eller wille de bedraga? Hade de stiftat "något hemligt förbund, som öfwerenskommit att upp- "fylla werlden med fabler, att för deßa fablers skull "uppoffra lycka, lugn och allt, hwad menniskan i werl- "den kallar kärt, att ända till sista bloddroppen förswa- "ra dem, och att med lifwets sista andetag bekänna dem? "Huru fick lögnen kraft att så sammanhålla sina tjena- "re, att icke någon ibland dem blef otrogen, icke någon "ibland dem lät förleda sig af werldens lust, icke nå- "gon ibland dem lät skrämma sig af werldens hotel- "ser, icke någon ibland dem bäfwade tillbaka af förskräc- "kelse för martyrdöden? Steg icke ljusens Engel ned i "deras dystra krets, för att lära dem det enkla och "uppriktiga tal, som godkännes af hwar och en menni- "skas samwete."

Ibland motståndarnes och andres wittnesbörd för werkligheten af Jesu underwerk äro följande högst märk-

wärdiga Matth. 12, 24. (Se N:o 21.); Joh. 7, 31.: Månge af folket trodde på Jesus, och sade: När Christus kommer, icke warder Han mer tecken görande, än denne gjort hafwer? Joh. 9, 30—34. Se N:o 13.; Cap. 12, 9—11. Hwarföre skulle Phariseerne welat döda Lazarus, om de kunnat förneka realiteten af hans uppståndelse, som bewekte så många till att tro på Jesus, och förklara den för ett gyckelspel eller bländwerk? Synnerligast wigtigt är det, som tilldrog sig på Golgatha; då Jesus satt på korset, så sade Hans fiender Matth. 27, 42.: Andra hafwer Han hulpit, sig sjelf kan Han icke hjelpa! De medgifwa således, att Jesus på ett undergörande sätt warit en hjelpare, räddare och wälgörare för andre, men i stället för att derigenom låta beweka sig till att tro på Honom, fordra de af Honom ett nytt underwerk till sin egen räddning, och säga: Är Han Israels Konung — den utlofwade Meßias — så stig nu ned af korset, och wi wilje tro Honom! — Då Herodes fick se Jesum, wardt han ganska glad; ty han hade i lång tid haft åstundan till att se Honom; ty han hade mycket hört om Honom, och hoppades få se något tecken göras af Honom Luc. 23, 8.; hwarifrån hos Herodes ett sådant hopp, hwarifrån hos den ene röfwaren denna åstundan: Är du Christus, så hjelp dig sjelf och oss (39 v.); hwarifrån denna så ofta förnyade till Jesus ställda begäran, att Han skulle göra ett underwerk, om Han aldrig förrättat sådane? Att Jesus aldrig willfor en sådan fordran, som härledde sig blott ifrån fåfänglig begärelse efter underwerk och skändlig otro, hwilken icke wille åtnöja sig med de af Honom förrättade underwerk, wisar tydligt, huru mycket Han klandrade en sådan begärelse efter underwerk, äfwensom att Han aldrig gjort något underwerk för sin person, aldrig något enda till sin egen räddning. Det, som Phariseerne begärde, att Han nemligen skulle befria sig ifrån

korsfästelsens plågor, war en lika fordran, som den satan, frestaren, gjorde af Jesus, då han sade till Honom Matth. 4, 3.: Är du Guds Son, om det är werkligen sannt, wälan! så bewisa mig det, och säg, att dessa stenar warda bröd! det skall för dig wara en lätt sak att hjelpa Dig sjelf, att befria Dig från hungern (2 v.), och att genom utöfningen af din undergörande kraft ådagalägga din wärdighet såsom Guds Son! Men Jesus afböjde lika så mycket det, att Han skulle göra ett underwerk för att hjelpa sig sjelf, som Han icke eller lemnade sitt samtycke till att göra bruk af sin undergörande kraft blott för att tillfredsställa lusten att åskåda, då frestaren sade 6 v.: Är du Guds Son, så gif Dig här utföre från tinnarna af templet! Karakteren af alla Jesu underwerk är kärlek; endast för andre har Han gjort sådana utomordentliga gerningar. Kleuker: "Jesu underwerk liknade hwarken de mosaiska, så wida de woro twångsmedel, eller "operationerna af theurgiska tusendkonstnärer, dem Han "skulle hafwa förrättat för att wäcka förwåning och uppseende, utan de woro endast wälgörandets handlingar, "hwilka lika mycket woro swarande emot wärdigheten af "Hans person och karakteren af den Gud, hwilken i Sonen nu wille bewisa sig wara menniskornas Fader, "som emot karakteren af Hans lära. Ty denna skulle "wisa sig wara menniskornas sanna ljus och salighet "och i alla afseenden wälgörande."

Då man utaf allt, som hittills blifwit sagdt, öfwertygas om nödwändigheten, werkligheten och ändamålsenligheten utaf de af Jesus förrättade underwerk, så måste det tillkännagifwa den högsta förblindelse, fräck otro, och onskefull förstockelse, att man på sednare tider, emot allt historiens wittnesbörd, förnekat och angripit deßa underwerk, eller sökt att på naturligt sätt förklara deßa öfwernaturliga gerningar. Djupaste grunden för ett sådant förfarande ligger uti otron på det

högsta undret, hwars realitet Skriften betygar, och på hwilket den Christna kyrkans existens stödjer sig, att nemligen Jesus af Nazareth är Gudamenniska, sann Gud, född af Fadren i ewighet, och tillika sann menniska, född af Jungfru Maria. Den, som **tror** detta underwerk, d. w. s. på den Heliga Skrifts wittnesbörd antager det, skall icke wara obenägen till att tro, att denna person, som sjelf är det högsta underwerket, också skulle kunna göra sådane underbara och utomordentliga gerningar; det skall fastmer synas för honom wara aldeles i sin ordning, att Gudamenniskan förrättade gerningar af gudomlig kraft och gudomlig kärlek. I detta hänseende säger **Theremin** ganska skönt (die Lehre vom göttlichen Reiche S. 44.: "Det största af alla under-"werk, Gudomens och mandomens förening i en person, "denna medelpunkt för historien, denna grundwal för "Guds rike, kunde och fick icke blifwa det enda under-"werket; dels derföre, att Försynen plägar förbereda det "lilla, och så mycket mer således det stora, dels derföre, "att ett sådant underwerk behöfde, för att erkännas, "förutgående, åtföljande och efterföljande **mindre** under-"werk till sin stadfästelse. Det folks öden, ibland hwil-"ket Guds Son skulle födas, måste nödwändigt utmär-"kas genom underwerk; man kan således icke förundra "sig deröfwer, att dylika förekomma i Judarnes historia; "det skulle förefalla besynnerligt om de felades; och den "historiska kritiken, hwilken skall utgå ifrån denna grund-"sats, blifwer blott förbehållet att afgöra, om uti ett "särskildt fall, efter berättelsens mening och efter om-"ständigheterna, något skall anses för ett underwerk, el-"ler icke. Ännu mindre kunna de af Christus sjelf ut-"förda underwerk wara anstötliga för någon; hade Gu-"domen med fullheten af sina fullkomligheter inträdt i "menniskolifwet, så anstod det sig wäl, att en krets af "öfwernaturliga werkningar omgaf Gudamenniskans jor-"diska wandel; hwad Han war, är ju oändligt mer,

"än

"än hwad som skedde genom Honom och i Honom; och "om man tror det förra, hwilket man måste, i fall man "icke will förneka tillwarelsen af ett Guds rike, så må= "ste man ocksa betrakta det sednare såsom något, som "förstås helt och hållet af sig sjelf. Och denna ström af "öfwernaturliga krafter, hwilken genom Christus och ifrån "Honom så rikligen utgjutit sig, kunde icke, sedan Guds "Son hade lemnat jorden, på en gång hämmas; den "måste fortfara att flyta, emedan, utan att de mindre "underwerken förnyades, menniskorna aldrig skulle haf= "wa trott, att det största af alla underwerk egt rum; "att detta werkligen warit fallet, bewisar historien om "Apostlarne och de första Christna århundradena, under "hwilka man ocksa aldrig skulle hafwa mißkänt det, om "man blott haft någon aning om Guds rike, och om det, "som fordras till deß utbredande. Således måste deras "tänkesätt förekomma oß ganska orimligt, hwilka uti hi= "storien icke wilja upptaga något annat, än det de kalla "rent historiskt, hwarunder de förstå sådant, som blott "åstadkommes genom naturliga krafter; ty wi hafwe sett, "att utan underwerk intet Guds rike, och således ocksa "ingen historia i sann och högre mening, kan gifwas. "Ibland de underwerk, hwilka förberedde Christi uppen= "barelse är den Prophetiska Ande, som utgjöt sig öfwer "Judafolket, ett af de största. Och likasom underwer= "ken woro nödwändige för att först i werkligheten in= "föra Guds rike, så woro och äro de det likaledes för "att försäkra waraktigheten af trons och kärlekens sinne, "hwaruti deß wäsende består, och af det förhållande, "som genom detta sinne uppkom, kyrkan. Denna grun= "das icke, såsom en familj och stat, på en wid basis af "naturliga drifter, utan blott på deßa Herrans Ord: "Helwetets portar skola icke warda henne öfwermäg= "tige, hwilket uppfylldes genom en fortwarande följd af "underwerk."

De, hwilka låta underwerken uti Gamla och Nya Testamentet icke gälla såsom underwerk, utan, emot allt historiens wittnesbörd, försöka förklara dem såsom blott naturliga händelser utaf naturliga krafter, måste taga sin tillflykt till de godtyckligaste hypotheser, till de mest twungna förutsättningar och till de mest ogrundade påståenden, samt förklara de heliga Skriftställarne på ett högst wåldsamt sätt och efter grundsatser, hwilkas anwändande de wid förklaringen af profana skribenter aldrig skulle låta gälla, och slutligen bringar likwäl deras wederwilja för underwerk, hwilken härleder sig ifrån otro på den lefwande, fritt werkande Guden, naturens Skapare och Herre, det blott så långt, att deras försök att naturligt förklara öfwernaturliga händelser, nogare betraktade, lemna så orimliga resultat, att ett fördomsfritt och opartiskt sinne af dem på det högsta tillbakastötes och med mißhag och medömkan wänder sig bort ifrån dem. Ganska sannt är det, som J. G. Müller (vom Glauben der Christen) 1, 438 säger: "Den för "Jesu werkliga kraft att förrätta underwerk afgörande "berättelsen af Johannes om Lazari uppwäckelse har på "de sednaste tiderna föranledt många mödosamma försök "att, som man säger, på ett naturligt sätt förklara "den. Men man såg sig nödsakad att derwid, och icke "blott derwid, utan wid förklaringen af alla andra un"derwerk, förutsätta så många gynnande tillfäl"ligheter, att i sanning det utomordentligt "lyckliga och oftare sammanträffandet af de"samma redan i sig sjelf wore ett åtminstone lika så "stort underwerk, som alla de, hwilka man genom "dylika förutsättningar will undanrödja. Och detta kal"lar man Rationalism! Men skulle man också medgifwa "den historiska rigtigheten af deßa så kallade naturliga "förklaringar, så låge, noga betraktadt, äfwen deri myc"ket mera ett positift Guds wittnesbörd för Chri"stus, än mången, som uti Honom will se en lärare, "hwilken blott på egen auktoritet uppträdt, efter sitt sy=

"stem wille erkänna. Det sunda förståndet skulle icke "kunna mißkänna det, att genom en, wid så många "tillfällen, och så utomordentligt sammanträffande för= "ening af flere tillfälliga omständigheter för ett ända= "mål, — Jesu bestyrkande — Försynen sjelf med= "werkat till Hans werk, samt att derwid detta (Joh. "11.) och flere andra under måste hafwa warit alldeles "utomordentliga exempel på bönhörelse. Och på detta "sätt skulle man i grunden komma hwarandra återigen "temligen nära."

På de utläggare af Skriften, hwilka förneka un= derwerken och bemöda sig att på ett naturligt sätt för= klara dem, kunde man tillämpa de Återlösarens ord, hwilka Han sade till de otrogna Sadduceerne, då de genom en (kanske af dem uppdiktad) historia försökte att framställa tron på köttets uppståndelse såsom dåraktig och att göra den löjlig. Då swarade Herren dem Matth. 22, 29.: I faren wille, och weten icke Skrif= ten, ej eller Guds kraft. Hwad läran om köttets uppståndelse beträffade, så befunno de sig uti en stor willfarelse, emedan de icke rigtigt och djupt uppfattade Skriften, som för oß aflägger trowärdiga och gudomliga wittnesbörd, och emedan hos dem icke fanns någon tro på den allsmägtige Gudens öfwer wårt förstånd och be= grepp werksamma kraft. Och detta är just också fallet med de mot underwerken så fiendtlige utläggarne af Skrif= ten: uppfattade de Skriften, enligt med sanningen och uti deß sammanhang, såsom ett gudomligt wittnesbörd; låto de de helige Skriftställarne, efter grundsatserne af en grammatisk=historisk interpretation, säga det, som de werk= ligen säga; och trodde de på en lefwande Gud, som realiserar sin Nåds affigter för menniskoslägtets fräls= ning, aldenstund Han gör allt såsom Han will, både med krafterna i himmelen och med dem, som bo på jorden (Daniel 4, 32.): så skulle de af= stå ifrån sitt fruktlösa företag och icke längre framhärda uti fiendskapen till underwerken. Mynster: "Woro

"deßa gerningar icke werkliga underwerk, det will säga, "skedde de endast genom naturens krafter, hwilka den "förmenta undergöraren förstod att på ett förborgadt sätt "begagna för sina afsigter? eller woro de öfwernaturliga "krafter, som här utwecklade sig, war det naturens Her= "re, som här talade, så skedde det; som befallde, så fick "det sin tillwaro? Jag känner icke något dåraktigare och "föraktligare bemödande, än det att wilja beröfwa Chri= "sti gerningar gudomlig glans, att emot allt förstånd, "som eljest anwändes wid det wi höre och läse, wilja "förneka det ögonskenligaste, att, emot den egna straffan= "de öfwertygelsen, wilja förklara deßa gerningar, såsom "andra menskliga gerningar, att wilja förklara dem ge= "nom ett naturligt sammanträffande af händelser, genom "ett lyckligt anwändande af läkemedel, genom åskans ha= "stiga dunder, genom inbillningar i hans själ, som ut= "förde dem, eller i hans, som åskådade dem, kortligen "genom allt, som det föga sinnrika snillet kan upptänka. "Jag wet så wäl, som någon, huru mycket af den för= "wånade hopen blifwit prisadt såsom underwerk, och hwil= "ket likwäl blott war ett gyckleri, som med afsigt eller "af tillfällighet förblindade; och berättar du för mig om "de underwerk, som här och der i det förborgade skola "skett, så tror jag det icke, och framhafwer du wittnen "till ett sådant underwerk, som uppenbarligen skall haf= "wa skett, så finner du mig twiflande; den oförderfwa= "de känslan emotstår hwart och ett underwerk, om hwil= "ket jag ej med full öfwertygelse kan säga: Detta är "Guds finger. Men jag tänker på min Herres och Mä= "stares werk, och jag igenkänner tydligt, att likasom allt, "hwad wi menniskor kunna uträtta, ligger inom natu= "ren, lyder under naturens lagar, så war här Den, "som är öfwer naturen. Då jag betraktar Herren, "huru Han förrättat sina mångfaldiga underwerk, så "behöfwer jag icke söka skarpa bestämmanden för det, "som skall kallas ett underwerk, jag behöfwer ingen djup "insigt i naturens hemligheter, för att här blifwa ense

"med mig sjelf derom; ty detta förstår den lärde, så wäl "som den alldeles olärde, att deßa gerningar icke skett ge-"nom mensklig kraft. Will ändtligen någon inwända, "att, om det också medgifwes, att tecken och under haf-"wa skett, att öfwernaturliga krafter hafwa ingripit i "tingens gång, wi icke weta om deßa härrörde ifrån on-"da eller goda magter, ty äfwen det onda kunde ju yttra "sig med sådan kraft, och till och med Christi wittnen "säga ju, att också den onde, fienden till Gud och men-"niskor, warder uppenbar med alla lögnaktiga krafter, "och tecken, och under (2 Teß. 2, 9.); det heter ju, "att falske Christi och falske Profeter skola uppkomma "och skola göra stora tecken och under (Matth. 24, 24.), "så att wi således häri icke eller hafwe något bewis, om "den, som gjorde deßa gerningar, kom ifrån himmelen "eller ifrån afgrunden: om någon inwänder detta emot "oß, så wilje wi hoppas, att han icke wet, hwad han "säger. Ty om någon har förlorat all förmåga att gö-"ra skilnad emellan sanning och lögn, emellan godt och "ondt; om någon till den grad förstockat sitt hjerta, att "han kan betrakta Christi lefnad, huru han gått omkring "och gjort wäl, kan betrakta Christi gerningar i förening "med Hans lära, och sedan säga: Denne war sänd att "förwilla, bedraga och förföra menniskorna, att genom "tecken och under locka dem i förderfwet; deßa ting haf-"wa skett genom djefwulens och icke genom Guds magt "(se N:o 21.): hwad finnes då öfrigt i denna menniskas "innersta, hwarwid sanningen skulle kunna fästa sig, "hwarigenom Guds Nåd skulle kunna winna inträde hos "henne och föra henne till saligheten?"

6. Om Jesu Christi Apostlars underwerk.

Jesus hade redan före sin död ofta i allmänhet hänwisat sina lärjungar derpå, att de i styrkan af en fast tro på Honom, om den också blott är såsom ett senapskorn, skulle wara i stånd att utföra stora gernin-

gar, Matth. 17, 22. (se N:o 23.), Luc. 17, 6. Matth. 21, 21. (se N:o 34.); Han hade deßutom gifwit dem denna ännu mera bestämda försäkran Joh. 14, 12.: Den der tror på mig, de gerningar, som jag gör, skall ock han göra; och skall göra större än dessa; ty jag går till Fadren; men först efter Hans uppståndelse och det derigenom började förherrligandet samt kort före Hans himmelsfärd, inträdet i den klarhet, som Han när Fadren hade, förr än werldens grund war lagd, förklarade Han sig fullkomligt tydligt och bestämdt deröfwer, att de skulle beklädas med kraft af höjden (Luc. 24, 49.) samt undfå den utlofwade Helige Ande och derigenom tillika kraften att göra tecken och under; det heter Marc. 16, 17. 18.: Dem, som tro, skola dessa tecken efterfölja: Genom mitt namn skola de utdrifwa djeflar; de skola tala med nya tungor; de skola fördrifwa ormar; och om de dricka något, det dödeligt är, skall det dem intet skada; på de kranka skola de lägga händerna, så warder det bättre med dem. Enligt detta ställe skola således icke blott Apostlarne och omedelbare Jesu lärjungar förses med utomordentliga gåfwor och krafter, utan öfwerhufwud de, som tro på Honom, likwäl är tron på Jesus den oundgängliga ordningen för att undfå sådan nåd; genom denna gåfwa af Herren skall för dem, som undfå densamma, tingens wanliga ordning lida ett undantag, så att det skadliga icke skadar dem, och att de för Herren och Hans rike werka med krafter, som wida öfwergå måttet af wanliga menniskokrafter, aldenstund de till och med skulle wara i stånd att besegra magterna i mörkrets rike. Wäl hade Herren också redan under sin offentliga werksamhetstid utrustat sina Apostlar, de tolf, så wäl som de sjuttio, med gåfwan att göra underwerk, men efter Hans upphöjelse på Fadrens högra hand skulle denna kraft ännu mera allmänt gifwas många och, utan särskild utrustning, i tron på Honom skulle de

trogne besitta förmågan att förrätta underwerk. Då de tolf utsändes, gaf Herren dem magt öfwer de orena andar, att de skulle drifwa dem ut, och bota allahanda sjukdom och allahanda krankhet Matth. 10, 1. och sade till dem 8 v. Görer de sjuka helbregda, de spetelska rena, reser upp de döda, utdrifwer djeflar. Och till de sjutio, hwilka Herren sände twå och twå framför sig, i alla städer och rum, dit Han wille komma (Luc. 10, 1.), sade Han 9 v.: görer de sjuka helbregda! Och då de nu hade fullgjort sitt uppdrag, och kommo igen med glädje, så sade de 17 v.: Herre, djeflarne äro oss ock underdånige i ditt namn! Men Jesus swarade dem 19 v.: Si, jag hafwer gifwit eder magt att trampa på ormar och skorpioner (att besegra det onda och att upphäfwa deß följder, eländet,) och öfwer all fiendens kraft, och Eder skall intet warda skadande. Här synes tydligt, att Apostlarnes förmåga att göra underwerk, hwilken war åtföljd af det wittnesbörd, att himmelriket war uppenbaradt, och att Jesus, himmelrikets Konung, sjelf skulle komma efter dem, hade till ändamål att rigta mängdens blickar på Jesus och att uppwäcka stora förhoppningar om Den, som med så utomordentliga gåfwor och krafter utrustat sina budbärare. Således stodo Apostlarnes underwerk, så wäl under Jesu wandel på jorden, som sedermera, uti det innerligaste förhållande till Christi person och gerningar; de skulle äfwenså genom desamma legitimera sig såsom budbärare ifrån någon Högre och Mägtigare, och fördenskull åstadkommo de underwerk blott i Jesu namn, d. w. s. enligt uppdrag af Honom, med förmåga af Honom, i Hans kraft, med förtröstan på Hans bistånd, för Hans sak. För denna sak werkade på samma sätt, i Christi namn, likwäl andre, som icke stodo uti en så omedelbar förening med Jesus, se Luc. 9, 49. 50. Lärjungarne sjelfwe woro wäl medwetande af den utaf Herren dem förlänade undergörande kraften, fastän den anda

ännu fattades dem, i hwilken de skulle betjena sig utaf densamma Luc. 9, 52—56., hwilket sedan efter den Helige Andes utgjutande alldeles förändras Ap. Gern. 3, 13.

Hwad Jesus, som genom underwerket af sin uppståndelse så kraftigt bestyrktes såsom Guds Son, hade lofwat, uppfyllde Han på den tionde dagen efter sin återfärd till himmelen, på den första Christna Pingsthögtiden. Han utgöt rikligen den Helige Ande öfwer sina trogna; Han skänkte Apostlarne de utomordentliga gåfwor och krafter, som de behöfde, då de skulle blifwa Hans wittnen i Jerusalem, och i hela Judeen och Samarien, och sedan intill jordens ända (Ap. Gern. 1, 8.). Med Pingstundret i Jerusalem, lifstecknet och nådegåfwan af den Lefwande och till himmelen Upphöjde, började strömmen af gudomliga lifskrafter att utgjuta sig, af hwilken sedermera oafbrutet, ehuru i olika mått och grad, alla trogne fått sin del, som ännu ytterligare till dagarnes ända skall gifwas dem. I kraft af den Heliga Andes undfående begynte nu Apostlarne att predika med andra tungomål (Ap. Gern. 2, 4. jemf. Marc. 16, 17. med nya tungor), och skedde hädanefter genom de trogne större tecken Joh. 14, 12., då i synnerhet följden af deras predikan, strax på första dagen, war så stor, att flere wunnos för Christi sak, än under hela tiden för Återlösarens offentliga werksamhet på jorden Ap. Gern. 1, 15. och 1 Cor. 15, 6. jemf. med Ap. Gern. 2, 41. Underwerket på Pingsthögtiden, så wida Apostlarne fingo förmågan att tala med andra tungomål, förnyades i Cornelii hus Cap. 10, 44—46., och på Johannis lärjungar, då de döptes uti Herrans Jesu namn Cap. 19, 1—7., och något dylikt egde också rum uti Corinthiska församlingen 1 Cor. 14. Hwad Marcus berättar wid slutet af sitt Ewangelium: Men de (neml. de ellofwa 14 v.) gingo ut och predikade allestädes; och Herren werkade med dem och stadfä-

ste ordet med efterföljande tecken; detta bekräftar innehållet af hela Apostlagerningarne och många ställen uti de apostoliska brefwen, hwilka åberopa sig på de underwerk, som af Apostlarne och de trogne blifwit förrättade, t. ex. Hebr. 2, 4.: Och Gud hafwer gifwit wittnesbörd dertill (till den i predikan förkunnade och tillbjudna saligheten) med tecken, under och mångahanda krafter och med den Heliga Andas utskiftelse, efter hans wilja.

Det första i Apostlagerningarne omförmäldta underwerk, att Petrus gjorde den man frisk, som allt ifrån sin moders lif war ofärdig, i detsamma han sade till honom Cap. 3, 6.: I Jesu Christi Nazareni namn statt upp, och gack, wisar genast, huru Apostlarne hafwa werkat sina under icke med egen, mensklig kraft, utan i Herrans kraft, likasom det egentligen war Herren, som genom dem, såsom sina redskap, werkade, hwartill de genom deras tro woro tjenlige; detta bekräftar också Apostelen Petri ord v. 12.: hwi sen I på oss, likasom wi af wår egen kraft eller förtjenst hade det åstadkommit? v. 16.: Genom tron (enligt Marc. 16, 17. såsom tecken och till wittnesbörd om wår tro) på Hans namn d. w. s. på Honom sjelf, på Hans person och Meßianska wärdighet, har Hans namn (Jesus, Frälsaren, Hjelparen, som är werkliga upphofsman till underwerket) gjort denne man stark och frisk, hwilken I sen och kännen, att han ifrån sin födelse war ofärdig; och tron, som är genom Honom, Jesum, werkad, (wår trogna tillförsigt till Honom, som wi hafwe att tacka för densamma,) hafwer gifwit denna hans helbregda. Annorlunda förfor Herren wid bruket af sin undergörande kraft; Han wisar sig wara i en oberoende besittning af densamma; Han säger: Jag will göra det, war ren! haf din syn! och det sker så; och om Han också ofta, innan Han förrättat underwerken, bedit och återfört dem

till Fadren, så uppenbarar sig dock i Honom, — som med Fadren är ett, och som har, kan och förmår allt, likasom ock hwad Fadren har, kan och förmår, — en oinskränkt besittning af sådan magt att göra under, som hwarken funnits hos Profeterne före Honom, eller efter Honom hos Hans Apostlar och trogne. Då Petrus botade den borttagne Eneas i Lydda, sade han likaledes Ap. Gern. 9, 34.: Enea, bote dig Jesus Christus; statt upp och bädda åt dig sjelf! Utomdeß har han ifrån de döda uppwäckt Tabitha i Joppe Cap. 9, 36—42.; ja det hände, att de utburo på gatorna sjuka menniskor, och lade dem i sängar och på bårar, att då Petrus kom gående, måtte åtminstone hans skugga skygga på någon af dem. Och församlade sig en stor hop af nästa städerna till Jerusalem, och förde dit sjuka, och de som besatte woro med orena andar, och de wordo alle helbregda, Cap. 5, 15. 16. Och såsom i Cap. 4, 30. berättas, att Apostlarne hafwa bedit: Herre, uträck din hand, att sundhet och tecken och under måga göras genom din heliga Sons Jesu namn! så säges i allmänhet Cap. 5, 18. om Apostlarne: igenom Apostlarnes händer gjordes många tecken och under ibland folket; och icke blott Apostlarne, äfwen Philippus, fattigföreståndaren, förrättade underwerk och beredde derigenom Ewangelium så mycket mera framgång i Samarien Cap. 8, 6. 7. 13.

Utom underwerket på Pingsthögtiden berättas för oß i Apostlagerningarne ännu twenne underwerk af den upphöjde Herren, Frälsaren och sin kyrkas beskyddare, hwilka begge hafwa för ändamål att befrämja Hans rike på jorden; det ena är Petri underbara räddning utur fängelset, under natten före hans afrättning, då Herren hörde bönerna ifrån sina trogne, hwilka utan återwändo hade bön, åkallan och förböner Cap. 12, 3—19.; det andra är den grymme, församlingen förföljande Sauli

omwändelse, hwilken Herren Jesus gjorde till ett utkoradt redskap åt sig Cap. 9, 1—30., och hwilken sedermera war lika så stor och werksam genom sin kraftiga Ewangelii predikan, som genom de många utomordentliga underwerk, hwilka Han förrättade, och hwarmed han bewisade sin gudomliga sändning och sin apostoliska wärdighet. Genom Paulus och Barnabas lät Herren tecken och under ske uti Iconien Cap. 14, 3., i Lystra botade Paulus en ofärdig v. 8—10., i Philippi utdref han en spådoms anda ifrån en piga Cap. 16, 16. i det samma han sade: Jag bjuder dig, wid Jesu Christi namn, att du far utaf henne! I Troas uppwäckte han ifrån de döda Eutychus Cap. 20, 7—10.; på ön Melite skuddade han en huggorm ifrån sin hand, och honom wederfors intet ondt Cap. 28, 3—6. (jemf. Marc. 16, 18.), och strax härefter gjorde han Publii sjuke fader frisk genom händers påläggning och bön 7. 8. v. äfwensom många andre sjuke på ön, hwilka hos honom sökte hjelp, då de inhämtat kännedom om deßa gerningar 9 v. Apostelens undergörande kraft uppenbarade sig förnämligast i Ephesus; i Ap. Gern. 19, 11. 12. heter det: Och Gud gjorde icke ringa krafter genom Pauli händer: Så att de ock togo swettedukar och skörten, som wid hans kropp hade kommit, och lade på de sjuka; och sjukdomen gick utaf dem, och de onde andar foro ut. Menken (Blicke in das Leben des Apostels Paulus) gör wid detta ställe följande anmärkning: "Hwarest willfarelsen, sjelf bedragen och åter igen bedragande, "på det sättet lyste med krafter och gerningar, — med "krafter från en högre werld, och med werk och gerningar, hwilka, såsom de skulle hafwa sin grund uti en "synnerlig förening och bekantskap med gudarne och uti "en af dem förlänad, endast deras älsklingar tilldelad "hemlig kunskap, som ingriper uti naturens innersta djup, "och som är mägtig att beherrska henne in i deß doldaste och mägtigaste krafter, så ock skulle uppenbara och

"bewisa Gudarnes närwaro och magt — der war det "tjenligt, ja nödwändigt, att sanningen icke blott uppenbarade sig uti det enkla osmyckade talet af en ljusets "och lifwets lära, utan äfwen wisade sig wara i besittning af en kraft, som war segrande öfwer alla krafter "och mägtig uti den rena glansen af öfwermenskliga werk "och gerningar, och i sanning utan allt deltagande i "menskliga mysterier, utan något hemlighetens täckelse, "och med afgjordt förakt för allt prål och bländwerk af "signerier och beswärjningsceremonier. Ja, likasom sanningen med sin läras ord war i strid emot deßa falska, "särdeles också, uti den på deras tjenst och deras medwerkan sig beropande magien, så orena och grymma gudar, för att befria menniskoslägtet och förherrliga den "allena sanne och gode Guden och Den, som Han sändt "och gifwit herrligheten, Jesus Christus: så måste den "också genom krafter och werkningar, genom "werk och gerningar i Jesu Christi namn öfwerwinna, uttränga och tillintetgöra denna för helig och "gudomlig hållna magi, detta hedendomens hexeri uti "alla deß synwillor och bedrägerier, äfwensom uti alla "deß werkliga gerningar och underwerk. War detta någorstädes nödwändigt, så war det i Ephesus, längesedan hufwudsätet för magiska kunskaper och krafter, "hwarest man hade stor wördnad för hemlig wetenskap "och konst och kärlek till hexeri och trollkrafter; såsom "ephesinska ord och trollord, ephesinska sånger och trollsånger, ephesinska konster och magiska konster woro liktydiga uttryck. Och fördenskull beseglade och förherrligade den Helige Andes krafter, werk, gerningar och "under af Guds magt och kärlek, i Jesu Christi namn, "mera här, än på något annat ställe, den apostoliska läran eller det Ewangeliska wittnesbördet; och här gaf "sig, genom Apostelen Paulus, den gudomliga kraften att "göra underwerk på det högsta tillkänna, såsom den hade, wid Christendomens första grundläggning i den ju-

"diska werldens hufwudstad, på lika sätt tillkännagifwit "sig genom Apostelen Petrus."

Hade Apostlarne af Herren icke blifwit utrustade med gåfwan att göra underwerk, så skulle de lika så litet hafwa blifwit erkände såsom budbärare ifrån en högre, mägtig, en werldens Frälsare, som Jesus sjelf icke utan underwerk skulle hafwa funnit någon tro till sin förklaring, att Han är Meßias; för dem således, så wäl som för Honom sjelf, deras Herre och Mästare, äro underwerken det kreditiv, som förskaffade dem närmast framgång äfwen till dem, hwilka woro otillgängliga för sanningens magt allena; och den undergörande kraften är något för en Apostel karakteristiskt, som icke kunde fattas honom, om han skulle erkännas såsom sådan. För att bewisa sin apostoliska wärdighet och skydda densamma för motståndarnes anfall, åberopar fördenskull också Paulus sina förrättade under och undergörande krafter 1 Cor. 14, 18. 2 Cor. 12, 12.: Ty en Apostels tecken äro ju skedde ibland Eder, med allt tålamod; med tecken och under och mägtiga gerningar; Rom. 15. 18. 19. 1 Cor. 2, 4. Huru sann och werklig denna undergörande kraft hos Apostlarne warit, bewisar Ewangelii motståndares bekännelse Ap. Gern. 4, 1—17.; Hwad skole wi göra åt dessa män? ty ett uppenbart tecken är gjordt af dem och är kunnigt alla dem, som bo i Jerusalem, och wi kunne icke neka det! och Gamaliels ömma råd Cap. 5, 34. ff. stödjer sig uppenbarligen på Apostlarnes oemotsägliga underwerk, hwilka på Ewangelii sak tryckte prägeln af en gudomlig karakter, ehuru Gamaliel för sin egen del ännu icke är säker, huru han skall bedöma hela saken. Apostlarnes underwerk äro ett högst wigtigt bewis för sanningen af Jesu Christi uppståndelse, och att den till himmelen åter uppfarne ännu lefwer, werkar, beskyddar sin kyrka, förjer för henne, ty blott i Christi kraft och i Hans namn, werkade Apostlarne, hwad de werkade; derom talar

Chrysostomus (Leben deßelben von Neander 1, 279.): "Christus förrättade förut underwerk, sedan blef Han "korsfäst och, såsom de otrogne Judarne föregifwa, upp-"stod icke ifrån de döda. Hwad skole wi således säga "till dem? På hwad sätt skedde då, om Han icke upp-"stod, sedermera ännu större underwerk i Hans namn? "Ty ingen lefwande har ännu efter sin död förrättat "större underwerk. Men här woro de påföljande under-"werken större genom det sätt, på hwilket de förrätta-"des, och genom deras beskaffenhet. I anseende till "beskaffenheten woro de större, emedan Christi skugga "aldrig uppwäckte döda, men Apostlarnes skugga åstad-"kom mycket dylikt (Ap. Gern. 5, 15.); i anseende till "sättet, emedan då Christus, i kraft af sin egen magt, "förrättade underwerken, werkade Hans tjenare, efter "Hans död på korset, större och högre ting, blott genom "Hans heliga namn, så att Hans magt framlyste större "och herrligare; ty det war samma magt, hwilken före "och efter döden på korset werkade, först omedelbarligen "genom Honom sjelf och sedan genom Hans lärjungar. "Men om motståndaren nekar, att Apostlarne förrättat "underwerk, så gör Han deras magt och den gudomliga "Nåden ännu större derigenom, att de utan underwerk "till gudaktighet omwändt en så stor del af werlden. "Will du ännu i dag se underwerk? Jag will wisa dig "sådane, hwilka äro ännu större än de förut skedda: "nemligen icke blott en död, som blifwit uppwäckt, icke "blott en blind, som fått sin syn, utan hela jorden be-"friad ifrån afgudatjenstens mörker; icke blott en spetelsk "renad, utan så många folkslag genom nya födelsens bad "renade ifrån syndens spetelska." Så onekligt det är, att Apostlarne gjorde underwerk, samt att det af dem predikade Ewangelium derigenom beseglades såsom ett i sitt ursprung gudomligt budskap, emedan de på detta sätt legitimerade sig sjelfwe såsom budskap i Christi ställe: så tjenade likwäl icke eller de sina samtidas fåfängliga begärelse efter underwerk, ty Paulus tadlar uttryck-

ligen det, att Judarne begära tecken 1 Cor. 1, 22. och att de icke sökte, genom ett troget annammande af och hjertats öfwerlemnande åt Återlösaren, öfwertyga sig om den gudomliga kraften och gudomliga wisheten uti det af Honom predikade Ewangelium, hwilket war och är så mycket lättare, som detta Ewangelium lofwar och skänker en fullkomlig tillfredsställelse för det efter ljus och sanning längtande förståndets alla behof och för det tröst och frid sökande hjertats hela åtrå. Samma Apostel bestraffar den menskliga fåfängan, som mera söker efter de i ögonen fallande gåfworna att förrätta underwerk, än det som tjenade till uppbyggelse af den aldraheligaste tro; och för att draga dem ifrån en sådan förwändhet förklarar han på det bestämdaste (1 Cor. 14, 22.), att tungomålen, d. w. s. gåfwan att tala med tungomål, uti wißerligen mycket hänförande tal, men på ett icke för alla begripligt sätt, äro för tecken, icke dem, som tro, utan dem, som icke tro, men profetian (gåfwan att uttyda Skriften till uppbyggelse,) är icke dem, som otrogne äro, utan dem, som trogne äro. Han föredrager således den mindre synliga gåfwan, såsom den högre, och tillägger gåfwan att tala med tungomål det mera underordnade ändamålet, att på ett sinnligt sätt göra de otrogne uppmärksamme på Ewangelium, och på de gudomliga krafter, som uti detsamma bewisa sig wara werksamma, medan den i förstånd och hjerta trogne har erfarit den gudomliga kraften af det, äfwen till sitt innehåll (såsom till sitt ursprung), gudomliga Ewangelium, samt derigenom blifwit styrkt i sin öfwertygelse om deß gudomlighet och sanning. Paulus hänwisar derpå, att den Helige Ande wißerligen förlänar de trogne mångfaldiga gåfwor 1 Cor. 12, 28—31., äfwen gåfwan att göra underwerk och att bota för sjukdomar (se äfwen v. 4. 6. 9—11.); men han förklarar äfwen, att en tro, som till och med kan försätta berg, utan kärleken är af intet wärde. Samma tanke uttala deßa Återlösarens ord, att lärjungarne icke

så mycket skola fröjda sig deröfwer, att andarne äro dem underdåniga, utan fastmer skola de fröjda sig deröfwer, att deras namn äro skrifna i himmelen Luc. 10, 20.; detta sednare är wäsendtligt saliggörande, icke det förra, ty äfwen utan borgarrätt i himmelen kunde den undergörande tron ega rum, i hwilken det jordiska, menskliga och syndiga inblandade sig. Således göra gåfwor, till och med högre gåfwor och utmärkta krafter, icke fullkomligt en Christen, men det kan hända och har ofta händt under de första tiderna för kyrkans grundläggning, att de Christne besutto undergörande krafter och frambragte werkningar genom sina underwerk; likwäl är detta icke erforderligt till den sanna trons och den äkta christendomens wäsende. En frisk lem i Christi kropp är ännu icke den, som genom sin tro gör underwerk, utan den, hwilkens tro är werksam genom kärleken Gal. 5, 6. Om otillräckligheten af den tro, som werkar underwerk, utan kärleken, underwisar, likasom Paulus 1 Cor. 13, 1. ff., äfwen Återlösaren sjelf Matt. 7, 22. 23.: På den dagen warda månge sägande till mig: Herre, Herre, hafwe wi icke profeterat uti ditt namn, och i ditt namn utdrifwit djeflar, och i ditt namn många kraftiga gerningar gjort? Då skall jag bekänna dem: jag kände Eder aldrig; går ifrån mig, I ogerningsmän. Till och med ogerningsmän kallar således Herren dem, hwilka i trons kraft, utan kärlek, till näring för sin fåfänga, förrättade underwerk, och anser dem icke såsom sådane, hwilka äro wärde Hans salighet, likasom också den bekante Simon, hwilken för penningar wille köpa den Helige Andes gåfwor att göra underwerk för att inför menniskor winna så mycket mer anseende och ära, icke war wärd den helsosamma nåden Ap. Gern. 8, 1. ff. Chrysostomus (hos Neander S. 66.) säger: "Christus gifwer på den dagen, icke utan "willkor, dem sin lön, hwilka förrättat under, utan dem,

"hwilka

"hwilka fullgjort Hans lära, ty Han säger icke: I haf-
"wen förrättat underwerk, utan Matth. 25, 35.: Jag
"war hungrig, och I gåfwen mig äta; jag war törstig,
"och I gåfwen mig dricka ff.; och då, när Han prisar
"för saliga Matth. 5. 3. ff., nämner Han ingenstädes
"dem, hwilka förrätta under, utan dem, som föra en
"god wandel. Ett gudaktigt lefwerne skall, utan under-
"werk, winna det ewiga lifwets krona, och skall förden-
"skull, om deßa fattas, icke derföre ega någonting min-
"dre. Den syndiga lefnaden skall deremot, om också be-
"ledsagad af urderwerk, icke undgå straff."

7. Om den sednare Christna tidens underwerk.

Samma förhållanden, som, wid den Christna kyrkans plantering och första utbredande genom Apostlarne, egt rum, funnos temligen oförändrade under de näst följande århundradena, och det behöfdes fördenskull, om den otrogna werlden skulle föras till Ewangelium och befrias ifrån wantrons fjettrar, i hwilka åtskilliga bedragare också genom magiens hemliga konster och underbara gerningar sökte att qwarhålla den, icke blott den gudomliga sanningens rena och kraftiga lära och magt, utan underwerk woro också å de trognas sida nödwändige för att ådagalägga Ewangelii öfwer alla mörkrets magter segerrika kraft. Herrans nåd, Hans, som är sin kyrkas stiftare och öfwerhufwud, låter fördenskull gåfwan att göra underwerk icke upphöra med det Apostoliska tidhwarfwet, utan Han werkade äfwen på en sednare tid, genom sina trognas händer, icke ringa gerningar, för att förskaffa den saliggörande sanningen så mycket lättare och snarare tillträde hos många, hwilka först genom den lekamliga hjelp, af hwilken de blifwit delaktige, skulle uppmuntras att söka en ännu bättre hjelp för deras själar, ljus, tröst och frid. Man har wißerligen

ofta twiflat derpå, att, genom Apostlarnes lärjungar och andra trogne, underwerk blifwit förrättade efter Apostlarnes tid, men kyrkofädernas under de första århundradena enstämmiga wittnesbörd sätta det utom allt twifwel, och då Christendomens motståndare äfwen så litet hafwa förnekat deßa underwerk, som Phariseerne Christi underwerk, så ligger derutinnan ett wigtigt moment för underwerkens werklighet under den sednare chri?na tiden. Högst lärorikt och åskådligt är det, som Neander säger om de trognes gåfwa att göra underwerk, och wigtiga äro de af honom anförda wittnesbörd, Kirchengesch. 1, 95. ff.: "Jemte all förhärdelse uti den gamla wan-"tron, war likwäl just under denna tid, då den Christ-"na kyrkan planterades, en mångfaldig tillgänglighet för "nya religiösa intryck för handen. Redan Celsus trodde, "att man kunde förklara Christendomens hastiga utbre-"dande deraf, att så många Goeter, hwilka sökte bedra-"ga med tomma löften om högre krafter, på denna tid "lätt wunno förtroende hos många, och frambragte för "ett ögonblick en stark rörelse, men hwilken wißerligen "snart måste förswinna. Likwäl war, hwilket Origines "med rätta inwände emot Celsus, en stor olikhet uti det "sätt, på hwilket sådane menniskor, och uti det, på hwil-"ket Ewangelii förkunnare werkade. Exemplet ur Ap. "Gern. Cap. 8, huru Simon Magi anhängare i Sa-"marien först drogos ifrån honom; exemplet ur Ap. Gern. "13, huru Sergii Pauli omwändelse förbereddes; så "många bewis ur Apostla-Gerningarne om det sätt, på "hwilket den wantrogna mängden först gjordes uppmärk-"sam på Ewangelii förkunnande, ådagalägga, att genom "facta det kunde åstadkommas, som genom den inre "kraften hos det gudomliga ordet, för hwilken "deßa facta först måste bana wäg till menniskornas hjer-"tan, utan denna förberedelse alldeles icke, eller åtmin-"stone icke så snart, skulle kunnat åstadkommas. Genom "sådana tecken understödde Guds Ande ännu någon tid "Ewangelii förkunnande; mången fördes på det sättet

"först genom det yttre till det inre, genom det lekamliga "till det andliga. Wid sanningens förkunnande och ofta "inför hedningarne till och med åberopa kyrkolärarne sig "på sådane fenomener, och den, som äfwen will åtskilja "det till grund liggande factum ifrån den synpunkt, ur "hwilken det berättas, måste likwäl erkänna detsamma "samt deß werkningar på menniskornas sinnen. Owe-"dersägligt blifwer det fördenskull, att Ewan-"gelii utbredande genom sådana medel befräm-"jades. Wi wilje framställa för oß några af deßa "händelser uti deras lefwande sammanhang med hela den-"na tidens wäsende och anda. En Christen samman-"träffar med en af blind, hednisk wantro intagen, olyck-"lig menniska, som, sjuk till kropp och själ, i AEscula-"pii tempel, hwarest då för tiden så många uti de af "läkarekonstens Gud sända drömmar sökte sin hälsa, hos "hedniska prester och Goeter, genom mångfaldiga magi-"ska formler och amuleter förgäfwes hoppats att åter-"winna sin helsa. Den Christne förmanar honom att "icke söka hjelp hos den wanmägtige och döda afguden, "(eller, efter de Christnes då för tiden wanliga åsigt, hos "de onde andarne,) utan omwända sig till den Allsmäg-"tige Guden och förtrösta på honom, som allena kan "hjelpa. Han bönhör dem, som bedja Honom uti Dens "namn, genom hwilken Han ifrån syndaeländet förloßat "menniskorna. Den Christne anwänder icke några magi-"ska formler, icke några amuleter, utan, åkallande Gud, "lägger han, under trogen förtröstan på sin Frälsare, han-"den på den sjukes hufwud. Den sjuke blifwer frisk, "och kroppens helsa blifwer wägen till själens." — Sid. 100.: "En olycklig, af djefwulen besatt, kommer, sedan "han förgäfwes sökt hjelp hos andebeswärjarne, till en "from Christen. Denne anser honom för besatt af djef-"wulen, och det ligger för honom ocksä icke någon wigt "derpå, att han widare undersöker närmaste orsaken till "det onda. Han wet, att Hans Återlösare öfwerwun-"nit denna werldens furste, och att all den ondes magt,

"huru den än må tillkännagifwa sig, måste gifwa wika "för Honom. Han åkallar Honom och den gudomlige "Andens kraft, som är uti honom, och hans bön, som "nedkallar himmelens krafter, gör ett djupt intryck på "den sjukes sönderslitna natur. Ett inre lugn följer på "de inom honom rasande stormarne, och genom den wer= "kan af Christendomens gudomliga kraft, hwilken han "på sig sjelf erfar, föres han till tron, befrias han nu "först i fullkomlig mening ifrån den Ondes herrawälde, "och genom sanningens upplysande och helgande kraft bo= "tas han grundligt och för alltid, så att den onde an= "den, när han kommer igen i sitt hus, icke må finna "det för sig wäl sopadt och prydt (Matth. 12, 44. se "N:o 21.)."

"Wi wilje nu ytterligare anföra några märkwärdi= "ga yttranden af Kyrko=lärarne på denna tid öfwer dy= "lika facta. Justinus Martyr säger i sin första Apo= "logi (sid. 45) till hedningarne: Af det, som midt för "edra ögon sker, kunnen I också nu se, att de onda "andarnes rike genom Jesum blifwit förstördt, ty månge "af wårt folk, af oß Christna, hafwa botat och bota "ännu i hela werlden och uti eder stad, Rom, flere af de "onde andarne besatte, hwilka af alle andre ande=beswär= "jare icke kunde botas, emedan de beswärja dem uti Jesu "Christi namn, hwilken under Pontius Pilatus blifwit "korsfäst." Irenæus säger (Lib. II c. Hæres c. 22): "Jesu sanne lärjungar, hwilka af Honom hafwa undfått "nåden, werka i Hans namn, till de öfriga menniskornas "wäl, efter den gåfwa, som Han tilldelat hwar och en "af dem. Somlige utdrifwa onde andar, på ett grund= "ligt och sannfärdigt sätt, så att de, som blifwit renade "ifrån de onde andarne, sjelfwe derefter blifwa troende "och medlemmar af Församlingen. Andre bota sjuke me= "delst händernas påläggning. Deßutom hafwa också "många blifwit uppwäckte ifrån de döda, och under en "temlig lång följd af år ännu lefwat qwar hos oß. Det "finnes oräkneliga nåde=werkningar, hwilka Kyrkan uti

"hela werlden af Gud emottagit, och hwilka hon, uti "den under Pontius Pilatus korsfäste Jesu Christi namn, "till hedningarnes bästa, dagligen utförer, under det hon "icke bedrager någon och icke söker någon winning, ty "likasom hon för intet har undfått dem af Gud, så ut= "delar hon dem också för intet. Hon werkar icke något "genom anropandet af Englar, icke något genom troll= "formler och andra föraktliga konster; utan på ett oskyl= "digt sätt och offentligt (icke med förborgade konster och "hemlighets=krämeri, såsom Goeterna), ställer hon sina "böner till Herran, som skapat allt, alldenstund hon åkal= "lar wår Herres Jesu Christi namn." — Sid. 101. "Origines anser sådana i ögonen fallande werkningar "af gudomlig kraft såsom särdeles nödwändige för Kyr= "kans första grundläggning; han säger c. Celsum 1, 8: "Menniskorna bragtes i förstone mera genom underwerk, "än genom förmanings=grunder, till att öfwergifwa de "religioner, som tillhörde deras fosterland, och antaga en "för dem främmande; ty om wi, i hänseende till bild= "ningen hos den första Christna församlingen, skola följa "sannolikheten, så måste wi säga, att det är knappt tro= "ligt, att Jesu Apostlar, olärde och okunnige menniskor, "wid Christendomens förkunnande ibland menniskorna, "haft något annat attförtro sig till, än till den dem "förlänade magt och den med deß kungörande förenade "nåd, eller också, att deras åhörare skulle hafwa låtit "draga sig ifrån sina fosterländska, genom en följd af år "inrotade wanor, utan att en befallande magt eller under= "werken hade fört dem till läror, hwilka woro helt och "hållet motsatta dem, i hwilka de blifwit uppfostrade. "Och i sjunde boken af samma arbete säger han: Under "de första tiderna af Jesu läro=embete, och efter Hans "uppstigande till himmelen, uppenbarades flere i ögonen "fallande tecken af den Helige Andes werkning, men se= "dermera färre. Likwäl wisa sig också ännu i dag "spår till deßa werkningar hos några få, hwilkas själar "genom Guds ord och en dermed öfwerensstämmande

"wandel blifwit renade. Äfwen åberopar sig samma Ori-"gines på händelser, till hwilka han sjelf warit åsyna-"wittne. Många bewisa på dem, hwilka genom desam-"ma blifwit botade, att de genom denna tro hafwa er-"hållit en undergörande kraft, alldenstund de för dem, "som behöfde att botas, icke anropade någon annan, än "den Allsmägtige Guden och Jesu namn, jemte förkun-"nandet af Hans historia. Derigenom har jag ocksä sett "många blifwa befriade ifrån swåra lidanden, ifrån an-"fall af wansinnighet, af raseri och ifrån många andra "sjukdomar, hwilka ingen menniska och ingen af edra dä-"moner förmådde bota."

Kleuker anförer för den undergörande gåfwan under Christna Kyrkans första århundraden följande wittnesbörd: "Origines påstår, att Jesu lära har å sin "sida ett bewisningssätt, som wida öfwerträffar all den "Grekiska dialektikens konst, nemligen Andans och "Kraftens bewisning. Denna sednare har afseende "på de förwånande underwerken, som skett till Christi "läras stadfästelse. Men att, säger densamme, allt det "är sannt, som blifwit berättadt om deßa underwerk, är "så wäl af mycket annat, som i synnerhet deraf säkert, "att denna kraft att åstadkomma underbara ting, ännu "i dag icke wikit ifrån dem, som efter Christi före-"skrift föra sin wandel. Icke mindre bewisar han emot "Celsus, att de underwerk och de botanden af sjukdomar, "hwilka de Chrstne på hans tid werkställde, hwar-"ken woro en följd af någon hemlig magi, eller kunde "wara det, hwarifrån Celsus hade welat förklara dem." — Augustinus säger, "att också ännu på hans tid "här och der, genom Christi kraft, werkliga underwerk "skedde, hwilka tjente till stadfästelse just af den tro, "för hwilken Christi och Apostlarnes underwerk skett."

Chrysostomus (bei Neander S. 300) klandrar begärelsen efter underwerk hos sina samtida derföre, att underwerk icke utgöra det hufwudsakliga uti Christendomen, och säger: "Hwarföre gifwes det icke nu några,

"som uppwäcka döda och på ett underbart sätt bota för "sjukdomar? Jag will, för det första, icke swara på deßa "skäl, hwilka otron förebär till sin ursäkt, utan jag frå= "gar deremot: Hwarföre gifwes det icke nu några, som "förakta det timliga lifwet? Hwarföre tjene wi Gud "för löns skull? Sedan: då den menskliga naturen war "ännu swagare, då tron först måste planteras, funnos "månge sådane, som förrättade underwerk. Men nu "skola wi icke bero af sådane underwerk, utan wara be= "redde till döden. — S. 323. War icke fördenskull "otrogen, att du icke med ögonen ser något, ty då man "först införer andliga underbara ting, wisa sig alltid "också sådana synliga undertecken, för deras skull, "hwilka ännu äro för mycket oförståndige, hwilka äro i "behof af den synliga uppenbarelsen och ännu icke kunna "fatta idéen om något andligt, och hwilka blott fästa "sig wid det synliga, på det att, när också sedermera "sådane underwerk icke ske, det, som en gång för "alla genom desamma blifwit uppenbaradt, må i tron "annammas. Men den synliga uppenbarelsen behöfwe "wi nu icke mer, emedan, i ställe för allt annat, "tron är tillräcklig för oß, ty undertecknen äro icke "för de trogne, utan för de otrogne. — S. 326: Att "begära under af Herren will således säga att fresta "Honom, det måtte ske då för tiden, eller det må ske "nu; ty äfwen nu för tiden gifwes det sådane, som ef= "terfråga underwerk och säga: Hwarföre ske icke också "nu underwerk? Om du så tror, som man måste "tro, och så älskar Christus, som man måste älska Ho= "nom, så behöfwer du icke några underwerk. — Chry= "sostomus drog wißerligen ingalunda i twifwel berättel= "serna om de underwerk, hwilka skulle hafwa blifwit "förrättade på Martyrernes grafwar och genom deras "reliqwier, och han igenkände deruti en werkan af sam= "ma gudomliga nåd, som werkat genom de helige män= "nerna, så länge de lefde på jorden. Men icke deßmindre "sade han alltid, att de Christne icke skulle efter=

"fråga underwerk, att underwerken endast warit nöd-
"wändige för Kyrkans första grundläggning, att Chri-
"stendomens werkningar på hela menskligheten nu utgöra
"det största underwerket, att den, som en gång kommit
"till tron, icke mer är i behof af något underwerk, att,
"utan den rätta tillgängligheten hos sinnelaget, alla un-
"derwerk äfwen skulle wara fruktlösa, samt att tron äf-
"wen, oaktadt alla sinnliga underwerk saknas, skulle be-
"wisa sig såsom tro. Icke med åberopande af de under-
"werk, som ännu skulle förrättas, utan med deßa grun-
"der, hwarföre man icke mer skulle behöfwa några un-
"derwerk, swarade han dem, som fordrade underwerk,
"såsom bewis för Christendomens gudomliga kraft." — —
Likasom deßa åsigter och yttranden af Chrysostomus woro wigtiga för hans tid, som framkallade dem, så äro de äfwen nu och för alltid högst praktiska, ty på ingen tid saknar man sådane, hwilka, liknande den rike mannen i pinorummet, förakta de ordentliga nådemedlen, såsom föga betydande, särdeles ordet och deß predikan, såsom de icke ägde nog kraft att omwända hjertat, och hwilka fördenskull wänta på utomordentliga tecken, händelser och anstalter för att wända sig till Ewangelium. De, som detta göra, förråda dermed ett högst inskränkt, barnsligt, outweckladt, wid det sinnliga alltför mycket lådande sinne, som ännu icke förmår fatta Guds uppenbarelse i deß högsta och ädlaste form, såsom en tydlig och klar lära, och såsom en saliggörande sanning. Dels ifrån otron på det uppenbarade ordet, dels ifrån hjertats längtan efter förening med Gud och efter en sinnligt märkbar uppenbarelse af Gud, hwilken uppenbarelse man anser för den högsta och tillförlitligaste, kommer det, att man werkligen alltid ser så många sälla sig till de bedragare, som föregifwa sig kunna upptäcka den tillkommande tiden eller förrätta underwerk. I den Heliga Skrift är om den tillkommande tiden för oß så mycket uppenbaradt, som wi behöfwe, för att här i tiden efter-

sträfwa

sträfwa helgelsen och rätt kämpa, på det att wi en gång måga winna lifsens utlofwade krona; i densamma finna wi de under uppteckmade, som skola wara tillräckliga för att förskaffa oß en säker öfwertygelse om Christendomens gudomliga stiftelse. Man har alltid att med mißtroende betrakta och på det nogaste pröfwa nya undergörare och de af dem förorsakade underbara följder, ty ibland oß kunna underwerk alldeles icke mer uppnå sitt egentliga hufwudändamål. War detta intet annat, än att bestyrka en budbärare, såsom ett gudomligt sändebud, så hänwisar Ewangelium oß alldeles icke derpå, att wi ännu skola förwänta sådana sändebuds uppträdande, och war sändebudets bestyrkande tillika Ewangelii bestyrkande, såsom gudomlig kraft och gudomlig wishet, så är en sådan icke mer af nöden för oß, aldenstund den Christna kyrkan, redan ifrån många århundraden tillbaka, ibland oß wunnit ett wälgrundadt bestånd. Tillwarelsen af denna kyrka är just ett bewis för henne, såsom en gudomlig stiftelse, och ersätter, såsom ett fortwarande underwerk, för oß de enskilda underbara werkningarne, som längesedan hafwa upphört inom henne. Utan ett synnerligt skydd af den uppståndne, som sitter på Fadrens högra hand och bewarar och styrer sin kyrka, skulle denna Hans stiftelse längesedan åter warit utplånad från jorden; men då den, oaktadt allt hat, all förföljelse och fiendskap från werldens sida, icke blott fortfar att ega bestånd, utan till och med utbredt sig och allt mer och mer befäst sig, så måste hwarje opartiskt och fördomsfritt öga häruti igenkänna det aldrakraftigaste och owedersägligaste faktiska bewis derföre, att Christus sjelf uppbyggt församlingen; och stödd på erfarenheten af aderton århundraden, men ännu mer på Herrens tillsägelse och löfte, kan en Christen hoppas och wara wiß derpå, att helwetets portar icke skola warda Herrens kyrka öfwermägtige, att ingen magt skall ifrån den gode och trogne Herdens hand rycka hans får, utan att Han fastmer skall gifwa dem det ewiga lifwet.

För kyrkans sanne medlemmar, för de äkta lemmarne uti den kropp, hwilkens hufwud Christus är, har, i stället för det yttre bewiset af underwerken, det inre bewiset af erfarenheten tillkommit, hwilket, likasom det förra, blott inom ett annat område, är en Andans och kraftens bewisning. Då någon blifwit pånyttfödd af Watten och Ande, och då en sådan blifwit medwetande utaf den sanna och wäsendtliga förändring, som för sig gått med honom, samt wet och känner, att hans sinne och känsla, hans tänkesätt och omdöme, hans wilja och werksamhet, sedan hans omwändelse till Christus och genom densamma, blifwit så helt och hållet och fullkomligt annorlunda, wet och känner, att nu frid i ställe för ångest, glädje i ställe för sorg, hopp i ställe för fruktan, kärlek i ställe för hat, salighet i ställe för osalighet herrska i hans hjerta, så kan en sådan icke twifla på Ewangelii gudomliga och saliggörande kraft, så behöfwer man icke för honom bewisa den, utan han skall, likasom den blind födde, hwilken Jesus gaf sin syn (se N:o 13.), blott med sin omedelbara erfarenhet förswara sig emot dem, som betwifla och bestrida den gudomliga naturen och kraften hos Christi Ewangelium. Jesus sjelf hänwisar på detta bewis af erfarenheten, då Han säger Joh. 7, 16. 17.: Hwilken som will lyda Hans wilja — som mig sändt hafwer, — han warder förnimmande, om denna lärdom är af Gudi, eller om jag talar af mig sjelf, (förkunnar en blott af menniskor upptänkt lära). Det största underwerk, som ännu beständigt åstadkommes, är syndarens nya födelse: att en fiende till Gud omskapas till en wän till Honom, att någon blifwer ett alldeles nytt creatur. Så länge likwäl någon ännu icke på sig sjelf erfarit något af Ewangelii gudomliga kraft, utan blott af andras utsagor wet om densamma, så länge må man icke förtycka, om han betwiflar den, och om han icke kan ega en rätt föreställning om möjligheten af Nådens under. Öfwerlemna dig blott, må man säga till

en sådan, åt själaläkaren, så skall du hos honom finna, hwad du söker; han skall stilla all ditt förstånds och ditt hjertas längtan; tro blott, så skall du se Guds herrlighet, så skall lifwets Furste, Christus, skänka dig nytt lif, öppna din själs ögon, upplysa, trösta, styrka och helga dig; men utan att göra försöket med en öfwerlåtande tro, blifwer du ewigt fjerran ifrån Honom och Hans salighet; si, Gud will sannerligen din salighet, i Christo sänder Han dig en Saliggörare, antag Honom, öfwerlemna dig åt Honom, och du skall smaka och se, huru ljuflig Herren är. Den, som trädt i förening med Christus, har erfarit hwad Paulus erfor och med deßa ord betygar: Ewangelium är Guds kraft, allom dem till salighet, som tro; den bekänner gladt med Petrus: Herre, till hwem skole wi gå? Du hafwer ewiga lifsens ord; den betygar derefter: I ingom androm är salighet, det är icke eller något annat namn menniskomen gifwit, i hwilket wi skole salige warda, än Jesu Christi namn. Och om inför en sådan hela den otrogna werlden wille förakta, häda och såsom dårskap utropa Ewangelium samt förneka deß gudomliga kraft och gudomliga ursprung, så skulle han likwäl, emedan han på sig erfarit Ewangelii undergörande kraft till upplysning, helgelse och salighet, säga: Talet om korset är en galenskap dem, som förtappas, men oss, som salige warde, är det en Guds kraft; den korsfäste Christus är Guds kraft och Guds wisdom (1 Cor. 1, 18. 24.). Det bewis för Ewangelii gudomlighet, hwilket är hemtadt ifrån erfarenheten af deß på hjertat werksamma kraft, är större och starkare än alla underwerk, ehuru äfwen deßa på sin tid bewisade deß gudomliga ursprung och för de troende ännu altid bewisa detsamma.

Lika litet som wi, för närwarande tid, anwisas på underwerk och fördenskull ingalunda äro berättigade till att fordra eller att förwänta dylika; så oemotsäglig är

den Heliga Skrifts lära, att den sista utwecklingsperioden af Guds rike på jorden skall, alldeles öfwerensstämmande med det redan hittills oß bekanta Jehovah-Jesu regeringssätt, inträda med stora under och utomordentliga fenomener. Då Han ensamt hos Israels folk likasom lade grundstenen till Guds rikes upprättande på jorden, så stadfästade Han sin tjenare Moses genom underwerk och besegrade mörkrets motsträfwiga magter. Då Immanuel uppenbarades på jorden, stadfästade Han sin egen och sina budbärares gudomliga sändning genom underwerk af sin magt och sin kärlek, hwilka kraftigt bewisade ankomsten af Guds rike och besegrandet af Satans rike Matth. 12, 28. Luc. 10, 17. 18. Joh. 12, 31. Och då det köttblefna Ordet, Jesus Christus, skall återkomma och uppenbaras i sin herrlighet (Col. 3, 4.), så skola uti ännu högre mått, än genom Pingstundret skedde, Joels profetior (Cap. 2) gå i fullbordan, så skall det hända, som Återlösaren förkunnat Matth. 24, 11.: M å n g e f a l s k e p r o f e t e r s k o l a u p p k o m m a o c h f ö r f ö r a m å n g a; 24 v. f a l s k e C h r i s t i (bedragare, som utgifwa sig för Meßias) o c h f a l s k e p r o f e t e r s k o l a u p p k o m m a o c h s k o l a g ö r a s t o r a t e c k e n o c h u n d e r, s å a t t, o m m ö j l i g t w o r e, s k o l a o c k d e u t w a l d e f ö r f ö r d e w a r d a. Likasom man på den tid, då Christus kom i köttet, ej blott hos Israels folk, utan äfwen inom den hedniska werlden wäntade deße, så skall säkert också på den tid, som föregår Christi återkomst, en allmän wäntan efter inträdandet af denna stora händelse utbredas, och fördenskull skola de förutgående bedragarne så mycket lättare finna tro, som också wid den tid, då Jesus uppenbarades, något dylikt skedde Ap. Gern. 5, 36. 37.; och om de deßutom med lögnaktiga krafter, tecken och underwerk understödja sin lögnaktiga utsaga, så skall faran för affallet ifrån Christus wara så mycket större. Likwäl är just detta förutsägande af falska underwerk ett kraftigt skyddsmedel för de utwalde, hwilka hålla sig till Guds

Ord och icke hafwa någon gemenskap med en sådan bedragare. Paulus (2 Theß. 2.) talar likaledes om denna sista stora strid, på den tid, då den sista stora utwecklings-perioden af Guds rike på jorden inträder, på Christi dag. Han skildrar uppträdandet af den Antichrist, som går före Christi återkomst och motarbetar Honom (likasom de Egyptiske trollkarlarne motarbetade Moses, och åtskillige trollkarlar och beswärjare Jesu Apostlar), och hwilkens tillkommelse, uppträdande, sker efter Satans werkan med alla lögnaktiga krafter och tecken och under, och med all förförelse till orättfärdighet (v. 9. 10.); han förklarar, att brist på kärlek till sanningen skall, såsom en Guds straffdom, ådraga dem detta, hwilka förtappade warda, att Gud skall sända dem kraftig willfarelse, så att de skola tro lögnen (v. 10. 11.); och ändtligen hänwisar han derpå, att Herren skall dräpa med sin muns Anda denne onskefulle och wederwärdige, syndens menniska och förtappelsens barn, och skall göra en ända med honom genom sin tillkommelses uppenbarelse (v. 3. 8.). Uti allt detta uppenbarar sig en stor strid, som å begge sidor, emellan ljusets och mörkrets riken, föres med underwerk, men Guds underwerk äro större, herrligare, segerrikare än Hans fienders, hwilkas motsträfwiga magt inskränkes och underkufwas. Pascal säger härom uti sina Pensées: "Underwerken afgöra således det, som är twifwel under-"kastadt. Detta är hwad man funnit uti alla sanningens "strider emot willfarelsen, uti Abels emot Cain, uti "Mosis emot Pharaos trollkarlar, uti Elias' emot de "falske profeterne, uti Jesu Christi emot Phariseerne, "uti Pauli emot Barjesus, uti Apostlarnes emot beswär-"jarne, uti de Christnas emot de otrogne, uti Catholi-"kernes emot kättarne; och detsamma skall man äfwen "finna uti Elias' och Enochs emot Antichrist. Wid alla "tillfällen segrar sanningen wid underwerk. Och aldrig, "när den sanne Guden eller Religionens sanning blifwit

"angripen, har något under yppats på willfarelsens sida, "utan att ett större äfwen skett på sanningens sida. — "Antichrist och de falske profeterne, dem både Gamla "och Nya Testamentet förutsagt, skola uppenbarligen "tala mot Gud och mot Jesus Christus. Gud skulle "icke tillåta, att en dold fiende gjorde uppenbara under-"werk. Moses har förebådat Jesus Christus, och be-"fallt att följa Honom; och Jesus Christus har förebå-"dat Antichrist och förbjudit att följa honom. — Under-"werken hafwa tjenat till att grundlägga församlingen, "och skola tjena till att widmagthålla den ända till Anti-"christs ankomst. Derföre har Gud, för att åt sin för-"samling förwara detta bewis, dels på skam bragt de "falska underwerken, dels förutsagt dem; och på begge "deßa sätt har Han höjt sig öfwer det, som för oß är "öfwernaturligt, och förflyttat oß till samma höjd. Äf-"wen hädanefter skall på samma sätt tillgå: antingen "skall Gud icke tillåta falska underwerk, eller skall Han "åstadkomma större. — Orsaken dertill, att man icke "tror på de sanna underwerken, är bristen på kärlek "(Joh. 10, 26.); och att man tror på de falska, kom-"mer äfwen af brist på kärlek (2 Theß. 2, 10.). — "I ställe för att döma, att inga sanna underwerk fin-"nas, emedan det finnes falska, bör man säga, twärtom, "att sanna underwerk finnas, emedan det finnes så mån-"ga falska; och att endast falska finnas, emedan det "finnes sanna." — Ju noggrannare man pröfwar de uti den Heliga skrift omförmälda underwerk, desto mer skall man lära inse nödwändigheten och ändamålsenlig-heten af desamma, desto mer skall man wara benägen till att tro på dem, samt genom dem låta öfwertyga sig om det Gudomliga ursprunget af den Christna Kyr-kan, Hwilkens Herre och Hufwud, Jesus Christus, in-om naturens rike förrättat sinnligt-märkbara under, på det att man helt och hållet må öfwerlemna sig åt Ho-nom, för att man sedermera, och i denna ordning, må på sig sjelf erfara de ännu större underwerken af nå-

den, genom hwilken man blifwer ett nytt creatur, danadt i Christo Jesu till goda gerningar, i hwilka wi skole wandra.

8. Skrifter öfwer Underwerken.

Hase, Leben Jesu, 2:dra Uppl., Leipzig 1835, gifwer en högst rikhaltig litteratur öfwer underwerken. Jag will här blott anföra det mera betydande:

Besenbeck, Lazarus oder über das Unstatthafte der naturlichen Wundererklärungen. Erlangen 1810.
Claparede, Betrachtungen über die Wunderwerke des Evangeliums. Zurich 1771.
Fogtmann, de miraculis inprimis Christi commentatio. Hafniæ 1821.
Weland, über Wunder nach der Bedürfnißen unsrer Zeit. Jena 1799.
Köster, Immanuel oder Charakteristik der Wundererzählungen des Neuen Testaments. Leipzig 1821.
Krüger, Betrachtungen über einige Wunder unseres Herrn. Eßen.
Matthäi, Synopse der vier Evangelien, nebst Kritik ihrer Wunder erzählungen. Göttingen 1826.
Muzel, über den Glauben an die im Neuen Testament erzählten Wunder. Elberfeld 1815.
Seiler, über Beschaffenheit, Zweck und Wirkung der Wunder. Erlangen 1820.
Müller, J. G., vom Glauben der Christen. Winterthur 1823. Theil 1. Abschn. 20. Om Jesu underbara gerningar, såsom bewis för Hans sändning från Gud.
Mynster, Betrachtungen über die christlichen Glaubenslehren übersetst von Th. Schorn. Hamburg 1835. Theil 1. Abschn. 24. Christi werk, såsom bewis för Hans sändning.

Kleuker, neue Prüfung und Erklärung der vorzüglichsten Beweise für die Warheit und den göttlichen Ursprung des Christenthums und der Offenbarung. Riga 1778. Tredje afdelningen: Förklaring och pröfning af det bewis, som är hemtadt af de bibliska underwerken och särdeles ifrån Christi och Hans Apostlars undergörande kraft.

Heß, Leben Jesu, Band 2. S. 3 ff. Band 3. S. 360 ff.

Pensées de Blaise Pascal. Tom. 2. Art. 16.

---

1. Den Spetelske.

Matth. 8, 1—4. Marc. 1, 40—45. Luc. 5, 12—16.

Evangelisten Mattheus har, uti de trenne föregående Capitlen, meddelat oß Återlösarens så kallade bergspredikan och slutat berättelsen om densamma med deßa ord (Cap. 7, 28. 29.): Och det begaf sig, när Jesus lyktade detta talet, wardt folket förskräckt öfwer hans lärdom; ty han predikade wäldeligen, — såsom den der war begåfwad med wäldig magt öfwer menniskornas hjertan, hwilkas djup Han kunde utgrunda, och hwilkas djupaste behof Han kunde uppwäcka och tillfredsställa, — och icke som de Skriftlärde, hwilkas föredrag mera beswarade endast onyttiga frågor (2 Tim. 2, 14. 23. 1 Tim. 6, 4. 5. Tit. 3, 9.), och icke inläto sig uti de wigtigaste frågor om menniskohjertat, icke härflöto ifrån hjertats erfarenhet, Matth. 13, 52., och fördenskull icke eller funno wägen till hjertat, ty blott det, som kommer ifrån hjertat, går också till hjertat, under det att ett religiöst föredrag, som företrädeswis och ensidigt syßelsätter blott en själens förmögenhet, förståndet, förbigår utan något djupare intryck på oß, när det icke tillika hänwisar på den föredragna sanningens tillämpning och wigt för wårt sedliga förhållande, för wårt hjertas frid och wårt sinnes lugn. Jesus hade predikat wäldeligen; af Honom har, till materie och form, den Christlige predikanten att lära sig, huru han också skall predika; nu, sedan han slutat sitt tal, wisar Han sig wara wäldig uti de utomordentliga gerningarne — underwerken, hwilka Han förrättade, med hwilka Han bekräftade de ord, Han talat, och hwilka

af Evangelisterne berättas oß i de begge följande Capitlen (Cap. 8, 9,). Se der, huru ord och gerning sammanflyta och öfwerensstämma, huru det ena skall gifwa bewis för det andra, huru det ena skall bekräfta det andra; så hos Honom, så hos Hans trogne, särdeles hos Hans Ords tjenare, hwilka skola, om också icke med underwerk, likwäl med en genom Gudsfruktan, gudaktighet och kärlek utmärkt wandel bekräfta och bewisa det predikade ordet, att Guds rike icke står i ordom utan i kraft, och att Guds Ord just är en kraft att helga och saliggöra alla dem, som tro det. Der denna Andans och Kraftens bewisning fattas, är det skönaste tal blott en klingande bjellra. Menken (Betrachtungen über das Evangelium Matthäi): Jesus hade talat och lärt på berget wäldeligen; nu werkar Han också frimodigt och mycket friare än alle Profeterne före Honom, hwilket Han kunde, såsom Gud. Han werkade såsom Herren från himmelen, såsom Sonen, hwilkens wilja i allt war Fadrens wilja, och åt hwilken Fadren hade öfwerlemnat allt. Hieronymus: Recte post prædicationem atqve doctrinam signi offertur occasio, ut per virtutem miraculi præteritus sermo apud audientes firmetur. Luther Hauspostille 2, 20.: Undertecknen, på den spetelske och på höfwitsmannens tjenare — berättar Evangelisten — har Christus gjort straxt efter den långa predikan på berget; ty sålunda skulle det gå, att Han först predikade och derefter med underwerk bewisade en sådan predikan, på det att hwar och en måtte kunna dömma, att predikan war sann och icke falsk, och så mycket förr tro. I synnerhet för dem, som förkunna Ordet, är det af nöden, att de icke blott såsom Christne kunna tala, utan ock såsom Christne lefwa och med gerningen gifwa läran wittnesbörd, samt ådagalägga sin tro. Der lära och gerning öfwerensstämma, der frambringas frukt. Då deremot hwar och en måste förarga sig, när lefwernet är lastbart och icke öfwerensstämmer med läran.

När Frälsaren gick ned af berget, följde Honom mycket folk (v. 1.), och si, der kom en spetelsk och tillbad Honom (v. 2.). Spetelskan war en smittsam, högst farlig och plågsam sjukdom; huden war skrynklig, hård, hwit som snö, 4 Mos. 12, 10., och öfwergick till warsättning. Märkte man hos någon ett utslag på huden, som wäckte farhåga för spetelskan, så måste presten fälla det afgörande utslaget; den spetelske måste på stunden undwika gemenskapen med andre, och uppehålla sig utom staden, 4 Mos. 12, 14. 2 Kon. 7, 3.; war det en man, så måste han låta sitt hår wäxa och sprätta upp sina kläder i sömmen och i kanterne, 3 Mos. 13, 45.; hwar och en spetelsk måste skyla munnen, på det att hans andedrägt icke måtte smitta någon, och om någon närmade sig honom, så måste han ropa emot honom: Jag är oren. Calvin: Qvamvis lepra aliud esset morbi genus, qvam sit elephantiasis, fuisse tamen curatu difficilem satis constat. Qvod si diuturnitate invaluerat, rarum exemplum fuit qvenqvam liberari: certe ut demus medicos potuisse artis suæ scientia aliqvid auxilii præstare, in hoc miraculo nihil fuisse humanum palam est.

En sådan spetelsk kom till Jesus, närmade sig Honom, hwilket wäl egentligen war stridande emot lagen; men hans så naturliga önskan att blifwa botad, och hans förtroende till Jesus, gjorde att han öfwerwann alla betänkligheter. Om man anser den lekamliga spetelskan såsom en bild af den andliga spetelskan, synden, så är det en, hos det syndiga hjertat, både med Skriften och erfarenheten enlig känsla, att detsamma anser sig för owärdigt gemenskapen och umgänget med den Helige och flyr för Honom, såsom Petrus i medwetandet af sin syndighet, Luc. 5, 8., såsom Jesaias Cap. 6, 1—5; men då läkaren är till för de sjuke och de sjuke just äro i behof af läkaren, för att blifwa botade, så är det behörigt, att syndarena närma sig den Helige,

Återlösaren, för att blifwa renade ifrån sina synder, likasom här den spetelske närmade sig Jesus, för att blifwa lekamligen ren. Lavater (Betrachtungen über die wichtigsten Stellen der Evangelien): Denna historia är en historia om all benådning och om allt lyckliggörande, af hwilken kroppslig, sedlig och andlig art det än må wara. Så odräglig, som för den spetelske hans stinkande sjukdom war, skall för oß synden wara och hwarje begär, som fäster oß wid jorden, som tager oß fångne under förgängligheten och wänder oß bort ifrån Gud och den bättre tillkommande tiden.

Han kom till Jesus, och tillbad Honom; egentligen kastade han sig ned för Honom, på knä, Marc. 1, 40. (ofta skedde det också på det sättet, att man med sin panna widrörde jorden, för att betyga sin djupa wördnad, en ära, som man wisade Konungarne; jemwäl war det ett tecken till werkligt tillbedjande, Matth. 2, 11. Calvin: Ego vere qvo affectu Christum adoraverit non disputo: qvid autem illi detulerit video, nempe qvod eum posset mundare, si vellet; qvibus verbis testatus est, divinam in Christo virtutem se agnoscere), för att uti denna en bedjandes ställning anropa Honom om något. Redan detta annalkande till Jesus, ännu mera detta ödmjuka knäfall för Honom, men mest och tydligast den till Återlösaren ställda bönen, uppenbarar den spetelskes wisa förtröstan, hans tro.

Han sade: Herre, will du, så kan du göra mig ren (v. 2.). Denna historia wisar, huru det tillgår att blifwa salig, samt att allt beror derpå, att man will blifwa salig — (att wilja blifwa frälsade är allt, hwad wi skole!) — och sedan wänder sig med fast förtröstan till Saliggöraren Jesus. Gnomon: Non dubitat leprosus, sed modeste eventum a sola voluntate Jesu suspendit. Fides dicit: si vis, non si potes, Marc. 9, 22. Hwarifrån denna förtröstan, en sådan fast tillförsigt? Huru skola de tro Honom, som de haf-

wa intet hört af, Rom. 10, 14? Så är tron af predikan, Rom. 10, 17. Den spetelske måste hafwa erhållit något wittnesbörd om Jesus, någon kännedom om Hans magt och godhet, att han kunde hjelpa, och att Han äfwen war kärleksfullt benägen till att hjelpa; ty det är ju omöjligt, att wi söke en läkares hjelp och en lärares underwisning, i fall wi icke hört något om denne läkare och om denne lärare, i fall wi icke på något sätt hört honom berömmas för sin konst, insigt och skicklighet. I Cana hade ju Jesus redan förrättat tecken, Joh. 2, 1 ff.; om Hans underwerk i allmänhet har Mattheus redan erinrat Cap. 4, 23. 24.; härom måste denne spetelske hafwa hört talas, ty eljest skulle hans tillförsigt hafwa warit ogrundad, en fördom och falsk inbillning. Möjligheten att tro war således gifwen honom; men om huru många gälla icke deßa högst bedröfliga ord: budskapet hörer jag wäl, men mig fattas tron. Så förhöll det sig icke med denne spetelske. Han fattade det hörda ordet, han ansåg det dernäst för ett sannt och trowärdigt wittnesbörd, men icke detta allenast, han gjorde deraf en tillämpning på sig sjelf i sin belägenhet. Han måste hafwa tänkt i sitt hjerta: Jesus har hulpit andre, Han skall också hjelpa mig; Han har på andre bewisat sin magt och sin godhet, Han skall nog också bewisa dem på mig; jag skall icke fåfängt bedja Honom, icke behöfwa gå ifrån Honom utan att blifwa bönhörd. Det kallas att tro, att tillämpa på sig det ord, man hört, derpå grunda en förhoppningsfull tillförsigt och wänta wälsignelse för sig af Honom, som, efter det oß gifna wittnesbörd, förmår och är benägen att tilldela wälsignelse; utan ett sådant omfattande af ordet, är ordet fruktlöst hos oß, Hebr. 4, 2. All tro hwilar således wäsendtligt på wittnesbörd, utgör just det med förtröstan omfattade wittnesbördet, är en wiß förlåtelse på det, som man hoppas, och intet twifla om det man icke ser (Hebr. 11, 1.), d. w. s. tron är en orubblig grundwal, ett wäsendtligt för handen wa-

rande af det man hoppas, så att det man hoppas, hwilket på ett sinnligt märkbart sätt ännu icke är för handen, såsom här t. ex. helsan, är för tron så säkert, som det redan wore sinnligt märkbart; den är en fast öfwertygelse om realiteten, werkligheten af de ännu osynliga tingen. Denna trons egenskap gifwer sig tillkänna hos Abraham, Rom. 4, 17—25, och hos alla de troshjeltar, om hwilka uti Hebr. 11, erinras, se i synnerhet v. 8—22. Luther Kirchen-P. 11, 50.: Du kan, se der, huru tron ställer sig mot Christus; hon företager sig alldeles intet annat, än att söka och emottaga för intet, utan all förtjenst, Christi blotta godhet och nåd. Detta kallas en rätt tro, en lefwande tillförsigt till Guds godhet; det hjerta, som så gör, har en rätt tro; det, som icke så gör, har icke en rätt tro. Lavater: Tron, att en Godhet lefwer, som på det ömmaste förbarmar sig öfwer mensklighetens förderfwade tillstånd och öfwer wår andliga orenhet, som är färdig att med all sin Gudomliga renhet och Gudomliga magt göra oß rena och uppwäcka uti oß en lifsens Ande, hwilken kan kufwa och döda all oren sinnlighet; tron, att ett afgörande ord ifrån denne Allsmägtiges mun, med ödmjukhet och glädje uppfattadt, kan gifwa wår inwertes menniska, wår andliga kraft en alldeles ny lyftning, och att denna förbarmande Allmagts wilja att hjelpa, wänder sig i samma ögonblick hjertligt mot oß, som wår wilja, hjelpbehöfwande, ödmjukt och förtröstansfullt wänder sig till Honom — ett sådant tros sinne är det, som skall rena oß ifrån all synd och gifwa oß kraft att öfwerwinna allt, som är förledande och skadligt, och som i Skriften utmärkes med namnet synd eller werld.

Du kan göra mig ren, säger med tillförsigt den spetelskes tro; huru, detta öfwerlåter hon åt Herren, om hwilkens magt hon är otwifwelaktigt försäkrad. Men hon öfwerlåter åt Honom ännu mer; hon lemnar helt och hållet i Hans behag, om han öfwer hufwud skall wilja hjelpa, hon säger: will du. Sunt verba non

dubitantis, sed sese humiliantis. Est singularis orandi ratio, quæ nihil expresse petit, sed necessitatem prætendit et fidem ostendit. Beda. Trons tillförsigt till Herrans magt står här i den skönaste förbindelse med det fasta förtroendet till Hans högre wishet och kärlek; bättre, än jag sjelf, wet Du, o Jesu, hwad som är mig helsosamt, och det, som din wishet finner wara helsosamt och bäst, will din kärlek gifwa mig. Detta är det rätta öfwerlemnandet till Herren, den fullkomliga undergifwenheten under Hans alltid nådiga och goda wilja; en sådan undergifwenhet är frugten och wittnesbördet af ett uppriktigt ödmjukt hjerta. Ödmjukheten är nöjd i alla hänseenden och underkastar sig Herren i allt; Hans wilje är deß wilje, Hans wal deß wal. Helsa, rikedom, oberoende och timlig wälgång synes wißerligen wara något önskanswärdt och angenämt; men om det också just är helsosamt för oß, som derom bedja, gagneligt för själens lif, derom är en annan fråga. Det förmätna hjertat bejakar densamma, det ödmjuka afhåller sig ifrån att afgöra den, öfwerlåter den åt Herren och säger: will Du; skall jag ännu längre lida, bära tyngden, känna bristen och wandra uti tåre- och jemmer-dalen, så ske din wilje. Utgöra jordiska ting bönens föremål och innehåll, så få wi icke bedja utan den inskränkning, som ligger uti de orden: will Du. Annorlunda förhåller det sig med det himmelska goda, om hwilket wi få bedja utan willkor, emedan wi redan wete, att det är Herrans wilje att gifwa oß det. Den willkorliga bönen, om den angår det jordiska, och den owillkorliga, om den angår det himmelska, är en bön i Jesu namn. Och Jesus sjelf lärer oß att med sådant ödmjukt öfwerlåtande åt Guds wilje bedja, Matth. 26, 39. 42. 44. Men huru fullkomligt wi än lemna i Guds behag, att uppfylla bönen om det timliga; så skola wi likwäl icke försumma den; wi skola och få framträda för Honom med wårt timliga åliggande; att icke wilja bedja om det timliga, är en frugt af

otron, och att blott bedja om det timliga, är ett tecken till jordiskt sinne. Likasom nu denne spetelske lät, genom den lekamliga nöden, drifwa sig till Jesus, så skola äfwen wi, genom lekamlig och andlig nöd, låta drifwa oß till Honom. Nöden lärer att bedja, men hon skall icke först lära oß bedja; skulle likwäl också detta wara fallet, så är det alltid bättre, än den hjelp, hwilken, der den kunde wara möjlig, man på ett egenmägtigt och syndigt sätt sjelf förskaffar sig; bättre, än det försagda eller förtwiflande stillatigandet, som icke gifwer Herren äran och icke beder honom. Luther Haus=P. 2, 22. Exemplet af den spetelskes tro är öfwer måttan skönt; der ser man twå ting: för det första tror han fast och otwifwelaktigt, att Christus är så god och derjemte så allsmägtig, att Han kan hjelpa honom i den sjukdom, der det eljest för alla menniskor war omöjligt att hjelpa, oaktadt Han, Herren Christus, gick likasom andra menniskor, och icke förde någon synnerlig prakt eller något yttre anseende; för det andra, ehuru han fast tror detta, ställer han likwäl sin bön till Herren Christus på det sättet, att han gerna will tåla och lida ett sådant elände, om Han icke wille hjelpa honom, det will säga, om det wore emot Guds ära och hans salighet. — En sådan förtröstan skall wara fast och säker uti de stycken, som angå Guds ära och wår salighet, såsom syndernas förlåtelse, frälsning ifrån djefwulen och döden, att Gud will gifwa sin Helige Ande uti wåra hjertan, bewara oß i sitt Ord, icke låta oß falla uti någon anfäktning, samt låta oß alla dagar tilltaga i tron och kärleken m. m. Sådane stycken tjena i synnerhet till Guds ära och wåra själars salighet; fördenskull skall hjertat aldrig twifla derpå, att Gud, om man beder Honom derom, gerna skall gifwa det och icke wägra oß en sådan bön; ty dertill behöfwe wi Guds hjelp, och Gud har i sitt Ord lofwat oß den. Den skulle bedja origtigt, som nu i sådane saker wille bedja: Herre,

will

will Du! Men så skall det icke förstås om det timliga; man kan wara fattig, sjuk, eländig och föraktad, och ändå blifwa salig, såsom det ock går med alla Christne. Emedan nu saligheten icke beror af sådan timlig nöd, utan emedan en sådan nöd ofta kan blifwa orsak till något godt, så skall den, som beder om räddning och hjelp derföre, wäl tro, men likwäl underkasta sin egen wilje Guds wilje, och hwarken föreskrifwa Gud måttet eller målet, huru och när Han skall hjelpa, Rom. 8, 26. Ps. 27, 14. Habak. 2, 3. Ps. 130, 5. 6. Marginal-anteckning: Tron wet intet, men förtröstar uppå Guds nåd. Calvin: Quod autem sub conditione loquitur; si velis, potes, non pugnat cum ea fidei certitudine, quam Deus in precibus nostris exigit: neque enim plus sperare debent homines quam Deus promittat. Leprosus autem nullo Dei oraculo vel promissione certior factus erat, quidnam facturus esset Christus. Temere ergo ultra has metas progressus foret: nam quod interdum legimus, quosdam simpliciter precatos esse, tenendum est, singulares fuisse motus, e quibus petenda non est regula. Leprosus se Christo sanandum offert, incertus tamen de eventu, quia voluntas Christi nondum illi cognita erat.

V. 3. Marc. 1, 41. Marcus skildrar Återlösarens barmhertigt deltagande sinnelag med de orden: Då warkunnade sig Jesus, kärlek är Hans känsla wid wårt lekamliga och andliga elände, kärlek gör Honom benägen att tilldela den hjelp, om hwilken wi bedje, utan dröjsmål uträckte Han sin hand och tog uppå honom och sade, i medwetandet af sin förmåga: Jag will, war ren. Sålunda wisade Han äfwen här, huru Han är kommen, icke för att låta tjena sig, utan för att sjelf tjena, huru Han fattade och begagnade hwarje tillfälle att werka, så länge det war dag. Huru stort afbrott gör icke wår otjenstaktighet, beqwäm-

lighet och tröghet emot wår Mästares dygder, hwilka wi likwäl i wår wandel skola förkunna; huru ofta förebära wi icke oförmåga att hjelpa, der blott den goda wiljan och kärleken felas oß! Luther Haus-P. 2, 20.: De twenne underwerken, på den spetelske och på höfwitsmannens tjenare, äro äfwen att anse såsom exempel på kärleken. Ty hwilken ser icke, huru mildt hjertelag wår gode Herre Christus har, då Han med ett enda ord låter beweka sig och hjelper, der annars hela werlden icke kan hjelpa. Det är ju ett bewis, att Han icke menar illa med de arma, bedröfwade och eländiga menniskorna; eljest skulle Han göra, såsom wi göra, när wi äro olustiga och förtörnade, om man kommer och begär eller will hafwa något af oß, gifwa wi icke ett godt ord. Så gör icke Christus. Den spetelske har ännu icke rigtigt öppnat munnen, strax är Christus der, tager på honom och säger, att Han gerna will hjelpa honom, och hjelper honom ock. En sådan godwillighet skall uppmuntra oß att, också i wår nöd, söka hjelp hos Honom, och hoppas, att Han icke skall öfwergifwa oß; och skall förelysa oß, så att äfwen wi bewise wår nästa samma kärlek och wälwilja, och wid en sådan gerning, likasom Christus, icke hafwe affseende på något annat, än på lydnaden för Gud och på nästans nöd och förbättring. Det, som i lagen war förbjudet, att nemligen widröra den orene spetelske, gör lagens Herre, och utan att blifwa oren, renar Han fastmera den orene. Detta är en träffande sinnebild af Återlösarens kraft att rena själarna, detta är rättfärdigandet af Hans, Honom så ofta förewitade och af hans fiender så ofta kärlekslöst tadlade, umgänge med syndare Luc. 15, 1. 2. Matth. 9, 11. 12., hwilka Han icke will blifwa lik, utan hwilka Han will göra sig like, rena och heliga. Calvin: In lege contagiosus erat leprosi tactus: at vero quoniam ea est i Christo puritas, quæ omnes sordes et inquinamenta absorbeat, neque se contaminat leprosum tangendo, neque legem transgreditur. Carnem enim

nostram suscipiens non modo nos dignatus est manus suæ contactu, sed in unum idemque corpus nobiscum coaluit, ut essemus caro de carne ejus: nec modo brachium suum ad nos extendit, sed e coelo descendit usque ad ipsos inferos, nec tamen quicqvam inde maculæ contraxit, sed integer manem sordes omnes nostras exhausit et nos perfudit sua sanctitate. Caeterum quum solo verbo leprosum sanare posset, ad testandum misericordiæ affectum manus tactum simul adhibuit: nec mirum, quum induere voluerit carnem nostram, ut nos a peccatis omnibus purgaret. Quare manus extensio immensæ gratiæ et bonitatis signum et tessera fuit. Gnomon: Volo, echo prompta, ad fidem leprosi maturam; ipsa leprosi oratio continebat verba responsionis optatæ. Herrans mägtiga kraft wisar sig deruti, att Hans ord är tillräckligt att göra den spetelske ren.

V. 4. Och Jesus sade till honom: Se till, att du säger det för ingen; Marc. 1, 43. 44. Och Jesus hotade honom, och sänden strax ifrån sig och sade honom: Se till, att du säger ingom detta. Mycket delade äro uttolkarnes åsigter öfwer Jesu bewekelsegrunder, hwarföre Han förbjudit dem, som blifwit botade, att widare tala om den dem tilldelade hjelpen. När några tro, att Jesus med ett sådant förbud icke menat så allwarligt, så öfwerensstämmer det ingalunda med Jesu sannfärdighet, att Han är Helig äfwen i sina ord; ännu mindre är det wärdigt Frälsarens sedliga karakter, att Han genom ett sådant förbud welat winna motsatsen, ett högt förkunnande af det underwerk, Han förrättat, emedan det gäller om det naturliga hjertat: Nitimur in vetitum. Hellre torde man söka orsaken till förbudet deruti, att i allmänhet den rätta tiden ännu icke är inne att högt wittna om Hans underwerk; men då Jesus i så många wittnens närwaro förrättade sådane gerningar, då Han beropade sig på

sina underwerk, då Han begåfwade sina Apostlar med kraften att göra underwerk och utsände dem till att wittna, så är icke eller denna förklaring tillräcklig; och för deßa omständigheters skull kan man icke eller anse det wara Frälsarens afsigt, att Han med sina underwerk icke welat wäcka något uppseende; i sanning har Han icke prunkat med desamma, icke eller af ett tomt skryt förrättat några sådane, men kände skulle de blifwa, och af menniskofruktan för sina fienders raseri har Han likaså litet gjort ett sådant förbud. Wille man nu i detta fall säga, att det warit Jesu mening, att den för spetelskan botade blott icke förr, än han af presten blifwit förklarad för ren, skulle omtala den honom tilldelade hjelpen, så gör denna förklaring icke tillfyllest för andra dylika fall t. ex. Cap. 9, 30. Cap. 12, 16. Marc. 5, 43. Cap. 7, 36. o. s. a. Bewekelsegrunden hos Herren för ett sådant förbud tyckes icke hafwa warit något afseende på Honom sjelf, utan företrädeswis på den räddade och på wittnena till underwerket Marc. 7, 36.; de skulle icke tala och widlyftigt utbreda sig deröfwer, utan djupt i hjertats inre öfwerwäga Hjelparens kraft och nåd, och den frälsning, som dem wederfarits; derigenom skulle en så mycket större wälsignelse beredas dem, men i motsatt fall kunde genom otrons motsägelse och begabberi en stor skada till själen förorsakas mången botad, och för en sådan skada will Frälsaren bewara; fattar man detta sålunda, så utgår Herrans förbud ifrån Hans wishet och godhet.

Utan gack bort, och låt Presten se dig, och offra den gåfwa, som Mose budit hafwer, till ett wittnesbörd öfwer dem. Hwad Jesus så nyß i bergspredikan Cap. 5, 17. förklarat, att Han icke är kommen till att upploßa lagen eller Profeterna, utan till att fullborda, detta stadfäster Han här i werkligheten. Det war icke Hans afsigt att på ett wåldsamt sätt upphäfwa Judendomens gällande lagar och föreskrifter; så länge den Judiska staten och tempeltjensten ännu

egde bestånd, lät Han också de Lewitiska bruken i deras fulla kraft bestå, hwilkas föraktande, eller förtidiga upphäfwande, skulle hafwa warit beledsagadt af de skadligaste följder och af den största förwirring. Han uppenbarade äfwen häruti sin wishet, att Han icke uti en oupplyst förbättrares köttsliga nit gick till wäga, utan, med öm skonsamhet mot den gällande ordningen, öfwerlemnade deß förändring åt tiden och åt surdegens, den af Honom förkunnade gudomliga lärans, småningom werkande kraft. Det skulle wißerligen komma derhän, att man tillbad Gud i andanom och i sanningen, och att tempeltjensten i Jerusalem upphörde Joh. 4, 21. 24., och sedan förföllo de Lewitiska bruken af sig sjelfwe; men till deß gick Herrens omsorg blott derpå ut, att Han i sina lärjungars hjertan skulle nedlägga den gudomliga sanningens kraft, wäl wetande, att sanningen en gång i alla afseenden skulle göra dem frie, samt att den blott yttre förstöringen af former och påtrugandet af andra former, som ännu icke utgått ifrån en förnyad ande, endast kunde wara skadligt Matth. 9, 17.

Den Lewitiska lagen, hwilkens efterlefnad Herren här ålägger, finnes i 3 Mos. 14, 3. ff. För att undwika smitta af de spetelske, som kanske i förtid skulle hafwa trädt tillbaka i sina lefnadsförhållanden och i den borgerliga sammanlefnaden, hade det budet, att presten skulle förklara dem för rene, ett wälgörande och på menniskokärlek grundadt ändamål, och huru war det nu möjligt, att Guds Son, återskenet af den, som är en ordningens Gud, kunde annat än wara sorgfällig om deß iakttagande? Han gifwer tuktens och ordningens anda åt dem, som Honom tillhöra, och fördenskull rätta de sig willigt efter alla de föreskrifter, som äro bestämde att ibland menniskorna bibehålla en god, yttre ordning; widt skiljde ifrån det egenmägtiga godtycket, underkasta de sig lagen och blifwa honom lydige, likasom Frälsaren sjelf också på samma sätt underkastade sig den Judiskt-Lewitiska lagen.

Äfwen frambärandet af det Levitiska tackoffret befalles af Herren. Under det Gamla Förbundets Theocrati bestodo offren i frambärande af materiella föremål, som tillika woro symboler af något andligt, af hjertats frambärande; tackoffren i synnerhet woro symboler af hjertats tacksägelse, af en lislig tacksamhetskänsla; men under Gamla Förbundet skulle denna inre tacksägelse icke wara giltig utan den yttre handlingen att frambära en materiell gåfwa. Helt annorlunda förhåller det sig under det Nya Förbundet; det materiella är upphäfwet, och det inre skall blott gälla, hwarförutan äfwen tacksägelsen är utan wärde. Likasom den botade nu här hänwisades till det materiella tackoffret, så skola wi, tillbedjande Gud i andanom och sanningen, frambära till Gud, för alla Hans wälgerningar, de dagliga tack- och lofoffren af wåra utaf erkänsla uppfyllda hjertan, Rom. 12, 1., samt, enligt 1 Petr. 2, 5., offra andliga offer, som Gudi äro tacknemliga genom Jesum Christum, d. w. s. i hänseende till Honom, som offrat sig för oß, och hwilken wi, uti tacksam genkärlek, äro så mycket tillgifne, att wi icke mer lefwe för oß sjelfwe, utan för Honom, som för oß död och uppstånden är.

Till ett wittnesbörd öfwer dem, öfwer de prester, som måste förklara den botade för ren, skulle tackoffret i detta fall likaledes tjena. Frågade de den för ren förklarade efter omständigheterne wid hans botande, betygade han dem då sanningen, och kunde de nu icke förneka det gifna factum, underwerket, så måste det lända dem till fördömelse, om de ändock, af wederwilja för Jesus, i Honom icke wille erkänna en af Gud sänd. Wizenmann (in seiner Geschichte Jesu, nach Matthäus, als Selbstbeweis ihrer Zuverläßigkeit, herausgegeben von Joh. Fr. Kleuker, Leipzig bei Göschen 1789) fattar widsträckt och fullständigt betydelsen af de orden: till ett wittnesbörd, öfwer dem, då han säger: "till wittnesbörd, att han werkligen blifwit botad; till ett wittnesbörd, att, om de icke trodde på honom, icke deras

omdöme, utan deras hjerta war skulden dertill; till ett wittnesbörd, att han icke upphäfde Mosis lag, en förebråelse, som sedermera så ofta gjordes honom." Hu-ru är icke ofta, ja alltid det grunden till otron, att man icke will tro, men icke det, att man icke kan tro. Tron är wißerligen en Guds gåfwa, Eph. 2, 8.: och det, att I tron, är icke af Eder; Guds gåfwa är det, men äfwen här gäller detta: beder och Eder skall warda gifwet. Bewekelsegrunderna för tron äro tillräckliga, men icke mekaniskt twingande, ty annars wo-re tron, som drager oß till Sonen, icke mer en fri handling af det hjerta, som wänder sig till Gud, i san-ning icke mer något swårt, men fördenskull också icke mer det ädlaste wälförhållande till Gud; då wore hon en nödwändighet och för Gud utan allt wärde. Men emedan hon är ett fritt antagande af de gudomliga witt-nesbörden och ett öfwerlemnande åt Gud, hwilket der-ifrån härleder sig, så räknar Gud derföre sådan tro till rättfärdighet. Menken: Stor är Herrans Jesu god-het. Presterne följde icke efter Honom för att höra Hans ord och se Hans gerningar, derföre skickar Han ifrån Galileen, hwarest Han då mesta tiden uppehöll sig, till dem i Jerusalem. Han will också gerna winna dem, gerna förmå dem till att tro, gerna göra dem sa-lige, fördenskull förelägger Han dem ett wittnesbörd. Joh. 5, 36. Cap. 10, 37. 38.

Wid v. 4. Calvin: Ostende te ipsum sacerdoti, quia nondum abrogatæ erant ceremoniæ legis, eas contemni vel prætermitti noluit Christus. Leprosum ad sacerdotem ablegans, sibi non aliud propositum fuisse testatur Christus, nisi ut Dei gloriam illustraret. Ostensio ad examen refertur, munus gratiarum actionis symbolum erat. Christus et spritualis lepræ cognitor est solus, et dignus cui purgationis suæ munus offerant, qui mundati sunt. Nam et ideo sub lege sacrificio interposito signata fuit munditiës, quia non aliter quam

expiatione sanguinis purgantur homines. — In testimonium illis, si fuissent sanabiles, adduci ad Christum poterant: incredulis vero damnandis satis efficax erat tam sollennis Dei contestatio. Luther Haus-P. 2, 24. Det är icke orätt, att man säger, att Herren Christus i detta fall framställt för oß ett exempel af sin kärlek, emedan Han, som likwäl hade magt dertill, icke will beröfwa presterne det, som af Gud war dem gifwet och förunnadt, så att wi äfwen skole låta hwar och en få åtnjuta sina rättigheter och icke beröfwa någon, hwad honom tillkommer. Men förnämsta orsaken till en sådan befallning ligger deruti, att Herren will hafwa sitt underwerk offentligt bestyrkt, äfwen af sina fiender; ty att presten af denna emottager offret, och gifwer honom det wittnesbörd att han är ren, det tjenar dertill, att han och alle menniskor skulle hafwa emottagit Christum och trott på honom, såsom den rätte Meßias. Ty uppenbart förkunnade profetiorna, att Christus skulle förrätta sådana underwerk, då Han skulle komma i werlden.

Marc. 1, 45. Luc. 5, 15. 16. Den för spetelskan botade lyder icke Jesu befallning att tiga. Uppfylld af glädje, alldeles betagen af sin lycka, under den öfwerströmmande rörelsen af hans tacksamhetskänsla, talade han mycket derom och gjorde händelsen bekant. Ett sådant förhållande kunne wi i alla fall ursäkta; hans tacksamma hjertas drift tillät honom icke wara tyst, det förekommer honom alldeles såsom en pligt att göra sin wälgörares gerning bekant, att prisa Honom och på sådant sätt äfwen förherrliga Honom. Och då wi, hwilket wißerligen förtjenar märkas, icke i den evangeliska historien finne något exempel derpå, att denna slags ohörsamhet blifwit bestraffad, så wilje wi wäl ursäkta den, men kunne likwäl på intet sätt rättfärdiga den. I förtroende hade den spetelske wändt sig till Jesus och af honom blifwit botad, hade också icke

nu hans förtroende bordt uppmuntra och styrka till det af Honom fordrade stillatigandet? Om stillatigande blef swårt för honom, war icke lydnaden så mycket skönare, då den efter en segerrik strid med hans känsla, härledde sig ifrån ett fullkomligt underkastande af hans egen wilje under Jesu wilje? Få wi blott lyda, då befallningen öfwerensstämmer med wåra egna böjelser, och wara olydige, då deße äro i strid med hwarandra? Är wäl detta sätt att yttra sin tacksamhet, hwilket wi warseblifwe hos den för spetelskan botade, det rätta? Skall icke tacksamheten fastmer bewisa sig i undergifwenhet, hörsamhet och lydnad? Skenbarligen är hans förhållande, hans högljudda beprisande af wälgöraren och wälgerningen högst lofwärdt, men tage wi i betraktande, att Jesus befallt honom tiga, så förändras omdömet mycket och utfaller icke till hans fördel. En werkligt god gerning är en gerning af glad lydnad utaf kärlek till Gud och Jesus; Guds och Jesu wilje är det högsta och enda rättesnöret för wårt förhållande; icke det, som werlden prisar, är godt, utan det, som Herren berömmer och kröner med sitt bifall; icke det, som förnuftet och en god afsigt anbefaller, är redan derföre godt; blott det är godt, som sker i öfwerensstämmelse med den gudomliga wiljan. "Hwad mensklig wishet will, som fromt och saligt, yrka, Det yrkar ock Din Bok med ännu högre styrka, Och af deß anda blir till himmelsk wishet förd Den enfald, som ej ser förnuftets wittnesbörd." Hela det timliga lifwets högsta och enda ändamål är ju likwäl, att likasom Hans wilje sker i himmelen, den också må ske hos oß och af oß på jorden; wi skole uppoffra och eftersätta allt annat för den uttryckligen oß kungjorda Guds wilje — detta underlät här den spetelske; men haf akt uppå dig sjelf, att du icke också blifwer frestad; drag först ut bjelken af ditt öga, sedan se till, huru du kan uttaga grandet af din broders öga. (Öfwer de i Matth. 8. 9. omförmälda underwerk se en allmän anmärkning, N:o 20.)

Tankegången i denna historia.

I. Den spetelskes botande.

1. Den sjuke, som närmar sig Jesus, beskrifwes:
   a) till sitt wördnadsfulla uppförande, v. 2.: han tillbad Honom;
   b) till sitt ödmjuka hjerta, v. 2.: Herre, will Du;
   c) till sin glada tillförsigt till Jesu hjelp, v. 2.: så kan Du göra mig ren.

2. Jesus, hjelparen, skildras:
   a) till sin kärleksfulla beredwillighet, v. 3.: Då räckte Jesus m. m.
   b) och till sin mägtiga hjelp, v. 3.: Och straxt wardt m. m.

3. Fordras af den för spetelskan botade:
   a) willig lydnad för Jesu anordningar, v. 4.: Och Jesus.....presten;
   b) glad tacksamhet emot Gud, v. 4.: Offra den gåfwa m. m.

II. Den ödmjukt bedjande tron.

1. Huru hon tillkännagifwer sig:
   a) uti en ödmjuk åtbörd, v. 2.: han tillbad Jesus;
   b) uti fullkomligt öfwerlåtande åt Jesu wilje, v. 2.: will Du;
   c) uti glad tillförsigt till Jesu hjelp, v. 2.: så kan Du m. m.

2. Huru hon belönas:
   a) genom Jesu ömma beredwillighet, v. 3.
   b) genom uppfyllelsen af hennes bön, v. 3.

3. Huru hon hänwisas:
   a) till ödmjukt stillatigande v. 4.: Säg det för ingen;
   b) till ödmjukt underkastande under den gudomliga ordningen v. 4.: Utan gack bort m. m.;
   c) till willigt tackoffer v. 4.: Och offra den gåfwa m. m.

2. De tie Spetelske.

Luc. 17, 11—19.

Denna händelse hörer, efter all sannolikhet, till tidsrymden af de sista sju månaderne utaf Jesu lefnad, emellan Löfhyddo- och den sista Påsk-högtiden; wi se här Återlösaren på en resa; Han ärnar sig till kyrkowigningshögtiden (Joh. 10, 22. ff.) i Jerusalem, jemf. med Lucas 17, 11. Matth. 19, 1. 2. Marc. 10, 1., och det är icke osannolikt, att uttrycket Luc. 17, 11.: Han for midt genom Samarien och Galileen, antyder, att Jesus tagit sin wäg längs efter gränsen af deßa begge prowinser, så att Han hade Galileen till wänster och Samarien till höger, till deß Han gick öfwer Jordan och nu kom till Pereen. Uti Pereen tilldrog sig händelsen med de tie spetelske, hwilken har till ändamål att icke blott skildra och förkunna Jesu nåd och magt, utan hufwudsakligen att wittna derom, huru djupt det Judiska folket nedsjunkit, som, medan det war stolt öfwer sina nationalföreträden, likwäl, i hjertats naturligt goda egenskaper, stod efter de så mycket föraktade Samariterne, likasom här den enda tacksamme Samariten kommer de nie otacksamme Israeliterne att skämmas. Att Lucas upptager denna historia uti sitt Ewangelium motswarar fullkomligt det ändamål, hwilket han wid detsammas författande affer; han wille nemligen i synnerhet beskrifwa Jesus såsom den barmhertige Öfwerstepresten icke blott för Israel, utan för alla folkslag, hwarföre man finner

så många egendomliga drag, som handla om Christi allmänna nåd. Wi igenkänne häruti en man och Skriftställare, som befryndat sig med Apostelen Pauli lärometod, under hwilkens inflytande han författat sin skrift. Calvin: Alius est hujus historiæ scopus quam illius, quæ Matth. 8. narratur: describitur enim foeda et incredibilis judaicæ gentis ingratitudo, ne cui mirum sit, tot illic suppressa fuisse Christi beneficia totque virtutes sepultas. Additur etiam circumstantia, quæ eorum flagitium magis infamet. Nam quum novem Judæos sanasset dominus, ne unus quidem gratiam retulit, sed ut morbi memoriam exstinguerent, furtim, elapsi sunt: unus duntaxat Samaritanus quid Christo deberet professus est. Ergo ab una parte hic refulget divina Christi potentia: rursum Judæis exprobatur suæ impietas, qua factum est, ut tam præclaro miraculo nullus fere habitus fuerit honor.

V. 12. De mångfaldiga resor, hwilka Jesus gjorde under den korta tiden af sitt offentliga läroembete, gåfwo Judarne öfwerallt i Palästina förnyade tillfällen att med Honom blifwa personligt bekante, att ifrån Hans mun höra sanningen, att af Honom undfå hjelp och att blifwa wittnen till Hans underwerk, till Hans heliga wandel i kärlek, till Hans mildhet och barmhertighet, så att knappt någon hänwisades till en blott berättelse om Jesus; den, som wille, kunde sjelf se och höra. Derigenom att Han nalkades den ena eller den andra orten, föreställes det, som man plägar kalla den förekommande nåden; det är den gode herdens sökande, och hwart Han kom, inbjöd Han till sin gemenskap och efterföljd. Efter Herrens upphöjelse har, i ställe för denna personliga uppenbarelse, Hans budbärares ord och wittnesbörd, det skrifna ordet i Bibeln inträdt, och begge beledsagar Han med de kraftiga werkningarne af sin Ande, och ingen ibland oß, som lefwa i skötet af den Christna kyrkan, kan påstå, att Herrens förekommande och till mötes kom-

mande nåd icke uppenbarat sig på honom. I hwad angår det, att de spetelske stodo långt ifrån, se Matth. 8, 2.

V. 13. Deras bön kom ifrån tron, och tron ifrån wittnesbördet om Jesus, se äfwenså Matth. 8, 2. Hade de warit friske och bekymmerslöse, så skulle kanske det wittnesbörd, som de fått höra, utan intryck på dem hafwa förbigått; men nu war deras hjertans åker med lidandets plogjern upprörd, emedan ordet föll djupare deruti, och de fatta förtroende till Jesus och ropa Honom till mötes: Jesu Mästare, warkunna dig öfwer oss! Kort är deras bön, men ett troget utflöde ifrån deras hjertan; för Jesu skull behöfwer du icke bedja med många ord, sjelf har Han i Gethsemane blott uti få ord utgjutit sitt hjerta, lika så på korset; på samma sätt också Stephanus Ap. Gern. 7.; men Jesus har äfwen uti längre böner utgjutit sig Joh. 17., så wilje wi då bedja, efter hjertats behof, äfwen i rikliga ord, om Gud gjuter bönens ande öfwer oß, såsom öfwer Moses, Daniel, Salomo, Dawid, Hanna, Maria, Zacharias, hwilka i längre böner talat med Herren. Då hjertat är fullt, talar munnen egna ord; på tider af andlig kraftlöshet bedje wi också ofta gerna med lånta ord och betjene oß af bönböcker, formulärer m. m.; kunne wi icke finna några ord, så sucke wi och anden manar godt för oß, med osägelig suckan Rom. 8.

Mästare kalla de spetelske Jesus; de igenkänna dock åtminstone i Honom en af Gud sänd Profet, och hafwa således likasom Nicodemus Joh. 3, 2. en rätt, om också icke en fullständig kännedom om Honom. Men den otillräckliga, fragmentariska kännedomen bringas till fullkomlighet under en småningom skeende tillwäxt uti en allt klarare insigt i Återlösarens fulla herrlighet, sådan den uttalas i Joh. 6, 68. 69. Matth. 16, 16. ff. Joh. 1, 14. 1 Joh. 1, 1. ff.; denna tillwäxt sker genom troget begagnande af det mindre ljuset, genom lydnad för Profeten och Läraren Jesus, genom uppmärksamhet på Hans ord, genom forskning i

Skriften och genom träget umgänge med Honom i bönen. Nicodemus, som troget bewarar de lifsens ord, hwilka Herren under det nattliga samtalet hade nedlaggt i Hans hjerta, blifwer småningom mer och mer upplyst och stark i tron Joh. 7, 48. ff., och bekänner sig slutligen öppet och frimodigt till den Korsfäste, alldenstund han drager en kärleksfull omsorg om Hans begrafning Joh. 19, 39. Hwilken stor förändring har icke föregått med Apostlarne ifrån deras kallelse till Christus ända till den Helige Andes utgjutande! Huru öfwerseende, fördragsamme och kärleksfulle uti omdöme och umgänge skola icke nu de mera upplyste wara emot dem, som ännu stå på en lägre grad af kunskap! Stodo de icke fordom sjelfwe på denna grad? Är det icke Herrans nåd, som kallat dem, så att de gått allt widare och widare, och som will och skall fullborda det goda werket uti hwar och en, som trogen är Phil. 1, 6.; enligt den helige Apostelen Pauli eftersyn skulle de, för sådane bröder, hålla förböner Phil. 1, 9—11. Men ty wärr finnas alltför många, som kärlekslöst döma och icke wilja erkänna dem för bröder i Christo, hwilka till en början bekänna Jesum blott för en Mästare, en Lärare och Profet. Det är Anden, som leder till all sanning; du, som ännu icke bekänner Christus för Guds enfödde Son, herrlighetens Herre Matth. 28, 18—20. Ap. Gern. 2, 36., bed om upplysning, och du skall fortgå till kunskapen om Guds klarhet uti Jesu Christi ansigte 2 Cor. 3, 17. 18. Tadelwärd, ja straffbar är blott den, som icke will låta upplysa sig af det gudomliga ordets ljus, utan egenwilligt fasthåller sin egna åsigt och tanke om Christus, fastän den icke öfwerensstämmer med den Heliga Skrift. Calvin: Apparet, omnes fide quodam fuisse imbutos, non solum quia Christi opem implorant, sed Magistri titulo insigniunt. Quamquam autem certum est, spiritu adoptionis non fuisse regenitos, nihil tam est absurdi, quædam pietatis principia tenuisse. Quo magis timendum est,

ne et nobis contingat scintillas fidei in nobis micantes exstinguere: etsi enim viva fides numquam emoritur, quæ in spiritu regenerationis fixas habet radices, alibi tamen vidimus temporalem fidem a multis concipi, quæ statim evanescit.

Luther Kirchen-P. 14, 40: Denna historia lärer oß, i de spetelske, att tro, i Christus, att älska. Nu utgör tro och kärlek en Christens hela wäsende. Tron emottager, kärleken gifwer; tron förer menniskan till Gud, kärleken förer henne till menniskorna; genom tron låter hon sig wäl göras af Gud, genom kärleken gör hon wäl emot menniskor. Ty den der tror, han har all ting af Gud, är salig och rik. Derföre behöfwer han hädanefter intet mera, utan allt, det han lefwer och werkar, leder han till sin nästas gagn och wäl, och gör, genom kärleken, åt densamme, såsom Gud gjort åt honom genom tron; således hemtar han det goda ofwanifrån genom tron, och gifwer det goda nedifrån genom kärleken. Trons natur är, att den förlitar sig på Guds nåd, och fattar en god förmodan och tillförsigt till Honom, utan allt twifwel, och tänker, att Gud skall se till henne och icke öfwergifwa henne. Twiflet skulle sålunda hafwa gifwit deße spetelske det råd: Hwad wilje wi göra? ho wet, om Han tycker om, att wi bedje Honom? kanske wårdar Han sig icke om oß? Ett sådant wankelmod och twifwel beder trögt, upphöjer icke sin röst, löper icke eller till mötes. I trenne stycken blifwer fast mer deras starka tro prisad, och oß till efterdömelse föreställd: De lupo Honom till mötes; de stannade, de upphöjde sin röst. Löpandet till mötes är dristigheten, hwilken drifwes af den tröstliga tillförsigten; stannandet är ståndaktigheten och uppriktigheten, emot twiflet; ropandet är det stora allwaret att bedja, hwilket uppkommer af en sådan förmodan, Jac. 1, 6. 7. Widare hörer till trons natur, att den icke will weta eller förut wara försäkrad derom, att den är wärdig nåden och bönhöres, såsom twiflar-

ne göra, hwilka gripa efter Gud och fresta Honom. Säg mig, ho hade gifwit deße spetälske bref och insegel derpå, att Christus skulle bönhöra dem? Hwar finnes här känslan och erfarenheten af Hans nåd? Hwar finnes kännedomen, kunskapen eller wißheten om Hans godhet? Intet sådant finnes här. Hwad finnes då här? Ett frimodigt öfwerlåtande och ett gladt fördristande på Hans ännu icke rönta, försökta eller kända godhet. Åndtligen hörer till trons natur, att den icke föredrager någon förtjenst, icke eller will med gerningar köpa Guds nåd, såsom twiflarne och skrymtarne göra; utan föredrager idel oförtjenst, hwilar och förlitar sig helt och hållet på Guds blotta, oförtjenta nåd; ty tron kan icke jemte sig tåla gerning eller förtjenst. Det bewisa de spetelske här, hwilka, utan all förtjenst, tillförse sig nåden hos Christus. Hwad godt hade de wäl gjort Honom tillförne? De hade aldrig sett Honom, mycket mindre tjenat Honom. De woro äfwen spetelske (syndare), så att han, efter lagen, med rätta skulle hafwa undwikit dem och hållit sig ifrån deras umgänge, såsom rätt och billigt war.

V. 14. Uti Jesu uppförande wisar sig å nyo, såsom Matth. 8, 4., beredwillig kärlek och tjenande beredwillighet. Han förklarar dem icke för rene, men Han wisar dem till presterne, hwilka, enligt den levitiska lagen, skulle förklara dem för rene. Häruti låg nu wisserligen ett löfte, att de icke förgäfwes skulle gå till presterne, utan att de hos dem skulle förklaras för rene, men likwäl war Herrans ord tillika en trospröfning för dem. Ännu wore de spetelske, ännu sågo de på sig sjukdomens kännetecken; hade de nu tänkt: hwad hjelper det oß, att wi gå bort till presterne? detta är en onyttig gång! så skulle de hafwa warit otrogne och icke hafwa gått, ty ifrån otro härleder sig ohörsamhet. Men då det berättas: och hände sig, wid de gingo, wordo de rene, så bewisar denna hörsamhet deras

tro,

tro, af hwilken hon är en frukt, och tillika höre wi, att de blifwa rene, hwilket är lönen för deras tro. De tro, utan att se Hebr. 11, 1. se Matth. 8, 2. Deras tro består i pröfningen. Alla timliga lidanden, som drabba oß, äro sådane trospröfningar; de skulle kunna bringa oß att twifla, om Gud också älskar oß, om wi också äro Hans älskade barn. Men betänke wi, att också Guds enfödde och älskade Son, wår Herre Jesus Christus, utstått lidande och död på korset och derigenom ingått i herrligheten; besinne wi, att wi på samma sätt skole förherrligas Hebr. 2, 9. 10., att bedröfwelse icke är annat än Guds nåd, som uppfostrar oß till bättring, helgelse och förherrligande Hebr. 12, 2—12; se wi bort på lifsens utlofwade krona Jac. 1, 12. så skole wi segerrikt bestå i alla deßa trospröfningar Rom. 8, 31—39 och öfwerwinna alla lidanden Rom. 5, 3—5. 2 Petr. 1, 3. 4. Likasom de spetelskes ståndaktiga tro herrligt belönas med tillfrisknande, så skall wår tro, då den uthärdar intill ändan, belönas med ewig salighet och herrlighet Upp. B. 2, 10. Calvin: Apparet, non ficte sic loquutos esse, ex prompta eorum obedientia: quamvis enim foetidam adhuc scabiem in carne sua conspiciant, simul tamen ac jussi sunt, se ostendere sacerdotibus, non detrectant. Adde, quod numquam, nisi fidei impulsu, profecti essent ad sacerdotes: ridiculum enim fuisset ad testandam suam munditiem, lepræ indicibus se offerre, nisi pluris illis fuisset Christi promissio, quam præsens morbi intuitus. Visibilem in carne sua lepram gestant, unico tamen Christi verbo confisi, mundos se profiteri non dubitant: negari igitur non potest, eorum cordibus insitum fuisse aliquod fidei semen. — Ostendite vos sacerdotibus, perinde valuit hoc responsum, ac si dixisset, mundatos esse. Factum est, ut inter eundum, hic divina Christi et verborum ejus virtus enituit, editum etiam fi[illegible]mentum,

quantopere Deo placeat fidei obedientia: nam inde tam subita sanitas, quod bonæ spei innixi iter Christi mandato arripere non dubitarunt. Luther Kirchen-P. 14, 45. Christus säger: Går och wiser m. m. såsom skulle Han säga: Det behöfwes icke att bedja, eder tro har redan erhållit och wunnit det, innan I börjaden att bedja; I hafwen redan warit rene för mig, då I begynten att wänta sådant igenom mig; det behöfwes icke mera, än, går endast bort och wiser eder renhet för presterne; såsom jag anser Eder, och såsom I tron, så ären I, och så skolen I blifwa. Se, så mägtig är tron att hos Gud winna allt, hwad den will, att det inför Gud anses såsom skedt, innan derom är bedit Jes. 65, 24. — Sid. 52.: Men det är icke nog att börja med tron, utan det gäller att tilltaga och förblifwa beständig. Tron, eller hjertats tillförsigt till Gud, är en ganska ömtålig sak och kan ganska lätt skadas, så att den börjar att stappla och wackla, om den icke är mycket öfwad och wan. Också har tron oräkneliga hinder och faror af synden, af naturen, af förnuft och sjelfförtröstan, af menniskolärор, af helgonens exempel och af djeflarne; kortligen bakom och framtill och på alla sidor anfäktas hon utan återwändo, så att hon skall blifwa försagd och wackla och falla på gerningarna, hwadan det heter 1 Pet. 4, 18. 1 Cor. 10, 12. 2. Cor. 4, 7. Jer. 17, 17. Luc. 8, 13. Då de spetelske hade begynt att tro, så dref Christus deras tro längre och försökte den; och deras tro styrkes, tilltager ännu mera, fäster sig ståndaktigt wid Hans godhet, låter icke afskräcka sig, och sannerligen fanns hos dem en stor och rik tro, då de på sådane ord bortgingo. En sådan wår tros pröfning af Gud warar, så länge wi lefwe, derföre måste tilltagandet också wara lika länge. Se, detta kallar Petrus att wäxa i Christi kunskap 1 Petr. 2, 2. 2 Petr. 2, 18. Orden: och hände sig m. m. betyda: det är omöjligt, att tron skulle gå miste, utan det måste ske, såsom hon håller

före; den gerningen, att de gingo till Christus, har icke förtjenat renandet, utan tron har förtjenat det; gerningarne måste härflyta ifrån tron, men de hafwa ingen förtjenst och saliggöra icke, utan all salighet och förtjenst måste förut wara närwarande i tron.

V. 15. **Men en af dem, då han såg, att han war ren worden, kom han igen och prisade Gud med hög röst.** Nu beskrifwes följden af Jesu underwerk, werkan af detsamma på de botade. Alla hade blifwit friske, men alla äro icke tacksamme; blott en återwänder och, sedan han af presten blifwit förklarad för ren samt framburit det tackoffer, till hwilket han war förpligtad, (se Matth. 8, 4.) uppsöker Jesus för att utgjuta sitt tacksamma hjerta för Honom. — **Han kom igen,** det war icke nog för honom att hafwa emottagit wälgerningen; han wille nu likaledes uttala sin **tacksägelse** för Jesus, såsom han förut för Honom uttalat sin **bön**; att wägen för honom till Jesus förorsakade möda, kostade tid, och hwad annars som tilläfwentyrs kunnat förhindra honom derifrån, detta allt undanrödjer han. Det är för honom ett behof att tacka, att yttra sin tacksamma glädje öfwer den återwunna helsan, och hans hjerta tillåter honom icke att wara stum, **han prisade Gud med hög röst.** Han återförer till Gud det, som Jesus gjort; han härleder ifrån Gud den wälgerning, han genom Jesum undfått; Jesus är för honom den af Gud sände Mästaren, genom hwilken det stora öfwerflödet af wälsignelser ofwanifrån tillfallit honom. Han lärer nog under wägen hafwa berättat och prisat det, som Gud på honom werkställt; i lof och tacksägelse utgjuter sig hjerta och mun. De andra nie lära hafwa warit tillfreds dermed, att de framburit tackoffret, och detta måste, wid den säkert icke uteblifwande påminnelsen af deras samweten, eller då deras deltagare i lidandet och lyckan meddelat dem sitt beslut och de sågo honom werkligen återwända, hafwa tjent dem till ursäkt derföre, att de också icke med honom återwände. Detta

är öfwerflödigt, wi hafwe ju framburit det af Gud förordnade Lewitiska offret, torde de, för att rättfärdiga sig för sig sjelfwe, hafwa tänkt och sagt till sig sjelfwe. Men Jesu fråga: hwar äro de nie? tillkännagifwer, att något mera warit af dem att wänta, och att göra.

Likasom denne för spetelskan botade, skola wi tacka Gud för allt det goda, som wi undfå af föräldrar, af lärare och medmenniskor, ty genom dem bewisar Gud oß medelbarligen så många wälgerningar; wi skola för den synliga gifwarens skull icke förgäta den osynlige; wi skola komma ihåg, att all god och fullkomlig gåfwa kommer ofwan efter ifrån ljusens Fader. Åfwen till de andliga wälgerningar, för hwilka wi närmast hafwe att tacka Jesus, är Gud upphofsman; Han har sändt Sonen, gifwit oß Honom, antagit Hans offer och stiftat salighetsanstalten i Christo. Jesus sjelf hänwisar alltid på Fadren, på det att man må ära Fadren och tacka Honom; Han anser sig sjelf blott såsom Guds hand och mun, hwarigenom Fadren werkar; Han will, att Hans werk skall anses såsom Guds werk. De helige Apostlarne återföra på samma sätt till Gud och härleda ifrån Honom alla de outsägligt stora och herrliga wälgerningar, som man i föreningen med Christus åtnjuter. Eph. 1, 3. ff. Cap. 2, 4—10. Cap. 3, 13—21. Rom. 1, 8. Cap. 11, 36. 1 Cor. 1, 4. 9. 2 Cor. 1, 3. ff. Att mißkänna detta är otacksamhet emot Gud och Jesus Christus.

V. 16. Och föll på sitt ansigte för Hans fötter, tackande Honom. Men wi skola återigen och å andra sidan icke blott tacka den osynlige gifwaren, utan äfwen den synlige wälgöraren, af hwilken Gud betjenat sig såsom sitt redskap och såsom en hand. Så gjorde denne för spetelskan botade, oß till en föresyn. Wi skola muntligen tacka föräldrar, lärare, uppfostrare och wälgörare; wår mun skall upplåta sig för dem och wårt hjerta skall prisa deras kärlek och godhet emot oß. Likaså skole wi äfwen uppföra oß emot Jesus; i wåra böner till Honom skole wi tacka Honom för Hans men=

niskoblifwande, förnedring, lidande och död; tacka Honom för allt det, som Han förwärfwat oß och låter tillfalla oß. Wi skole icke förgäta, utan lofwa och prisa Honom och Hans förtjenst emot oß. Här se wi således, huru wår tacksamhet skall utsträcka sig till alla wälgörare.

De spetelskes uppförande v. 15. 16. gör oß också uppmärksamme på wäsendet och yttrandet af tacksamheten. Först och främst är tacksamheten en åtanka, en känslofull åtanka af något godt, som wi undfått, af en oß bewisad kärlek, en åtanka, hwarwid wårt hjerta deltager och erfar något gladt och angenämt. Djupt i själen bor således tacksamheten, och derifrån utgjuter sig denna källa, i ord såsom tacksägelse, i uppförande såsom werksam tacksamhet, hwilken, i anseende till menniskor, också ofta kan blifwa en wedergällning. Ifrån tacksamheten härflyter Guds lof v. 15. Psalm. 103, 1. 2., ifrån henne återwändandet till Jesus för att uppsöka Honom, ifrån henne det wördnadsfulla uppförandet emot Honom v. 16., ty tacksamheten finnes icke utan ödmjukhet. Tacksamheten drifwer till ett rätt begagnande af wälgerningen, på det sättet kunna wi ock tacka Gud; tacksamheten gör oß benägne till en kärleksfull hjelp, der den sednare uteblifwer, fattas ock den förra Matth. 18, 23—35.

Ingen ting borde wara naturligare för menniskohjertat, än tacksamhet, och likwäl är just den en så sällsynt dygd. Det naturliga hjertats stolthet bortjagar tacksamheten, ty hon är oskiljaktig ifrån känslan af wanmagt och eget behof af hjelp, ifrån känslan af beroende utaf andre, hwilken känsla för det naturliga, ännu icke förödmjukade hjertat är så bitter, så odräglig och widrig. Gerna intalar sig den otacksamme, att han icke kan wara tacksam, gerna anser han wälgerningen såsom sin rättighet ock såsom den andres pligt. Med rätta säger ordspråket: Nil citius senescit, quam gratia.

Sammanställe wi v. 13 och v. 15, så se wi, huru bön och tacksägelse under wår lefnad skola wara

oskiljaktigt förenade. Wårt bedjande består i bön och tacksägelse, bön om och tacksägelse för wälgerningar. Det stolta hjertat besluter sig heldre till bön, särdeles då det är af nöden twingadt, och mera ogerna till tacksamhet; det söker wälgerningen, men sedermera med obenägenhet wälgöraren. Genom wår wanmagt, som drifwer oß till bönen, will Gud först draga oß till sig, och genom sin godhet will Han i tacksamhet starkare fästa oß wid sig; huru skändligt är det icke då, att sönderslita detta kärleksband!

V. 15. Calvin: Incertum est, an reversus sit ex medio itinere, idque videntur innuere Lucæ verba: mihi tamen magis probabile est, non nisi audito sacerdotis judicio ad gratias agendas venisse. Nam et communem illi convictum a sacerdotibus restitui oportuit, nec licuit præterito Christi jussu templum dei sacrificio fraudare. Luther Kirchen-P. 14, 57.: Denna återkomst måste hafwa skett, sedan han, jemte de öfrige, wisat sig för presterna. Den ene har utan all twifwel mycket ogerna ensam återkommit; ty alldenstund han så af allt hjerta tackar Christus och är Honom tillgifwen, kan man icke förmoda annat, än att han hos de öfrige anhållit, förmanat, påyrkat, bedit samt på det högsta bemödat sig derom, att de skulle gå med honom och erkänna en sådan stor wälgerning, att det också har gjort honom ondt, att han icke kunnat beweka dem, och att han med gråt och ledsnad gått ifrån dem. — Att de icke återwände, detta hafwa presterne förorsakat, hwilka icke kunde lida, att äran skulle gifwas Christus; derföre lära de hållit en ganska kraftig predikan emot Honom, för att tillintetgöra deras tro. — Sid. 62. Ju större nu den enes förolämpningar och frestelser (wid presternes skymfande tal) warit, desto större och fullkomligare och alldeles mogen har hans tro blifwit. — Sid. 63. En af dem, då han såg, att han war ren worden, detta är taladt efter det wanliga sättet, då man säger om den otacksamme, att han icke ser den

wälgerning, som wederfarits honom, det will säga, han will icke se, eller lägga på hjertat, eller betänka det, att han måtte wara tacksam, utan gör, likasom wißte han intet derom, föraktar det och ser icke derpå. — Sid. 65.: Och här lärer Ewangelium, hwilka gerningar den bepröfwade och erfarna tron gör, och hwari den rätta Gudstjensten och äran består, som man bör bewisa Gud: att komma igen och prisa Gud med hög röst. Det är den största gerning i himmelen och på jorden, jemwäl den enda, som wi måge bewisa Gud, ty något annat behöfwes icke för Honom, icke eller hafwer Han lust till annat, utan älskad och prisad må Han blifwa af oß Ps. 50, 8. 13. 14. Att återkomma är att åter till Gud hembära den nåd och det goda, som man undfått, icke behålla det, icke förhäfwa sig deröfwer för andra, icke berömma sig deröfwer och icke wilja hafwa äran deraf. O huru få äro icke de, som på det sättet återkomma, i sanning knappt en ibland tie, hwilka, likasom Noachs korpar, icke återkomma 1 Mos. 8, 7. — Sid. 66.: Att högtlofwa Gud omfattar deßa twenne delar: den första är, att wi högt skatte Honom i hjertat och hafwe ett godt wälbehag till Honom, så att wi smake och känne, huru ljuflig Herren är 1 Petr. 2, 3. Ps. 34, 9. Den andre är, att utbrista med rösten och således inför werlden bekänna, huru hjertat i sitt innersta skattar Gud. — Sid. 51.: Att Christus beter sin kärlek äfwen der, hwarest den är förspilld och skördar otack, wisar, huru stor Hans kärlek är.

V. 16. Och han war en Samarit. Fiendskapen emellan Judar och Samariter är känd Joh. 4, 9. Cap. 8, 48.; ännu bittrare war Judarnes hat till Samariterne, än twärtom. De tilltrodde Samariterne icke något godt, men allt ondt; de ansågo dem med nesligt förakt. Hwilken blygsel och skam bör fördenskull icke denna anmärkning wäcka hos det stolta Judiska hjertat: och han war en Samarit! Samariten bättre och tacksammare, än Juden! Huru ofta utgå icke wåra om-

dömen ifrån fördomar; sådane hysa wi emot hela stånd af det borgerliga samfundet; wi anse andre med förakt och äro mißtänksamme emot redligheten, uppigtigheten och sedligheten i deras tänkesätt, — och huru blifwa icke då ofta sådana fördomar, och de kärlekslösa omdömen, som härleda sig derifrån, bragte på skam. Luther Kirch-P. 14, 70.: Genom en sådan anmärkning öppnar Ewangelisten wåra ögon, samt gifwer oß en erinran derom, att Gud har twenne slags folk, som tjenar Honom: det ena, som har namn och anseende för en ädel, andlig och helig lefnad, anwänder ocksä myckel bemödande derpå, men är likwäl icke något bewändt dermed. De äro icke annat än glupande ulfwar i fårakläder. De andre äro utan allt anseende och namn, ja de hafwa ett motsatt anseende, att icke några äro mindre Guds folk, än de, och kortligen, de äro föraktliga Samariter, hwilket ord hos Judarne låter lika illa, som om man skulle kalla någon för Turk, Jude, Hedning eller Kättare. — Och ehuru det är sannt, att Samariterne icke hade rätta tron, och att Judarne hade den rätta Guds lag, så hände det likwäl, såsom det wanligen ibland menniskor tillgår, att blott de berömde sig af Judendomen och föraktade Samariterne, som woro mindre Judar och wärre Samariter, än de naturliga Samariterne. Men eftersom Gud älskar sanningen och är en fiende till skrymtaren med allt sitt beröm, så förändrar Han det ocksä, samt upptager Samariterne och låter Judarne fara.

V. 17. Jesus sade: Woro icke tie rene gjorde? Hwar äro då de nie? På ett fogligare sätt kan man icke klandra; det är inga bannor, utan blott en klagande fråga, som säkert haft sin upprinnelse ifrån Hans själs smärta öfwer storheten af menniskornes otacksamhet. Han utbrister icke i förebråelser, blott med ett lindrigt uttryck påminner Han om tacksamhetens uraktlåtna kärlekspligt. Och då Han ytterligare säger:

V. 18. Ingen är funnen som kom igen,

till

till att prisa Gud, utan denne främlingen, så antyder denna fråga, att icke fåfänglig ärelystnad och egen ära förmådde Honom till att sålunda fråga, utan nitet för Hans Fader, hwilkens förherrligande war Sonens werk på jorden. Luther Kirchen-P. 14, 71.: Främlingen gör det, han gifwer Gud äran uppriktigt och helt och hållet. O ett förskräckligt exempel! Ibland tie blott en, och densamme ibland deße den ringaste och mest föraktade. Och Herren tiger icke; Han frågar derefter och söker de nie; o hwilken förskräckelse skall det icke wara, när de en gång skola känna frågan och skola swara, hwart de hafwa gått, då de icke gifwit Gud äran! Calvin: In Christi verbis expostulatio subest cum tota gente: odiose enim alienigenam unum pluribus Judaeis comparat, quia ipsis tritum erat, Dei beneficia absque ullo pietatis sensu vorare. Atque hinc factum est, ut tot ac tam insignibus miraculis nullum fere nomen apud eos Christus obtinuerit. Sciamus tamen, in genere hac querimonia nos omnes damnari, nisi Dei beneficiis saltem gratitudinis officium rependimus.

V. 19. Och Jesus sade till honom: Statt upp, gack, din tro hafwer frälst dig. På samma sätt säger Jesus till den stora synderskan Luc. 7, 50. och till den sjuka qwinnan, som hade kommit wid fållen på hans klädnad och fått sin helsa Marc. 5, 34. Från hwilken hjelpen, botandet och helsan egentligen kommo, det ligger uti alla deßa fall nog tydligt i dagen, för att det ännu skulle kunna sättas i fråga och twifwel. Hwarföre yttrar sig nu Herren på det sättet och tillskrifwer tron det, som likwäl war en werkan af Hans magt och nåd? Derföre, att menniskan genom tron blifwer delaktig af hjelpen och saligheten utaf Christus, Frälsaren. Din tro hafwer hulpit dig, will således säga detsamma som: det war din lycka, att du fattat en sådan förtröstan till mig, och i sådan förtröstan närmat

dig till mig samt bedit mig; den förutan skulle en sådan wälgerning icke hafwa wederfarits dig. Tron är fördenskull den hand, med hwilken man fattar Guds gåfwa och nåd, likasom tiggaren med sin utsträckta hand emottager den erbjudna jordiska gåfwan; men likasom det lekamliga ögat emottager ljuset, och örat tonerna, och man kan säga: det war din lycka, att du öppnade ditt öga, eljest skulle du icke hafwa skådat denna herrlighet: så är ock tron sinnet för den öfwersinnliga werlden och deß fördelar; fattas detta sinne, så blifwer den gudomliga nådens öfwersinnliga werld tillsluten för menniskan, likasom färgornas och ljusets werld för den blinde och tonernas hela område för den döfwe. Men lika litet som det är en förtjenst, att tiggaren öppnar handen för att emottaga, lika litet är tron en förtjenst; hon är blott den ordning, efter hwilken wi skole lämpa oß för att undfå nåd. Men Herren, efter sin stora barmhertighet, tillegnar tron den hjelp, som Han sjelf gifwer, på det Han så mycket mer må locka hjertan till tron, och Han beskrifwer den såsom det nödwändiga, att det må blifwa möjligt för Honom att hjelpa ganska många. Calvin: Fides tua te servavit: servandi verbum quidam interpretes ad carnis munditiem restringunt, verum si ita est, quum vivam in hoc Samaritano fidem commendet Christus, quæri potest, quomodo servati fuerint alii novem, nam eadem promiscue omnibus sanitas obliget. Sic ergo habendum est, Christum hic aliter aestimasse donum Dei, quam soleant profani homines, nempe tamquam salutare paterni amoris symbolum vel pignus. Servatus est sua fide Samaritanus. Quomodo? certe non ideo tantum, quod a lepra curatus sit, (nam hoc et reliquis commune erat,) sed quia in numerum filiorum Dei acceptus est, ut paterni amoris tesseram ex ejus manu acciperet. Lavater: Åfwen den skyldigaste tacksägelse belönar Christus med nya nådebewisningar.

Tankegången i denna historia.

I. Psalm. 50, 15. Åkalla mig i nödene; så will jag hjelpa dig, så skall du prisa mig.

1. Åkalla mig i nödene v. 11—13.
   a) Till en sådan åkallan erbjudes de spetelske ett tillfälle af Herren v. 11. Herren nalkas dem;
   b) uti deras nöd låg ett bewekande skäl dertill v. 12. de woro spetelske och uteslutne ifrån den borgerliga sammanlefnaden, de stodo långt ifrån;
   c) deras tro på Hans magt och godhet framalstrar det werkliga åkallandet v. 13.
2. Så will jag hjelpa dig v. 14.
   a) Först och främst gifwer Herren dem en förhoppning om hjelp: Går och wiser eder presterne;
   b) och sedan låter Han hjelp werkligen wederfaras dem: de wordo rene.
3. Så skall du prisa mig v. 15—19. Denna tacksamhet
   a) uppenbarar sig v. 15. i Guds lof och v. 16. i ödmjuk tacksägelse till den omedelbare wälgöraren;
   b) finnes ofta hos sådane, af hwilka man alldeles icke wäntar den v. 16.: och han war en Samarit;
   c) fattas, ty wärr! hos så månge v. 17;
   d) är en en helig pligt emot Gud v. 18.
   e) och tillskyndar oss en ännu större frälsning, till hwilken wi genom densamma blifwa skicklige v. 9.

II. Jesus wår läkare.

Emedan Jesus är wår läkare, som kan hjelpa oß till kropp och själ, så skole wi:

1. J tron söka Hans hjelp v. 11—13.;

2. Så skole wi hos Honom finna hjelp v. 14.;
3. Så skole wi till Honom frambära tillbörliga tackoffer v. 15—19.

III. Om tacksamheten mot Jesus.
1. Bewekande skälet till tacksamhet är den hjelp, af hwilken wi blifwit delaktige, och hwilken wi
a) i tron söke hos Honom v. 11—13.;
b) af Hans magt och kärlek undfå v. 14.
2. Yttrandet af tacksamheten är
a) Guds och Jesu glada lof v. 15. 16.
b) detta fordras af Jesus till Guds ära v. 17. 18.;
c) samt gör oß wärdige en ytterligare och högre nåd v. 19.

3. Höfwitsmannen i Capernaum.

Matth. 8, 5—13. Luc. 7, 1—10.

Mattheus låter, först efter berättelsen om de spetelskes botande, denna komma, och Lucas sätter den strart efter bergspredikans slut; att det följaktligen tilldragit sig efter detta tal, deruti öfwerensstämma begge. Wi se hos denne höfwitsman ett exempel af en stark tro, under det att historien om Konungsmannens Son, som blef botad Joh. 4, 47—54., hwilken historia uti näststföljande afdelning skall betraktas, wisar oß hos den sednare en blott swag tro. Om nu också werkligen, som icke kan nekas, en stor likhet emellan begge händelserna eger rum, så kan man likwäl omöjligen antaga deras åsigt, hwilka anse båda historierna för en och densamma; ty hwad är denna likhet uti de yttre omständigheterne emot den stora olikheten i de sinnelag, som man warseblifwer hos höfwitsmannen och hos Konungsmannen? icke eller kan man återföra denna wäsendtliga olikhet till berättarnes framställningssätt, fastmer aflägger detta ett omißkänneligt wittnesbörd derom, att wi här

hafwa twenne af hwarandra alldeles oberoende händelser. Lucas är uti sin berättelse till en del fullständigare än Mattheus, nemligen hwad de yttre omständigheterne beträffar, men denne sednare bifogar likwäl de ord, som Herren wid detta tillfälle talat, hwilka Lucas icke meddelar. Dylika skiljaktigheter uti framställningen af den Evangeliska historien äro en öfning för tron, ty den otroane begagnar sig utaf sådane afwikelser hos Evangelisterne, för att draga deras trowärdighet i twifwelsmål, ja, för att till och med sätta sjelfwa de werkliga händelserna i fråga. Men just det, att icke också, i de minsta omständigheter, en öfwerensstämmelse eger rum, är ett wittnesbörd om de helige Skrifställarnes oberoende af hwarandra, samt derom, att ett aftal, för att genom en lika lydande berättelse så mycket förr finna tro, alldeles icke kan antagas. Hwar och en berättar ärligt och uppriktigt det, som han sett eller granneligen utfrågat (Luc. 1, 1—4.); hwar och en är opartisk i sin framställning; och den mißtänksamme otron skulle till och med, genom den fullkomligaste öfwerensstämmelse emellan de särskilda berättelserna, icke blifwa tillfredsställd, alldenstund hon betjenat sig af en sådan, der den finnes, till att anklaga Evangelisterne för aftal.

Luc. v. 2. En höfwitsmans tjenare låg dödsjuk, Matth. v. 6. ligger hemma borttagen och hafwer stor wedermöda; Luc. v. 2. han war honom kär, han war af honom högligen älskad; uti Höfwitsmannens här omförmälda kärlek till sin tjenare finner man grunden till hans kärlekswerk, att han för honom går till Jesus och fäller förböner. Calvin: Lucas hoc modo dubitationem prævenit, quæ subire poterat lectorum animos: scimus enim, non habitos fuisse servos eo in pretio, ut de ipsorum vita tam anxii essent domini, nisi qui singulari industria, vel fide, vel alia virtute sibi gratiam acquisierant. Significat ergo Lucas, non vulgare fuisse sordidumque mancipium, sed fidelem et raris doti-

bus ornatum servum, qui eximia gratia apud dominum polleret: hinc tanta illius vitæ cura et tam studiosa commendatio.

Luc. v. 3. Han hörde af Jesu, att han nu återwände till Capernaum, och måste också utomdeß redan hafwa fått weta om Jesu magt och godhet, eljest skulle han icke kunnat fatta en sådan wiß tillförsigt till Honom (se Matth. 8, 2.). Att han sände de Äldsta af Judarne till Jesus, antingen förnämt folk ifrån staden eller föreståndarne för synagogan, för att fälla förböner för honom, war icke en följd af brist på tro, utan af ödmjukhet, såsom han sedan v. 7. betygar: Hwarföre jag ock icke räknade mig sjelf wärdig till att komma till dig.

Luc. v. 4. De äldste uppfylla höfwitsmannens begäran och komma till Jesus. Redan detta bewisar deras kärlek till Centurionen (en befälhafware öfwer hundrade); ännu mer igenkänne wi densamma af den enträgna ifwer, med hwilken de lägga sig ut för honom, ty de bådo Jesum fliteligen, sägande: Han är wärd, att du gör honom det; v. 5. ty han hafwer wårt folk kärt och hafwer byggt oß Synagogan (bönehuset); en tacksam hågkomst af den Romerska, hedniska höfwitsmannens kärlekswerk, hwilken säkert hörde till den Romerska besättningen uti Capernaum. Wi läre känna höfwitsmannen såsom en man af wälwillig karakter; Israels folk, hwilket han måtte hafwa lärt närmare känna, samt erkänt såsom Guds folk, älskade han, och hans kärlek förmådde honom till och med till wälgerningar, som angingo befrämjandet af den Judiska Gudstjensten. Något alldeles utomordentligt af en hedning, om man betänker, huru den stolte Romaren, med största förakt, plägade anse och bemöta Israel. Calvin: Non dubium est, quin pietatis nomine ipsum commendent Judæi: neque enim aliunde manabat amor gentis passim exosæ, quam ex legis studio et Dei cultu. Synagogam vero

exstruens clare testatus fuerat, se favere legis doctrinæ.

Luc. v. 6. Jesus gick med de äldste, nu sänder höfwitsmannen, som måtte hafwa hört, att Jesus skulle komma till honom, några af sina wänner Honom till mötes, hwilka skulle säga Honom det, som han sjelf, enligt den kortare berättelsen hos Mattheus, mundtligen sagt till Jesus. Saken blifwer densamma, höfwitsmannens karakter wisar sig, enligt båda berättelserna, i samma ljus. Gnomon: Ad servum centurionis ostendit se venire paratum, ad filium regii (N:o 4) non promittit. Utroque modo fidem excitat, simulque ostendit, se non esse personarum acceptorem.

Matth. v. 7. Jesus sade: Jag will komma, och bota honom. Beredwillig kärlek och tjenande beredwillighet, se Matth. 8, 3.

Matth. v. 8. Herre, jag är icke wärdig, att du skall gå in under mitt tak; yttring af denne höfwitsmans uppriktiga, djupa och grundliga ödmjukhet. Calvin: Mira humilitas, quod hominem ex gente devicta et serva tantopere præ se extollit. Augustinus: Dicendo se indignum præstitit dignum, non in cujus parietes, sed in cujus cor Christus intraret. Ödmjukhet är karakteren hos alla sannt upplyste, hos alla Guds barn, enligt Guds enfödde Sons föresyn, Matth. 11, 28—30.; huru ödmjuk war icke Moses, David, Daniel, Cap. 9, 18.; Maria, Luc. 1, 38.; Petrus, Luc. 5, 8.; Paulus, 1 Cor. 15, 8—10.; ödmjukhet är karakteren hos de helige Englarne, Uppenb.B. 22, 8. 9. Ödmjukheten har sin upprinnelse ifrån känslan af egen ofullkomlighet, Matth. 5, 3., tillwäxer genom erfarenheten af den gudomliga nåden, förhöjes wid blicken på Jesus, dömer sig sjelf strängt, och är mild emot andre. Den ödmjuke mißkänner wäl icke Guds nåd, men förgäter icke eller, att allt, hwad han är, eger, förmår och werkar, endast är nåd, emedan Guds nåd gifwer anlag och förmåga.

skänker tillfälle till fullkomnande, anwisar en werknings-krets, wälsignar werksamheten och förer den till en lycklig utgång. Luther Haus-P. 2, 28.: Det är trons egenskap, att göra ödmjuka hjertan, som icke tycka mycket om sig sjelfwe eller äro högfärdige, och fördenskull fästa sig wid Guds blotta nåd och barmhertighet. Det kallas och är en rätt tro och rätt ödmjukhet, att man fruktar för sin owärdighets skull och ändå icke fäller modet; ty Gud fordrar af oß så wäl det ena som det andra, att wi, för det första, icke skole wara stolte, och för det andra, att wi icke skole förtwifla, utan med fast tro hoppas på Hans godhet, Ps. 147, 11.

Om denne Höfwitsmans ödmjuka, nedlåtande och milda sinnelag wittnar hans kärlekswerk emot sin tjenare. Huru ofta hade icke hans tjenare stått honom till tjenst, paßat honom upp och genom sina tjenster gjort hans lefnad lättare; nu gör Herren detsamma för sin tjenare, har omsorg för hans tillfrisknande, fäller sjelf förböner för honom och anhåller hos andra om förböner. Christendomen fordrar detta af sina bekännare, den har i werlden först infört allmänna menskliga rättigheter och menskliget, sann humanitet; den upphäfwer wäl icke åtskillnaden emellan stånden, emellan befallande och lydande inom det borgerliga samfundet, men den bjuder de herrskande att wara milde, och hänwisar dem till den Herren, hwilken också de hafwa öfwer sig; den lärer, att i Christo Jesu finnes hwarken tjenare eller fri, att deßa skiljaktigheter uti det borgerliga förhållandet, wid känslan och medwetandet af ett högre samfund och af jemnlikhet inför Herren, skola förswinna; den förstörer, med sin småningom mildt framträngande magt, slafweri och lifegenskap, och bewisar således, äfwen inom detta område, sin befriande ande. Höfwitsmannens förbön påminner om den heliga kärlekspligt, hwilken alle Christi kropps lemmar, föräldrar och barn, lärare och

lär-

lärjungar, prester och församlingar, öfwerheter och undersåtare, 1 Tim 2, 4., skola uppfylla emot hwarandra.

V. 8. Säg allenast ett ord, så blifwer min tjenare helbregda; han anser icke Frälsarens personliga närwaro och grannskap wara nödwändiga; hans starka tro litar på kraften af Jesu mägtigt werkande ord; genom detsamma kan Han äfwen werka på långt håll. Luther Kirchen-P. 11, 57.: Det är denne hednings utmärkta tro, att han wet, huru saligheten icke beror på Christi lekamliga närwaro, ty den hjelper icke, utan på ord och tro. Men detta wißte Apostlarne ännu icke, icke en gång Jesu moder, utan höllo sig fast wid Hans lekamliga närwaro, ifrån hwilken de ocksa ogerna skiljde sig Joh. 16, 6., och litade icke således blott på Hans ord allena. Men denne hedning låter sig så tillräckligt nöja med Hans ord, att han ocksa icke önskar Hans närwaro, eller tycker sig wara wärd den, styrker deßutom med en liknelse denna sin starka tro. Calvin: Vix credibile est, de Christi divinitate, quæ adhuc fere omnibus ignota erat, rite fuisse edoctum. Mihi autem videtur vir pius, quum de raris et plane divinis Christi operibus certior factus esset, simpliciter Dei potentiam in ipso apprehendisse. Aliquid etiam haud dubie de promisso redemptore audierat. Licet ergo nondum distincte intelligat Christum esse Deum manifestatum in carne, sic tamen persuasus est, in eo manifestari Dei virtutem illique impositum fuisse munus, ut Dei præsentiam miraculis demonstret. Similitudo (v. 9.) quam adducit Centurio, non est ex pari sumpta, ut loquuntur, sed comparat minus cum majori. Divinam enim virtutem, quæ se in Christo profert, pluris æstimat quam imperium, quod ipse habebat in servos et milites. Menken: Stor är denne mans ödmjukhet, stor hans tro! Så finne wi det wara uti hela Bibliska historien; menniskor, som utmärkte sig genom en hastig och stor

tro, och som hade att uti en högre grad glädja sig öfwer Guds nåd, woro äfwen framför andra utmärkte genom en stor ödmjukhet. Och på samma sätt är det också ännu. Aldrig skole wi, tillsamman med liten ödmjukhet, finna i sinnet mycken öppenhet och tillgänglighet för intrycken af gudomliga ting, mycken tro på gudomlig sanning. Likasom måttet af ödmjukhet är, så är ock måttet af tro.

V. 9. Meningen af det, som Höfwitsmannen liknelsewis talade, är den: Jag är i sanning blott en ringa man och hafwer många öfwer mig, hwilka, såsom min öfwerhet, jag är underdånig, men huru inskränkt än min werkningskrets och den mig förlänade magt äro, så lyder man mig på mitt ord, då jag der, hwarest jag eger att befalla, bjuder, ålägger, anordnar och uppdrager mine krigsknektar något; mitt ord bewisar sig i mitt embete såsom något högst kraftigt och werksamt, så att intet mera behöfwes, än detta ord. Alltså, will han säga (men denna tillämpning och slutsats uttalas icke), altså är det säkert hos Dig uti en ännu wida högre grad, uti en långt widsträcktare werkningskrets; under din magt står krafternas rike, helsa och wälgerning beror blott af ditt ord och din wilja, du säger och det sker. Marginal-anteckning: "Det will säga: äro mina ord så mägtige, huru mycket mägtigare äro då icke dina ord." Denne Höfwitsman talar som en hjelte och tillkännagifwer en sannt hjeltemodig och dristig tro. Wi wete nu, att all magt i himmelen och på jorden är gifwen wår Jesus, wi wete att, sedan Hans upphöjelse på Fadrens högra hand, Hans inflytande sträcker sig wida längre, än på Hans förnedringstid, då Han i en tjenares skepnad lefde på jorden; hwilken wrång otro finnes icke då hos oß, när wi icke wilje tilltro Hans magt allt. Wi se likwäl hos Furstarne på jorden, hwad deras kraftiga ord förmår att werka, de skicka sitt ord till deras rikes gränsor, och det sker derefter; men bort öfwer gränsorne af deras rike hafwa de

intet att befalla, och deras rike är inskränkt; Christi rike är oinskränkt, naturens och nådens riken stå på samma sätt under Hans wälde, Han gör med himmelens och jordens krafter, såsom Han will. Således kunne wi tilltro Hans magt och godhet allt och ewigt förtrösta på Honom, ty Hans rike warar ifrån ewighet till ewighet, och Han är Jesus Christus i går och i dag och i ewighet densamme nådefulle och på barmhertighet rike Återlösaren och Frälsaren. Wizenman S. 122. Höfwitsmannen uppgifwer uti en liknelse systemet af sin stora förtröstan, hwilket war ungefärligen följande: Likasom synlige tjenare stå mig till buds, så stå utan twifwel osynlige Dig till buds, hwilka kunna uträtta dina befallningar. Gnomon: Centurio potest imperare militi et servo, morbo non potest. Dominus verbo imperare morbo potest, idque, humanitus loquendo, facilius, quam voluntati hominis saepe contumacis.

V. 10. Med glad förwåning berömmer Jesus Höfwitsmannens starka tro och betygar på det eftertryckligaste sätt med sitt sannerligen! (hos Johannes merendels: sannerligen sannerligen!) att Han ännu icke funnit sådan tro i Israel. Israel, det utwalda folket, hwars historia är en historia om underwerk, och hwilket kände den underbara magten hos sin Gud, Jehovah, himmelens och jordens Skapare, och hwars fäder en gång hade sett Guds stora gerningar genom Moses och Elias, hwars heliga urkunder uti Gamla Testamentet prisa Guds allmagt och göra den synbar — Israel wisade icke sådan dristig tro, fastän det äfwen nu wid Jesu tid på nytt ansågs wärdigt att wara wittne till Herrans gerningar. Huru kommer icke denna Jesu utsaga det otrogna Israel och ännu mer den Christna kyrkans medlemmar på skam; wi beskåde alla Jesu underwerk, hwilka Han i sin tjenareskepnad utfört, wi känne underwerket i Hans kyrkas stiftelse och widmakthållande, hwilken helwetets portar icke hafwa warit öfwermägtige eller skola öfwerwäldiga, och ändock felas oß

ofta den starka tro, som, om den är så liten som ett senapskorn, likwäl försätter berg.

Menken: Jesus förundrade sig, låtom oß derwid gifwa akt på det, som wi öfwerallt i den Bibliska historien måste warseblifwa, att i Skriften egentligen blott en sak hos menniskan beundras, prisas och företrädeswis framställes till efterföljd, nemligen tron allena. Skriftens hela historia är en historia om tro och otro. Hwad herrlighetens Herre, då Han wandrade på jorden ibland menniskor, både i godt och ondt ansåg så stort, hwad Han fann wara så wigtigt, hwad på Honom gjorde ett sådant intryck, att Han kom i förundran deröfwer, det måste ju wara werkligen stort, werkligen wigtigt, werkligen förundranswärdt. Twå gånger läse wi om wår Herre, att Han förundrat sig och i sanning öfwer menniskornas tro och öfwer deras otro Marc. 6, 5. 6. Calvin: Jesus admiratus est, tametsi in Deum non competit admiratio, quia ex rebus novis vel inopinatis oritur, in Christum tamen, quatenus una cum carne nostra humanos affectus induerat, cadere potuit. — Duas maxime ob causas Christus fidem hominis gentilis prætulit omnium Judaeorum fidei: nempe quod ex modico et tenui doctrinæ gustu tantus ac tam repente fructus se proferret. Deinde quum Judaei plus aliquo externis signis intenti forent, hic homo gentilis nullum requirit visibile symbolum, sed nudum verbum sibi sufficere testatur. Hoc autem honoris non hominis sed Dei verbo asserit, qui Christum statuit non privatum esse hominem, sed prophetam divinitus missum. Atque hinc generalis regula colligi potest: quamvis salutem nostram Deus in carne Christi perfici voluerit, et sacramentis quotidie obsignet, ejus tamen certitudinem ex verbo petendam esse.

V. 11. Sedan Herren prisat Höfwitsmannens starka tro, utsträckes Hans blick till himmelriket, hwilket war Hans kall att stifta äfwensom att inbjuda till det-

samma. Han förklarar, att ifrån alla länder och af alla folkslag skola oräkneliga sitta med Abraham, Isaac och Jacob i himmelriket; och hwilken, och hwilka och hwarföre blifwa just deße himmelrikets medlemmar? detta åstadkommer deras tro, som gör dem wärdige en så utmärkt nåd. De helige Patriarcherne, framför alla Abraham, hade utmärkt sig genom sin tro, genom sin öfwerlåtande förtröstan på Guds ord, och likasom Abraham genom tron blifwit rättfärdig d. w. s. wunnit Guds wälbehag, så skola alle, utan undantag och åtskilnad, som wandra i spåren af Abrahams tro, såsom utwalde och högtbenådade Guds älsklingar, blifwa delaktige af samma nåd och utmärkelse Rom. 4, 9—13. 16—18. Den hedniske Höfwitsmannens starka tro gifwer Frälsaren anledning att i allmänhet hänwisa derpå, att tron är ordningen till deltagande i Messias' rike, och således innebegripes uti Hans tal äfwen det, att denne hedniske Höfwitsman är genom sitt sinnelag, om också icke genom härstammandet ifrån Abraham, wärdig delaktigheten af detta rike, likasom något dylikt sades i afseende på Zaccheus Luc. 19, 9. Hwilken mening, om man så får säga, Frälsaren haft med detta Nåderike, med deß allmännelighet och med hedningarnes kallelse, synes tydligt af deßa ord. Till den Judiska particularism, hwilken icke en gång de mera upplyste Israeliter hade Luc. 2, 29—32., finnes här intet spår, utan motsatsen, som öfwerensstämmer med andra uttryckliga förklaringar af Jesus öfwer den till hela menniskoslägtet och till alla syndare utsträckta Guds allmänna nåd Joh. 3, 16. 1 Tim. 2, 4., hwilken också redan de af Gud upplysta Profeter under Gamla Förbundet hade förkunnat, Jes. 65. Cap. 60, 3. Himmelriket blifwer här, likasom i liknelserna om den stora nattwarden Luc. 14. och om Konungen, som gjorde bröllop Matth. 22., jemfördt med en högtidsmåltid, som skänker glädje och njutning, på det att en sådan föreställning om deß ljuflighet måtte wäcka längtan efter deltagande uti deß fröjd. Calvin: Sicuti

in persona famuli Christus gratiæ suæ libamen et quasi primitias gentibus proposuit, sic illius dominum specimen esse docet futuræ gentium vocationis, spargendæque per totum mundum fidei: neque enim tantum ex vicinis regionibus venturos esse docet, sed ab ultimis orbis terrarum finibus. Hoc vero licet multis prophetarum vaticiniis testatum foret, initio tamen absurdum et incredibile Judæis visum est, qui Deum generi Abrahæ obstrictum esse fingebant. Quare non sine admiratione hoc auditum fuit, domesticos regni Dei et hæredes fore, qui tunc extranei erant. Neque id solum, sed fœdus salutis mox publicandum esse, ut totus orbis in unum ecclesiæ corpus coalesceret, dum gentiles, qui ad fidem accedent ejusdem cum Abraham, Isaac et Jacob, salutis participes fore dicit. **Uppfyllandet** af denna Herrans profetia (v. 11.) är nu redan uppenbart för alla, fastän blott den mindre delen af menniskoslägtet hörer till den Christna kyrkan; men utaf det, som skett, kan man hysa den säkra förhoppning, att en gång hela jorden skall blifwa uppfylld af kunskapen om Herren. Marginal-anteckning: Hedningarne blifwa upptagne, derföre att de skola tro; Judarne och de werkhelige förkastade Rom. 9, 24. Menken: De skola weta, att en trogen hedning är Gud kärare, än en klentrogen eller otrogen Israelit, ja att en trogen hedning för sin tros skull inför Gud anses såsom en Abrahams son Eph. 3, 6. Gal. 3, 6—9. 29. Månge warda kommande, glada, tröstrika utsigt till ewigheten! ljufliga, högtglädjande föreställning om himmelen, såsom föreningsorten för alla dem, som genom likhet i tänkesätt, genom tro, kärlek och hopp tillhöra hwarandra, och här nere icke funno och icke kände hwarandra, som här genom länder och tider, eller omständigheter och förhållanden i denna werlden, blifwa långt ifrån hwarandra. Der se de hwarandra ansigte emot ansigte, der förnimma de, att de redan länge stått uti ett innerligt och

ewigt kärleksförbund, och glädja sig, såsom länge skiljde bröder, wid första återseendet uti Fadrens hus. Månge, säger Jesus, en oräknelig skara utgöra de, genom tron på Jesus Christus, frälsade, återlöste och saliggjorde. Uppenb.B. 7, 9.

V. 12. I motsats emot den hedniske Höfwitsmannens starka tro, hade Herren uttalat den förebråelsen: Jag hafwer icke funnit sådan tro i Israel! och nu faller Hans, alla tider och utwecklings-perioder af Hans kyrka öfwerskådande, blick på Israels, det utwalda folkets, förkastande, som uti intet annat hade sin grund, än i den framhärdande otron och det hårdnackade förkastandet af Jesus Meßias. Riksens barn, d. w. s. desamme, för hwilka riket först och främst war bestämdt, och hwilka också först blefwo inbjudne, Ap.Gern. 1, 8. Cap. 13, 46., men hwilka, mot förmodan, icke hade den, för att wara medlemmar af detta rike, erforderliga sinnesförfattning, Israel, åt hwilket löftet war gifwet, till hwilket det köttblifna Ordet kom, såsom till sin egendom, det otrogna Israel warder utkastadt i det yttersta mörkret, skall icke hafwa någon del uti detta rikes salighet, skall fast mer, genom sin otro, störta sig sjelft uti det yttersta elände. Under förskräckliga bilder: mörker, helfweteseld, en mask, som aldrig dör, talar den Heliga Skrift om deras tillkommande elände, hwilka fiendtligt sträfwa emot Gud, och den betecknar dermed dels det inre eländet hos deras ifrån Gud borrtwända hjerta, dels det elände, som deras qwalfulla omgifwelser förorsaka dem. Der skall wara gråt och tandagnislan, raseri, men ett wanmägtigt raseri, som gerna önskade att befria sig ifrån de plågande qwalen, men förmår det likwäl icke, mißnöje öfwer den högre magt, som man fordom bespottat, och hwilkens straffande rättfärdighet man nu oundwikligen måste känna, Matth. 22, 13. Cap. 25, 30. Menken. Med konungarikets barn förstås alle de menniskor, hwilka äro i besittning af gudomliga anstalter och löften (Rom. 9, 4. 5.), och åt

hwilka Guds ord är öfwerlemnadt, hwilka genom Evangelium äro kallade till Hans konungarike och till Hans herrlighet, hwilka det således icke felats medel att ernå saligheten jemte ewig herrlighet, och hwilka icke begagnat, icke anwändt, utan i otro föraktat allt detta. Alla deße komma slutligen dit, hwarest finnes jämmer och qwal, tärande ånger och qwidande sjelfanklagelse derföre, att de icke satt wärde på en sådan salighet. Calvin: Quomodo filios regni appellat, qui nihil minus erant quam Abrahæ filii? nam certe qui a fide alieni sunt, in Dei grege censere minime æquum est. Respondes: quamvis ex Dei ecclesia vere non essent, quia tamen locum in ecclesia occupabant, hunc ipsis titulum concedit. Deinde notandum est, tanti fuisse Dei fœdus, quam diu stetit in genere Abrahæ, ut ad ipsos proprie spectaret regni cœlestis hæreditas: saltem ipsius Dei respectu tunc adhuc rami sancti erant ex sancta radice. Et sane quæ postea sequuta est abdicatio satis ostendit, tunc in Dei familia fuisse retentos. Secundo notandum est, Christum non de singulis habere sermonem sed de tota gente. Hoc vero longe durius erat quam gentium vocatio: nam gentes inseri gratuita adoptione in idem corpus cum Abrahæ posteris, tolerabile utcunque fuisset, sed Judæos ipsos expelli, ut in locum vacuum succederent gentes, id vero portento simile habitum fuit. Öfwer begge händelserna, Israels förkastande och Hedningarnes upptagande, gifwer Apostelen Paulus, Rom. 9—11, utförliga förklaringar, och innehållet af hela Apostla-gerningarne är ett faktiskt bewis för fullbordan af denna Herrens profetia.

V. 13. Herrans godhet gifwer den trogne Höfwitsmannen hwad han begärt, och hans tjenare blef frisk endast genom Herrens mägtiga ord. Calvin: Hinc apparet, quam benigne gratiam suam effundat Christus, ubi vas fidei apertum nactus est. Etsi

enim

enim his verbis Centurionem alloquitur, non dubium tamen est, quin sub ejus persona nos omnes ad bene sperandum invitet. Cæterum hinc quoque docemur, cur Deus plerumque sit erga nos restrictior, quia scilicet incredulitas nostra liberalem esse non patitur. Ergo si fide patefacimus illi aditum vota nostra precesque exaudiet. Huru gudfruktiga hjertan äfwen finnas till och med uti krigsståndet, samt huru detta kall icke är något ogudaktigt, fastän det genom synden först blifwit nödwändigt, detta bewisar icke blott denna Höfwitsman, utan också den bekante Cornelius, Ap.Gern. 10., och exemplet af de krigsmän, hwilka botfärdigt wände sig till Johannes döparen, för att af honom låta underwisa sig, huru de skulle göra början, för att salige warda, Luc. 3, 14. Wizenmann S. 124: Att det war en af Jesu hufwudläror och Hans hufwudändamål, att blifwa erkänd såsom Guds Son, ligger onekligen uti denna händelse. Ty derföre förundrar sig Jesus så mycket, fördenskull gifwer Han så willigt sitt ord, deraf tager Han anledning att tilldela hedningarne himmelriket: derföre att Höfwitsmannen bekänner Honom för en så mägtig och stor man, att under Hans wälde hela den osynliga werlden står, icke till äfwentyrs derföre, att han samtycker till Hans läror och lofwar efterfölja dem. Denna bekännelse anser här Jesus såsom ett tecken dertill, att man är wärdig himmelriket. Och Jesus kan icke förundra sig deröfwer, att måhända också en hedning erkänner förträffligheten af Hans dygdeläror, ty detta hafwa alla förståndiga menniskor på alla tider gjort, utan deröfwer, att en hedning, som war så litet förberedd till tron på en Meßias, i tron öfwerträffar Israeliterne, de länge genom profeter och lärare förberedde Israeliterne. Så säkert det fördenskull å en sida är, att Jesu mening war den: icke att blindt hålla sig till mig, gör att man är skicklig för Guds

rike, utan att fullgöra Guds wilja; så säkert war det också Hans mening, att den, som will komma i himmelriket, måste bekänna honom för Guds Son. Endast att blott bekänna, att säga ett fåfängt, tomt Herre, Herre! utan att göra Hans Faders wilje, endast detta förkastar Han.

Tankegången i denna historia.

I. Den starka tron.

1. Enligt deß wäsende bewisar den sig:
   a) såsom förtröstan på Jesu magt och kärlek, v. 5.
   b) såsom källa till kärleksfull förbön, v. 6.
   c) förenad med djup ödmjukhet, v. 7. 8.
   d) såsom ståndaktig tillförsigt till Herrans oinskränkta magt, v. 9.
2. Deß lön är:
   a) den berömmes af Jesus, v. 10.
   b) den gör oß delaktige af himmelrikets wälsignelser, v. 11.
   c) den är det enda, Gud fordrar till en sådan delaktighet, v. 12.
   d) den får sin bön uppfylld, v. 13.

II. Ankomsten till Jesus.

1. Hwarifrån har den sin upprinnelse?
   a) ifrån trogen tillförsigt, v. 5.
   b) ifrån kärlek till bröderne, v. 6.
2. Huru sker den?
   a) med hjertlig ödmjukhet, v. 7. 8.
   b) med owillkorlig förtröstan på Jesu mägtiga hjelp, v. 9.
3. Huru wälsignelserik är den?
   a) den förwärfwar oß Jesu bifall, v. 10.

b) den gör oß till himmelrikets medlemmar. v. 11. 12.
c) den är äfwen helsosam för andre, v. 13. (Ap.Gern. 16, 31.)

4. Konungsmannen i Capernaum.

Joh. 4, 47—54.

I början af förra afdelningen är taladt om det förhållande, i hwilket historien om detta botande står till det af Mattheus och Lucas berättade underbara botandet af Höfwitsmannens i Capernaum tjenare. Då Johannes sätter denna händelse i sammanhang med de orden, v. 46: Så kom åter Jesus i Capernaum i Galileen, der Han hade gjort win af watten, så bewisar han dermed på förhand den förtröstan på Jesus, som denne Konnungsman hade. Utan att hafwa hört talas om Jesus, skulle han icke kunnat ega en sådan tillförsigt till Honom, men då Capernaum ligger blott några mil skiljdt ifrån Cana, så kunde ryktet om det på bröllоppet i Cana af Herren förrättade underwerket ganska lätt hafwa kommit till denna mans kännedom, och på det sättet fattar han förtroende till Jesus, går till Honom och till Honom frambär sin bön.

V. 47. En Konungsman kallas den bedjande, efter all sannolikhet en hofbetjent hos Konungen eller Tetrarchan Herodes Antipas. Andre läsarter hafwa wäl βασιλισκὸς i ställe för βασιλικὸς, och detta skulle då beteckna en småkonung, men Calvin anmärker, att man icke kan antaga detta: Fateor quidem illo tempore regulos fuisse dictos, quinum, Duces vocantur, aut Barones, aut comites: sed talis erat tunc Galilææ status, ut nemo ejus ordinis in Capernaum habitare potuerit. Qui a Cæsare missum putant, nihil habent coloris. Cæterum nominatim hoc ex-

pressit Evangelista, quia in tali persona illustrius erat miraculum.

Man kan icke mißtaga sig derpå, att denne Konungsman hade ett wißt förtroende till Jesus, ty utan det skulle han icke begifwit sig på wägen för att bedja Honom om hjelp; men huru swagt detta förtroende war, hwilka inskränkta begrepp han gjorde sig om Jesu magt, detta uppenbarar hans bön, att Jesus wille komma ned med honom; han fordrar något helt annat, än Höfwitsmannen, som allenast litar på Jesu ord, alldenstund han anser Jesu lekamliga närwaro för nödwändig, ty han har icke någon aning derom, att Jesus, äfwen frånwarande, och på långt håll, kan werka. Härigenom låter det wäl också ursäkta sig, att han i sin bön, på wißt sätt, föreskrifwer Jesus, huru och på hwad sätt Han skulle hjelpa, nemligen sålunda, att Han skulle åtfölja honom till Capernaum. Calvin: Quod opis ferendæ modum Christo præfigit, ex eo apparet, quanta fuerit ruditas. Luther Haus-P. 5, 204.: Uti detta Evangelium finnes twenne stycken, som äro i synnerhet tröstliga. Det första är det underwerk, som wår älskade Herre Christus förrättar på den sjuke gossen, då Han botar honom, och likwäl icke kommer till honom. Men det andra är, att wi här hafwe ett öfwer måttan wackert exempel, derwid wi egentligen och säkert kunne lära oß, hwad tro är.

Denne Konungsmans son war dödssjuk; hwad måtte icke fadershjertat hafwa känt wid detta elände, wid deßa plågor, wid sitt barns lifsfara. Känsla af detta kunna endast föräldrar ega, och fullkomligt endast de föräldrar, som någon gång under deras lefnad erfarit något dylikt; ty allt, som är känslans och erfarenhetens sak, blifwer genom en beskrifning, om den än wore aldrig så liflig, endast högst ofullkomligt kändt; det kan blott erfarenheten lära. Likasom det förhåller sig med deßa känslor och denna erfarenhet, så förhåller det sig också med Christendomen i allmänhet, så wida den är

lifwets sak och ett lifs-element; man kan förstå Evangelii läror, man kan hafwa kännedom om deß föreskrifter uti all deras förträfflighet, men hwad Evangelium, såsom en Guds kraft, werkar på det syndiga hjertat, huru det upplyser wårt andliga öga, tröstar wårt botfärdiga hjerta, wederqwicker under lidande, huru det wid wåra anhöriges sjukbädd, samt wid deras och wid wår egen död, hugswalar oß och uppfyller oß med gudomliga förhoppningar — detta kan blott erfarenheten lära. Utan erfarenhet talar man derom ungefärligen såsom den blinde om färgen; Christendomen, sådan man lärt känna den af andras utsaga, och sådan man utaf egen erfarenhet inhemtat den, stå wid paß i samma förhållande till hwarandra, som målningen af ett täckt landskap om wårtiden står till detta landskap sjelft; blomstrens lysande fägring och skönhet, det omskiftande utseendet af en mulen och klar himmel, den balsamiska lukt, som genomtränger luften, det rörliga lifwet hos det glada fältet kan icke eftergöras, icke föreställas: så icke eller Evangelii werksamma och gudomliga lifskrafter inom det hjerta, som öppnar sig för deß werkningar, med hwilka det i sanning förhåller sig så, som Apostelen säger: de uppenbaras, såsom en lifsens lukt till lifs, d. w. s. en uppfriskande lukt, som wederqwicker alla lifsandarne, änskönt åter för de fiendtlige, såsom en döds lukt till döden. Hwilken skulle på något annat sätt, än genom egen erfarenhet, kunna rätt förstå hwad denne Fader småningom erfor, v. 50. 51. 52. 53., huru innerligen han kände sig styrkt af Jesu ord och fortgick ifrån tro till tro.

Den faderliga kärleken drifwer Konungsmannen till Jesus; han begifwer sig på wägen ifrån Capernaum till Cana; huru många bekymmersamma, owißa tankar under wägen! Strid emellan fruktan och hopp, emellan glada utsigter och dystert mörker! Wi hafwe det bättre, än han. Wi behöfwe icke gå ett steg efter Jesus. Han är oß öfwerallt nära; i wår kammare, i

sjukrummet, på plågans läger kunne wi finna Honom, och skola det, om wi söke Honom. Då för tiden, ännu uti tjenare-skepnaden, war Jesu gudomliga, hjelprika och wälsignelserika närwaro på wißt sätt ännu alltid bunden wid skrankorna af Hans personliga närhet; nu icke mer så. Likasom solen, ännu nära wid horisonten, kastar sina strålar på bergens högsta spetsar och på trädens toppar, men hennes ljus ännu icke synes i de djupa dälderna, likasom hon åter öfwerallt tilldelar ljus och wärme, samt tillika alleställes wisar sin werksamma kraft, då hon wid middagstiden står högt på himmelen: så gör Frälsaren, uti sin tjenareskepnad och efter sin upphöjelse på Fadrens högra hand; den upphöjde och förherrligade Gudamenniskan, Jesus Christus, är oß alleställes nära. Ofta kan det wäl under lidandets nätter tyckas oß, som denna sol icke lyste för oß, men moln döljer henne blott, och ljus och glädje måste likwäl åter uppgå för det fromma hjertat; så skedde också denne fader.

Föräldra-kärleken bör och skall wid deß anhöriges lekamliga sjukdomar icke underlåta att söka läkarens hjelp, och icke förakta de läkemedel, hwilka Gud låter uppwära ur jorden, eller försumma att anwända naturliga medel; men att wi allenast icke åsidosätta det hufwudsakliga, att också taga i anspråk Hans hjelp, som säger: Jag är Herren din läkare 2 Mos. 15, 26. Honom skole wi bedja, att Han måtte wälsigna allt, hwad än för öfrigt sker. Den, som i bönen söker Jesus, skall på sitt eget hjerta erfara wälsignelsen deraf; men bedje han, såsom den spetelske Matth. 8, 2.

V. 48. Herrens straffande ord innehålla en förebråelse. Wid denna synbara hårdhet hos den barmhertige och medlidande Menniskosonen måste wi icke förglömma det, att Han är den, som ransakar hjertat. Han warseblifwer i den bedjande fadrens hjerta något klanderwärdt, och såsom den rätte själaläkaren är Han betänkt på att bota det, deraf komma de ord, som kunde och skulle såra Konungsmannen, emedan de skulle hänwisa ho-

nom på det ena nödwändiga. I tron icke, säger Han, såsom Han kallar de Honom likwäl af tro bedjande lärjungarne klentrogne Matth. 8, 26.; I tron icke, och äfwen du tror icke, icke på det rätta sättet, utan I sen tecken och under; så swag är eder tro, att den icke helt och hållet och allenast stödjer sig på ordet; I åstunden sinnliga, i ögonen fallande, stora följder, såsom kraftyttringar af min förmåga; och då till och med sådana skett (såsom i Cana Joh. 2.), så är det icke eller nog; och förrän I, uti tron, helt och hållet öfwerlemnen Eder åt mig, så wiljen I återigen och ännu en gång först se, och sedan tro. Deßa strafford tyckas hafwa afseende på den begäran: att Han måtte komma ned, hwaruti Konungsmannens swaga tro hade uttalat sig. Jesus will således, att wi skole tilltro Hans magt allt, äfwen det största; att med denna kraft lyfta sig till en sådan tro hindras hjertat af den i oß boende synden, men Jesu ord skall hålla honom motwigten och till himmelen draga wår jorden widlådande ande. Calvin: Christus in genere omnes Judæos objurgat, quod miraculorum nimis cupidi forent. Videbat parum auctoritatis habere suam doctrinam, neque tantum negligi sed prorsus sperni. Interea defixos esse omnes in miraculis, et totos eorum sensus stupore magis quam admiratione occupari. Impius ergo ille, qui vulgo tunc regnabat, verbi contemptus hanc illi querimoniam extorsit. Verum quidem est, etiam ex sanctis quosdam interdum, ne promissionum veritas apud eos vacillaret, confirmationem a signis optasse: videmus etiam Deum, quum placide eorum votis annuerit, minime fuisse offensum, sed longe major pravitas hic a Christo notatur. Luther Haus-P. 5, 208.: Christus far hårdt ut emot honom, likasom wille Han säga: tron skall icke allenast stödja sig på tecken och under, utan på ordet, ty tecken och under kunna wäl wara lögnaktiga och falska; men den, som bygger på ordet, kan icke blifwa bedragen, ty Guds löf-

te är wißt, och kan icke ljuga. Ty ehuru Herren har gjort tecken och under, på det Han deri skulle uppenbara sig, för att förmå menniskorna till att tro: så har likwäl Hans ändtliga affigt warit, att menniskorna mera skulle se på Hans ord, än på tecknen, hwilka, såsom wittnesbörd, måste tjena ordet. Ty det war icke hwad Han förnämligast hade att göra, att Han skulle hjelpa den ena och den andra sjuke till kroppen; Hans kall war isynnerhet att wisa menniskorna på ordet, samt inskärpa detsamma i deras hjertan, så att de derigenom skulle salige warda. Kirchen-P. 14, 216.: Med deßa ord (v. 48.) gifwer Christus Konungsmannens tro en stöt, som han icke kan uthärda; den arme mannen blifwer förskräckt, och hans tro börjar redan att sjunka och slockna, derföre säger han: Herre, kom ned m. m.

V. 49. Under samtalet med Jesus förflöt tiden, dödssjukt hade han lemnat sitt barn efter sig, hjelpen fördröjes, faran ökas, då bedjer Konungsmannen ännu mera träget: Herre, kom ned, förrän min son dör. Wi se ännu här samma swaga tro, dels, emedan den ännu anser Christi lekamliga närwaro för nödwändig, dels, emedan den fruktar att det kunde blifwa för sent och omöjligt att hjelpa; äfwen ifrån den största lifsfara kan Jesus hjelpa, detta war hans tro, men undan döden kan han icke eller rycka, så långt sträcker sig likwäl icke Hans magt; deraf kom det, att hans bön war så brinnande. En så ofullkomlig, swag tro behöfwer styrkas och tillwäxa, och hwarest behöfde icke tron det? Luther Kirchen-P. 14, 213.: Denna historia talar widare om trons förökelse. Fastän tron fullkomligt eger Christus och allt hans goda, så måste hon likwäl beständigt öfwas och drifwas, på det att hon må wara wiß om Honom och fasthålla skatten. Det är en åtskilnad emellan den, som har något ting, och den som wäl bibehåller detsamma, det will säga, emellan en stark och swag tro. En sådan stor skatt fordrar, att man wäl

bi-

bibehåller och förwarar honom, så att han icke lättligen förloras och borttages; jag har wäl honom hel och hållen, om jag också skulle hafwa fattat honom uti ett wallmoblad, men han är icke så wäl förwarad, som om jag skulle innesluta honom uti en jernkista. Fördenskull är ju förökelsen så mycket af nöden, som sjelfwa början, och wäl nödwändigare, men allt är Guds werk. Den unga mjölktron är ännu ljuflig och obetydlig, men när bedröfwelsen påkommer och tron anfäktas, så måste Gud styrka tron, eljest lär den icke uthärda anfallet.

V. 50. Sade Jesus till honom: Gack, din son lefwer. Nu gifwer Herren Konungsmannen sitt ord och löfte. Calvin: Hic primo relucet singularis Christi humanitas et indulgentia, quod hominis ruditati ignoscens longius virtutem suam extendit, quam speraverat. Hinc colligere licet, quanto apud eum in pretio sit vel pusilla fides. Quum dicit filium vivere, significat ex mortis periculo esse ereptum. Likasom Konungsmannen här undfår ett honom personligen angående och honom uttryckligen gifwet löfte om nåd och hjelp, så gör Herren också med oß. Alla Hans löften om nåd och hjelp till wår odödliga själs ewiga salighet angå oß personligen, ty aldenstund Han will göra alla syndare salige, och wi äfwen äro sådane, så äro också wi föremål för Hans räddande barmhertighet och skola icke gå förlorade, om wi blott wilja blifwa räddade och fatta Hans erbjudna nådehand. Hwad här de orden äro för Konungsmannen: Ditt barn lefwer, skola för oß de orden wara: Min son, dig förlåtas dina synder! och i tron af oß fattade, skola de skänka oß den fastaste tillförsigt. Utomdeß hafwa wi de heliga Sacramentena, äro wi döpte till Jesu död, blifwa wi gäster wid Hans bord, der Herren tillegnar hwar och en personligen den alla i allmänhet lofwade nåden, hwilket äfwen sker i aflösningen, som i Hans namn gifwes oß.

Mannen trodde ordet, som Jesus sade till honom, och gick. Här wisar det sig tydligt, att hans swagare tro förwandlat sig i en starkare, ty eljest skulle han icke, som han likwäl gör, hafwa upphört att ödmjukt och träget bedja; han åstundar icke mer Christi personliga närwaro, twiflar icke mer på Hans magt att äfwen på långt håll werka, är säkert öfwertygad derom, att han numera skall återfinna sitt barn wid helsan. Och hwarigenom har hans tro blifwit så stark? genom intet annat, än genom Herrens ord och löfte. Det är således detta ord, som förmedlar trons begynnelse och tillwäxt, och som äfwen slutligen förer till deß fullbordan. Wittnesbörd om Jesus gör tron på Honom möjlig, Jesu ord styrker den swaga tron. Flitig syßelsättning med Guds ord, forskande i Skriften är således det säkraste medlet och wägen till att ernå en stark tro, och att denna fattas så många, är ett bedröfligt och owedersägligt wittnesbörd derom, att så många ringa skatta och förakta det gudomliga ordet. Calvin: Quia hac persvasione imbutus venerat, Christum esse Dei prophetam, ideo tam facilis ad credendum fuit, ut vocem unam mox arriperet, arreptam in animum defigeret. Atque hac promptitudine verbum Dei a nobis recipi decebat, sed multum abest, quin tam præsentem in auditoribus semper effectum habeat. Rogandus vero imprimis Deus, ut corda nostra sic afficiat, ne minus ad credendum prompti simus quam ipse ad pollicendum facilis ac benignus est. Att tron således, då hon är af den rätta arten, helt och hållet förbiser allt annat och blott håller sig till ordet, det kan man här icke mißkänna. Ännu såg ju icke Konungsmannen den tillfrisknade goßen, men han tager alla sina tankar och känslor fångna under Herrens ord, låter sig nöja dermed; detta bewisar åter trons art och natur, sådan den beskrifwes i Hebr. 11, 1.

V. 51. Tjenarne, som skyndade sin Herre till mötes, framföra till honom det glada budskapet om hans

barns återställande till helsan. Ditt barn lefwer, ropa de honom till mötes, och sålunda hörer han ifrån deras mun, såsom ett factum, det, hwilket han ifrån Jesu mun hade förnummit såsom ett löfte. Huru måste icke detta på nytt befästa hans tro och uppfylla honom med glädje och tacksägelse. Calvin: Hic fidei effectus describitur una cum verbi efficacia. Nam sicuti Christus puerum jam moriturum verbo in vitam restituit, ita pater fide sua momento uno filium salvum recuperat. Sciamus ergo, quoties sua beneficia nobis offert Dominus, virtutem ejus ad præstandum, quicquid promittit, semper fore expositam; modo ne januam illi obstruat nostra incredulitas. Ergo quum præsens ejus auxilium non apparet, reputemus quanta in nobis diffidentia lateat!, vel saltem quam tenuis et restricta sit nostra fides. Et quamvis non eodem semper modo suos juvet, numquam tamen irrita erit cujusquam fides, quin sentiamus verum esse, quod docet propheta, promissiones Dei, etiam ubi moram trahere videntur, maxime tamen festinare. Denna saliga wißhet werkas hos de trogne genom wittnesbördet af den Helige Ande, som gör dem wiße om deras barnaskap.

V. 52. 53. Konungsmannen gör sig nu underrättad om de närmare omständigheterne wid sin sons återställande till helsan, får weta tiden och stunden, när det wändt sig till bättring, och tänker naturligen på det wigtiga ögonblick, då Jesu ord lofwade honom helsan för hans barn, och derigenom uti hans bekymrade fadershjerta ingaf tröst, frid, glädje och hopp, och si! då förstod han, att det war den timmen, i hwilken Jesus hade sagt till honom de ord, hwilka på hans hjerta bewisade sig wara kraftigt tröstande, att wid densamma timmen hans barn, genom deßa kraftigt werkande ord, återfick sin helsa. Detta onekliga, werkligen skedda sammanträffande af de begge händelserna, orden och tillfrisknandet, befästade ännu mer hans tro

på Jesu magt, öfwertygade honom fullkomligt derom, att hans barns botande war ett Jesu kärlekswerk, och han trodde och allt hans hus. Uppmärksamhet på wår lefnads skickelser, jemförelse emellan de tidigare och efterföljande händelserna, noggrannt blickande in i alla större och mindre omständigheter, detta befäster wår tro derpå, att wåra öden styras med den högsta wishet och kärlek, detta bestyrker hos oß öfwertygelsen om en Guds Försyn, som äfwen sträcker sig till det minsta och ringaste (providentia specialissima), detta låter oß icke twifla derom, att wåra böner blifwa hörda. Hwad den Heliga Skrift lärer om Försynen, att, henne förutan, intet hår faller från wårt hufwud, och ingen sparf ifrån taket, detta blifwer en erfarenhetens sak hos dem, hwilka, likasom denne Konungsman, gifwa akt på Herrans wägar. Blott den, som fräckt håller sina ögon ihop för så tydliga spår af Guds styrelse, och deßutom förnekar Guds sannfärdiga och trowärdiga wittnesbörd i den Heliga Skrift, blott en sådan kan öfwerlemna sig åt den tröstlösa tanken, att det icke finnes någon Försyn, att allt är lek af en blind slump, eller, i fall han likwäl antager en ledning af de menskliga angelägenheterne, påstå, att denna ledning icke sker af den Allsmägtiges högsta wishet och kärlek, utan genom ett öde (fatum), som icke gör något kärleksfullt afseende på menniskornas behof. Willfarelsen af en sådan otro möter på det bestämdaste den Heliga Skrift genom sina historier och läror, och derjemte wederlägges densamma af deras erfarenhet, hwilka äro uppmärksamme betraktare af sina egna och menniskoslägtets skickelser i det stora och hela. Med tron på en Försyn står och faller tron på bönhörelse, och en sådan bönhörelse warseblifwe wi icke blott uti denna historia, utan äfwen uti de trenne andra redan förklarade händelserna (1. 2. 3.).

V. 52. Calvin: Sciscitatus ergo est ff. quod servos rogavit, quando melius habere filius cœpisset, factum est arcano Dei impulsu, quo mi-

raculi veritas magis illucesceret. Nam et nos ad suffocandam potentiæ Dei lucem natura plus quam maligni sumus, et in hoc variis artibus incumbit Satan, ut operum ejus aspectum obscuret. Quare, ut laudem suam apud nos obtineant, ita conspicua nobis reddi necesse est, ne quis dubitationi supersit locus. Quamlibet ergo ingrati sint homines, non tamen patitur hæc circumstantia tam insigne Christi opus fortunæ adscribi.

V. 53. Calvin: Credidit ipse et domus, videtur esse hoc absurdum, quod fidei initium Evangelista in eo homine commemorat, cujus fidem prius laudavit. Nec potest credendi verbum, hoc quidem loco, ad fidei progressum referri; nunc autem alio modo credere cœpit, quia scilicet Christi doctrinam amplexus se unum ex ejus discipulis esse professus est. Christum agnoscit Dei filium ac nomen dat ejus evangelio: totam familiam comitem habet, quæ miraculi testis fuerat. Nec tamen dubium est, quin operam dederit, ut secum omnes sui ad Christianismum concederent. Luther gifwer den af Calvin: här förkastade förklaring, att man här icke har att antaga trons tillwäxt, och denna förklaring synes djupare och widsträcktare fatta meningen af de orden: Han trodde, ty icke nog, att Konungsmannens tro ännu kunde och behöfde tillwära; om han, såsom Calvin säger, blef Jesu lärjunge, så war dock äfwen detta en sådan trons tillwäxt, ty utan att antaga denna, war ju detta öfwerlåtande åt Jesus icke tänkbart. Luther Kirch=P. 14, 220 säger: Detta är alltså en fullkomlig tro, som är stadfästad genom erfarenheten. På det sättet handlar wår Herre Gud med oß, att Han gör oß fullkomligare, och sätter oß alltid uti ett högre tillstånd. Hwad har han wäl nu trott? Icke det, att sonen blifwit frisk, ty denna tro hade nu nått sitt slut, det hade skett, och är nu förbi, ty han ser det nu för sina ögon, att sonen lefwer; men

af erfarenheten kommer nu en annan tro, att Christus skulle härefter ytterligare hjelpa honom uti annan nöd. Så har det äfwen gått med de helige Patriarcherne, den ena trospröfningen följde på den andra, 1 Mos. 12, 2. ff., då nu Abraham kom bort uti det ena landet, kallade Han honom åter att gå till ett annat, sedan åter till ett annat; sålunda har hans tro beständigt tilltagit, derefter har han blifwit så wiß, och bemärkt och erfarit, huru Gud handlar med honom, och blifwit en så fullkomlig menniska, att han äfwen wille offra sin son.

Att denne Konungsman **trodde och allt hans hus**, är en skön beskrifning på den lefwande trons kraft; han kan icke hos sig sjelf förborga hwad han erfarit, han måste betyga och förkunna det för dem, hwilka Gud laggt honom om hjertat och förenat med honom, på det att äfwen de må komma till en sådan tro och till den salighet deraf, som han sjelf erfor. Tron är icke sjelfkär, den är ett Guds nådewerk i oß, fördenskull utgjuter den sig rikligen uti kärlekswerk och inbjuder också andre till tron på Christus. All grundlig omwändelse af ett hjerta är ett frö till andras derpå följande omwändelse, och i synnerhet är en familjemedlems omwändelse, efter Guds wilje, en händelse, hwilken närmast för denna familj skall medföra högst wälsignelserika följder, Ap.Gern. 16, 31. Också lärer erfarenheten, att alltid, när och hwarest uti Herrens Kyrka den lefwande tron på Frälsaren å nyo wisade sig, med densamma tillika ett nytt och kraftigt nit för Missionswäsendet uppwaknade, och sålunda utbredde sig ifrån en punkt nytt ljus och nytt lif öfwer många. Det, som denne Konungsmans, äfwensom fångwaktarens familjehistoria i smått wisar, warseblifwe wi i stort uti Missionernas historia, och således kan man blott önska, att öfwerallt enskilda menniskors grundliga omwändelse må tillwägabringas, sedan skall derifrån Christi kunskap kraftigt utbreda sig.

Tankegången i denna historia.

I. Den swaga tron.

1. Hwarpå den swaga tron igenkännes (kännetecknen på densamma).
   a) Den swaga tron är wäl också en tro, v. 47, den beder ju Jesum;
   b) men den anser Christi magt för inskränkt, v. 47, fördenskull beder den, att Han wille komma ned, m. m.;
   c) den åstundar något sinnligt märkbart, i ställe för att blott hålla sig till ordet, v. 48.;
   d) den rädes för farans storhet, v. 49.
2. Hwarigenom densamma botas och styrkes.
   a) genom Christi ord, som gifwer själen kraft, v. 50.;
   b) genom wittnesbörd derom, att hjelpen inträffat;
   c) genom uppmärksamhet på Herrens skickelser, v. 42. 53.;
   d) den styrkta tron werkar wälsignelserikt på andre, v. 53: Och han trodde och allt hans hus.

II. Herrens underbara skickelser.

1. Han sänder lidande och gifwer tillfälle att under lidandet wända oß till Honom, v. 47.;
2. Han förebrår oß wår räddhåga, men hjelper nådigt, v. 48—50.;
3. Han lärer oß att gifwa akt uppå Hans wägar och fullbordar wår tro, v. 51—53.

III. Om trons tillwäxt.

1. Trons tillwäxt är nödwändig, v. 47—49.;
2. och den är möjlig, dels genom Herrens nåd, v. 50., dels genom wår uppmärksamhet på Hans skickelser, v. 51—53.

5. Jesus botar Petri Swärmoder.

Matth. 8, 14—17. Marc. 1, 29—31. Luc. 4, 38. 39.

Mattheus, som i den sammanhängande berättelsen om Jesu underwerk (Cap. 8. 9.) upptagit denna händelse, tyckes icke så noga hafwa iakttagit den tidföljd, i hwilken densamma tilldragit sig, som Marcus; denne sednare berättar utförligt, huru Jesus, sedan han kallat de begge brödraparen, Simon och Andreas, v. 16. 17., och Johannes och Jacobus, v. 19. 20., att följa sig, gått in i Synagogan i Capernaum, v. 21., der lärt samt botat en med den orena andan besatt menniska, v. 23. m. m., och härpå, åtföljd af de fyra ofwannämnde lärjungarne, v. 29., begifwit sig utur Synagogan till Simon Petri hus, och deraf synes, att denna händelse tilldragit sig före bergspredikan.

Marc. 30. Under det att Mattheus och Marcus endast berätta, att Petri swärmoder haft skälfwosot, säger Lucas omständligare, v. 38., att hon warit angripen af en stor skälfwosot, och af historien synes, som hon just nu måtte hafwa warit häftigt anfallen af skälfwosjukan; ty enligt Marcus sade man till Jesus om den sjuka, och enligt Lucas bad man Honom för henne; hon har således warit sängliggande, Luc. v. 39. Uti förbönen uppenbarar sig tro på Jesum och kärlek för den sjuke.

Luc. v. 39. Han näpste skälfwan. Calvin: Quanquam loquutio hæc lectori non satis in Scriptura exercitato dura videri possit, ratione tamen non caret. Febris enim et alii morbi, fames, pestilentia et omne genus ærumnæ Dei sunt apparitores, per quos judicia sua exsequitur. Ergo sicuti mandato nutuque suo tales nuntios emittere dicitur, sic etiam coërcet ac revocat, simulac visum est. Marc., v. 31., säger: Han reste henne upp och tog henne wid handen, Matth., v. 15.: Han tog på hennes hand, båda delarne kunna ganska wäl förenas med

Lucas'

Lucas' berättelse; ty det är intet hinder i wägen för antagandet, att så wäl det ena, som det andra, skulle hafwa skett. Calvin: Quamquam solo nutu gravem morbum tollere poterat, manum tamen ejus tetigit, vel exprimendi affectus causa, vel quia symbolum hoc tunc utile esse noverat. Scimus enim, pro temporis ratione, externis symbolis libere fuisse usum. Handens påläggande är en symbolisk handling, som i Gamla Testamentet, för många tillfällen, war uttryckligen anbefalld. Då man frambar syndoffer, t. ex. 3 Mos. 4, 4., måste handen läggas på offerdjuret, en sinnebild, att den främmande skulden likson öfwerflyttades och lades på detsamma, 3 Mos. 16, 21.; då Aron läste den i 4 Mos. 6, 24—26 förordnade wälsignelsen, upplyfte han sin hand, 3 Mos. 9, 22., likasom wille han lägga den på hwars och ens hufwud särskildt, och göra honom på det sättet handgripligen öfwertygad derom, att denna wälsignelse skulle komma öfwer honom. Christus har bibehållit detta betydelsefulla bruk, och befallt Apostlarne det, Marc. 16, 18., icke blott wid sjukes botande, Marc. 10, 16. Luc. 24, 50.; Apostlarne hafwa, wid inwigningen af den Christna församlingens föreståndare och lärare, iakttagit detsamma, Ap.Gern. 6, 6. Cap. 9, 12. Cap. 19, 6. Cap. 28, 8. Hebr. 6, 2.; derpå syfta förmaningarne, 1 Tim. 4, 14. Cap. 5, 22. 2 Tim. 1, 6.; och derefter har man med rätta bibehållit det bruk, att, wid läsningen af wälsignelsen öfwer den Christna församlingen, utsträcka händerna, att, under handens påläggning, wälsigna de unga Christne, Brudfolk, de Candidater, som prestwigas; att, genom trägna böner, nedkalla öfwer dem Guds wälsignelse, och genom en sådan Symbol göra åskådligt, att deße äro de, öfwer hwilka wälsignelsen nedkallas.

Matth. v. 15. Detta underwerk uppenbarar också Jesu magt och kärlek, och wisar i synnerhet, med hwilken öm omsorg Han wårdar sig om dem, som Honom

tillhöra, då Han befriar dem ifrån alla plågor. Fördenskull kan man, uti alla angelägenheter, af hjertans grund förlita sig på Honom. Att komma, se och hjelpa, utgöra här Ett hos Jesus. Calvin: Videntur Evangelistæ miraculum hoc peculiariter narrasse, non quod per se aliis esset nobilius, vel memoratu magis dignum, sed quia in eo Christus domesticum et interius gratiæ suæ specimen exhibuit discipulis: deinde quod unius mulieris sanatio pluribus miraculis dedit occasionem, ut undique ad eum confluerent opis petendæ causa. Den botade stod upp och tjente dem, detta är Herrens ändamål, och wår tacksamhet att, när wi af Honom undfå helsans dyrbara förmån, wi uti Hans tjenst anwända de återwunna krafterna, bruka dem till Hans ära och till samwetsgrannt uppfyllande af wåra pligter. Owerksamhet är wanhedrande der, hwarest werksamhet är möjlig; likasom det war Jesu spis, att göra sin himmelske Faders wilje, Joh. 4, 34., likasom Han troget begagnade dagen för att werka, Joh. 9, 4., så skola också wi förhålla oß och härutinnan följa Hans oß förelysande fotspår. Men när Han lägger oß på sjuksängen, så skole wi anwända owerksamheten i det yttre till en så mycket större omsorg för wåra själars frälsning, samt ocksä wara nöjde med en sådan skickelse, fastän det för oß wanligen blifwer långt swårare, att efter Hans wilje lida och wara owerksamme, än att efter Hans wilje förrätta ett aldrig så ansträngande och mödosamt dagswerke. Frågan är emedlertid alldeles icke om det, som är oß angenämt eller oangenämt, utan det är wår lefnads högsta åliggande, att i all ting, ware sig med en activ eller paßiv lydnad, willigt foga oß efter Guds wilje, likasom ocksä Christus på det fullkomligaste, och oß till en föresyn, utöfwat begge slagen af hörsamhet.

Sedan Mattheus, v. 16., berättat ännu flere underwerk af Herren, hwilka han blott kortligen omnämner, anförer han, v. 17., orden ur Profeten Esaias'

Cap. 53, 4. 5. Onekligt är det, att Profeten, uti det wigtiga 53 Capitlet, talar om de andliga wälgerningar och wälsignelser, hwilka Frälsaren, genom sitt lidande och sin död, tillskyndar alla dem, som i tron öfwerlemna sig åt Hans werkningar; just derigenom, att Han för oß utstått något så swårt och förwärfwat oß något så herrligt, har Han rätt uppenbarat sig såsom den utlofwade Meßias, Frälsaren och Återlösaren. Mattheus förklarar detta ställe hos Profeten ostridigt sålunda, som han will säga, att Jesus har äfwen derigenom bewisat sitt Meßianska embete och sin Meßianska wärdighet, att Han befriat de lekamligen sjuke ifrån deras kroppsliga elände; Petrus, som också, 1 Epist. 2, 24., anförer samma ställe, förstår det andligen, och säger, att Jesus Meßias har, genom sina sår, genom sitt bittra lidande och sin död, botat oß för syndens sjukdom, och fördenskull offrat sig sjelf för oß, på det wi skulle wara döde synden, och lefwa rättfärdigheten; följaktligen har Han, såsom en Själa-läkare, på andligt sätt fullgjort sitt Meßianska kall. Det wore säkert icke i den Heliga Skrifts anda, om man wille gifwa den ena förklaringen företräde framför den andra, fastmer lärer man, att de profetiska orden, när de här af twenne Apostlar, uti en sådan twåfaldig mening, uttydas, icke blott tillåta en dubbel förklaring, utan till och med, om man will förstå dem uti deras hela omfattning, fordra en egentlig och en oegentlig andlig förklaring. Jesus har således, uti alla afseenden, sannerligen bewisat sig wara den utlofwade Meßias, emedan Han befriat menniskorna, både till kropp och själ, ifrån syndens elände, andligen, emedan Han utplånar synden sjelf, lekamligen, emedan Han, genom underwerk, upphäfde sjukdomar, som alla först uppkommit såsom följder af synderna. Calvin: Videtur parum apposite citari, imo in alienum sensum torqueri hoc vaticinium: nam illic Jesaias non de miraculis, sed de Christi morte disserit: nec de temporalibus beneficiis, sed de spirituali æternaque

gratia. Quod autem de animæ vitiis dici certum est, Matthæus ad corporales morbos transfert: solutio non difficilis est, modo expendant lectores, non tantum exponi, quid Christus ægrotis illis contulerit, sed in quem finem sanaverit eorum morbos. Senserunt illi Christi gratiam in suis corporibus, sed nobis finis spectandus est: quia præposterum esset, in caduco beneficio hærere, quasi corporum medicus esset filius Dei. Quid ergo? nempe coecos illuminavit, ut se mundi lucem esse ostenderet: restituit vitam mortuis, ut se probaret vitam ac resurrectionem esse: idem de claudis et paralyticis sentiendum. Quare analogiam hanc sequamur, ut, quæcunque hominibus præstitit Christus beneficia in carne, referamus ad scopum, quem nobis Matthæus proponit, missum scilicet esse a patre, ut nos a malis et miseriis omnibus levaret.

Tankegången i denna historia.

Jesus är sannerligen wår Frälsare.

Detta bewisa

1) de underwerk, som Han förrättat;
   a) Han botar för allahanda sjukdom v. 14—16.
   b) Han gifwer nya krafter till werksamhet v. 15. och hon stod upp och tjente dem.

Detta stadfästa

2) Profeternes förutsäganden, hwilka på Honom gått i fullbordan.

6. Den borttagne.

Matth. 9, 1—8. Marc. 2, 1—12. Luc. 5, 17—26.

Med fullkomlig öfwerensstämmelse i ordningen för de omförmälda händelserna, berätta de trenne första Ewangelisterne, huru Jesus (som ifrån östliga sidan af

sjön Genezareth hade återwändt till Capernaum) här förrättat underwerket på den borttagne, och derpå låta de alle berättelsen om Matthei kallelse till Apostlaembetet och Jesu underwisning om fastandet följa. Detta underbara botande hörer således, likasom i allmänhet de hittills betraktade, (med undantag af historien om de tie spetelske), till tiden för Herrens werksamhet i Galileen, emellan den första Påskhögtiden och Purimfesten.

Matth. v. 1. Här omtalas först och främst Jesu återkomst uti sin stad d. w. s. till Capernaum, ty denna stad hade Han walt till sitt wanliga hem, sedan innewånarne uti Nazareth så fiendtligt bemött Honom, Luc. 4, 29—31. Utaf Jesu långwarigare wistande i Capernaum, hwarest Han med kraft och eftertryck lärde och förrättade så många af sina underwerk, och fann, att Han det oaktadt icke af alla blef erkänd för hwad Han borde blifwa, icke fullkomligen trodd, kan man förklara deßa Jesu strafford öfwer denna allt intill himmelen upphöjda d. w. s. så högt benådade stad Matth. 11, 23. 24., som en gång skulle lida ett så hårdt, genom deß otro förwållladt straff, att den skulle blifwa nederstött allt intill helwete, att swåra Guds straffdomar skulle bringas i werkställighet öfwer den, såsom öfwer Jerusalem och såsom fordom öfwer Sodom. Hwar är nu Capernaums blomstrande tillstånd, det stora antalet af deß innewånare, deß rikedom, deß lifliga handelsrörelse? Detta allt har längesedan blifwit förstördt genom Herrens straffande hand, som har bewisat stor nåd, förrän Han öfwer det wanartiga slägtet sände de hotande straffdomarne. Så förfor Han också fordom med Pharao Rom. 9, 22. 23. Har icke äfwen öfwer Ephesus, som i så hög grad fick glädja sig öfwer Apostlarnes förmaningar och lärdomar, den förutsagda straffdom gått i fullbordan, och Ewangelii ljusastake blifwit bortstött af sitt rum, derföre att det icke bättrade sig? råder icke nu der hedniskt mörker och dödsens skugga, hwarest, under de första århundradena af

den Christna tideräkningen, Ewangelii ljus lyste så klart? Och hwad skall hända den närwarande Christenheten, när på de ställen, hwarest Herren genom stora skaror af Ewangelister förkunnar sitt ord, ingen sann bättring göres och icke alla förnyas till en lefwande tro? är icke Herren alltid densamme nåderike och helige, barmhertige och rättfärdige domaren? handlar Han icke, i sin konungsliga regering, alltid efter samma grundsatser? åstadkomma icke alltid, under Hans allt omfattande ledning, samma orsaker också samma werkningar? Detta är en allwarlig erinran till denna tidens slägte att bättra sig.

Marc. v. 2. Knappt hade det blifwit allmänt bekant, att Jesus war uti sin boning, och straxt församlades der månge, så att de icke rum hade, icke eller utanför dörren; och Han hade tal för dem. Sköna ifwer, efterdömliga hunger och törst efter att höra Guds ord, och ännu i dag predikas samma ord med sin oförgängliga kraft att saliggöra alla dem, som tro det, men icke alltid och icke alleställes wisar sig samma lärgirighet; likwäl torde icke eller detta förwåna oß, Herren har ju förutsagt oß det Luc. 14, 16—24., men fördenskull, emedan det gifwes så månge, som äro likgiltige för ordet och förakta det, skole wi icke tröttna, fastmer skole wi blifwa så mycket ifrigare att nödga dem, med all kraft, allt allwar och eftertryck bedja och förmana dem att komma härin, på det att Herrens hus måtte warda fullt. Och om blott en själ finnes, så skole wi äfwen anse densamma för dyrbar och wärd, att man för den förkunnar salighetens ord; har icke Herren wid Jacobsbrunnen hållit ett långt samtal med den, Joh. 4. omförmälda, Samaritiska qwinnan, och med hwilken rik wälsignelse kröntes icke Hans kärlek och Hans nit! Hwarföre skulle wi låta modet falla, och hwarföre tänka, att wi förgäfwes arbeta och fruktlöst uppoffra wåra krafter, är wårt Embete icke Herrens, och wårt werk icke wår Guds? Hans ord skall aldrig fåfängt återkomma till Honom, aldrig alldeles fåfängt,

Jes. 55, 10. 11.; på detta löfte wilja wi uti tron förtrösta, utan att wi se Hebr. 11, 1.

Luc. v. 17. Jesu åhörare blifwa här ännu nogare beskrifne, såsom komne tillsammans långt bort ifrån, ifrån alla prowinser af det Judiska landet, till och med ifrån Jerusalem; och sedermera anmärkes ytterligare, huru Jesus icke blott hafwer lärt, utan Herrans kraft war äfwen till att göra dem helbregda. Genom denna allmänna anmärkning motiweras det speciella underwerket.

Luc. v. 18. 19. Marc. v. 3. 4. Fastän den stora mängden af närwarande gjorde det nästan omöjligt för de fyra män, som buro den borttagne, att komma nära fram till Jesus, så upphörde de likwäl icke förr, än det lyckats dem, aldenstund de, ifrån det platta österländska taket just midt för Jesum, släppte ned den sjuke liggande på sin säng. Det är ett rätt, ja det största kärlekswerk, när man till Jesus hänwisar menniskorna, sjuk och frisk, gammal och ung, hög och låg, känd och okänd; och detta kall, denna pligt hafwa icke blott prester att utöfwa, utan alla föräldrar, uppfostrare, lärare, husbondfolk, syskon; den, som sjelf lärt känna Jesus, skall också föra andre till Honom; sköna exempel derpå se wi Joh. 1, 35. 36. 40—42. 45.; beredwillighet hos dem, som wilja föra till Jesus, skall med beredwillighet antagas å deras sida, hwilka ännu icke känna Honom, och till och med genom fördomar skola de icke låta afhålla sig, såsom Nathanael icke eller gjorde. Calvin: Fuit autem non vulgaris hujus miraculi gloria, quod homo, quem membris omnibus captum per funes in lecto jacentem demiserant, repente vegetus agilisque consurgit. Alia tamen peculiaris ratio est, cur in hoc miraculo magis quam in aliis insistant Evangelistæ, quod scilicet indigne tulerint scribæ, Christum sibi jus et potestatem sumere remittendi peccata: Christus vero eam visibili signo sancitam esse et obsignatam voluit.

Matth. v. 2. När nu Jesus såg deras tro, såsom hjertats ransakare ser Jesus öfwerhufwud wårt hjertas hemligaste rörelser och böjelser Ps. 139, 1—6., och för Honom är intet förborgadt Hebr. 4, 13.; här kunde Han likwäl igenkänna tron af deß frukter; utan tro på Hans magt och godhet, hwarom de måste hafwa hört talas, skulle de icke hafwa fallit på den tanken att wända sig till Jesus, och om de icke satt sin tillförsigt till det, som de hade hört talas om Jesus och icke gjort någon tillämpning deraf på sig sjelfwe, att Herren äfwen skall uppfylla deras bön, så skulle de återigen icke hafwa kommit till Honom. De komma och frambära den sjuke; den sjuke låter willigt bära sig till Jesus, detta är bewis för den i hjertat förborgade tron; Jesus såg deras tro, såwäl deras, som buro, såsom ock hans, som blef buren. Calvin: Fidei quidem solus est Deus cognitor, sed fidei specimen edebant in illo tam laborioso conatu, quia nunquam tantum subissent molestiæ, nec cum tantis obstaculis luctati essent, nisi animos fecisset certa successus fiducia: ita fidei eorum in eo fructus apparuit, quod præcluso undique aditu fatigati non fuerunt. Nam quod quidam existimant, Christum divinitus conscium fuisse ipsorum fidei, quæ occulta intus latebat, mihi coactum videtur. Då man icke kan bewisa, att den borttagne icke haft någon tro, så är det icke nödwändigt att här antaga, att han genom andras tro blifwit hulpen, ehuru eljest icke eller kan nekas, att äfwen andras tro kan hjelpa någon. Abrahams tro war af de wälsignelserikaste följder för alla hans efterkommande, hwilka, för hans tros skull, blefwo utwalde till förbundets folk; fromma föräldrars tro undfår andliga wälsignelser för deras barn Marc. 10, 13. ff., men hwad erhållandet af den ewiga saligheten angår, så kunna fullwärte, som till densamma inbjudas, endast genom deras egen, aldrig genom en främmande tro, blifwa salige. Andras tro kan således blott

blott medföra den wälsignelse, att man genom Guds nåd bringas i sådant förhållande, i hwilket egen tro och ernående af den ewiga saligheten i Christo, genom det wittnesbörd man erhållit om Återlösaren, blifwa möjliga. Calvin: Quoad aeternam animæ salutem aliena fides non nisi mediate juvat: nam quia profectu non carent preces, quibus a Deo petimus ut incredulos ad poenitentiam convertat, hinc patet, fidem illis nostram prodesse, eousque tamen ut ad salutem non perveniant, donec illis impetrata fuerit ejusdem fidei societas: ubi autem mutuus est fidei consensus, vicissim ab aliis juvari aliorum salutem plus quam notum est. Qvod ad præsentem locum spectat, tametsi aliorum fide motus fuisse dicitur Christus, consequi tamen paralyticus remissionem peccatorum non potuit, nisi propriam ipse haberet fidem.

War wid ett godt mod, min son, dina synder förlåtas dig; uti tillropet: war wid godt mod, talar Christus i sanning såsom en hjertats ransakare, hwilken känner denne borttagnes inre oro, hans själs betryck och ängslan, hans höga och brinnande längtan efter nåd, hans bedröfwelse öfwer sina fel och synder; och tillika uppenbarar Han sitt älskande hjertas hela wänlighet, då Han genom deßa ord: war wid godt mod! uti den betryckte sjukes själ söker att ingifwa mod, hopp och förtröstan till Honom, Hjelparen: och huru skulle icke denne fatta förtroende till Honom, när han hörde detta kärleksfulla tilltal: min son! Ingen hårdhet, ingen otillgänglighet wisar sig hos Jesus, men wäl ett wänligt förekommande, kärleksrik uppmuntran, öm skonsamhet. Redan härigenom bewisar Han sitt Meßianska kall, såsom Han Es. 61, 1. Luc. 4, 17. 18. utmärkes; och sin skonande mildhet, sin Meßianska karakter, såsom Han Es. 42, 1. ff. Matth. 12, 17. (se N:o 15.) beskrifwes. Men ännu mera och herrligare uppenbarar Han detta genom det löfte: dina synder förlåtas dig!

Chemn.: Ἀφέωνται est præteritum atticum, et reddi debet non optative, remittantur, sed remissa sunt, ut sciamus, Christum per ministerium certo conferre remissionem. Jesus förkunnar här förlåtelse för hans syndaskuld och för ett wälförtjent straff af Gud, försäkrar om Guds nåd den af sina synder medwetande; syndaförlåtelsens dyra nådegåfwa kan alldeles icke gifwas det förhärdade, säkra, obotfärdiga, ej förkroßade och efter Guds nåd icke en gång längtande hjertat; jordiska gåfwor och wälgerningar tilldelar Guds faderliga godhet äfwen de lastbare och ogudaktige, hwilka icke bedja Honom derom, men med alla himmelska och andliga gåfwor förhåller det sig icke på samma sätt; deßa undfår och kan blott den undfå, som hafwer en wiß skicklighet dertill och denna skicklighet uppenbarar sig såsom längtan och i bönen; om deßa erforderliga styckena felas, om man således icke fogar sig efter Guds ordning, så blifwer man ofelbart utesluten ifrån åtnjutandet af sådane förmåner. Men är känslan af andlig fattigdom, sorgen öfwer synden i ånger och gudlig bedröfwelse, hunger och törst efter rättfärdighet inför Gud någonstädes förhanden Matth. 5, 3—5., så blifwer Herren med sin nåd icke långt borta, och uppfyller sina, på andra ställen gifna löften, ty Han wederqwicker gerna de ödmjukades anda och de förkroßades hjerta Es. 57, 15. 16. Emedan nu Christus också här werkar på det sättet, så måste wi, i kraft af Hans ord, betrakta den borttagnes hjerta såsom uppriktigt botfärdigt och såsom häftigt längtande efter Guds nåd. Att Frälsaren, innan den borttagne ännu uttalat någon bön, så mildt gifwer honom den efterlängtade syndaförlåtelsen, tillkännagifwer, huru det äfwen skall hända oß, samt huru den Helige Ande skall genom sitt inre wittnesbörd åt oß förwara samma dyrbara förmån. Hwad synd är, säger skönt och kort 1 Joh. 3, 4.: Synd är orätt, är laglöshet, lagstridighet, allt, som i gerningar, ord, tankar, känslor och wiljans drift icke öfwerensstämmer med Guds heliga och fullkomliga lag; att

hafwa synd och göra synd, det förra såsom grund, källa och rot till det sednare, är, hwad den Heliga Skrift lärer, inför Gud straffbart; äfwensom synden straffar det af Guds ord upplysta hjertat uti deß egna sjelfördömelse, hwilket då är ett ondt samwete. Då längtan efter nåd är begynnelsen till all räddning och till all salighet, så tjenar Guds heliga lag, som hos oß werkar kännedom af synden (och straffskyldighet) Rom. 3, 20., dertill, att hos oß wäcka denna längtan, och att således bereda wäg för nåden till wåra hjertan. Lagen hade på den borttagne utfört sitt kall, således kunde Christus nu äfwen på honom utföra sitt werk Joh. 1, 16. 17.

Det skulle kunna förefalla besynnerligt, att Christus här icke börjar med botandet af det kroppsliga eländet; men Han gör, såsom en rätt själaläkare bör göra, och angriper först det hufwudsakliga onda, själaskadan, som för denne eländige war ännu mera plågsam, än den pinliga smärtan af den kroppsliga sjukdomen, och botar densamma, då Han på dennes brännande samwetssår gjuter den lindrande oljan af de ord: dina synder förlåtas dig! Hwad den borttagne wid deßa ord skall hafwa känt, kunna blott de förstå, hwilka hafwa erfarit något dylikt. För den sjuke kan löftet om helsa, för den fångne löftet om befrielse, för den hjelplöse löftet om räddning och hjelp icke wara så ljufligt, som för den ene och den andre botfärdige syndaren löftet om syndaförlåtelse. Calvin: Christus quum sanitatem corporis dare velit, exordium facit a causa morbi tollenda, et simul paralyticum admonet, unde illi acciderit morbus, et quomodo vota sua disponere debeat. Nam quia vulgo non reputant homines, flagella esse Dei quas sustinent ærumnas, tantum levamen aliquod in carne optant, de peccatis suis interea sunt securi, perinde ac si ægrotus morbum negligens præsenti tantum dolori remedium peteret. Atqui unica a malis omnibus liberatio est, Deum habere propitium. Hunc quoque ordinem tenere in precibus convenit, ut

afflictionum sensu de peccatis nostris admoniti, de impetranda venia primum simus solliciti, ut Deus nobis reconciliatus a puniendo manum retrahat. Luther Haus-P. 5, 164.: Utaf detta Ewangelium skola wi i synnerhet bemärka den nåderika lärdom, som Gud gifwit menniskorna, på det att wi här på jorden inbördes må kunna säga: dina synder förlåtas dig. Ty det är i sanning en stor magt, att en Christen kan säga till en annan: min broder, war icke förfärad, du har en nådig Gud, tro blott det löfte, som jag i Jesu namn dig gifwer, så skall det wara så tillförlitligt sannt, som om Gud sjelf skulle hafwa sagt till dig: dina synder förlåtas dig. — S. 175. Den borttagne är här en afbild af alla syndare; och den, som will rätt tyda denna sjukdom, må tyda den på de werkhelige: ju mer deße winlägga sig om, att de måga komma Gud nära och försona Honom, desto längre komma de bort ifrån Honom. Den, som will blifwa befriad ifrån en sådan plåga, begifwe sig hit till Christus, som underbart hjelper. Utaf Hans nådeord blifwa lederne åter mycket starke och faste, så att den ena kan bära och hålla upp den andra. Ty der syndernas förlåtelse är, der eger wreden och straffet icke längre rum, det will säga, Gud har icke mer något mißhag till wåra gerningar; ty derefter skola sannt goda gerningar följa, aldenstund synden är borta. Luther Kirchen-P. 14, 162.: War wid ett godt mod m. m., deßa ord antyda och innehålla i korthet, hwad Christi rike är, nemligen det, hwarest den ljufliga röstem, deßa moderliga och faderliga orden gå: dina synder förlåtas dig. På annat sätt skall man icke betrakta Christi rike, så widt det förstås, än huru wi skole förhålla oß emot Gud. — S. 175.: Summan af detta Ewangelium är den wigtiga och höga trosartikeln, som kallas syndernas förlåtelse. Ordet om syndaförlåtelsen, hwilket jemte bättringen predikas i Jesu Christi namn Luc. 24, 47. förkunnas wißerligen för ordningens skull i Christi kyrka af Ordets tjenare, och skall, såsom Her-

rens egna löfte, af de Christne i tron annammas, emedan budbärarne, såsom sådane, predika och förkunna intet annat, än hwad dem är anbefaldt; men i hwar och en troendes andeliga prest-embete grundas den magten, att, såsom i Herrans namn, ropa till den öfwer sina synder bekymrade och efter nåd längtande brodren detta sanna Evangelium: dina synder förlåtas dig; och den, som deßa ord tror och annammar, såsom de sannerligen äro, såsom Guds ord, han hafwer också, hwad de innehålla och lofwa, nemligen syndernas förlåtelse. Aflösningen eller frikallelsen ifrån synderna är således icke en inrättning af menskligt godtycke, utan beror på en gudomlig anordning af wår Herre Christus sjelf, som först och främst anbefallt Apostlarne, såsom de der blifwit delaktige af Hans anda, denna handling, Matth. 16, 19. Cap. 18, 18. Menken: I den sanning och kraft, i den kärlek och huldhet, hwarmed Herren uttalade deßa ord, måste de, likasom en helande balsam, intränga i djupet af såren på denna menniskas hjerta och medwetande, och med himmelsk tröst uppmuntra deß wanmägtiga och bekymrade själ.

Matth. v. 3. Marc. v. 6, 7. Luc. v. 21. Ho är denne, som talar Guds hädelse? Ho kan förlåta synder, utan Gud allena? Om också de Skriftlärdes och Phariseernas sats är rigtig, att Gud allena kan synder förlåta, så war likwäl den derifrån, i afseende på Jesus, härledda slutföljd lika förhastad som kärlekslös och alldeles falsk. Blott Gud kan synder förlåta, ty då magten att förlåta alltid endast och allenast tillhörer den förolämpade parten, men Gud, att tala på menskligt sätt, genom wåra synder förolämpas, så kan också blott Han utöfwa det nådewerk att förlåta synder, och ingen menniska kan tillwälla sig detta. Skulle nu Jesus hafwa warit en blott menniska, såsom wi, så hade wißerligen, och med rätta, denna beskyllning för Gudahädelse träffat Honom; men Han, Guds herrlighets sken och Fadrens beläte, Han,

som med Fadren är ett, som blott förrättat de af Fadren Honom anbefallda werk, Han handlade, såsom alltid, så äfwen här, med fullkomligt gudomlig magt, och af det här förrättade, i sanning gudomliga werket att förlåta synderna, borde fastmer ett sinne, som stilla öfwerwägat och djupt fattat det, hafwa blifwit fördt till förmodan om Jesu högre wärdighet och om ett Honom gifwet gudomligt uppdrag. Wizenman, Sid. 136: "Jesu handling är sålunda här öfwerensstämmande med hela den evangeliska historien. Redan för Joseph förkunnades Han wara den, hwilken skulle frälsa sitt folk ifrån synden; hela fortgången af Hans lefnad hade i allmänhet ett andligt syfte; Hans öde öfwar och bildar och söker andan, menniskans andliga angelägenheter i afseende på Gud." Calvin: Vere istud quidem, penes Deum unum jus et potestatem esse remittendi peccata, sed male subsumunt, in Christum id non competere, quum Deus sit in carne manifestatus. Sciscitari eos decebat, quo jure tantum sibi auctoritatis Christus sumeret: nunc sine ulla inquisitione ipsum aliquem ex grege hominum esse fingentes, temere ad eum damnandum prosiliunt. Gnomon: Blasphemia est, cum 1) Deo tribuuntur indigna; 2) Deo negantur digna; 3) Dei propria communicantur cum iis, quibus non competunt.

Matth. v. 4. Jesus såg deras tankar, Han, som hjertan ransakar, skådar in i det förborgade, Hans allt genomforskande blick ser det, som för den menskliga blicken är otillgängligt; måtte Han aldrig hos oß warseblifwa annat, än det, som är Honom wälbehagligt, aldrig hafwa af nöden att straffande säga till oß, såsom här till sina motståndare: Hwi tänken I ondt i edra hjertan? Och, i sanning! hade Han icke på ett i ögonen fallande sätt tillkännagifwit kraften af sitt ord och af sitt werk att förlåta synderna, så skulle de icke låtit det bero wid att blott tänka ondt, de skulle redan nu högtidligen hafwa anklagat Honom för Guds-hädelse,

såsom de just fördenskull dömde Honom till döden, Matth. 26, 64—66. Calvin: Jam in hoc Divinitatis suæ specimen edit, quod occultos eorum sensus in medium profert, nemo enim novit, quid sit in homine, nisi spiritus ejus, 1 Cor. 2, 11. Mala autem eos cogitare dicit, non quod illis doleret, transferri ad hominem mortalem quod Deus uni sibi vindicat, sed quia Deum palam se offerentem superbe et maligne respuerent.

Matth. v. 5. På frågan: Hwilket är lättare säga: Dina synder förlåtas dig? eller säga: Statt upp och gack? wäntas det swar: båda delarne äro lika swåra och lika lätta; lika swåra och omöjliga för den blott menskliga kraften, lika lätta och obetydliga för den gudomliga kraften, som allena förmår säga och gifwa, så wäl det ena, som det andra: syndaförlåtelse och helsa. En läkares, eller en aldrig så mägtig herrskares blott menskliga ord, skulle förgäfwes säga till en borrtagen: statt upp och gack; ty det har, inom detta område, ingenting hwarken att säga eller werka. För en menniska wore det omöjligt att beledsaga sitt ord med erforderlig kraft, det skulle blifwa fåfängt och kraftlöst; Jesu ord är lif och ande; ett kraftens och styrkans ord. Gnomon: Quid enim facilius, in se, utrumque est divinæ potestatis et potentiæ; et intimus in se est peccati et morbi nexus; una, quæ utrumque tollit, virtus; ratione judicii humani, facilius est dicere: Remissa sunt; et hoc potest, quod minus videtur, qui potest dicere: Surge, quod majus videtur. Hieron: Fit igitur carnale signum, ut probetur spirituale, quamquam ejusdem virtutis sit et corporis et animæ dimittere morbos. Calvin: Christus sermonem ad eorum captum accommodat, qui, ut erant animales, externis signis magis movebantur, quam tota spirituali Christi virtute, quæ ad æternam salutem valebat. Sic Joannis 5, 28. efficaciam Evangelii ad homines vivificandos

inde probat, quod ultimo die mortuos voce sua excitabit e sepulcris. Hoc igitur ad eos refellendos satis validum fuit argumentum, quibus nihil pluris erat quam miraculum visibile, ut negare non possent jure, peccata remisisse paralytico, dum robur illi vigoremque restituit, quia ex hoc effectu apparuit peccatorum remissio. Menken: Förlåtelse för synderna, och upphäfwande af syndens följder, är icke ett och samma; man kan hafwa den förra, utan att wara befriad ifrån syndens alla widriga och tryckande följder; ty den gudomliga wisheten och kärleken kan hafwa sina heliga orsaker, hwarföre den låter den benådade syndaren, under hans korta lefnadstid i denna werlden, lida under följderna af de synder, som äro honom förlåtna. Ty menniskan kan, uti denna werlden, blifwa salig och herrlig för den andra werlden, utan helsa, utan rikedom och ära, men icke utan syndernas förlåtelse, icke utan Guds nåd och gåfwa genom Christum, icke utan tröst och frid, icke utan den Helige Andes ljus och kraft.

Matth. v. 6. Den werkan, Återlösaren osynligen åstadkommit på den borttagnes själ, stadfäster Han nu med det i ögonen fallande underwerket af deß kroppsliga botande; så att Hans motståndare måste göra den slutsats: Likasom denne olyckliges kroppsliga elände, så har också hans andliga elände, genom Jesu kraftiga ord, blifwit botadt; Han har, genom sin allsmägtiga werksamhet, upphäft all rubbning, den kroppsliga, af sjukdomen, den andliga, af synden; ty synd låter derföre ganska wäl jemföra sig med sjukdom, att hos begge eger en rubbning rum, eller är det icke en rubbning hos själen, när å ena sidan de känslor fattas henne, hwilka skulle wara henne egne, förtröstan på Gud, kärlek till Gud och bröderna m. m., och när å andra sidan sådana känslor och paßioner hos henne äro rådande, som för henne skulle wara fullkomligt okända, såsom högmod, hat, fiendskap? Menken: War gerningen af Gud, så

war

war också af Gud de ord, till hwilkas stadfästelse gerningen skedde. Måste de uti denna gerning erkänna och wörda ett underwerk, en werkan af Guds kraft, så måste de också erkänna, att denna menniskas rättighet till de orden: dina synder förlåtas dig, war grundadt i denna menniskas förhållande till Gud, så att detta ord, uti deß mun, war wälbehagligt för Gud, öfwerensstämmande med Hans wilja, och helgade Hans namn, ty Han stadfästade och beseglade det med sin kraftiga gerning.

Menniskones Son, så kallar Jesus sig ganska ofta, och detta namn betecknar Hans sannt menskliga natur, att Han är den qwinnones säd, som skall återställa den menskliga naturen; såsom Menniskones Son kallas Han äfwen den yttersta eller den andre Adam, 1 Cor. 15, 45—49, ty likasom Adam har att tacka Guds allsmägtiga skapande kraft för sitt naturliga lif, och icke, likasom alla andra menniskor, blifwit född, hwarföre det heter om honom, Luc. 3, 38.: Adam war Guds, så war också, på samma sätt, den menskliga naturen hos Jesus af Nazaret icke på ett naturligt sätt född, utan ett werk af samma Guds skapande kraft, som skapade Adam; så lärer den Heliga Skrift, Luc. 1. 34. 35. 37. 38., och fördenskull bekänner den Christna Kyrkan, att Jesus är aflad af den Helige Ande, och äfwen i detta hänseende kallas Han Guds Son, Luc. 1, 35., och icke blott med afseende på Hans ewiga, gudomliga natur, att Han, såsom det ewiga Ordet, i begynnelsen redan war hos Fadren. Namnet Menniskones Son, hwilket har sin grund i det första löftet, 1 Mos. 3, 16., betyder således, att Jesus burit på sig menniskonaturen, och i sanning uti fullkomlig renhet och syndalöshet, för att sålunda blifwa den fallna menskligहetens återupprättare. Också redan hos Daniel 7, 13. 14. finnes detta namn, till att beteckna den utlofwade Meßias, men det synes alltid hafwa warit mycket min-

dre brukligt och fördenskull för många mera okändt, än andra namn på Meßias, Joh. 12, 34. Hos denne Menniskones Son se wi alltså, huru menniskonaturen, genom Honom, åter skall och kan blifwa fri ifrån allt hwad synd heter, en afbild af Gud uti rättfärdighetens och helighetens ursprungliga skönhet genom Honom, som är den osynlige Gudens beläte. Calvin: Potestatem habeat, hæc potestas longe alia est, quam quæ apostolis mandata fuit, et qua hodie funguntur ecclesiæ pastores: non enim tam remittunt ipsi, quam remissa testantur, dum injunctam sibi legationem promulgant. His autem verbis Christus non se ministrum et testem solum hujus gratiæ, sed etiam auctorem pronuntiat. Sed quorsum pertinet restrictio in terra? quid enim juvabit nos hic veniam adeptos esse, nisi id in cœlo ratum sit? Nempe dicere voluit Christus, ne procul quærenda sit peccatorum remissio, in sua persona quasi ad manus esse hominibus exhibitam.

Matth. v. 7. På Herrens ord och bud följer den borrttagnes botande; fullkomligt återställd till helsan, kan han stå upp och gå hem.

Matth. v. 8. Följden af underwerket hos wittnena till detsamma är först och främst glad beundran och sedan högljuddt lof till Gud, som gifwit menniskorna sådan magt. Om wi antaga Guds wittnesbörd i den Heliga Skrift, och rätt lifligt föreställa oß förloppet af sakerna, steg för steg följa hwarje drag i berättelsen och händelsen: så förnyas deße underbara facta likasom inför wåra ögon, wi emottage då samma intryck, som de förste omedelbara ögon- och öron-wittnena, och samma känslor och yttranden, som hos dem, skola icke eller saknas hos oß. Då wi på sådant sätt betrakte deßa händelser, så få de ett lif för oß, hwilket blott för de otrogne uteblifwer. Calvin: Pro admiratione, cujus meminit Lucas, reliqui duo ἔκτασιν vel stuporem ponunt: Lucas etiam timorem adjungit. Omnium

tamen consilium est docere, non simpliciter modo agnitam fuisse Dei virtutem, sed admiratione perculsos fuisse omnes, ut Deo gloriam dare cogerentur. Timor autem, qui admirationem sequutus est, ad hoc valuit, ne Christo obstreperent, sed reverenter se illi submitterent tamquam Dei prophetæ.

Tankegången i denna historia.

I. Jesus, Syndautplånaren.

1. Hos hwilken utplånar Han synderna? hos alla dem, hos hwilka Han warseblifwer
   a) en sann tro, v. 2. När nu Jesus såg deras tro; och
   b) en uppriktig bättring, v. 2. War wid ett godt mod, m. m.
2. Huru utplånar Han dem?
   a) med gudomlig kraft, ty syndaförlåtelse är allenast ett gudomligt werk, v. 3—5.;
   b) och fullkomligt, så att Han också en gång skall upphäfwa syndens alla bedröfliga följder, v. 6. 7.
3. Hwad tillkommer Honom fördenskull?
   a) glad beundran öfwer Hans magt och nåd, v. 8.;
   b) tacksägelse till Fadren, som sändt Honom, v. 8.

II. Om syndernas förlåtelse.

1. Hwilken undfår densamma?
   a) Den som har en lefwande tro på Jesus, v. 2.; och
   b) som känner en uppriktig ånger öfwer sina synder, v. 2.
2. Hwilken gifwer densamma?
   a) Jesus Christus, Guds enfödde Son, v. 3.;
   b) som af Fadren fått magt dertill, v. 4. 5.

3. Hwad låter den oß hoppas? Fullkomlig befrielse ifrån syndens alla bedröfliga följder, v. 6. 7.
4. Hwartill skall den uppmuntra oß?
   a) till glad beundran af den gudomliga nådens storhet;
   b) till den Allrahögstes lof.

7. Den af blodgång plågade qwinnan.

Matth. 9, 20—22. Marc. 5, 25—34. Luc. 8, 43—48.

Hos alla tre Evangelisterne är denna historia inwäfd uti den andra om Jairi dotters uppwäckande ifrån de döda, och endast i tidföljden finnes den olikhet, att Marcus och Lucas låta densamma omedelbart följa efter underwerket på den med orena andan besatte uti Gadara, på östliga sidan af Galileeska hafwet, medan Mattheus upptagit den tillika uti den sammanhängande berättelsen om Jesu underwerk, till hwilken den, i händelsernas ordning, wäl egentligen icke hörer. I allt fall inträffar också detta underwerk på den tid, då Herren werkade i Galileen, emellan den första Påsk- och Purim-högtiden. Marci berättelse är den åskådligaste, emedan han tillika anförer en mängd af små biomständigheter, som Mattheus förbigått.

Marc. v. 25. Då Jesus, på Jairi bön, gick med denne till sitt hem, så följde Honom mycket folk och de trängde Honom; v. 26. 27. en sjuk qwinna, som hade haft blodgång i tolf år, lidit mycken plåga, ofta, men alltid förgäfwes, sökt menskliga läkares wanmägtiga hjelp, och, i ställe för att finna helsa, blott ännu mer förwärrat sitt tillstånd, samt utan framgång uppoffrat sin förmögenhet: när denna qwinna hörde talas om Jesus, v. 27, om Hans mägtiga hjelp, som redan hulpit så många andre, så framblixtrade en

stråle af hopp i hennes djupt bedröfwade hjerta, så fattade hon den förtröstan, att äfwen hon kunde och säkert skulle blifwa hulpen af Jesus. Under denna förhoppningsfulla tillförsigt tränger hon, den orena, sig fram genom folkmängden, och full af qwinlig blygsamhetskänsla närmar hon sig Jesus bakefter, och tog på Hans kläder; Matth. v. 20. och Luc. v. 44. säga: Hans klädefåll, egentligen frans, tofs, sådane Judarne buro enligt 4 Mos. 15, 38. 39. (Luther: klutar på fållarne, kanterne af deras kläder fullsatte med gula snören) till ständig erinran om Herrens befallning Matth. 23, 5.

V. 28. Här uppgifwes orsaken till hennes längtan att röra wid Jesu kläder; hon sade wid sig sjelf, hyste i sitt hjerta ett säkert hopp om helsa, i fall det lyckades henne att genom ett sådant widrörande öfwerföra på sig Herrens undergörande kraft, och detta hoppades hon att i hemlighet kunna fullkomligt åstadkomma. Calvin: Cæterum quod mulier cogitat, si modo tetigerit Christi vestem, se protinus fore sanam, singularis quidam fuit Spiritus Sancti impulsus, neque ad communem regulam trahi debet. Fieri etiam potest, ut mulieris fidei aliquid vitii et erroris fuerit admixtum, quod Christus per indulgentiam tolerat et ignoscit. Fide duce ad Christum accessit mulier, quod autem in veste hæsit potius, quam ut se illi sanandam precibus offerret, forte zelo inconsiderato paululum a via deflexit, præsertim quum paulo post ostendat, dubitanter et perplexo animo id tentasse. Luther Kirchen-P. 14, 291. Se blott hwilket hjerta qwinnan har haft. Detta är ju en utmärkt stark tro och förtröstan. Hon har i sitt hjerta icke tänkt annat, än: Han skall säkert hjelpa mig, om jag ock blott med min hand tager på Hans kläder, och hon är likwäl icke så djerf, att hon wågar gå inför Hans ögon. Hon anser sig för owärdig att tala med Honom eller att se på Honom, ty hon wißte, att hon icke förtjenat något, och att hon aldrig gjort Herren något. —

Att denna qwinna icke kunnat blifwa hjelpt af läkarne, uttyder Luther allegoriskt sålunda, att den menskliga predikan om gerningarne till intet gagnar det syndiga hjertat, ty den botar icke hjertat ifrån synder, utan gör det fastmer ännu wärre, emedan den åstadkommer en köttslig förtröstan på gerningar och en inför Gud icke gällande yttre rättfärdighet. Christus deremot botar syndarne grundligt genom predikan om nåd och syndaförlåtelse, skänker dem ny kraft till helgelse, och utplånar det, som menniskokraft icke förmår utplåna. Såsom qwinnan på ett lekamligt sätt widrörer fållen af Christi kläder, så widröre wi Herren på ett andligt sätt i bönen, der fatte wi Honom wid sitt ord och löfte, der träde wi Hans hjerta nära, der knytes allt fastare det band, som förenar oß med Honom; ty Han är så nådig och ser till och med mycket gerna, att wi sålunda nalkas Honom, emedan hela Hans hjerta icke är wändt till något annat, än att hjelpa oß. Men likasom det kostade qwinnan möda att framtränga till Frälsaren, emedan folket hindrande stod emellan Honom och henne, så komma också ofta hinder emellan, hwilka söka att neka oß tillträde till Jesus eller att åtminstone förswåra det. Otro, twifwel, känsla af egen owärdighet — deßa wilja hålla oß långt ifrån Herren och Hans hjelp, men wi skola öfwerwinna allt detta, i tron på Hans ord, att Han är kommen till att uppsöka och saliggöra syndaren, att Han icke will förskjuta någon, som troende nalkas Honom. — Tron består deri, att man fattar uti Christus. Hans kläder, wid hwilka wi kunne fatta Honom, äro för oß alla bildliga och sakramenterliga ting; dopwattnet, brödet i nattwarden, Skriftens ord äro idel täckelser och små klockor på wår Öfwersteprests lifkjortel, hwarigenom wi kunne höra Honom gå, komma Honom nära och widröra Honom (2 Mos. 39, 25.)

V. 29. Qwinnans tro blef herrligt belönt, hennes tillförsigt kom icke på skam, hon kände det i kroppen, att hon botad war utaf den plågan. Så

skall det gå alla trogna bedjare; först och främst skola de, uti deras hjertan, känna de ifrån Herran uti dem inströmmande krafter, och inifrån skall, äfwen öfwer deras yttre tillstånd, utbreda sig en wälsignelse, så att de gladare se eländet, lättare fördraga mödan och mindre känna smärtan.

V. 30. Jesus kände, att kraft utgått af Honom; wi kunne icke hemligen, utan att Han skall weta det, föra ned till oß Hans helande krafter och Hans wälsignelse. *Starke* Synopsis: *Δύναμιν ἐξελθοῦσαν* populare loquendi genus, sed magnæ efficaciæ; significatur enim apertissime vis quædam non adventitia, qualis ad Prophetarum preces a Deo exerceri solebat, sed quæ esset in ipso *ὑφισταμένη* atque inde effectus produceret, quod hic est *ἐξέρχεσθαι.* — Calvin: Quis est, qui me tetigit? Clarius v. 32. dicitur, Christum circumspexisse, ut sciret, quænam esset illa. Hoc vero absurdum videtur, quod gratiam suam effuderit Christus nesciens cui benefaceret. Certe minime dubium est, quin sciens ac volens mulierem sanaverit, imo dubium non est, quin suo eam Spiritu ad se traxerit, ut sanitatem referret, sed eam requirit, ut sponte in medium prodeat. Si testis miraculi sui fuisset Christus, forte non fuisset ejus verbis creditum: nunc vero, quum mulier, metu perculsa, quod sibi accidit, narrat, plus ponderis habet ejus confessio.

V. 31. jemf. Luc. v. 45. 46. Lärjungarne söka att, med den stora trängseln af folk, ursäkta och förklara widrörandet, och wilja säga, att det icke är något underligt; men Jesus swarar, att det warit ett widrörande af en synnerlig orsak, och att fördenskull kraft ifrån Honom utströmmat.

V. 33. Nu kan och wågar qwinnan icke längre wara stillatigande; hon öfwerwinner sin blygsamhetskänsla och betygar hela sanningen.

V. 34. Jesus tillegnar hennes tro hjelp (se N:o 2. Luc. 17, 19.), och lugnar henne i sin ångest och sitt bekymmer med de milda trösteorden: gack med frid, likasom wille Han säga, jag är icke wred på dig, jag har i hjertat intet annat än wälwilja för dig, gläd dig äfwen hädanefter åt din helsa! Calvin: Laudat ejus fidem, et quum jubet ire in pace et sanam esse a flagello suo, hinc colligimus, tunc vere ratum fuisse, quod obtinuerat beneficium, ubi ex ore Christi audivit, quod jam experimento compertum habebat. Neque enim vere aliter aut tranquilla conscientia fruimur Dei beneficiis, quam dum ea in promissionum thesauro recondita possidemus. Gnomon: Ita Jesus dicere solitus est ad eos, qui salutem corporis et animæ ad se ultro quasi attraxere Luc. 7, 50. 17, 19. 18, 42. quibus verbis ostendit, se eorum fidem nosse: fidem laudat et confirmat: beneficium ratum habet et manere jubet: apud alios autem, si sine ope manserint, solam infidelitatem in causa esse significat. Luther Kirchen-P. 14, 297.: Är det icke wänliga ord? Hwilken glädje skall qwinnan icke här hafwa haft, i det att hon låter en annan bewisa henne wälgerning? Denna glädje och frid winna alla som wänta godt af denne Man. Hwarest nu denna glädje finnes, der måste strart de ord följa efter, som bewisa denna glädje. Således måste denna frid och glädje hos qwinnan äfwen blifwa uppenbar; ty så snart hon af Herren emottog wälgerningen, bekände hon det för allt folk, och blygdes icke att förkunna, att hon af Honom undfått något och likwäl derföre ingen ting gifwit. Men deßa gerningar och denna tacksägelse will Gud utaf oß hafwa, nemligen att wi för hwar och en bekänna och utropa en sådan Hans godhet, nåd och wälgerning, på det att också andre må komma härtill, och att wi låte dem äfwen wäl gå, såsom här skett.

Tan-

Tankegången i denna historia.

Herrans Jesu mägtiga hjelp.

Huru mägtig denna hjelp är, igenkännes:

1. Utaf storheten af det onda, ifrån hwilket Han befriar.
   a) Det hade deßutom mycket länge warat Marc. v. 25.;
   b) det hade icke gifwit wika för menskelig konst v. 26.;
   c) det hade allt mer och mer förwärrats v. 26.;
2. Utaf beskaffenheten och sättet, huru Han hjelper; Han hjelper
   a) uti trons ordning, så wida man har en fast förtröstan på Honom v. 27, 28.;
   b) och fullkomligt v. 29.
3. Att denna hjelp endast kommer ifrån Herren, ser man
   a) utaf Jesu wittnesbörd, att kraft utgått ifrån Honom v. 30. 31.;
   b) utaf qwinnans ödmjuka och uppriktiga bekännelse v. 32. 33.;
   c) utaf Jesu försäkran, att tron på Honom har hulpit, och att hon skulle i frid njuta den wälgerning, hon af Honom undfått v. 34.

8. Den sjuke wid dammen Bethesda.

Joh. 5, 1—18.

De lärdes meningar, om hwilken högtid här talas, äro på intet sätt öfwerensstämmande. Att Johannes, utan allt närmare betecknande, endast i allmänhet säger v. 1.: det war en Judarnes högtid, har föranlåtit många till det påstående, att dermed skall menas Påsken, Judarnes största högtid, hwilken företrädeswis skall hafwa blifwit kallad högtiden; men då skulle sannolikt stå ἡ ἑορτή, och artikeln icke wara utelemnad, hwilken de bäste codices icke hafwa. Wore denna åsigt rigtig,

så funnes uti historien om Jesu offentliga werksamhet fyra Påskhögtider, och denna Hans werksamhet skulle då hafwa warat något öfwer trenne år se Joh. 2, 13. första Påskhögtiden, Cap. 5, 1. den andra, Cap. 6, 4. den tredje, och den fjerde, när Jesus dog. Men det är icke troligt, att Johannes skulle hafwa berättat så litet om hela det år, som enligt denna åsigt måste wara emellan Cap. 5, 1. och Cap. 6, 4., detta är just icke eller gynnande för den åsigt, hwilken Calwin delar med många andre, att man, med den uti Cap. 5, 1. omförmälda högtid, bör förstå Pingsten. Fördenskull tyckes det i synnerhet förtjena att antagas, att man i Cap. 5, 1. förstår en Purimhögtid, som, den 14 och 15 Mars, således kort före Påsk, och i synnerhet på Jesu tid, mycket högtidligt firades till en åminnelse af Judarnes räddning ifrån Hamans ondskefulla stämplingar, Esther 9, 20—28. Jesus bewistade denna högtid, som hölls i stort anseende, och war sedan, wid den snart derpå följande andra Påskhögtiden Cap. 6, 4., icke i Jerusalem, utan i Galileen. Efter denna åsigt omfattar Jesu offentliga läroembete en tidrymd af något mer än twå år, ty redan före den i Cap. 2, 13. omtalade första Påskhögtid hade Han uppträdt, och på den tredje Påskhögtiden led Han döden.

Johannes har uti sitt Ewangelium, i jemförelse med de trenne första Ewangelisterne, utförligt berättat blott några få underwerk, nemligen endast fem, men äfwen Han omtalar, att Jesus förrättat oändligt många flere Cap. 20, 30. 31. Cap. 21. 25. Det utmärkande draget hos honom är, att han, med berättelserna om underwerken, förenar utförliga underrättelser om den werkan, de haft, samt om de lärdomar, till hwilka de föranlåtit Jesus.

V. 1. Jesus for upp wid högtiden till Jerusalem, äfwen derutinnan bewisade Han sin lydnad för den lag, som hade befallt deß firande uti Jerusalem. Den wid templet fästade Judiska Gudstjensten

medförde mycket beswär; öfwerallt finne wi rum, hwarest Herrans församling sammanträder, och likwäl äro många alltför tröge, att besöka dem och att äfwen i denna del träda uti Jesu heliga fotspår.

V. 2. Calvin: Additur loci circumstantia, unde colligimus non obscurum vel paucis notum fuisse miraculum. Fårahus, eller rättare fåraporten, hwilket namn en af Jerusalems portar hade Nehem. 3, 1., och sannolikt erhöll derföre, att man genom densamma wanligen införde offerfåret, emedan den war i närheten till templet. Ej långt ifrån denna fåraport låg dammen, wid hwilken man uppfört en byggnad med fem betäckta pelargångar eller skjul, i hwilka de sjuke, som wid denna helsokälla sökte sin helsa, kunde, skyddade för den oblida wäderleken, uppehålla sig. Af denna byggnad, hwilken man på den Syrochaldaiska dialekten kallade Bethesda, fick denna dam samma namn Bethesda d. w. s. på swenska detsamma som ett hospital (barmhertighetshus), i hwilket man bewisar de arma menniskorna wälgörenhet.

V. 3. Borttwinade, menniskor med bortwisnade lemmar Matth. 12, 10.

V. 4. En Engel rörde wattnet, hwarigenom deß helande krafter blefwo werksamma, hwilka, under wattnets lugna tillstånd, icke plägade wisa sig. Öfwerallt i den Heliga Skrift synas Englarne wara Guds budbärare, hwaraf de också hafwa sitt namn Ps. 103, 20. Hebr. 1, 14. Att sådane högre, med högre krafter än menniskorna begåfwade wäsenden äro till, förmodar förnuftet, som hos de skapade warelserna inom den synliga werlden ända till menniskan warseblifwer en till allt större fullkomlighet fortgående gradation, och som fördenskull gör den slutsats, att det emellan menniskan och Gud kan gifwas medelwäsenden, på hwilka Guds herrlighet ännu mer än på menniskan uppenbarar sig; denna sannolikhet upphöjes genom den Heliga Skrifts läror till wißhet. Calvin: Fuit quidem proprium Dei

opus ægrotos sanare, sed quem admodum manu et opera angelorum uti consuevit, ita angelo mandavit partes istas. Qua ratione vocantur angeli potentiæ aut virtutes: non quod Deus suam illis virtutem resignando otiosus ipse in cœlo sedeat, sed quia potenter in ipsis agendo virtutem suam magnifice nobis testatam facit. Male ergo illi et perverse qui proprium angelis quicquam affingunt, vel qui ita medios statuunt inter nos et Deum, ut Dei gloriam quasi procul remotam obscurent, quum potius se in illis præsentem exhibeat. — Per intervalla, poterat momento uno simul omnes Deus sanare, verum ut miraculum suum habent finem, ita et modum habere debent, quemadmodum et Christus admonet 2 Reg. 4, 32. 1 Reg. 17, 9. coll. Luc. 4, 25. — Aquae turbatio clarum documentum fuit Deum pro suo arbitrio libere elementis uti, et operis effectum sibi vindicare. Est enim hoc plus quam commune vitium creaturis adscribere, quod unius Dei est. Verum nimiæ stultitiæ erit sanitatis causam in aqua turbida quærere. Sic ergo externum symbolum commendat, ut symboli aspectu ad ipsum unicum gratiæ auctorum ægroti respicere cogantur. — Starke Synopsis e Tertull. advers. Jud. cap. XIII.: Piscina Bethsaida usque ad adventum Christi curando invaletudines ab Israel desiit a beneficiis deinde, cum ex perserverantia furoris sui nomen Domini per ipsos blasphemaretur inter gentes.

V. 5. 6. Jesu kärlek och mildhet frågar den olycklige: Will du blifwa helbregda? icke som om Han skulle hafwa twiflat på hans benägenhet att blifwa frisk, utan för att hos denne lidande wäcka en tillförsigt till sig och till den hjelp, som han af Honom undfick, samt för att tillika göra alla omkringstående uppmärksamme på sitt förehafwande. Sjukdomens långwarighet uppenbarar i en så mycket större herrlighet den derpå följande hjelpen af Herren. Lavater: Kärlekens

röst frågar den elända, som skådade med wemod tillbaka på sin långwariga sjukdom och med hopplös blick in i framtiden.

V. 7. Den sjuke, som icke anade, hwad han af Jesus kunde förwänta, och som kanske till det högsta tänkte, att Jesus wille wara honom behjelplig till att, för helsans återwinnande, skyndsamt begagna sig utaf wattnets rörelse, klagar deröfwer, att han hittills, och på så lång tid, icke funnit någon, som kärleksfullt wårdat sig om honom och nedburit honom i wattnet.

V. 8. Jesus botar den sjuke med sitt kraftiga ord. I åtta och trettio år hade denne elända uthärdat sin sjukdom; hwad är den wanliga, dock mycket kortare tidslängden för wåra timliga lidanden, emot denna långa tid? Men huru länge de än må wara, så skola wi likwäl icke knota, ty Guds wishet pålägger ju det, som wi hafwa att utstå; icke twifla på hjelpen, ty Herrens arm förkortas ju aldrig, så att Han icke skulle kunna hjelpa; så skola wi likwäl wara tacksamme, ty huru stor räddning och kärlek erfara wi icke af wår Guds nåd uti olyckan, och slutligen, förr eller sednare, slår ofelbarligen förloßningstimman, och hjelpen wisar sig med magt; och om icke förr, så åtminstone genom döden, frälsar Herren de fromma ifrån allehanda ondt, både till kropp och själ, och förhjelper dem till sitt himmelska rike. Hwarest ingen menniska bewisar kärlek, der gör Herren det; hwarest ingen menniska kan hjelpa, der hjelper Han, och i sanning fullkomligt. Calvin: Hoc exemplo ad tolerantiam nos erudiri decet. Quantumvis ergo diu nos suspensos teneat, sic anxie gemamus sub nostris ærumnis, ut tamen longi temporis tædium nunquam nos exanimet. Etsi enim nullus exitus appareat, quum mala nostra longius protrahuntur, statuendum tamen semper est Deum mirificum esse liberatorem, qui virtute sua obstacula omnia facile perrumpit. Lavater: Aldrig hade någon menniska talat och werkat skyndsammare, enklare

kraftigare, ädlare, gudomligare, än Jesus Christus i detta ögonblick. Hwad är stort, hwad är menskligt och gudomligt, hwad priswärdt och ädelt, om icke ett sådant ord och en sådan gerning.

V. 9. Jesus befaller och menniskan lyder, ty Jesu befallning gifwer kraft till lydnad. Så är det äfwen beskaffadt med alla Herrens moraliska bud; Han är icke blott som en Moses, hwilken endast gifwer lagen, Han gjuter, genom wår tro på sig, kärlekens nya lifskrafter uti wåra hjertan, och då förmå wi, uti Hans kraft, det, som för wår egen wore omöjligt. Derföre skall det Nya Förbundets folk icke säga: jag är swag, utan, emedan det har syndernas förlåtelse, fastmer säga med Apostelen: All ting förmår jag genom Christum, som mig mägtig gör, Phil. 4, 13. Es. 33, 24. Det synes här, att Christi hufwudändamål alldeles icke war, att uppställa nya moraliska bud, eller att endast åter inskärpa de gamla, hwilket Han wißerligen också gjort, utan att Han till mensklighetens will föra ett nytt, gudomligt och kraftigt lifselement; ty likasom Han har, wid det ena och andra dylika underwerket, skänkt ny kroppskraft, så gifwer Han också wår själ nya andliga krafter, så att wi kunna wandra uti den nya hörsamhet, som är Honom behaglig. På det sättet är alltid naturens rike, inom hwilket Herren synbart werkar, en bild af Nådens rike, hwaruti de osynliga, af Honom allena utgående, krafterna wisa sig werksamma.

Och det war på en Sabbatsdag, denna, såsom det synes, blott tillfälliga anmärkning är likwäl af stor wigt, ty genom densamma motiveras Jesu motståndares hat, hwilket mot Honom, ifrån denna stunden, så häftigt upplågade, v. 16.; och huru djupt intryck detta på Sabbaten förrättade underwerk måste hafwa på dem gjort, ser man äfwen af Capitlet 7, 21. ff., hwarest Jesus tillbakawisar på denna händelse och söker att, ifrån motståndarnes ståndpunkt, genom åberopande af Mosis lag, rättfärdiga densamma. Något

dylikt se Matth. 12, 9. ff. Luc. 14, 1. ff. Calvin: Minime Christum latebat, quanta mox offensio sequutura esset, quum hominem viderent sarcinis onustum incedere: nam gestare sabbato quicquam oneris nominatim lex vetat, Jerem. 17, 21. Sed duplex fuit ratio, cur, posthabita hujus periculi ratione, tale spectaculum ederet Christus, nempe ut miraculum vulgo melius innotesceret, deinde ut occasio daretur et quasi patefieret via præclaræ concioni, quam mox habuit. Tenenda igitur regula est: Etiamsi totus mundus in iram efferveat, publicandam nobis esse Dei gloriam prædicandaque ejus opera, quatenus gloriæ ejus interest nota esse.

V. 10. De Judar, som sågo den tillfrisknade bära sin säng, erinra honom om lagens bud, för att föreställa honom sitt lagstridiga förhållande och ifrån detsamma afwända honom.

V. 11. Men han rättfärdigar sig emot den honom gjorda förebråelsen för öfwerträdelse af lagen med den befallning, han af sin räddare emottagit. Uti bakgrunden af hans hjerta måste kanske denna tankföljd egt rum: Den som är i stånd att förrätta ett så stort, onekligt underwerk, måste nödwändigt wara en af Gud sänd Profet, ty menniskokraft kan, efter hwad jag erfarit, icke åstadkomma en sådan hjelp; äfwenså kan omöjligen det wara synd, som en så god och mägtigt werkande Profet bjuder; Hans bud är en borgen för rättmätigheten af min handling, uti Hans befallning ligger mitt rättfärdigande.

V. 12. 13. På den frågan, hwilken hade befallt honom att taga sin säng, kan den tillfriskade icke swara, emedan Han ännu icke kände Jesus, då han af Honom undfick hjelp, och emedan hans hjelpare straxt derpå hade aflägsnat sig för att undgå att göra ett hastigt uppseende. Likasom denne lyckliggjorde, igenkänna ofta icke eller wi, hwilken hand gör wäl emot oß, och ofta stanna wåra ögon och wårt hjerta blott wid

den synlige wälgöraren, utan att wi derjemte tänke på Den, ifrån hwilken, såsom ifrån den ende hjelparen och wälsignelsekällan, all wälgerning nedkommer. Calvin: Non noverat, quis esset, noluit certe Christus tanti operis gloriam evanescere, sed prius notum ac celebre esse voluit quam se ejus auctorem profiteretur. Ideo paulisper se subduxit, ut Judæis liceret sine personæ respectu de re ipsa judicium facere. Atque hinc colligimus non posse hominis fidei tribui quod sanatus fuerat, qui ne sanus quidem medicum suum agnoscit, et tamen quod jussus sustulit grabbatum, fide directrice factum videtur.

V. 14. Jesus fann honom i templet, skönt, att den botade der infinner sig; han är icke otacksam, åtminstone wille han frambära sitt hjertas tackoffer. Han är lik den ene af de för spetelskan botade (se N:o 2), och en förträfflig föresyn för alle sjuke, hwilka Guds godhet återskänkt den lekamliga helsan.

Si, du är worden helbregda, en kraftig och helsosam påminnelse att i tacksamt hjerta alltid förwara den åtnjutna wälgerningen, och att genom en helig wandel, uti sann rättfärdighet, under sin hela ännu öfriga lifstid prisa Gud.

Synda icke härefter, att dig icke wederfares något wärre. Deßa ord göra det antagande icke osannolikt, att denne sjuke, genom utswäfningar, sjelf ådragit sig sitt elände, och de uppröra derföre hans samwete. Lavater: Synden är begynnelsen och roten till allt ondt, till all sjukdom och döden. Den från synden frie är odödlig. Hwarje synd är ett gift för själ och kropp. Den som är botad, han wakte sig för nya sjukdomar, och den, som undfått benådning, undwike sorgfälligare, än någon dödsfiende, hwarje frestelse till synd. Gnomon: Antea igitur peccarat ille homo: neque magno posthac peccandi periculo carebat. Admonitio hæc, aliquo post sanationem inter-

vallo,

vallo, jam magis necessaria erat. Calvin: Docet hæc admonitio, quicquid patimur mali peccatis nostris imputandum esse: neque enim fortuitæ sunt hominum calamitates, sed totidem sunt castigatoriæ ferulæ. Primo itaque manum Dei, quæ nos percutit, agnoscere oportet, non cœcum fortunæ impetum imaginari in malis nostris, deinde hunc Deo honorem tribuere, quod quum optimus sit pater ex nostris miseriis voluptatem non capiat, ideoque numquam durius nos tractet nisi peccatis nostris offensus. Quum peccare vetat, non exigit, ut ab omni peccato sit immunis, sed comparatio fuit superioris vitæ. Hortatur enim Christus, ut posthac resipiscat neque maneat sui similis. — Ne quid deterius, si nihil ferulis proficiat erga nos Deus, quibus leniter nos tanquam teneros ac delicatos filios humanissimus pater castigat, novam personam et quasi alienam induere cogitur. Non mirum est, si atrocioribus pœnis quasi malleis conterat Deus, quibus mediocris pœna nihil prodest: frangi enim æquum est qui corrigi non sustinent. Si ad primos et secundos ictus opponimus obstinatam cordis duritiam, septuplo gravius feriet. Guds afsigt med sin nåd är wår ewiga salighet, alla Hans skickelser med oß syfta derpå, att wi må ernå densamma. Ett barn, som genom en min eller åtbörd kan afhållas eller återföras ifrån irrwägar, behöfwer man ej genom ord warna, men hwarest till och med deßa icke hjelpa, der äro hårdare och kännbarare tuktmedel af nöden, likwäl uppenbarar sig i allt Guds uppfostrande nåd, så att ingen ting skall wara ett blott straff, utan att allt jemwäl städse skall wara ett bättringsmedel.

V. 15. Man kan så mycket mindre tillwita denne botade någon ond afsigt, som han så nyß wisat sig tacksam för den åtnjutna wälgerningen; han wille med Jesu anseende dels rättfärdiga sitt förut klandrade för-

hållande, dels förherrliga sin wälgörare, då han förkunnade, att Jesus är hans räddare. Starke Synopsis, Chrysost.: Intuere hominem in pietate perseverantem: non dixit, Jesum præcepisse, ut grabbatum tolleret; et cum illi creditum semper crimen adducerent, hic semper excusationem et medicum profitetur et prædicat, ut populum ad ejus cognitionem et familiaritatem alliciat.

V. 16. De förnäma Judarnes hat upplågar nu mot Jesus, för det förmenta ohelgandet af Sabbaten.

V. 17. Jesus rättfärdigar sin på Sabbaten förrättade gerning med sin Faders exempel. Min Fader, så kallas Gud af Honom, som redan i sitt tolfte lefnadsår wißte, att uti de styrcken, som Hans Fader tillhöra, borde Honom wara; min Fader werkar intill nu, d. w. s. oafbrutet; sedan werldens skapelse har icke en owerksam hwila inträdt hos Gud, såsom man skulle kunna origtigt förstå orden, 1 Mos. 2, 2. ff.: Han hwilade af all sin werk, som Han gjort hade, jemf. Es. 40, 28.; fastmer befrämjar Han, oafbrutet, uti en fortsatt skapande och uppehållande werksamhet, menniskors och alla kreaturs salighet; marginalanteckning: Det är, min Fader håller icke Sabbat, fördenskull håller jag den icke eller, utan, likasom min Fader, är jag oupphörligt werksam. Frälsarens afsigt är, att föra till ett djupare uppfattande utaf det af Judarne alltför köttsligt förstådda budet om Sabbatens firande. Detta bud påbjöd wißerligen en yttre hwila, genom afhållande ifrån de arbeten, som det wanliga kallet fordrade, men detta war, så till sägandes, blott den yttre sidan af detta bud, hwars wäsentliga bestämmande gick derpå ut, att befordra den stilla hwila, som tillhör ett Gudi helgadt lif. Att en dag uteslutande måste helgas åt Gud, skulle erinra om den pligt, att helga Honom hela lifwet och att, i förening med Honom, tillbringa detsamma; det symboliska i denna föreskrift är äfwen deraf tydligt, att i det Nya Förbundet hwilo-

dagen ombyttes, och, i ställe för den sjunde, bestämdes, för Jesu Christi uppståndelses skull, den första dagen i weckan till hwila ifrån allt arbete, hwilket naturligtwis skulle hafwa warit otillåtligt, om hela Sabbats-lagen allt igenom, enligt bokstafliga meningen, hade bordt fattas och efterlefwas. Så länge emedlertid, å ena sidan, det jordiska lifwet, på så mångahanda sätt, hindrande träder det inre gudomliga lifwets hwila i wägen, och så länge, å andra sidan, ett köttsligt, ogudaktigt sinne är benäget att uppoffra all tid till tjenst åt werlden och deß fåfänglighet, så länge måste också det bokstafliga uppfattandet af detta bud wara, till efterlefnad, gällande, och den werldsligt sinnade jemwäl, genom borgerliga lagar och twångsmedel, bringas derhän, att han icke störer den erforderliga yttre hwilan. Men allt detta, så wida dermed afses en yttre ordning, får likwäl sin giltighet endast på en underordnad laglikmätig ståndpunkt; när det pånyttfödda hjertat kommit till lifwet i Gud, lefwer, röres och har sin warelse i Gud, när deß hela lif är en Herren helgad Sabbat, så är menniskan, uti en sådan förening med Christus, med Mennisko-sonen, en herre äfwen öfwer Sabbaten, och ingen yttre werksamhet skall mer kunna störa hennes inre hwila i Gud, så är hos en sådan Sabbats-lagen fullkommen och har hos honom fullkomligt uppnått sitt ändamål. Så war det hos Frälsaren, och derföre werkade Han, till menniskornes salighet, utan att genom Sabbats-lagen låta afbryta sin gudomliga werksamhet, på det att Han, äfwen härutinnan, skulle igenkännas wara Fadrens beläte, och att den, som såg Honom, skulle i Honom igenkänna Fadren, som ock, oafbrutet, wälsignelserikt werkar. Calvin: Videndum, quo defensionis genere utatur Christus. Non respondet, legem de colendo sabbato temporalem fuisse, et quæ jam abroganda sit: quin potius violatam a se legem fuisse negat, quia hoc divinum sit opus. Fuit quidem illa umbratilis ceremonia, sicuti Paulus docet Col. 2, 16. sed præsen-

tis causæ status in eo minime vertitur. Jubentur enim homines a suis tantum operibus feriari: ideo circumcisio, quæ Dei est, non hominum opus, sabbato adversa non est (Cap. 7, 21—24.). In hoc capite insistit Christus, non turbari divinis operibus sanctam quietem, quæ lege Mosis mandata est. Atque hac ratione non suum modo factum excusat, sed ejus etiam, qui grabbatum suum tulit. Cur hominibus cessationem ab operibus propriis lex edicit, nisi ut ad consideranda Dei opera sensus omnes suos vacuos et solutos applicent? — Et ego operor, jam Christus miraculi finem et usum exponit, nempe ut inde agnoscatur Dei filius. Nam hoc in omnibus factis et dictis habuit propositum, ut se ostenderet salutis auctorem.

V. 18. Judarne förstodo ganska wäl Herrens tal uti deß djupare betydelse, att Han, uti en alldeles synnerlig och annan mening, än eljest någon menniska kunde det, kallar Gud sin Fader; men då deras otroende motwilja mot Jesus och det fördöljande täckelse, hwilket Han, i sin tjenare-skepnad, bar, icke tilläto dem att antaga den uttalade sanningen, eller att widare öfwerwäga densamma, så ökades blott än mer deras häftiga wrede, så att de öfwerlade derom, att döda Honom. Då här Jesu motståndare sjelfwe, enligt hwad uppenbart är, togo Hans wittnesbörd, att Gud är Hans Fader, uti en så djup och hög mening, att Han gör sig sjelf lik Gud: med hwilket sken af sanning kunde sedan, genom den aldraytligaste förklaring, så mycket af deßa ords rikhaltighit beröfwas, att de slutligen intet mer betydde, än hwad hwarje menniskobarn, uti ett hyperboliskt tal, skulle kunna säga om sig? Om wi wilje rigtigt förstå denna och dylika utsagor, så måste wi uppfatta dem i samma mening, som här Jesu fiender, men deruti wilja wi icke likna dem, att wi wända oß bort ifrån den erkända sanningen, wi wilja fastmer helt och hållet öfwerlemna oß åt Guds Son, som är

ett med Fadren. Ända till slutet af Capitlet gifwer Christus bewis för sitt påstående, att Gud är Hans Fader, aldenstund Han v. 19—30. åberopar sina werk, hwilka uti en allt mer och mer tilltagande klarhet skulle wisa Hans wärdighet och förening med Fadren, och sedan v. 31—38. beropar Han sig på främmande wittnesbörd, så wäl på Fadrens v. 31. 32. 36—38., som på Johannis döparens v. 33—35., ändtligen v. 39—47. på den Heliga Skrifts wittnesbörd i Gamla Testamentet, som talar om den Meßias, hwilken Han just nu är, emedan alla deßa Guds löften i Honom woro ja och amen.

Tankegången i denna historia.

(V. 1—15.)

Om fördröjandet af den gudomliga hjelpen.

1. Ofta fördröjer den gudomliga hjelpen; ty
   a) medan wi se, att Guds nåd och kraft hjelper andra v. 1—4.
   b) så förblifwa wi sjelfwe likwäl ofta uti wårt elände v. 5.
2. Men om den också fördröjer, så kommer den likwäl i rättan tid; och i sanning kommer denna hjelp:
   a) ifrån Jesus, såsom den rätte hjelparen, hwilken kärleksrikt nalkas oß v. 6.
   b) kommer, om också ingen menniska förbarmade sig öfwer oß v. 7.
   c) kommer oförmodadt och herrligt v. 8. 9.
3. Den rönta, likaså mägtiga som nådiga hjelpen skall uppmuntra oß:
   a) att obekymrade om werldens omdöme göra, hwad wår hjelpare oß befaller v. 10—13.
   b) att frambära till Gud wåra tackoffer v. 14.: Jesus fann honom i templet;

c) att begynna ett nytt Herren helgadt lif v. 14.: Si . . . . synda icke härefter.

d) att icke genom lättsinnigt förhållande ådraga oß nya straffdomar v. 14.: Att dig icke wederfares något wärre.

e) att prisa Jesus, såsom wår hjelpare, och att göra Honom bekant för andra v. 15.

9. Den sjuka qwinnan.

Luc. 13, 10—17.

Denna berättelse, hwilken endast finnes hos Lucas uti den honom egna afdelning ifrån Cap. 9, 51. till Cap. 18, 30., hörer till den sista hufwudafdelningen af Jesu lefnad, ifrån Hans resa till Löfhyddohögtiden i Jerusalem intill den sista Påskhögtiden; och sannolikt — ty en ifrån all owißhet alldeles fri tidsbestämning kan, i anseende till den fullkomliga bristen på alla noggrannare tidsuppgifter, icke göras — har denna händelse inträffat på Jesu återresa ifrån Löfhyddohögtiden till Galileen.

Jesus lärde uti en Synagoga v. 10., och si der war en qwinna, som hade krankhetens anda v. 11. Calvin: Mulier aderat detenta spiritu infirmitatis, ut ex nervorum contractione incurvum esset corpus. Qvia speciem morbi aliter non designat, verisimile est, non vulgarem fuisse, vel cujus ratio medicis constaret: ideo vocat infirmitatis spiritum. Scimus enim, diaboli opera ut plurimum insolitis malis et non naturalibus infligi homines. Quo clarius enituit divina Christi virtus: quæ de Satana triumphum egit: non quod Satan pro suo arbitrio dominetur in homines, sed quatenus nocendi facultas illi divinitus conceditur. — Starke Synopsis: Morbus vocatur πνεῦμα ἀσθενείας ratione causæ. — Gnomon: Videtur hæc pia fuisse mulier, quip-

pe cui non dictum hoc loco, remittuntur tibi peccata: imo dicitur filia Abraham.

V. 12. Jesu medlidande och förbarmande kallade qwinnan till sig, Hans magt uttalar de helseord: Qwinna, war fri af din krankhet. På det sättet förekommer ofta den trogne Frälsaren wår bön.

V. 13. Om händernas påläggning se Luc. 4, 39. (N:o 5.) Qwinnan, hittills krokig och till jorden lutande, reste sig nu upp, till ett ojäfaktigt bewis derpå, att helsan werkligen war en följd deraf, och hennes första werk war att prisa Gud, oß till föresyn, att wi, wid åtnjutandet af wår Guds dagliga nådewälgerningar, icke stillatigande bortgå, utan att äfwen wi, af hjertans grund med munnens glada upplåtande, prisa Honom.

V. 14. Den skrymtaktige föreståndaren för Synagogan tyckes ifra för Guds ära och lagen, men kärleken fattas honom, eljest skulle den olyckliga qwinnans botande hafwa uppfyllt honom med helig glädje; således träffa Herrans ord honom och alle, som likna honom Matth. 9, 13. Cap. 15, 7—9. Så stor är likwäl aktningen för Christus, att han icke wågar göra Honom sjelf någon förebråelse för Hans kärlekswerk, fördenskull wänder Han sig med sitt bannande till folket och erinrar dem om Sabbatslagen. Calvin: Non audet hic censor Christum palam reprehendere, sed morositatis suæ virus alio convertit, Christum in vulgi persona oblique damnans. Mira autem malitiæ vecordia fuit. Venire jubet aliis diebus ad petendam sanitatem, quasi Sabbato sopita jaceat Dei vertus, ac non eam potius illo die maxime exserat in salutem populi sui. Quorsum enim sacri conventus, nisi ut Dei opem et auxilium implorent fideles? Perinde ergo loquitur impius iste hypocrita, acsi legitima sabbati observatio cursum abrumperet Dei beneficiis, homines excluderet ab ejus invocatione et gratiæ sensu privaret. Lavater: Det är alltid små själars stora maner och skrymtares sätt, att wända sig bort ifrån huf=

wudsaken och tillgripa någon obetydlig biomständighet, och i närwaro af swagare menniskor skenheligt göra larm. Bedräglighet och hyckleri äro på alla tider sig lika, och den wantrogne är tillika otrogen, likasom jag icke känner någon otrogen, som icke på samma gång är wantrogen och lättrogen. Att för yttre religionsforms skull förgäta menskliget är ett fel hos alla oupplyste, hwilket swårligen kan förbättras.

V. 15. Med stor frimodighet, utan all menniskofruktan, bestraffar Herren Synagogföreståndarens kärlekslösa tal, hwilken klandrar Hans kärlekswerk, tager den fromma ytans larf af honom, och framställer honom i sitt förwända och onda hjertas hela nakenhet, aldenstund Han kallar honom med hans egentliga namn en skrymtare. Hela ogiltigheten af det på sig kastade klandret och det naturliga i sitt eget förfarande bewisar Frälsaren genom åberopande af en helt och hållet daglig tilldragelse, hwilken Han hänskjuter till de närwarandes bedömande. Och af den allmänna, äfwensom ock på Sabbaten tillåtna och utan motsägelse för rigtig erkända handlingen, att man jemwäl på Sabbaten tillfredsställer ett djurs behof, gör Herren derefter v. 16. en tillämpning på en långt wigtigare händelse, som man ännu mindre borde angripa och tadla, utan fastmer erkänna och prisa såsom rättmätig. Han rättfärdigar således sin gerning genom en slutsats a minori ad majus. Nödens werk, som icke tåla något uppskof, och kärlekens werk, som tillskynda nästan glädje och förskaffa wälsignelse, äro följaktligen äfwen på Sabbaten tillåtne. Men den, som till sin ursäkt skildrar hwad han efter eget godtycke på Sabbaten werkar, såsom ett nödens och kärlekens werk, för att endast frikalla sig ifrån uppfyllandet af pligten till Sabbatshwila, må noga tillse att han icke bedrager sig sjelf. Theremin Pred. 3.: Christus har ofta med afsigt brutit Judarnes Sabbat och förklarat sig mot ett ängsligt iakttagande af densamma. Men då Han upphäf-

häfwer de bruk, som hörde till det yttre firandet af Sabbaten, och som icke en gång hade sin grund i Guds lag, utan endast i en Judisk tradition, så gör Han det för att wisa, att det gifwes en inre, andlig Sabbat, hwilken sednare måste beständigt ega rum, och den yttre blott så wida firas, som den tjenar den förre, eller som den förre tillåter det. Den inre Sabbaten är en Herrans hwila; ty derigenom är Gud salig, att hos Honom en beständig werksamhet är åtföljd af en ewig hwila. Den yttre Sabbaten är ett tecken till den inre och ett medel att här och der upphöja oß till ett gudalikt tillstånd, och fördenskull måste han för oß wara dyrbar och wigtig, fördenskull skola wi fira och helig hålla honom.

V. 16. Skönt och kraftigt bewisas det rättmätiga och tillåtliga i Jesu kärlekswerk af de motsatser, som innehållas i v. 15. 16.: Ett djur — och ett menniskobarn, dertillmed en Abrahams dotter, hwilken icke blott efter köttet härstammar af honom, utan ock träder i den trogne fadren Abrahams fotspår, och är således så mycket mer wärdig en sådan wälgerning Rom. 9, 6.; menniskors band — och Satans band; en dag — och aderton år; ledandet bort att wattna — och botandet genom ett ord. Gnomon: Specimen omniscientiæ Jesu Christi: de causa morbi et de duratione, quæ nullo documento externo videtur prius innotuisse Domino.

V. 17. Oemotståndlig är kraften af Jesu ord, till och med på fiendtliga hjertan; de skämde sig alle, som Honom emotstått hade; men detta mägtiga intryck, som Jesu ord frambringa, är icke af den beskaffenhet, att menniskan derefter icke kan likasom åter hemta sig, och sedermera ändock förstocka sig, hwilket wißerligen är möjligt; kraften af Jesu ord upphäfwer icke menniskans fria werksamhet, fastmer öfwerlåtes det

åt menniskan att besluta, om hon will fortfara att öfwerlemna sig åt detta kraftiga ord; gör hon det icke, så är hon så mycket straffbarare, emedan hon lärt känna detta ord såsom werkande med gudomlig kraft, och fördenskull ligger just i detta ord en sådan magt, på det att för detsamma wäg så mycket lättare må banas till menniskohjertat, på hwars hårdhet behöfwes en sådan magt att werka. Lavater: Det menskliga utkräfwer, äfwen i kretsen af det omenskliga, sin rätt. Wäl den, hwilkens Religion är menskligher.

Stort är äfwen intrycket af Jesu gerningar, i synnerhet hos owäldiga sinnen, hwilka utan fördomar öfwerlemna sig åt detsamma. Den, som betraktar Christi werk, fattas, likasom utaf de inom den synliga skapelsen för wåra lekamliga ögon utbredda werk, af glad beundran och hänföres till deras lof Joh. 12, 17. jemf. 11, 43. 44.

Tankegången i denna historia.

Det rätta firandet af Sabbaten.

1. Det skildras, och består deruti:
   a) att wi infinna oß wid den allmänna Gudstjensten v. 10.;
   b) att wi, efter wår förmåga, werka det goda v. 11—13.;
   c) att wi prisa Gud för Hans wälgerningar v. 13.: hon prisade Gud.

2. Det rättfärdigas emot kärlekslösa omdömen:
   a) ty skrymtaktig fromhet tadlar ofta kärlekswerken v. 14.;
   b) Men kärlekens och nödens werk äro Gudi behagliga v. 15. och icke emot Hans bud;
   c) de äro äfwen för menniskorna helsosamma v. 16.;

d) fördenskull skola wi hjertligt glädja oß öfwer den oafbrutet wälsignande Christi werksamhet v. 17. och efterfölja densamma.

10. Den wattusigtige.

Luc. 14, 1—6.

Denna händelse har sannolikt tilldragit sig i Galileen, men när Jesus redan war i begrepp att resa till Kyrkowigningshögtiden uti Jerusalem. Närmare uppgifter om tiden och orten felas äfwen här, såsom wid förra tilldragelsen.

V. 1. De waktade på Jesum, gåfwo noga akt på Honom, men i ond afsigt, om de icke uti Hans förhållande, i ord eller gerning, till äfwentyrs kunde upptäcka något, hwarföre de skulle få ställa Honom till answar, klandra, kanske till och med anklaga Honom. Huru afgöres likwäl icke en gernings wärde helt och hållet och allenast af den inre källa, utur hwilken den härflyter; frukten gör icke trädet godt, men det goda trädet bär goda frukter. Den Heliga Skrift fordrar, att man gifwer akt på Jesus Hebr. 12, 1. ff., det är nödwändigt för att kunna efterfölja Hans exempel, men här är icke en af lärgirighet, utan af ondska föranledd uppmärksamhet, och såsom sådan fördömlig. Huru försigtige och återhållsamme borde wi icke likwäl wara i wåra omdömen om det sedliga wärdet och icke-wärdet af andras handlingar, då wi så sällan kunna skåda in till den inre driffjädern hos ett annat hjerta; med skonande kärlek borde wi bedöma och till det bästa uttyda det twetydiga, samt om hwar och en, i hwarje fall, gerna tänka det bästa, till deß wi öfwertygas om motsatsen.

V. 2. Af det v. 1. antydda onda sinnelag hos de närwarande gästerna tyckes det wara sannolikt, att denne wattusigtige infunnit sig mindre af en händelse, än genom särskild öfwerenskommelse och på föranstaltande af

wärden och hans gäster; de wille lägga en snara för Jesus, hwilkens barmhertiga hjertelag de kände, och få tillfälle till att anklaga Honom för ohelgande af Sabbaten. Men detta oaktadt kunde den wattusigtige, som owetande endast tjente deßa Jesu motståndares onda planer, hafwa en lefwande tro på Jesus, och det kunde för honom wara ett högst wälkommet tillfälle att wisa sig för Jesus, för att af Honom undfå hjelp. Calvin: Hæc historia nihil aliud continet, quam miraculum a Christo editum, quo superstitiosum sabbati cultum corrigeret. Neque enim (ut quidam putant) sabbatum simpliciter abrogare voluit, sed tantum ostendere, neque Dei opera, neque officia caritatis violare sacram quietem, quæ in lege mandatur. Porro an ipsis auctoribus consulto illuc deductus fuerit hydropicus incertum est. Certe neque fortuito occurrere potuit ad mensam, nec prorumpere in privatam domum, nisi permissu domini ac voluntate. Quare verisimile est, tentandi Christi causa insidiose illic fuisse locatum, quod tamen non minus stulte quam improbe ab illis factum est, quia jam ante experti fuerant, quid Christus facere soleret, quoties oblata erat similis occasio. Luther Kirchen-P. 14, 126.: Här föreställer oß Herren Christus, hwad wi hafwe att wänta af Honom; och deruti antydes för oß tron och kärleken. Tron derutinnan, att denne wattusigtige förut hört Ewangelium, nemligen hwilken mild, god och wälgörande man Herren Christus wore, som hjelpte hwar och en och icke lät någon gå ifrån sig utan hjelp och tröst. Ty om han icke hade hört ett sådant rykte om Herren, så skulle han icke hafwa lupit efter Honom ända in i huset. — Densammes Haus-P. 5, 115.: Här uppstår en fråga, om det inför Gud är bättre att hålla Sabbaten, eller att hjelpa menniskorna och göra wäl emot dem. Ty Phariseerne hafwa här för afsigt att noga gifwa akt på Herren Christus, hwad Han skall göra med den wattusigtige. Hjel-

per Han honom icke, tänka de, så kan man förebrå Honom, att Han är obarmhertig, och icke gör godt emot menniskor. Men hjelper Han honom, så är Han gudlös och håller icke Sabbaten, och kan således öfwerbewisas, att Han är Gud och Hans Ord ohörsam. Hwad den gode Herren ocksa nu må göra, så är Han snärjd, ty på båda sidorne stänga de igen wägen för Honom. Och i synnerhet ansågo de Sabbatens ohelgande wara farligt, ty hos Judarne war Sabbaten något stort och heligt, öfwer hwilket de mycket noga wakade.

V. 3. Först gör Herren, genom sin fråga, sina fienders onda anslag om intet; ty hon angriper deras förwända förklaring och skändliga mißförstånd af Sabbats-lagen. Att bota är uppenbarligen ett kärlekens werk, skulle wäl nu den Gud, som befaller att älska nästan, och i hwilkens lag kärlek utgör hufwudfordran, ändamålet och inbegreppet af alla bud, uti Sabbats-lagen welat befalla en kränkning af kärleken och helga den genom en sådan lag? Kan wäl en uttydning af detta bud wara den rätta, som strider mot kärleken, kan det wäl wara öfwerensstämmande med Guds wilje, att man på det sättet fattar Sabbats-lagen? Detta är meningen med frågan: Må man någon hela om Sabbaten? Luther Kirchen-P. 14, 128: Man skall känna och iakttaga den regel, som Christus sjelf gifwit, och äfwen i denna historia ådagalägger, att alla lagar, gudomliga och menskliga, som befalla om en yttre handling, icke längre förbinder, än kärleken sträcker sig. Kärleken skall wara en uttydning af alla lagar; der den icke finnes, så är det redan förbi, så skadar snart lagen, huru den än må wara, Rom. 13, 8. 10.; orsaken är, att alla lagar äro gifna, att de skola upprätthålla kärleken. — Densammes Haus-P. 5, 116.: Läran om Sabbaten går derpå ut, att wi skola höra Guds Ord och derefter göra och lefwa; det hänwisar oß sålunda dertill, att wi, enligt den sednare taflan, skola älska och göra hwarandra allt godt. Men hwad will det säga att älska? Det

will icke säga att hafwa tankar, utan att af hjertat bewisa nästan wälwilja, med Ordet trösta eller bestraffa, der det är af nöden, och med råd och dåd wara honom behjelplig, och således hjelpa både till kropp och själ, 1 Joh. 3. 18. Sådant, säger Herren, befaller dig din Gud äfwen på Sabbaten. Följaktligen straffar Herren de skenhelige, som gåfwo Guds Ord en förwänd mening, och berömde sig deraf, att de höllo Sabbaten, när de på det sättet alldeles icke bewisade någon kärlek. Skalkar äro de, som så förtyda Guds Ord.

V. 4. Och de tego, ty så stor war likwäl icke deras oförskämdhet, att de, utan all blygsel, skulle hafwa wågat uttala en handgriplig wrängning af Guds lag och förklara kärlekslöshet för rättmätig. Men då deras ondska war så stor, och då Herren så fullkomligt gjorde deras wäl anlagda plan om intet, kunde de icke eller besluta att gifwa sanningen äran, samt, genom en uppriktig bekännelse, för rättmätigt och Gudi behagligt förklara det kärlekswerk, att hela på Sabbaten. De tiga, af skam, men icke så mycket wunne för sanningen, som säkert fastmer endast fulle af förtrytelse öfwer deras till intet gjorda anslag att snärja Herren. Men wi se här Herren i all sin wishet förherrligad, huru Han gör de wisas klokhet om intet och uppenbarar den såsom dårskap 1 Cor. 1, 19., jemf. Matth. 22, 15—22. och v. 23—32. Calvin: Ipsi autem silentio suo demonstrant, se ansam reprehensionis magis captare, quam legis studio moveri.

Jesus tog den wattusigtige till sig (tog på honom) och gjorde honom helbregda; Luther Kirchen-P. 14, 131.: Christus ingriper wäldeligen i lagen och hjelper den arme, wattusigtige mannen fri, och antyder offentligt för dem orsaken, hwarföre Han gör detta, och säger: Det är wäl befalldt att hålla Sabbaten helig, men hwarest kärleken kommer i fråga, der måste lagen gifwa wika.

V. 5. Widare, än som redan skett genom frågan, v. 3., uppenbarar Herren för de närwarande det oförståndiga, det dåraktiga och ondskefulla, som låg i deras förmenta rättrogna uppfattning och förklaring af Sabbats-lagen, alldenstund Han, genom en ifrån det dagliga lifwet hemtad tillfällighet, medelst en slutsats ifrån det mindre till det större, rättfärdigar sitt kärlekswerk, och tillika förehåller dem deras stora kärlekslöshet. Luther Kirchen-P. 14, 132.: Likasom wille Han säga: I galne, ären I icke oförnuftige och dåraktige? Gören I detta åt en oxe eller en åsna, som kanske är wärd några Riksdaler, fastmer skolen I göra det åt eder nästa, då han behöfwer hjelp, utan afseende derpå, att det sker på Sabbaten, ty Sabbaten är gjord för menniskans skull, och icke menniskan för Sabbatens skull, så är nu menniskones Son en Herre, deslikes ock öfwer Sabbaten, Marc. 2, 27. 28.

V. 6. Det war icke möjligt att wederlägga denna slutföljd, hwilkens sanning war nog tydlig och träffande, för att äfwen det minsta deremot skulle kunnat anföras.

Tankegången i denna historia.

Du skall helga Hwilodagen.

1. Genom hjertats rening ifrån alla onda tankar och uppsåt (v. 1. såsom Phariseerne här icke gjorde).
2. Genom inträngande uti ett grundligt begrepp af det gudomliga Ordet, v. 3.
3. Genom åstadkommande af kärlekswerk, v. 2. 4.
4. Genom modigt förswar af allt, som är rätt, godt och sannt, v. 5.
5. Genom willigt emottagande af Guds Ords tuktan, v. 6.

11. De begge Blinde i Capernaum.

Matth. 9, 27—31.

Jesu underwerk på deße begge blinde, hwilka Han gör seende, infaller på tiden för Hans werksamhet i Galileen, emellan den första Påsk- och Purim-högtiden. Calvin: De istis duobus miraculis (seq. v. 32—34.) alii Evangelistæ silent: quia sicut alibi diximus, et Johannes clare affirmat, propositum illis non fuit, singula Christi gesta recensere, sed collecta tantum summa probare ipsum esse Messiam.

V. 27. Jesus hade nyß förut botat den af blodgång plågade qwinnan och ifrån de döda uppwäckt Jairi dotter, derom måste deße blinde hafwa hört talas; de ord, som de hört, fattade de i tron, tillämpade dem på sig sjelfwe, hoppades, af Jesu magt och kärlek, äfwen hjelp för sig, och af deras tro härflöt deras brinnande och trägna bön, att de ropade och sade: O Davids Son, förbarma Dig öfwer oß! Då Meßias lofwades David, 2 Sam. 7., då Profeterne skildra den utlofwade Meßias såsom Davids afkomling, Es. 11, 1. Psalm. 110., och de fromme i Gamla Förbundet wäntade Honom såsom en Davids ättling, så war uttrycket Davids Son alldeles liktydigt med Messias. När nu deße blinde, såsom också utomdeß många, kalla Jesus Davids Son, så bekänna de dermed sin tro, att Jesus af Nazareth i sanning är den till fädren utlofwade och nu af Gud sände Frälsaren och Meßias. Lavater: Den, som har goda och sunda ögon, fröjde sig inför Gud öfwer denna oskattbara gåfwa! Och den, som saknar ljus och kraft att se, wände sig till Jesus med sin tro, med ett ifrån hjerta till hjerta trängande: förbarma Dig öfwer mig! Då djupt behof och fast tro gemen-

gemensamt werka, förmå de obeskrifligt mycket; förmå, om icke att gifwa den blinde synen, likwäl att i den blindes hjerta werka ett lugn, en tillfredsställelse och en glädje, som högre är än allt förnuft. Gnomon: Multi cæci fidem acceperunt, et postea visum. Sine dubio visum ideo maxime quæsiverunt, ut illo tempore viventes Messiam cernerent, et cernebant cum gaudio incredibili.

V. 28. Jesus fortsätter sin wäg, utan att hafwa något afseende på dem, hwilket för deße olycklige war en stark trospröfning; först när Han kom i huset, sannolikt ingått uti sitt hus i Capernaum, och de blinde nu stego fram till Honom, hwilka således af Jesu skenbara likgiltighet icke låtit störa sig uti deras tros tillförsigt till Honom, och bestått i trospröfningen, så bemärker Jesus dem, men pröfwar ännu ytterligare deras tro genom sin fråga: tron I, att jag kan detta göra Eder? för att gifwa dem tillfälle till en öppen bekännelse. Calvin: Re igitur et verbis examinare voluit eorum fidem: suspensos enim tenens, imo præteriens quasi non exaudiat, patientiæ ipsorum experimentum capit, et qualem in ipsorum animis radicem egerit fides. Credetis, me posse, ex aliis Scripturæ locis patet, notitiam potentiæ fore inanem vel frigidam, nisi de voluntate certi simus; Christus ergo de sua potentia quærens altius percunctatur, an serio credant. Fides ergo Dei misericordiam et paternum amorem cum potentia, Christi etiam propitiam voluntatem cum virtute complectitur. Sed quia Dei potentiæ et Christi virtuti minus quam decebat vulgo tribuunt homines, non abs re hæc quæstio cœcis proponitur, an credant, Christum posse, quod ore professi sunt.

V. 29. Sedan de blinde beswarat Herrens fråga med Ja, tog Han på deras ögon, för att symboliskt

göra sin hjelpande närwaro för dem känbar, och sade: ske Eder efter eder tro, d. w. s. emedan I haft en sådan förtröstan på mig, så will jag, för denna eder förtröstans skull, willfara eder bön och bewisa Eder den ombedna wälgerningen. Meningen af denna utsaga är den samma, som af de orden: din tro hafwer hulpit dig. Calvin: Tametsi singulare hic beneficium duobus cœcis præstitum narratur, tamen ex præsenti Christi dicto generalem elicere doctrinam convenit, nos (modo ex fide precemur) nunquam in votis nostris repulsam passuros. Quodsi duo illi exigua, necdum penitus formata fide impetrarunt, quod volebant, multo plus hodie valebit eorum fides, qui Spiritu adoptionis præditi et freti Mediatoris sacrificio ad Deum accedent. Menken: Jesus wisar sig wara det Ljus, som gifwer den blinde syn, och den Frälsare, som befriar ifrån mörkrets inflytande, förblindelse och plåga, och som löser den bundna, stumma tungan till Guds lof och tacksägelse.

V. 30. 31. Se Matth. 8, 4. N:o 1. Calvin: Vel alios habere voluit testes miraculi, vel in aliud tempus differre ejus famam. Quod igitur mox ubique promulgant, reprehensione dignum est. Fuit certe aliqua vetandi ratio, quæ nobis est incognita, isti autem inconsiderato zelo ante tempus sparserunt. Menken: Ehuru wi måste fälla det omdöme, att det skulle hafwa warit bättre, om de lydt Herrens ord, så kan man likwäl icke utan wälbehag och glädje läsa, att de på det sättet gjorde. De kunde äfwen i sin mån säga: äre wi för stränge, så äre wi det Gudi, ty Christi kärlek twingar oß så, 2 Cor. 5, 14. Tystnaden blifwer ännu i dag swår för alla, som erfara, att Evangelium är en Guds kraft att saliggöra, och om de ocksä mången gång tala på orätt ställe och i otid, så kan man ändock icke förtörnas på dem, för kärlekens och sanningens krafts skull.

Tankegången i denna historia.

Trospröfningen.

1. Herren pröfwar den i böner sig uppenbarande tron genom stillatigande, likasom Han icke bemärkte oß, v. 27.;
2. Han pröfwar den genom sin fråga, för att lemna oß tillfälle till sjelfpröfning och glad bekännelse, v. 28.;
3. Den i pröfningen ståndaktig befunna tron belönar Han med nådig bönhörelse, v. 29.;
4. Och den genom bönhörelse styrkta tron pröfwar Han å nyo genom fordran af lydnad, v. 30.;
5. Äfwen i denna pröfning borde tron ega bestånd genom kraften af tacksam kärlek, v. 31.

12. Den Blinde i Bethsaida.

Marc. 8, 22—26.

Jesus har, då Han emellan Purim- och Löfhyddohögtiden werkade i Galileen, i Bethsaida Julias, wid nordöstra stranden af sjön Genesareth, förrättat det här omförmälda underwerk.

V. 22. Af deßa menniskors förbön ser man deras kärlek till den olycklige, äfwensom deras tro på Jesus, se Luc. 5, 18. 19. N:o 6.

V. 23. Här, och hos Marc. 7, 33., träffas den synnerliga omständighet, att Jesus tager honom afsides, som skulle botas. Olshausen uti sin kommentarie wid detta ställe gör den anmärkning, att man här wißt icke kan tänka sig den fruktan, att folket, genom åsynen af den sjukes behandling, hade kunnat förledas till hwarjehanda widskepliga tankar, utan att fastmer orsaken till Christi förfarande bör sökas i den sjukes personlighet. Då nem-

ligen yttersta ändamålet med det fysiska återställandet war dennes moraliska botande, så ledde Frälsaren allt yttre på det sätt, som war tjenligt för detsamma. Under det stormande folkets larm kunde wälgörande intryck med långt större swårighet tränga in uti det inre af honom, som skulle botas. Utom på detta ställe, omtalas ocksä anwändandet af spott ytterligare endast hos Marc. 7, 33. och Joh. 9, 6.; och man måste wäl lemna det oafgjordt, om Christus brukat den såsom werkligt botemedel, eller om Han blott betjenat sig af den, för att, genom ett känbart förfarande, styrka trostillförsigten hos honom, som skulle botas. Calvin: Hoc miraculum, cujus omissa est ab aliis narratio, propter hanc maxime circumstantiam videtur a Marco referri, quod Christus non momento, ut sæpe facere solitus est, sed paulatim cœco visum restituit: quod ideo factum esse probabile est, ut documentum in hoc homine statueret liberæ suæ dispensationis, nec se adstrictum esse ad certam normam, quin hoc vel illo modo virtutem suam proferret. Oculos ergo cœci non statim ita illuminat, ut officio suo fungantur, sed obscurum illis confusumque intuitum instillat: deinde altera manuum impositione integram aciem illis reddit. Ita gratia Christi, quæ in alios repente effusa prius erat, quasi guttatim defluxit in hunc hominem.

V. 24. Här beskrifwes det otydliga seendet; den upprätta gestalten låter den blinde jemföra menniskorna med träd, och emedan de äro i rörelse, så igenkänner han deraf, att de äro menniskor. Calvin: Conjectura tantum se homines videre dicit. Marginalanteckning: Han ser ännu dunkelt; likasom man på afstånd anser menniskor för träd eller stammar, så är ocksä wår begynnelse, att igenkänna Christus, swag, men blifwer allt starkare och wißare. Calvin: Interrogatus fuerat cœcus propter discipulos, ut scirent, aliquid jam

illi datum esse, sed tamen tenue duntaxat factum sanationis initium.

V. 25. Genom förnyandet af händernes påläggande fullbordar Herren den blindes botande, så att han nu kan klart se allt. Fatte wi symboliskt detta den blindes småningom skedda botande, så warseblefwe wi i detsamma en skön och träffande bild deraf, huru allt godt och sannt, uti en gradwis fortgående utweckling, hos oß uppnår sin fullkomning. Liknelsen om surdegen, som småningom syrar hela den maßa af deg, i hwilken han lägges, gör uti en annan bild samma sanning för oß åskådlig. Wår kunskap om Christus, om Guds ändamål med oß, om Guds rikes plan, om wårt slägtes ledning till ett stort och herrligt mål, wår kärlek till Frälsaren, wår helgelse, allt detta utwecklar sig blott småningom hos oß genom Jesu Christi fortsatta nådewerkningar. Småningom upplyser oß den Helige Ande, småningom leder Han oß uti all sanning, allt mera förswinner den naturliga blindhetens natt, allt klarare lyser morgonstjernan i wåra hjertan. Likasom läkaren, då han genom sin konst återgifwer en blind synen, endast småningom för ljusets inflytande utsätter det derifrån afwända ögat, emedan öfwerflöd af ljus skulle förblända den olycklige och för alltid beröfwa honom synkraften, så tyckes det äfwen i stort gå med werldens upplysning genom Christum; när tiden är fullbordad, skall ljusets magt uppenbara sig på dem, som bo i mörker och i dödsens skugga, men alldenstund wi icke weta, hwilken tid Herren har förbehållit sin magt, så få wi aldrig wara tröge i det werk, att äfwen till hedningarne föra Evangelii ljus, på det att ocksä hos dem måtte upplysning ske af Guds klarhet i Jesu Christi ansigte. Ett troget begagnande af det redan emottagna ljuset är den ordning, i hwilken wi skola fortgå till högre upplysning, ty hwilken som hafwer, honom skall gifwas; men den som icke hafwer (troget anwändande af det förlänade), af honom skall ock warda tagit det han hafwer.

Tankegången i denna historia.

Wår frälsning, ett Herrens nådewerk hos oß.

1. Af nåd antager sig Herren wårt elände, v. 22.;
2. i stilla ensamhet och afsöndring från werldsbullret begynner Han sitt nådewerk med oß, v. 23.;
3. steg för steg förer Han oß widare, v. 24.;
4. leder oß till fullkomlighet, v. 25.;
5. och fordrar af oß ett stilla eftersinnande af sin nåd, v. 26.

13. Den blind födde.

Joh. 9.

Då Jesus wid Löfhyddo-högtiden war i Jerusalem, förrättade Han detta underwerk, att bota den blindfödde, hwilket Johannes för oß utförligt berättar, emedan det så förträffligt motswarar ändamålet med hans Evangelium, att bewisa Jesu Meßianska wärdighet och att inbjuda till tron på Honom, ty det gaf Jesus tillfälle, att för den botade, på det bestämdaste, förklara sig öfwer sin personliga wärdighet, och det föranledde till de aldratydligaste wittnesbörd för Honom, ifrån den blindföddes sida. Huru Christus, enligt Simeons ord, är många till fall och många till uppståndelse, och huru Han, efter Profetens utsaga, är en stötesten och en förargelseklippa, detta wisar tydligt denna historia. Ganska skönt och noggrannt tecknas karaktererne hos alla de wid detta tillfälle werkande personer, hwilka deßutom föranläto Frälsaren att förklara sig öfwer ändamålet med sin sändning och att uppenbara fullheten af sin kärlek. Calvin: Hoc capite illuminationem cœci Evangelista describit, simul doctrinam admiscens, quæ miraculi fructum commendet.

V. 1. Då Jesus öfwergifwit templet, derföre att Judarne, under deras wildt rasande förbittring, hade tagit upp stenar, för att kasta på honom, Cap. 8, 59., så wisade sig på Hans wäg den blindfödde, hwilken Hans nåd och magt återgaf ögonens klarhet. Huru stor war icke Herrens kärlek, då Han, lik solen, som beskiner den rättfärdiges och den ogudaktiges åkerfält, lät strålarne af sin nåd så gerna falla på hwar och en elända och hjelpbehöfwande ibland det folk, som beständigt wisade sig hårdnackadt och motsträfwigt, och som så nyß gifwit förnyade prof af sin halsstarrighet, ondska och förblindelse.

Genom en lycklig tillfällighet, så säge wi wanligen, måste denne blindfödde just nu befinna sig der, hwarest Jesus förbigick; men hwad wi i wår korrtsynthet, som icke förmår öfwerskåda Guds wäl beräknade och sammanhängande skickelser, kalle tillfällighet, detta är gemenligen en helt och hållet speciell ledning af Gud, hwilkens underliga wägar wi först sedan igenkänna, när wi gått dem. Så här, så äfwen under wår lefnad; fördenskull böre wi der, hwarest wi icke upptäcke händelsernas sammanhang, så mycket mer tillbedja och beundra Guds helsosamma nåd, men icke beröfwa Honom äran derigenom, att wi tillskrifwe slumpen det, som Hans ewiga wishet och kärlek förordnat. Calvin: Videt hominem cœcum a nativitate, hæc circumstantia Christi virtutem amplificat: neque enim humanis remediis curabilis erat cœcitas, quæ allatam ex matris utero pertulerat ille ad virilem usque ætatem.

V. 2. Lärjungarnes fråga: Rabbi, hwilken syndade, denne eller hans föräldrar, att han skulle födas blind? sätter hwarje olycka och hwarje lidande för sig uti samband med någon särskild, bestämd syndig gerning, så att hwart och ett lidande måste, i följe deraf, anses såsom strafflidande för egna eller andras synder. Nu är det wißerligen sannt, att allt

lidande är en följd af synden, med hwilken döden, inbegreppet och summan af alla syndens bedröfliga följder för kropp och själ i detta och det tillkommande lifwet, har öfwerkommit wårt slägte; widare är det också sannt, att hwarje lidande, som öfwergår någon menniska, träffar henne såsom en syndare, hwilken åtminstone, såsom det nyfödda barnet, har synd, äfwen om hon ännu icke skulle hafwa begått någon synd (hwilken hon nemligen icke begått, så länge det i hjertat liggande syndafröet — arfsynden — ännu icke utwecklat sig): men detta oaktadt skulle det wara ett osannt och fördenskull äfwen ett orätt bedömande, att ifrån någon särskild syndig gerning härleda hwarje olycka. Gerna må det mesta lidande wara ett strafflidande, till hwilket menniskan, genom ett ogudaktigt sinne och lefwerne, gör sig skyldig, och hwilket Gud, såsom ett tukt- och uppfostrings-medel, tillskickar henne, emedan Gud också alltid, såsom en helsosam tukt, anwänder sitt straff; mycket lidande träffar likwäl onekligen menniskan, icke såsom en omedelbar följd af hennes syndiga förwändhet, utan i följe af andras ondska, och derföre att hon lefwer uti en syndig werld, hwarest hon icke är skyddad för de bedröfliga följderna af den allmänt utbredda synden, kan hon icke ifrån detsamma förskonas. När eldswådor, krig, smittosamma sjukdomor, öfwerswämningar, jordbäfningar och dylika andra förskräckliga olyckor öfwergå ett oräkneligt antal menniskor, så skulle det wara den största kärlekslöshet, att anse de sålunda hemsökte såsom, fram för alla andre, utmärkte syndare, och att härleda deras olycka ifrån något alldeles synnerligt stort sedeförderf, hwilket också Herrens ord uttryckligen förbjuder, Luc. 13, 1—5., och Jesu swar på sina lärjungars fråga, v. 3., lärer oß också något helt annat. Wi måste således, utom strafflidanden, också antaga pröfningslidanden, och såsom sådane anse dem, hwilka träffa menniskan, icke i följe af någon särskild synd, utan hwilka Guds Försyn

syn låter komma öfwer henne, för att gifwa henne tillfälle att genom tålamod, undergifwenhet, förnöjsamhet, hopp o. s. w. uppenbara sin segrande ståndaktighet i tron. Sådane lidanden utstod Job, och wår Herres lidanden woro också pröfningslidanden, oaffedt att Han, såsom Guds Lamm, äfwen deßutom för oß, till wår återlösning, utstått dem och den smädefulla döden på korset, jemf. Hebr. 2, 10. Såsom sådane pröfningslidanden måste wi äfwen anse Lazari, Luc. 16, 19—31., och denne blindföddes lidanden.

Hafwer denne syndat, att han skulle blind födas? Lärjungarne delade deras tids falska föreställning om en slags själawandring, och trodde, att de uti ett förut warande lefnadstillstånd begångna synder straffades genom sådana kroppsbräckligheter; derifrån kom deras fråga. Tholuck: "Den förmodan torde wara naturligare, att lärjungarne ansett mannens redan med födselstunden började blindhet såsom ett anticiperadt straff för hans sednare syndiga böjelser." Fastän man, till förmån för denna sednare åsigt, skulle kunna anföra v. 34., så gifwer likwäl historien för öfrigt icke några winkar, som rättfärdigade det antagande, att denne blindfödde warit mera lastfull, än andre. Olshausen anser det wäl för förkastligt, att förstå detta ställe om en själawandring eller själens præ-existens, men det är alldeles icke omöjligt, att ju sådane falska åsigter, om de ock förnämligast blott funnos inom de lärdas krets, likwäl skulle hafwa kommit till folkets kännedom, och sålunda synes denna åsigt ega långt större företräde än den, att den blindfödde skulle hafwa syndat i moderlifwet. Calvin: Hæc tam absurda quæstio ex vulgari commento, quod tunc invaluerat, sumpta fuit. Nam ex aliis Scripturæ locis clare apparet μετεμψύχωσιν, quam Pythagoras somniavit, ab illis fuisse creditam. Hinc videmus, quam profundus sit labyrinthus hominum curiositas, præsertim ubi accessit

audacia. Temeritate sua in illas pueriles nugas prolapsi sunt, ut putarent animam vita una defunctam in novum corpus migrare, et ibi luere debitas anteactæ vitæ pœnas. Quo exemplo docemur, sedulo esse cavendum ne, si in Dei judicia ultro sobrietatis modum inquirimus, in horribiles abyssos nos abripiat vagus mentis error ac præcipitet. Gnomon: Interrogatio, disjunctiva præsertim, nil affirmat: et affirmatio discipulorum non cogeret nos ad assensum.

Eller hafwa hans föräldrar syndat, att han skulle blind födas? Wißerligen fortplanta sig, genom den naturliga födelsen, lyten till kropp och själ ifrån föräldrar på barn, men såsom strafflidande kan ett sålunda ärftligt ondt icke anses, utan jemwäl blott såsom pröfningslidande; ty om äfwen Gud hotar att straffa fädernas mißgerning in på barnen, 2 Mos. 20, 5., så gäller dock detta, enligt Guds uttryckliga förklaring, Hesek. 18, 20., jemf. v. 2. och Jerem. 31, 29. 30., blott för det fall, att barnen träda i sina ogudaktiga föräldrars fotspår. Såsom wi här warseblifwa hos lärjungarne och uti hela berättelsen i Jobs bok, ligger det långt utom wår dunkla synkrets, att af detta inskränkta timliga lif kunna beswara den stora fråga om alla tings och händelsers sammanhang, grund och orsak. Wi böra afbida slutet, och Guds outransaklighet i sina råd, wägar och domar böra nödga oß till att i djup ödmjukhet lägga fingret på munnen, på det att wi icke må göra en dåraktig slutsats och fälla ett kärlekslöst omdöme.

V. 3. Den milde Frälsaren, som icke lemnar oß någon fråga obeswarad, med mindre den härleder sig ifrån en blott fåfäng nyfikenhet, Luc. 13, 23. 24., gifwer lärjungarne den önskade och tröstande upplysningen, och lärer, att denne blindföddes beklagliga öde skulle tjena dertill, att Guds werk skola uppenbaras på honom. Wid alla lidanden och wid Guds obegripliga skickelser är detta den rätta och enda tröst för

alla Guds barn; allt måste lända till Guds förherrligande! och i kraft af sin konungsliga regering leder Han allt till detta mål och denna slutpunkt, men hwilken wißerligen ligger bortom gränsen af den närwarande tiden. Men se wi denna sanning stadfästad uti särskilda händelser och lärer den Heliga Skrift oß densamma, så kunne wi frimodigt förtrösta derpå och hoppas, att en gång allt skall lända till Guds förherrligande, i synnerhet denna tidens wedermöda, hwilken icke är lika mot den herrlighet, som på oß uppenbaras skall. Huru har icke Gud förherrligat sig på Abraham, Job och på Israels folk! huru genom sin Sons sändande! Nu se wi mindre deraf, än wi tro, en gång skole wi skåda detta Guds förherrligande uti den återlösta werlden. Calvin: Non simpliciter Christus hominem cœcum ac ejus parentes omni culpa liberat, sed tamen negat causam cœcitatis in peccato quærendam esse. Aliud interdum Deo est propositum, quum ærumnas injunget hominibus, quam peccata eorum persequi. Ut in eo manifestarentur opera Dei, non dicit opus unum, sed plurali numero opera, quam diu enim captus fuit oculis, divinæ severitatis exhibitum fuit in eo specimen, unde timere ac se humiliare reliqui discerent: sequutum est postea liberationis beneficium, in quo refulsit mira Dei bonitas. Qvare his verbis Christus discipulos erigere voluit in spem miraculi; sed interea generaliter admonet, causam hanc satis superque in mundi theatro debere justam ac legitimam videri, quum Deus nomen suum illustrat. Nec est quod cum Deo expostulent homines, quum gloriæ suæ organa eos constituit in utramque partem, sive misericors sive severus appareat.

V. 4. Sedan, v. 3., Jesus blott i allmänhet sagt, att Guds werk skulle uppenbaras på den blindfödde, så förklarar Han nu fullkomligare, att Han är den, genom hwilken detta skulle ske, ty det är öfwer

hufwud Hans kall, att, såsom ett Guds sändebud, utföra det Honom gifna uppdrag, och bewisa sig wara ett gudomligt sändebud; och det desto mer, som det war Hans sak, att icke låta något tillfälle förbigå sig att werka medan ännu dagen är och werksamhetens tid warar, alldenstund natten snart inbryter, hwilken gör slut på det jordiska dagswerket. Likasom Jesus ansåg sig såsom af Gud sänd till ett bestämdt kall, så kunna också wi, i tron på den äfwen det minsta ledande Guds Försyn, betrakta wårt timliga kall (om det annars icke är af den beskaffenhet, att det strider emot Guds Ord) såsom af Gud oß gifwet; de werk, hwilka detta kall af oß fordrar, all den werksamhet, som det medförer, äro af Gud oß befallda, och i hörsamhet för den gode och nådige Gudens wilje skola wi med största trohet, sorgfällighet och samwetsgrannhet besörja dem, huru ringa och omärkliga de än måga wara, samt ihågkomma, att Herren endast ser till hjertat, och att trohet i det lilla gör skicklig till en större werkningskrets. Calvin: Jam ad hoc se missum testatur, ut Dei gratiam in cœco illuminando patefaciat.

Medan dagen är, så länge arbetsdagen, det timliga kallet warar, det jordiska lifwet räcker, och följaktligen tillfälle till en pligtenlig och Gud behaglig werksamhet erbjuder sig. Calvin: Similitudinem ex communi vitæ consuetudine mutuatur. Orto enim sole surgit homo ad laborem, nox autem quieti destinata est, ut habetur Psalmo 104, 22. Diem ergo vocat tempus sibi a patre finitum, quo opus sibi mandatum perageret. Inde colligenda est universalis regula, singulis vitæ suæ cursum quasi diem esse.

Natten kommer, då ingen kan werka, ju inskränktare tiden för dagswerket är, ju owißare den stund, då det skall slutas, desto mer bör man blygas för att owerksamt hwila och stå fåfäng på denna werldens torg, Matth. 20, 6., och desto tidigare bör man

göra sig färdig till Guds tjenst, för att intill lifwets slut i densamma troget framhärda. Jesu erinran om natten, som gör slut på werksamheten i det jordiska kallet, innehåller en hänwisning på Hans nu mer icke långt aflägsna död, och tillika ett rättfärdigande för det derefter på Sabbaten förrättade underwerk; der således tillfälle till gudomlig werksamhet erbjuder sig, skola wi utan tidsspillan nyttja detsamma.

V. 5. Att Jesus kallar sig werldens ljus, såsom ock Cap. 8, 12., det gör Han här med ett helt och hållet särskildt afseende på det werk, att bota den blindfödde, och i detsamma Han, genom ett sådant betecknande af sitt kall, bewisar pligtenligheten utaf detta underwerk, så rättfärdigar Han det äfwen. Solen är egentligen werldens ljus; hwad hon är för den jordiska werlden, är Jesus för den andliga; ljus, lif och wärme utgå ifrån solen; förutan henne kan den wegetabiliska och animaliska naturens lif icke bestå, hon är oumbärlig, werkar långt bort och öfwer allt på en gång, gläder oß alltid, så ofta wi å nyo warseblifwa henne. Allt detta måste wi tillämpa på Jesus, som, genom denna och dylika liknelser, will lära oß inse sitt förhållande till oß, samt huru oumbärlig Han för oß är till det högre gudomliga lifwet. Likasom solljuset genom ögat allena kan emottagas, så är det tron allena, medelst hwilken wi emottage den andliga upplysningen af Christus; men såsom solen också är wälgörande för känslan, så erfar menniskan äfwen Frälsarens wälsignelserika werkningar på sitt hjerta, hwilket undfår lugn och frid, och på sin wilje, som styrkes till helig werksamhet. Att förklara detta bildliga uttryck genom en doctor illustrissimus wore en oerhörd nedsättning af deß djuphet och inskränkning af deß omfång och tillkännagifwer ett fullkomligt mißförstånd af Frälsarens wäsendtliga bestämmelse och karakter; ty Jesu bestämda kall och ändamålet med Hans ankomst i werlden war icke, att blott framträda såsom en, om ock framför alla andra, högst utmärkt lärare. Solen lärer

ju icke, utan han wille låta nya lifselement strömma in uti den från Gud afsöndrade menskligheten; och om detta ock så tillika innebegriper lärandet, så är likwäl denna werksamhet blott en förmedlande, och man får för den ensidiga förståndets upplysning hwarken förbise eller i bakgrunden ställa Frälsarens werkan, som angår hela menniskan och ingriper uti alla hennes själskrafter.

Allt ljus, all menniskans upplysning om Gud och gudomliga ting och om wägen till det ewiga lifwet, härledes Joh. 1, 4. ifrån Frälsaren, såsom det ewiga Ordet; och det ewiga Ordet war redan före deß menniskoblifwande, såsom menniskornas ljus, werksamt; Guds Son nemligen, den ewige Uppenbararen af den osynlige Guden Joh. 1, 18. 1 Joh. 4, 12. har förmedlat all uppenbarelse för Israel, Han är den Jehovah, som i Gamla Förbundet talat till menniskorna, och ifrån Honom har äfwen det ljus utgått, hwaraf hedningarne blifwit delaktige. Men mörkret, den ifrån Gud afsöndrade menskligheten, hafwer det icke begripit, fördenskull wille det sanna och wäsendtliga ljuset komma i werlden, och ännu på ett annat sätt, än hittills i särskilda uppenbarelser, gifwa sig tillkänna; på denna sjelfwa ljusets uppenbarelse måste Johannes förbereda Joh. 1, 6—8. Och då nu Jesus föddes, werldens ljus, så förkunnade budbärare ifrån ljusets rike denna händelse, och Herrans klarhet kringsken herdarne på den mörka natten; en skön sinnebild deraf, huru werlden nu skulle benådas med ljuset af gudomlig sanning och salighet; och då Han dog på korset, hwilken, medan Han war i werlden, war werldens ljus, så miste solen sitt sken, äfwenså en betydningsfull sinnebild deraf, hwilken Han egentligen war, som dog på korset. Lavater: Ja, Du blef werldens ljus i hwarje hänseende! En upplysare, så som ingen! De blindas och oförståndigas ljus! Werldens sol, för werlden lika oumbärlig och gagnelig, som solen!

Redan den fromme åldrige Simeon sade Luc. 2, 31. 32. att Jesus Christus är werldens, Israels och

Hedningarnes ljus; såsom Israels ljus bewisade Han sig enligt Matth. 4, 12—16. jemf. med Es. 9, 1. ff.; och på samma sätt lära redan Gamla Förbundets profetior, att Meßias' bestämmelse war denna. Trädande i Jesu fotspår och af Honom sjelf först upplyste, hafwa äfwen de, som Honom tillhöra, den bestämmelsen att wara werldens ljus Matth. 5, 14—16., dels såsom Hans gudomliga läras och sannings stöd och wårdare, dels genom deras förelysande wandel 1 Pet. 2, 9. 1 Joh. 1, 5—7. Cap. 2, 9. 10. Ephes. 5, 8. 9. 14. Calvin: Ita se ab aliis segregat (lux sum mundi), ut tamen sibi quoque finitum esse dicat operandi tempus. Se enim soli comparat, qui quum fulgore suo illustret terram, tamen quum occidit diem secum aufert. Itaque mortem suam significat tanquam solis occasum fore: non quæ lucem ejus exstinguat vel obscuret, sed ejus conspectum eripiat mundo. — Etsi enim omnibus sæculis Deus mundum illuxerat, novum tamen et insolitum fulgorem Christus adventu suo protulit. Unde enim et olim sanctis patribus et nobis hodie lux et dies, nisi quod Christi exhibitio semper radios suos longe emisit, qui perpetuum diem texerent? Unde sequitur, quicunque directorem non habent Christum tanquam cæcos in tenebris palpitando confuse et sine ordine vagari.

V. 6. Se Marc. 8, 23. N:o 12.

V. 7. Frälsarens hela förfarande, att Han icke på stället med ett ord botar den blindfödde, war för denne en stor trospröfning; men han består i densamma, han tänker icke, hwad skall twagningen gagna mig, han har förtröstan på Jesus, och under sådan förtröstan lyder han Honom, samt belönas med synkraftens erhållande. Calvin: Præclara obedientiæ laus, quod simpliciter obsequitur Christo, etiamsi multa in contrariam partem avocent. Atque hoc veræ fidei experimentum est, quum pia mens simplici Dei verbo contenta

sibi promittit, quod incredibile alias videtur. Fidem sequitur mox obsequii promptitudo, ut se Deo regendum placide tradat, qui fidum sibi ducem fore persvasus est. — Neque in luto, neque in aqua Siloae quicquam ad sanandos oculos fuisse virtutis certum est: sed Christus libere externis istis symbolis sua miracula non semel ornavit, sive ut fideles adsvefaceret ad signorum usum, sive ut ostenderet suo arbitrio subesse omnia, sive ut testatum faceret tantum esse potentiæ in singulis creaturis, quantum ipse dare velit.

Evangelisten anförer med afsigt betydelsen af namnet Siloa, som betyder sänd, för att, såsom Olshausen säger, genom den bäck, som rann wid foten af Tempelberget, symbolen af Guds himmelska boning, påminna om den Andeström, som ifrån Gud utgår. Mig synes denna förklaring wara twungen, och meningen heldre sålunda böra förstås: Likasom här botandet war närmaste följden af twagningen med wattnet i dammen Siloa, så gifwer den rätta, sanna och enda Siloa, Jesus Meßias, den af Fadren sände, den nödiga hjelpen åt alla, som låta wisa sig till Honom och i tron komma till Honom, likasom på detta ställe den blindfödde lät wisa sig till Siloa och just der för sin tros skull blef botad. Calvin: Fons ille templo vicinus quotidie Judæos venturi Christi admonebat, quem tamen coram sibi oblatum aspernati sunt. Gratiam ergo Christi Evangelista nobis commendat, quod ipse unus tenebras nostras illuminet visumque cœcis restituat.

V. 8—12. Underwerkets wisshet afgöres inför flere af folket, då den blindfödde förklarar, att han ofelbart wore densamme blindfödde och af Jesus på det och det sättet blifwit botad v. 11. Hans wittnesbörd är kort, enkelt och med sanningen öfwerensstämmande; han kallar Jesus en man, så att det synes, som han

han ännu i detta ögonblick alldeles icke haft någon aning om Hans högre wärdighet. Calvin: Cæterum, ut ingeniosa est impietas in obscurandis Dei operibus, multi putarunt non eundem esse hominem, quia in eo nova Dei virtus conspicua erat: ita quo splendidior est operum Dei majestas, minus fidei apud homines inveniunt. Sed illorum dubitatio ad comprobandum miraculum valuit, quia hinc factum est, ut suo præconio cœcus Christi gratiam magis celebraret.

V. 11. Och när jag gick och twådde mig, fick jag synen, lydnaden för Herren åstadkommer de otroligaste och lyckligaste följder; huru skulle wi icke nu göra oß färdige till att i all ting lyda Honom, då Hans bud äro lif Joh. 2, 5. Matth. 17, 5. Luc. 5, 5. 6.

V. 13—17. För att föranleda till en närmare undersökning af denna wigtiga tilldragelse, kanske ocksä i en ond affigt, förer man den botade till Phariseerne, Jesu hätskaste fiender, hwilkas fiendtliga sinnelag wid detta tillfälle utwecklade sig i sin största kraft.

V. 13. Calvin: Pharisæos Evangelista nominat, non quod aliæ sectæ Christo propitiæ essent, sed quia hæc ad tuendum præsentem statum reliquis erat animosior. Semper hypocrisis crudelis est et superba. Quum ergo falsa opinione sanctimoniæ turgerent, eos præcipue vulnerabat Evangelii doctrina, quæ damnabat ficticias omnes eorum justitias: præsertim vero asserendæ legis prætextu pro sua potentia et regno dimicabant.

V. 14. Den inflickade anmärkning, att underwerket förrättades på en Sabbat, är af största wigt för det, som derefter kommer, ty genom densamma ådagaläggas i synnerhet det hat, med hwilket Phariseerne ansågo Jesus. Hade underwerket skett på en annan dag, så skulle så stridiga meningar som här icke kunnat uppkomma.

V. 15. Efter all sannolikhet hade de, som till Phariseerne förde den botade, redan underrättat deße om sakens hela förlopp; men detta oaktadt anställde de ett förhör med mannen, och det war äfwen naturligt, att de önskade ifrån Hans egen mun få weta rätta förhållandet och sanningen. Den blindföddes wittnesbörd blifwer detsamma jemf. v. 11.

V. 16. I de närwarande Phariseernes råd uppkommer en söndring i meningarne om Jesus; somlige, iakttagande Sabbatslagens bokstaf och ej kännande kärleken, själen i denna såsom i alla lagar, fälla med kärlekslös hårdhet sitt omdöme om Jesus, då de säga: Denne mannen är icke af Gudi, efter Han icke håller Sabbaten, ett, med gudomliga krafter begåfwadt sändebud från Gud kan Han omöjligt wara, alldenstund Han öfwerträder Guds bud. Skulle detta sista werkligen warit fallet, hade Jesus genom något underwerk kränkt ett af budorden eller welat föra andra till att kränka dem, så hade Han wißerligen omöjligt kunnat wara ett Guds sändebud, ty gudomliga werk (under) kunna alldeles icke stå i motsägelse mot gudomlig sanning och lära. Hos en Guds budbärare måste hand och mun öfwerensstämma med hwarandra, den ena måste gifwa den andra wittnesbörd, underwerket gifwa läran det och denna sednare åter gifwa det åt den förra, och på det sättet måste de å ömse sidor tjena hwarandra till stadfästelse. Underwerket, hwilket först och främst blott bewisar trowärdigheten af en Profets högre sändning, kan endast genom lärans sanning igenkännas wara werkligen gudomligt, och skulle det hafwa samband med willfarelse och lögn, så måste det, huru ögonskenligt och herrligt det eljest än måtte wara, anses och bedömas såsom icke genom gudomliga krafter åstadkommet. För ett sådant underwerk beskylla nu en del af de närwarande Phariseerne Jesus, och deras omdöme: denne mannen är icke af Gudi ff. är i grunden intet annat, än den skändliga beskyllning, att Han utdrifwer djeflar

med Beelzebub Matth. 9, 34. Luc. 11, 15., att Han har gemenskap med mörkrets rike, ty den åt sig sjelf lemnade menniskoförmågan är icke i stånd att förrätta underwerk Luc. 11, 20. Men det, som Phariseernes dödliga hat ansåg såsom wittnesbörd emot Jesus, att Han icke håller Sabbaten, war endast sannt med hänseende till den inskränkta synpunkt, ur hwilken de förstodo och förklarade Sabbatslagen; om de deremot allenast sannt och rätt fattat denna lag, så skulle ett ohelgande af Sabbaten alldeles icke hafwa egt rum, och den mot Jesus uttalade anklagelsen af sig sjelf förfallit.

En annan del af de närwarande Phariseerne förswarar storheten och wälgörandet uti det af Jesus förrättade underwerk, samt slutar derifrån till Hans person: Huru kan en syndig menniska göra dessa tecken? Det är icke troligt, icke möjligt, wilja de säga, att den, som gör sådane tecken, skulle wara lifwad utaf ett syndigt och ogudaktigt sinnelag, att onda krafter genom Honom skulle wara werksamme; den, som werkar med sådan kraft och så wälgörande, werkar utan allt twifwel med gudomlig kraft. Calvin: Omissa facti quæstione, ut loquuntur, de jure tantum disputant: non enim negant, quin visum Christus cœco restituerit, sed crimen inveniunt in circumstantia temporis, ac negant Dei esse opus, quo violatum fuit sabbatum. Sed primo quærendum erat, an divinum opus esset sabbati violatio. Quid autem obstat, quo minus hoc videant, nisi quia pravo affectu et malitia excœcati nihil vident. Adde quod jam prius satis superque edocti fuerant a Christo, non magis cum sabbato pugnare, quæ Deus hominibus largitur beneficia, quam circumcisionem cap. 7, 21. seqq. — Peccator hic, sicut aliis pluribus locis, pro scelerato et Dei contemptore sumitur. Nam ex sabbati violatione colligebant hostes Christi profanum esse ipsum hominem et omni religione vacuum.

Christus gaf anledning till twedrägten, men orsaken till densamma war icke hos Honom, utan den låg i ondskan hos de arga hjertan, hwilka icke wille erkänna Hans gudomliga werksamhet. Solen, som werkar wälgörande, förorsakar äfwen smärtor och i sanning de aldrakänbaraste, men blott för det sjuka ögat; så bringar Christus swärdet, och är kommen att antända en eld, emedan werlden är så beskaffad, som han är, ond och affsöndrad ifrån det gudomliga lifwet, och gifwit sig till pris åt ett ogudaktigt wäsende. All den fiendskap, hwilken Evangelii uppenbarande åstadkommer, har alltid sin upprinnelse endast ifrån dem, som icke wilja tro, och som i sitt mörker hata ljuset, förblifwa i mörkret och ej wilja tillåta ljuset att intränga. I denna olika rigtning hos naturliga hjertan, att somliga med glädje emottaga Evangelii ljus och nåd, emedan de känna, huru det motswarar deras djupaste behof, och att andra wända sig bort ifrån samma ljus, som straffar deras synder, hwilka de icke wilja öfwergifwa, häruti ligger orsaken dertill, att Evangelium lika så wäl är en lifsens lukt till lifs, som ocksa en döds lukt till döds, icke i sig sjelft, ty då är det blott det första, utan i deß förhållande till den olika beskaffenheten af menniskornas hjertan.

V. 17. Den blinde, wittne till underhandlingarne och undersökningarne om sin wälgörares werk, och derigenom sjelf föranlåten att tänka på det, som händt honom, och på sin räddares person, aflägger nu, tillfrågad om sin tanke, en otwungen och uppriktig bekännelse om Jesus, att han ansåg Honom för en Profet. Så sade han icke förut v. 11.; ej blott det lekamliga, utan äfwen det andliga ögat öppnades på honom, så att han redan nu började erkänna sin räddares herrlighet. Och hwad han erkänner, bekänner han äfwen med glädje Rom. 10, 9. 10. Jesu underwerk har på honom åstadkommit den werkan, som det borde och som Herrens underwerk i allmänhet åsyftade Joh. 6, 14 Cap. 2, 11. Calvin: Quod magis sedulo inquirunt, eo se po-

tentius exserit Dei veritas: perinde enim faciunt, acsi flammam quis exstinguere flatu suo vellet. Quod sciscitantur a cœco quid sentiat, non ideo fit quod morentur ejus judicium vel pili æstiment, sed quia hominem metu perculsum ex animi sui voto responsurum sperent. Qua in parte dominus ipsos frustratur: nam certe quod homo plebejus intrepide, neglectis eorum minis, Christum asserit prophetam esse, Dei gratiæ acceptum referre merito convenit, ut hæc fiducia sit quasi alterum miraculum. Quum exiguam notitiæ scintillam hic cœcus non suffocaverit, danda opera est, ut ex pleno fulgore, qui cordibus nostris illuxit, ingenua et integra confessio refulgeat.

V. 18—23. Det redan v. 8—12 utom twifwel satta factum, att ett underwerk här werkligen skett, drages nu i twifwel, men bekräftas å nyo genom wittnesbördet af föräldrarne till den blindfödde.

V. 18. Ju smärtsammare den botades bekännelse, som på ett så herrligt sätt ställde i sitt rätta ljus Jesu wärdighet och gudomliga sändning, war för Judarne, d. w. s. de förut omtalte Phariseerne, medlemmarne af det stora Rådet, hwilka Johannes, utan inskränkning, kallar Judar: desto mera måste det wara af wigt för deras fiendtliga afsigt, att tillintetgöra werkligheten af hela händelsen och bewisa, att ett bedrägeri här ligger till grund, alldenstund de föregifwa, att den blindfödde alldeles icke warit blind. Så gör det onda hjertat; det tror heldre det skändligaste om menniskor, än att det låter öfwertyga sig om Guds magt och godhet, och det anwänder allt upptänkligt, för att kunna förneka Guds stora gerningar och herrligheten hos den af Honom sände. På samma sätt, som Pariseerne här gjorde, göra ännu i dag de, hwilka heldre taga sin tillflygt till de aldrasällsammaste, onaturligaste och mest twungna förklaringar, för att bortförklara de tillräckligen stadfästade Jesu underwerk, än att de gifwa Gud äran och tro på

werkligheten af underwerken utaf Hans nåd och magt. Calvin: Duo hic observanda sunt, quod non credant factum esse miraculum, et quod sponte pravo Christi odio excœcati, quod palam est, non cernant. Judæos per synecdochen Evangelista nominat, qui populi gubernacula tenebant.

V. 19. Den första fråga: är denne eder son ff. tillkännagifwer de frågandes otro på werkligheten af det underbara botandet: Calvin: Non unum simpliciter quærunt, sed astute plura involvunt, ut responsionis ansam præcidant.

V. 20. Föräldrarne till den blindfödde gifwa ett så tydligt, bestämdt och uppriktigt swar, att den händelse, att deras son werkligen blifwit botad, nu icke mer kunde underkastas något twifwel. På det sättet sågo Jesu fiender sig återigen bedragne i sina förhoppningar och önskningar.

V. 21. Den botades föräldrar afböja ifrån sig swaret på frågan om förloppet wid sjelfwa botandet; fruktan gör att de sålunda säga v. 22., och man kan wäl knappt twifla derpå, att de i denna punkt, med wett och wilja, tala en lögn, emedan det swårligen låter tänka sig, att deras son icke skulle hafwa meddelat dem hela saken, i hwilket fall man måste antaga, att allt, som hittills blifwit berättadt, utan tidsafbrott tilldragit sig.

V. 22. Här lära wi känna orsaken till menniskofruktan hos föräldrarne till den blindfödde, och tillika det brinnande hatet hos Jesu fiender, hwilka i rådsförsamlingen beslutat, att bannlysa och ifrån kyrklig gemenskap med Guds folk utesluta den, som skulle erkänna, bekänna och offentligen förklara Jesus för Christus (Meßias). Så förföljde man Jesus, och, i Honom, sanningen sjelf och alla Hans bekännare. Ett lärorikt och warnande exempel derpå, hwart blindt raseri förer, samt huru man icke alltid får söka sanningen hos de magtegande och hos dem, som, i kraft af sitt embete,

borde wara i besittning af henne. De bedröfliga följderna af menniskofruktan wisa sig här tydligt; för detta fel, hwilket icke är annat än wanmagt, en lislig känsla och ett plågande medwetande af egen swaghet att motstå dem, som äro i stånd att skada oß, kan man endast genom gudsfruktan bewaras och ifrån detsamma befrias. Den äkta gudsfruktan, trons frukt, ja sjelfwa tron, sätter oß i förening med Gud, och gör oß derigenom nog starke, för att wi icke mera, än tillbörligt är, frukta för den menskliga magten, nemligen icke mera än för Gud, så att wi, af fruktan för menniskor, icke ringa akte och öfwerträde Guds bud. Gnomon: Timebant usque eo, ut filium solum in periculo relinquerent: et non modo non Christum Jesum esse, sed ne id quidem, ex quo id consequebatur, confiterentur. Calvin: Hic locus docet veterem et sæculis omnibus usitatum excommunicandi morem fuisse: neque enim tum primum inventa excommunicatio fuit, sed quæ jam olim adversus apostatas et contemptores legis Jesu recepta erat pœna, in Christi discipulos versa fuit. Quum potentior esset Christi veritas, quam ut jure et ordine ad resistendum pares forent, excommunicationum fulmina vibrarunt ad eam opprimendam.

V. 24—34. Berättelsen om det förnyade förhöret med den blindfödde inför det stora Rådet, hans frimodiga bekännelse och öde.

V. 24. Man smickrade sig dermed, att ett nytt förhör, som man anställde med den blindfödde, skulle gifwa ett mera gynnande resultat. Huru ihärdig är icke ondskan i att fullfölja sina förderfliga planer, och förslagen i att ständigt upptänka nya medel, som skola förhjelpa henne till att uppnå det önskade ändamålet! Med utsökt ondska och förslagenhet gå Jesu fiender till werket, men alla deras planer mißlyckas i anseende till uppriktigheten och bestämdheten hos den man, med hwilken de hafwa att göra, och hwilken de icke förmå böja

efter sin wilje. Gif Gudi äran, sade de till honom, som warit blind; du har icke warit uppriktig och redlig, detta är meningen af deras tal, det ligger något swek under denna sak, du är köpt till att wittna falskt, bekänn nu ändtligen sanningen, Gud hörer hwad du säger, war nu icke mer betänkt på att ljuga. Wi wete, att denne mannen är en syndare; sålunda söka de att genom ett magtord fängsla honom, för att undertrycka hwarje motsägelse; på detta sätt wilja de aftwinga den botade ett wittnesbörd, och likasom lägga uti hans mun, hwad han skall bekänna, nemligen att Jesus alldeles icke förrättat det uppgifna underwerket. Calvin: Quo vehementius luctantur adversus Deum, subinde pluribus laqueis se induunt et fortius se constringunt. Cæterum ita interrogant, ut in sua verba ipsum adigere conentur. Speciosa quidem præfatio est, quum hortentur ad dandam Deo gloriam, sed statim imperiose vetant, ne ex animi sui sententia respondeat. Ergo sub nominis Dei prætextu servile obsequium ab illo exigunt. Subscribo eorum sententiæ, qui solennem fuisse formulam existimant, quæ adhiberi solebat, quum jusjurandum ab aliquo exigerent.

V. 25. Utan att inlåta sig i någon wederläggning af denna öfwer Jesus fällda dom, håller den blindfödde sig uppriktigt och uteslutande till det factum, hwilket densamma angår; om det, som han i sin lefnad erfarit, är han wiß, det är intet twifwel underkastadt, och detta bekänner han med ädel öppenhjertighet, med en dristighet, som icke wet af menniskofruktan, och det så afgörande, att deßa ansedda mäns myndighet uppenbarligen icke egde den ringaste magt öfwer hans sanningskärlek. Calvin: Videtur cœcus ab ingenuo testimonio nonnihil metu deflectere. Neque enim credibile est de Christo ipsum dubitasse, ut verba sonant, sed ego potius ironice loquutum arbitror, quo

ipsos

ipsos acrius pungeret. De persona judicium suspendens rem ipsam proponit: ergo ista concessio (an peccator sit), subsannatione non caret.

V. 26. 27. Om också werkligen antagandet af Calvins åsigt, att man bör ironiskt förklara de förutgående orden af den blindfödde, just icke skulle wara nödwändigt, så är det likwäl onekligt, att det mest bitande förakt och det förskräckligaste hån uttalas i deßa sednare ord. Han ser Jesu fienders ifriga bemödande, att förneka underwerket, att göra honom willrådig i sin bekännelse och att draga honom ifrån Jesus, och frågar dem: Wiljen J ock warda Hans lärjungar? På ett förfärligare sätt kunde han icke håna sanningens motståndare, icke djupare såra dem, icke mera träffande ställa deras ondska för deras ögon. Calvin: Quum impios videmus, tantopere in pravis suis actionibus satagere, pudeat nos torporis nostri, quod tam frigide in agendo Christi negotio versamur. Mira sane libertas, quod homo contemptibilis et obscurus, imo propter mendicitatem fere probrosus, secure omnium sacerdotum furorem in se provocat.

V. 28. Då den blindfödde frimodigt bekänt sig för Jesu lärjunge, så bannade de honom, öfwerhopade de honom med smädelser, och förklarade: War du Hans lärjunge; wi äro Mose lärjungar; att wara en Jesu lärjunge synes dem således oförenligt med tillgifwenhet för lagen, af hwilken de berömma sig, och de förebrå den blinde för att hafwa på ett skändligt sätt öfwergifwit densamma. Äfwen häruti wisar sig åter en stor willfarelse, ty Moses fordrar ju tro för den stora Profet, hwilken Gud en gång skall sända, och wisar således sjelf till Christus; fördenskull måste den, som wille wara Mosis rätta lärjunge, tro på Meßias; men derom war just här frågan, och det war, efter deras mening, ännu icke bewisadt, att Jesus wore just den utlofwade Profet och Meßias, för hwilken likwäl

så många wittnesbörd redan talade. Jesu fiender hade fördenskull åtminstone bordt owäldigare pröfwa, hwilket likwäl deras uppbragta sinnen och willfarelse icke tilläto. Calvin: Si Christus anima legis est, ut Paulus Rom. 10, 4. docet, quid erit lex ab ipso separata, nisi corpus mortuum?

V. 29. För att med grunder bestyrka rättmätigheten af deras trogna och fasta tillgifwenhet för Moses och för att ådagalägga det förkastliga i att affalla ifrån honom och att öfwerlemna sig åt Jesus, åberopa Judarne sig på Mosis gudomligt stadfästade sändning, då Gud talat till honom, på ett utomordentligt sätt för honom uppenbarat sig. Det är en helig pligt att blifwa en sålunda stadfästad Profet och Guds tjenare trogen, och deremot är det ett straffbart och tadelwärdt lättsinne, att, såsom lärjunge, sluta sig till Jesus, som, till stadfästande af sin gudomliga sändning, sin högre kallelse, icke har något att uppwisa: Wi wete icke, hwadan denne är. Och likwäl förrättade Jesus Fadrens werk, och åberopade sig på desamma, och förklarade, att man icke skulle förbida någon annan, Matth. 11, 2—6. Äfwen här wisar sig åter samma de gudomliga wittnesbörden trotsande willfarelse, som öfwer allt utmärker de förstockade Phariseerne, på hwilka också sedermera Herrens ord Luc. 16, 31. gått i fullbordan. Och således ser man, att tro och otro fullkomligt beror af menniskans wilje; huru mångfaldiga och kraftiga Guds wittnesbörd för Hans Smorde än äro, så aftwinga de icke menniskan tron, utan hon måste med fri wilja antaga deßa wittnesbörd; den, som icke gör detta, kan till sitt urskuldande icke anföra, att behörig kraft felats wittnesbörden, utan bör ensamt anklaga sin egen förwända wilje Luc. 19, 14. Wi wilje icke, att denne skall råda öfwer oß! Stat pro ratione voluntas. Detta oaktadt är tron en nådegåfwa, så wida Gud gifwer möjligheten att tro, och söker att föra hjertat till tron; men till detta område inskränker den Allsmägtige sin allmagt, och

till och med Apostelen Pauli underbara omwändelse är icke något wittnesbörd deremot, ty twång egde här icke eller rum, utan ett friwilligt tillegnande af Herrens kraftigt werkande nåd. Calvin: Quum dicunt se nescire unde sit Christus, hoc ad patriam vel locum natalem non refertur, sed ad munus profeticum. Causantur enim se nullam habere vocationis ejus notitiam, ut eum tanquam a Deo profectum recipiant.

V. 30. Den blindfödde wederlägger till v. 33. Judarnes grundlösa föregifwande, hwilka förneka Jesu gudomliga sändning, och bewisar densamma, på ett segerrikt sätt, med owedersägliga skäl. Först och främst, säger han, är det underligt, att I dragen Jesu gudomliga sändning i twifwel och förebären, att I icke kunnen erkänna den; werkliga händelser tala ju för densamma, och jag sjelf är ett talande bewis derpå, att Han är en af Gud sänd Profet; ett så onekligt underwerk är det ofelbaraste bewis på, hwilken Undergöraren är, samt hwilken wärdighet Han eger. Calvin: Minime est consentaneum, ut tale divinæ virtutis specimen pro nihilo ducatur, ac Christi vocatio sic probata et testata nihil tamen fidei apud vos obtineat. Colligit ergo a Deo esse missum, qui tanta spiritus Dei potentia instructus est ad comparandam sibi ac doctrinæ suæ fidem.

V. 31. Den blindfödde öfwergår ifrån den werkliga händelsen till en allmänt gällande sanning och regel, hwarefter man har att bedöma sådana underbara tilldragelser. Wi wete, att Gud icke hörer syndare, icke aktar på deras bön, så att Han skulle efterkomma deras wilje, och nemligen så högt benåda dem, att Han gjorde dem till redskap för så utmärkta gerningar; utan den, som är gudfruktig och gör Hans wilje, hos hwilken, såsom säkert kännetecken till förening med Gud, heligt sinne och helig wandel finnes, han warder af Gud bönhörd, som uppfyller de gudfruktiges bö-

ner. Deßa ord böra ingalunda tagas helt och hållet i allmänhet, utan de syfta speciellt på tron på underwerk, och meningen af hela bewisningen är denna: Den, som genom sin tro och genom trogen bön utförer något så stort, som det Jesus här åstadkommit, kan omöjligt wara ogudaktig, utan den måste fastmer, genom uppriktig gudsfruktan, stå uti förening med Gud, och fördenskull anser Gud också en sådan wärdig att wara ett medel till sitt förherrligande; såsom historiskt bewis för denna grundsats jemf. Ap.Gern. 3, 1—13. Sedan den blindfödde sålunda bewisat Jesu gudomliga sändning, så bestyrker han nu Hans gudaktighet, hwilken Judarne likaledes angripit. Calvin: Falluntur qui cœcum ex vulgi opinione sic loquutum esse putant. Nam peccator, hic quoque ut paulo ante, impium et sceleratum significat (v. 24). Est autem hæc perpetua Scripturæ doctrina, quod Deus non exaudiat nisi a quibus vere et sincero corde vocatur. Nam quum sola fides januam nobis ad Deum aperiat, certum est impios omnes ab accessu ejus arceri: imo testatur se abominari eorum preces, sicut ad eorum sacrificia nauseat. Ideo non male ratiocinatur cœcus, Christum a Deo profectum esse, quem suis votis ita propitium habet.

V. 32. Den blindfödde lägger det stora, det alldeles oerhörda af denna händelse såsom en ny wigt i wågskålen för att bewisa, att ingen annan, än blott en sannt gudomlig magt här hos Jesus warit werksam; och deraf gör han ändtligen den slutsats:

V. 33. Wore Han icke af Gudi, så kunde Han intet göra! en slutsats, som i sin owedersägliga kraft på det häftigaste förbittrade Jesu fiender, och gjorde, att de, under deras wilda raseri, begingo den största orättwisa emot sanningens frimodiga wittne.

V. 34. Du är aller född i synd; — kärlekslösa smädande! de förebrå honom, att han blifwit blindfödd, hwaraf man tillräckligt skall kunna sluta till

hans sedliga förtappelse! Calvin: Non dubito, quin ad ejus cœcitatem alluserint: sicuti superbis hominibus mos est, miseros et calamitosos vexare. Ergo perinde illi insultant, acsi ab utero matris cum scelerum suorum nota prodiisset. Och will lära oß — stolta förmätenhet, likasom de allenast skulle wara i besittning af sanningen; så talar den högmodiga stoltheten, som med hånligt förakt blickar ned på andra, och som icke tror, att det kan lära något af andra. Calvin: Quum semper audiendus sit Deus, per quoscunque laudem nobis loquatur, discamus neminem contemnere, ut Deus nos semper dociles ac mansuetos reperiat, etiamsi contemptissimo et nihili homine ad nos docendum utatur. Och så drefwo de honom ut, — orättwisa grymhet, att de, under mißbruket af deras magt, uteslöto den blindfödde ifrån sin kyrkas gemenskap.

V. 35—38. Den bannlystes saliga upptagande af Jesus.

V. 35. Jesus hörer talas om den orättwisa, som mot den blindfödde blifwit begången och uppsöker honom. O hwilken obeskriflig barmhertighet hos den trogne själaherden, huru djupt nedstiger icke Guds Son genom sitt nedlåtande till menniskobarnen! Finnes wäl en kärlek, som kan jemföras med denna! Här igenkänne wi den gode Herde, som upptager syndare; Han kan icke wara likgiltig för det, som wederfares dem, hwilkas kött och blod han antagit; Han dröjer icke, till deß Han tillfälligtwis möter den blindfödde, Han skickar icke efter honom, Han går sjelf åstad för att söka honom, och när Han fann honom, sade Han till honom: Tror du på Guds Son? Jesus förutsätter med rätta, att den blindfödde, såsom Jude, genom den offentliga föreläsningen, lärt känna lagen och de i densamma af Gud gifna löften, och nu frågar Han honom, om Han tror på de gudomliga löftena och på den utlofwade Messias, om Han är öfwertygad derom, att en sådan räd=

dare en gång werkligen skall komma. — Huru wigtig den offentliga föreläsningen af Guds ord är, wisar sig här, och man hade wäl orsak att önska, att detta i högre grad skedde wid wåra allmänna gudstjenster, än som sker genom predikotexterne och genom den merendels blott till de gamla pericoperne sig inskränkande läsning af Bibeln. Man borde kanske på ett omlopp af twenne år föreläsa utwalda stycken i Gamla Testamentet, heldst Meßianska ställen, och hela Nya Testamentet, på det att församlingen äfwen måtte ega ett öppet tillfälle, att få en öfwersigt af Guds skickelser med menniskoslägtet. Calvin: Valet ista interrogatio acsi eum hortetur Christus, ut Messiam sequatur, seque illi addicat: quamquam magis honorifico nomine utitur, quam tunc solebant, habebatur enim Messias tantum filius Davidis.

V. 36. Den blindföddes frågande swar låter oß blicka in i hans trogna hjerta; han har i tron fattat de för honom wäl bekanta, gudomliga löften, han är färdig att helt och hållet öfwerlemna sig åt den Meßias, hwilken Jesu ord för honom skall utmärka, han önskar blott, att än ytterligare få weta, i hwilken deßa löften blifwit fullbordade. Calvin: Notandum autem quod a Christo propheta cœcus doceri cupit: jam enim persvasus erat, missum a Deo esse Christum, quare fidem suam non temere ejus doctrinæ subjicit.

V. 37. 38. Jesus betygar nu, genom en öppen bekännelse, att Han sjelf är den utlofwade Guds Son, och den blindfödde, som sätter en owillkorlig tro till Hans ord, tillbeder Honom, bewisar Honom all tillbörlig ära. Här fullkomnas nu den blindföddes tro, gradwis föres han till allt högre kunskap, och då han så troget widblifwer sitt öfwer alla twifwel upphöjda medwetande, är han wärdig en så hög nåd, som Herren här honom bewisar. Om han också redan hittills erkänt och bekänt Honom för en af Gud sänd Profet, så gifwes likwäl ännu här ett fullkomnande och en tillwäxt af hans tro,

aldenstund han i Honom warseblifwer den Profet, genom hwilken alla slägter skola wälsignade warda. Likasom Herren här, först efter någon tids förlopp, helt och hållet och fullkomligt uppenbarar sig, så sker det också ännu i dag, och fördenskull måste wi äfwen i detta afseende anse Hans tålamod för wår salighet; i anseende till sitt tålamod fördrager Han oß så länge uti wår bristande kunskap, tills Han ändtligen finner oß skicklige att föras till det högre ljuset af en fullkomligare sanning, och detta är ju det ewiga lifwet, att wi känna Gud och den Han sändt hafwer, Jesum Christum. Bristande kunskap om Christus är icke alltid klanderwärd, endast då, när wi icke wilja byta bort den mot en fullkomligare, för hwilken tillräckliga grunder för oß framläggas i de gudomliga wittnesbörden. Lavater: Ack! outsägligt saliga, ewiga ögonblick — saligt, som då hela naturen öppnade sig för hans blick, och ljuset, strålen från Guds ansigte, första gången herrligt och obeskrifligt wisade sig för hans afhöljda öga — då han, ifrån den framför honom stående Allsmägtiges mun, hörde de orden: du hafwer sett Honom, ser Honom, det är den, som talar med dig.

V. 39—41. Slutföljden, föranledd af hela berättelsen.

V. 39. Till en dom är jag kommen i denna werlden, emedan, ifrån Återlösarens uppenbarelse och uppträdande, en wiß dom war oskiljaktig, dermed oundwikligt förenad, så betecknar Han densamma såsom ändamål med sin ankomst, hwilket likaledes säges på andra ställen Luk. 12, 51. Domen är i sig sjelf intet annat, än det stora och genomgripande åtskiljandet eller söndrandet, hwaruti allt olikartadt skiljes ifrån hwartannat, och allt likartadt förenas med hwartannat; och denna åtskiljande dom werkställes i sanning på det sätt, att hwarje förnuftig natur, följande sitt hjertas drift, antingen slutar sig till Jesus eller drager sig tillbaka ifrån Honom, och derigenom uppenbaras, huru olika menniskornas hjer=

kan äro, och hwart hwar och en, efter sin olika sinnes-författning, hörer. Alla, som längtade efter ljus, slöto sig till Honom, som är werldens ljus, de öfrige, som mer älskade mörkret, drogo sig undan umgänget med Christus Joh. 3, 19—21. Och emedan detta åtskiljande war nödwändigt, när hwar och en skulle så behandlas, som han borde, så kunde Herren ganska wäl säga, att Han wille, att ett sådant åtskiljande, en sådan dom skulle wara ändamålet med Hans ankomst. I och för sig sjelf betraktad, wille Han upplysa alla, men detta kunde icke wederfaras alla, emedan alla icke wille det. Frälsaren beskrifwer nu domen å begge sidor, allt efter som menniskorna på det ena eller andra sättet förhöllo sig emot Honom. De, som icke se, skola warda seende, likasom denne blindfödde lekamligen botades från sin blindhet, så skulle alla, såsom det wederfors honom, befrias ifrån okunnighetens andliga blindhet och föras till en lefwande, åskådlig kunskap om Christus och sanningen; och detta hände werkligen dem, som, i känslan af deras andliga blindhet, öfwerlemnade sig åt Återlösaren.

Å andra sidan skulle de, som se, warda blinde, skulle fördomarne hos denna werldens högmodige och inbillade wise förskingras, och de sjelfwe föras till den så högst förödmjukande kännedom, att all deras insigt och förmenta wishet är ett intet. Lyckades det att föra dem till denna öfwertygelse, så kunde äfwen de sedan, om de emottogo Jesu underwisning och upplysning, af Honom upplysas och göras seende, men wille de icke det, så förblefwo de i sin blindhet. Enda utwägen till att hjelpa och bota för all förment wishet war den, att först öfwertyga dem om fåfängligheten af deras wetande, göra dem blinde, d. w. s. föra dem till medwetande af deras blindhet. Calvin: Quum Christus suapte natura lux sit mundi, hoc accedentale est, quod ejus adventu quidam cœci fiunt. Videre eos dicit Christus, qui sub stulta sapientiæ fiducia se et alios fallentes

pro-

proprio sensu feruntur, vanasque suas imaginationes pro sapientia habent. Tales, simulatque apparet Christus in evangelii sui splendore, cœci fiunt: non modo, quia detegitur quæ prius in tenebris infidelitatis latebat eorum stultitia, sed quia, justa Dei vindicta in alteriores tenebras demersi, exiguum illud nescio quid lucis, quod illis erat residuum, amittunt.

V. 40. Phariseerne, som förstå meningen af Jesu ord, fråga Honom: Månne wi ock warda blinde? alldeles okunnige i de gudomliga tingen och, såsom andre, i behof af upplysning?

V. 41. Jesus swarar dem: Woren I blinde, medwetande af Eder blindhet, då haden I icke synd, så giorde det Eder icke straffbare, så skulle domen för förblindelse öfwer Eder icke fällas, emedan I då skullen söka ljus och lärdom; men nu sägen I: wi se, emedan I också uti edert högmod smickren Eder med en förment wishet, derföre blifwer Eder synd, så kunnen I icke hjelpas, så faller också öfwer Eder domen för förblindelse, så att I kommen i klaßen af dem, hwilka det sanna ljuset af gudomlig upplysning, för deras högmods skull, måste undanhållas och werkligen undanhålles, emedan de äro otillgänglige för all underwisning och upplysning af Jesus, och ofkicklige till Hans nåd. Ödmjukhet är grunden för all salighets winnande af Christus, d. w. s. en lefwande känsla deraf, huru allt, utan Honom, är otillräckligt till det ewiga lifwet; den som lefwer uti en sådan andlig fattigdom, honom tillhör himmelriket, ty för honom uppenbarar Christus sig i all sin herrlighet och i all sin magt. Gnomon: Si diceretis, coeci sumus, visum peteretis, et peccatum vestrum jam desiisset. Peccatum est etiam in intellectu: nam cæcitas visum afficit, et est synonymon peccati.

Tankegången i denna historia.

Den blindföddes botande, eller: Jesus är werldens ljus.

1. Jesus är werldens ljus, denna sanning igenkännes:
   a) v. 1—3. genom de upplysningar, Han meddelar oß om Guds afsigter med detta lifwets gåtlika och oförklarliga angelägenheter;
   b) v. 4. såsom werldens ljus har Han, likasom solen, en bestämd tid för sin jordiska werksamhet;
   c) v. 5. Han förklarar sig sjelf för werldens ljus;
   d) v. 6. 7. och bewisar sig såsom sådant genom den blindföddes botande;

2. Af de wittnesbörd, som för denna sanning skola afläggas v. 8—23.;
   a) sådane wittnesbörd äro nödwändiga, emedan många twifla på Jesu kraft v. 8. 9.;
   b) de skola afläggas af dem, som på sig erfarit Jesu magt och nåd v. 9. Det är jag v. 12.;
   c) de skola alltid wara färdige till sådant wittnesbörd inför hwar och en v. 13—15.;
   d) de skola, obekymrade derom, huru detsamma upptages, modigt betyga sanningen v. 16. 17.
   e) många låta af menniskofruktan afhålla sig ifrån ett öppet wittnesbörd v. 18—23.

3. För ett sådant wittnesbörd bör man äfwen wara beredd på att lida v. 24—34.;
   a) den mot Jesus fiendtliga werlden söker falska wittnesbörd mot Honom v. 24.;
   b) den hatar och försmädar sanningens ståndaktiga och trogna wänner v. 25—28.;
   c) den mißkänner uppsåtligen Jesu gudomliga sändning v. 29.;
   d) den föraktar de kraftigaste och owedersägligaste wittnesbörd om Jesu wärdighet och Hans persons helighet v. 30—33.;

e) den förföljer med wildt raseri sanningens wittnen v. 34.

4. Huru den barmhertige Jesus wårdar sig om dem, som för Hans skull måste lida v. 35—38.;
a) Han uppsöker de utaf werlden förskjutna v. 35.;
b) Han utforskar deras öfwertygelse v. 36.;
c) Han uppenbarar sig för dem i sin wärdighet såsom Guds Son v. 37.
d) Han blifwer i tron af dem med glädje antagen v. 38.

5. Huru man kommer till föreningen med Jesus, werldens ljus v. 39—41.;
a) ej alla komma till en sådan förening v. 39.;
b) att i ödmjukhet erkänna sin blindhet i andliga ting gör skicklig till en sådan förening v. 40. 41.;
c) högmodig inbillning om egen wishet utesluter ifrån densamma v. 41. men nu sägen I m. m.

14. Den blinde Bartimeus wid Jericho.

Matth. 20, 29—34. Marc. 10, 46—52. Luc. 18, 35—43.

Fullkomligt öfwerensstämmande i tid och ställe för detta underwerk, hänföra alla tre Evangelisterna detsamma till tiden för Jesu resa till sista Påskhögtiden i Jerusalem; endast deruti afwiker Matthei berättelse ifrån de öfriges, att han omtalar twenne blinde och antager, att deras botande först skett, då Jesus åter öfwergaf Jericho, medan de öfrige blott uppgifwa en blind, som, enligt Lucas, botades, innan Jesus kom till Jericho. Att samma historia af dem alla berättas, är omißkänneligt; kan hända att till den ene, af Marcus uttryckligen nämnde Bartimeus, ännu en annan blind sällade sig.

Marcus v. 46. Då Bar betyder son, så är Timei son ett namnet Bartimeus förklarande tillägg.

Luc. v. 36. 37. Sorlet af de förbiwandrande stora folkmaßorne föranlåter den blinde att fråga hwad som är på färde, och han får nu weta, att Jesus af Nazareth går förbi. Då wänder han sig, v. 38., bedjande till Honom, och kallar Honom Davids Son, hwarigenom han uttalar sin tro på Jesu Meßianska wärdighet.

Luc. v. 39. Oaktadt man hotar honom, allwarligen begärer, att han skall tiga, så låter han likwäl icke förwilla sig, och uppfylld af längtan att blifwa botad och af tillförsigt till Jesu magt och godhet fortfar han att anropa Honom. Calvin: Clamor vehementiæ affectus indicium fuit. Nam quum scirent cœci, se apud plerosque odiose loqui, quibus minime gratus erat Christi honor, metum superavit ardor desiderii, ut vocem libere nihilominus extollerent. Mirum est, Christi discipulos, qui officii et reverentiæ causa eum sequuntur, velle miseros a Christi gratia arcere, et quantum in se est viam obstruere ejus virtuti. Sed hoc plerumque fieri solet, ut major pars eorum, qui nomen Christi profitentur, ab ejus accessu nos potius impediat vel moretur, quam ad eum nos invitet. Constantia ergo opus est, quæ impedimenta omnia transcendat, imo quo plures obices ingerit Satan, eo magis ad studium precandi nos accendi convenit, sicuti videmus cœcos duplicasse suum clamorem.

Luc. v. 40. Jesus låter föra till sig den blinde; de, som werkställa det, intala den olycklige tröst Marc. v. 49.: war wid ett godt mod, statt upp, Han kallar dig; full af stor glädje öfwer denna barmhertighet och full af fast hopp derom, att han nu skulle blifwa hulpen, kastar han genast, Marc. v. 50., af sig den wida och långa öfwerrocken för att så mycket hastigare komma till sin räddare, och framträder inför Jesus.

Luc. v. 41. Marc. v. 51. Jesu fråga skall gifwa den blinde tillfälle att inför flere wittnen uttala sin tro, att inför dem betyga sin blindhet, och att utom twifwel

sätta underwerket såsom af Jesus förrättadt. Rabboni eller Rabbuni Joh. 20, 16. betyder: Min käre lärare. Calvin: Interrogat eos Christus non tam ipsorum privatim causa quam totius populi. Scimus enim, ut mundus Dei beneficia sine sensu devoret, nisi stimulis excitetur. Ergo Christus voce sua turbam adstantem ad observandum miraculum erigit.

Matth. v. 34. Då warkunnade sig Jesus, här skildras för oß Christi medlidande kärlek; alla de sinnesrörelser, som tillhöra den menskliga naturen, har wår Frälsare också känt, på samma sätt som wi känna dem, dock utan synd, så att aldrig något syndigt, såsom det hos oß så lätt händer och är nästan wanligt, inblandade sig i Hans känsla. Då Han ännu i dag, på herrlighetens tron, besitter den menskliga naturen, så kunne wi fördenskull sätta en så mycket innerligare förtröstan till Honom; ty wi wände oß med större tillförsigt till dem, som hafwa erfarit något dylikt med oß, än till sådane, för hwilka wår erfarenhet och wåra känslor äro främmande. Calvin: Exprimit Evangelista, non solum gratuita bonitate inductum fuisse Christum, ut illos sanaret, sed quia eorum malo condoluit. Metaphora σπλαγχνισθεὶς sumpta est a visceribus, in quibus residet humanitas et mutua compassio, quæ nos ad proximos juvandos incitat.

Luc. v. 42. Marc. v. 52. Äfwen här tillegnar Jesus tron hjelp, se Luc. 17, 19. N:o 2. Calvin: Fidei nomine non tantum fiducia recuperandi visus intelligitur, sed altior persuasio, quod cœcus hic Jesum agnoverat esse Messiam divinitus promissum. Non enim temere Christo nomen filii David cœcus imposuit, sed eum amplexus est, qualem ex divinis oraculis edoctus fuerat venturum. Hæc salus, cujus Christus meminit, non restringitur ad externam sanitatem, sed sanam quoque salvamque animam comprehendit.

Luc. V. 43. Af tacksamhet följer den blinde Jesus, om det war för alltid, såsom lärjunge och anhängare, säges icke; af tacksamhet prisar han Gud, och folket, såsom wittne till detta underwerk, förenar sig med honom till samma lof. På detta sätt skole wi, af andras exempel, låta uppmuntra oß till det goda, samt tacka Gud, ej blott för de oß bewisade wälgerningar, utan också i en deltagande glädje prisa Honom, när Han wälsignar andra.

Luther Haus-P. 2, 127.: I den blinde lärer oß Evangelisten en ganska god tiggarekonst, att man nemligen skall lära sig inför Gud ifrigt begära, och icke sky eller skämmas för att bedja af Honom, eller dermed återwända, utan oupphörligt fortfara. Ty den, som är rädd, låter snart afwisa sig och duger icke till att tigga. Man måste här lägga bort blygseln och tänka, att wår Herre Gud will hafwa det så, att wi skole ifrigt begära och dermed hålla ut. Ty det är Hans lust och ära att gifwa mycket, och det behagar Honom wäl, att man af Honom tillförser sig mycket godt och derom beder Honom, äfwensom det är wårt stora behof. Derföre skall man ju likaså gerna göra det, som Han gerna ser det.

Luther Kirchen-P. 11, 100.: Uti historien om den blinde se wi också de twå ting tydligt och klart framlysa: hos Christus kärlek till den blinde och hos den blinde tro på Christus, och wi wilje i korthet betrakta den blindes tro. För det första hörer han sägas om Christus, att Han förbigick, och att Han wore en god man, som hjelper hwar och en, som blott will anropa honom. Derigenom att han fått höra sådant, hade hans tro och tillförsigt till Christus tilltagit, så att han icke twiflade derpå, att Han också skulle hjelpa honom. — Till följe af sin tro åkallar han äfwen och beder Rom. 10, 13. 14. — Tillika bekänner han frimodigt Christus, och rädes för ingen, hans behof förer honom derhän, att han icke frågar efter andra. — Wi-

dare kämpar han icke blott med sitt samwete, som utan twifwel har rört honom, att han ej wore sådant wärdig, utan också med dem, som hotade honom och befallde honom tiga; ty der tron är i gång, der gäller ock att kämpa och strida. Widare står han fast, framtränger och winner, låter icke hela werlden, icke en gång sitt eget samwete, rycka sig ifrån sin tillförsigt. Derigenom erhåller han det, hwarom han beder. — Sedan följer han Christus, det will säga, han går på kärlekens och korsets wäg, på hwilken Christus går, utöfwar rättskaffens gerningar och förhåller sig i allt rättligen. Jemwäl prisar han Gud, och gifwer det rättskaffens offer, som Gud behagar Ps. 50, 23. — Ändtligen åstadkommer han, att många andra, jemte honom, också prisa Gud; ty en Christen är nyttig och till bättring för hwar och en, samt tillika Gudi till pris och ära på jorden. — Slutligen se wi, huru Christus med ord och gerningar uppmuntrar oß till tron.

Då denna händelse tilldrog sig under Jesu wandring till Jerusalem, hwarest Han wille lida och dö, och hwarom Han så nyß tydligt och klart talat till sina lärjungar, fastän utan att af deße blifwa förstådd Luc. v. 34.: så kan man wäl, på ett andligt sätt, tyda hela berättelsen om denne blinde. Blott med förnuftets naturliga ljus är man fullkomligt blind, och kan icke känna de stora och saliggörande ändamålen och nödwändigheten af Christi lidande; dertill fordras den högre upplysning ofwanifrån, hwilken Christus oß gifwer; Han öppnar wåra andliga ögon, så att wi, i Hans död, se Fadrens kärleksråd, storheten af Hans kärlek, det enda sanna och nödwändiga offret till wår återlösning och benådning, samt medlet till hans förherrligande. Om wi troget bedja om upplysning, så blifwa wi ändtligen bönhörde, och ljuset uppgår för oß i wårt naturliga mörker, så att wi förstå kraften och nyttan af Jesu Christi lidande och död. Luther Kirchen-P. 11, 102.: Denne blinde betecknar den andligen blinde, hwil-

ken är hwar och en af Adam född menniska, som hwarken ser eller känner Guds rike; men det är en nåd, att hon känner och erkänner sin blindhet, och gerna wille wara fri ifrån densamma. Deße äro de sannt botfärdige syndare, som känna sina brister och sucka efter nåd.

Tankegången i denna historia.

Beder, och Eder skall warda gifwet!

1. Beder!
   a) Nödwändigheten att bedja ligger uti wårt elända och hjelpbehöfwande tillstånd v. 35.;
   b) Jesu närwaro gifwer anledning till bönen v. 36. 37.;
   c) den ställes till den rätte hjelparen v. 38.;
   d) deß innehåll är förbarmande och hjelp v. 38.;
   e) till sin beskaffenhet är den allwarlig och enträgen v. 39.
2. Och Eder skall warda gifwet!
   a) Bönhörelsens begynnelse skildras v. 40.;
   b) sjelfwa bönhörelsen omtalas v. 41. 42.;
   c) deß frukt bewisad på den bedjande och på wittnena till hjelpen v. 43.

15. Mannen med den bortwisnade handen.

Matth. 12, 9—21. Marc. 3, 1—6. Luc. 6, 6—11.

Denna händelse bör hänföras till tiden efter Purimhögtidens slut, då Jesus antingen ännu war stadd på återresan till Galileen, eller redan kommit dit. Sedan Mattheus v. 1—8. anfört en stridsfråga om rätta firandet af Sabbaten, samt huru Jesus wederlagt den

Hans

Hans lärjungar gjorde förebråelsen för ohelgande af Sabbaten, alldenstund Han uttydde andliga meningen af detta bud och tillika förklarade, att Han sjelf, Menniskones Son, Jesus Meßias, är en Herre deßlikes ock öfwer Sabbaten, så följer, i denna historia om underwerk, en berättelse om ett, samma föremål rörande, factum, som har ganska mycken likhet med den wattusigtiges på Sabbaten förrättade botande Luc. 14, 1—6. (N:o 10), ty här, likasom der, uppenbarar sig Jesus såsom Herre öfwer Sabbaten.

Marc. v. 2. **Och de waktade på Honom,** se Luc. 14, 1.

Luc. v. 8. **Jesus förstår deras tankar,** Han är en hjertransakare, och behöfwer icke, att någon för Honom wittnar om menniskan, ty Han känner dem alla Joh. 2, 24. 25. Hwad Mattheus omtalar, såsom en fråga af Jesu fiender v. 10., är, enligt Marc. och Luc., Jesu egen fråga till dem. Calvin: Matthæus clarius exprimit, verbis quoque fuisse lacessitum. Interea videmus, hoc hypocritis solenne esse, umbratilem tantum legis justitiam sectari: et quemadmodum vulgo loquuntur, magis insistere in forma, quam in substantia. Primum ergo hinc discamus, puras mentes et omni maligno affectu vacuas afferre, ubi ferendum est de re aliqua judicium. Monemur etiam, cavendum esse, ne, ceremoniis tribuendo plus quam par est, quæ longe pluris sunt coram Deo, et quæ præcipua legis Christus alibi vocat Matth. 23, 23. effluere sinamus.

Luc. v. 8. Marc. v. 3. Jesus befaller mannen med den bortwisnade handen att framträda; Han will icke i hemlighet förrätta underwerket, Han känner icke menniskofruktan; den, i allas åsyn förrättade, underbara gerningen skall så mycket mer komma Hans motståndares kärlekslöshet på skam, och dertill tjena också de ord, som Herren sade Marc. v. 4.: **Hwilketdera är lof=**

ligt, göra wäl om Sabbaten, eller göra illa? Hjelpa lifwet, eller dräpa? På denna fråga gifwa de icke något swar, för att ej blifwa nödsakade till att wittna mot sig sjelfwe, och att derjemte medgifwa Herren rättigheten till kärlekswerket. Luther. Walch 7, 228. Medelst denna fråga beröfwar Han dem bifall och högaktning hos folket, men befriar sig ifrån tadel, samt tillwinner sig sjelf bifall och högaktning genom sin alldeles gudomliga wishet. Der stå de, såsom piplekare, som hafwa förstört dansen. Ty numera beundrade folket Christum, och det föraktade deremot deße, som likwäl sökte motsatsen. Lavater: Hwartill är Sabbaten anbefalld? Till att plåga menniskan? Till att göra henne till slaf? Nej. Till hennes bästa, hennes hwila och hennes glädje. Detta anbefallande är medel, icke ändamål. Att göra medlet till ändamål är den största och wanligaste af alla dårskaper. Ingen lag är menniskorna gifwen, som icke skall wara medel till lycksalighet. Wore det annorlunda, så wore det icke wisheten och godheten, som gifwit den, utan twång och tyranni. Menniskan, menniskans wälfärd är ändamålet med alla wisa och goda menskliga lagar, huru mycket mer då med alla gudomliga! Den, som icke känner denna ande uti alla gudomliga lagar, skall alltid famla i wantron och slafwiskt wäsende. Det war en hufwudaffigt hos wår Herre att för bokstafwens slaf uppenbara den gudomliga lagens anda. Så låtom oß helga söndagen, såsom Christus helgade Sabbaten. Han, som kallades Sabbatens ohelgare hos oupplyste, känslolöse, ifrån mensklighet så widt skiljde menniskor, war i Guds ögon den, som wärdigast helgade Sabbaten. Han werkade det goda, såsom Hans ewige Fader werkar. Och till slut ännu en ifrån forntiden oß öfwerlemnad historia om Jesus. Jesus träffade på en menniska, som arbetade på Sabbaten! Salig är du, sade Han till honom, om du wet hwad du gör, och fördömd, om du icke wet det! — — Den, som handlar emot lagens

bokstaf, utan att känna andan, ändamålet med lagen, är en straffbar öfwerträdare. Men den, som tillfyllestgör deß anda och ändamål, då han afwiker ifrån bokstafwen, är wis och dygdig.

Marc. v. 5. Att de närwarande Skriftlärde och Phariseer äro så förstockade, att de icke kunna besluta sig till ett öppet wittnesbörd om det, som de sjelfwe måste erkänna såsom sannt och rätt, samt att de, sanningen till trots, tiga, uppfyller Jesu heliga hjerta, som så gerna will rädda och saliggöra, med djup bedröfwelse öfwer deras hjertans blindhet, ty en sådan sinnesförfattning, som här wisar sig för Jesus, är otillgänglig för all hjelp och räddning, den will icke weta af någon hjelpare, utan drager sig hårdnackadt undan sanningens magt tillbaka in i sig sjelf. Det, som uppfyller Jesu heliga hjerta, uppenbarar sig i Hans blick och min, Hans yttre är själens spegel, af förställning wet Han intet. Också den kärleksfulle, Fadrens beläte, hwilken är kärleken, wredgas, wisar en helig wrede mot synden; lika stor, som Hans barmhertighet är emot ångerfulla och botfärdiga syndare, så är Hans helighet emot allt ogudaktigt wäsende; detta är en allwarlig warning att icke synda på nåden. Calvin: Christus intuitus est eos cum iracundia: merito enim tam impiæ contumaciæ irasci debuit. Atque ut sciamus, justam et sanctam iram fuisse, inde ortam esse dicit Marcus, quod super cæcitate cordis eorum condolesceret. Primum ergo tristis est Christus, quod homines in lege Dei exercitati tam crasse cœcutiant. Sed quia eos excœcabat malitia, simul cum dolore iracundiam concipit. Hæc vera est zeli moderatio, quum de hominum impiorum exitio sumus anxii, et contra impietatem excandescimus. Quemadmodum autem hic locus testatur, Christum ab humanis passionibus non fuisse immunem, ita hinc colligimus, passiones ipsas per se non esse vitiosas, modo absit intemperies. Nos quia

propter corruptam naturam modum non tenemus, nunquam sine peccato irascimur, etiam justas ob causas: Christi alia fuit ratio, in quo non solum viguit naturæ integritas, sed obsolutum justitiæ exemplar enituit. Petendus ergo nobis est e cœlo Dei Spiritus, qui excessus nostros corrigat.

Matth. v. 13. Jesus befaller mannen att räcka ut handen, han gör det, och den blifwer lika frisk, som hans andra hand. Denne mans lydnad härleder sig ifrån hans tro, i kraft af tron litar han blott på Jesu ord, tänker han icke på sin oförmögenhet, icke på sin hands styfhet, han will lyda och han kan det, ty Jesus gifwer honom förmågan. På det sättet tillfaller wår wilje kraften att fullborda, så snart wi, i tron på Jesum och Hans ord, alfwarligen göre oß färdige till att underkasta oß Hans wilje.

Matth. v. 14. Så stor är ondskan och grymheten hos Jesu fiender, att de, i ställe för att af Hans stora kärlek och af Hans beundranswärda magt röras och hänryckas, göra mordanslag på Hans lif, och i den afsigt till och med förena sig med Herodis tjenare Marc. v. 6.; i fiendskapen mot Jesus blifwa ofta äfwen de ett och wänner, som annars äro tände af bittert hat till hwarandra Luc. 23, 12. Deras tänkesätt är så mycket nesligare, som den gudomliga wisheten i Christi ord öfwerwunnit dem, och kraften af Hans underwerk innerligt öfwertygat dem, alldenstund de se en gerning, som de icke kunna förneka. Calvin: En, quam pertinax furor reprobos ad resistendum Deo impellat. Sed ita accidere necesse est, quoties huc prorupit hominum malitia, ut exstinctum cupiant quicquid adversum est eorum libidini, quamvis ex Deo sit. Consilium captarunt cum Herodianis, quos tamen pessime oderant. Nam quum videri vellent publicæ libertatis custodes ac vindices, necesse erat, ut capitale dissidium ex professo cum tyranni ministris excercerent: prævalet tamen furiosum Christi odium,

ut non modo cum alienis conspirent, sed familiariter se insinuent in eorum gratiam, a quorum congressu alias abhorrent. Ita nullæ inimicitiæ obstant, quominus manum porrigant alii aliis ad oppugnandam Dei veritatem.

V. 15—17. Att Jesus här undwek sina fiender, icke af menniskofruktan, utan emedan Han wißte, att Hans stund ännu icke war kommen, hwilken Han sedermera friwilligt och af lydnad för Fadren gick till mötes Cap. 20, 17—19., och att Han hotade, allwarligen antydde de af Honom botade sjuke, äfwensom det derwid närwarande folket, att de icke skulle uppenbara Honom, icke göra Hans wistelseort bekant, likaledes icke af feg räddhåga — detta, säger Mattheus, skall hafwa skett v. 17., på det att en Esaias' utsaga måtte uppfyllas, i hwilken Meßias skildras. Den af Profeten, Cap. 42, 1. ff., gjorda karaktersskildring öfwer Messias motswarar fullkomligt Jesu sinne, hwilket på detta ställe uppenbarar sig i hela Hans förfarande. Man finner icke hos Jesus, att Han will wäcka uppseende af fåfänga och egenkärlek, eller söka egen ära, icke denna anspråksfulla werksamhet, som jagar efter menniskors bifall, eller någon sinnesöfwerilning, utan en stilla och anspråkslös werksamhet, ett ömt och skonande wäsende utmärker Honom, och detta allt af innerlig kärlek och uppriktig wälwilja för menniskobarnen. Lika mycket som Hans utomordentliga gerningar, så gjorde ock det sätt, hwarpå Han werkade, att man tydligen igenkände Honom wara Guds sändebud och Meßias; den oskuld och kärlek, den ödmjukhet och anspråkslöshet, den ömma skonsamhet, som Han öfwerallt wisade, detta uppenbarade herrligheten af det gudomliga i Hans sinne. I samma anda och på samma sätt, som Han werkat, så skola ock de werka, som Honom tillhöra. Men ser man på werldens sätt att tänka och handla, och gifwer man akt derpå, huru mycket endast är beräknadt på att synas, på att wisa sig, på bifall, beröm och ära inför menniskor,

så måste man beklaga, att Christi anda saknas hos så många af Hans lärjungar. Luther Walch 7, 231.: Christus wille icke kifwas med de otrogne, eller wedergälla bannor med bannor, utan hwarest Han icke waun något gehör, sedan Han betygat sanningen, så gaf Han wika, och trätte icke med skrymtarne, hwilka äro mångordiga och högt upphäfwa sin röst, samt gerna träta. Wizenmann S. 209.: Jesus gick dädan, och detta tillkännagifwer, att Hans afsigt alldeles icke war att, efter eget tycke, blifwa en martyr för sanningen. Så länge Han kunde undwika, undwek Han, fastän Han wißte, att brudgummen skulle borttagas. Så eftergifwet och ödmjukt (som i det följande utmärkes) war den man sinnad, så utan all anstrykning af swärmeri handlade Han, som med den ädlaste frimodighet, till Phariseernes förargelse kort förut bekänt sanningen. Calvin: Matthæus intelligit, in hac quoque parte (quod Christus rumores de sua virtute cum magno strepitu vulgari prohibuit,) editum fuisse ejus mansuetudinis specimen, quæ apud Es. in persona Messiæ depingitur. Virtutes illæ, quas inter paucos editas magnifice jactari noluit Christus, cœlum et terram concutere poterant. Ergo non vulgari documento ostendit, quam procul abesset ab ostentatione et pompa mundi. Matthæus hac circumstantia monstrare voluit, non ideo minoris æstimandam esse divinitatis Christi gloriam, quod sub infirmitatis specie apparuit.

V. 18. I sitt förhållande till Gud skildras Meßias såsom tjenare (παῖς betyder eljest goße, barn,) och såsom Guds käraste och utwalde, till hwilken Gud hafwer ett godt behag, likasom detsamma om Jesus äfwen blifwit uttryckligen förkunnadt, så wäl wid Hans dop Matth. 3, 17. som ock wid förklaringen Cap. 17, 5. Ju mera wi nu, uti föreningen med Jesus, blifwa Honom like, så att Hans beläte, efter hwilket wi skola förklaras, strålar tillbaka från oß: desto behagligare äro

wi för Gud, i så mycket rikare mått hwilar öfwer oß Hans goda behag; och ju mindre likhet med Christus hos oß finnes, i lika grad äro wi ännu icke sådane, som Gud will hafwa oß. Luther Walch 7, 232.: Tjenare är här ett offentligt namn, som betecknar en offentlig person och ett offentligt embete; Christus har således icke kommit utan kallelse, såsom tjufwar och mördare Joh. 10, 8. Min tjenare, detta gifwer Christus den herrliga äran, att oftridigt wara Guds sändebud, hwilket man på gudomlig befallning måste höra. Och likasom konungar och furstar pläga gifwa sina fullmägtige ett kreditiv, det will säga en skrift, hwarigenom de skola bestyrka deras beskickning: så är här Esaias Christi wittne, hwilket för Honom utfärdade kreditivet, alldenstund han wittnar om Hans sändning. Den jag utwalt hafwer, genom deßa ord föredrages Christus framför alla Guds sändebud, jemwäl framför Moses. Min käraste, i hwilken m. m. allenast i detta sändebuds lära och gerning hafwer Gud sitt goda behag, ty genom Honom tillwägabringas det, hwari Gud hafwer ett godt behag, nemligen syndernas förlåtelse, seger öfwer döden, hjertats frid, lif och salighet, Guds ära och menniskokärlek m. m. Menken: Min käraste, detta är summan af Fadrens wittnesbörd om Sonen. Allt Guds wälbehag hwilar öfwer Honom; Han är det enda och ewiga föremålet för all Guds kärlek, och den, som blifwer delaktig af Guds kärlek och wälbehag, blifwer det endast genom Honom (Luc. 1, 14. Eph. 1, 6. Matth. 3, 17. 2 Petr. 1, 16—18.) Calvin: Quo nos ad arbitrium suum astringat Deus, quasi digito ostendit, quem missurus est: atque huc pertinet demonstrationis nota, ecce! Per excellentiam Christus vocatur servus, non tanquam unus quilibet ex vulgo, sed cui Deus redimendæ ecclesiæ partes et munus injunxit. Quem elegi, sequitur ergo, fas non esse hominibus ipsum respuere, quia in Deum contumeliosi et sacrilegi essent. In quo sibi bene

complacuit anima mea, etsi cujusque nostrum vocatio a gratuito Dei favore, tanquam unico fonte manat, hoc tamen singulare est in Christo, quod in ejus persona totam ecclesiam amore suo complectitur Deus Pater. Nam quum natura inimici Dei simus omnes, nunquam ad nos perveniet ejus amor, nisi a capite primum incipiat.

Jag skall sätta min Anda på Honom, härigenom göres Återlösaren skicklig till det stora, Honom uppdragna werk; Luther Walch 7, 236.: Anden skall gifwas Honom och skall leda Honom, så att Han gör och talar allt efter Andans ledning och ingifwelse, och det har icke blott afseende på wetandet, utan ocksä på modet, att Christus skall med behjertenhet angripa werket, med lära och gerning bana sig wäg fram och icke rädas för någon fara. Menken: Han hade Andan icke såsom en, som af densamma sjelf är upplyst och upplifwad, utan som ock kunde och skulle föra, gifwa och meddela den åt andra Joh. 5, 26. — — Christi werk antydas i de orden: Han skall förkunna hedningarna domen, således skall Återlösarens werksamhet icke blott sträcka sig till Israel, utan till alla folk, till hela det syndiga, hjelplösa och hjelpbehöfwande menniskoslägtet, öfwerallt skall Han ur den för handen warande oordningen af ett gudlöst wäsende och syndaförwirring tillwägabringa ett med ordning enligt, och efter Guds wilja inrättadt tillstånd och detta war det himmelska rike, i hwilket rättfärdighet bo skulle, det stiftades, widmagthölls och befrämjades genom Evangelii nådefulla predikan om syndernas förlåtelse, men då obotfärdige och otrogne föraktade denna predikan, så förkunnades dem tillika straff och förderf; och emedan somlige wände sig till Återlösaren, och andra enträget förkastade Honom, så nedkallade detta ännu en annan dom, nemligen ett stort åtskiljande af menniskorne Matth. 25, 31—46., sådant det redan på Golgatha wisade sig Luc. 23, 39—43.

Lu=

Luther Walch 7, 237.: Han skall förkunna rätt för folken på hela jorden, det will säga, Han skall wara en lärare för hela jordklotet, äfwen underwisa hedningarne i den sanna trosläran, öfwerallt herrska genom ord och tro, samt af alla hedningar samla sina trogna. Menken: Synden fruktar för straff, Guds helighet will bereda hjelp emot synden, syndarens räddning och återställande ifrån synden till rättfärdighet. Syndens fördömelse och syndarens nåd, och dertillmed hjelp till rättfärdighet, detta är den dom, hwilken Herren kommit i werlden att utföra.

V. 19. Meßias' art och sätt att werka skildras: Widt skiljd ifrån allt sökt prunkande, utan att twista af begär att få rätt och af fåfänga, utan sinnes-öfwerilning skall Han utöfwa en stilla och anspråkslös werksamhet. Calvin: Summa est, non fore tumultuosum Christi adventum, quia regio apparatu splendoreque carebit: mox tamen subjicitur, id in hominum salutem fore, ut amabilis sit ista mansvetudo, quæ passim in mundo spernitur. — Jam vero Christi exemplo omnibus ejus ministris præscribitur, qualiter se gerere debeant. Luther Walch 7, 238.: Han will afmåla Christus såsom en fredälskande, stilla man, som sökte att undwika allt owäsende, oroliget och upplopp af det ursinniga och förbittrade folket. Så skola ock wi icke inlåta oß i någon ordwexling med de trätsjuka, ty de blifwa derigenom icke förbättrade, utan desto mer uppretade, ty de söka icke sanningen, utan att winna ära och seger Joh. 5, 44.

V. 20. En kroßad, sönderbruten rörstaf måste man mycket försigtigt och warsamt handtera, om han icke skall alldeles gå sönder, och om en ännu blott rökande weke icke skall helt och hållet slockna, så måste hwarje häftig och wåldsam rörelse undwikas. Med de bildliga uttrycken af ett kroßadt rör och en rökande weke bör man förstå de olika själatillstånden; om ett hjerta

är på det djupaste förödmjukadt utaf den lefwande känslan och det smärtande medwetandet af sin syndighet, om det, för sina stora och många synders skull, anser sig owärdigt all gudomlig nåd, och mißtröstar om möjligheten, att nåd ännu kan wederfaras detsamma, om ett sådant i en uppriktig ånger och sorg, efter Guds sinne, försänkt hjerta icke skall alldeles brista, bringas till förtwiflan, och den lilla trosgnistan af det gudomliga lif, som ännu deri finnes, icke skall helt och hållet utsläckas: så måste den, som will åtaga sig omsorgen för detsamma, förfara med synnerlig ömhet och mycken skonsamhet; all hårdhet och kärlekslöshet skulle endast skadligt, ja förderfligt inwerka; det erfordras således en rikedom af kärlek, en fullhet af barmhertighet, för att styrka swagheten hos sådane själar, för att i glad tillförsigt förwandla deras mißtröstan och till ny kraft uppwäcka det bortdöende troslifwet. En sådan fullhet af nåd egde Frälsaren Jesus Christus, och i sin wishet förstod Han, hwilket förfarande, i hwarje särskildt fall, war det rätta. Hans förfarande med de botfärdige syndarne, med den borttagne Matth. 9, 1. ff., med den stora synderskan Luc. 7, 30. ff., och oräkneliga andra exempel bewisa det kärleksfulla öfwerseendet hos den medlidande och barmhertige Öfwerstepresten. Annorlunda måste Han wißerligen tala och har också werkligen talat till de obotfärdige och förstockade Matth. 23., likwäl war det äfwen här, såsom der, samma kärlek, som uppfyllde Honom, och som aldrig will något annat, än syndares frälsning. Menken: Huru swag, huru eländig, huru syndig och förderfwad en menniskas själ än måtte wara, så hade Christus, om blott ännu en wanmägtig längtan och suckan af det sanna behofwet utaf hjelp och bättring i den fanns öfrig, nog wishet och kärlek att på det ömmaste wårda sig om densamma, trösta, upplysa och hjelpa den, så att den måtte återfinna den förlorade wägen till Gud, till lif och salighet. För Honom war icke någon förlorad, som ej gaf sig sjelf förlorad. Luther

Walch 7, 244.: Den öfwer måttan sköna målningen af Christus beprydes med de behagligaste figurer, i den afsigt, att trösten af Honom må blifwa rigtigt fullkomlig, jemf. Matth. 11, 5. 28. J deßa ord ligger den figur, som man kallar tapinosis eller emphasis, ty den säger mindre, än den betecknar, och betyder så mycket som: Den rökande weken skall Han starkt antända, och göra fast eller stark. Så afmålas Christus här skönt såsom en Konung för de fattige, betungade, elända, förkroßade och förskräckte. Ty om Honom bryr sig icke något rör, förr än det är kroßadt, och ingen weke hafwer åstundan efter Honom, förr än den röker Matth. 9, 12. 13.

Till deß Han utförer domen till en seger, denna Frälsarens kärleksfulla werksamhet skall icke förfela sitt ändamål, Han skall så länge fortsätta den, till deß Han fört sin rätt och lag till ett segerrikt öfwerwälde. Calvin: Loquutio, qua usus est Matthæus, valde emphatica est: ut sciamus, non sine magno certamine et conatu constitui in mundo justitiam. Nam diabolus quascunque potest difficultates ingerit, ut illa non nisi luctando erumpat, idque confirmat nomen victoriæ, quæ non nisi pugnando acquiritur. Luther Walch 7, 249.: Christus warder, genom deßa ord, prisad såsom den Frälsare, hwilken allena skall tillfylleßtgöra lagen för alla andra, borttaga synderna, wreden och döden. Dom är här namnet på en sak, det will säga, att den betyder rättfärdighet eller en rättfärdig sak, icke allenast ordet eller läran: Han skall likwäl en gång bringa det till rätta, och att det rätta skall wara rätt, enligt med sanningen, icke på ett diktadt eller hycklande sätt.

Slutliga följden af en sådan werksamhet skall wara den, att hedningarne, alla folkslag, en gång skola sätta sitt hela hopp till Honom allena, såsom den ende Frälsaren. Luther Walch 7, 252.: Här beskrifwes

sjelfwa rättfärdigheten tydligare, nemligen att den består i hopp eller förtröstan till Honom. Hedningarne skola wänta på Christi lag, som är trons, hafwa en åstundan derefter, samt med ett stort hjertats begär emottaga den, och hjertligt omfatta den. Menken: Sanningen segrade genom kärlek och ödmjukhet. En stor del af Israel förkastade den i tjenareskepnad sig uppenbarande Frälsaren och Återlösaren, men folken upptogo Honom och böjde sig för Hans namn, såsom för den enfödde Guds Sons namn, hwilken är werldens Frälsare. Just uti sin aldradjupaste förnedring, såsom den korsfäste, har Han blifwit werldens frälsning och föremålet för folkslagens dyrkan.

Den obeskrifligt kärleksfulla karakteren och den oförlikneliga wisheten hos werldens Frälsare skildras här; deßa hafwa äfwen Hans motståndare känt sig nödsakade att medgifwa och tillerkänna Honom; de prisa ju Honom såsom ideal för all sedlig fullkomlighet, såsom mönster af den högsta älskwärdhet och wishet. Men när just de, som detta göra, förneka Frälsarens gudomliga wärdighet, att Han är Guds enfödde Son och förstfödd för all kreatur, hwilket Jesus likwäl owedersägligen, enligt den Heliga Skrift, förklarade sig wara: så träda de i en uppenbar motsägelse mot sig sjelfwe och sitt påstående, ty om Jesus af Nazareth icke werkligen är den, hwilken Han förklarat sig wara, så war Han antingen en swärmare, som icke förstod att rätt bedöma sig, eller war Han uppblåst af en omätlig, gränslös egenkärlek, eller har Han förmätet och uppsåtligt welat bedraga andra på sig, på sin wärdighet och bestämmelse, och är detta fallet, så kan Han omöjligen wara det ideal af sedlighet, för hwilket de wilja låta Honom allena gälla. Men att alla deßa ställen, hwarest Frälsaren kallar sig Guds Son, werkligen böra tagas i en wida högre mening, än att de endast utmärka Hans bestämmelse såsom Meßias, synes alldeles tydligt utaf ett fördomsfritt betraktande af deßa ställen.

Tankegången i denna historia.

Menniskones Son är en Herre, deslikes ock öfwer Sabbaten.

(Matth. 12, 8.)

Att Jesus, menniskones Son, också är en Herre öfwer Sabbaten, bewisar Han:

1. derigenom att Han lärer oß rätt förstå budordet om Sabbaten;
   a) en sådan underwisning är nödwändig, emedan mycket mißförstånd om detta bud är rådande v. 9, 10.;
   b) innehållet af Hans underwisning är det, att nödfalls- och kärlekswerk äro tillåtna v. 11. 12.
2. derigenom att Han bewisade kärleksfull och mägtig hjelp;
   a) Han hjelper werkligen den elända menniskan v. 13.
   b) och rädes derwid icke för illa sinnade motståndares hat och ondska v. 14.

16. Den döfstumme.

Marc. 7, 31—37.

Denna händelse har tilldragit sig emellan Purim- och Löfhyddohögtiden, wid den tid Jesus werkade i Galileen och de angränsande länderne.

V. 32. Deßa menniskors handling förutsätter tro på Jesus, och denna åter kunskap om Honom. Luther Kirch-P. 13, 295.: Wi se, att många hafwa, såsom för deras eget behof, åtagit sig omsorgen för den arma mannen, och fört honom fram för Jesum, på det att han skulle blifwa hulpen. Härigenom föres wår uppmärksamhet på twå ting, tro och kärlek. Tron, att de

tillförne hört talas om Herren, att Han wore god och barmhertig, och hjelpte alla dem, som kommo till Honom; kärleken, att de gå dit, och wårda sig om den fattiga mannen, endast till hans egen nytta 1 Cor. 13, 5. Phil. 2, 4., de tänka blott derpå, huru hjelp må kunna wederfaras den arme och söka ingen lön, utan göra det utan all wedergällning. Således skole wi ock med rätta göra; i annat fall, så äro wi icke Christne. Fatter fördenskull wäl, huru kärleken här afmålas, att den åtager sig en främmande omsorg. — Widare talar Luther derom, huru den främmande tron hjelper oß, emedan här den döfstumme, genom andras tro, blifwit hulpen, och säger S. 297.: Märk wäl detta, att man aldrig kan blifwa salig genom en främmande tro, men det kan wäl hända, att man, genom en annans tro, kan komma till en egen tro. Likaledes tjena mig främmande werk dertill, att jag genom dem kommer till egna werk. Utan att du ur Guds godhet och barmhertighet sjelf hemtar en egen tro, blifwer du icke salig. Sålunda måste det tillgå, eljest hjelper icke någon annans tro eller werk, icke eller Christus, som likwäl är en Frälsare för hela werlden; Hans godhet, Hans hjelp båtar dig alldeles icke, utan att du tror derpå och derigenom upplyses Matth. 25, 8. 9.

V. 33. Då tog Han honom affides ut ifrån folket, på det att denne döfstumme allenast och odeladt måtte rigta sin hela uppmärksamhet på Honom, sin hjelpare. Detta, och allt hwad Herren utomdeß här med yttre åtbörder werkade, skedde säkert med uttryck af den största wänlighet och af den ömmaste wälwilja, på det att denne olycklige skulle fatta ett innerligt förtroende till Honom, och wänta sig allt godt af Honom. Likasom Herren tog denne man affides ut ifrån folket, så är hwar och en alltid och öfwerallt ett alldeles särskildt föremål för Hans nådiga omsorg och aldrasynnerligaste skickelse; utan Honom faller intet hår af wårt hufwud; Han har räknat alla wåra hufwudhår. Ge-

nom samwetets röst, genom glädje och smärta, genom den erfarenhet om sig sjelf, i hwilken hwar och en kommer, tager Herren ännu i dag hwar och en alldeles afsides för sig, för att draga hwarje hjerta till sig. Och detta bewisar just Guds försyn i all deß herrlighet, att så wäl det lilla och enskilta, som det stora och hela är föremål för deß uppmärksamhet. — När Frälsaren will hjelpa en själ, så söker Han att först skilja den ifrån den stora hopen af menniskor, och den, som will finna sin salighet hos Jesus, måste öfwergifwa werlden, och undan synden gå med Christus allena.

Och satte sina finger i hans öron, för att tillkännagifwa för den döfstumme och wäcka förhoppningen hos honom, att han här skulle blifwa hulpen; och för samma ändamål tog Han ock på hans tunga. Calvin: Linguæ sputum aspergens notare voluit, loquendi facultatem a se uno transfundi, digitum in auriculas mittens docuit, proprium esse suum munus surdas aures quasi perforare. Sufficiet igitur hoc unum sobriis lectoribus nos a Christo loquelam et auditum precario habere, quatenus vim suam linguis nostris inspirat, et digitis penetrat in aures nostras. Quod seorsum a turba surdum removet, partim eo consilio facit, ut rudibus et nondum satis idoneis testibus eminus spectandam præbeat Deitatis suæ gloriam, partim ut precandi ardorem liberius effundat. Nec dubium est, quin sputum ex ore suo transfundens in os illius et digitos auribus inserens eundem humanitatis affectum testari et exprimere voluerit.

V. 34. Och såg upp i himmelen, suckade, Jesu mot himmelen rigtade blick skall föranlåta den döfstumme, till att också upplyfta öga och hjerta ditåt, hwarifrån hjelp och nåd, genom Jesum, skola tilldelas honom. Således wisar sig äfwen här, att Jesus icke sökte sin ära, utan att Han gjorde allt till Fadrens förherrligande. Emedan Han här har att göra med en döf,

så suckar Han blott, med en bönsuck blickar Han upp till Fadren, och sedan säger Han sitt Hepheta, det är sagt: Upplät dig! Calvin: Quod suspexit in cœlum ac ingemuit, signum fuit vehementis affectus: unde perspicitur, quam singularis fuerit ejus amor erga homines. — Interea sibi summum imperium esse demonstrat corrigendis omnibus vitiis et reddendæ sanitati, quum simpliciter jubet linguam et aures aperiri: neque enim temere Marcus chaldaicam hanc vocem εφφαθά posuit, sed ut testis esset divinæ Christi potentiæ. Luther Kirchen-P. 13, 308.: Men Christus tager synnerligen de twenne lemmar i besittning, öron och tunga, ty Christi rike är grundadt på ordet, som man eljest, utom genom deßa twenne lemmar, öron och tunga, hwarken kan fatta eller begripa, och herrskar i menniskornas hjertan endast genom ordet och tron. Öronen fatta ordet och hjertat tror det; men tungan talar och bekänner det, såsom hjertat tror. — S. 311.: Och fastän här icke är uttryckt, hwad det warit för suckan, ty man kan icke eller skrifwa det, såsom S:t Paulus Rom. 8, 26. säger, så likwäl we dem, som göra en sådan skada, och ringa akta denna suckan.

V. 35. Likasom Christus här gifwer förmågan att i lekamligt hänseende höra och tala, så gör Han ännu alltid i andligt hänseende; Han öppnar wåra öron, så att wi rätt förnimma Hans ord 1 Cor. 2, 14., och lärer oß att också redigt, enligt med sanningen tala om himmelska ting. Han talade redigt d. w. s. tydligt, så att hwar och en kunde förstå det.

V. 37. Underwerkets intryck på de närwarande wittnena. Likasom de till Guds ära aflägga den bekännelse: Allt hafwer Han wäl beställt, så böra äfwen wi, när wi uppmärksamt betrakte skapelsens werk, återlösningens rådslut och werk samt ledningen af wåra lefnadsöden, aflägga samma bekännelse, och blott en slö kän-

känslolöshet eller en gränslös lättsinnighet kan förblifwa stum och wägra Gud den ära, som Honom bör tillkomma.

Tankegången i denna historia.

Jesu stora kärlek.

1. Den igenkännes: deraf, att Han närmar sig oß, på det att wi må närma oß Honom v. 31. 32.;
2. deruti, att Han förbarmar sig öfwer hwar och en, och hjelper hwar och en efter deß särskilda behof, v. 33—35.;
3. deruti, att Han gör allt blott till Guds ära v. 36.
4. Den skall uppmuntra oß till Guds tacksamma lof v. 37.

17. Tjenaren Malchus.

Matth. 26, 51. Marc. 14, 47. Luc. 22, 50. 51. Joh. 18, 10.

När Jesus blef tillfångatagen, drog Petrus af obetänksam ifwer swärdet, för att förswara sin Herre, och sårade Öfwersteprestens tjenare i örat. Jesus förewitar honom denna obetänksamhet, och gör honom uppmärksam derpå, huru Han, af lydnad för den himmelske Fadren, will uthärda det förestående lidandet, och att Han, i fall Han wille söka sin räddning, icke behöfwer hans hjelp, emedan Fadren lätt kan skicka mer än tolf legioner englar till Hans skydd och räddning, men Han will, till Skriftens fullbordan, underkasta sig lidandet och döden. På det att emedlertid Hans lärjunges obetänkta gerning icke må föra med sig andra bedröfliga följder, så botar Jesus, med outsäglig kärlek, den såra-

de. Calvin: Stulto suo zelo Petrus gravem infamiam magistro suo ejusque doctrinæ inusserat. Nec vero dubium est, quin hoc artificio Satan tentaverit æterno probro evangelium gravare, quasi Christus ad res novandas sicariis ac tumultuosis comitibus usus esset. Hanc igitur causam fuisse existimo, cur vulnus ab eo inflictum Christus sanaverit. Cæterum horribilis ac prodigiosus stupor tenuit hostes, quos nihil movet tanti miraculi conspectus. Minus tamen mirum est, in aliena persona Christi virtutem non esse intuitos, quum voce ejus prostrati furere non destiterint. In ipso præsertim servo, qui sanatus fuit, notabile exstat ingratitudinis exemplum: siquidem nec divina Christi virtute subactus fuit, ut a sua duritie resipisceret, nec beneficio victus, ut ex hoste discipulus fieret. Jesus godtgör det, som Hans lärjungar förderfwat, Han helar de sår, som de gifwa. Jesus gör den godt, hwilken kommit för att göra Honom ondt, Jesus förrättar ännu underwerk, sedan Han blifwit fången, men icke för att befria sig, utan för att bota sina mördares smärta och blödande sår.

Om några uttydare anse också såsom ett underwerk, att, på Jesu ord: Jag är det, den skara, som skall taga Honom tillfånga, nedfaller till jorden, så är denna åsigt wißerligen icke ogrundad, men det är äfwen ganska wäl möjligt, att i sakens förlopp se en helt och hållet naturlig händelse. Skaran nemligen, som war medwetande med sig af en ond afsigt, och som wäl kände Jesus i Hans magt, fattades af en henne öfwerwäldigande fasa i det ögonblick, då Jesus oförmodadt träder framför henne och gifwer sig tillkänna. I psychologiskt hänseende åtminstone har denna uppfattning intet emot sig. Huru olika detsamma Jesu ord: Jag är det! werkar på olika sinnen, wisar sig utaf jemförelsen af Joh. 18, 6. med Matth. 14, 27.

Tankegången i denna historia.

Höjden af Jesu kärlek.

Den uppenbarar sig i deß herrlighet:

1. Luc. v. 50. Oaktadt den obetänksamma och oförståndiga ifwer hos dem, som Honom tillhöra;
2. v. 51. i de felandes saktmodiga tillrättawisning;
3. v. 51. i den wänliga hjelp, som Han gifwer till och med sin fiende.

18. Den med orena anden besatte i Capernaum.

Marc. 1, 23—28. Luc. 4, 33—37.

Denna händelse har tilldragit sig under tiden för Jesu werksamhet i Galileen efter första Påskhögtiden. Hwad de med orena andar besatte i allmänhet angår, så kan man först och fräst a priori icke förneka ett inflytande ifrån den högre osynliga werlden på menniskorna; man måste då öfwerhufwud helt och hållet bestrida tillwarelsen af en sådan werld och af de skapade ting, som wi räkna till densamma; men gör man icke detta, antager man fastmer en sådan werld, så ligger åtminstone icke något orimligt, oförnuftigt eller alldeles otänkbart uti det antagande, att högre, osynliga wäsenden, englar eller andar, kunna hafwa ett inflytande på den synliga werlden, på de skapade tingen och på företeelserna inom densamma. Huru ett sådant inflytande är möjligt, hwarigenom det förmedlas, när och under hwilka omständigheter det kan ega rum, äro wißerligen frågor, hwilka torde wara mycket swåra, ja kanske omöjliga att beswara; men om ock så är, emedan wi här befinna oß inom ett område, som icke sträcker sig utöfwer kretsen af sinn=

ligt warseblifwande och sinnlig erfarenhet, så är förden-skull icke det emot förnuftet, som öfwergår detsamma; och om man äfwen, i hwarje särskildt fall, måste wara mycket försigtig och icke förhasta sig med påståendet, att man bör antaga ett werkligen skedt inflytande från en högre (god eller ond) andewerld, så kan, oaktadt det billiga twiflet på werkligheten i det särskildta fallet, likwäl öfwerhufwud möjligheten icke förnekas.

Men står man, hwad denna punkt för gemenskapen med båda werldarne, den öfwersinnliga och sinnliga, angår, icke blott på området af menskliga förmodanden, meningar och åsigter, utan på den Heliga Skrifts fasta grund, såsom en wiß och ofwiklig uppenbarelse, hwilken äfwen gifwer oß upplysningar och wißhet om det, som i sina djupaste orsaker och sin första begynnelse går wida utöfwer alla samtliga tilldragelser och företeelser inom den synliga werlden och ingriper i den öfwersinnliga werlden: så winner man en annan grundåsigt af denna angelägenhet. Den Heliga Skrift lärer oß att anse werlden såsom ett helt, att det synliga, äfwensom det osynliga, har sitt ursprung ifrån samma Skapare, och att det gifwes blott en Gud och Herre, hwilken allt är underkastadt, under hwilkens högre ledning, regering och tillstädjelse allt lyder; att de förnuftige warelserna inom den osynliga werlden, englar, andar, hwilkas tillwaro den Heliga Skrift wißerligen icke bewisar, men lärer; att de förnuftiga warelserna inom den synliga werlden, menniskorna, höra till denna Konungs och Herres samma stora rike. Widare lärer den Heliga Skrift, så wäl i uttrycklig lära, som genom berättelser, att Gud betjenar sig af englar såsom sina budbärare, anwänder dem till att uträtta Hans befallningar, samt att Han äfwen tillåter de ifrån Honom affallna onda englar en wiß werksamhet och ett inflytande på menniskowerlden. Den Heliga Skrifts lära är just i denna punkt fullkomligt tydlig, och det skulle wara det största godtycke, att, i följe af densam-

ma, antaga inflytandet af goda andar och, emot deß wittnesbörd, förneka den onda andewerldens werksamhet på menniskorna. Ty wille man tilläfwentyrs understödja detta sista påstående dermed, att det motsäger Guds godhet, att tillåta ett sådant inflytande, så är detta åtminstone icke mera fallet, än att Gud låter ogudaktiga menniskors onda och förderfliga inflytande ega rum, hwilka på det skändligaste mißbruka de dem förlänade krafter och sin magt till andras skada, och twärt emot de afsigter, hwartill Gud dem förlänat (se S. 18).

Men huru tydlig den Heliga Skrifts lära om onda andars inflytande på menniskowerlden än är, så har likwäl på ingen tid sådane saknats, som, af ganska olika grunder, angripit densamma och påstått, att hela denna åsigt stödjer sig på en felaktig föreställning och bristande kännedom om naturen och de inom henne werkande krafter. Huru helt och hållet ogrundadt detta förklaringsförsök är, wisar sig, när man betraktar Frälsarens yttranden och förhållande wid alla de tillfällen, då Han botar besatte. Att Frälsaren werkligen talar om ett mörkrets rike och om en förste i detsamma, djefwulen, att Han ifrån denne, såsom ifrån den första upphofsmannen, härleder allt förderf, lögn, willfarelse, osedlighet m. m., behöfwer wäl icke något utförligt bewis medelst anförande af särskilda ställen, då af desamma en så stor mängd äro att tillgå uti alla fyra evangelierna, äfwen i det af Johannes. Den således, som ej erkänner de onda andarnes rike, djefwulens tillwarelse och detta rikes inflytande på menniskowerlden, måste antingen säga, att Christus sjelf, likasom Hans tidhwarf, hwad denna punkt angår, warit intagen af någon fördom och willfarelse, och att Han sjelf fördenskull bibringat andra densamma, eller måste han antaga, att Christus har, oaktadt egen bättre insigt, lämpat sig efter de allmänt gängse föreställningarne, och öfwerlemnat åt tiden att förskingra en sådan willfarelse. Men en sådan accommodation, genom hwilken willfarelsen skulle

hafwa fått ny näring och stadfästelse, är alldeles stridande emot Frälsarens sedliga karakter, och då Han äfwen, i kretsen af sina förtrogne lärjungar, icke gifwit den minsta antydan derom, att en sådan tro wore falsk, då Han twärtom, såsom till sina motståndare Joh. 8, 46., likaledes till dem, och i sanning uti ett alldeles enskildt tal, yttrar sig om djefwulen och dämonisk inflytelse Matth. 13, 39. Cap. 17, 19—21., så nödgas man, af den Heliga Skrifts wittnesbörd, att antaga ett mörkrets rike och ett inflytande af detsamma på menniskorna.

Djefwulens eller onda andars, dämoners, inflytande sträcker sig, enligt Skriftens lära, lika så mycket till menniskans andligt-förnuftiga, som till hennes kroppsligt-sinnliga natur, och båda slagen hafwa på det häftigaste blifwit bestridda. Likasom ormen förfört de första föräldrarne till otro och olydnad, så gå hufwudfiendens, fadrens till all lögn och själamördarens bemödanden ännu alltid derpå ut, att i menniskans själ alstra och nära otro, wantro, willfarelse och följaktligen äfwen onda lustar och syndiga begärelser; och han utöfwar denna förderfliga werksamhet i synnerhet medelbarligen genom sådane, som, sjelfwe nedsjunkne i sedligt förderf, blifwa beredwillige och tjenlige redskap för mörkrets rike. När en menniska ihärdigt emotstår Guds ord, så mycket motarbetar den gudomliga wiljans fordringar, att hon icke will afstå ifrån sina hufwudböjelser och hemsynder, när hon fördenskull allt mera och allt fastare insnärjes i syndens band, och slutligen utaf magten hos de hennes hjerta beherrskande synder twingas till beslut och gerningar, hwarigenom en gränslös förstockelse och ondska ådagalägga sig, såsom allt detta t. ex. war fallet med Judas, så säger den Heliga Skrift Joh. 13, 26. 27., att Satan farit in i en sådan. Detta skulle nu wara det enda fall, i hwilket ett inflytande af Satan och af mörkrets rike på den menskliga wiljan kunde finna rum, så att densamma förblindades samt wille och gjorde det, som är enligt med djefwulens sinne; detta inflytande wi-

sar sig blott på otrogna hjertan, denna werldens Gud förblindar sinnena hos otrons barn 2 Cor. 4, 4., men också blott hos deße, emedan han flyr ifrån dem, som i tron genom Guds ord, genom waksamhet och bön emotstå honom Jac. 4, 7. Emedan menniskan således alltid blott af eget förwållande, genom mißbruk af sin frihet och genom ett försummadt bruk af de förordnade nådemedlen, kommit under sådant inflytande af Satan, så ligger aldrig någon ursäkt för hennes synder och förseelser i djelfwulens anfäktningar, hwilka menniskan alltid är owillkorligt pligtig att emotstå, och ådrager sig, igenom en sådan pligts uraktlåtenhet, en rättwis fördömelse.

Onda dämoners inflytande på menniskans andligt-förnuftiga och tillika kroppsligt-sinnliga natur är en nästan ännu häftigare angripen punkt, än den nyß berörde, hwilken likwäl den Heliga Skrift äfwenledes lärer, och just uti de berättelser, som handla om besatte personer. Då de besattes tillstånd måste, för att erhålla en åskådlig föreställning om deß beskaffenhet, ur erfarenheten bedömas, och då äfwen deßutom den onde andens inwerkan på menniskans kropp icke kunde wara sinnligt märkbar, utan blott trons sak: så kan man blott af Jesu yttranden döma om werkligheten af en djefwulens besittning, att den werkligen finnes der, hwarest Han säger det, ty en accommodation af Jesus till tidens falska begrepp kan man alldeles icke antaga; och hwad ett sådant fall på närwarande tid angår, så kan möjligheten icke förnekas, fastän man, såsom redan ofwan anmärktes, måste wara mycket försigtig med antagandet af en werklig djefwulens besittning.

Det är sannt, att de med orena andar besatte, hwilka den Heliga Skrift omtalar, hafwa allesammans befunnit sig uti ett tillstånd af kroppslig förstöring, och warit behäftade med mångahanda sjukdomar, men wille man förklara deras tillstånd för en blott kroppslig sjukdom, och förneka den andliga inwerkan, så skulle man, äfwen med antagande af wansinnighet i några fall, kom-

ma till dåraktiga resultat; och fördenskull synes det wara säkrast, att man rent af stadnar wid tilldragelsen, såsom den berättas och såsom Jesus yttrar sig om densamma, och att man afstår ifrån att fullkomligt förklara deßa märkwärdiga berättelser, hwilket icke eller är wanhedrande för menniskoförnuftet, hwars wetande i allt är ett styckwerk och består nästan endast i känslan af behofwet att orientera sig i sin owetenhet. Ganska wärdt att läsas är det, som Ewald säger om Skriftens lära angående djefwulen och deß inflytande i sin bok: Der Blick Jesus auf Natur, Menschheit und sich selbst, Hannover 1812. S. 57. ff., hwarest han uttryckligen ad absurdum förer den åsigt, att de besatte blott warit kroppsligen sjuke, alldenstund han Marc. 9, 17—27. och Cap. 5, 1—17. alltid substituerar sjukdomen på det ställe, der den onde anden talar och werkar. Och Sid. 67 heter det: Och hwarföre will man alldeles uttränga denna Bibellära? Derföre att wantro förställde den, diktade djefwulsskepnader och djefwulsuppenbarelser och trollsagor? På det sättet skulle man således äfwen förkasta naturkunnighet och läkarewetenskap, derföre att wantro förställde dem? Eller will man intet weta om Satan, derföre att blotta förnuftet, philosophien intet wet om honom? Af hwad det ser för ögonen är så mycket, som det icke känner, huru will det då känna sådant, som det icke ser? Inom det fysiska riket är så mycket, som det icke känner, huru will det känna, hwad i andarnes rike finnes, dit deß blick icke når! När wi, säger Kant in der Kritik der reinen Vernunft, icke blott medelst bruket af tankelagarne på erfarenhets föremål anwända wårt förnuft utan wåga sträcka det utöfwer erfarenhetens gräns: så uppkomma hårklyfwande lärosatser, hwilka i erfarenheten hwarken kunna hoppas stadfästelse, eller behöfwa frukta wederläggning, och af hwilka hwar och en för sig sjelf icke allenast är utan motsägelse, utan till och med i förnuftets natur träffar willkoren för sin

nöd-

nödwändighet, endast att olyckligtwis motsatsen å sin sida har lika så giltiga och nödwändiga grunder för sitt påstående. — Så säger Kant, om hwilken det ju allmänt heter, att han förstod att bruka sitt förnuft, och en Satans icke-tillwaro kan man ju dock lika litet hafwa erfarit, som man på wår tid erfar deß tillwaro.

Neander Kirchengeschichte 1, 98. säger om de besatte på Jesu tid: "I synnerhet gafs det på denna gäsningens tid, då det andliga och sedliga lifwets band woro sönderslitna, en myckenhet af sådane till själ och kropp sjuke, hwilka befunno sig i tillstånd af en fullkomlig inre förstöring, hwilka kände sig underkufwade, blindt hit och dit dragne af en främmande magt, hwilken deras wilje war undergifwen, och hwilka plågades af en oförklarlig ångest. Det ogudaktigas hela magt måste då förstörande sätta sig i rörelse, när det gudomligas magt botande skulle inträda i menskligheten. Söndringen inom menniskonaturen, med alla sina förskräckliga följder, måste då hafwa hunnit till sin höjd, när den till harmoni allt återbringande friden från himmelen skulle uppenbara sig i menniskonaturen. Deße olycklige sjelfwe trodde, att de woro af onda andar besatte, och den tanken war äfwen allmänt rådande, att all sådan förstöring härrörde ifrån dem." Olshausen in seinem Commentar 1, 274. yttrar sig på följande sätt: "Hela den Heliga Skrift igenom wisar sig omißkänneligen den idé, att grunden till det heliga äfwensom till det oheliga i menskligheten icke ligger inom henne sjelf, utan att deras tillwaro har sin rot uti en högre region, hwarifrån inflytanden af det goda och onda härleda sig, hwilka från menniskans sida kunna, allt efter den enskildas olika ställning och tro, emottagas eller förkastas. Med storartad åsigt omfattar Skriftens lära det goda och onda i werldsalltet såsom något tillsammans hörande, enhet bildande, blott med den åtskilnad, att det goda, såsom det gudomliga sjelft, alltid tillika synes wara det absoluta, det oheliga deremot

framställes wißerligen såsom real rubbning af harmonien, men alltid såsom något relativt. Den Heliga Skrift känner ingen annan, än denna ena princip, och kyrkan har alltid förkastat manicheismens lära såsom grundlös och oförenlig med idén om Gud. Derigenom att man utom menniskonaturen i en högre andewerld försätter källan till det onda, lärer man känna återlösningen såsom möjlig. Ty endast fröet till det goda i menniskan, fattadt uti sitt beroende af en fiendtlig kraft, kan återlösas; men sjelfwa den fiendtliga kraften, likasom menniskan, när hon, medwetande, helt och hållet öfwerlemnat sig åt densamma, således införlifwat sig med den, är icke mera föremål för den återlösande werksamheten. — Alla i den Heliga Skrift förekommande skildringar öfwer de dämoniske förer uppmärksamheten på en sällsam blandning af psychiska och fysiska tilldragelser. Först och främst synes alltid de dämoniskas tillstånd förutsätta en wiß grad af moraliskt förwållande, likwäl så, att de af dem begångna synder icke så mycket hade utseende af någon egentlig ondska, det will säga, af ett willigt antagande af de ingifna fiendtliga tankarne, utan wisade sig mera wara en företrädeswis rådande sinnlighet, särdeles wällust, hwilken alltid öfwas med ett motsträfwande af den bättre naturen. På detta sätt kunde, hos sådane personer, det ädla, djupt förborgade lifsfröet blifwa bewaradt, och ifrån detsamma längtan efter återlösning utweckla sig, när medwetandet af det förskräckliga tillstånd, att weta sig wara bundne af syndens magt, hos dem waknade. Men derefter framträder hos de dämoniske, såsom ett karakteristiskt kännemärke, ett genom de synder, hwilka de utöfwade, åstadkommet förswagande af den kroppsliga organismen, i synnerhet af nerfsystemet, och ju närmare nerfwernas lif står i sammanhang med all andlig werksamhet, desto lättare måste deras förswagande åstadkomma en disharmoni i hela inre lifwet. — Den allmänna åsigt, som förklarar de dämoniske för sjuke, har en sann sida; men den uppfattar

ensidigt endast just det yttre, medan Skriftens framställning griper den sig företeende sjukdomen uti deß ethiska rot. De dämoniske synas fördenskull ingalunda wara de lastfullaste, utan endast mycket olyckliga mennisskor.

Marc. v. 24. Ack! ett utrop af smärta eller mißnöje: we! hwad hafwe wi med dig beställa? Starke Synopsis: Quid causæ habes, aut quid juris tibi sumis contra nos? quare nos invadis et regnum nostrum perturbas? Cures, quæ tua sunt, et nos sine molestia missos facias. Habes tu tuum regnum, relinquas nobis nostrum. — Calvin: Dei permissu animæ potentias occupaverat Satan, ut suo arbitrio tam ad loquendum, quam ad alios motus impelleret: itaque quum loquuntur dæmoniaci, in ipsis et per ipsos loquuntur dæmones, quibus permissa est dominandi licentia. Den Guds Helige, Calvin: Elogium Sancti Dei probabile est ex communi et tunc recepto loquendi usu sumptum esse. Ideo autem sic Messiam vocabant, quod ab omnium aliorum numero segregandus esset, ut singulari gratia præditus et totius ecclesiæ caput.

V. 25. Jesus näpste honom, Starke Synopsis e Tertull.: Increpuit illum Jesus, plane ut invidiosum, et in ipsa consessione petulantem, et male adulantem. Sack utaf, Starke Synopsis: Permisit professiones, sed ita ut aboleret imperium. Gnomon: Domini est increpare.

V. 26. Den orene anden ref honom. Calvin: Quum discerpsisset eum, mitiore verbo usus est Lucas (quum projecisset), in sensu tamen optime conveniunt, quia uterque docere voluit, violentum fuisse dæmonis exitum. Sic ergo miserum hominem prostravit, quasi discerpere vellet: irritum tamen fuisse conatum dicit Lucas, non quod impetus ille prorsus absque læsione fuerit, vel saltem absque ullo doloris sensu, sed quia integer postea fuit homo a diabolo liberatus.

V. 27. Intrycket af denna händelse på de närwarande. De förundra sig öfwer Jesus, som antingen omedelbarligen förut hade lärt, eller hwilken de långt för detta kände såsom en wäldig lärare v. 21. 22. och förden skull fråga de: Hwad ny lärdom är detta! hwilken nemligen på ett så utmärkt sätt genom utomordentliga gerningar stadfästes! Calvin: Fructus miraculi, quod aliquid plus quam humanum in Christo suspicere coguntur. Ac prudenter miraculi gloriam ac virtutem ad doctrinam referunt. Novam doctrinam appellant, non exprobrandi causa, sed quia aliquid in ea insolitum et extraordinarium agnoscunt. Non ergo insimulant eam novitatis, ut fidem derogent, sed potius ista est pars admirationis, quod vulgarem aut humanam esse negant. In eo tantum peccant, quod subsistunt in sua hæsitatione, quum ad ulteriorem profectum Dei filios progredi deceat.

Luc. v. 36. Med magt och wäldighet, ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει, deßa begge uttryck äro icke alldeles liktydiga, och bilda förden skull icke någon tautologi. Magt betecknar här Jesu fullmagt till sådane gerningar, och wäldighet är den Honom allena tillhöriga kraft, genom hwilken Han är i stånd att förrätta sådana under.

Båda Evangelisterne, Marc. v. 32—34. och Luc. v. 40. 41., berätta derefter ytterligare i sammandrag flere dylika gerningar af Herren, samt att Han icke tillåtit djeflarne tala, fastän de aflade det wittnesbörd, att Han war Christus, Guds Son. Calvin: Duplex potuit esse ratio, cur loqui non sineret: una generalis, quod nondum maturum plenæ revelationis tempus advenerat: altera specialis, quod illos repudiabat præcones ac testes suæ divinitatis, qui laude sua nihil aliud quam maculam et sinistram opinionem aspergere illi poterant. Atque hæc posterior indubia est, quia testatum oportuit esse hostile dissidium, quod habebat æternæ salutis et viæ auctor cum mortis principe ejusque ministris.

Tankegången i denna historia.

Herrens magt.

1. Den erkännes till och med utaf medlemmarne af mörkrets rike Marc. v. 23. 24.
2. den bewisar sig genom menniskornes nådefulla återlösning ifrån mörkrets magter v. 25. 26.;
3. den uppenbarar för oß Hans läras gudomliga ursprung och gudomliga kraft v. 27. 28.

19. Den med djefwulen besatte wid Gadara.

Matth. 8, 28—34. Marc. 5, 1—20. Luc. 8, 26—39.

Öfwerensstämmande berätta alla tre Evangelisterne, att denna händelse tilldragit sig, efter stormens stillande på sjön Genezaret, wid sjöns östra sida, och fördenskull infaller den på tidrymden emellan första Påsk- och Purim-högtiden. Olika är innehållet af berättelserna i hänseende till antalet af besatte (af hwilka Mattheus omtalar twå, medan de andre endast nämna en, som kanske uteslutande torde hafwa fört ordet) och i uppgift af stället; Marcus och Lucas kalla det Gadara, som war en af de tio städerna wid floden Hieromax; ej långt derifrån låg Gergesa, se 1 Mos. 10, 16. 5 Mos. 7, 1. Joh. 24, 11. De, som bebodde denna trakt, woro till största delen hedningar. Calvin: Probabilis est Augustini conjectura, qui duos fuisse sentiens, de uno tantum hic verba fieri excusat, quod magis famosus esset, atque ita propter mali atrocitatem magis illustre fuit in eo miraculum. Menken: Föreställningen om dämoniske, om menniskor, som icke äro her-

rar öfwer sig sjelfwe, icke sig sjelfwe mägtige, som stå under dämoners wälde och inflytande, hwilka drifwa och plåga dem, är för den nuwarande werlden och tiden lika så främmande, som den då war känd och wanlig. Och ända till det femte århundradet tala Kyrkofäderne, icke till Judarne, utan till hedningarne, i Europa och Afrika, om dämoner och om dämoners utdrifwande, såsom om en sak, hwaruti Christendomens utmärkta företräde gifwer sig tillkänna. Denna idé war således icke någon blott inom Judiska nationen gängse föreställning, icke någon tanke, som endast i Palästina war hemma och för den öfriga werlden okänd. — Skulle deße besatte hafwa warit wansinnige? Hemtar Mattheus ifrån dårhuset bewis för det Evangelium, att Jesus är Messias? Nej, ordet v. 29. war icke något wanwett, och när deße, genom sin wansinnighet, wißte detta, så wißte de genom densamma mera, än deras förståndiga landsmän och samtida, genom sitt förstånd, wißte.

Matth. v. 28. Raseriet hos deße besatte war så stort, att de anföllo dem, som kommo på wägen, och att således ingen kunde gå samma stråt; ty med utomordentlig styrka sönderslet, enligt Marc. v. 3. 4., den ena ofta de kedjor och bojor, med hwilka man sökte att fängsla honom, så att man nödgats uppgifwa hoppet att styra honom; och icke blott utåt wände sig hans raseri, utan äfwen mot honom sjelf, emedan han slog sig med stenar Marc. v. 5. Öfwer tillhållet wid grifterna anmärker Calvin: Miserum hunc hominem in sepulcris detinuit immundus spiritus, ut continuo eum terrore ob tristem mortis conspectum lancinaret, acsi exemptus e numero hominum jam inter mortuos ageret. Adde quod hinc discimus, diabolum non cruciare in præsenti tantum vita homines, sed ad mortem usque persequi, adeoque regnum ejus in morte vigere. — Wid Marc. 3. Calvin: Naturaliter catenas abrumpere non potuit: unde collegimus extraordinarios interdum motus Satanæ permitti,

quorum vis sensum nostrum et usitatam rationem superet. Triste sane et horrendum spectaculum, sed quo monemur, quam miserum et formidabile sit Satanæ tyrannidi subesse, nec minus timendam esse animæ vexationem, quam corporis cruciatus quantumvis diros atque atroces. De dödas grafwar äro ſtora, uti klippor uthuggna, eller på fria fältet med murar omgifna, hwalf, af hwilka en del woro ofwantill förſedda med minneswårdar.

Matth. v. 29. Marc. v. 6. 7. Ju ſtörre den beſattes wilda raſeri och ju förſkräckligare hans anfall på de förbigående woro, deſto mera öfwerraſkande ſynes här, då Jeſus låter ſe ſig, hans fruktan och ångeſtfulla undergifwenhet, hwarom hans ord wittna. Han bekänner Jeſus för Guds, den Aldrahögſtes, Son, och beſwärjer Honom, att icke plåga honom förr än tid är. Denna önſkan af den beſatte motiverar Calvin på det ſätt, att han antager, att Jeſus ſtraxt, wid anblicken af den olycklige, befallt den orena anden att fara ut ifrån honom, hwilket berättas Marc. v. 8., och att den beſatte, drifwen af den honom beherrſkande onde andens magt, härefter kaſtat ſig ned för Jeſus och bedit om förſkoning. Calvin: Quemadmodum prius furioso impetu abripere homines in sepulcra soliti fuerant, ita nunc superior potestas ad sui judicis tribunal invitos cogit. Unde colligimus, totum Satanæ regnum Christi imperio subesse. Neque enim tunc magis compotes sui sunt dæmones, dum ad se eos citat Christus, quam nuper miseri homines, quos sua tyrannide huc illuc raptabant. Såſom orſak, hwarföre Chriſtus icke här, ſåſom wanligt, tillbakawiſar den beſattes bekännelſe om Hans wärdighet ſåſom Guds Son, uppgifwer Calvin: Quod dissidium minime obscurum erat, ut nulla sinistra obtrectatio haberet locum. Emedan dämonerne, i Chriſtus, igenkänna werldens Domare, ſå frukta de af Honom det wälförtjenta förkaſtandet, till hwilket de, för deras motſträfwighet

mot Guds wilje, känna sig skyldige; den wäl bekante Domarens framträdande upprörer, i den af synder medwetande menniskans hjerta, samma känslor af ångest, ty det onda samwetet har längesedan i hennes inre uttalat domen, och fruktar nu, med rätta, deß yttre werkställande. På detta sätt hafwa syndarne aldrig frid, och kringjagas af en beständig ångest. Calvin: Ante tempus reprobis pœnæ luendæ tempus nunquam maturum est, libenter enim diem ex die traherent. Nam ut moram deputant in lucro, quantisper eos sustinet Dominus, ita tergiversando judicium ejus fugitant, licet sine profectu. Wizenmann Seite 134.: Det, för hwilket ännu icke någon erkänt Jesus, ropa till Honom deße i sitt raseri: Davids Son, Guds Son! en omständighet, som endast derigenom kan förklaras, att dämoner gjorde det. Jesu historia, uti sin sanna fattning, tillkännagifwer återigen för oß tydligt detta, och tillintetgör alla påfund af andra ändamål dermed. Jesu syftemål och rike ingripa uti det osynliga; detta syftemål är, att under sitt wälde lägga allt, som strider emot Hans Faders wilje. Det prof, hwilket Han, genom egenmägtig sjelfhjelp, genom förwägenhet, endast för att lysa, icke welat gifwa frestaren: detta prof af sin magt gifwer Han nu för att hjelpa andra, och rädda dem. Det, hwarom den listiga ormen twiflande talar Matth. 4, 3., ropa de plågade djeflarne bäfwande Honom till mötes. Hwad engelen för Joseph i drömmen uppenbarade om den kommande; hwad de wise endast läto förmoda; hwarpå Johannes beropade sig; hwad Satan pröfwade; hwad Jesus sjelf lät om sig märka: detta säga de planlösa dämonerne högljudt, och Han sjelf stadfäster det genom werkningen. Så blef här mångfaldigare, än någonsin, den sanningen, att Jesus är Guds Son, bewisad. Gnomon: Ante tempus, potest construi cum venisti, vel cum torquere, vel cum utroque. Tormentum est dæmoniis, carere

rere corpore, aut humano aut bruto, quod summe appetunt invadere, ut ardorem restinguant v. 31. Præludium hoc erat futuræ subjectionis sub pedes Jesu.

Marc. v. 9. Luc. v. 30. Legio, det bestämda antalet utmärker en stort myckenhet. Calvin: Hanc vocem diabolo Christus expressit, ut melius gratiæ suæ magnitudinem commendaret. Magnifice in eo refulsit Christi virtus, quod voce sua non unum dæmonem, sed multam turbam repente profligavit. Hinc apparet, quam miserum animal sit homo, ubi Dei tutela destituitur: nempe unusquisque non tantum singulis diabolis patet, sed ingentis turbæ est receptaculum.

Marc. v. 10. Luc. v. 31. Emedan det är de onda andarnes enda lust, att skada och åstadkomma olyckor, så bedja de fördenskull, att de icke måtte få fara uti det helfwetiska förderfwets afgrund, αβυσσος, på det att än widare tillfälle må wara öfrigt för dem till en skadlig werksamhet inom samma trakt, der de hittills uppehållit sig, hwilken werksamhet annars skulle alldeles tillintetgöras.

Matth. v. 30. 31. Marc. v. 11. 12. Öfwer dämonernes affigt med bönen om tillåtelse att få fara in uti swinen, säger Calvin: Ut regionis incolas porcorum jactura ad maledicendum Deum impellerent. Nam quod diabolus fulminat in domum Job, non facit hoc lignorum vel lapidum odio, sed ut sanctus vir impatienter damnum ferendo adversus Deum fremat.

Marc. v. 13. Calvin: Christus vero annuens non eorum vota exaudit, sed hac occasione probare vult, quales sint Gadareni. Cæterum ut nulla nobis constet certa ratio, occultum tamen Dei judicium reverenter susspicere et pia humilitate adorare convenit. Docet autem hic locus, quam insulse nu-

gentur profani quidam homines, qui diabolos non essentiales spiritus, sed tantum pravos hominum affectus esse fingunt. Quomodo enim avaritia, ambitio, crudelitas, perfidia, in porcos demigrassent? Olshausen uppgifwer, ibland flera andra skäl, hwarföre Christus tillåtit hjordens störtning i hafwet, äfwen det, att förlusten af djuren hade för deras egare kunnat blifwa en pröfning af deras andliga tillstånd, och att Han kunde förmå dem att bestämma sig för Gud och Hans sak. Den fråga, huru Christus kunnat begå en sådan orättwisa, att för folket förstöra 2000 swin, säger han, är fullkomligt likadan med den enfaldiga anmärkning, huru Gud kan wara så orättwis, att tillåta boskapssjuka här eller der inträffa. Det enkla swaret derpå är, att menniskorna skola der, hwarest boskapen dör, blifwa lefwande, för att lära sig, att en Gud finnes, och att allt, hwad Han gör, äfwen är det rätta.

Marc. v. 14—16. Matth. v. 33. Händelsen omtalas i staden af ögonwittnena till densamma. Demotsägligheten af det underbara i händelsen finner man utaf den tillförne besattes nu stilla och förnuftiga uppförande; en helig fruktan för Jesus intager innewånarne i staden, men ett widare intryck gör icke denna händelse på dem, fastmer bedja de Jesum

Marc. v. 17. att Han skulle draga utur deras engd. Calvin: Hic insigne habemus documentum, non omnes, qui Dei manum agnoscunt, proficere ut decebat, quo se vera pietate illi subjiciant. Perspecto miraculo timuerunt Gadareni, nempe quia in Christo refulgebat Dei majestas. Recte hactenus, sed quod illum a finibus suis ablegant, quid eo deterius fieri potuit? Erant ipsi quoque dissipati: adest pastor qui colligit: imo Deus per filium suum brachia porrigit, ut suo complexu in cœlum evehat, qui mortis tenebris obruti erant. Oblata salute malunt privari qvam diutius ferre Christi præsentiam. Lavater: Hwad gjorde de annat, än det alla förnuf=

tige halfchristne på wår tid dagligen göra; de söka att med höflighet och på godt sätt blifwa befriade ifrån den för dem beswärliga Christus och Christendom, för hwilka de skola uppoffra något orent. Hwad gagnar oß en Christus, som will i hafwet störta det käraste wi ege? Är icke detta werldsmenniskornas hemliga och uppenbara språk, hwilka göra det högsta anspråk på förnuft och wishet? Till ett homiletiskt bearbetande för en predikan torde måhända detta Bibelställe wara mindre tjenligt, än många dylika, men denna slutanmärkning, att Gergesenerne bedja Jesum, att Han wille gå bort utur deras landsändar, gifwer ett skönt ämne till en högst praktisk tillämpning. Gergesenerne göra här nästan detsamma, som, enligt Luc. 5. 8., också Petrus gjorde; när denne, genom Herrans nåd, gjort den rika fiskfångsten, och, lifligt fattad af Christi godhet och i känslan af sin egen owärdighet, utropade: Herre gack ut ifrån mig! då wek icke Herren ifrån honom, utan Han drog fastmer lärjungen närmare till sig, och gjorde honom till menniskofiskare. Men huru lika än Petri och Gergesenernes bön är, så uppenbaras den stora olikheten i deras sinnnesstämning genom Herrens alltför olika förhållande uti det ena och andra fallet. Angående händelsen med Petrus, se N:o 27. Gergesenerne höra talas om Frälsarens utomordentliga gerning, genom eget åskådande öfwertyga de sig om den stora och fullkomliga förändring, som med den besatte för sig gått, hwilken förr war så ursinnig och nu är så förnuftig; det kunde icke fattas, att de ju måste emottaga ett djupt intryck af Christi magt; men i stället för att af det wälgörande i underwerket lifligt röras, och föras till erkännande af den gudomliga, i Jesus werkande magten, och uppmuntras till tacksägelse för den hjelp och räddning, som wederfarits den elända besatte: så bemägtigar sig dem en slafwisk förskräckelse, Jesu närwaro synes dem wara fruktanswärd, en börda och plåga, och de önska att befrias ifrån Honom. Men då de omöjligt

kunde för sig fördölja, huru en öfwer all mensklig kraft wida upphöjd förmåga fanns hos Jesus, så märkte de wäl, att wåld icke wore anwändbart, för att aflägsna Honom ifrån sig, och fördenskull bedja de Honom att gå bort ifrån dem, en bön, som utaf deras fruktan aftwingades dem; och sålunda uppenbarar sig här menniskohjertats feghet, som så gerna trotsar, när det kan hoppas, att genom sitt trotsande mod och öfwermod uträtta något. Jesus, full af gudomligt saktmod, utan att förtörnas öfwer detta folks ogudaktiga sinnen, hwilket älskade mera mörkret än ljuset, aktade Mammon högre, än Guds nåd, som närmat sig dem; Jesus uppfyller deras bön, och går bort ifrån dem. Ej annorlunda än Gergesenerne, förhålla sig de Christne, hwilka icke wilja weta något af Evangelium, hwilka icke kunna fördraga den helsosamma läran, hwilka af densamma känna sig på ett oangenämt sätt rörde och störde i sitt jordiska och ogudaktiga sinne, och hwilka fördenskull skynda att åter hastigt utplåna de intryck, som Guds Ord på dem gjort, och sedermera så mycket sorgfälligare akta sig för att någonsin mera röras af Evangelium. Att Jesus, som närmat sig Gergesenerne på deras begäran, går bort ifrån dem, uppenbarar, huru Guds nåd wäl tillbjudes menniskorna, men icke påtwingas dem; menniskan bibehåller fullkomlig frihet, att tillegna sig den tillbjudna frälsningen, eller att tillsluta sig för densamma; men den, som föraktar Jesus, den ende Hjelparen och Frälsaren, har just fördenskull att tillräkna sig sjelf det, att han icke undfår gudomligt ljus, tröst, nåd och frid, som, allena hos Honom och i förening med Honom, erhållas och åtnjutas, emedan Han är den oumbärlige och ende nödwändige. Uti Gergesenernes förhållande wisar sig ocksä den dom, det åtskiljande, som war ett ändamål med Jesu uppenbarelse, hwilken sjelf är ett tecken, som emotsagdt warder, och hwilken är många till fall och många till uppståndelse. Likasom Gergesenerne icke wilja weta något af Jesus, så drog sig Felix tillbaka ifrån det Evan=

gelium, som Paulus predikade för honom, då han sade till denne Ap. Gern. 24. 25.: Gack dina färde i denna resan; när jag får beläglig tid dertill, will jag låta kalla dig; men en sådan läglig tid kommer aldrig för dem, hwilkas hjertan äro tillslutna för sanningen, emedan de älska synden och icke wilja öfwergifwa den. Helt annorlunda, än de förblindade Gergesenerne, förhålla sig de till Emaus wandrande lärjungarne, hwilka (Luc. 24, 29.) bådo Herren: Blif när oss, ty det lider åt aftonen, och dagen är förliden! Och så gick Han in, till att blifwa när dem; helt annorlunda uppföra sig äfwen Samariterne Joh. 4, 40., de bådo Jesum, att Han wille blifwa när dem, och Han blef der i twå dagar. Det ligger således i en öppen dag, att den blifwer delaktig af Jesus och Hans barmhertighetsrika nåd och af Hans wälsignande närwaro, som åstundar det, och att den blifwer förlustig desamma, som, under lastbar förblindelse, föraktar dem. Gnomon: Qui rei familiaris studio tenentur, facilius pellunt, quam persequuntur: etiam avaritia timida est.

Marc. v. 18. Luc. v. 38. Den botade önskar att följa med sin räddare och wälgörare, och framställer för Honom denna begäran. Huru naturlig war icke denna önskan af ett tacksamt hjerta, hwilket, när det erinrade sig sitt fordna så öfwermåttan usla tillstånd, lifligt kände hela storheten af den hjelp, som wederfarits detsamma. Calvin: Hinc apparet, quantum inter divinæ bonitatis et potentiæ notitiam intersit, quia potentia formidinem incutiens a Dei aspectu homines fugat longeque dispellit: bonitas autem suaviter allicit, ut sibi nihil optabilius esse statuant, quam Deo esse unitos.

Marc. v. 19. Luc. v. 39. Men Jesus bewiljar icke den bedjande hans begäran, utan befaller honom fastmer att för sin familj förkunna den stora nåd, som wederfarits honom. Häraf synes tillika tydligt afsigten med

förwägrandet; den räddade skall aflägga ett wittnesbörd om Guds magt och godhet, som, genom Jesus, på honom uppenbarat sig, och på det sättet skulle han, ibland ett nedsjunket och förblindadt slägte, framträda, dels såsom ett lefwande wittne, dels såsom en härold för den frälsning, som af Jesus kan erhållas, i händelse framdeles några hjertan skulle känna sig uppmanade att söka Jesus. Calvin: Quod jubet Christus narrare opus Dei non suum, hoc consilio facit, ut pro vero Dei ministro et propheta habitus docendi auctoritatem obtineat. Sic enim paulatim erudiri oportuit rudem populum, cui nondum cognita erat ejus divinitas. Quamquam autem Christus scala est, per quam ad Deum patrem conscenditur, quia tamen nondum patefactus erat, initium a patre fecit, donec maturior esset opportunitas.

Marc. v. 20. Den räddade, undergifwen sin wälgörares, Jesu, wilje, lyder, och förkunnar Jesu nåd inom området af de tio städerne, så att således äfwen här icke fattades kunskap om Frälsaren, eller uppmaning att söka Hans hjelp.

Tankegången i denna historia.

Storheten af det menskliga eländet.

1. Den igenkännes:
   a) Matth. v. 28. Utaf syndarens smärtsamma känsla af timliga lidanden;
   b) v. 29. utaf hans ängslan för den tillkommande domens dag;
2. Den upphäfwes allenast af Jesus, som
   a) v. 30—32. genom sin nåd återlöser ifrån allt ondt till kropp
   b) och till själ.
3. Detta oaktadt wilja så många icke låta återlösa sig af Honom;

a) v. 33. wäl höra äfwen de Jesu magt och godhet förkunnas,
b) v. 34. men de draga sig tillbaka från all förening med Honom.

20. Den dumbe och besatte i Capernaum.

Matth. 9, 32—34.

Angående tiden och stället för denna händelse, se det wid N:o 11 anförda. Tro på Jesu magt och kärlek gör, att folket förer till Jesus den olycklige, hwarigenom det utöfwar ett rätt kärlekswerk. Tron belönas, emedan Jesu magt och kärlek hjelper den elända, hwilket sätter de närwarande af folket uti glad förundran, och öppnar deras mun till den bekännelse: Sådant hafwer aldrig warit sedt i Israel. Calvin: Certe præsentem Dei gratiam ita efferre volebant, ut prioribus miraculis, (quibus gloriam suam Deus olim patefecerat in populo illo,) nihil detraherent. Et notandum est, non fuisse meditatam vocem, sed quæ ex admiratione subito erupit. Notanda est etiam (v. 34.) antithesis inter laudem populi et horum blasphemiam. Simul tamen docemur, ubi ad extremum cœcitatis venit impietas, nullum esse tam manifestum Dei opus quod non pervertat. Phariseerne, i deras förhärdelse, göra mot Jesus en beskyllning, som närmare betraktas wid en annan dylik händelse, se följande afdelning. Wizenmann S. 153. Sådant hafwer aldrig warit sedt i Israel! Profeter och flere undergörare hade wäl Israel haft, men ännu aldrig någon, som egt magt öfwer dämoner. Jesus war den förste. Folket war nära att anse Honom för mer, än en profet. Och vox populi war werkligen här vox Dei. Huru föllo Phariseerne på den djerfwa tanken v. 34.? Förneka Hans underwerk kunde de nu ändtligen icke, detta skulle hafwa gjort dem löjliga. Och just att de af

deßa Jesu häftigaste motståndare icke förnekades, är bewis nog, att äfwen wi icke kunne förneka dem. Men då likwäl de underbara gerningarne af den för dem förhatliga man, som icke smickrade dem, utan, genom ord och gerning, minskade wärdet af deras dygd Matth. 5, 20., måste förklaras, si då! för att den fördömda pöbeln icke måtte hafwa rätt, huru wäl deras system, deras wantro kom deras otro till hjelp: igenom den öfwersta djefwulens kraft utdrifwer Han djeflar! Blott en hypothes, för att förklara ett onekligt factum. Nyare Phariseer skulle heldre förneka hela factum, derföre att de alldeles icke kunna förklara det.

Detta underwerk är det sista af de tio, som Matheus Cap. 8. 9. berättat. Man kan, säger Wizenmann S. 157., uppgifwa en bestämd grund, hwarföre Mattheus omtalar alla deßa. Det första (N:o 1.) omtalade Han uppenbarligen för det märkwärdiga sammanhangets skull med Jesu minneswärda tal. Det andra (N:o 3), för det sällsamma och betydelsefulla samtalets skull med Höfwitsmannen. Det tredje (N:o 5), emedan det utan twifwel war det enda underwerk, som Jesus förrättade på en person, som stod i så nära wänskapsförbindelse med Hans lärjungar. På det fjerde (N:o 29.) förde honom icke blott den wäg, som Jesus tog, utan det war också nog wigtigt, för att det skulle hafwa kunnat förbigås. Det femte (N:o 19.) war den förwånande företeelsen, att dämoner kallade Honom Guds Son. Det sjette (N:o 6.), för de mägtiga ordens skull: dina synder förlåtas dig! Det sjunde (N:o 7.) och åttonde (N:o 24.), dels för twenne underwerks inweckling i hwarandra, dels för den Israelitiska qwinnans förtröstans skull, och dels för det märkwärdiga uppwäckandet af en död. Det nionde (N:o 11.), för Jesu samtals skull. Det tionde, för sammanhangets skull med det föregående, och för Phariseernes owäntade uttrycks skull.

Tan=

Tankegången i denna historia.

Jesu hjelp.

1) v. 32. sökes i tron;
2) v. 33. erhålles af Hans kärlek;
3) v. 33. prisas högligen af många;
4) v. 34. tadlas af andra utaf ondska.

21. Den dumbe och blinde med djefwulen besatte.

Matth. 12, 22—45. Marc. 3, 20—30. Luc. 11, 14—32.

Om tiden och stället för detta underwerk, se det wid N:o 15 anförda. Mattheus berättar, att denne olycklige besatte warit dumb och blind; Lucas talar endast derom, att han war en dumbe: att händelsen är densamma sättes likwäl, för biomständigheternes skull, utom twifwel. Sjelfwa underwerket gör ett mycket olika intryck på de särskilda wittnena, folket intages af häpenhet och förundran Luc. v. 14.; några, och i sanning de häftigaste och bittraste Jesu fiender, Phariseerne och de Skriftlärde, framkastade en låg och skändlig anklagelse emot Honom, Luc. v. 15., för att, om möjligt war, förswaga underwerkets kraftiga intryck på det närwarande folket; och andra åter, likasom detta utmärkta underwerk icke tillräckligt skulle stadfästa Jesus, frestade Honom med begäran, att Han, med något under af himmelen, skulle bewisa sin gudomliga sändning v. 16. Återlösaren swarar först, v. 17—28, på den v. 15 uttryckta anklagelsen, och derpå anförer Han, v. 29—32, den till Honom ställda begäran af ett tecken, hwilken Han ingalunda tillfredsställer.

Luc. v. 14. Matth. v. 23. Så starkt war det på folket gjorda intryck, att de woro i begrepp att anse Jesus för Davids Son, således för den utlofwade Meßias, ty den gudomliga kraft, genom hwilken denne elända befrias ifrån sina kroppsliga sjukdomar och ryckes undan Satans magt, war nog ögonskenlig för hwarje opartiskt och fördomsfritt sinne. Calvin: Agnita Dei virtute, quasi manu ducuntur ad fidem: non quod repente profecerint, quantum oportebat (dubitanter enim loquuntur), sed hic tamen non exiguus est profectus, dum sese expergefaciunt ad considerandam attentius Christi gloriam. Quibusdam videtur esse plena affirmatio, sed verba nihil tale sonant, et res ipsa ostendit, re inopinata perculsos non perfecte judicasse, sed tantum illis venisse in mentem, fieri posse ut ille esset Christus.

Matth. v. 24. Luc. v. 15. Phariseerna hörde deßa folkets yttranden, och för att strax möta desamma och hindra hwarje högre föreställning om Jesus, så sade de: Han utdrifwer icke djeflar, utan med Beelzebub, djeflarnas öfwerste. På detta sätt wille de icke blott förminska Christi ära, utan äfwen, i folkets ögon, tillintetgöra densamma. Calvin: Quia in re tam aperta et convicta tergiversari nequeunt scribæ, maligne tamen arrodunt, quod divinitus a Christo factum erat; nec modo laudem miraculi obscurant, sed in probrum trahere conantur, quasi magico exorcismo editum fuerit, et ejus operis, quod homini tribui non poterat, diabolum fingunt esse auctorem. Menken: "Anmärkningswärdt är 1) Phariseerne, deße ursinniga fiender till Nazarenern, förneka icke händelsens werklighet, erkänna sanningen af gerningen och hjelpen; att neka dertill war omöjligt; 2) de tala icke om bedrägeri, om synwilla, om taskspelerier och synwändning; 3) de förringa icke gerningen, de upphäfwa icke underwerket, såsom sådant, tala icke om anwända hemliga och naturliga medel, försöka ingen såkal-

lad naturlig förklaring af underwerket; 4) i detsamma de förklara hela saken för en kraft och werkan af djefslarnes öfwerste, med hwilken Jesus skall stå i förbindelse, så betyga de, med denna hädelse, huru mycket de hafwa känt det öfwermenskliga uti den underbara gerningen, samt huru stor den, efter deras egen känsla, är." Det, som kunde hafwa gifwit Jesu fiender någon anledning eller ursäkt för denna orimliga beskyllning, låter sig förmoda utaf en anmärkning af Grotius: Solebant incantatores, ubi omnia tentando nihil proficerent, postremo adversus dæmones uti vi ac potestate illius dæmonum principis, cujus etiam arcanum nomen enuntiaturos se minabantur.

Beelzebub, eller Beelzebul, kallas i Nya Testamentet ofta Satan, de onda englarnes öfwerhufwud, den högste fursten i mörkrets rike; namnet Beelzebub betyder flugbaal, fluggud 2 Kon.B. 1, 2. 3. 16., Beelzebul betyder orenlighetens gud. Wahl Clavis: Quidam Judæos propterea Satanam hoc nomine insignivisse observant, quod auctor sit idololatriæ sordidæ atque turpissimæ. Calvin: Proprie dicendum esset Baalzebub. Sic primarium ex ficticiis diis Philistinorum vocarunt, quem colebat civitas Accaron. Baalim autem dicti sunt dii minores, qui hodie patroni dicuntur in papatu. Baalzebub nominatum est idolum propter opem adversus muscas.

Luc. v. 17. 18. Jesus, hjertransakaren, förnam sina motståndares tankar, och rättfärdigade sitt underwerk såsom en werkning af gudomlig kraft, alldenstund Han wederlägger det skändliga och hädiska påståendet, att Han, genom Satans magt och hjelp, åstadkommit något så stort. Utan att beropa sig derpå, huru Hans gudomliga sändning kan igenkännas af Hans hela uppenbarelse och werksamhet, träder Jesus likasom på Phariseernes ståndpunkt, och wisar, genom förnuftsgrunder och genom slutsatser, hwilka det allmänna förståndet måste erkänna såsom rigtiga och antaga, huru oförnuftig,

huru orimlig och i sig sjelf full af motsägelse, deras, mot Honom framkastade, beskyllning är. Först och främst beropar Han sig på det onekliga factum och den erfarenhetssanning, att hwarje rike och hwarje familj, hwarje större eller mindre samfund, genom inbördes twedrägt och söndring, hastar sin förstöring och undergång till mötes, under det att fred, endrägt och förenad samwerkan för ett gemensamt ändamål utgöra grundwalen och willkoret för beståndet af hwarje, utaf många enskilda fritt werkande lemmar sammansatt, helt. Det är sanningen af ordspråket: fred när, ofred förtär; sanningen af det bekanta walspråket: concordia res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur, hwarpå Frälsarens bewisning grundar sig. Och så wißt denna sanning måste medgifwas, likaså wißt måste ock följaktligen deß tillämpning på närwarande fall, såsom rigtig, medgifwas. Menken: Wid Herrens swar på denna ondskefulla hädelse wilje wi först och främst anmärka det tåliga, heliga saktmodet och hjertats ödmjukhet under Hans lefnad. (Hebr. 12, 3. Luc. 2, 34.) Lemnande folkets och Phariseernes åsigt af den händelse, hwarom talades, såsom rigtig, så wida de i densamma erkände den botades befrielse ifrån en dämons magt, således werkan ifrån den osynliga werlden, och werkan på den osynliga werlden, wederlägger Jesus först det oförnuftiga i beskyllningen.

V. 18. Utaf denna allmänna sanning gör nu Jesus tillämpningen på Satans rike; äfwen detta, säger Han, måste förfalla och förstöras, om Satan blifwer söndrad emot sig sjelf. Först och främst se wi här, huru Frälsaren talar om ett Satans rike, att Han sjelf antager ett rike för mörkrets ondskefulla krafter och wäsenden, hwilka motwerka Guds rike, allt godt, all sanning och allt ljus. Om nu Satan, will Jesus säga, förlänat mig kraften att förrätta detta under, och att utdrifwa den onda anden ifrån den af honom besatte, så är det klart och uppenbart, att han strider emot

sig sjelf; men så oförståndig skall han icke wara, ty om också ondska och nedrighet, oaktadt all list, förslagenhet och klokhet, som icke kan frånkännas dem, äro enfaldiga, emedan sann klokhet allenast består i Gudsfruktan och måste med henne wara förenad, så skulle man likwäl icke kunna tillräkna djefwulen ett så uppenbart orimligt förfarande. På det dåraktiga och motsägande uti detta edert påstående, att jag står i förbund med Satan och werkar genom sataniska krafter, will jag äfwen härmed hafwa gjort Eder uppmärksamma, efter I sägen, att jag utdrifwer djeflar med Beelzebub; I sen, att ett sådant antagande är alldeles falskt och innebär i sig sjelft en motsägelse. Calvin: Apte ratiocinatur Christus, sibi nihil esse cum eo commune, quia hoc unum propositum habet ille astutiæ pater, ut regnum suum conservet.

Luther Haus-P. 2, 150.: Att wår Herre Jesus här utdrifwer en djefwul, är skrifwet oß till den synnerliga tröst, att wi skola lära oß och weta, att Han är en Herre öfwer djefwulen och öfwer hans rike, och att ett sådant werk, som då lekamligen begyntes, icke upphörer, utan skall i Christenheten förblifwa intill den yttersta dagen. Ty till sådant werk har Christus efter sig lemnat sina redskap, de heliga Sacramenterna, ordet och absolutionen, och annat, som till predikoembetet hörer, att man dermed skall för djefwulen förstöra hans rike, taga menniskorna ifrån honom och drifwa honom ut ifrån dem. — S. 155. Widare följer, hwad werlden derom säger. Här finne wi tre slags lärjungar. De förste äro de frommaste, nemligen folket, som förundrar sig öfwer ett sådant Christi werk och, fjerran från allt twifwel, tackar Gud för detsamma. De äro den lilla hopen, hwilkas ögon äro öppnade, och hwilka se ordets herrlighet och gudomliga kraft. Men deremot finnes twenne andra hopar, hwilkas hjertan äro så hårdt förstockade, att de, äfwen med seende ögon, icke se, att en stor, gudomlig kraft måste finnas deri, att den döfwe

och dumbe med sådan lätthet kan tala och höra, som en annan menniska. De utsäga oförskämdt: det sker emot Gud, djefwulen är i Honom, det är icke annat än ett bedrägeri och spökeri. Likasom wille de säga: Skulle detta wara ett undertecken? Ja wäl, det är djefwulens werk. — Sid. 161.: Herrens swar är en werldslig bild, som förnuftet kan fatta och förstå. Fördenskull tala här Phariseerne och de Skriftlärde emot sitt eget förnuft, såsom galna och wansinniga menniskor, hwilka icke allenast hafwa intet Christligt förstånd, utan äfwen intet menskligt förnuft. — Det är också af nöden, att wi här noga gifwa akt derpå, att Christus säger, att djefwulen hafwer ett rike, och ett ganska enigt rike, som wäl håller ihop. Den, som angriper en djefwul, uppretar fördenskull dem alla. Luther Kirchen-P. 11, 123. Hädarena swarar Christus wänligt, och förfar emot dem på femhanda sätt. För det första med en redig och förnuftig orsak, nemligen att Han, utaf twenne liknelser, slutar dertill, att den ena djefwulen icke kan utdrifwa den andra.

V. 19. Nu öfwergår Herren, wid sin wederläggning, till en annan bewisningsgrund, att det af Honom förrättade underwerk icke är något genom djefwulens magt förrättadt. Om I beskyllen mig för det, att jag utdrifwer djeflar med Beelzebub, med hwem drifwa då edra barn dem ut? Kanske också med Beelzebub? wiljen I om dem påstå detsamma, som om mig, äfwen anklaga dem för en gemenskap med mörkrets rike. Detta wiljen I icke; hos edra egna antagen I andra krafter såsom werkande, än hos mig, men detta är den största orättwisa och uppenbarar eder kärlekslöshet och hätska sinnelag mot mig, ty wid samma werkningar borden I billigtwis också antaga samma orsaker, borden I, så wäl på det ena, som det andra stället, ifrån en och samma källa härleda samma företeelser. Det billiga i denna fordran af Frälsaren, och det obilliga hos Hans motståndare, ligger nog öppet i dagen, för att kun-

na wederläggas; och fördenskull säger Jesus widare: derföre skola de wara edra domare; edra egna barn, edra närmaste blodsfränder och landsmän, måste till och med förkasta edert orättwisa och kärlekslösa omdöme, wederlägga edert påstående. Hess (Leben Jesu 1, 472.): Judiska exorcister betjenade sig af Abrahams Guds ff. namn wid sina beswärjningar. Wid de tillfällen, då de med lycklig werkan gjorde detta, tillskrefwo Judarne deras Gudomlighets öfwermagt öfwer hedningarnes dämoner och gudomligheter detsamma, och fällde således då ett helt annat omdöme, än i närwarande fall. Det sätt, på hwilket Jesus utdref dämoner, hade utomdeß alltid det företräde framför deßa exorcisters förfarande, att Han icke betjenade sig utaf några beswärjningsformulär, utan werkade genom ett blott magtord; och medelst åkallandet af Jesu namn kunde jemwäl andre göra alldeles detsamma Luc. 9, 49., så att på det sättet Hans namn härwid hade just den kraft, hwilken Judarne eljest blott tillade namnet Jehova. Calvin: Iniqui et maligni judicii eos insimulat, quod de eadem re non similiter pronuntiarent, sed prout affecti erant erga personas. Hæc autem inæqualitas ostendit, quod æquum et rectum est non valere, sed cœcum amorem vel odium dominari: imo hoc et prave *φιλαυτίας* et invidiæ signum erat, in Christo damnare, quod in suis laudi ducebant. Filios eorum, non dubito, quin exorcistas notet, quorum tunc vulgaris erat usus apud Judæos, sicuti patet ex Actor. cap. 19, 17. Quod continuo post sequitur, fore judices, improprie dictum est hoc sensu: non longe petenda est vestra condemnatio: ad Beelzebub transfertis, quæ a me eduntur miracula, eadem in filiis vestris laudatis. Domi ergo habetis, quod ad vos damnandos sufficiat. Luther Kirchen-P. 11, 124. Likasom skulle Christus säga: Är icke detta en uppenbar ursinnighet? Just det, som I hos edra barn berömmen, fördömen I hos mig; emedan edra barn göra det, så

är det af Gud, men emedan jag gör det, så måste det wara af djefwulen. Fördenskull beropar jag mig på edra barn, hwilka skola fälla den dom, att I lasten mig orättwist och fördömen Eder sjelfwe. Wizenmann S. 212. Utom det, att de afundsfulla Phariseernes äfwentyrliga system här så rigtigt är utmärkt, finne wi der återigen den man, hwilken, af de mest hädiska och ärerörigaste förewitelser, icke blifwer uppretad, utan i deß ställe företager sig att inför folket på det begripligaste sätt wederlägga. Härtill betjenar Han sig af twå grunder, emedan Han nemligen wisar, huru orimligt det wore, om den ena Satan wille wara emot den andra; och sedan, emedan Han förehåller dem den dom, hwilken de, genom sina egna barn, fälla öfwer sig sjelfwe, alldenstund deße, genom Jehovahs namn, utdrifwa dämoner. Genom den första grunden sätter Han dem i allmänhet i motsägelse mot förnuftet, och genom den andra, i motsägelse mot deras eget omdöme.

Man kan äfwen, enligt Luther, med barnen förstå djefwulens beswärjare, emedan Gud, säger han, Kirchen-P. 11, 125., ifrån begynnelsen skänkt detta folk mångahanda andliga gåfwor. Här talas icke om en sådan magi, som med afguderi och wantro nästan alltid och öfwerallt är förenad, och hwars wäsende bestod i umgänge med andar och deßas dyrkan, hwarigenom de, som stodo i förening med den onda andewerlden, uti orak-lerna erhöllo upplysningar om förborgade ting samt krafter till öfwermensklig werksamhet, utan här talas om de sannt gudomliga krafter, som genom exorcister woro werkande, men härwid kan ofta mycket orent och bedrägeri hafwa inblandat sig. Neander Kirchengesch. 1, 99. säger om de, inom detta område, då för tiden förekommande företeelser: "Det gafs ibland hedningar och Judar många, hwilka föregåfwo, att de, genom mångahanda rökningar, ingnidningar, örtemedel, amuleter, onda andars beswärjelser uti gåtlikt klingande formler, kunde fördrif-

drifwa dem. Understundom werkade de genom sådana medel, som hade en naturlig kraft att bota, understundom genom sådana, hwilka, medelst werkan på inbillningskraften, som på så beskaffade sinnen (de besattes) så mycket förmår, för ett ögonblick höllo den sjuke ifrån sitt inbillade tillstånd, eller uppehöllo de också blott med löften på framtiden. I hwarje fall förorsakade deßa menniskor endast skada, emedan de styrkte folket i deß wantro och i deß hela, ogudaktiga wäsende, och emedan de med lögnens krafter kämpade emot lögnens rike och utdrefwo den ena djefwulen med den andra. Deras gyckelwerk kunde icke träffa den inre grunden till det onda, hwilken låg djupare, och ifrån hwilken allena det sanna botandet måste utgå. Såsom Christus sade om sådana förhållanden: huru kan någon gå i en mägtig mans hus, och beröfwa honom hans boting bort, utan han först binder den mägtiga, och så sedan skinnar hans hus (se Matth. v. 29.)? d. w. s. först måste den ondes magt öfwer menniskonaturens innersta wara kroßad, sedan upphörde, af sig sjelfwa, de särskilda werkningarne af denne onde.

V. 20. Efter utwecklingen af skälen emot den besattes befrielse genom Satans magt, framställer nu Jesus den följd, som icke kunde uteblifwa: det återstår således intet annat, än att jag, med Guds kraft (finger), förrättat detta underwerk, och på det sättet är det ju uppenbart, att Guds rike kommit till Eder. I tilldragelserna, will Han säga, sen I här Guds rikes närwaro, Guds segerrika herrawälde öfwer mörkrets alla magter; och i min person äro deßa Guds krafter werkande, så att I, uti min werksamhet, borden warseblifwa en Gudomens uppenbarelse. Medan Lucas talar om Guds finger, d. w. s. om en tilldragelse, som är ett ofwikligt kännetecken till en sannt gudomlig kraft, sätter Matthеus med Guds Anda, och nämner således den werkande orsaken till sjelfwa tilldragelsen. Calvin: Per-

venit ad nos regnum Dei, emphasis est in verbo pervenit, quod scilicet ultro illis appareat Deus redemptor, illi vero quantum in se est procul amoveant, præsentique est in salutem eorum parato non sustineant locum dare. Wizenmann S. 212.: Här blifwer för oß tydligt, att Christus tänkt sig Guds rike hufwudsakligen också i det afseende, att den orättmätiga, osynliga tyrannens herrawälde, genom detsamma, skall upphäfwas. Hans rikes ändamål gå således in i det osynliga.

V. 21. Att Guds rike, med sina mägtigare krafter, närmar sig, bewisas nu genom en liknelse. Så länge en tapper krigsman är i stånd att, för fiendtliga angrepp och infall, skydda sin borg, så länge är han uti ett lugnt och ostördt åtnjutande af sin egendom.

V. 22. Men om den starke öfwerwäldigas af en ännu starkare, hwilken han icke mägtar emotstå, om då den starke bindes, fängslas och beröfwas ett fritt bruk af sina krafter och sin magt, så tages hans egendom ifrån honom, och han kan icke förhindra det. Detta, will Christus säga, är här händelsen; Christus är den starkare, Satan är Honom icke wuxen, och han måste tillika påse, huru, genom utdrifwandet af djeflar, menniskorna undanryckas hans magt, öfwer hwilka han hittills utöfwat ett ostördt wälde. Calvin: Prosequitur Christus, quod nuper attigerat de regno Dei, ac necessarium esse admonet, Satanam violenter expelli, quo Deus regnum suum obtineat inter homines. Quare hæc sententia nihil aliud est, quam proximæ confirmatio. — Quicquid corporibus præstitit Christus, ad animas referri voluit: ita quum a tyrannide diaboli liberavit corporales hominum sensus, se missum esse a patre vindicem testatus est, qui spiritualem ejus in animas tyrannidem aboleret. All menniskoslägtets förloßning ifrån Satans rike är således allenast en Guds sak, och kan icke genom menniskokraft tillwägabringas.

V. 23. Denna, ifrån ett ordspråk hemtade, utsago af Herren har afseende på v. 20., hwarest Han dragit den allena rigtiga och nödwändiga följd, att Guds rike närmar sig, alldenstund Han, med gudomlig magt, besegrar mörkrets fiendtliga och motsträfwiga magter. Den, tillägger Han nu här, som icke med mig är, han är emot mig; den, som med mig icke gör gemensam sak, icke till mig sluter sig såsom wän, han emotstår mig fiendtligt, emedan det finnes blott deßa twenne riken. Neutralitet, obestämdhet, kan således inför Frälsaren icke wara gällande, Han fordrar af oß ett bestämdt förklarande för det ena eller andra, haltandet på båda sidor är Honom förhatligt, Mammonstjenst och Gudstjenst äro oförenliga. Den, som, oaktadt de många och kraftiga wittnesbörden för Jesus och för gudomligheten i Hans sak, likwäl icke will bestämma sig för Honom, den måste hafwa alltför liten kärlek för sanning, ljus och det rätta, måste till och med beherrskas af ett motsatt sinnelag, och är således en fiende till Herren. Följden af obestämdheten är den, att man icke med Jesus församlar, att Hans ändamål då icke äro wåra, att fördelarne för Hans rike äro oß likgiltiga och fördenskull af oß icke befrämjas; och den, som icke kraftigt medwerkar till att uppbygga Guds rike på jorden, undandrager till och med detsamma de honom förlänade krafter, den werkar uppenbarligen till skada för Christi sak, som skulle hafwa en hastigare framgång, om hwar och en, med alla sina själskrafter, understödde densamma. Att icke församla med Christus är fördenskull att förskingra, är ingenting mindre, än att syndigt förhindra Guds rike. När alla krafter och gåfwor skola wara werksamme för ett ändamål, rigtade på ett mål, så är icke-anwändandet af de undfångna gåfworna ett syndigt och klanderwärdt förskingrande och splittrande af deßa krafter. All werksamhet utom Christus är följaktligen, hwad Hans rikes kommande angår, fiendtlig och hindrande, är, enligt Matth. 20, 6., att stå fåfäng på denna werldens torg.

Hwilken sträng dom af Herren faller således icke öfwer de så kallade Christne, hwilka, med allt hwad de äro och ega, icke wilja öfwerlåta sig åt Honom? Har icke Christus med sitt blod återlöst och förwärfwat dem till sin egendom? Har Han icke i det heliga dopet upptagit dem till de sina och med sitt ord dem kallat? Är Han icke fördenskull uppstånden, att Han skall wara Herre öfwer lefwande och döda? Måste wi icke derföre, såsom medlemmar af Hans rike på jorden, i Hans tjenst och till Hans förherrligande, anwända alla wåra gåfwor? Så tänkte den Heliga Apostelen Rom. 14, 7. 8. Gal. 2, 20., så skola äfwen wi tänka. Herrens likaså oförnekliga, som gudomligt stadfästade, sak uppfordrar hwarje Christen att, med fullkomlig bestämdhet, såsom wän, öfwerlåta sig åt Christus.

Luther Walch 7, 259.: Här finnes icke någon medelwäg, här finnes intet namn, som icke hörer till ett af deßa begge slag, utan wi lyda nödwändigt antingen under den starka tyrannen, djefwulen, inom hans område, eller under Frälsaren, Christus, i himmelen. Att wara med Christus betyder således detsamma, som att wara i Hans kyrka eller i tron på Honom, det är, wara emot djefwulen och emot ogudaktighetens rike och ifrån dem afsöndrad. Korteligen, Christus säger här, att det finnes en dubbel kyrka, Guds kyrka och djefwulens. Och deßa, säger Han, äro utan allt samband, på ett oförsonligt sätt oenige och stridiga emellan hwarandra. Den icke församlar med mig m. m. det är, allt, hwad jag och de mina jemte mig göra, är helsosamt och nyttigt för lifwet, och den, som icke är med mig, gör icke något godt, utan gör allt fåfängt och till förderf. Detta är ett emot skrymtarne förskräckligt och mycket swårt språk, i hwilket denna stränga dom fälles, att alla de ganska sköna, stora, heliga och oändliga werk, ja, äfwen lefnadssätt, äro helt och hållet onyttiga, ja, jemwäl skadliga och förderfliga, när de sakna tro. Deremot fastän de, som äro med Christo, förskingra, det är,

synda och falla, så är likwäl hos dem allt, hwad de göra, lida m. m. helsosamt och nyttigt, ganska godt, heligt och gudomligt. O detta är en outsäglig tröst för de Christne, att de, oaktadt de äro swage, likwäl församla med Christo. Calvin: Ego eorum sententiæ subscribo, qui scribas duplices regni Dei adversarios vocari exponunt, quia data opera impediunt ejus progressus. Sensus ergo est: Vestrum erat mihi adesse, manumque porrigere in erigendo Dei regno. Nam quisquis non adjuvat, quodammodo sese opponit, vel saltem dignus est, qui censeatur inter hostes. Longius etiam patet hæc doctrina, indignos esse, qui in Christi grege reputentur, qui sua illi studia non impendunt: quia fit eorum ignavia, ut diffluat et pessum eat regnum Dei, cui promovendo vocati sumus omnes.

Luther Kirchen=P. 11, 127.: Att wara med Christo, är, att man har lika sinne och tanke med Christo, det är, att tro på Christum, att Hans werk och icke wåra werk hjelpa oß. Att församla med Christo, är, att af kärlek göra godt och warda rik i goda gerningar. Wizenmann S. 213.: För att gifwa sitt bewis fullt eftertryck, lägger Han ytterligare härtill ett ordspråk, hwarigenom Hans fienders usla omdöme fullkomligt kullkastas.

Ett dylikt tänkspråk, som det här anförda, finnes Marc. 9, 38—40. Luc. 9, 49. 50. Men händelsen är der en helt annan, och fördenskull säga också de orden: den der icke är emot oß, han är med oß, något helt annat. Johannes omtalte för Jesus, huru de hade sett en man, som, i Jesu namn, utdrifwit djeflar, samt huru de hade förbjudit honom detta, derföre att han icke följde med Mästaren, d. w. s. icke höll sig till det inskränktare antalet af Frälsarens lärjungar och wänner. Denna uteslutande hårdhet, som blott i ögonsigte fattade det yttre och förbisåg det hufwudsakliga, lifwets gemenskap med Jesus genom tron, straffar Her=

ren och säger: förbjuder honom icke, ty ingen är den, som gör krafter i mitt namn (i en lefwande tros tillförsigt till mig och min mägtigt werkande kraft), som snarligen kan tala ondt på mig, d. w. s. hwarest en sådan troende werksamhet finnes, der är icke att befara något fiendtligt sinnelag och något hastigt trädande utur min gemenskap, och fördenskull kan man, utan betänkande, lemna sådane menniskor i fred. Här gäller den grundsats, att den, som icke wisar sig wara fiendtlig, är uppenbarligen med oß, ty neutralitet finner icke rum, emedan det gifwes endast twå riken, och till det ena af deßa, nemligen mörkrets fiendtliga rike, höra alla likgiltige, enligt Luc. v. 23., men de, som i mitt namn werka, höra derigenom till mitt rike. Calvin: Prohiberi eum Christus noluit, non quod illi auctor fuisset, vel probaret ejus factum, aut etiam probari vellet a discipulis, sed quia, ubi per occasionem glorificatur Deus, ferendum id est ac gaudendum, sic Paulus Philip. 1, 18. Non ita suos agnoscit, ut in grege suo censeat, qui medii sunt inter hostes et amicos, sed intelligit, quatenus non nocent, prodesse ac juvare. Est enim proverbialis sententia, qua monemur, non movendum esse bellum donec simus lacessiti.

Annorlunda är det i Ap.Gern. 19, 13—17 omförmälda fall, då Judiska Exorcister, utan att stå uti en lefwande trons förening med Frälsaren, fördrista sig att i Jesu namn, likasom genom ett magiskt bannlysningsformulär, utdrifwa onda andar, hwilket för dem tog ett bedröfligt slut. Denna händelse kastar ett ljus tillbaka på de hos Marcus och Lucas berättade tilldragelser, att de nemligen måste härledas ifrån sann tro på Jesus, hwilket här uppenbarligen icke är fallet. Wid Ap.Gern. 19, 13. anmärker Calvin: Non dubito, quin munus hoc (exorcistarum) ex stulta æmulatione prodierit. Deus suam potentiam inter Judæos variis modis exercere solitus erat, et prophetis olim

usus fuerat ministris ad fugandos dæmones; hoc prætextu exorcismos sibi finxerunt, atque hinc temere erectum est extraordinarium munus sine Dei mandato. — Verisimile est, impostores istos confugisse ad Christi nomen, ut novam potestatem acquirerent, quam prius fallaciter jactaverant, vel quia cessaverat facultas, qua præditi fuerant, ut tenebras obducerent evangelio. Duplex autem fuit hujus invocationis vitium: nam quum alieni sint a Pauli doctrina, sine fide ejus prætextu abutuntur quasi ad magicas incantationes: deinde, quod non est in hominum manu, sibi absque Dei vocatione usurpant. Legitima autem nominis Dei et Christi invocatio est, qui fide dirigitur, nec excedit vocationis metas.

Matth. v. 31—37. Mattheus allena har denna afdelning på detta ställe, och man kan icke neka dertill, att den ganska wäl lämpar sig till sammanhanget af det hela, och att tillräcklig grund för deßa Herrens ord ligger i Hans motståndares fiendtliga beskyllning. Både anledning och innehåll rättfärdiga således detta Herrens tal i sammanhang härmed, medan de särskildta uttrycken hos Marcus och Lucas stå i förbindelse med andra ämnen. Och det har ingen ting emot sig, att Herren, wid särskildta tillfällen, mer än en gång brukat ett och samma gnomonartade uttryck.

Matth. v. 31. 32. Marc. v. 28. 29. (Luc. 12, 10.) Först och främst talas här om widden och straffbarheten af de synder, till hwilka Phariseerne, i sin anklagelse mot Jesus v. 24., gjort sig skyldige, ty orden v. 31.: Fördenskull säger jag Eder, hafwa ingalunda afseende på det, som omedelbarligen förut blifwit sagdt v. 30., utan de upptaga ännu en gång den Gud hädande beskyllningen af Jesu fiender, sedan densamma v. 25—30., såsom oförnuftig och orimlig, blifwit tillbakawisad, och lära oß känna den i sin sanna natur och i sitt fruktanswärda djup. All synd och försmä-

delse blifwer menniskan förlåten v. 31.; Marcus nämner ocksä uttryckligen försmädelse, dermed de försmäda v. 28., och Mattheus v. 32. anförer, såsom exempel på en förlåtlig synd, detta: Hwilken som säger något emot Menniskones Son, det warder honom förlåtet. All synd är wißerligen orätt 1 Joh. 3, 4., är lagstridighet, förbrytelse emot Guds lag, men efter Frälsarens uttryckliga förklaring kan man för all synd få förlåtelse, så snart syndaren följer bättringens ordning, d. w. s. när han, uppfylld af sorg efter Guds sinne, samt med en uppriktig och smärtande känsla af ånger öfwer sin afwikelse ifrån Gud, erkänner sin synd, widt skiljd ifrån allt urskuldande och öfwerskylande af densamma, bekänner den, anklagar och fördömer sig sjelf Luc. 15, 18. 19. 21. Cap. 18, 13., med fast tro på den genom Christum skedda återlösning hos Gud söker förlåtelse och nåd, och har det uppriktiga beslut att bättra sitt syndiga lefwerne och helt och hållet öfwerlemna sig åt Gud. I en sådan bättringens och trons ordning skall hwarje, äfwen den swåraste, synd förlåtas, såsom t. ex. försmädelse och hädiskt tal emot Menniskones Son; och se wi icke, i den helige Apostelen Paulus, som om sig sjelf bekänner, att han warit en försmädare, förföljare och wåldswerkare 1 Tim. 1, 13—15. Ap.Gern. 26, 9—11., ett så märkwärdigt och tänkwärdt exempel på Guds stora barmhertighet emot syndare, hwilka på det gröfsta förgått sig mot Honom och Hans smorde? Huru förhåller det sig med synden emot den Heliga Anda? och hwarföre skall försmädelse mot Andan icke blifwa menniskorna förlåten, hwarken i denna eller i den tillkommande werlden Matth. v. 31. 32.? hwarföre hafwer den der försmäder den Heliga Anda, ingen förlåtelse i ewig tid, utan blifwer saker till ewig fördömelse Marc. v. 29? Denna omöjlighet, att undfå förlåtelse, kan icke wara hos Gud,

som

som, efter sin oföränderliga barmhertighet och efter sina oföränderliga råd, aldrig will syndarens död, utan fastmer att han sig omwänder och lefwer; grunden dertill, att, för synden emot den Helige Ande, någon förlåtelse icke är möjlig, måste således ligga i naturen af denna synd och i sinnesarten hos den, som till densamma gjort sig skyldig. Synden emot den Helige Ande härleder sig icke, såsom andra synder, ifrån swaghet, willfarelse, öfwerilning, fördom, ögonblickligt uppbrusande och ifrån någon särskildt rådande syndig paßion, utan den är ett fortfarande hjertats tillstånd, en bestämd sinnesförfattning. Och i sanning är denna synd endast då och der möjlig, hwarest hjertat blifwit rördt af den Helige Andes nådewerkningar; när nemligen en menniska af den Helige Ande blifwit så mycket upplyst, att hon icke kan annat, än i Jesus, i Hans gerningar, i Hans stiftelser, i Hans lära, i de af Honom åstadkomna werkningar erkänna något gudomligt werkande, gudomliga krafter, och hon likwäl då, af hat mot Återlösaren och sanningen, icke blott förnekar detta gudomliga, utan till och med förklarar det för en werkan af djefwulen, af mörkrets rike, så begår en sådan, likasom Phariseerne här gjorde, synd emot den Helige Ande; den är således ett hårdnackadt, uppsåtligt, ondskefullt och förstockadt motsträfwande mot den i det innersta erkända, gudomliga sanningen, ett motspjernande mot den på hjertat rönta gudomliga kraften, den är ett syndande emot all bättre öfwertygelse och emot all känsla af det gudomliga, som wi, uti Hans öfwermägtiga och wäldiga kraft på oß, warseblifwe. Förlåten kan denna synd icke fördenskull blifwa, att der, hwarest ett sådant sinnelag är rådande, en grundlig och uppriktig sinnesförändring wäl knappt är tänkbar, ty när Evangelium och de krafter af den Helige Ande, som i detsamma wisa sig werksamma, äro det enda medel, af hwilket Guds nåd betjenar sig, för att förnya oß till bättringen, så blifwa just deßa krafter alldeles

owerksamma på den menniska, som är uti en sådan sinnesförfattning. För det hjerta, som af uppsåtlig ondska föraktar Evangelii nådemedel, likasom skulle de wara djefwulska krafter, finnes således icke mer någon hjelp. Häraf följer, att synd emot den Helige Ande icke kan tagas i den inskränkta mening, som kunde den nu för tiden icke mer begås; men fastän detta icke kan nekas, så får man likwäl, å andra sidan, i hwarje särskildt fall, icke påstå, att någon gjort sig skyldig till densamma; ty då wi icke äro hjertransakare, och böra, i ödmjukhet, wakta oß för att döma en broder; då wi widare, så länge denna nådetid ännu warar, icke kunna bedöma, om wår broder icke ännu kan grundligt och uppriktigt omwända sig: så blifwer det alltid oafgjordt, om, i det särskildta fallet, denna synd werkligen eger rum eller icke. Och när ett bekymradt hjerta tror och anklagar sig för att hafwa begått denna synd, så kan man, till tröst för detsamma och enligt med sanningen, försäkra, att förhållandet alldeles icke är sådant, ty just detta bekymmer är den säkraste och tillförlitligaste wederläggning af denna anklagelse, då säkerhet, förhärdelse och fullkomlig obotfärdighet wore de kännemärken, på hwilka synden emot den Helige Ande kunde igenkännas. Luther säger om denna synd: Est peccatum incognitum, spirituale et sanctum, en synd, som icke will låta känna sig, och som icke kan igenkännas; och kallas icke en grof werldssynd, derföre att den förwänder bekännelsen och icke will kallas synd, utan förträffliga goda werk; det är en sådan synd, som, för hela werlden och allt förnuft, icke är någon synd, utan just den rätta heligheten, sanningen, rättfärdigheten och Gudsdyrkan. Hit höra följande ställen i den Heliga Skrift: Joh. 7, 31. 32. Cap. 10, 20. 31. Ap.Gern. 4, 13—17. Cap. 8, 48. Cap. 5, 17. Hebr. 6, 4. ff.

Luther Walch 7, 263.: Sex slags synder emot den Helige Ande uppräknas, hwilka, ehuruwäl i sjelfwa

saken enahanda, likwäl till sina yttringar eller onda gerningar äro olika. Deßa äro: andligt högmod, bestridande af den erkända sanningen, halsstarrighet (hwilka utöfwas, när tiderna äro lugna och fredliga), förtwiflan, afund emot bröderna för Guds nåds skull, framhärdande i obotfärdighet intill ändan, hwilka förete sig i bedröfliga och oroliga tider. Lavater: Den, som icke kan förneka Christi magt att göra underwerk; den, som med sina egna ögon ser afgörande prof derpå, och hwilkens inre känsla, med oöfwerwinnelig ondska, tillskrifwer Satan deßa werkningar af Guds Ande, — den försmädar den Helige Ande. Gnomon: Aliud est peccatum contra Spiritum Sanctum. Peccato se ipsum lædit miser homo: blasphemus multos alios irreparabili noxa afficit. Calvin: Notandum est, quod de blasphemia hic dicitur, non referri ad Spiritus essentiam simpliciter, sed ad gratiam, qua donati sumus. Nam qui Spiritus luce privati sunt, quantumvis detrahant de Spiritus gloria, rei tamen hujus criminis non agentur. Nec tenemus, probro afficere Spiritum Dei, qui destinata malitia ejus gratiam et virtutem oppugnant, neque id modo, sed tale sacrilegium non committi, nisi dum habitantem in nobis Spiritum scientes exstinguere conamur. — In Spiritum non maledicit, nisi qui ab eo illuminatus impiæ rebellionis sibi conscius est: neque enim superflua est ista distinctio, quod aliis omnibus blasphemiis venia dabitur, præterquam huic uni, quæ adversus Spiritum effertur. — Ex his omnibus colligere jam licet, in Spiritum Sanctum peccare et blasphemos esse, qui Dei virtutes sibi per Spiritum patefactas, in quibus celebrari ejus gloriam decebat, in ejus dedecus malitiose convertunt, et cum Satana duce suo professi sunt gloriæ Dei hostes. — Ad. vers. 32.: Sensus ergo est, minime sperandum esse, ut veniam impetrent in hac vita, vel in extremo judicio absolvantur, quicunque in Spiritum blasphemaverint.

V. 33. Sedan straffbarheten hos Jesu fiender blifwit, i hela deß widd, ådagalagd, öfwergår Frälsaren ifrån företeelsen till den djupare, förborgade grunden för densamma, och wisar, uti en från naturen lånad bild, huru hjertats inre beskaffenhet utgör willkoret för de yttre företeelserna i ord och gerning. Frugten är sådan som trädet, derföre igenkänner man trädets art och natur på frugten, en god sort frugt frambringar goda frugter, en dålig bär dåliga; så orubbligt fast denna regel står, likaså wißt är det, att ett ondt hjerta talar och gör ondt, Matth. 7, 17. Luc. 6, 44. Man kan icke förwänta annat, will Frälsaren säga, hwarken i naturen eller inom frihetens område, än att lika alstrar lika. Luther Walch 7, 267.: Christus fortfar i sin wrede emot de Phariseer, som hädade Honom, och tyder detta ordspråk egentligen på dem, och säger: Åfwen I måsten wara antingen goda eller onda; goda ären I icke, och utaf edra frugter kan man igenkänna, att I ären onda, ty I häden den Helige Ande.

V. 34. 35. Nu följer liknelsens tillämpning på Phariseerne. I huggormars afföda, d. w. s. ormyngel, I falske, skrymtaktige menniskor, som blott bären ett yttre utseende af godhet, huru fromme och lofwärde I måtten synas för menniskor, så kunnen I icke tala något godt, medan I sjelfwe ären onde, ty sådant trädet är, sådan är frugten, edra hjertan äro giftige och uppfyllde af ondska, så ock edert tal giftigt och ondskefullt, ty deraf hjertat fullt är, det talar munnen af, Luc. 6, 45. Godt är endast det, som den goda menniskan talar utaf ett kärleksfullt hjerta; ondt det, som den onda menniskan talar utaf ett af hat och kärlekslöshet uppfylldt hjerta. Häraf synes öfwerhufwud, hwad som är sannt, godt, och icke godt, och hwad som bör förstås med goda gerningar. Det, som härflyter ifrån ett godt hjerta, en frugt af detsamma, detta är sannt godt; men wißerligen måste man närmare bestämma uttrycket af godt hjerta, och anmärka, att detta

uttryck här bör tagas i en helt annan mening, än språkbruket i det alldagliga lifwet tager det; med det så kallade **goda hjertat** utmärker man wanligen ett swagt, till sinnesrörelser lätt retligt, och så wäl till det goda, som till det onda, böjligt hjerta; annorlunda bestämmes begreppet enligt Skriften, der ett godt hjerta är det, som behagar den allena gode och fullkomlige Guden, liknar den Helige Frälsaren, och som tillegnat sig Hans sinnelag, hwilken är kärleken. Således kan man blott kalla det hjerta godt, som är fullt af kärlek till Gud, till Christus och nästan; det hjerta, som är fullt af helig kärlek, och som blott will hwad rätt, godt och sannt är; det hjerta, som genom tron är förenadt med Frälsaren; och endast det är godt, ett godt werk, som härleder sig ifrån kärleken uti ett sådant hjerta, frambäres af hjertats goda fatabur. Det materiella af ett werk kan, i och för sig sjelft, wara ganska rätt och berömwärdt, men om det icke har sin grund i hjertats goda fatabur, så är det likwäl icke något godt werk, och på det sättet kunna till och med de mest i ögonen fallande kärlekswerk, så framt de icke leda sin upprinnelse ifrån en sådan ren kärlek, icke räknas till de sannt goda gerningarne; allt beror på bewekelsegrunden, på driffjädern, om denna är tron, föreningen med Frälsaren och kärleken till bröderna. **Luther** Walch 7, 268.: Det är en besynnerlig, men en likwäl säker slutföljd, att en ond icke kan tala eller göra något godt, äfwen då han aldrabäst gör och talar. Ty när hjertat och wiljan äro onda, så är det omöjligt, att tankarne, orden och gerningarne skola wara goda. **Calvin**: Similitudinem arboris et fructus hoc loco tantum ad sermonem Christus accommodat, quoniam hinc detegi poterat interior et clandestina scribarum malitia, atque hæc ratio est, cur tantum in hac una peccati specie insistat. Quia ergo falsis obtrectationibus prodiderant, quod in reliqua eorum vita, non ita perspicuum erat, severe in eos Christus invehitur. Docet ergo hic locus, quam pretiosa

sit domino veritas, cujus tam rigidus est assertor et vindex. Ex abundantia cordis os loquitur, sicuti etiam veteri proverbio lingua vocata est character mentis. Notandum est, in quem finem usurpet Christus istas parabolas: exprobrat enim Pharisæis Christus, quod conceptam intus malitiam verbis declarent.

V. 36. 37. Den i det innersta förborgade källan till talet, och huru detsamma tillkännagifwer hjertats beskaffenhet och af den beror, hade hittills blifwit antydd; nu utwecklar Frälsaren deß wigt, som man lärer känna deraf, att, enligt v. 36., på den yttersta dagen, icke blott räkenskap skall göras för hwart och ett fåfängt ord, utan att till och med också, enligt v. 37., menniskans öde skall afgöras, allt efter hennes ord. Är nu menniskans ord utaf så afgörande inflytande på det, som skall wederfaras henne; sträcka sig werkningarne af detsamma utöfwer tiden in i ewigheten: så är ju ordet uppenbarligen något öfwermåttan wigtigt, så får det icke anses såsom något likgiltigt, så får man icke lättsinnigt umgå med detsamma, så måste det största allwar och en helig warsamhet beledsaga oß wid alla wåra ord, och wi få icke anse synderna med tungan för ringare, än andra onda gerningar, ty de äro ju äfwen gerningar. Med stort lättsinne, och likasom det alldeles ingenting betydde, hade Phariseerne uttalat denna låga beskyllning emot Jesus (v. 24.); detta förehåller nu Frälsaren dem, och straffar tillika i allmänhet det tanklösa lättsinne, som utfarer med lögn, förtal, försmädelse, swordom, förbannelse, likasom sådant wore mindre straffbart, än andra det onda hjertats yttringar i gudlösa gerningar. Emedan synderna med tungan strida emot det andra och åttonde budet, så synes också tydligt derutaf, likasom här af Jesu förklaring, deras straffbarhet. Men skall räkenskap göras för det fåfänga ordet *ἀργον*, som betyder det onda, hätska kärlekslösa ordet; skall detsamma inför Guds domstol och i Guds dom förswaras: så är detta

omöjligt, ty det är fast mer ett anklagande och fördömande wittnesbörd emot den, som talat det. Calvin: Argumentum est a minori ad majus: nam si omnis sermo inutilis ad calcalum vocandus est, quomodo manifestis blasphemiis parceret Deus et sacrilegæ eorum petulantiæ, qui adversus ejus gloriam latrant. Sermo otiosus pro inutili accipitur, qui nihil ædificationis vel fructus affert. Quum vero nemo tam parcus sit loquendo, tamque prudenter sibi temperet, quin subinde i naliquos sermones otiosos diffluat, certa quidem nos omnes manet desperatio, si summo jure nobiscum ageret Dominus. Interea nemo sibi indulgeat, sed anxie unusquisque studeat linguam suam frenare. Primum ut de sacris Dei mysteriis non nisi reverenter et sobrie loquamur, deinde ut abstineamus a scurrili loquacitate vanisque facetiis, multoque magis ab hostili maledicentia: denique opera danda est, ut sermo noster sale sit conditus Col. 4, 6.

V. 37. Menniskans ord utgöra likasom det protokoll, efter hwilket domarens utslag öfwer henne fälles, ty de äro wittnesbörd om hennes älskande eller kärlekslösa, hennes allwarliga eller lättfärdiga, hennes gudaktiga eller ogudaktiga hjerta, och derföre skall menniskan, enligt dem, antingen frikännas, förklaras för ostrafflig, eller fördömas, anses och behandlas såsom straffwärd. Calvin: Proverbium vulgare aptavit ad præsentem causam. Justificatur homo ex suis dictis, non quod sermo justitiæ sit causa, quemadmodum Dei gratiam, ut nos pro justis reputet, fide consequimur, sed quia purus sermo nos absolvit, ne deprehendamur in lingua nostra improbi.

Matth. v. 38—42. Denna afdelning, hwilken Lucas, v. 29—32, såsom utweckling af v. 16., sätter först efter det paraboliska talet om den orena andens utfarande v. 24—26, har af Mattheus blifwit satt framför densamma, förmodligen af den goda grund, att Phariseernes

och de Skriftlärdes hopplösa oförbättrelighet, som i denna bildliga framställning skildras, träder i en ännu klarare dag, när just de, hwilka omedelbarligen förut warit wittnen till Jesu underwerk, nu af Honom begära ett nytt tecken till Hans stadfästelse, fastän de endast, emot bättre wetande och samwete, kunde förneka det stora, i deras åsyn skedda, underwerk (v. 22.) och de uti detsamma werksamma gudomliga krafter. Det är likwäl icke omöjligt, att händelsernas följd också warit sådan, som Lucas har den, hwilket Calvin antager, som låter denna afdelning, v. 38—42., först följa på v. 46—49. och på Luc. v. 27. 28. Men då alla här omförmälda facta, i anseende till tiden, höra ihop, så synes mig den följd, i hwilken de hos Mattheus förekomma, böra föredragas.

Matth. v. 38. Begäran efter ett tecken blifwer af Lucas, v. 16., sålunda nogare bestämd, att det skulle wara ett tecken af himmelen, hwilket, enligt deras mening, icke så lätt wore underkastadt någon synwilla, och mycket kraftigare, än alla andra, skulle stadfästa Hans gudomliga sändning. Det låga begäret efter underwerk har Frälsaren aldrig tjenat Matth. 4, 1. ff. Calvin: Certum est autem, signum eos petere, ut speciosum prætextum habeat eorum incredulitas, quod scilicet Christi vocatio legitime non sit obsignata. Hoc colore excusant se fidem evangelio non habere, quia nullum ejus sigillum e cœlo Christus ostendat. Sensus ergo est: quando te profiteris doctorem ac magistrum, si nos habere vis discipulos, fac ut e cœlo testetur Deus, se tui magisterii auctorem esse, ac miraculo vocationem confirmes.

V. 39. Cap. 16, 1—4. Luc. 11, 16. Herren tillbakawisar begäran, och kallar dem, som framställt den, ett wrångt och horiskt slägte, ett slägte, hwilket, likasom en trolös qwinna ifrån sin man, affallit ifrån sin Gud, med hwilken detsamma, genom de fädren

gif-

gifna löften och genom lagförbundet på Sinai war förenadt, stod uti den innerligaste, med ett äktenskap jemförlig, förbindelse. Ganska ofta betecknas i Gamla Testamentet Israels förhållande till Gud, och i Nya Testamentet den trognes förhållande i allmänhet till Gud, med bilden af ett äktenskap, emedan, likasom i äktenskapet, qwinnan är beroende af mannen, den skapade warelsen på samma sätt också skall wara beroende af sin skapare, menniskan beroende af Gud, förtrösta på Honom, älska Honom och lyda Honom; och denna bild har ett så mycket djupare syftemål, som menniskan är oförmögen att, wid oberoende, styra sig sjelf; och när hon försöker att göra sig oberoende af Gud, så störtar hon sig, såsom historien om syndafallet och liknelsen om den förlorade sonen lära, endast uti ett outsägligt elände och förderf. Wår lycksalighet i tid och ewighet, lugn, frid och glädje hafwa sin rot endast uti beroendet af Gud, deri att wi åt Honom öfwerlemna oß uti en på kärlek och tro grundad obrottslig tillgifwenhet och lydnad; och detta beroende är den sanna friheten, all annan förment frihet går i band och är träldom Joh. 8, 32. 34. Rom. 6, 19—23. Genom wårt dop äro wi till ett sådant trofast beroende förpligtade. Calvin: Non tantum ætatis illius mollitiam accusat, sed Judæos nominat gentem perversam, vel certe scribas et eorum similes: significans velut hæreditarium illis esse pervicaciæ morbum. Nam *γενεὰ* interdum pro sæculo uno, interdum pro gente vel natione accipitur. Adulteros vero dixit pro adulterinis vel spuriis, quod a sanctis patribus degeneres essent: sicuti ætatis suæ incredulis exprobrant prophetæ, non esse ex Abraham progenitos, sed profanum semen Canaan. Non simpliciter scribas objurgat Christus, quod signum postulent (Judic. 6, 17. Es. 38, 22.), sed quod Deo ingrati, tot ejus virtutibus maligne spretis, subter fugium captent, ne obediant ejus verbo.

Här, äfwensom Cap. 16, 1. ff., blifwer det begärdta tecknet förwägradt och den förklaring af Jesus gifwen, att intet tecken skall gifwas, annat än Jone Profetens tecken, d. w. s. den stora, utomordentliga och underbara händelse, hwilken för dem skall wara ett kännetecken till Hans gudomliga sändning och den kraftigaste stadfästelse på Hans person, och i stånd till att, för deras öfwertygelse, åstadkomma den aldrastörsta wißhet; detta factum, som icke mer lemnar något twifwel öfrigt, skall wara likt det, som med Profeten Jonas tilldragit sig, och som, i afseende på Meßias, på Honom sjelf, Jesus, warit af en förebildande natur. Genom denna förklaring af Jesus blifwer Jonas' öde typen för Meßias' öde. Arten och sättet, huru Jesus här omnämner Jonas, tillåter ingen annan åsigt och uppfattning af händelsen med Profeten, än den historiska, om man icke will inweckla sig uti betydande swårigheter. Utan att på minsta sätt taga i betraktande de enfaldiga, högst orimliga och ytliga förklaringar, som många gifwa öfwer Jonas' tillhåll uti walfiskens buk, förtjenar endast den åsigt af Jonas' bok något afseende, enligt hwilken densamma skall wara en lärodikt (i likhet med Jobs bok, hwilken man äfwen sålunda stämplat), i hwilken, genom händelsen med Profeten, Guds nåds allmännelighet äfwen öfwer hedniska folkslag, och icke blott öfwer Israeliterne allena, på ett sinnligt sätt framställes och göres åskådligt. Enligt denna åsigt förfaller all historisk sanning af Jonas' bok, de deruti omförmälda händelser hafwa icke tilldragit sig, det hela är en parabel och har endast en poetisk sanning. Nu kan man wäl medgifwa, att den sanningen, rörande allmänneligheten af Guds nåd, uti Jonas' bok är tydligen uttryckt, men fördenskull är man hwarken berättigad eller twingad till att förneka den historiska grunden, och att förklara boken för en lärodikt; det i boken förekommande underbara twingar icke eller till detta antagande, emedan tron på det Gamla Testamentet och deß historiska sanning icke kan

bestå utan tro på realiteten af de uti detsamma omförmälda underwerk; men underwerket med Jonas är icke större och mera besynnerligt, än många andra underwerk. Den historiska uppfattningen af Jonas synes mig allenast derföre tillständig, emedan Jesu motståndare fordra ett factum till Hans stadfästelse, emedan Jesus hänwisar dem på det faktiska af Hans tillkommande uppståndelse ifrån de döda, och emedan det icke wore öfwerensstämmande med Återlösarens sinne, att såsom till ett factum hänwisa dem till en saga, parabel, allegori, eller till något, som i werkligheten aldrig skulle hafwa tilldragit sig. Måtte än Jesu fiender wara öfwertygade om den historiska sanningen af händelsen med Jonas, måtte än sålunda Jesu bewisningssätt för dem hafwa en werkligt öfwertygande kraft, så kunde dock Herren sjelf icke betjena sig utaf detsamma, om en Jonas aldrig lefwat, eller aldrig haft ett sådant öde; Han hade ju eljest, genom ett sådant åberopande, tryckt en dikt med sanningens stämpel samt godkänt och stadfästat deras falska åsigt af Jonas. Och om det lyckades den nyare tidens kritik, att bortneka werkligheten af denna händelse, hwad skulle wi döma om en sådan Jesu accommodation till tidens falska och ogrundade föreställningar? Wore det Honom wärdigt att anwända ett bewisningssätt, som skulle, om också först efter aderton århundraden, befinnas wara alldeles grundlöst och ingenting bewisa? Wißerligen skall werkligheten af Jesu uppståndelse, som eljest är tillräckligt bewisad, icke lida någon afbräck; men huru kan och wågar man, såsom ett historiskt wittnesbörd, anwända en dikt? Måste man icke säga: Hwad ådagalägger detta bewisningssätt, en Jonas har ju aldrig lefwat, aldrig warit i hwalfiskens buk, således måste wäl också det, som derigenom skall bewisas, wara ganska osäkert? Det synes, att man, wid kritikens bemödanden att framställa historiska facta, såsom myther eller fictioner med något wißt underwisningsändamål, ofta, åtminstone wid detta bewisningssätt,

utur ögonsigte förlorat Frälsarens sedliga karakter, och det wore fördenskull wißerligen att önska, och mycket tjenligare för Herrens sak, om skarpsinnigheten hellre anwändes på att uppbygga, än att nedrifwa. Och hade icke Herren andra former, medel och utwägar, än de här widtagne, Joh. 3, 14., för att hänwisa på sin tillkommande uppståndelse? Eller har kanske Jesus sjelf bedragit sig i afseende på detta factum? Ty att Han på det sättet betraktar det, och will att det af andra sålunda skall anses, wisar sig också utaf det andra exemplet, att han anförer Drottningen af Söderlanden, 1 Kon.B. 10, 1., eller är också denna historia endast uppdiktad? Sanningen af Den, som aldrig sagt någon osanning, tillåter mig icke uppfatta Jonas' bok ifrån en annan, än den rent historiska ståndpunkten.

Menken: Att det skulle hafwa warit owärdigt, orimligt och osannfärdigt, om Jesus, uti denna allwarliga belägenhet och sinnesstämning, sålunda beropat sig på Jonas' historia och likwäl ansett denna historia för en fabel, detta behöfwer icke någon utweckling. Hela tanken är profan, och således icke förtjent utaf något afseende och wederläggning. Utan att tala derom, att Phariseerne och de Skriftlärde kunnat swara Honom: Är det på det sättet med den af Dig antydda uppståndelsen ifrån de döda, så behöfwer icke någon frukta för densamma. Skall din uppståndelse, i likhet med Profetens räddning utur hwalfiskens buk, hända, så händer den aldrig; om förebilden är en fabel, så skall det förebildade också wara en blott fabel. Calvin: Videndum est, quatenus se Christus Jonæ comparet. Ego autem omissis aliorum speculationibus, hoc unum notari puto: Prophetam illis futurum, postquam a morte surrexerit, acsi dixisset: Vos Dei filium, qui e cœlo ad vos descendit, condemnitis, restat ergo, ut morte defunctus e sepulcro surgam, et redivivus vobis loquar, sicut Jonas ex profundo mari Ninivem venit. Sic ergo pravis eorum postulatis ansam præcidit

Dominus, ut se illis a resurrectione prophetam fore denuntiet, quando indutus carne mortali non recipitur. Menken: Med deßa korta, dunkla och betydelsefulla ord syftade Han på den utweckling af sitt jordiska lif, då det, likasom en dröm och en synwilla, för Hans fiender skulle synas wara upplöst i smälek och wanära, tillintetgjordt under lidande och död, då Han skulle hwila i grafwen. Men då Han, för detta tillstånd af den, efter menskligt åsigt, yttersta förnedring, bestämde den korta tidrymden af tre dagar och tre nätter, och wille, att man skulle anse den, såsom motswarande den enda för Honom på wißt sätt profetiskt-symboliska händelse med Profeten, som war tre dagar och tre nätter i hwalfiskens buk: så uppwäckte Han derigenom, uti åhörarnes sinnen, nödwändigt den fråga: Huru? endast tre dagar och tre nätter tänker Denne, alla dödliges gemensamma lott underkastade, wara i jordens sköte, — hwilket intet annat kan betyda, än: i döden och i grafwen? Och huru och hwarest då widare? Tror då Denne, att Gud skall hedra äfwen Honom, såsom Jonas, framkalla Honom utur jordens sköte, återföra Honom ifrån grafwen, och ifrån döden göra Honom lefwande? Jesus uppenbarade den sig förestående förnedring, och, fördöljande den herrlighet, som Honom wäntade, utlemnade Han eftersatsen: men sedan uppwäckt genom Fadrens herrlighet, hwilken Honom hafwer sändt, skall Han, uppstånden ifrån de döda, framträda såsom segrare för ewigt, icke blott öfwer de mindre betydande fienderne på jorden, utan öfwer helwete och död. Och likasom Christus, för sina fiender, icke uttalade sin uppståndelse ifrån de döda, så uppenbarade Han sig icke eller för dem efter sin uppståndelse. Åt dem, hwilka icke welat höra sanningen, och icke tro henne, gafs det tecken, som de i deras ondska önskade: wanäran, döden, grafwen. Men segren och lifwet och herrligheten gafs nu ock dem till tecken, hwilka trott sanningen, och, under korset, icke förnekat och öfwergifwit henne.

V. 40. Jon. 2, 1. 2. De tre dagarne och tre nätterne räknas för fulla, äfwen om också blott en del af de begge yttersta dagarne faller in i händelsen. Calvin: In tribus noctibus, synecdochica est loquutio, ut satis notum est. Nam quia nox est diei appendix, vel duabus partibus constat dies, luce et tenebris, diem unum ab illis Christus designat et integrum diem ponit pro dimidio.

V. 41. Ifrån talet om Jonas öfwergår Herren till berättelsen om Niniviterne, hwilkas botfärdighet skall räknas Hans tids slägte till fördömelse. När deße woro så botfärdige, fastän blott en Profet predikade för dem, huru straffbar och fördömlig är då icke den hårdnackade obotfärdigheten och den förstockade otron hos Christi samtida, för hwilka Han sjelf predikade, som mer är än Jonas, icke blott en Profet, såsom alla andre, utan den utlofwade stora Profeten, 5 Mos. 18, 18., genom stora tecken och under tillräckligt stadfästad, såsom af Gud sänd. Om nu Profeten Jonas alldeles icke funnits, hwartill tjena då deßa Herrans ord: här är mer än Jonas! Är det wäl wärdt att anföra, att säga, att man är mer än en alldeles uppdiktad person? och om äfwen Jesu öronwittnen icke erkände tomheten i dessa ord, ligger den då icke för oß i öppen dag, när kritik och otro utstöta Jonas utur följden af werkliga wäsenden och af de ifrån Gud sände Profeter? Så kunde icke Guds Son tala, som de låta Honom tala, hwilka förneka sanningen af historien om Jonas. Calvin: Profani, inquit Christus, homines, qui verbum nunquam de vero Deo audierant, ad vocem novi et incogniti hospitis resipuerunt: hæc regio, quæ cœlestis doctrinæ sacrarium est, Filium Dei et promissum redemptorem non audit. Cæterum si perdita illius populi impietas inde convicta fuit, quod Christum in terra loquentem contempserit, omnium temporum incredulos superamus, nisi filius Dei nunc in cœlo sedens sacra sua et cœlesti voce in obse-

quium suum nos cogat. Menken: Om också Jonas uti Ninive predikade uti Elias' anda och kraft, huru ringa och obetydligt är icke likwäl allt detta mot det oräkneligt mångfaldiga och oskattbart stora, som Herrens samtida hade att tillgå, för att finna sanningen, och, genom tro och lydnad för sanningen, blifwa räddade; de borde betänka deßa ord, Luc. 12, 47. 48. — Här är mer än Jonas; att Han dermed icke wille säga: jag är, uti en wida högre mening, en menniska, en större lärare, större profet, än Jonas, detta wißte de säkert. Efter sådana yttranden, som de redan hört ifrån Hans mun, Matth. 11, 27. Cap. 12, 6. 8., kände de wäl, att deßa ord skulle innebära något wida högre; ty större, än alle Profeterne, war endast Johannes döparen Matth. 11, 11., och större, än alla, Christus allena. Är Jesus mer än Jonas, o! så skall också Hans historia, likasom Jonas', slutas i herrlighet. Den Allsmägtiges underwerk skola också förherrliga Honom, äfwen om Hans fiender skulle bringa Honom i jorden, i grafwen.

V. 42. Med synnerlig, brinnande längtan efter sanning, ej aktande om resans beswärligheter, utan bekymmer att nedlåta sig under sitt höga stånd, kom Drottningen af Söderlanden, lärgirig, till Salomo. Huru länder icke detta begär efter sanning ett slägte till fördömelse och skymf, hwilket midt ibland sig eger den ewiga och wäsendtliga sanningen och wisheten sjelf, bjudes att emottaga den, och likwäl i otro wänder sig bort ifrån Den, som är mer än Salomo, 1. Kon.B. 10, 1. En mera blygselwäckande förebråelse kunde icke göras alla tiders otrogna, för hwilka Christus och Hans Evangelium predikas, och deras förwända och ogudaktiga sinnesart icke ställas uti ett klarare ljus. Calvin: Mulier, quæ in schola Dei minime educata fuerat, ex longinqua regione discendi studio ad Salomonem venit regem terrenem: Judæi, legis divinæ alumni, summum suum et unicum doctorem Prophetarum-

que omnium principem repudiant. Porro judicandi verbum non tam ad personas hic refertur, quam ad ipsius rei exemplum. Menken: Det förträffliga och trogna uti denna icke-Israelitiska Drottnings förhållande, mot det låga och otrogna och motsträfwiga uti Jesu Christi landsmäns och samtidas förhållande, för hwilka sanningen, uti sitt klaraste och älskwärdaste ljus, om man så får tala, nästan trugade sig på dem, gick efter dem, lockade dem, och med den allraömmaste kärlek sökte winna dem, Matth. 23, 37., och de wille icke, war af alla kändt. Här är mer än Salomo! ej mindre en utsaga af djup betydelse och ett wittnesbörd om sig sjelf, hwilket, i munnen på den ödmjukaste af alla menniskor, måste wäcka eftertanka och förwåning. Genom deßa ord ställer Han sig öfwer forntidens utmärktaste, berömdaste och mest beundrade wise, och derigenom öfwer alla tiders och folkslags alla wise. Här är mer än denne Salomo, det Gamla Förbundets Fredskonung, som för Eder är en förebild till Meßias; här är symbolens werklighet sanning och wäsende, då der endast war en skugge.

Matth. v. 43—45. Luc. 11, 24—26. Uti ett paraboliskt tal utwecklar Herren beskaffenheten af en falsk, skrymtaktig bättring, och medelst motsatsen också derjemte fordringarne för en sann omwändelse, som är beståndande och waraktig, medan på den förra följer ett så mycket förskräckligare återfall. Utdrifwandet af den onde anden (v. 22.) ifrån den besatte, har lånat uttryckets form åt den här framställda sanning, hwilken förklarar, hwarföre just denna liknelse anwändes; men Phariseernes otro (v. 24. 38.) på Jesum är det emedlertid, hwilken skall straffas, ty denna paraboliska framställning innebär wäsendtligen den tanke, att utdrifwandet af en dämon, bättringen ifrån en enskild förseelse eller last, icke är tillräcklig, ej eller försäkrar menniskan för återfall till mörkrets rike, hwarföre mera erfordras, nemligen

gen, att det renade hjertat tillika är en boning för den Helige Ande, och derigenom bewaras ifrån allt återfall. Luther Walch 7, 277.: Christus går längre i sin wrede och förutsäger dem ondt, då Han nemligen sålunda säger: Jag hafwer nu ifrån detta folk utdrifwit djefwulens rike; men emedan de, under det jag herrskar ibland dem, äro otacksamma och säkra, så skall fördenskull den tid komma, att, när jag bortgår, djefwulen å nyo skall återwända till dem och göra det sju gånger wärre än förut. På det sättet händer det äfwen med hwar och en, när någon efter nåden faller, så blifwer han alltid wärre 2 Pet. 2, 20.

V. 43. Menniskans bättring är framställd genom bilden af en ond andes utfarande, hwilken nu genomwandrar öknar och förgäfwes söker efter hwila, emedan han här icke finner något att göra, icke någon menniska, på hwilken han skulle kunna utöfwa ett inflytande. Detta förer honom alltså till det beslut att återwända, hwaruti är afskildradt, huru uppå bättringen allehanda anfäktningar och frestelser till den besegrade synden komma öfwer menniskohjertat, aldenstund den utdrifna synden söker att återwinna sitt förlorade herrawälde.

V. 44. Punctum saliens af hela liknelsen är att den onde anden finner huset tomt σχολάζοντα; ingen annan bättre inwånare och herre har inflyttat uti detsamma, hwilken nu derstädes regerade och toge alla krafter i anspråk, försatte dem uti den rörligaste, lifligaste werksamhet och bibehöll dem uti densamma, det förbättrade hjertat betraktar sysslolöst och med wälbehag sig sjelft, stadnar uti förnöjdhet och säkerhet, bekymrar sig icke deröfwer, att den utdrifna onde anden kan återwända, och då dukar det under frestelserna och återfaller i synden. Den falska bättringen wisar sig deruti, att menniskan helt och hållet öfwerlemnar sig åt sig sjelf, icke åt Christus och Hans helgande Ande; hwarest deremot detta sker uti en rättskaffens bättring, der är den onde andens åter-

inträngande förekommet 1 Joh. 3, 6. 9. Cap. 5, 18. Man borde här tänka på det ordspråk, att lättjan är en moder till alla laster, och hon förorsakar också återfall i synden, medan lifwet i och för Christus bibehåller i förening med Honom. För den botade besatte måste deßa ord, om han fattade dem, wara en kraftig förmaning att sluta sig till Jesus; för hwar och en otrogen uppenbara de, hwad han har att wänta, om han icke söker den oumbärliga föreningen med Återlösaren, hwilken såsom starkare emotstår den starke. Calvin: Scribis et similibus hypocritis, qui spreta Dei gratia cum diabolo conspirant, pœnam denuntiat, quam meretur ipsorum ingratitudo. Quo tamen latius pateat doctrinæ utilitas, generaliter admonet, quale sibi judicium arcessant, qui oblatam gratiam spernendo januam diabolo rursus aperiunt. Quum de exitu diaboli Christus loquitur, vim et effectum gratiæ Dei commendat, quoties ad nos accedit, præsertim vero quum Deus nobis propinquat in filii sui persona, finis est, ut nos a diaboli tyrannide ereptos ad se recipiat, idque palam testatus fuerat Christus recenti miraculo. Porro depingitur nobis Satanæ ingenium, quod scilicet nunquam cesset a noxis, sed assidue satagat, seque huc et illuc verset: denique suos omnes intendat conatus ad machinandum nobis exitium, præsertim vero, ubi devictus est a Christo et profligatus, magis acuatur ejus rabies ac nocendi libido. Pulsus, dolorem ex amissa præda concipit, novasque vires colligit, et excitat omnes suos sensus, ut nos de integro oppugnet. — Reperit domum vacantem, eos procul dubio designat Christus, qui vacui Dei spiritu ad recipiendum diabolum parati sunt: nam fideles, in quibus solide habitat spiritus Dei, undique muniti sunt, ne qua rima Satanæ pateat.

V. 45. Den onde andens återwändande med sju andra, hwilka äro wärre, än han sjelf, hwarigenom det

blifwer wärre med menniskan, än det förut war, wisar oß med tydliga drag, huru återfallet i synden, affallet ifrån Christus, likasom återfallet i en sjukdom, är ännu farligare, än tillståndet före omwändelsen, ty det är nu nästan alldeles icke mer något hopp öfrigt, att en sådan menniskas förnyelse åter en gång skall kunna för sig gå, emedan det enda salighetsmedlet, Evangelium, redan en gång, men genom menniskans eget förwållande icke fortfarande på henne utöfwat sin werkan, och hon skall förden skull swårligen blifwa böjd för att återigen öfwerlemna sig åt Evangelium. Deßa Återlösarens warnande ord: Så warder ock tillgående med detta wrånga slägtet, hänwisa derpå, att Hans samtida slägte, i anseende till deß obenägenhet att tro, alldeles icke skulle komma till någon grundlig bättring, och att en tilläfwentyrs inträffande omwändelse, endast för en kort tid skulle ega rum, hwilken endast då är af rätt art, när man öfwerlemnar sig åt den Helige Andes magt. Calvin: His verbis docet Christus, si a sua gratia excidimus bis Satanæ fieri obnoxios, ut majore in nos licentia, quam prius grassetur, et hanc justam esse ignaviæ nostræ pœnam. Quare ne diabolum uno prœlio victum putemus, ubi semel a nobis exierit. Danda igitur opera est, ut regnum in nobis occupans Christus hosti suo aditus omnes præcludat.

Luc. v. 27. 28. Hänryckt utaf sanningen och utaf den genomträngande kraften i Hans ord, utbrister en qwinna ibland folket uti detta inspirerade utrop: Salig är den qweden, som dig burit hafwer, och de spenar, som du diat hafwer! Den moder, hwilken eger en sådan son; synes qwinnan wara obeskrifligt lycklig. Så stort än lofwet för Jesum war, och qwinnans känsla lefwande och innerlig, så inblandade sig likwäl deri den irriga åsigt, att en jordisk gemenskap och naturlig förwandtskap med Jesus wore något företrädeswis saliggörande, och att man derigenom hade någon fördel framför andra. Detta rättar nu Je-

sus, alldenstund Han genom de orden: Ja, salige äro de, som höra Guds ord och gömma det, (v. 28.) skildrar saligheten, såsom något af naturlig förbindelse med Honom oberoende, och såsom något för hwar och en möjligt att ernå. Alltså äro härigenom de begge fordringarne för att blifwa salig uppgifna, att nemligen Guds ord för oß förkunnas, hwarföre Guds nåd drager omsorg, och att wi gömma det hörda ordet, hwarigenom deß annammande förutsättes; och ett sådant gömmande af ordet är intet annat, än den sanna tron. Denna förklaring af Jesus har mycken likhet med den andra Matth. 12, 46—50., enligt hwilken också lekamlig förwandtskap icke förer till den rätta och werkligen saliggörande föreningen med Christus, utan alla, hwilka göra Hans himmelske Faders wilje, anser Han med sig så nära förbundne, som bröder, systrar, barn och moder genom blodsbandet äro med hwarandra på det innerligaste förenade. Calvin: Hoc elogio extollere voluit mulier Christi excellentiam; ex ejus vero responso videmus, ut fere pro nihilo ducat Christus, quod unum extulerat mulier: et certe majoris præstantiæ fuit, regenitam esse Christi spiritu quam Christi carnem utere suo concipere, Christum habere spiritualiter in se viventem quam eum uteribus tractare. — Hæc mulier in Christi laude omiserat, quod vere est caput, salutem in ipso omnibus esse propositum: frigebat ergo encomium illud, in quo nulla fiebat gratiæ ejus ac virtutis mentio, quæ se ad omnes diffundit. Quare merito Christus aliam sibi laudem vindicat, ut nobis omnibus solidam et æternam beatitudinem conferat. Sed cur de se tacens, tantum verbi Dei meminit? nempe hoc modo thesauros omnes suos nobis aperit, quia sine verbo neque illi quicquam nobiscum, nec vicissim nobis cum illo. Et tenenda est ista copula, quod primo audire, deinde et servare oporteat: nam quia fides est ex auditu, hinc etiam sumendum est exordium

spiritualis vitæ. Cæterum quia simplex auditus veluti evanida est speculi inspectio Jac. 1, 23. simul additur verbi custodia, quæ perinde valet atque efficax receptio, ubi vivas in cordibus radices agit, ut fructum suum proferat.

Tankegången i denna historia.

Jesu salighetsbringande wälsignelserika werksamhet.

1. Luc. v. 14—16. Den gör olika intryck på olika personer;
   a) v. 14. somlige råka endast uti en tom förwåning och fruktlös förundran öfwer densamma;
   b) v. 15. andra bedöma den med en Gud hädande ondska;
   c) v. 16. andra åter framhärda uti en förstockad otro.
2. v. 17—22. Den är wäsendtligen en uppenbarelse af gudomlig nåd och gudomlig kraft;
   a) v. 17. 18. det är orimligt, att tillskrifwa Satans magt en sådan werksamhet;
   b) v. 19. ett sådant omdöme är också högst orättwist och kärlekslöst;
   c) v. 20. förderfull återstår intet annat, än att man i densamma warseblifwer en uppenbarelse af gudomlig nåd, och tillika
   d) v. 21. 22. en uppenbarelse af Guds magt.
3. v. 23—26. Denna Jesu wälsignelserika werksamhet fordrar af oß:
   a) v. 23. ett fullkomligt beslut för Honom och Hans sak;
   b) v. 24—26. en grundlig omwändelse och hjertats öfwerlåtande åt Frälsaren.
4. v. 27. 28. Denna Frälsarens salighetsbringande werksamhet sträcker sig
   a) v. 27. icke blott till några, utan

b) v. 28. till alla, hwilka foga sig uti nådens ordning, så att de höra och gömma Guds ord.

22. Den Cananeiska Qwinnan.

Matth. 15, 21—28. Marc. 7, 24—30.

Detta underwerk på den Cananeiska qwinnans dotter har Jesus förrättat emellan Purim- och Löfhyddo-högtiden, då Han efter första Påskhögtiden (Joh. 6, 1 ff) hade kommit ifrån Capernaum till nejden af Tyrus och Sidon.

Matth. v. 21. Att den Cananeiska qwinnan kom till Jesus war den mera aflägsna orsaken dertill, att Han begifwer sig till denna nejd; sålunda närmar sig Herren ännu alltid först med sin nåd, för att lemna oß tillfälle, att äfwen från wår sida närma oß Honom. Denna förekommande eller förberedande nåd består deruti att Fadren för wår ewiga salighets skull förer oß till Sonen.

V. 22. Denna qwinna är hednisk, ty hela denna trakt beboddes af långt flere hedningar, afkomlingar utaf Canaans gamla urinwånare, än Judar. Hennes husliga bekymmer, hennes dotters lidande, hwilken jämmerligen qwaldes af djefwulen, är anledningen dertill, att hon kommer till Jesus; modrens smärtande känsla wid sitt barns swåra lidande, som gick henne så nära till hjertat, som om det wore hennes eget lidande, hwarföre hon också säger: förbarma Dig öfwer mig! och widare, att hon måste hafwa erhållit kunskap om Jesus, om Hans magt och godhet, och att hon i tron fattade, tillegnade sig och på sig tillämpade ett sådant budskap, och deßutom hennes moderskärlek, som så warmt och innerligt önskade barnets återställande till helsan, — allt detta tillsammans werkade här, då hon sökte hjelp hos

Jesus, och att hon gjorde på det sättet, som oß berättas. Ifrån tro på Jesu magt och ifrån kärlek till sin dotter härleder sig hennes bön och förbön. Ett skönt exempel derpå, huru föräldrar böra bedja för sina barn, men äfwen tillika med dem! och äro wi icke i alla händeenden, alltför wanmägtige och oförmögne för att kunna förskaffa oß och de wåra det, som wi till kropp och siäl behöfwa? Denna egna wanmagt å ena sidan och Guds stora beredwillighet att gifwa och att hjelpa å den andra, deßutom Hans befallning att bedja Honom, och Hans dyra löften att gifwa dem, som Honom åkalla, widare de många bönhörelser, hwilka i den Heliga Skrift omtalas, och om hwilka sannt trogne, utaf egen erfarenhet kunna aflägga wittnesbörd, ändtligen Jesu, Hans Apostlars och alla gudaktiges exempel uti Gamla och Nya Testamentet uppmanar oß kraftigt och förpligtar oß allwarligen att hafwa böner, åkallan, förböner och tacksägelse för alla menniskor 1 Tim. 2, 1—4. Joh. 3, 27.

Jesu resa till denna trakt och Hans nådefulla hjelp derstädes äro äfwen en stadfästelse på den korta och sköna lefwernesbeskrifning, som i Ap. Gern. 10, 38. gifwes oß om Honom: Han wandrade omkring, görande wäl och hjelpande alla, som besatte woro af djefwulen; ty Gud war med Honom. Luther Kirchen-P. 11, 116: Detta Evangelium framställer för oß ett sannt exempel på en beständig, fullkomlig tro, ty denna qwinna är ståndaktig och segrar uti trenne stora och häftiga strider, och lärer oß nogsamt, hwad trons rätta art och dygd är, nemligen att den år en hjertlig tillförsigt till Guds nåd och godhet, som genom hennes ord erfares och uppenbaras. Men huru kommer det till, att långt flere hafwa hört detta goda rykte om Jesus, hwilka icke löpa efter Honom, icke eller akta ett sådant godt rykte? Swar: För den sjuke är läkaren nyttig och wälkommen, de friske sätta intet wärde på honom. Men qwinnan känner sin nöd, derföre lopp hon efter den angenäma lukten,

såsom det heter i Sal. Höga Wisa 1, 3. Sålunda måste också Moses förutgå och lära att känna synderna, på det att nåden må blifwa ljuf och angenäm. Fördenskull är den förspilld, huru mild och kärleksrik än Christus föreställes, så framt menniskan icke förut genom sin sjelfkännedom blifwer förödmjukad och begärlig efter Christus Luc. 1, 53. Allt detta är sagdt och skrifwet till tröst för de elända, arme, fattige, syndige och föraktade menniskorna, på det att de uti all deras nöd måga weta, till hwilken de skola taga sin tillflykt och söka tröst och hjelp. Luther Haus-P. 2, 141.: Detta Evangelium är en hög och wigtig lära om den rätta striden och dödsångsten uti tron inför Gud, derutaf wi böra lära det, att ingen ting skall afskräcka oß ifrån att ropa och bedja till Gud, äfwen om Han ock dertill säger nej. Denna strid är här för oß föreställd uti qwinnan, emedan icke allenast sjelfwa personen, utan äfwen alla andra omständigheter äro på det högsta deremot. Ty först och främst är det en hednisk qwinna, detta är den första circumstantia, som förswårar saken, att hon icke är något Abrahams barn, eller utaf Abrahams efterkommande, har derföre icke någon rättighet att här bedja om något, ty hon är en främling. Men hon tänker om Christus: Han skall icke öfwergifwa mig. Genom en sådan tro utplånar hon det, att hon är en hednisk qwinna. Så är det icke eller något skämt, när samwetet reser sig och säger: ack, du är icke någon bland dem, som skola bedja, du tillhör icke Christus; låt Paulus, Petrus bedja, dig hörer icke wår Herre Gud. Genom sådane tankar kan djefwulen bringa oß i förtwiflan, ty det är en ganska swår stöt, när han säger: hwartill gagnar det, att du så länge beder, du tillhör likwäl mig, börja deremot att förbanna Gud, det gäller lika mycket, du blifwer ändå icke salig. Sådane djefwulska tankar kunna hindra ett oöfwadt hjerta, så att det alldeles icke beder och fördenskull faller uti förtwiflan. Såsom Christen säg du så-

lunda:

lunda: Jag må wara, hwilken som helst, så frågar jag intet derefter. Ty fastän jag är en syndare, så wet jag likwäl, att min Herre Christus derföre icke är någon syndare, utan Han förblifwer rättfärdig och nådig. Det kallas att rätt hafwa följt detta exempel, när man känner, att man behöfwer hjelp, och fördenskull kommer och uti ödmjukhet söker den.

Calvin: In hoc miraculo docemur, quomodo ad gentes manare cœperit Christi gratia: etsi enim nondum advenerat maturum tempus, quo se toti mundo Christus publicaret, præludia tamen quædam dare voluit communis misericordiæ, quæ tandem promiscue Judæis et gentibus fuit exhibita post ejus resurrectionem. Mulier, quam Matthæus Cananæam vocat, a Marco dicitur fuisse græca, et genere Syrophœnissa, in quo nihil est dissidii. Scimus enim, vulgo receptum fuisse Judæis loquendi morem, ut omnes externas gentes græcas vocarint. Ad vers. 22.: quamquam a grege Domini extranea erat hæc mulier, gustum tamen aliquem pietatis imbiberat: nam sine aliqua promissionum notitia Christum non vocasset filium Davidis.

V. 23. Men Jesus swarade henne icke ett ord. Hon finner Jesus helt annorlunda, än hon föreställt sig Honom; den eljest så milde, beredwillige Menniskosonen är här otillgänglig och tillsluten, tyckes aldeles icke gifwa akt på den bedjande, fortsätter sin wäg. Hwilka känslor måste icke detta uppwäcka uti qwinnans hjerta! huru kunde icke redan endast derigenom hennes tros tillförsigt blifwa skakad och då skulle hon hafwa upphört att bedja Honom. Men lärjungarnes ord: hon ropar efter oss! tillkännagifwa huru detta så alldeles icke war fallet. Qwinnan wänder således icke igen att ödmjukt och träget bedja, och detta uppenbarar ståndaktigheten af hennes tros tillförsigt, ty hwarest tron gått förlorad, der upphörer också bönen, emedan wi icke bedje,

39

när wi hafwe den fasta öfwertygelse, att allt bedjande till aldeles intet skall gagna. Är Jesu uppförande icke gåtlikt? Men erfare wi icke ofta, att Han också med oß förfar på samma sätt, som med denna qwinna, derföre skole wi genom en ståndaktig tro och en oaflåtlig, dagligen sig förnyande bön efterfölja hennes exempel.

Nu träda lärjungarne fram till Jesus med den begäran: Skilj henne ifrån Dig; ty hon ropar efter oss. Man kan wäl egentligen icke kalla denna begäran en förbön, ty om den också i sjelfwa werket har formen af en sådan, så fattas densamma likwäl en förböns wäsende, det kärleksfulla hjerta, för hwilket det är en glädje, när hjelp wederfares den lidande nästan. Men här ligger det för en dag, utur hwilken källa deras begäran härflöt; hon ropar efter oss, detta är den bewekelsegrund, som förmår dem att bedja: skilj henne ifrån dig! För lärjungarne är den dem åtföljande qwinnans oupphörliga ropande efter dem oangenämt, de önska att blifwa af med henne, de tilltro henne den ihärdighet, att hon ännu längre skall blifwa dem till beswär, och då war ju hjelp af Herren det bästa och ofelbaraste medel att befria sig ifrån den efterhängsna. En blick in i wåra egna hjertan och wi måste anklaga oß och bekänna oß skyldige till samma oart, och det, som har utseende af kärlek och wälwilja, blifwer ofta en af sjelfkärlek maskstungen gerning. För att aflägsna de efterhängsna och blifwa af med de beswärliga, — emedan wi i andras närwaro icke gerna wilja säga nej, fastän wi uti wårt innersta säga det — så uppfylla wi ofta böner och gifwa ofta gåfwor. Men är wäl detta en ren, och osminkad kärlek till nästan, är det icke fastmer en kärlek till makliqhet, en sjelfkärlekens önskan att befrias ifrån obehagliga känslor och förhållanden? Är det en ren kärlek, att genom en liten penning undandraga sig någon ytterligare kärlekspligt och kärleksutöfning? hade den barmhertige Samariten med en stor summa penningar, hwilken han tilläfwentyrs kastat åt den elän-

da, tillfyllestgjort sin kärleksdpligt? Drifsjädern bestämmer wärdet af gerningen, men Gud ser till hjertat, menniskan endast det, som för ögonen är; en allwarlig anmaning att sörja derför, att wåra gerningar alltid äro ägta kärleksweerk!

Medan qwinnan är lärjungarne till beswär, månne hon ock är det för Jesus? I sanning, Han, hwilken eljest så förekommande, till och med oombedd hjelpte, hwilkens älskande hjerta så lifligt kände menniskornas nöd, så mycket lifligare, som Hans hjerta war idel kärlek, — ty endast wår orena, af egennytta befläckade kärlek gör oß ofta hårde och känslolöse — Jesus hörde i sanning icke utan den djupaste inre rörelse qwinnans jämmerskri och rop om hjelp, men han tiger ändock, dertill högre affigter bestämma Honom. Luther Kirch.-P. 11, 117.: Se här, huru Christus drifwer och jagar tron hos de sina, så att den blifwer stark och fast. Qwinnan hade kunnat säga: Är detta den gode och milde mannen? Det måtte icke wara sannt, Han är din owän, Han will icke weta af dig! Han öppnar icke en gång sin mun*). Se detta är ett ganska hårdt slag, när Gud sålunda wisar sig sträng och wred, och så högt och djupt förborgar sin nåd. Men qwinnan fäster sig icke wid en sådan owänlig och obarmhertig åtbörd af Christus, låter icke detta mißleda sig, och wänder icke igen. Calvin: Variis modis fidem hujus feminæ Evangelistæ commendant, sicuti nunc ab invicta constantia: nam quum silentium Christi quoddam esset repulsæ genus, hac tentatione dejectam non fuisse mirum est. Videmus autem, quodnam fuerit Christo consilium tacendi, non ut fidem mulieris extingueret, sed potius ut acueret ejus studium, et accenderet fervorem. Amanda eam, nihil in ejus gratiam petunt discipuli, sed quia illis molesta est importunitas, dimitti quovis modo cupiunt.

---

*) Enligt originalet: Han tiger, som en stock.

V. 24. Jesus förklarar för sine förtrogne lärjungar, hwilka Han behandlar såsom wänner, och icke såsom tjenare, orsaken till sitt förhållande, att nemligen det af Fadren Honom gifna uppdrag närmast inskränker sig blott till det Gamla Förbundets folk, och att det fördenskull icke är Hans kall, att också antaga sig hedningarne. Dermed öfwerensstämmer helt och hållet det, att Han wid de tolfs första på försök gjorda utsändning befaller dem: Matth. 10, 5. 6.: Går icke på Hedningarnes wäg, och går icke i de Samariters städer, utan går heldre till de borttappade får, af Israels hus! Annorlunda ljöd den sednare befallningen Matth. 28, 18 ff., sedan Israel i Jesus, hade korsfäst sin Meßias; då skulle alle, likwäl först och främst återigen Israel inbjudas Luc. 14, 16. 21. 23. Ap. Gern. 1, 8. Rom. 1, 16. Då emedlertid Jesus wisade sig så beredwillig till att efterkomma den hedniske Höfwitsmannens bön (se N:o 3.), då Han också botade Samariten (se N:o 2.), då Han predikade för Samariterne Joh. 4., så förenade Han säkerligen med detta uttryck af wägran tillika den hufwudafsigt, att pröfwa qwinnans tro och att uppenbara, huru mycket hon wore wärdig en sådan hjelp af Honom. De ord qwinnan hörde Jesus säga måste wara en ny pröfning af hennes tro. Luther Kirchen-P. 11, 118.: Wid lärjungarnes förbön tiger icke Jesus, låter dem icke twifla och wägrar dem deras bön. Denna stöt är ännu hårdare, emedan icke allenast wår egen person förskjutes, utan äfwen den enda tröst, hwilken wi ännu hafwe öfrig, förwägras, nemligen tröst och förbön af gudfruktiga och heliga menniskor. Huru tyckes dig? Är det icke ett åskslag, som i tusende stycken skulle sönderslå både hjerta och tro, då det känner att Guds ord, hwarpå det bygger, är icke sagdt för sig, utan angår andre. Men qwinnan wänder likwäl icke igen, litar på ordet, fastän det nästan med wåld ryckes ifrån hjertat, det kallas att wara ståndaktig. Calvin: A vocatione et mandato patris arguit, nihil esse extraneis auxi-

lii præstandum. Oves domus Israel appellat non solos electos, sed quicunque genus a sanctis patribus trahebant: quia omnes complexus fuerat Dominus in fœdere, et promiscue omnibus redemptor promissus erat, sicuti etiam sine exceptione omnibus se patefecit et obtulit.

V. 25. Enligt Mattheus' berättelse wisar sig saken sålunda, att Jesus ännu är stadd på wägen, qwinnan fördubblar sina steg, hon skyndar framför Jesus, hon kastar sig ned för Hans fötter, hon tillsperrar för Honom wägen, hon will icke lemna Honom förr, än Han bönhört henne; hennes tro ropar: Herre, hjelp mig! Enligt Marcus v. 24. skedde det i ett hus, dit qwinnan hade följt Jesus.

V. 26. Men ännu låter Herren icke öfwerwinna sig, ännu öfwergår qwinnan en trospröfning, den hårdaste, den mest smärtande och förödmjukande: I sitt tal kallar Han Israeliterne barn, hwilka stodo uti en närmare förbindelse med Gud, hedningarne deremot hundar, affsöndrade ifrån Gud, likasom utan all förening med Honom, och fördenskull skiljde ifrån all rättighet till och alla anspråk på Honom. Så föraktligt, som Jesus här talar om hedningarne, tänkte Judarne om dem. Likwäl mildrar Han den hårdhet, med hwilken Han, enligt sin afsigt, yttrar sig, emedan Han icke säger hundar, såsom det heter i Luthers öfwersättning, utan *κυνάρια*, små hundar. Luther Kirchen-P. 11, 119.: Nu ådrager hon sig det sista mordslaget, då Han säger, såsom orden lyda, att hon är en hund, och icke wärdig att blifwa delaktig utaf barnens bröd. Då föregifwer Han för henne utan skonsmål, att hon, som icke skall räknas ibland de utwalda, hörer till de fördömda och förlorade. Detta är ett ewigt oåterkalleligt swar, hwarwid intet mer war att göra, likwäl wänder hon icke igen. Luther Haus-P. 2, 145.: Om Han hade sagt till mig sådane ord, så skulle jag hafwa skyndat bort och

tänkt: Det är fruktlöst, hwad du gör, der är ingenting att winna. Ty det är ett öfwermåttan hårdt ord, när Herren nedslår henne framför sina fötter; detta är wärre, än om Han rent af kallat henne en hednisk qwinna. Ja, det är detsamma, som hade Han sagt: Du är ett djefwulens barn, såsom du går och står, laga dig undan, du har här intet att söka. Detta will ju säga att wara högligen frestad. Calvin: Jam Christus duriore, quam prius, responso spem omnem præcidere videtur. Projiciendi verbo utitur, significans non bene locari, quod ecclesiæ Dei ablatum profanis hominibus vulgatur. Clarius exprimitur consilium Christi apud Marcum v. 27. ubi habetur, sine prius salurari filios. Nam Cananæam admonet præpostere facere, quæ velut in media cœna in mensam involat. Wi se uti Herrens hela sätt att gå till wäga med denna qwinna en bild deraf, huru Gud, wid swåra anfäktningar, plägar förfara med sina troende barn, aldenstund Han helt och hållet undandrager dem känslan af sin nåd; då är det trons art och natur, att, fastän den på intet sätt röner och warseblifwer den gudomliga nåden, uppriktigt och allenast förtrösta på ordet och på de uti de heliga Sacramentena henne gifna underpanter af densamma. Under sådane pröfningsstormar, då Nådens sol är dold bakom dunkla moln, kan den troende själen endast förhålla sig såsom David Ps. 23, 4. och såsom Aßaph Ps. 73, 23—26.

V. 27. Qwickt, med djup och snillrik uppfattning af sanningen och med största skarpsinnighet wänder qwinnan Herrens wägrande, högst ogunstiga swar till sin fördel. Då Han talat om barn och hundar, men framställt dem såsom motsatser, så sammanfattar hon deremot begge till ett helt, förenar dem i begreppet af ett hushåll, till hwilket så wäl barn, som ock hundar höra, och ifrån den erfarenhetssanning, att hundarne dock likwäl äta af de smulor, som falla utaf deras

Herrars bord, hwilka således äro öfwerflödiga, så att barnen icke kunna förtära dem alla, och som följaktligen, utan intrång i barnens förmånsrätt, kunna gifwas hundarne, och äfwen werkligen gifwas dem, härleder den slutsats, att den ombedna wälgerningen och hjelpen äfwen kan, utan minskning för det högre wärderade förbundsfolket, gifwas henne såsom hednisk qwinna, hwilken icke hörer till detsamma. Hon swarade: Ja, Herre! Du har rättighet att så anse mig, och jag har icke eller något deremot, att wärderas lika med en hund, jag finner mig deruti. Här wisar sig qwinnans ödmjukhet, ty utan densamma skulle hon, genom den ifrån hundarne hemtade liknelsen, hafwa känt sig förolämpad; men också hennes tro, ty just i denna liknelse finner hon något, som hennes tro kunde fatta, för att winna segern öfwer Jesus. Hon betraktar Gud såsom Husfadern, hela menskligheten såsom Hans hushåll, de särskildta folkslagen finner hon, efter den af Jesus anwända bild, stå uti ett olika förhållande till husets Herre, men allesammans likwäl wara sådane, hwilka njuta utaf Hans huses goda, och derföre skall Jesus, förwaltaren af detta hushålls nådeskatter, äfwen låta det tillfalla henne, hwilket hon, om också blott såsom en hund, tager i anspråk och hwarom hon bönfaller! Sålunda warseblifwa wi då hos denna qwinna tro, ståndaktighet, allwar, ödmjukhet, bekännelse och bön. Starke Synopsis: Sitt mod ådagalägger hon uti sin hjeltetro, hwilken war så mycket ädlare och renare, som ödmjukheten derwid war större, och man ser hos henne, huru tron och ödmjukheten, uti anfäktningens stund, förena sig. Om, wid erkännande af owärdighet, ödmjukheten tillbakahåller någon ifrån Gud och tjenar till själens luttring, på det att hon allt mera skall renas ifrån sitt slagg: så drifwer honom tron deremot allt närmare till Gud, bringar den förödmjukade själen sin näring, och återupprättar den nedböjda och nedslagna, och går ändtligen derifrån med seger, såsom hos denna qwinna.

Luther Kirchen-P. 11, 119.: Är icke detta ett mästerstycke? Hon fångar Christum uti Hans egna ord! Han liknar henne wid en hund, detta medgifwer hon, och beder om ingenting heldre, än att Han, enligt sitt eget omdöme, wille låta henne wara en hund. Han war fången. Dermed antydes wårt hjertas tillstånd under anfäktningen, och huru Christus lämpar sitt förhållande till wåra känslor derwid. Hjertat förmodar ett nej der, hwarest det likwäl icke finnes, derföre måste det wända sig ifrån sådane känslor och, med fast tro på Guds Ord, fatta och bibehålla det under nekandet djupt förborgade ja, såsom denna qwinna gör, och underkasta oß hwad Gud, till wår förkroßning, säger; då hafwa wi wunnit, och wi fånga Honom uti Hans egna Ord. Luther Haus-P. 2, 146.: Detta är ett högt och förträffligt exempel derpå, hwilken mägtig ting tron är; den fattar Christum wid Hans egna Ord, då Han som mest är wred, och förwandlar ett hårdt ord i en tröstlig dialectica, som snart wänder om, och till sin fördel tyder ett sådant ord. Calvin: Responsio mulieris ostendit non fuisse cœco vel obtuso impetu abreptam, ut directe impingeret in Christi sermonem: nam quia Judæos aliis prætulit Deus, ipsa quoque adoptionis honorem illis relinquit, seque minime obstare testatur, quia Christus secundum ordinem divinitus præscriptum illos satiet: tantum petit ut micæ aliquæ, quasi fortuito cadentes, ad catulos usque perveniant.

V. 28. Sedan Herren, inför alla närwarande, betygat och prisat qwinnans starka tro, uppfyller Han hennes bön. Luther Haus-P. 2, 146.: O qwinna, kan du i ditt hjerta lida och utstå deßa slag, så ske dig, som du tror. Ty det är för Honom ett sällsynt exempel. Wi se här, hwarföre Herren ställt sig så hård och wägrat henne hjelpen, nemligen, att Han icke förden skull wisat sin owänliga åtbörd, som wille Han icke hjel-

hjelpa, utan på det att sålunda hennes tro skulle uppenbaras, och Judarne, som woro barn och arfwingar till Hans rike, af den hedniska qwinnan, som icke war barn och arfwinge, lära sig, huru de borde tro på Christus, och sätta all förtröstan på Honom. Ty så will Christus hafwa, och det behagar Honom så mycket, att Han icke längre kan förborga sin godhet och mildhet, och säger: gack, ske dig, som du will. Lavater: Den tro, som Jesus kallar stor, och som företrädeswis behagar Honom, är likaså ödmjuk, som modig och dristig. Om tron, en hjelpbehöfwandes wäntan efter hjelp, är alldrig så dristig, så är den, i fall den blott är ödmjuk, uti Herrens ögon dyrbar. Alldrig bannade Jesus tron, derföre att den war för mycket dristig, men esomoftast derföre, att den icke war nog dristig. Tron, den gränslösa, likwäl med ödmjukhet förbundna förtröstan, åstadkommer werkningar af den gudomliga nåden, hwilka afwika ifrån den wanliga normen och regeln, hjelper, likasom Jesus här, den hedniska qwinnan, ehuru Han likwäl egentligen war sänd blott till Israel. Den ägta tron låter icke genom hinder mißleda eller uppehålla sig; den går sin gilla gång, den framtränger, den håller sig fast till Herren och Hans öfwermägtiga huldhet. Den wäntar tåligt, och låter sig icke förtröttas.

Denna historia om den Cananeiska qwinnan, har mycken likhet med Jacobs strid; så wäl der, som här, en ihärdig och ödmjuk bön å ena sidan, samt en ihärdig wägran å den andra; hwad Jacob också uttalar, 1 Mos. 32, 26.: Jag släpper dig icke, med mindre du wälsignar mig! Detta tillkännagifwer den Cananeiska qwinnan genom hela sitt förhållande; och uti båda händelserna winnes af den swagare, genom tro och bön, segern öfwer den starkare. Men det hufwudsakliga, hwaruti begge händelserna öfwerensstämma, är, att den, hwilken af Jacob öfwerwinnes, är densamme, som också den

Cananeiska qwinnan besegrar, den sig uppenbarande Gud, det Gamla Testamentets Jehovah, det Nya Testamentets köttblefna Ord. Ty, enligt Frälsarens utsaga, hafwer ingen någon tid sett Fadren, Joh. 1, 18., hwarest fördenskull, i Gamla Testamentet, förekommer en antingen hörd eller sedd uppenbarelse af Gud, der är det alltid den, genom hwilken den ewigt osynlige Guden och Fadren stundom uppenbarat sig, och hwilken, såsom talare, uppenbarare, predikare, Apostel och Guds budbärare, af Johannes, Evangel. Cap. 1, 1., kallas det ewiga Ordet. Formen för uppenbarelsen (Schema kallad af Heß) har warit mångfaldig, men den sig uppenbarande är alltid densamme, och förrän Han, såsom det köttblefna Ordet, lefde och wandrade på jorden, har Han redan ofta tillförene kungjort sig såsom menniskornas lif och ljus. Den, som talade till wåra första föräldrar, samtalade med Cain, uppenbarade sig för Noach, umgicks med Abraham, och till och med gästade hos honom, 1 Mos. 18, 3. 10. 13. 22. jemf. med Matth. 9, 10. Luc. 10, 38.; Den, som wisade sig för Moses i den brinnande busken, och på Sinai uppenbarade sig såsom Israels folks Jehovah, såsom Lagstiftare, Konung och Domare; Den, som kallade Gideon, Dom.B. 6, 12. 22. 23., ropade till Samuel 1 Sam. 3, 4. o. s. w.; Den, som så ofta, såsom ljus, lyste i mörkret, Joh. 1, 5.: Han är den hulde Menniskosonen, Jesus af Nazareth, hwilken, såsom den ewige Gudasonen, uti särskilda uppenbarelser kungjorde sig, till deß Han ändtligen, för att fullända återlösningswerket, antog mensklig natur och ibland menniskorna lefde, lärde, led och dog.

Olshausen säger om denna historia: Den ställer uti en mera omedelbar och högre dag, än alla förklaringar och beskrifningar förmå, ett ödmjukt, troende hjertas magiska kraft. Tro och ödmjukhet äro så innerligt förenade, att den ena icke kan ega rum utan den andra, men begge werka likasom magiskt på Andens osynliga werld, de nedlocka det himmelska wäsendet sjelft, till

det jordiska. Här synes åter tron tydligen icke wara ett wetande, icke ett försannthållande af lärosatser, utan ett inre själa-tillstånd, såsom den lifligaste mottaglighet af det himmelska, såsom själens fullkomligt qwinliga passivitet. Salige äro, genom den, de fattige och lidande. Matth. 5, 3.

Tankegången i denna historia.

I. Bönens kamp.

1. Deß början skildras för oß:
   a) i afseende på den person, med hwilken den kämpas Matth. v. 22. Herre, Davids Son;
   b) i anseende till deß anledning, som ligger uti den bedjandes nöd och egna oförmåga, v. 22.: förbarma dig öfwer mig ff.;
   c) i anseende till deß djupare grund, som är tron på Jesu magt och godhet.
2. Deß fortgång wisar sig deruti, att den bedjande icke upphörer att bedja,
   a) fastän Jesus icke tyckes gifwa akt på bönerna, v. 23.: Men Han swarade henne icke ett ord;
   b) fastän Han, oaktadt andras bemedling, tyckes wägra hjelpen, vv. 23. 24.;
   c) att bönen, med nytt mod, beständigt förnyas, v. 25.;
   d) att den bedjande, under djup ödmjukhet, i stöd af Herrans Ord, hoppas bönhörelse, vv. 26. 27.
3. Deß utgång är:
   a) att den träget bedjandes tro prisas, v. 28.: O qwinna, din m. m.;
   b) att den blifwer delaktig af den ombedda hjelpen.

II. Den trägna bönen.

1. Till hwilken den ställes;
2. Hwarigenom den föranledes;

3. hwarur den har sin upprinnelse;
4. Hwarföre den är så trägen, — emedan Herren fördröjer med sin hjelp, på hwilken likwäl den trogne, full af ödmjukhet, förtröstar;
5. Hwarmed den belönas.

23. Den Månade-rasande.

Matth. 17, 14—21. Marc. 9, 14—29. Luc. 9, 37—43.

Denna händelse, jemte den förutgående (N:o 22.), inträffar på samma tidsafdelning af Jesu lefnad, och har högst sannolikt, om förklaringen för sig gått på berget Tabor, icke långt derifrån tilldragit sig. Den stora contrasten emellan det, som hände på Tabor, och det, som omedelbarligen sedermera skedde wid foten af berget, är omißkännelig, men en träffande bild af tillfälligheternas omwexling i det menskliga lifwet, der känsla af salighet och en hjertat sönderslitande smärta, der herrlighet och outsägligt elände ofta stå i så nära beröring, ofta så hastigt omwexla med hwarandra; likwäl gifwer oß den förra styrka till att fördraga den sednare, och jordens bekymmer wäcka en så mycket ifrigare längtan efter det himmelska Tabors fridshyddor, om wi eljest någonsin smakat den tillkommande werldens kraft.

Marc. v. 14. När Jesus, tillika med Petrus, Johannes och Jacob, återwände till de öfriga lärjungarne, såg Han mycket folk omkring dem, och de Skriftlärde disputerade med dem. En häftig strid, troligen åtföljd af kärlekslösa förebråelser till lärjungarne, tyckes hafwa uppkommit derom, att de icke förmådde, ifrån den bedjande fadrens olyckliga son, utdrifwa den onde anden, v. 18. Calvin: Non dubium est, quin ostentui habiti fuerint discipuli, qualiter solent veritatis hostes suis jactantiis etiam de nihilo theatrum quæ-

rere. Suo igitur strepitu fecerant scribæ, ut multorum ludibrio paterent discipuli.

V. 15. Folket betages af förwåning öfwer Jesu oförmodade framträdande, och de bättre sinnade hälsa Honom med glädje; v. 16. hos de Skriftlärde efterfrågar Herren föremålet för stridsfrågan; på det sättet kunde Han icke beskyllas för partiskhet, när Han icke frågade sina wänner. Wishet i hwarje det minsta drag, som skildrar för oß Frälsarens lefwerne. — Lavater: Han såg sina lärjungar i förlägenhet; men war icke i förlägenhet att draga dem utur deras. Gnomon: Turpe discipulis erat, accusari aliunde. Candida Matthæi etiam de sese confessio. Mirum, non nocuisse dæmonem discipulis coll. Actor. 19, 16.

V. 17. Den olycklige fadren tager ordet, och berättar sakens förlopp. Min son, säger han, har en stum anda ff.; Matth. v. 15. han är månade-rasande och lider stor jämmer. Calvin: Congruunt inter se hæc duo, mutum fuisse, et certis temporibus in furias actum. Lunatici autem vocantur, qui vel sub lunæ defectum comitiali morbo laborant, vel torquentur vertigine. Marc. v. 18.: Han förtwinar, förlorar all kraft och mod, trånar bort under detta swåra och länge fortwarande lidande, som goßen hade ifrån barndom v. 21. Syndens elände skildras här med de starkaste färgor, men ännu större och hjertat mera sönderslitande, än det lekamliga elände, hwilket är en följd af synden, som inträngt uti den menskliga naturen, är den andliga nöden hos den af synden och syndiga begär beherrskade själen. Theremin Predigten Band. 2, 246.: Äro wi icke alle ifrån barndomen, till deß tron pånyttfödt oß, beherrskade af en ond ande, hwilken rigtar wåra böjelser på oß sjelfwe, wår förnöjelse och wår fördel, och gör, att wi lösrycka oß ifrån föreningen med Gud och nästan? Af en stum och döf anda, stum, emedan han aldrig sjelf medgifwer sin förkastlighet, utan döljer sig under ädlare namn; döf (Marc. v. 25.)

emedan han icke lyder alla nådens warningar? Då han tager oß fatt (v. 18.), då han hos oß wäckt ett häftigt begär, så far han illa med oß, så uppäggar han oß att, under förakt för de heligaste lagar, söka tillfredsställa detsamma; wi fradgas, fradgas af raseri emot dem, som icke lyda wår egenwilja, icke gynna wåra paßioner och icke hylla wår stolthet; wi gnißla med wåra tänder, rigta förbittringens fasansfulla blick uppåt mot Den, som tillintetgör wåra syndiga anslag, och som låter den ofärd, som wi stämplade, drabba oß sjelfwe. Och förtwina, ja! det hjerta förtwinar, som icke mer röres genom någon oskyldig och lyckliggörande medlidandets, deltagandets och wänskapens känsla; den själ förtwinar, hos hwilken alla anlag, som, genom dygden wårdade, hade kunnat utweckla sig till glädje och nytta för menniskoslägtet, genom syndens giftiga fläkt spårlöst utplånas. I eld och watten (Matth. v. 15.), uti de mest olika tillstånd kastar oß den onde ande, af hwilken wi beherrskas, än uti feberaktig hetta, och än uti en fullkomlig likgiltighet för allt; än uti en öfwermodig stolthet och än uti en låg försagdhet; men det är alltid hans afsigt, att han må förgöra oß (v. 22.), att aflägsna oß ifrån Gud, och tillstänga återwägen till Honom. — Fadrens enträgna bön winner än mera styrka genom detta tillägg hos Lucas v. 38.: han är min ende son.

Den beklaganswärde fadren hade wißerligen sökt hjelp emot detta sitt barns elände, men Jesu lärjungar till och med förmådde icke lemna honom den, hwartill deras otro war orsaken, ty eljest skulle de wäl hafwa warit i stånd dertill, alldenstund Jesus förlänat dem magt att förrätta underwerk Matth. 10, 1. Sålunda wisar sig då, att all sann hjelp, till kropp och själ, kommer allenast ifrån Jesus, änskönt genom menniskor, i fall de, genom tro på Herren öfwer alla krafter, låta göra sig skicklige till att werka i Hans magt. Men utom Jesus, förmår ingen ting i werlden, att kroßa och

upphäfwa syndens magt och elände, icke menskling wishet, wetenskap, konst, wisa lagar och statsinrättningar. Då synden och deß elände hafwa sina rötter uti affallet ifrån Gud, så kan denna skada endast derigenom grundligt och werkligen botas, att man wänder sig till Jesus Christus, och genom Honom till Gud. Menniskor äro, så wäl elända tröstare, som ocksä elända hjelpare, som i deras egna kraft ingen ting förmå.

V. 19. Jesus straffar lärjungarnes, icke fadrens, otro, och klagar deröfwer, att Hans närwarelse hos dem, deras umgänge med Honom, ännu icke mera werkat på dem: Huru länge skall jag wara när Eder? Och wid de orden: Huru länge skall jag lida Eder? d. w. s. huru länge skall jag ännu hafwa tålamod med eder tros swaghet, ser Han med wemod tillbaka derpå, att Han redan, och ty wärr! allt förgäfwes, haft med dem så mycket tålamod. Men huru mycket tålamod har icke Herren redan haft med oß sedan wårt dop, och det oaktadt, äro wi ännu alltid så swage i tron, så kallsinnige i kärleken, så tröge i andan, så sömnaktige i bönen! Leder honom hit till mig! befaller Jesus, jemf. Marc. 10, 13. ff. Theremin p. a. st. S. 249.: Förer till Honom dem, som af begärelser äro plågade, och som af egen kraft icke kunna förqwäfwa dem; dem, som mißtrösta om lycksaligheten derföre, att de icke funno den i begärens stormar; dem, hos hwilka minnet endast wäcker bilderne af begångna synder, och derigenom oroar och förskräcker dem: I, föräldrar, förer till Honom edra barn, hwilkas dygd I sen lida skeppsbrott, öfwer hwilka I höjen en högljudd, men hittills fåfäng klagan, förer dem till Honom, Han kan rädda dem.

V. 20. En ny paroxysm angriper hastigt goßen. Theremin p. a. st. S. 249.: Men knappt har den onde ande, som beherrskar menniskan, förmärkt Frälsarens närwaro, förr än han börjar, emedan han wäl wet, att denne skall förstöra hans rike, att med alla sina krafter

storma och rasa emot Honom. Calvin: Qvod atrocius solito in hominem sævit diabolus, ubi ad Christum adducitur, mirum non est: nam quo proprior affulget Christi gratia, et efficacius agit, eo impotentius furit Satan.

V. 21. Utaf barndom, se Joh. 9, 2. 3.

V. 22. Men förmår du något, så warkunna dig öfwer oß, och hjelp oß; wi höra här utlåtandet af en swag tro, som wäl tilltror Jesus någon magt, men likwäl icke är wiß derpå, att Han skall kunna besegra ett så stort elände och som redan så lång tid warit herrskande, emedlertid tager hon i anspråk Hans hjelp, så långt den kunde sträcka sig. Huru mycket åtskiljer sig likwäl icke denne fader ifrån den Cananeiska qwinnan och ifrån den starkt troende Höfwitsmannen i Capernaum (se N:o 3.); han är lik den swagt troende Konungsmannen (se N:o 4.). Så mycket en stark tro än gläder Jesus, så förkastar Han, det oaktadt, ingalunda en swag tros tillförsigt, och uppenbarar härutinnan sin nedlåtande mildhet och ömma skonsamhet, sådan den skildras Matth. 12, 20. (se N:o 15.). Med hjertligt förbarmande nedlåter Han sig till de klentrogna, ty mindre kan wäl tron knappt wara, än då det försagda hjertat säger till Den, som redan förrättat så stora underwerk och bewisat så mägtig hjelp: förmår du något, så warkunna dig! Och huru ofta göra wi icke oß sjelfwe skyldige till sådan klentrogenhet, wi, som likwäl bekänne: Jesus sitter på Fadrens högra hand; wi, som höra Hans Ord: Mig är gifwen all magt i himmelen och på jorden! och wi, som uti Hans Kyrkas bestånd för wåra ögon hafwe det tydligaste, faktiska bewis på Hans allt regerande, beskyddande, uppehållande och allt förmående magt. Calvin: Videmus, quam parum honoris tribuat Christo: prophetam enim quempiam esse putans, cujus finita sit facultas, dubius ad eum accedit. Atqui primum fidei

fun-

fundamentum est, immensam Dei potentiam amplecti. Quia autem non nisi humanitus de Christo sentiebat hic homo, falsa ejus opinio corrigitur: formari enim ejus fidem oportuit, ut optatæ gratiæ capax et compos fieret.

V. 23. Jesu ord hänwisa den swagttroende på tron och på trons allt förmående kraft, på det att han må uppköja sig till en starkare tro, och genom en fastare tro öppna sitt hjerta för det wißa hopp, att hans barn ofelbart skall blifwa räddadt. All ting äro möjliga honom, som tror; att så wäl utföra, som att erhålla allt genom bönen, detta är den starka trons sak och kraft. Ty då tron är den orubbliga förtröstan på Guds allmagt, som alltid är förenad med wishet och godhet, då hon sjelf aldrig finnes utan ödmjukhet och öfwerlåtande åt Guds behag, så är föremålet för det, som hon önskar utföra eller erhålla, aldrig något dåraktigt, rent af omöjligt, (icke något, som motsäger den gudomliga wisheten och godheten,) utan hon rör sig alltid inom gränsorne af den gudomliga wiljan, och erhåller af densamma det, som oändligt wida öfwergår den wanmägtiga och inskränkta menniskokraften. Om denna tro gäller det, att försätta berg Matth. v. 20. Luc. 17, 6., om den, att denne är segren, som öfwerwinner werlden 1 Joh. 5, 4. Calvin: Non expostulat aperte Christus in suo responso, sed oblique in hominem retorquens, quod perperam dixerat, culpæ eum coarguit, et de quærendi remedio admonet. Perinde enim valet ista exceptio: si potes credere, acsi dixisset: Tu me rogas, ut subveniam quoad potero; atqui inexhaustum virtutis fontem in me reperies, si modo offeras satis amplam fidei mensuram. Hinc colligi potest utilis doctrina, quæ communiter ad nos omnes patebit, non stare per Dominum, quo minus larga bonorum ubertas ab ipso ad nos profluat, sed fidei nostræ angustiis esse imputandum, quod guttatim tantum

distillat: imo sæpe ne guttam quidem nos sentire, quia incredulitas cor nostrum obstruit. Jesu ord stadfästa sanningen af den profetiska utsagan Jer. 5, 3.: Herre, din ögon se efter trone! ty Jesus söker och fordrar tron uti den bedjandes hjerta, likasom frågar honom, huru det står till med hans tro.

V. 24. Nu strömma tårarne ifrån den bekymrade fadrens ögon, och han ådagalägger i Jesu och allas närwaro sitt hjertas hela tillstånd. Hans inre war en kämpeplats, på hwilken fruktan och hopp, ljus och mörker, tro och otro stredo med hwarandra, och än behöll tron, än åter otron öfwerhanden. Han hörer hwad Jesus fordrar, hörer i hwilken ordning hjelp kan wederfaras honom, önskar med längtan att hans barn må räddas, känner sin tros swaghet och bekänner den: Jag tror! känner ännu lifligare och djupare sin otro, önskar att ifrån den blifwa befriad samt förd till trons ljus, kraft och klarhet, och anropar Jesus om hjelp dertill: hjelp min otro! hjelp mig otrogne att kunna starkt och fast tro, befria mig ifrån den olycksaliga wanmagten, att icke så tro, som jag gerna wille tro. Theremin p. a. st. S. 252.: Jag tror, wißerligen icke fullkomligt, icke till den grad, som jag wore skyldig Dig, Gudomlige, men jag finner mig icke nöjd i mitt twifwel, jag har ingen obenägenhet, ingen fiendtlighet emot tron, jag önskade att den uppfyllde mitt hela hjerta! Hjelp min otro, tilldela mig du sjelf denna höga gåfwa, som jag i anseende till min swaghet och mitt förderf icke kan förwärfwa mig, och gör mig genom densamma skicklig till att också emottaga dina öfriga gåfwor. Calvin: Quum nusquam perfecta exstet fides, sequitur ex parte esse incredulos: sic tamen pro sua indulgentia nobis ignoscit Deus, ut ab exiguo fidei modulo nos fideles æstimet. Nostrum interea est sedulo excutere infidelitatis reliquias, quæ in nobis hærent, ut cum illis luctemur, ac petere a Domino ut eas corrigat: quoties etiam laboramus in hac pugna, ad eum confu-

gere, ut succurrat. Att tron och möjligheten att tro är en Guds nådegåfwa, säger tydligt Eph. 2, 8. Joh. 6, 29.; tron på Jesus Christus är hwarken wårt eget werk, eller öfwerhufwud ett werk af menskliga krafter, wi kunna hwarken gifwa oß eller andra den, än mycket mindre genom twång ernå densamma; men då Gud genom predikan af sitt ord gifwer oß tillfälle till tron, så är det en sak, som ankommer på wårt fria beslut, om wi wilja antaga eller tillbakawisa tron; märke wi äfwen sedan, att wi ännu icke kunna tro mycket, samt att hinder förefinnas, som tillbakahålla oß ifrån hjertats fullkomliga öfwerlemnande åt Återlösaren, så skall nog Guds nåd widare hjelpa oß fram, om wi blott på hwarje ståndpunkt troget anwända den redan undfångna nåden, gåfwan, ljuset m. m. Att man går ifrån tro till tro, bewisa Nicodemus och alle Christi lärjungar (se N:o 4.). Hwar och en swagttroende göre blott, såsom denne Fader här gjorde, förödmjuke sig i bönen, så skall han undfå kraft till tron och till tillwäxt uti tron.

V. 25—27. Barnets botande. v. 25. Mägtigt befaller Herren den orene anden, icke blott att fara ut ifrån goßen, utan ock att intet mer härefter gå in uti honom; äfwen härutinnan wisar sig återigen Jesu aldeles synnerliga godhet; då Han har att göra med en så swagt troende, då barnets sjukdom redan så länge warat, då efter mellantider af lugn den alltid återkommit: så will han ocksä för framtiden betaga det klentrogna hjertat all fruktan och bekymmer, göra det förwißadt derom, att goßen blifwit botad icke blott för ögonblicket, utan grundligt, fullkomligt och för alltid. Theremin p. a. st. S. 253.: Allt innerligare skall föreningen med Christus blifwa, med wår tro skola werkningarne af Hans nåd tilltaga, till deß ändtligen det ögonblick kommer, då wi göra det för Honom möjligt, att helt och hållet befria oß, då Han hotar den orene anden, som beherrskar oß, och säger till honom: v. 25.! Paßioner, flyn bort! inrotade fel, förswinnen! Werld, med dina retelser, dig

är magten öfwer detta hjerta fråntagen! Då erfare wi först en smärtsam känsla; wi wete icke, hwilken känsla af lif nu skall genomglöda oß, emedan allt, som wi fordom älskade, är för oß dödt. Och han wardt som han hade warit död, så att månge sade: Han är död (v. 26.)! Werlden anser oß för döde, och wi äro det för honom, emedan wi icke dela deß lustar (Gal. 6, 14.). Men Jesus tog honom wid handen, och reste honom upp; och han stod upp (v. 27.); så känne wi Christi hand, som widrörer oß, Hans ande, som omfläktar oß med det nya, bättre lif, hwarmed han uppfyller oß. Lavater: Herren hjelper, der ingen kan hjelpa. Men hans hjelp hindras genom otro och fördröjes genom swag tro. Endast der hjelper Han oinskränkt, hwarest en oinskränkt tro möter Honom. Hwarest otro herrskade, der gjorde Han få tecken; och då otro och halftro omgåfwo Honom, när Han war i begrepp att förrätta ett underwerk, wredgades Han i sin anda och upprördes.

V. 28. Lärjungarnes fråga, hwarföre de icke kunnat utdrifwa anden, hwilken de förelägga Jesus, då de åter kommit med Honom i enslighet, beswarar han dem med twenne grunder, emedan en lefwande tros tillförsigt till Honom felats dem Matth. v. 20., och emedan detta slaget icke går ut, utan med bön och fasta Matth. v. 21. Marc. v. 29., hwarigenom Han hänwisar dem på de hjelpmedel, som den rätta tron anwänder. Calvin: ad Matth. v. 20.: Certum quidem est, hyperbolicam esse loquendi formam, quum fide pronuntiat transferri arbores et montes. Summa tamen huc redit, Deum nunquam nobis defore, modo januam aperiamus gratiæ ejus. Neque enim intelligit, quicquid temere in mentem, vel in buccam venerit, Deum daturum: imo quum nihil fidei magis contrarium sit stultis et incompositis carnis nostræ votis, sequitur ubi regnat fides, non promiscue quidvis optari, sed quod Dominus promittit. Hæc igitur so-

brietas tenenda est, ne plus appetamus, quam quod nobis pollicitus est, atque ut preces nostræ restrictæ sint ad eam quam dictavit regulam.

Marc. v. 21. Med bön, som anropar om Guds kraft, och med fasta, som wanligen förenades med bönen, för att gifwa Anden den rätta nykterheten och göra den derigenom så mycket skickligare till att swinga sig uppåt, går allenast detta slag ut; ju större således det werk är, med hwilket tron har att göra, ju starkare de hinder, ju wäldigare den fiende, ju mägtigare det motstånd, ju ogunstigare och fiendtligare alla de förhållanden äro, under hwilka den trogne har att werka: desto ifrigare, allwarligare, enträgnare är han i bönen, då strömma i så mycket rikare mått krafterna ofwanifrån in uti hans swaghet, då blifwer den wanmägtige så mycket starkare att åstadkomma otroliga ting och att i trons kraft besegra werlden. Calvin: Sensus est, non sufficere quamlibet fidem, ubi serio præliandum est cum Satana, sed requiri strenuos conatus. Languori autem fidei remedium præscribit orationem, cui jejunium adjungit adminiculi vice. Ergo precibus excitanda est fides, et quoniam ad precandum tardi estis et frigidi, accedere etiam debet subsidium ex jejunio. Ubi altas radices fixit Satan (v. 21.) et diuturna possessione invaluit, vel ubi effreni licentia grassatur, difficilis est et ardua victoria, ideoque totis viribus pugnandum. Theremin p. a. st. S. 254.: Detta slaget går med intet annat ut, än med bön, när man endast under förtröstan på Honom, på hwilkens befallning dessa passioner och fel första gången bortflytt, genom brinnande och oupphörlig bön anropar Hans nåd om fortsättning af hennes biständ; och sedan med fasta, när man gör en strängare lefnad, och aflägsnandet ifrån allt, som skulle kunna antända den redan slocknade elden, till en pligt för sig. Ty de andliga sjukdomarne äro aldrig så beskaffade, att de på en gång fullkomligt skulle kunna häfwas; menniskan måste

alltid fortfara, att bibehålla sig tillgänglig för inflytandet ofwanifrån, samt med wis omtanka undfly allt, som skulle kunna förleda henne till det onda, eljest torde den en gång bortdrifna anden ånyo taga sitt herberge hos henne, sedan han tagit med sig sju andra, som äro wärre, än han, och det kunde härefter med den menniskan blifwa wärre, än förut (se N:o 21. v. 45.).

Tankegången i denna historia.

I. Den ofullkomliga tron. (Matth. 17, 14—21.)
1. Den uppenbaras i sin wanmägtiga strid emot det onda v. 14—16.;
2. den straffas af Jesus och med rätta v. 17.,
   a) derföre att wi redan så länge stått i förening med honom,
   b) och Han likwäl ännu icke kunnat mera werka på oß;
3. den kan styrkas,
   a) ty Jesus, Herren öfwer allt, kan undanrödja hindren för tron, det onda inom oß v. 18.
   b) Han kan förmedelst den styrkta tron göra oß skicklige till de största werkningar v. 19. 20.
   c) likwäl måste wi icke underlåta begagnandet utaf de erforderliga hjelpmedlen v. 21.

II. Syndens magt öfwer menniskan. Marc. 9, 17—29.)
1. Syndens magt öfwer menniskan uppenbarar sig
   a) uti det stora elände, i hwilket den störtar menniskan v. 17. 18.,
   b) hos Jesu lärjungar i deras wanmagt att hjelpa v. 18.: jag talade med dina lärjungar m. m.
   c) uti de hinder, hwilka den ställer emot hjertats fullkomliga öfwerlåtande åt Jesus v. 19
   d) uti de twifwel på Herrens magt, hwarmed den uppfyller v. 22: Men förmår du något, så m. m.

e) uti den smärtande inre strid emellan tro och otro, hwilken den uppwäcker v. 23. 24.
2. Syndens magt öfwer menniskan besegras af Jesus;
a) huru stark v. 20., och
b) huru djupt inrotad den än må wara v. 21.,
c) Jesus tilldelar likwäl en fullkomlig hjelp och för alltid v. 25.,
d) gifwer nya, gudomliga lifskrafter i hjertat v. 26. 27.,
e) och förlänar de sina kraft att i Hans magt besegra det onda, när de allwarligt bedja v. 28. 29.

24. Jairi dotters uppwäckande ifrån de döda.

Matth. 9, 18. 19. 23—26. Marc. 5, 22—24. 35—43. Luc. 8, 41. 42. 49—56.

Angående tiden och stället för detta underwerk se det wid N:o 7 anmärkta.

Enligt Marc. v. 22 kommer till Jesus en af Synagogans öfwerstar d. w. s. en föreståndare för Synagogan, bönhuset, med namnet Jairus och då han fick se Honom, föll han ned för Hans fötter, kastade sig ned på knä för att betyga sin wördnad för Honom. Calvin: Divinum Christo honorem non exhibuit Jairus, sed coluit ut Dei prophetam. Mattheus, som nästan blott summariskt berättar hela händelsen, låter Jairus genast säga: min dotter är nu strax blefwen död, men enligt Marc. inträdde detta först sednare, och dotterns död berättades för Honom, under det han war i samtal med Jesus och i begrepp att, åtföljd af Honom, återwända till sin boning. Jairi kommande till Jesus förutsätter, att han hört talas godt om Jesus, i tron fattat och på sig tillämpat det; drifwen af jordisk nöd, utaf kärlek till sitt barn, med någon för-

tröstan till Jesus, närmar han sig Herren och beder, att Han wille wara honom följaktig till hans sjuka dotter, hwilken låg på sitt yttersta v. 23. och rädda henne genom sina händers påläggning. Äfwen här samma swaga tro, som hos konungsmannen (se N:o 4). Calvin: Hic insigne habemus divinæ erga nos indulgentiæ speculum; si principem Synagogæ cum Centurione homine gentili conferas (N:o 3.), plenum in hoc fulgorem, in illo vix exiguam fidei guttam fuisse dicas. Christo virtutem non tribuit nisi adhibito tactu: accepto mortis nuntio, perinde trepidat acsi nihil amplius esset remedii. Videmus ergo debilem ac prope jejunam fuisse ejus fidem.

V. 24. Den kärleksrike Frälsaren, icke föraktande den swaga trons rökande weke, hörer hans bön och följer honom. Calvin: Quod ejus precibus morem gerit Christus, eumque ad bene sperandum animat, documento est fidem ejus, quantulacunque erat, non fuisse prorsus rejectam. Ergo licet nondum plena fide, ut optandum foret, simus instructi, non est tamen, cur nos debilitas nostra ab invocando arceat vel impediat. En stor hop af folk åtföljer Jesus, och under wägen till Jairi boning tilldrager sig händelsen med den af blodgång plågade qwinnan (se N:o 7.). Om Jairi tro hwarken war fullkomligt ren, eller nog stark, så måste det sålunda förorsakade uppehåll för honom wara ganska oroande, och dröjsmålet med hjelpen kunde uti hans sinne wäcka allehanda sorgliga tankar; men å andra sidan kunde också den sjuka qwinnans botande, ett bewis af Jesu mägtigt werkande kraft, tjena till att på ett alldeles synnerligt sätt styrka Jairi tro.

V. 35. Ändtligen fortsättes nu åter tåget, men si! i detsamma omförmäla för Jairus några budbärare af hans tjenstfolk, att hans dotter är död, och tillägga: hwi gör du Mästaren yttermera omak? Jag tror, att man icke drager några falska slutsatser, om

man

man utaf deßa ord slutar till det som, innan Jairus bortgick ifrån sin boning, der tilldragit sig. Tjenstfolket tyckes hafwa öfwerwarit någon rådplägning af det sjuka barnets föräldrar, om fadren skulle gå eller icke, om det icke kanske redan torde wara för sent, om Jesus också skulle komma, och dylikt; ändtligen blef det beslut fattadt, att man skulle bedja Jesus; Jairus war bortgången, barnet dör emedlertid; då skynda budbärare till husfadren, och deras ord förråda det, som tyckes hafwa utgjort Jairi fruktan, att det nu wore för sent, att Jesus nu icke mer kunde hjelpa och att han fördenskull nu icke wire borde falla Jesus beswärlig med sin bön.

V. 36. Den milde Jesus styrker den swagt troende fadrens sjunkande förtröstan, upprättar hans fallna mod, samt fordrar af honom ståndaktighet uti tron. På samma sätt är det ännu alltid Herrens kraftiga, sannfärdiga och tröstrika ord, som med ny kraft upplifwar den slocknande tron; och om den, som undandrager sig detta ord, i sin otro, mod- och tröst-löshet mißtröstar, så är endast det onda och dåraktiga hjertat sjelft dertill skulden. Luther Kirchen-P. 14, 311.: Här måste tron också strida och tilltaga, ty fastän Jairus hade en synnerlig tro, så skulle den likwäl swårligen blifwit beståndande, om den icke hade blifwit styrkt. Man bringar honom det budskap, att hans dotter redan blifwit död, då är en swår stöt gifwen honom; men Christus är sjelf närwarande, som styrker och tröstar honom emot en sådan anstöt, för att wisa, att Han icke will såra den swaga tron, utan hafwa den upprättad och styrkt, och sjelf härigenom uppmuntrar och styrker Han hwar och en, då Han säger: frukta dig intet m. m. på det att man ju må se, huru mycket det behagar Honom, att tron blott fast förtröstar på Honom, att Han äfwen sörjer derför, att tron, då den will blifwa swag, icke går under; såsom Han också säger till Apostlarne och i synnerhet till Petrus, som likwäl snart derpå gjor-

de ett swårt fall: Jag hafwer bedit för dig, att din tro skall icke om intet warda Luc. 22, 32. Calvin: Desperationem attulerat nuntius mortis, quod non aliud petierat a Christo, nisi ut ægrotæ succurreret. Vetat igitur Christus metu ac diffidentia præcludere aditum gratiæ, cui mors obstaculo futura non est. Hac enim voce, tantum crede, significat, non defore sibi virtutem, modo eum Jairus admittat: et simul hortatur, ut secure animum suum dilatet, quia timendum non sit, ne fides ejus latius pateat, quam immensa Dei virtus. In summa, docemur hoc loco, non posse nos modum credendo excedere, quia nunquam centesimam divinæ bonitatis partem fides nostra, quantumvis ampla, capiet.

V. 37. Äfwen här, såsom wid förklaringen Matth. 17. och i Gethsemane, äro deßa trenne ibland Apostlarne uti sin Mästares närmaste omgifning, medan de öfrige befinnas uti en nära, ehuru icke uti en så innerlig förening med Honom. Sålunda warseblifwer man, ibland Jesu lärjungar, en trefaldig krets af närmare eller fjärmare gemenskap: deße trenne, de öfrige Apostlarne, de sjuttio lärjungarne. Wid detta tillfälle skulle den djupt bedröfwade familjens stilla helgedom icke beträdas af många wittnen. Calvin: Non permisit quenquam, vel quia indigni erant, quos testes adhiberet miraculo, eos accessu prohibuit, vel quia nolebat turba circumstrepente obrui miraculum v. 40. Luc. v. 51. anmärker uttryckligen, att, såsom naturligt war, barnets fader och moder jemwäl warit närwarande.

V. 38. Inträdet i huset, anblicken af det klagande husfolket, sorlet af dem, som, efter landets sed, anställde sorgmusik Matth. v. 23. och af de tjutande gråterskorna 2 Chrön. 35, 25. Jer. 9, 17., närheten och åsynen af det döda barnet, allt detta måste på fadren göra ett djupt och smärtande intryck, måste uppröra ho-

nom i sitt innersta, måste å nyo nedslå hans trostillförsigt och det hopp, hwilket han hemtat af Jesu Ord (v. 36.), samt gifwa smärtan öfwerwigten öfwer hoppet. Calvin: Luctum commemorant evangelistæ, quo certior constet fides resurrectioni. Diserte etiam ponit Matthæus, affuisse tibicines: quod fieri non solebat nisi morte comperta, quum scilicet exsequias jam pararent. Luther Kirchen-P. 14, 312.: Då nu Christus kommer med honom in uti hans hus, så måste denna mannens tro återigen bestormas, ty der ser och hörer han intet annat, än sorl, tjut och gråt, hwilket allt till hans hjerta ropar, att här är endast död, och intet lif att hoppas. Och nu eger tron åter intet, hwarwid den kan emot förtwiflan bestå, blott de af Christo uttalade ord: pigan är icke död; men hon sofwer.

V. 39. Ännu, i piparenas, gråterskornas och det tjenande husfolkets närwaro, och till dem, sade Jesus: Hwad sorlen I och gråten? Pigan är icke död; men hon sofwer. Och de gjorde gäck af Honom; ty utaf alla omständigheter hade de förmärkt det sjuka barnets i sanning och werkligen inträffade död, och att Jesus, Han, som först så nyß inträdde i huset, som ännu icke en gång sett barnet, och war okunnig om sakens närmare förlopp, nu påstår, att barnet endast sofwer, detta synes dem allt för mycket dåraktigt, och den råa hopen, saknande alla ömmare känslor, gör gäck af Jesus, som sade deßa ord, för att, genom en behaglig liknelse, uti den betryckte fadrens hjerta underhålla det sista swaga skimret af tro och hopp; och då Han stod i begrepp att, med sin gudomliga magt, utur dödssömnen uppwäcka det döda barnet på samma sätt, som den ena menniskan ifrån en lätt slummer uppwäcker den andra, så kunde Herren, med så mycket större rätt, betjena sig utaf denna, också deßutom för forntiden icke främmande, bild. Olshausen fattar, man kan wäl säga, märkwärdigtwis, detta uttryck om sömnen helt egentligt,

och medgifwer här icke något uppwäckande ifrån de döda, utan endast underwerket af det förut dödssjuka barnets hastiga botande; ty emedan Jesus icke, likasom i afseende på Lazarus Joh. 11, 11—14., utmärker det bildliga uttrycket såsom ett sådant, så tror han, att man icke är berättigad till att förstå det oegentligt. Men om Joh. 11. deßa orden: Lazarus, wår wän, sofwer! för mißförstånds skull, behöfde någon förklaring, så föra här alla förutgående omständigheter på den bildliga uppfattningen, för hwilken man så mycket heldre måste besluta sig, som å ena sidan bilden af en sömn war för döden bruklig, och man sedan, å andra sidan, icke är nödsakad att taga sin tillflygt till det uti den evangeliska historiens berättelse icke behörigt styrkta antagande af någon barnets skendöd, och att alla närwarande irrat sig.

Menken: Om Jesus med deßa ord: pigan sofwer, icke welat säga mera, än hwad de efter bokstafwen i hwarje menniskas mun, och på det wanliga sättet och i ett jordiskt språks mening kunde betyda, så hade Han också redan straxt uti Mattheus' hus kunnat säga detsamma, bespara sig och lärjungarne denna wäg, och ifrån tusende ängsliga känslor befria den med fruktan, bäfwan och ångest kämpande fadern. Men Jesus talar här mera på gudomligt, än menskligt sätt; Honom lefwa de alle, säger Han om sin himmelske Fader, då Han talade om de aflidne, om hwilka man på jorden säger, de äro döde. Så war det ock med Honom sjelf. Den som en gång befann sig utom föreningen med den dödliga stoftkroppen, hörde, efter Hans åsigt och kunskap, egentligare till de lefwande, än den, som, wandrande i denna kropp, ännu war döden underkastad. Luther Kirchen-P. 14, 312.: För de orden, pigan sofwer, måste Christus låta sig, såsom en narr, af de andre beskrattas och bespottas, ty de hade alla sett och wißte att flickan war död, och då ingen anda eller gnista till lif war qwar, måste de tänka: se wår

herre eller föreståndare för Synagogan är galen och dåraktig, som sålunda förer med sig hit en narr, hwilken will öfwertala oß, att flickan icke är död, då hwar och en uppenbarligen ser, att hon ligger nedfälld af döden, ett kallt lik, hwarmed intet annat är att göra, än att nedgräfwa det uti jorden. — S. 313.: Detta språk lärer dig, att äfwen din död i Christo icke är något annat än en sömn, att du således öfwer den rysliga anblicken och förskräckliga larfwen af död och graf bör kunna skåda in i lifwet, ja, i sjelfwa döden fatta detsamma, om du annars med tro åhör sådane ord, och låter Christus hafwa rätt. — S. 315.: Wår död är sannerligen i Christo icke någon död, utan en lugn, söt och kort sömn, hwarutinnan wi icke skole förblifwa, utan åter uppwakna och lefwa. Äfwenså ser du här, att Han med werk bewisar, huru lätt det Honom är, att uppwäcka menniskan ifrån de döda och återgifwa henne lifwet. Se, så blifwa för tron deßa Christi ord icke till åtlöje och dårskap, utan en hög wishet, hwarutaf döden och alla dödsbilder warda uppslukade och i deß ställe erhållas idel tröst, fröjd och lif. Och låt äfwen detta wara dig ett förträffligt mästerstycke, som gör dig döden till en sömn, din graf till en ljuf hwilobädd, och tiden allt ifrån Abels död intill den yttersta dagen till en kort stund. — S. 317.: För denna Skriftens tröst skull hafwa äfwen fordomdags de Christne haft för sed, att hålla sina grafställen i ära, och kalla dem icke grafplatser eller dödgårdar, utan Cœmeteria, Dormitoria, sofkamrar.

Den bilden, att föreställa sig döden såsom en sömn, är, sedan den genom Jesus erhållit fullkomlig sanning, en öfwermåttan behaglig och innehållsrik bild, likwäl kan den blott anwändas om de heligas död, hwilka i Christo dö, sedan de i Honom lefwat. Hwad är mera wederqwickande, än att, efter dagens uttröttande arbete och efter mångfaldiga bekymmerfulla stunder, njuta sömnens behagliga ro Uppenb.B. 14, 13.? Äfwen den sofwan-

des själ är ännu werksam uti allehanda föreställningar; ehuruwäl denna bild lärer oß hoppas, att wi genom dödssömnen skole blifwa kallade till en annan syßelsättning och werksamhet, så skole wi dock wara när Herren. Styrkte genom en ljuf sömn, begynne wi å nyo, efter ett kort afbrott, det jordiska dagswerket, och hoppas med rätta, att en ny werkningskrets skall öppna sig för oß på andra sidan grafwen. Med ny glädje och med tacksägelse helse wi den nya dagen och det åter frambrytande ljuset; huru skall det icke då wara, när den dag för oß uppgått, hwilken icke mer af någon natt bortträngas, och den rätta nådesolen, klarare än här, lyser för oß! Då skole wi, när ewighetens morgonglans för oß frambrutit, i högre chor sjunga jubel-morgonsånger. Om man büre någon arm, eländа och lidande, under det han sofwer, utur sin jemmerfulla hydda in i ett herrligt palats, och han nu här uppwaknade frisk, hwilka känslor skulle icke uppfylla honom! och hwad är detta emot den sanningen, att den frommes, ifrån allehanda ondt till kropp och själ förloßade ande, skall af englar bäras till Fadrens hus, hwarest många boningar äro! Men då å andra sidan, genom sömnen, ingen hjertats förändring för sig går med menniskan, så är döden icke alltid en ingång i den ewiga fridens boningar: endast då, och för den, hwilken redan här wandrade i himmelen Phil. 1, 21. ff. Likasom uppwaknandet följer på sömnen, så följer också på dödssömnen ett uppwaknande på andra sidan, men icke för alla på samma ställe, och icke uti samma saliga tillstånd Luc. 16, 19—31. Likasom föreställningarne igenom sömnen följa oß ifrån den ena dagen till den andra, så följa de oß äfwen bort öfwer dödssömnen; wi skola icke dricka utur glömskans flod. Calvin: Dormire passim accipitur in Scriptura pro mori: nec dubium est, quin hac similitudine a temporali quiete sumpta notetur futura resurrectio. Hic vero inter somnum et mortem peculiariter discernit Christus, ut spem vitæ

faciat: acsi diceret, mox expergefactam videbitis, quam putatis mortuam. Derisus est a stupidis et crassis hominibus, et tamen hoc quoque ad miraculi commendationem valuit, quod de morte nihil dubitationis apud eos restabat. Gnomon: Dixit hoc Jesus, antequam intraret, ubi mortua jacebat. Deo vivunt omnes mortui Luc. 20, 38. et puella, ob resuscitationem mox futuram, et celeriter, et certo, et facile, non erat annumeranda mortuis olim resurrecturis, sed dormientibus.

V. 40. Sedan Jesus inträdt uti kammaren, der flickan låg, v. 41., fattar Han henne wid handen, och säger till henne: Talitha kumi, piga, statt upp! Hans ord bewisa sig wara lifgifwande, Luc. v. 55. hennes ande kom igen, hon stod upp, till tecken dertill, att hon werkligen återfått lifwet, samt att helsan war henne gifwen, och Jesus befaller, att man skulle gifwa henne äta. Gnomon: Resuscitavit Jesus mortuos, ex lectulo, feretro Luc. 7., sepulcro Joh. 11. Curiosum foret quærere de statu animarum ad breve tempus separatarum.

V. 42. Tolf år gammal war flickan, och just så länge hade den af blodgång plågade qwinna, hwilken Jesus nyß botat, uthärdat sin sjukdom. Utomordentligt stort war intrycket af denna händelse på wittnena till densamma, de wordo förskräckte; men Jesus förböd äfwen här v. 43., att underwerket skulle göras allmänt kändt, se Matth. 8, 4. (N:o 1.).

Hwad döden är, denna fasornas konung och syndernas lön, detta tillkännagifwer, utom den dagliga erfarenheten, det hos Luc. v. 55 nyttjade uttryck: hennes ande kom igen. Döden är en kroppens och själens skillsmeßa; själen öfwergifwer den hydda, hwilken hon hittills bebott och upplifwat, och inträder uti en annan andens werld; kroppen af jord tagen och i jorden lagd, warder åter till jord igen, men anden går till Gud igen, som honom gifwit hafwer. Om själens tillstånd, då hon

bortlaggt sitt werktyg och sin klädnad, ege wi icke någon bestämd och tydlig föreställning, likwäl är det säkert, att något wäsendtligt fattas henne, emedan menniskan är en af kropp och själ bestående warelse; men just fördenskull är också uppwäckandet ifrån de döda intet annat, än återställandet af hela menniskan. Endast till det timliga lifwet uppwäcktes de, om hwilka den Heliga Skrift berättar oß, så att genom en alldeles besynnerlig undergörande kraft dödens byte undanrycktes honom, det timliga lifwet återskänktes den döde efter ett kort afbrott, och anda och själ började sina functioner uti den redan liflösa kroppen. Denna tilldragelse kallar man såsom ett Christi werk: uppwäckande ifrån de döda; och såsom ett erfarenhetstillstånd hos de döda, som uppwäckas och begynna ett nytt lif: uppståndelse. Deßa uppwäckanden ifrån de döda äro en förebild till den stora tillkommande händelse, att Christus, då Han, wid dagarnes ända, återkommer, skall uppwäcka alla döda; likwäl åtskiljer den Heliga Skrift, med ett i Nya Testamentet alltid fasthållet språkbruk, *ἀνάστατις τῶν νεκρῶν* och *ἀνάστασις ἐκ τῶν νεκρῶν*, hwilket sednare äfwen kallas den första uppståndelsen Uppenb.B. 20, 6., och de rättfärdigas uppståndelse Luc. 14, 14. Då de af Profeterne ifrån de döda uppwäckte, enkans son i Sarepta, 1 Kon.B. 17, hwilken Elias, och Sunamitiskans son, hwilken Elisa uppwäckte, likasåwäl återigen dogo, som de af Christus och Apostlarne åter lefwande gjorde (Tabitha Ap.Gern. 9., Eutychus Ap.Gern. 20.), så kallas fördenskull Christus, som, efter sin uppståndelse ifrån de döda, icke återigen underkastades den timliga döden, utan lefwer i kraft af sitt oförgängliga lif Hebr. 7, 16., med rätta förstlingen ibland dem som sofwa 1 Cor. 15, 20. Den uppståndelse, i hwilken ande och själ få en ny kropp, är återlösningswerkets slutliga fulländning hos de troende; så länge nemligen kroppen, som i döden fråntages menniskan, ännu icke blifwit henne

åter=

återgifwen, herrskar i sjelfwa werket ännu döden öfwer henne, emedan denna werkan af döden ännu fortwarar, och fördenskull säger Aposteln 1 Cor. 15, 26.: den yttersta fienden, döden, skall warda borttagen! och den borttages, när den förlust, hwilken menniskan lider genom döden ersättes henne genom Christi nåd och herrliga magt, som fråntagit döden hans magt, och lifwet och ett oförgängligt wäsende framburit i ljuset, genom sitt Evangelium.

Att läran om köttets uppståndelse uti alla tider funnit så många motståndare och ofta så stark motsägelse, ligger icke blott uti det naturliga hjertats otro, som föraktade det Gudomliga Ordets wittnesbörd, utan till en del också uti denna läras origtiga och köttsliga uppfattning, till hwilken de gjorde sig skyldige, som på ett alltför groft sinnligt sätt förstodo den Heliga Skrifts läror. Ifrån ett mißförstånd utaf det ställe i Jobs bok 19, 25—27., hwarest talas om Goël eller blodshämnaren, hwilkens uppträdande Job, ännu under sin jordiska lefnadstid, med tillförsigt förwäntar, utwecklade sig hos många den åsigt, att den närwarande jordiska, så många smärtor, sjukdomar och lidanden underkastade kroppen, uti uppståndelsen skulle återgifwas menniskan; en uppfattning, hwilken Skriftens Ord icke på minsta sätt gynnar, enligt hwilket 1 Cor. 15. fastmer uppståndelsekroppen wäsendtligen skall wara olik den närwarande, fastän, oaktadt en sådan åtskillnad, likwäl äfwen ett realsammanhang emellan begge skall ega rum, enligt hwad Apostelens sköna jemförelse ådagalägger, att emellan den nuwarande och den tillkommande kroppen ett dylikt förhållande skall finna rum, som emellan ett frö och den utur detsamma utwecklade plantan. Denna uppståndelsekroppens utweckling utur den närwarande kroppens frö, skall emedlertid icke blott efter naturlagar för sig gå, utan efter Herrens allsmägtiga werkan, förmedelst hwilken Han skall göra alla ting sig undergifna, och en

gång äfwen göra wår skröpliga lekamen lik med sin förklarade lekamen Phil. 3, 21. Christi kropps förklaring synes — till hwilket antagande Evangeliernas berättelser om den Uppståndne föranleda — hafwa begynt med uppståndelsen, ty onekligt är det dock att den Uppståndnes wandel eger en annan karakter, än Hans lefnad före korsdöden, fastän det är likaså säkert, att de hithörande ställena uti Evangelierna icke lemna något fullkomligt tydligt åskådande af detta Återlösarens tillstånd jemf. Luc. 24, 37—43, och Joh. 20, 17. med Luc. 24, 31. Marc. 16, 12. Joh. 20, 19. Men då kött och blod, den naturliga, jordiska kroppen icke kan ärfwa Guds rike, och Christus nu sitter på Fadrens högra hand, så erbjuder sig det antagande, att den i Herrens uppståndelse började förklaring af Hans kropp wid Hans himmelsfärd blifwit fulländad.

I den nu allt mer förswinnande tidsanda, då man igenom en godtycklig exeges åsidosatte Christendomens positiva halt, så ytligt behandlade deß djupa sanningar, att sluteligen endast trenne lärostycken: Gud, dygd och odödlighet återstodo, öfwergaf man äfwen läran om köttets uppståndelse, såsom den der icke kunde förswaras, och satte i deß ställe läran om själens odödlighet, hwilken man bemödade sig att ur förnuftsgrunder bewisa och genom analogier stadfästa. Det blott negativa begreppet om odödlighet är likwäl ingen ersättning för den positiva läran om köttets uppståndelse; denna, oändligt rikare än den förra, förutsätter själens fortwarande; och då uppståndelsen genom den Heliga Skrifts facta och utsagor är oomkullstötligen bewisad, så är derigenom äfwen själens fortwarande efter döden icke underkastad något twifwel. Förnekandet af uppståndelsen war icke annat än samma Sadduceiska otro, som redan af Jesus tillräckligen blifwit wederlagd, då Han af Guds namn, deraf att Han kallades Abrahams, Isaaks och Jacobs Gud, bewisade Sadduceerne, huru äfwen deße aflidne måste lefwa, emedan Gud icke kunde wara de dödas Gud utan de lefwandes Gud,

det högsta goda; och ifrån samma källor, som hos Sadduceerne, utgick äfwen uti den nyare och hwarje tid denna otro på uppståndelsen, nemligen derifrån, att man icke kände Skriften, icke förstod den i deß djup, och lika litet Guds den Allsmägtiges kraft, och att man gjorde sig råa sinnliga och derföre irriga begrepp om de uppståndnes natur, hwaremot Jesus förklarar, att de skulle wara likasom Guds Englar Matth. 22, 29—32. Otron på köttets uppståndelse fann äfwen inträde uti den första Christna kyrkan, ty redan Apostelen Paulus skrifwer 2 Tim. 2, 17. 18. om wißa irrlärare, hwilkas ord fräter omkring sig, såsom kallbrand, och hwilkas ifrån sanningen afwikande lära wore, att uppståndelsen redan skett. Men så länge det factum, att Christus är uppstånden, står fast, så länge det med den Heliga Skrift enliga och här ofwan uppställda begrepp om uppståndelsen icke bewisas wara fullkomligt falska och Christi löften, att äfwen wi skola blifwa ifrån de döda uppwäckte, icke helt och hållet kullslås, så länge skall denna trospunkt med rätta blifwa beståndande i den Christligt Apostoliska trosbekännelsen, och grundlägga de Christnes glada och saliga hopp.

Tankegången i denna historia.

Huru tron anfäktas och styrkes.

(Marc. 5, 22. ff.)

1. v. 22—24. Tron anfäktas genom den twiflande betänkligheten om Herren icke är oß fjerran, styrkes genom Hans ord: Jag är när Eder ff.,
2. v. 25—34. den anfäktas genom den åstundade hjelpens uppskof, styrkes genom nya prof af Hans mägtiga och kärleksfulla hjelp på andra;
3. v. 35—36. den anfäktas genom bekymret, att all hjelp är för sen och omöjlig, styrkes genom Jesu mod intalande ord;
4. v. 37—39. den anfäktas genom werldens buller

genom werldslig försagdhet och modlöshet, styrkes genom Jesu hoppgifwande tröstéord;
5. v. 40—43. den anfäktas ändtligen genom åsynen af döden och wårt stora elände, styrkes genom Jesu mägtiga hjelp.

25. Ynglingens i Nain uppwäckande ifrån de döda.

Luc. 7, 11—17.

Lucas ställer wäl denna händelse omedelbarligen efter botandet af Höfwitsmannens tjenare i Capernaum, men det är sannolikt, att den, ehuru på samma tidpunkt af Jesu lefnad emellan första Påsk- och Purim-högtiden, likwäl tilldragit sig något sednare, då Jesus war nära provinsen Samarien, på wägen till Jerusalem på Purimhögtiden; när strax härefter sändebuden ifrån Johannis v. 18. ff. kommo till Honom, så kunde Herren i sitt swar ganska wäl beropa sig derpå, såsom på ett kännetecken till sin Meßianska wärdighet, att de döde stodo upp igen v. 22. Beträffande formen för framställningen i denna historia, och i den om stormens stillande på sjön Genezareth (efter Mattheus' beskrifning) så äro begge berättelserna, äfwen ifrån den estetiska sidan betraktade, fulländade mönster af en lefwande, plastisk framställning, ty med korta och kraftiga drag uti den bäst ställda följd afskildras sakens förlopp.

V. 11. I förgrunden står Jesus, hufwudpersonen, hwilken många Hans lärjungar och mycket folk åtfölja. En handling som för sig gick inför så många ögonwittnen, har derutinnan sin trowärdighet. Calvin: Quum in omnibus Christi miraculis tenenda sit analogia, quam docet Matthæus, sciamus, juvenem hunc, quem Christus a morte suscitavit speciem esse spiritualis vitæ, quam nobis restituit. Nomen urbis ad cer-

titudinem historiæ facit. Eodem etiam pertinet, quod dicit Lucas, turbam magnam utrinque sequutam esse: nam et Christus multos secum habebat comites, et multi officii causa in ducendo funere mulieri aderant. Tot igitur testium oculis spectata fuit adolescentis resurrectio, ut minime dubia fuerit ejus fides. Huc quoque accessit loci celebritas: scimus enim, habitos fuisse in portis conventus. Gnomon: Nomen oppidi et gemina multitudo spectatorum confirmat certitudinem miraculi.

V. 12. Då Han nu kom in till stadsporten, si! m. m. uti det afgörande ögonblicket nalkas Herren och med Honom hjelp! Märkwärdiga sammanträffande, lyckliga tillfällighet, så säge wi wanligen uti dylikt fall, emedan wi icke warseblifwe det förborgade sammanhanget i Guds styrelse af wåra angelägenheter; men Skriften säger, att äfwen wåra hufwudhår äro räknade, och fråntager derigenom tillfälligheten allt, såwäl det minsta, som det största, och gör det till en skickelse af den högsta wishet och kärlek. Så här, så alltid i wår lefnad.

Att den döde, hwilken man ämnar begrafwa, war en yngling, som så tidigt bortrycktes ifrån sin älskande moder, att han war hennes ende son, att hon således genom intet annat barn nu mer kunde åtnjuta en moders glädje, samt att hon war enka, en ensam, hjelplös qwinna, som redan wid sin makes död känt samma bittra smärta, alla deßa omständigheter föranleda till det stora och allmänna deltagandet wid denna likfärd och till den djupt betryckta modrens och enkans uti tårar sig utgjutande smärta. Luther uti sin Kirchen-postille 14, 98. ff. gör oß uppmärksamme derpå, att wi uti wåra hjertans naturliga otacksamhet ofta alldeles icke eller åtminstone icke nog erkänna så många, stora och mångfaldiga af Gud oß bewisade wälgerningar, och att wi ofta först då komma till erkänsla af den oß bewisade godhet och till rätt wärderande af den undfångna gåfwan, när wi icke mera ege densamma; så lärer det äfwen hafwa

warit med denna qwinna, men just i hennes nöd hade då Herren mycket mildt och nedlåtande förbarmat sig öfwer henne. S. 100: Stundom låter Gud en menniska falla i ångest och nöd, i smärta och bedröfwelse, så att werlden synes, som den icke hade någon Gud, gör den ena blind, halt, wattusigtig och låter den andra dö, såsom här enkans son. Wälan! hwarföre gör Han detta? Han gör det endast i öfwerflöd, på det wi en gång måtte märka Hans godhet. Luther Haus-Post. 5, 106.: Om detta Evangelium wore mycket att predika. Men wi wilje dock endast uppehålla oß wid twenne stycken, det första, huru wi böre trösta oß emot döden, ty en sådan tröst och lära är af största wigt; det andra, om den Christliga barmhertighet och det medlidande, som wi äro förbundne att bewisa hwarandra.

V. 13. Åsynen af den djupt bedröfwade, i twenne fall betryckta qwinnan beweker Herren, han warkunnade sig öfwer henne; äfwen här wisar sig åter, huru alla menniskohjertats rörelser, så wida nemligen intet syndigt widlåder dem, icke warit främmande för Jesu hjerta, och då Han med oß menniskor kan dela menskliga känslor, då Han utaf erfarenheten har sig all wår nöd bekant, så är Han fördenskull ganska skicklig att wara wår barmhertige och medlidsamme Öfwerstepresi, till hwilken wi med full förtröstan kunna wända oß; och för att wi utan all förbehållsamhet måtte göra detta, så har fördenskull Guds Son tagit på sig tjenareskepnaden. Gnomon: Ὁ κύριος sublimis hæc appellatio Luca et Johanne scribente usitatior et notior erat, quam Matthæo scribente. Marcus medium tenet. Initio doceri et confirmari debuit hoc fidei caput: deinde præsupponi potuit.

Tröstande säger Jesus till qwinnan: gråt icke! Icke som om Han wille förbjuda tårarne och förklara dem för syndiga, ty Han har ju också sjelf gråtit Luc. 19, 41. Joh. 11, 35. Hebr. 5, 7., Han will med deßa ord wända qwinnans uppmärksamhet på sig, den ende

hjelparen, Han will göra den i smärta nedsänkta tillgänglig för tröst, och sålunda förbereda den derefter kommande hjelp, alldenstund Han ju med sitt underwerk också hufwudsakligen bewisade modren en wälgerning. Calvin: Hæc ad puerum suscitandum ratio Christum induxit, quod viduam unico filio orbatam videns ejus misertus est: neque enim gratiam suam continuit, donec quispiam rogaret, quemadmodum alias, sed omnium preces antevertit, matrique nihil tale expectandi reddit filium. In quo illustre habemus speculum gratuitæ ejus misericordiæ, dum nos a morte vivificat. Gnomon: Noli flere, consolatio ante opus ostendit operis certo futuri potestatem. Likasom Christus här tröstar qwinnan, så gör Han ännu alltid med sitt ord uti all slags nöd och jemwäl i döden; tröstar oß, så att wi, uti tron på Honom och på ett saligt lif efter döden, öfwerwinna fasorna för wår egen död, så att wi äfwen, genom de saliga förhoppningar och utsigter, som Evangelium och Christi dyra löften öppna för oß, öfwerwinna de bittert smärtande känslorna wid älskade personers död. Men förden skull skola också Christne wid dödstillfällen, huru djupt de genom dem än måga bedröfwas, icke wara såsom de, hwilka intet hopp hafwa; och detta skall lyckas dem, när de ofta göra denna sista stora förändring, steget ifrån tiden in i ewigheten, till föremål för sitt besinnande, hafwa framför sig Evangelii löften, och lära sig så anse döden, som Christne böra betrakta den, såsom den frommes ingång till det bättre lif, hwilket är fullkomligt befriadt ifrån detta lifwets mödor och beswärligheter. I synnerhet böra föräldrar, när barn genom döden ifrån dem bortryckas, betänka, huru deße genom dopet tillhöra Christus, huru Han låter barnen komma till sig, och huru Han dermed har nådeafsigter, som endast för närwarande ännu äro för oß förborgade, enligt deßa Herrens ord Joh. 13, 7.: Det jag gör, wet du icke nu, härefter skall du det få weta. I tron på Her-

ren lärer sig en sann Christen, att i sådant fall säga: Herren gaf, och Herren tog, wälsignadt ware Herrens namn. Äro icke alla, som wi älske, dyra, af Herren oß gifna, klenoder? och när Han återfordrar dem, böre wi icke då likasåwäl tacka Honom, som wi tackade Honom, då Han gaf oß dem? Är det icke så, att den, som erhåller ett lån, tackar twå gånger, både då han emottager och återställer det, skole wi icke på samma sätt handla emot Herren? Anstår det oß att, i besittningen af Evangelii löften, wara mindre beredwillige till att bortgifwa det käraste, när Herren fordrar det, än Abraham war beredwillig till att offra sin son? Han offrade honom i hjertat, och återfick honom; så skola wi hafwa de wåra, likasom lånade egodelar, såsom hade wi dem icke, och fröjda oß öfwer dem, såsom fröjdade wi oß icke. Hwarest en gränslös smärta öfwer någon älskad afliden förefinnes, der gifwer sig blott det egenwilliga, oböjda hjerta tillkänna, som ännu icke undergifwit sig Herrens alltid nådiga och goda wilje. Lavater: O, huru ofta är icke menniskan den glädje nära, som ett ögonblick förut låg utom alla hennes förhoppningar! Gud har ett stort förråd på mensklig glädje, som Han sparar för sina lidande älsklingar. När du är nära att nedsjunka, så kommer en tröstande wän, en upprätthållande hand, en räddande arm, likasom af en händelse. Men den troende igenkänner ingen händelse. I enkor, som läsen detta, I af det käraste, som ännu för Eder war öfrigt, öfwergifna — fröjder Eder åt en Herre, hwilken endast då tycker sig wara på sitt rätta ställe, när Han tröstande kan säga till den gråtande enkan: gråt icke.

V. 14. Nu gick Jesus till och tog på båren, till tecken, att de, som buro, skulle stå stilla, och de stadnade. Calvin: Loculum tangendo forte ostendere voluit, sibi minime horrori fore mortem et sepulcrum, quo nobis vitam acquireret. Et certe non tantum nos manu tangere dignatur, ut mortuos vivificet,

sed

sed ut in cœlum nos efferret, in sepulcrum ipse descendit. Han befaller nu ynglingen uppstå, likasom talade Han till en lefwande, ty inför Honom lefwa ju alle. Calvin: Hac voce testatus est Christus, quam vere doceat Paulus (Rom. 4, 17.) Deum vocare ea quæ non sunt, tanquam sint. Mortuum compellat et sibi audientiam facit, ut mors ipsa repente in vitam mutetur. Atque in eo primum futuræ resurrectionis illustre habemus specimen, quemadmodum jubetur Ezechiel (37, 4.) mandare aridis ossibus, ut Dei verbum suscipiant: deinde etiam docemur, quomodo nos spiritualiter Christus fide vivificet, nempe dum arcanam verbo suo virtutem instillat, ut usque ad mortuas animas penetret. Joh. 5, 25. Luther Haus-P. 5, 107.: Då nu allt hopp är ute, kommer wår käre Herre Christus, gör icke mer än säger: unge man m. m., strax reser sig den döde upp och lefwer. Här måste wi ju bekänna, att döden inför Herrans ögon är detsamma, som lifwet, och att det för Honom är lika mycket, antingen wi lefwa eller dö. Ty om wi ock redan äre döde, så äro wi för Honom icke döde. Orsaken är den, att för Honom behöfwes blott ett ord, så är döden borta, och lifwet återkommer.

Det, som här skett, skall på den stora dagen för den allmänna uppståndelsen Herrens lifgifwande ord åstadkomma på alla; då skall det besannas som Herren säger: död, jag skall wara din död; helwete jag skall wara dig en plåga.

V. 15. På Herrens ord satte sig den döde upp, således se wi då, att om wår Herre Jesus gäller: om Han säger, så sker det; om Han bjuder, så är det gjordt. Till ett säkert och oswikligt kännetecken derpå, att ynglingen werkligen återfick lifwet, begynte han tala; och Jesus fick honom hans moder. Sköna förebild till den saliga återförening, som Herren på andra sidan grafwen skall stifta; hwad döden här åtskil-

jer, förenar Herren på nytt; de, som Honom tillhöra, skola alla wara hos Honom i Fadrens hus. Hwad ingen speculation kan upphöja till wißhet, det, för hwilket wi förgäfwes ifrån annat håll söke öfwertygande bewisningsgrunder, detta lärer oß uti berättelser och utsagor det dyrbara och annammanswärda Guds ord. Wäl den, som uti en fullkomligt barnslig tro stödjer sig på detta ord, wid deß ljus wandre wi icke i mörker, utan skåde lifwets saliggörande ljus.

V. 16. 17. Först och främst v. 16. underwerkets intryck och werkan på de omedelbara ögon- och öronwittnena. En räddhåga kom öfwer alla, en helig förundran öfwer den stora gerningen och en helig wördnad för den, som förrättade densamma, bemägtigar sig allas sinnen; och sedan utbrusto de i högljuddt lof och tacksägelse till Gud, de prisade Honom, sägande: En stor profet är uppkommen ibland oss! Sålunda hade Jesu underwerk för dem blifwit ett tecken, hwarpå de igenkände, om just icke den inre herrligheten hos den uti tjenareskepnad ibland dem wandrande Guds Son, åtminstone Hans storhet, såsom ett utomordentligt och högt begåfwadt Guds sändebud. Calvin: Timorem secum afferat divinæ præsentiæ sensus necesse est, sed hoc interest inter species timoris, quod increduli vel ad stuporem usque expavescunt, vel terrore perculsi fremunt contra Deum: pii autem et religiosi reverentia tacti sponte se humiliant. Timor ergo hic in bonam partem accipitur, quia perspectæ Dei virtuti tribuentes suum honorem, non modo reveriti sunt Deum, sed gratias illi egerunt. Och Gud hafwer sökt sitt folk, i nåd, emedan på så lång tid, sedan Malachis tid, således under fyra århundraden, ingen Profet uppstått i Israel. De erkänna således sin Guds oföränderliga nåd och trohet, och uti Jesu gerning en werkan af gudomlig magt. Calvin: Quod Deum dicunt visitasse plebem suam, non de qualibet visitatione accipio, sed quæ ipsos in inte-

grum restitueret. Una spes restabat, quod Deus se redemptorem fore promiserat, postquam extremis miseriis afflicti essent. Mihi ergo non dubium est, quin miraculo admoniti propinquam status sui instaurationem sperarint; tantum in modo visitationis errant. Nam etsi insolitam Dei gratiam in eo agnoscunt et commendant, quod propheta magnus surrexerit, hoc tamen elogium longe inferius est dignitate et gloria promissi Messiæ.

V. 17. Ryktet om Jesu mägtiga och nådefulla werksamhet utbredde sig allt widare till de omkringliggande länderna. Luther Kirch.-P. 14, 105.: Alla de gerningar och underwerk som Christus på detta sätt synbarligen och i utwärtes måtto gör, de skola tydas derhän, att de utmärka de gerningar, hwilka Han i osynlig och andlig måtto eller uti menniskans inre åstadkommer. Derföre betyder här den lekamliga döden själens andliga död, hwilken man måste antaga. Själen är död, då den icke tror på Gud, och icke är fästad wid Honom, ty tror den på Gud, så lefwer den ändock, om den än är midt i döden. Somliga äro döde till själen, men man ser det icke, likasom man ser den lekamliga döden, och jemwäl de sjelfwe se och känna det icke, sålunda är hela werlden död, men den känner det icke. Andra åter äro andligen döde, hwilka wäl känna det, såsom de hwilka lagen rigtigt träffat, (så att de erkänna sig wara straffbare syndare Rom. 7, 7. ff.). När nu Guds ord för oß predikas, och Christi röst tillika kommer till hjertat, så att wi tro ordet, att det är så som predikan låter, då blifwer den döde lefwande. Deraf följer då stor glädje och tacksägelse, hwarigenom Gud warder lofwad och prisad: likasom här genom det rop, som upphöjde sig omkring Christus. På det sättet kan en Christen föra många till tron. — Detta ware sagdt om detta Evangelium, i hwilket wi se, huru Gud af sin blotta nåd och godhet hjelper och räddar, utan all wår förtjenst el-

ler medwerkan, ja, innan wi söka hjelp af Honom eller derom bedja. Gud gifwe att wi detta måtte tro!

Tankegången i denna historia.

I. Christus, dödens öfwerwinnare.

Han skildras för oß här:

1. I sin milda menniskokärlek; och man igenkänner den
   a) deraf, att så många känna sig dragne till Honom v. 11.;
   b) utaf Hans ömma deltagande wid modrens djupa smärta v. 12. 13. Han warkunnade sig öfwer henne;
   c) utaf Hans kärleksrika tröstord v. 13.: Gråt icke,
   d) deraf, att Han oombedd närmar sig för att hjelpa v. 14.: ... de, som buro, stadnade.
2. I sin gudomliga magt och herrlighet, och deßa igenkänner man:
   a) utaf Hans allena tillfyllestgörande, kraftiga ord v. 14.: Då sade Han, m. m.
   b) utaf ynglingens återuppwäckande ifrån de döda v. 15.: Och den döde satte sig upp;
   c) utaf modrens återförening med sin son v. 15.: Och Han fick Honom m. m.;
   d) utaf folkets lofsägelse v. 16. 17.

II. Likbegängelsen.

Wid densamma uppenbaras:

1. Dödens magt,
   a) den upplöser alla band v. 12.
   b) den gifwer äfwen derigenom de djupaste sår v. 12.
   c) den uppfordrar oß till medlidande med den sörjande v. 12. 13.: . . . warkunnade sig öfwer henne.

2. Jesu Christi kärlek och magt.
a) Han tröstar med sina kärleksrika ord v. 13.: Gråt icke;
b) Han uppwäcker de döda v. 14. 15.;
c) Han förenar de skiljde v. 15.: Och Han fick m. m.
d) och derföre skola äfwen wi prisa Honom v. 16. 17.

26. Lazari uppwäckande ifrån de döda *).

Joh. 11.

Kort före den Påskhögtid, på hwilken Jesus korsfästades, förrättade Han detta det största och herrligaste af alla Hans underwerk, hwilket ocksä i samma mån, som det tjenade till Hans förherrligande, antände Hans motståndares, det mot Honom fiendtligt sinnade stora rådets wrede, så att, i följe af denna gerning, Herrens död beslutades och planer till Hans undergång utkastades. Lavater 2, 505.: Må en helig wördnad intaga oß, läsare, wid ingången till den Helgedom, inom hwilken wi nu skola träda! Allt är möjligt för den Allsmägtige, allt lika möjligt för alla tings ende Skapare, — men wi kalle likwäl det ena större än det andra. Det största kalle wi det, som för oß är omöjligast. Jesu gerning, att Han uppwäckt Lazarus, är den största, när wi jemföre den med det, som wi menniskor förmå. Calvin: Transit ad aliam historiam Evangelista, quæ miraculum continet imprimis memorabile. Alios Christus mortuos suscitaverat, sed nunc in putrido cadavere potentiam suam exserit. Præterquam quod

*) En skön och ganska läswärd uppsats: Jesus i kretsen af familjen uti Bethanien, utaf Prof. Kern, finnes i Christoterpe, för år 1835.

Christus in suscitando Lazaro singulare divinæ virtutis specimen edidit, simul vivam imaginem ante oculos posuit futuræ nostræ resurrectionis, et fuit hic quasi postremus actus et clausula, jam enim mortis tempus appropinquabat. Theremin Predigten 3. Denna händelse, ett werkligt under, ett af de tydligaste bewis på Herrens gudomliga sändning, kan genom en andlig tydning lämpas på själens död, och på ordets kraft och Jesu nåd, hwilka ifrån densamma kunna uppwäcka oß. Ty huru nära ligger icke, wid alla de tillfällen, då Frälsaren genom sin undergörande kraft botar ifrån kroppsliga sjukdomar, affeendet på det, som Han werkar till befriande ifrån själens mycket wärre onda. Och när till och med den Heliga Skrift lärer oß att i Christi uppståndelse igenkänna sinnebilden af wår andliga pånyttfödelse, hwarföre skulle wi icke likaså i händelsen med Lazarus söka denna högre mening, och derigenom en mångfalldigare nytta. Må Lazari werkliga död wisa oß, att många ibland oß hafwa dödt en andlig död; Christi skyndande till hans graf lära oß, att också för oß befrielse ifrån synden endast finnes hos Christus, och Lazari uppwäckande ifrån de döda jemwäl wisa oß de medel, af hwilka Frälsaren betjenar sig, för att rädda oß ifrån den ewiga döden.

V. 1. Utan all prydnad, i den största enkelhet, börjar berättelsen omtala Lazari sjukdom, hwilken, utmärkt såsom broder till Maria och Martha, göres lättare känd, emedan han, kanske betydligt yngre än sina systrar, icke war så bekant, som deße, hwilka såsom wänner till Jesus hade uti Herrens församling wunnit en wiß ryktbarhet Luc. 10, 38. ff. Gnomon: Ex multis rebus colligi potest, Lazarum juniorem, sorores autem ejus fuisse natu majores. Ab his denominatur pagus v. 1., et Lazarus tertio loco ponitur v. 5. Tradit historia ecclesiastica Lazarum post ascensionem Domini vixisse annos totidem, quot tum natus fuerat, videlicet triginta.

V. 2. Underrättelsen om Jesu smörjning af Maria meddelas blott på förhand, och berättas först utförligt Cap. 12, 1. ff.; det synes, som Maria genom denna gerning welat betyga Herren sin tacksamma kärlek. Calvin: Præteritum vero tempus, quo usus est Evangelista, unxit, non ad tempus rei gestæ, de qua nunc agitur, referri debet, sed ad tempus, quo scribebat: acsi diceret: Hæc est Maria, quæ postea unguentum effudit, cujus causa exortum est murmur inter discipulos Matth. 26, 7.

V. 3. I deras familjesorg, uppfyllde af den hjertligaste förtröstan till Jesus och af den önskan, att se deras älskade broder snart återställd, sända de till Jesus — ett efterdöme för hwarje familjemedlem, som befinner sig i dylikt betryck — och låto säga Honom: Herre, si, den du kär hafwer, ligger sjuk. Så stor är deras tillförsigt till deras egen och deras broders wän, att de icke uttala bönen om Hans hjelp, utan hemställa till Honom allt, öfwerlemna sig alldeles i Hans wilje, fast öfwertygade derom, att kärlekens och wänskapens känslor skulle bestämma Herren till att göra det, som wore enligt deras önskningar. I bönen föredrage äfwen wi för Herren wår nöd, och det är likasom en helig pligt, äfwensom för det Christliga hjertat ett behof, att icke blott wid sjukdomstillfällen kalla den menskliga läkaren till hjelp, utan äfwen den, som allena kan werkligen hjelpa. Och huru skönt är det icke, när wi kunne anbefalla Herren de wåra, såsom sådane, hwilka Han älskar, och när wi sjelfwe icke först i nöden läre oß söka Herren, utan äfwen då söke Honom, derföre att wi redan deßförinnan trädt uti ett wänskapsförhållande till Honom Joh. 15, 14. Lavater: Den sjukes systrar, mönster af en wänskapsfull ömhjertenhet och en systerlig trohet, sända en budbärare till Jesus med innerliga, förtröstansfulla, enkla ord. De hade utaf Jesus lärt sig, att i få ord säga mycket. Det gifwes ett kort, sammanträngdt sätt att bedja, som är på det högsta kraftfullt. —

Äfwen Herrens hjertwänner äro underkastade sjukdomar, alla Adams barn lyda under samma naturens lag, under samma dödens wälde. Kärlekens enfald wänder sig till kärleken, wanmagten till Allmagten wid tryckande nöd. Calvin: Brevis nuntius, sed unde Christus facile colligere poterat, quidnam duæ sorores vellent. Nam sub hac querimonia verecunde preces suas insinuant, ut opem ferre velit. Non prohibemur quidem a longiore precandi forma. Hæc tamen summa est, curas nostras et quicquid nos malorum angit in Dei sinum conjicere, ut remedium afferat. Gnomon: Hoc modestius, quam si dicerent, qui te amat, vel amicus tuus.

V. 4. Sannolikt till budbärarne och uti sina lärjungars närwaro sade Herren de orden: sjukdomen är icke till döds ff. Om systrarne ännu före Lazari död hörde deßa ord, så måste de ingifwa dem hopp om deras broders tillfrisknande; uti lärjungarnes ögon tjente de Herren till rättfärdigande för Hans dröjsmål, att icke straxt skynda till Bethanien (v. 6.): närmaste meningen af denna utsaga synes utan twifwel wara den, att Lazarus icke skulle dö i denna sjukdom, men då detta war fallet och icke förborgadt för den, hwilken såg in i det tillkommande, så hafwa Jesu ord wißerligen en annan mening, döden skulle nemligen icke wara slutet på denna sjukdom, utan den skulle få en sådan utgång, att den skulle lända till Guds ära och till Guds Sons förherrligande. Wi warseblifwe här, såsom ofta, en wiß twetydighet i Jesu ord, hwilken för oß ligger deruti, att wi, obekante med Hans ändamål och med de utwägar, som Han till deras uppnående widtager, stadne wid det, som synes oß wara det närmaste, naturligaste och mot wåra önskningar mest swarande. Men Hans wägar äro icke wåra, och wåra tankar äro icke Hans tankar.

Till Guds ära, till förherrligande af Honom, på hwilken Christus återförer allt, skall äfwen denna hän-

delse

delse lända, likwäl så, att äfwen tillika Christi herlighet tydligt må wisa sig för alla, Hans, som är Fadrens hand, genom hwilken Fadren werkar allt, på det att alle måga ära Sonen, likasom de ära Fadren. Lavater: Jesus utströdde gerna frön, som småningom skulle utweckla sig och bära frugt. Han gaf gerna ämne till eftersinnande. En tankrik twetydighet i uttryck behagade honom i synnerhet. Hans ord hade merendels en ganska tydlig och stundom åter en gåtlik och mörk sida. Då Lazarus låg död i sina systrars åsyn, huru dunkel! och efter uppwäckandet ifrån de döda, huru klar! Denna sjukdomen är icke till döds, äro ord, som kunna sägas om hwarje döende och dödssjuk Christens sjukdom. En Christen dör icke, hans sjukdom, äfwen den, hwilken dödar honom, förer honom till lifwet. Det, som för honom blifwer ett sannt lif, är för honom icke mera någon död. Guds och Hans Sons menniskoälskande, död och graf besegrande, allmagt, skulle derwid wisa sig uti ett alldeles nytt ljus; Gud wille, uti Christus, uppenbara sig såsom en allsmägtig Menniskoson. Jesus skulle derigenom erkännas wara Guds Son, Guds aldrawärdigaste representant och deltagare i all gudomlig magt till mensklighetens glädje. Calvin: In Christi miraculis non formidolosa Dei potentia, sed benefica suavisque apparuit. Reputandum est, quorsum et in quem finem a patre missus sit: nempe ut servet, non ut perdat. Gnomon: Dignum observatu est, qua methodo Jesus discipulos suos et Lazari sorores et populum præparavit ad maximum miraculum fructuose spectandum. Resuscitatio Lazari tantum est veritatis Christianæ argumentum, ut Spinoza dixerit, se, si eam credere posset, totum suum systema abjecturum. Atqui veritatem mortis et resurrectionis Lazari demonstrant 1) absentis Jesu mora deliberata; 2) indicium de morte et prædictio de resurrectione; 3) testium, qui aderant, varietas et

multitudo; 4) Judæorum plurimorum, minime credulorum, fides subsequuta, ceterorumque perversitas v. 46.

V. 5. Sköna lyckliggörande wittnesbörd, som gifwes denna heliga familj i Bethanien. Wäl oß, om äfwen wi i hjertat hafwe den Helige Andas wittnesbörd, att Jesus har oss käre, att wi ege Hans wälbehag, att wi (att tala med Apostelen Paulus) äro rättfärdige. Han älskar dem, som anförtro sig åt Honom, de trogne, ty på dem kan Han werka, och emedan de förblifwa under Hans kraftiga inflytande, tillwäxa de äfwen i helighet. Jesu kärlek till syndare är tillika en helig och helgande kärlek, det är Läkarens kärlek, som will hela och lyckliggöra, den Renes, som will rena oß, den Kärleksfulles, som äfwen will wäcka oß till kärleken. Det anmärkes uttryckligen, att Jesus hade Martham kär; utaf Luce Evangelium Cap. 10, 38. ff. skulle man hafwa kunnat falla på andra tankar, men Jesus älskar äfwen henne så mycket som Maria. Marthas temperament, hennes lifliga, eldiga, werksamma sinnesart wisade sig denna gång, likasom tillförene, jemf. v. 20., men ehuru till temperament och karakter olik systern, den saktmodiga, stilla, mera paßiva (receptiva) Maria, så äro begge ett föremål för Jesu kärlek. Det är icke det enahanda, som Han söker, utan mångfaldighet i enheten; äfwen olikartade temperament och karakterer kunna wara ense uti det ena nödwändiga, i tron på Jesus, i kärleken till Honom och Hans ord, i hoppet m. m. Evangelii surdeg, Christi Ande, will genomsyra och förnya hwar och en efter deß egendomlighet, endast allt syndigt hos hwar och en skall borttagas, af Hans Andes förtärande eld uti oß tillintetgöras, de särskilda gåfworne hos hwar och en skola blott helgas och deß individuella natur förklaras uti Christi beläte, så att kärleken ifrån alla, och hwar och en i synnerhet, må återstråla. Huru mycket mißkänna dock icke de Evangelii Ande, hwilka medgifwa blott en form och en ytt-

ring och ett sätt för det Christliga lifwet! Om nu på alla träd icke en lika bark wäxer, om nu det ewiga Ordets skapande Ande, uti hwilket lifwet är Joh. 1, 4., uppenbarar sig i tusenfaldigt olika bildningar af den organiska naturen, skulle då icke samma enda och Helige Ande kunna afspegla sig uti mångfaldiga temperament och karakterer? Martha skulle icke wara Herren så kär, som Maria? Huru olika woro icke Johannes och Paulus och Petrus, och likwäl war hos dem alla Christi Ande! Hwilken bedröflig Andens inskränkning hos dem, som i den olika formen icke kunna igenkänna samma Ande! Läto de af Christi Ande rigtigt genomtränga sig, så skulle Han befria dem ifrån en sådan inskränkning. Ware då Martha, i Christi kärlek, en Martha, och Maria, en Maria i samma kärlek. Och likasom de äro systrar, så skola Guds pånyttfödda barn, uti hwarandra, igenkänna bröder och systrar, älska och tjena hwarandra inbördes. Eftersträfwe således ingen en annan personlighet, utan låte hwar och en rena och förädla sin egen af Den, till hwilkens bild wi alle skola förklaras.

Lavater: "Jesus älskar icke något, som ej är älskanswärdt, som icke har en älskanswärd sida; och älskanswärdt är för Honom allt, som kan tro och älska, allt menskligt hos menniskan! Lazarus, Martha, Maria, I måsten hafwa warit älskwärda warelser, emedan den djupaste Menniskokännare bewärdigade Eder med sin synnerligt utmärkta och tillgifna kärlek. I måsten hafwa egt något, som war wärdt förtroende, emedan Han gaf Eder sitt förtroende (Cap. 2, 24. 25.). I måsten hafwa haft ett för Honom öppet och finkänsligt sinne, emedan Han war Eder på ett så alldeles synnerligt sätt tillgifwen." En större lycksalighet, än att af Jesus älskas, är otänkbar, och denna lycksalighet är äfwen oß beskärd Matth. 12, 49. 50. Calvin: Videntur in speciem hæc pugnare, quod biduum maneat Christus trans Jordanem quasi Lazari vitam negligens, et tamen ipsum ac sorores amare dicatur. Nam

quum sollicitudium amor gignat, statim accurrere debuit. Porro quum Christus unicum sit divinæ gratiæ speculum, docemur hac ejus mora, non æstimandum esse nobis amorem Dei a præsenti rerum statu. Rogatus sæpe auxilium suum differt, vel ut orandi ardorem magis acuat, vel ut patientiam nostram exerceat, simulque assuefaciat ad obsequium.

V. 6. Anmärkningen uti den näst föregående versen skall på förhand möta den betänkligheten eller det twiflet, som detta Jesu dröjsmål kunde wäcka, om Han werkligen älskat denna familj. Äfwen här nödgas wi bekänna, att wåra wägar icke äro Hans, och Hans wägar skola således blifwa wåra; wi wilje befalla Honom alla wåra wägar, och hoppas uppå Honom; Han skall wäl görat, ty Han går allt det herrliga igenom. Huru skulle de icke i Bethanien hafwa hoppats och wäntat på Hans ankomst, huru skulle de icke hafwa sett ut efter Honom, och åtminstone längtat efter Hans tröstfulla ord, alldenstund Lazarus måste hafwa dödt redan på samma dag, som systrarne till Jesus affärdade sändebudet (se v. 16.). Men Jesus kommer icke; gåtlika dröjande! Likwäl skall, efter dunkelheten, ljuset i rättan tid åter uppgå för det fromma hjertat. Lavater: När kärleken dröjer, så är sjelfwa dröjsmålet kärlek. Jesu dröjsmål war större kärlek än Hans kommande, huru skulle Han annars kunnat dröja? Huru kunna wara hård emot de ömsinnta, om denna skenbara hårdhet icke warit warm, hjertlig kärlek? Han wet, huru lätt Han kan rättfärdiga sig och bewisa sin skickelse såsom den wisaste kärleks skickelse, och öfwerswinneligen och tiotusendefaldt, godtgöra hwarje smärta och hwarje ångest, som Hans dröjmål förorsakade. Antingen war Christus aldrig eller är Han alltid alldeles densamme. Han ledsagar alla själar efter samma grundsatser, med samma kärlekssinne, om ock icke på enahanda sätt; alla ledsagar Han så, att Han måste synas dem alltför långsam, alltför dröjande, ofta hård och känslolös, — — mest drö-

jande och hård, då Han för dem har i beredskap den största fröjd och de största nådebewisningar. Och huru nära är icke ofta den fjerran trodde! Huru kärleksfull alltid, då Han synes hård, till och med i det ögonblick, då Han så synes. Tänk på ordet wid bröllopet i Cana Cap. 2, 4., och på ordet till den Cananeiska qwinnan Matth. 15, 26. Hwilken kärlek förborgades icke uti denna skenbara hårdhet! Herrans dröjande kärlek är solen bakom det mörka molnet; molnet drager bort, men Jesu Christi, den ewiga nådesolens strålar falla på dem, som Honom tillhöra, efter tårar och bedröfwelser, efter lidandets nätter och dödens mörker!

V. 7. Jesus gör sig färdig att gå till Bethanien. Lavater: Han wißte hwad som der wäntade Honom, men friwilligt och glad, såsom ädelmodig kärlek är glad, gick han de bittraste skickelser, de hårdaste öden till mötes. Det måste så wara! Stora gerningar och stora lidanden måste man gå med ödmjukhet och mod till mötes.

V. 8. Utaf hjertlig kärlek och omsorg för Hans lif göra lärjungarne Honom uppmärksam på faran af ett sådant företag, då Hans fiender, wid det förra wistandet i Judeen och Jerusalem, hade welat stena Honom Cap. 8, 59., och söka, genom en sådan föreställning, att bringa Honom ifrån sin föresats, liksom Petrus, då Herren förkunnade sitt förestående lidande och sin död, sade till Honom: Herre, skona Dig sjelf; detta wederfares Dig icke Matth. 16, 21. 22. Hos det naturliga hjertat, som ännu icke ingått i förening med Guds wilje, är det naturligt att sky och fly för korset. Calvin: Quod eum absterrent discipuli, non tam fortasse ejus causa faciunt, quam sui respectu, quod sibi quisque timeat, sicuti commune erat omnibus periculum. Nam qui ab officio declinant crucis metu, multiplices hinc inde prætextus sibi accersunt ad obtegendam suam mollitiem, ne videantur absque justa causa Deum fraudulare debito obsequio.

V. 9. 10. Jesus söker lugna lärjungarne för den så nyß af dem yttrade farhåga. — V. 9. Äro icke tolf timmar om dagen? Dagen är en, till sin längd, noga bestämd tid, och den, som på denna tid wandrar, stöter sig icke, har intet att frukta, ty han ser denna werldens ljus, solen kringstrålar honom och upplyser för honom hans wäg. Meningen af detta bildliga tal är: Åfwen den werksamhet, som tillhör mitt jordiska kall, har sin bestämda tid, och på densamma har jag intet att befara af mina fienders onda anslag, emedan, under denna tid, werldens ljus lyser för mig, hwilket lemnar mig säkerhet; likasom tiden för dagsljuset är, för en resande, den tid, på hwilken han kan tryggast, för röfwares anfall, wandra, alldenstund deße wälja nattetiden, såsom den för dem mest gynnande tid till utförandet af sina onda anslag, så är, will Jesus säga, den af Gud mig tillmätna lefnadstid en säkerhetens tid för mig. Gnomon: Jam longe processerat cursus Jesu, jam multa erat hora, sed tamen adhuc erat dies. Non offendit scil. inter medias mundi insidias, videt lucem hujus mundi, e sole manantem: innuitur providentia patris, respectu Jesu, et providentia Christi, respectu fidelium.

V. 10. Helt annorlunda är det med den, som wandrar om natten, han stöter sig lätt, har alltid faror att frukta, ty honom lyser icke det säkerhet gifwande dagsljuset. Då wandrandet om dagen betecknar den rätta kallelsetiden och werksamheten i ljuset, så är wandrandet om natten ett ogudaktigt werkande, som egentligen aldrig, på någon tid, borde ega rum; men eger det likwäl rum, så måste man med skäl frukta för faror, ty den gudlöse har uti sig intet ljus, mörkret af onda rådslag uppfyller honom, och han saknar all glad tillförsigt till högre beskydd och till den uti detsamma grundade säkerhet. Lavater: Allt har sin tid, allt will blifwa gjordt på en wiß tid. Den wise beqwämar sig efter tidens omständigheter; det är en tid att fly, och en tid att

återwända. Likasom dagsljuset wisar wandraren wägen och hwarje anstöt på wägen: så wisar mig min Fader den wäg, på hwilken jag skall wandra. Hwarje tillfälle att göra godt, hwarje sig erbjudande anledning att förherrliga Gud, är Fadrens wink, hwilkens åtlydnad icke skall bekomma oß illa. Den, som lyder deßa, wandrar alltid i dagen. Wäl den, som har ett enfaldigt öga, att förstå Fadrens minsta winkar. Calvin: Vocatio Dei instar lucis diurnæ est, quæ nos errare vel impingere non patitur. Quisquis ergo Dei verbo obtemperat, nec quicquam aggreditur nisi ejus jussu, illum quoque habet e cœlo ducem ac directorem, et hac fiducia secure et intrepide viam arripere potest cf. Ps. 91, 11. Summa est, intentos semper oculos Dei fore in eorum custodiam, qui ad ejus nutum intenti erunt.

V. 11. Lärjungarne förstå icke Herrens bildliga tal; om dödens jemförelse med sömnen se N:o 24. Marc. 39. Fastän detta bildliga uttrycksſätt hade, ur Gamla Testamentet, kunnat för lärjungarne wara kändt och wälbekant, så ursäktas likwäl deras mißförstånd af Herrens förut yttrade ord v. 4., att sjukdomen icke war till döds. Gnomon: Somnus est piorum mors, cœlesti lingua: sed hanc linguam non hic intelligebant discipuli. Incomparabilis est liberalitas sermonis divini: sed hominum tarditas facit, ut scriptura sæpe descendat ad tristiorem nostrum loquendi morem Matth. 16, 11. seq.

V. 12. 13. De hemta af Jesu ord till och med hopp om Lazari tillfrisknande, på grund af den erfarenhetssanningen, att sömnens inträdande wid swåra sjukdomar ofta är en öfwergång till den sjukes förbättring. Calvin: Quia de somno loquutum Christum putabant, libenter hanc fugiendi periculi occasionem arripiunt. Porro Christus suam potentiam in eo commendat, quod se venturum dicit, ut Lazarum excitet. Lavater: Huru huldrikt, huru mildt förberedan=

de, huru gradwis ledande, huru till eftertanka wäckande, huru wänligt och tröstligt underwisande, huru kärleksfullt och ömt detta: wår wän Lazarus, den älskanswärde, älskade, den hjertlige deltagaren i wårt öde, är affomnad.

V. 14. 15. Nu säger Jesus i ohöljdt tal rent ut, att Lazarus är död. Theremin: När ingen kärlek till Gud och nästan rör sig i det inre, när detta sinnelag icke åstadkommer något kretslopp af fromma tankar och känslor, när alla krafter och förmögenheter icke mera stå under den gudomliga wiljans herrawälde, så äro wi andligen döde. —— Men tillika förklarar Christus för dem v. 15., huru det, för deras skull, war Honom så kärt, en werklig glädje, att Han icke warit i Bethanien, på det de tro skulle. Redan trodde de på Honom, men äfwen deras tro war likaså mycket skicklig till, som i behof af tillwäxt och stadfästelse, och att styrka de sinas tro, att allt kraftigare, oupplösligare fästa dem wid sig, att allt mer och mer stadga deras öfwertygelse om sin gudomliga sändning, om sin persons wärdighet, om den Honom egendomliga magt, om sin förening med Fadren, — detta war Jesu ändamål; allt det, som dertill kunde tjena, war för Honom wälkommet och en glädje. På samma sätt, som med lärjungarne, förhåller det sig äfwen med oß; äfwen wår tro har icke uppnått sin fullkomlighet; att bringa den derhän är Jesu nådefulla afsigt med oß wid alla, i wår lefnad, för oß ofta så gåtlika, så underbara skickelser; och då wi, å wår sida, akta på deßa, willigt följa Herran, troget öfwerwäga de tilldragelser, hwilka Evangelium och den Christliga kyrkohistorien berätta oß, så kan det icke fela, det går då ifrån tro till tro, wår öfwertygelse om Jesus blifwer alltid fullkomligare och ljusare, wår tillförsigt till Honom alltid kraftigare, wår hörsamhet alltid gladare och wår lydnad alltid willigare. Lavater: Lazarus är död! Deßa förskräckelsens ord äro uttalade, men tröstorden följa dem genast i spåren: Jag gläds ff. Jag åsyftar icke något annat, än

att

att styrka eder tro, att winna eder oinskränkta förtröstan. Allt skall nu uppklarna, utweckla och upplösa sig. Mitt dröjande, som syntes så hårdt, min beredwillighet att i deßa farliga tider återwända till Judeen, mina ord: denna sjukdom ff. v. 4., allt det, som skedde, sker och skall ske, har allenast ett ändamål, nemligen det att försätta mig i den rätta synpunkten för Eder, att uppenbara mig för Eder såsom den allsmägtiga kärleken, att saliggöra Eder medelst winnandet af en obegränsad förtröstan, att genom tron på mig höja Eder öfwer allt. Christus har ingen större glädje, än då Han kan utweckla den menskliga naturens troskraft, bringa den till mognad och rigta den på det wärdigaste föremålet för den menskliga förtröstan. Han bekymrar sig icke om sig sjelf, utan om oß. Wißte Han något, som kunde göra oß gladare, än Han sjelf, så skulle Han heldre hänwisa oß till detta något, än till sig sjelf. Emedan du känner glädje i tron på den trowärdigaste, så gläder sig Christus åt din tro på sig. Ädla salighet, wärdiga egennytta, glädje blott wid en annans glädje! Jesu Christi upphöjda sinne lifwe oß alla!

Calvin: Quum dicit et gaudeo propter vos, significat suam absentiam illis fuisse utilem, quod obscurior fuisset ejus virtus, si protinus opem Lazaro tulisset. Nam quo propius ad ordinariam naturæ rationem accedunt Dei opera, eo magis vilescunt ac minus est illustris eorum gloria, idque quotidie experimur. Ut credatis, non intelligit hoc primum in illis fuisse fidei rudimentum, sed inchoatæ jam fidei confirmationem, quum adhuc perquam exigua esset ac debilis.

V. 16. Thomas säger: Lät oß gå, att wi måge dö med Honom! J hwilka ord uttrycker sig så wäl en trogen tillgifwenhet och hjertlig kärlek till Jesus, såsom ock en modlös försagdhet, hwilken icke kunde upplyfta sig till glad förhoppning om en lycklig utgång af

resan till Judeen. Och den djupare grunden till denna försagdhet ligger uppenbarligen deruti, att det war Thomas så swårt att tro; huru mycket detta warit fallet, wisar omißkänneligen historien Cap. 20, 24—29. Otrogen, om det betyder detsamma, som att icke wilja tro, får man icke kalla Thomas, ty han will gerna tro; men han will hafwa grunder för sin öfwertygelse, hwilka, efter hans mening, öfwerträffa i wißhet dem, som hans medapostlars enstämmiga wittnesbörd gaf honom. Swårtrogen kan man kalla honom, och att Herren, med sådant tålamod, fördrager honom och huldrikt nedlåter sig till hans swaghet, lärer oß, med hwilket öfwerseende sådane karakterer böra behandlas. — Hwilket skönt beslut: lät oß gå med Jesus! Hwarthän det ock må gå, hwilken utgång det ock må taga, det går wäl med Honom genom Gethsemane och äfwen genom Golgatha, det gäller wäl att bära korset i Hans sällskap, men Han förer till Fadrens härlighet, på Hwilkens högra hand Han sitter. Der Han är, der skola ock de wara, som Honom tillhöra! I Fadrens hus äro många boningar och Han är wägen, Han är wår förelöpare, så låter oß se på Jesum Hebr. 12, 2. Phil. 2, 5. ff. Lavater: Låter oß gå till honom! säger Jesus, hwarje ord är en ny öfning för deras eftertanke, en ny pröfning och ett bestyrkande af deras tro! Den lefwande går efter den döde, Menniskones son kom för att söka det förlorade och göra det döda lefwande. Äfwen i denna mening wille jag wäl säga: den trogne herden lemnar de nittionie fåren i öknen, och går efter det hundrade. O du menniskowänliga kärlek! hwilken kan blicka upp till dig, utan att åt dig fröjdas! Thomas förstod Herrens ord efter sitt dystra och något melancholiska sinne. Christi själ är full af lifstankar. Thomas själ, full af dödstankar. Calvin: Hactenus Christum retrahere conati sunt discipuli: nunc sequi paratus est Thomas, sed absque fiducia. Saltem promissione Christi se non munit, ut hilaris ac tranquillus eum sequatur. Hæc enim

vox desperationis est, quum eos de vita certos deceret esse.

V. 17. Från Pereen på andra sidan om Jordan hade Jesus en dagsresa till Bethanien. Då nu Lazarus redan fyra dagar legat i grafwen, så måste han, på samma dag, som sändebudet affärdades (v. 3.), hafwa aflidit, och, enligt Judisk sed, utan uppskof äfwen blifwit begrafwen; ännu twå dagar hade Jesus dröjt qwar, på den fjerde anländer Han till Bethanien.

V. 18. 19. Bethaniens obetydliga afstånd ifrån Jerusalem anföres, emedan också wißerligen derifrån wänner och bekante hade kommit till de bedröfwade systrarne, för att trösta dem öfwer deras broders död. Femton stadier äro omkring 2000 steg. Calvin: Sedulo persequitur Evangelista, quæ ad historiæ certitudinem faciunt: quam vicina esset Hierosolyma castello Bethaniæ refert, ne cui mirum sit multos illinc ex amicis ad consolandas sorores venisse, quos miraculi testes Deus esse voluit. Nam etsi humanitatis officio adducti fuerant, arcano tamen Dei consilio in alium finem illuc fuerant collecti, ne obscura esset Lazari resurrectio, vel domesticos tantum haberet testes.

V. 20. Martha får först weta, att Jesus, med sina lärjungar, nalkas, och hennes lifligare sinnelag drifwer henne att gå Honom till möte; hon dröjer icke, till deß Jesus kommit till byn, hennes hus närmare, hon har ingen ro mera, hon måste se den älskade Mästaren, hon måste för Honom utgjuta sitt fulla hjerta.

V. 21. Det är icke någon förebråelse, det är endast en klagan, att Jesus icke kunnat wara i Bethanien, och denna omständighet känner hon så mycket smärtsammare, som hon hafwer den fullkomliga trostillförsigt, att Jesu närwarelse skulle hafwa bibehållit hennes broder wid lifwet, och förskonat dem alla ifrån den närwarande sorgen. Calvin: Incipit a querimonia, quamquam hoc modo verecunde significat, quid velit. Fidei est quod Christo potentiam tribuit summamque bonita-

tem: quod autem sibi plus persuadet quam a Christo audierat, id est a fide alienum: tenendus enim semper est mutuus inter verbum et fidem consensus, ne quid sibi temere præter Dei verbum homo fabricet. Adde quod in præsentia Christi corporali nimis hærebat Martha. Ergo fides Marthæ immoderatis votis permixta et implicita, superstitione etiam non omnino vacua, pleno fulgore elucere non potuit: ita tantum ejus scintillæ in his verbis emicant. Theremin: I synens icke weta, I wänner, att eder wän aldrig skulle hafwa dödt den andliga döden, om Jesus hade warit närwarande, om Hans lära, Hans efterdöme fått, med den kraft, hwarmed de upplyfta till Gud och alstra alla Christliga dygder och rena hjertat, werka på den nu så wanartade själen.

V. 22. Den systerliga kärleken och den stora förtröstan till Jesus wäcka en gnista af hopp hos Martha, likwäl synes hennes broders uppståndelse, enligt v. 4., icke warit detta hopps bestämda föremål. Det uti deßa ord uttalade själstillstånd wisar i allmänhet mera ett framträdande och mägtigt öfwerswallande af känslan, än en bestämd åskådning. Lavater: Det, som tyckes wara förebråelse (v. 21), är tro; det, som förekommer såsom olämplighet, är högmodig tillförsigt. Anblicken af hennes länge saknade, återfunne Jesus, upphöjer henne öfwer sig sjelf till den troshöjd, till den modiga tillförsigt, i hwilken hon ännu aldrig känt sig. Hon går längre, än hon någonsin gått; hon wågar, hwad hennes tro ännu aldrig wågat.

V. 23. Hwad Jesus wid sig sjelf beslutat, den gerning, hwilken skulle lända till Guds ära och till Guds Sons förherrligande, uttalar Han, för att styrka Marthas tro, såsom ett löfte, hwarigenom hennes förtröstan nu erhöll ett bestämdt föremål för sitt hopp. Calvin: Mira Christi comitas, quod Marthæ in iis, quæ diximus vitiis ignoscens plus illi ultro promittit, quam præcise et aperte petere ausa fuerat. På det sättet

handlar alltid Herrens nåd, att Han der, hwarest Han finner förtröstan till sig, gör mer, än wi bedje eller förstå, och att Han söker att med sin förekommande nåd förstärka den lilla trosflamman till en lågande eld. Lavater: Detta, efter Jesu sinne och hjerta uttaladt, war för Honom den skönaste wälkomsthelsning! Sådana ord godtgjorde Honom många swåra lidanden, som ondska och otro förorsakade Honom. Detta war Honom icke oförmodadt, icke någon tillgjord känslighet, förställd gudaktighet, swärmeri, såsom wår tidsålder, såsom wår profana Christenhet kallar detta höga trosmod, som, genom Jesum Christum, wäntar allt af Gud, hwilket förgäfwes sökes hos naturen och alla naturforskare och alla naturprofeter.

V. 24. Martha fattar icke Jesu ord helt och hållet, icke så egentligt, icke i den fulla, rika mening, i hwilken Jesus uttalat dem, och wille, att de skulle tagas. Hon tänker, wid detta löfte, på den tillkommande uppståndelsen och bekänner sin tro på densamma. Då man har stridit derom, att denna tro werkligen funnits hos Israeliterne, så är detta stället klart bewis för deß tillwarelse; men onekligen har Jesus äfwen häröfwer utbredt nytt ljus och större wißhet. Lavater: Den troende och älskande Martha uppfattar wäl genast Jesu ord, men wågar ännu icke hoppas, att Han tager dem uti den aldranådigaste, kraftigaste och fullkomligaste mening. Kärleken till hennes broder, den outsägliga glädjen att återse honom, war större, än att hon skulle wåga tillegna sig deßa ord, eller låta blott likasom en fläkt af dem widröra sig. Du lärer wäl hafwa welat, att man med desamma skulle förstå uppståndelsen på den yttersta dagen? Wißerligen, det är också mitt hopp, att wi då skola återfinna hwarandra! Uti detta swar ligger en djupt förborgad fråga om en närmare bestämning af det twetydigt förekommande, och i allmänhet uttalade löftet. Så frågar den ödmjuka kärleken, så det blygsamma hoppet, som knappt wågar hoppas, så Jesu wän och den

finkänsliga qwinnan, hwilken wäl wet, huru gerna Han ser sig frågad och utforskad. Calvin: Jam vero hic nimia Marthæ timiditas se prodit, quod Christi dictum extenuat. Cæterum hoc responso amplius aliquid dicere Martha voluit, quam sperare audebat ex Christi verbis, acsi diceret: Si de ultima resurrectione intelligis, nihil dubito quin excitandus sit frater meus extremo die, et hac fiducia me consolor, sed nescio an magis aliquid mihi significes.

V. 25. 26. Jesu Christi swar; dermed blåser Frälsaren mägtigt på hennes tros rökande weke, och wisar, att Han, med de dödas uppståndelse, icke är bunden wid den yttersta dagen, utan att Han är deras uppståndelse, hwilka i grifterna äro, samt att Han är lifwet och grunden till det ewiga lifwet för dem, hwilka lefwa. Han kallar sig uppståndelsen och lifwet, emedan Han är det. Uppståndelsen är ostridigt intet annat, än lifwets seger öfwer den hittills segerrika och herrskande döden, och det uti twåfaldigt afseende, och i hwardera är Christus uppståndelsen. Af naturen befinner sig menniskan i tillståndet af andlig död, är hon kött, födt af kött, ett ogudaktigt sinnadt wäsende, hos hwilket intet mera finnes, än tillgänglighet för det högre gudomliga lifwet, som, genom Guds nåd, kan födas i henne Luc. 15, 32. Eph. 2, 1. 5. ff. Denna andliga död är det tillstånd, att menniskan är utan tro, kärlek och hopp på Gud, att syndiga lustar beherrska henne, att den högre öfwersinnliga werldens angelägenheter äro för henne främmande ff.; utur detta bedröfliga, elända, beklaganswärda tillstånd kan menniskan, genom den gudomliga Andens inwerkningar, förmedelst Guds Ord, ryckas och uppwäckas till det lif, som af Gudi är. Den werkliga öfwergången ifrån den andliga döden till det andliga lifwet är den andliga uppståndelse, hwilken Christus werkar Joh. 5, 24. 25., och, såsom Hans werk, kallas den uppwäckande ifrån de döda; Han werkar den, emedan uti Honom finnes det gudomliga lifs-

elementet, och fördenskull kallar sig Christus med rätta uppståndelsen. Då nu det inträde till ett gudomligt lif för sig gått, hwilket Skriften kallar uppståndelse, emedan den följer på andlig död; pånyttfödelse, emedan det är den andra utgångspunkten, och wißerligen af ett icke blott naturligt, lekamligt lif; födelse af Gud, hwarigenom källan till detta nya lif betecknas; ny födelse, i motsats mot den förra, gamla, naturliga födelsen; bättring, emedan det är sinnesförändring; omwändelse, emedan man öfwergifwer willowägarne: så skall och kan det nya och nyß undfångna lifwet bewaras, uppehållas, befrämjas och näras, och detta gör Christus likaledes, som sjelf är den rätta lifspunkten, lifwet Joh. 1, 4., medelst de, ut ifrån Honom, och in i den andligen uppståndne, beständigt strömmande nådewerkningar af Hans Helige Ande.

Men äfwen i ett annat hänseende är Christus uppståndelsen och lifwet. En gång skall Han, på den stora dagen Joh. 5, 28. 29., uppwäcka de döde, då skall Han gifwa dem, som Honom tillhöra, en ny förklarad och herrlig lekamen, och sålunda skall Han segerrikt upphäfwa dödens herrawälde, hwilket hittills warit rådande öfwer menniskorna; emedan Han, medelst sin gudomliga lifskraft, skall åter ifrån de döda uppwäcka de dödliga kropparne (Rom. 8, 11.), så kallas Han äfwen fördenskull uppståndelsen; och lifwet, emedan, efter köttets förut för sig gångna uppståndelse, detta ewiga, gudomliga lif, hwars gifwande utgör det sista och högsta ändamålet med Guds nåd i Christo Col. 3, 1—4., skall taga sin begynnelse uti en outsäglig salighet och herrlighet. Ordningen är alltid den, att uppståndelsen föregår lifwet, den andliga uppståndelsen föregår det andliga lifwet, köttets, det ewiga lifwets fullkomliga glädje. Theremin: Jag är lifwet, allt det, som finnes och rör sig så wäl inom kropps- som ande-werlden, allt det, som lif eger, har, uti deß olika grader, genom Honom, fått detta lif. Christus är upp-

ståndelsen; när synden utplånat den gudomliga bilden i oß, likasom förgängelsen utplånar de höga dragen i menniskans anlete, när ewigt qwal, wärre än tillintetgörelse, hotar själen: när Han då blott talar, blott befaller, så måste äfwen själen uppwakna till dygdens lif.

V. 25. Den ordning, i hwilken Christus skall blifwa wår uppståndelse, är, å wår sida, tron, slutandet till och öfwerlemnandet åt Honom, derföre säger Han: hwilken som tror på mig, han skall lefwa, framtränga till lifwet, först och främst till det andliga lifwet, medelst den andliga uppståndelsen, och äfwen en gång, om han än död blefwe, och i döden beröfwades sin lekamen, till den lekamliga uppståndelsen, så att den lekamliga döden icke kan ifrån dem, som tro på mig, borttaga något, som icke jag förmår ersätta, hwilken är uppståndelsen. Gnomon: Alterum nomen huic tempori et instituto proprie convenit alterum est frequens. Ego sum resurrectio morientium, et vita viventium. Prius agit de credentibus, ante mortem Christi obeuntibus, alterum agit de credentibus post mortem Christi obdormientibus. Mors Christi mortem enervavit. Ante mortem Christi mors credentium erat mors: post mortem Christi mors credentium non est mors.

V. 26. Och hwar och en som lefwer, som, genom den andliga uppståndelsen, kommit i besittning af det andliga lifwet, och hwar och en, som då äfwen tror, fortfar att genom tron förblifwa uti min lifsgemenskap, icke sliter sig ifrån mig, icke åter affaller ifrån mig, han skall icke dö ewinnerligen, han skall aldrig åter förlora detta högre lif i min gemenskap, skall blifwa delaktig af ewig salighet och deråt fröjda sig, ty jag, jag, som är lifwet, gifwer en sådan oupphörligen det, som ewigt saliggör honom. Döden är således för den troende icke mer någon död, är för honom endast en öfwergång till ett ädlare lif och en

ut=

utweckling af detsamma. Död och graf och förgängelse kunna icke mer förfära en sådan, ty, genom tron införlifwad med Lifsfursten Christus, wet han, att han är i besittning af ett oförstörbart och oförgängligt lif, som ifrån Hufwudet alltid inströmmar i alla, hwilka äro lemmar till Hans andliga lekamen. Calvin: Primum affirmat Christus se resurrectionem et vitam esse. Deinde utrumque ejus sententiæ membrum seorsum et distincte exponit. Resurrectionem priore loco se nominat, quia ordine prior est restitutio a morte in vitam, quam vitæ status. Atqui totum genus humanum in morte demersum est. Nemo itaque vitæ compos erit, nisi qui prius resurrexerit a morte. Ita Christus se vitæ initium esse docet. Postea autem subjicit vitæ quoque perpetuitatem suæ gratiæ opus esse. Quare ergo Christus resurrectio est? Quia filios Adæ, qui a Deo alienati erant per peccatum spiritu suo regenerat, ut novam vitam vivere incipiant. — V. 26. Secundi membri expositio: nempe quomodo Christus vita sit, quia vitam, quam semel contulit, nunquam excidere patitur, sed ad finem usque conservat.

Tror du det? frågar Jesus Martha. Calvin: Videtur prima specie Christus ideo de spirituali vita disserere, ut a præsenti desiderio Marthæ animum abducat. Optabat Martha restitui fratri suo vitam: excipit Christus, se vitæ præstantioris esse auctorem, quia scilicet cœlesti virtute fidelium animas vivificet. Theremin: Denna fråga ljuder kring hela werlden, är ställd till alla själar, hwilka, starkare eller swagare, kämpa med den andliga döden, äfwensom till dem, hwilka han redan öfwerwäldigat och fjettrat. Tron I, att allmagtens och de gudomliga krafternas fullhet bor i Christus? Gnomon: Applicatio in secunda persona ad omnes et ad singulos, frequens, et hic, per improvisam interrogationem valde pun-

gens. Sic Martha plane capitur ad fidem. Jesu hela utsaga, v. 25. 26., är den kraftigaste tröst i döden och wid våra anhörigas grafwar. Den wisar oß Christi gudomliga kraft, och hwad wi af Honom kunna hoppas. Lavater: Ewigt lif, beständigt fortwarande, fullkomlig dödsfrihet äro Jesu älsklingstankar! Och Han, Han är den, genom hwilken deßa tankar blifwa wißa och werkliga. Han är derföre kommen att undantränga döden och göra allt det dödliga odödligt. Han är det, hwilken will och kan gifwa den, som eger sinne för Honom, sin egen odödliga, af ingen död öfwerwinneliga lifskraft.

V. 27. Marthas glada trosbekännelse, lik så många andra, hwilka wi uti Evangelierne finne wara uttalade af dem, som tro på Jesus. Innehållet af hennes tro är också detsamma, som af wår; hon bekänner: Herre, jag tror, att Du är den utlofwade Meßias, Guds Son, som kommit i werlden, hwarigenom hon tillika betygar sin tro på det, som Jesus så nyß om sig förklarat. Calvin: Quum eum esse Martha confitetur, qui venturus erat, fidem suam confirmat Prophetarum vaticiniis. Unde sequitur, plenam rerum omnium instaurationem et solidam felicitatem ab eo sperandam esse: denique missum esse, ut verum et absolutum regni Dei statum erigat et componat.

V. 28. Nu skyndar Martha bort att kalla sin syster, som ännu hittills, utan att ana den henne nära tillstundande glädjen, war hemma uti sin stilla smärta. Sjelf i sitt innersta styrkt utaf kraften i Jesu ord, war det säkert för hennes systerligt älskande hjerta den största glädje, att blifwa Herrens sändebud, och att till Honom kalla sin syster, på det att äfwen hon nu måtte smaka af den frid, som bemägtigar sig alla bekymrade hjertan, och wälgörande genomtränger dem, när de komma i närheten till Honom, som är kallad att allena wara Läkare och Frälsare, Hjelpare och Tröstare. Calvin: Nomen magistri ostendit, quo loco inter pias istas matronas habitus fuerit Christus. Et subitus

Mariæ discessus, ut in ejus occursum veniat, non vulgaris reverentiæ testis est.

V. 29. Glädje, kärlek, tacksamhet, att Han ändock nu kom, längtan efter tröst och efter den länge saknade wännen, bewingar Marias steg. O, att äfwen wi lika beredwilligt efterkommo dylika inbjudningar och anmaningar, och älskade det rum, der Hans ära bor, och der Hans heliga namn förkunnas.

V. 30. Jesus har således med afsigt dröjt, ty Han förhastar intet; Han lemnade i Marias hjerta ocksså rum för mångfaldiga känslor.

V. 31. Så weta ofta icke de närmaste omgifningarne hwad som föregår i det inre, och bedraga sig uti sina omdömen om Jesu lärjungar och lärjunginnor; de finna intet naturligare, intet tyckes för dem wara wissare, än att Maria skall gå till grafwen, för att der lemna sina tårar fritt lopp; den hittills hämmade smärtan, tänka de, skulle nu bryta ut, och Maria öfwerlemna sig åt deßa känslor. Men huru bedraga de sig icke! Icke till grafwen, icke till den döde skyndar Maria, utan till Lifwets Furste; de tro, att hon, med sina tankar, skall försänka sig till jorden, och hon swingar sig uppåt till Honom, som ifrån himmelen war kommen och i himmelen är. När wi besöke wåra anhöriges grafställen, må det alltid så ske, att wi jemwäl der finne Jesus! Calvin: Tametsi Christi permissu Martha demum reversa erat, ut subduceret e turba sororem, aliud tamen Christi consilium fuit: ut Judæos scilicet haberet miraculi testes. Hoc quidem illi minime cogitant, sed novum non fuit, homines quasi in tenebris, arcana Dei providentia, quo nequaquam tendebant deduci. Ut his, ita sæpe accidit, ut parum valeant eorum consolationes, qui suis amicis nimiam blande indulgent.

V. 32. Med samma ord, som Martha, v. 21., yttrar sig nu Maria, och uttalar samma tro. Det är,

oaktadt all annan olikhet, en öfwerensstämmelse ibland de trogne, att de äro enhällige i tro, kärlek och hopp.

V. 33. Marias ord, hennes undergifna tro, hennes djupa bedröfwelse, den hos alla närwarande gemensamma smärtan, detta rörer och ömmar Jesus på det högsta, Han upprördes i sin anda, en häftig, stark sinnesrörelse känner Han, som i all ting är oß lik worden, blott i synden icke; och Han bedröfwades i sig sjelf, Han lät sådana känslor råda hos sig, Han öfwerlemnade sig åt dem, Han tänkte en följd af tankar, som stegrade Hans deltagande känsla, Han alstrade i sin själ föreställningar, som uppfyllde Hans själ med djup bedröfwelse. Calvin: Nisi condoluisset Christus illorum lacrimis, stetisset potius rigido vultu. Quum autem sponte se illis conformat usque ad fletum συμπάθειν testatur. Causam talis affectus exprimit evangelista, quamvis non dubitem, altius eum spectasse, nempe ad communem generis humani miseriam. Gnomon: Affectus Jesu non fuere passiones, sed voluntariæ commotiones, quas plane in sua potestate habebat: et hæc turbatio fuit plena ordinis et rationis summæ.

V. 34. Herren frågar efter Lazari grafställe, för att låta dit ledsaga sig. Theremin: Så frågar Han också, då någon själ, ifrån Hans och Guds gemenskap, ifrån ljusets, dygdens och salighetens rike, nedsjunkit uti syndens och eländets mörka regioner; Han har ännu icke alldeles förgätit henne; ifrån höjderna af sin ewiga glädje sänker sig Hans blick ned till henne uti deß förskräckliga djup. Herre kom och se! O huru myctet mera hjertat sönderslitande (än anblicken af grafwen) är icke anblicken af en själ, som ligger i den andliga dödens bojor.

V. 35. Under wägen dit fylldes Jesu ögon af tårar; sålunda har Luther ganska skönt och träffande öfwersatt ordet δακρύειν, hwilket uppenbarligen på detta ställe icke betecknar ett så starkt gråtande, som

det Luc. 19, 41. begagnade κλαίειν. Theremin: På ett så menskligt och ömt sätt har Du deltagit, dyraste Återlösare! O, huru mycket ymnigare måtte icke dina tårar flyta, när Du warseblifwer det syndens elände, i hwilket någon ibland oß förfaller, och hans andliga död, mot hwilken den lekamliga är att anse såsom ett intet.

V. 36. 37. Intrycket af hela scenen på de närwarande Judarne. Somlige fattas och röras utaf Jesu innerliga, ömma och lifliga deltagande i Lazari öde; andre weta icke rätt, hwad de skola tänka om Honom och Hans gudomliga sändning och magt; de påminna sig det stora, onekliga underwerket af den blindföddes botande, de hade, uti detsamma, åskådat Jesu utomordentliga kraft, nu fråga de twiflande: kunde icke Han, som öppnade den blindes ögon, likasåwäl hafwa fogat, att denne icke hade blifwit död? Sträckte sig icke Hans magt så långt, att Han kunde göra Lazarus frisk, om hwilkens sjukdom Han likwäl wißte; huru skola wi förena med hwarandra en sådan magt och denna sednare synbara wanmagt? Åfwen här återigen något gåtlikt, obegripligt! Calvin: Duplex hic de Christo judicium nobis describit Joannes. Priores isti quamvis minus honorifice de Christo sentiant quam par erat, utpote nihil illi tribuentes nisi humanum, æquius tamen et modestius de ipso loquuntur, quam alii, qui maligne illi obtrectant, quod Lazarum a morte non eripuerit. Etsi enim virtutem Christi commendant, de qua tacebant illi, hoc tamen non faciunt sine exprobratione quadam. Satis inde patet, non incognita illis fuisse, quæ miracula Christus jam ediderat, sed eo fœdior est ingratitudo, quod obstrepere non dubitant, quia nunc in una parte cessaverit.

V. 38. Helt nära wid grafwen upprördes åter Jesus i sig sjelf, ännu en gång wisade sig, uti deß hela styrka, lifligheten af Hans känslor, Hans

smärtfulla deltagande. Calvin: Quia non accedit Christus ad sepulcrum tanquam otiosus spectator, sed athleta, qui se ad certamen instruit, non mirum est, si iterum fremat. Violenta enim mortis tyrannis, quæ illi vincenda erat, ante oculos versatur. Sequuntur variæ circumstantiæ, quæ Christi virtutem in Lazaro suscitando magis illustrant: nempe tempus quatridui, quod sepulcrum lapide obstructum erat, quem in omnium conspectu tolli jubet Christus. Liket låg uti en kula, en af naturen bildad och sedan ytterligare till graf tjenlig gjord håla i klippan, hwilka slags grafställen Judarne i synnerhet omtyckte; man tillslöt ingången med ett, för hålans öppning noga paßande, klippstycke.

V. 39. Jesus befaller, att man skall borttaga stenen. Lavater: "Det, som menniskohänder kunna förrätta, måste menniskohänder förrätta. Han will endast göra det, som endast Han kan göra. De skola emedlertid synas likasom wara Hans hjelpare. Alla skola se den sten, som tillstänger grafwen, och deß tyngd skall kännas, — först skall man se den tillslutna, sedan den sig öppnande, och så den öppna grafwen. Jesus rättar sig på ett ädelt sätt efter menniskornas swaghet, som behöfwer styrkas." — Med ett förhastadt, sin otro uppenbarande tal träder nu i otid Martha emellan, och will förhindra utförandet af Jesu befallning; hon will bespara Honom, sig sjelf och alla, anblicken af det redan till förruttnelse öfwergångna liket. Redan, säger hon, kännes lukt af förruttnelse; hwartill tjenar nu grafwens öppnande, huru ändamålslöst å ena, huru wederwärdigt å andra sidan. Theremin: Och så talar äfwen werlden om en i synden djupt nedsjunken menniska: lemna henne, allt är förgäfwes! År äro redan förflutna, sedan hon befann sig i detta tillstånd; det inrotade onda, som förtärt alla bättre krafter och, uti en wederstygglig och jäsande förruttnelse, förwandlat Guds beläte, kan icke mer häfwas; hwilken skulle wilja befatta sig med en sådan själ. Så tänker

werlden, så tänker wäl också du sjelf, fallna själ, och har längesedan uppgifwit hoppet att se Guds beläte hos dig återställdt. Calvin: Hoc signum est diffidentiæ: quia minus quam deceat sibi de Christi virtute promittit. Radix mali est, quia immensam et incomprehensibilem Dei potentiam carnis suæ sensu metitur: quia enim vitæ nihil minus convenit quam putredo et fœtor, colligit Martha jam non esse remedio locum. Cæterum in Martha perspicere licet, quam multiplices sint fidei defectus etiam in optimis. Venerat prima in occursum Christi: hoc non vulgare pietatis testimonium et tamen impedimenta illi objicere non desinit. Lavater: Öfwertygelsen om döden och den börjande förruttnelsen, hwilket nu i denna stund genast blefwo åskådliga, undantränga för ett ögonblick alla i hennes själ tillförene upplågande förhoppningar. De obetänkta orden undfalla den, uti allt, något sig förhastande Martha. Nu hade hon så mycket närmare kommit den yttersta punkt af hopplöshet, som hon förut, efter en lång och fåfäng wäntan på Jesus, efter en långwarig smärtande saknad af Honom, den mest älskade och oumbärligaste, wid åsynen af den återfunne, som så huldrikt blickade på henne, uppnått den högsta punkt af tro. O! J goda själar, J, som stundom, så nära Gud och himmelen, kunnen bedja, så att egandet och bedjandet tyckas för Eder wara ett och detsamma, i hwilket djup af twifwel och trolöshet kunnen J icke någon gång nedsjunka! O lären, J älskade medstridsmän i nattens och trons dal, att, uti Marthas bild, igenkänna Eder! Theremin: tager bort stenen! Med mina ord häfwer jag ifrån ditt bröst den tryckande bördan, och förklarar: dina synder äro dig förlåtna, det förtjenta straffet dig tillgifwet. Bort med fruktan och samwetsångest, på det sättet måste wår befrielse begynna.

V. 40. Allwarligt, och likwäl tillika mildt och kärleksfullt tillrättawisande samt undanrödjande så wäl detta, som på ett så obehagligt sätt störde, äfwensom

allt, som, widare hindrande, kunde inträda, påminner Jesus Martha om sina ord, att om hon trodde, skulle hon få se Guds herrlighet. Äfwen här straffar Herren otron och fordrar tro, såsom den gudomliga ordning, i hwilken wi allenast kunne skåda och erfara den sig herrligt uppenbarande Guds magt och godhet, under det att otron gör oß för en så hög nåd oskicklige och otillgänglige. Deßa Jesu ord äro lika dem, som Han sade till Konungsmannen Cap. 4, 48.: utan J sen tecken och under, tron J icke. Det naturliga, otrogna hjertat will alltid först hafwa en sinnligt-märkbar åskådning af Guds kraftigt werkande magt, och när det fått den, så will det förlita sig på denna magt. Men det bör wara twärtom, när wi nemligen, genom Guds ord, wunnit någon öfwertygelse om Guds allmagt och godhet, och just emot oß, — och denna öfwertygelse kunne wi icke betwifla, emedan Han gifwit oß Sonen, och wi äro döpte till Jesu död, — så skola wi tilltro Honom allt, äfwen det högsta. Till en sådan tro skall Herren då wända sig, och för densamma uppenbara hela sin herrlighet. Guds herrlighet δόξα är äfwen allt, som förer oß till åskådningen af denna herrlighet. Lavater: Will du se, så måste du tro. Barnet måste sätta tro till faderswisheten och moderstroheten, innan det omedelbarligen kan igenkänna och erfara deßa, såsom sådana. Martha borde tro på Uppwäckaren ifrån de döda, innan Han uppwäckte. Att se Hans herrlighet war belöning för den icke seende tron. Låtom oß wälja den wäg, som Herren för oß utstakar, och icke den motsatta, eljest äro wi dårar, om wi kalle oß Hans lärjungar. Såsom wi tro, så skola wi se. Förmågan att se är sådan, som förmågan att tro. Tro är sinne för det osynliga, det synliga aning om det tillkommande i det närwarande, wäntan efter något nytt werkligt, som synes omöjligt, för det för handen warande gamla werkligas skull, som förut syntes likaså omöjligt. Den, som i den synlige Jesus, icke såg

nå-

något osynligt, hade intet trossinne för allt, hwad Han gjorde och hwad Han sade. Calvin: Objurgat Marthæ diffidentiam, quod non satis spei exaudita promissione concipiat. Damnatur ergo Martha, quod non divinum aliquod opus exspectet. Si credas, hoc ideo dicitur non solum quia fides oculos nobis aperit, ut Dei gloriam in suis operibus fulgentem cernere nobis liceat, sed quia fides nostra Dei potentiæ et bonitati viam sternit, ut se erga nos exserat, sicuti Ps. 81, 11. habetur. Quemadmodum rursus incredulitas obstruit accessum Deo, et quasi clausas tenet ejus manus: qua ratione alibi dicitur Matth. 13, 58.: non quod alligata sit Dei virtus hominum arbitrio, sed quia illam, quantum in se est, malitiæ suæ obstaculo arcent, indigni sunt, quibus se patefaciat. Videbis gloriam Dei, nota miraculum vocari Dei gloriam, in quo Deus manus suæ virtutem exserens, nomen suum glorificat.

V. 41. 42. Jesu tacksägelsebön. — v. 41. Sedan stenen war lyftad ifrån grafwens ingång, förrättar Jesus, Fadrens enfödde Son, som med Fadren är ett, en tacksägelsebön för den bönhörelse, som Fadren Honom bewisat. Så har då Sonen, under sitt kötts dagar, likasom ofta, så ocksä här bedit, och derpå, i tron på Fadrens, Honom aldrig felande, kraft, gör Han underwerket, på samma sätt som sedermera Hans Apostlar, i tron på den upphöjde Mennisko- och Guda-Sonen, gjorde sina underwerk, Ap.Gern. 3, 16. Afwen här tillkännagifwer sig Återlösarens djupa ödmjukhet, hwilken aldrig sökte sin pris, utan, såsom Fadrens hand och mun, utförde allt, ware sig i ord eller gerning, till Fadrens ära och förherrligande, och på det att Han skulle erkännas såsom den lefwande Gudens rätta sändebud. Calvin: Sustulit oculos, signum animi fuit ad precandum vere compositi. Nam ut quis rite Deum invocet, cum ipso oportet conjunctum esse:

quod fieri nequit, nisi supra terram sublatus cœlos ipsos conscendat. Quantum ad oculos spectat, non est perpetua ceremonia, et sine qua non constet legitima oratio. Nam publicanus, qui dejecto in terram vultu precatur, cœlum nihilominus fide sua penetrat. Utile tamen est exercitium illud quo se expergefaciunt homines ad quærendum Deum. Gratias ago, orditur a gratiarum actione, quum nihil petierit, sed quamvis Evangelista precatum esse conceptis verbis non referat, minime tamen dubium est, quin præcesserit votum, neque enim aliter audiri potuit. Et credibile est inter illos fremitus, quorum meminit evangelista, orasse, quia nihil minus consentaneum est, quam secum intus ut stupidi homines solent esse tumultuatum. Quod acceptam patri refert hanc virtutem nec sibi arrogat, in eo se patris duntaxat ministrum profitetur.

V. 42. Dock wet jag, att Du hörer mig alltid, Jesus förekommer här det möjliga mißförståndet af de föregående orden, alldenstund Han betygar, huru Han wet sig till den grad wara uti den innerligaste förening och enhet med Fadren, att Han är wiß derom, att Hans böner alltid blifwa hörda, emedan de göras uti Hans wiljas enhet med Fadrens. Ack att äfwen wår wilja och önskan till den grad och så fullkomligt upplöste sig uti Fadrens wilja, att wi komme till den enhet med Honom och Hans Son och med hwarandra, om hwilken wår Öfwersteprest för oß bedit Joh. 17, 21. 23.! Med sin bön syftade Jesus endast derpå, att folket måtte komma till den öfwertygelse eller ännu mer i densamma stadfästas, att Han är Fadrens sändebud och, såsom sådant, gör allt endast i Fadrens namn, och enligt uppdrag af Honom, samt med den kraft, som Han förlänar. Calvin: Occupatio est, ne quis putaret non tanta gratia pollere apud patrem, ut promptum illi esset quæcunquæ vellet miracula edere. Significat ergo tantum esse sibi cum patre consensum, ut

ab eo nihil sibi negetur, imo nulla precatione fuisse opus, quum solum exsequeretur, quod sibi a patre mandatum sciebat: sed quo melius testatum fiat hominibus, hoc vere divinum opus esse, ideo se invocasse patris nomen.

Lavater: Stenen war nu borttagen. En stor och obeskriflig wäntan hwilade och uttryckte sig i allas ansigten. Jesus kände så wäl sin gudamagt öfwer död och lif, som Han kände sin egen tillwarelse. Att lefwa och göra lefwande, att wara odödlig och uppwäcka ifrån de döda, war för Honom, i detta ögonblick, ett och detsammmma. Allt war tyst och stilla omkring Honom, och Han, som en gång ropade: warde ljus! stod uti en obeskriflig menskliq enkelhet och barnslig kärlek framför den afsomnade wännens öppnade graf. Den döde war för Honom icke mera död; de fyra dagarne för hans warelse i grafwen woro mindre, än ett ögonblick. Hans hjertas stilla bön war redan från himmelen beswarad. Han beder högt. — Högtidligen är den barnsliga trosbekännelse aflaggd, som gör Fadren till ursprunget för alla Christi krafter och till Sonens beständige bönhörare.

V. 43. 44. Uppwäckandet ifrån de döda. — Högt, så att alle kunde höra det, ropar Jesus till den döde, likasom skulle han blott sofwa! Ty om Han säger, så sker det, om Han bjuder, så är det gjordt. Själ och kropp förenas åter, den döde lefwer återigen; alldeles sådan, som man begrafwit honom, ännu uti sina swepkläden och med en swettduk omkring ansigtet, går han lefwande fram utur grafwen! hwilken förwåning skall icke hafwa fattat alla närwarande, hwilken salig glädje uppfyllt systrarna, och hwilka tacksamhetskänslor mot Jesus, hwilken kärlek till Den, som med brodern förenade dem. Alla ord äro dock här för swaga, för att lifligt uttrycka de känslor, som de här erforo. Kom och se! så måste man också här ropa till hwar och en. Försätt dig lifligt uti hela denna ställning, och då skall du, i det innersta af ditt hjerta, kunna erfara samma kän=

flor af denna stora tilldragelse! Calvin: Quod manu non attigit, sed voce tantum inclamat, in eo melius se profert divina ejus potentia: simul arcanam et mirificam verbi sui efficaciam nobis commendat. Theremin: Kom fram! så säger Guds och Jesu Christi nåd till den menniskas ande, som icke emotstår Honom! Den döde kommer ut, dygden går fram utur lasten, sedernas renhet utur lustarnas dy, kärlek till Gud och menniskor utur den känslolösa egenkärleken, frid utur qwal, hopp utur förtwiflan. Lavater: Löser honom, och låter honom gå! Med detta enkla uttryck af ändamålsenlig omtänksamhet slutade Jesus och beseglade en så gudomlig gerning, att den aldrig, genom någon mensklig natur, blifwit förrättad. Låtom oß tillbedja Jesus! Äfwen wi, du äfwen och jag äfwen, skola blifwa, på samma sätt som Lazarus, en gång, genom Honom, åter lefwande, det är, försättas ifrån dödens lif till lifwets lif, omskapas, ifrån att wara dödliga, till att wara odödliga. Han skall också en gång nämna oß med det nya ewiga namnet, hwars uttalande skall framställa oß lefwande, samt, en gång för alla, ställa oß öfwer all dödlighet och dödens fara. Denna berättelse är skrifwen, på det att du må tro detta om Honom. Theremin: Själen förråder wäl kanske ännu sin förra gemenskap med synden genom swagheter (swettduken omkring den uppståndnes hufwud), genom förderfliga wanor, och uppglödandet å nyo af redan slocknade paßioner. Men äfwen derifrån befriar Jesus henne. Löser honom, säger Han, och låter honom gå! murknade band fallen bort ifrån henne, att hon må fullkomligt njuta Guds barns frihet!

V. 45—57. Följderna af uppwäckandet. — V. 45. Olika, som deras hjertan, är gerningens intryck på hwar och en af de närwarande. Här wisar sig synnerligen menniskans frihet, frihet att wälja, att erkänna det gudomliga såsom sådant och öfwerlemna sig åt Den, hwilken werkar detsamma, eller att ännu emot-

stå Honom och än mer förhärda sig. Månge wäckas till tron på Jesus, se nu i Honom ett gudomligt sändebud, Sonen, genom hwilken Fadren werkar; och deße torde hafwa hört till de 500 bröder, om hwilka Apostelen Paulus säger, att de på en gång hafwa sett den Uppståndne 1 Cor. 15, 6.

V. 46. Men somlige, således äfwen här ogräs ibland hwetet, men likwäl blott somlige, bringa till Phariseerne, medlemmarne af Stora Rådet, budskapet om detta det största af alla Herrens underwerk. I hwilken afsigt? Säkert uti ingen annan, än att de derefter måtte taga sina mått och steg, och det utan dröjsmål, ty detta synes dem högst betänkligt och farligt. Calvin: Tenendus est duplex miraculorum usus, nempe ut vel ad finem nos præparent, vel in fide confirment: priorem hic notat Evangelista. Et credendi verbo nihil aliud hic intelligi debet, quam docilitas ad amplexandam Christi doctrinam. In aliis, qui Christum deferunt, detestabilis ingratitudo apparet vel potius horribilis furor, unde colligimus, quam cœca et vesana sit impietas. Resurrectio certe Lazari vel lapidea corda mollire debuerat, sed nullum est Dei opus, quod non impietas veneni sui amaritudine inficiat et corrumpat. Lavater: Icke alla wittnen till den stora gerningen hade samma enkla, rena, barnsliga trossinne. Solen gör waxet mjukt och leran hård; sanningen upplyser somlige på ett wälgörande sätt, och nedslår andre genom sin förblindande glans. För somlige är Jesus en tillförsigtens klippa, och för andre en stötesten Luc. 2, 34. Allt förargas och blifwer upproriskt inom sataniska menniskors natur, när sanningens ljus hålles för nära intill hennes, för ljuset skygga, ögon. Israel går bort ifrån Sinai och tillbeder den gyllene kalfwen, och några Judar gå bort ifrån den uppståndnes graf och anklaga Jesus.

V. 47. En rådsförsamling hålles af Öfwerste Presterne och Phariseerne, hwilka redan för längesedan

woro så högst widrigt och fiendtligt sinnade emot Jesus, och nu war här föremålet för rådslaget den fråga: Hwad göre wi? Hwilka beslut måste fattas, hwilka mått och steg anordnas, för att kraftigt mota den förhatlige Nazarenerns sak, som antager en för oß allt farligare karakter, allt mera griper omkring sig, blifwer allt betänkligare, så att wi icke mer wåge förblifwa stilla, owerksamma åskådare, som wi hittills, och kanske redan allt för länge, hafwe warit. Denna fråga war så mycket wigtigare, som till och med Jesu fiender gifwa sanningen äran och nödgas aflägga den, för dem säkert högst smärtande, bekännelse: denne mannen gör många tecken! Hade det ingenting warit med Jesu underwerk, hade endast bedrägeri och synwilla legat till grund för dem, så skulle de förbittrade fienderne till Herren icke hafwa befunnit sig uti en, i afseende på dem, så stor och bekymmersam förlägenhet. Wigtigt måste således wittnesbördet ifrån fiendens mun för oß wara, ty emot hans wilje betygar det oß sanningen. Något dylikt finnes också utomdeß uti den evangeliska historien, t. ex. Matth. 22, 15. 16. Cap. 27, 4. och, hwad den anklagade Jesu oskuld angår, Joh. 18, 38. Cap. 19, 4.

Märkwärdig är den inre motsägelsen uti motståndarnes tal; de kalla Jesu stora gerningar tecken, kännemärken på en högre uti Honom inneboende kraft, och likwäl tala de tillika högst föraktligt om Honom. Denne mannen! åtminstone hade de likwäl bort erkänna Hans profetiska wärdighet, men till och med dertill kunde de icke besluta sig, jemf. Joh. 7, 40—52. och Cap. 9, 29. Calvin: Non minus prodigiosa cœcitas hic in sacerdotibus describitur: nisi plus quam stupidi essent ac bruti, aliqua saltem Christi reverentia post tam illustre divinæ ejus virtutis specimen tangi decebat. Nunc ad obruendam Dei gloriam, cujus intuitu obstupescere coguntur, consulto dataque opera conveniunt. (Som Jesus så träffande förutsagt Matth.

21, 38. 39.) Et ex professo ad opprimendam Dei virtutem, quæ in Christi miraculis relucet, se accingunt. Quid faciemus? His verbis ignaviam suam accusant, quasi dicerent sua cessatione fieri, ut Christus longius serpat, quia possint strenue agendo cursum ejus abrumpere. Hæc est impiorum confidentia, qua sibi nihil non vindicant, quasi in eorum manu sit agere prout libitum est, quasi etiam operis successus eorum votis subjaceat.

V. 48. Jesu fiender göra en trefaldig slutsats. Låte wi Honom så blifwa, börje wi icke att hindra saken, göre wi icke med wåld ett slut på densamma, släcke wi icke den brand, som hotar, att allt widare gripa omkring sig: då tro alle på Honom, så skall hela folket hålla sig till Honom, erkänna i Honom en af Gud sänd Profet, ja, till och med Meßias. Härigenom medgifwa de, att Jesu underwerk, och öfwerhufwud alla Hans gerningar, Hans heliga wandel och Hans kraftiga lära, äro af en sådan beskaffenhet, att de ganska wäl kunde hafwa den werkan, att draga alla hjertan till sig, och derigenom afgifwa de ett wittnesbörd emot sig sjelfwe, emot sin skändliga otro, sin ondskefulla förstockelse, sitt wrångsinta motstånd, och derjemte ett wittnesbörd för Jesus, uti hwilkens person och uppenbarelse ingen ting ligger deremot, att man, helt och hållet och fullkomligt, skulle öfwerlemna sig åt Honom. Alla skola tro på Honom, och just detta, som war Guds wilja wid Hans Sons sändande, afsigten med alla wittnesbörd för Honom, ändamålet med Jesu hela werksamhet, som för Israel skulle hafwa utgjort den högsta lycksalighet, det enda och säkra räddningsmedlet för deß annalkande undergång, just detta framställa folkets förwända ledare, hwilka förwända sanningen till lögn, såsom den största olycksalighet, såsom den mest beklaganswärda tilldragelse, och göra häraf den andra fullkomligt grundlösa, ej den minsta sanning i sig innebärande, slutsats: de Romare komma. De insmyga

derwid den förtigna mellansats, att tron på Jesus, såsom Meßias, nödwändigt och ofelbart skall förorsaka en revolution, skaka den borgerliga ordningen uti den Judiska statsförfattningen, störta hela staten uti ett oberäkneligt elände och förderf, samt föra den en oundwiklig undergång till mötes. Detta har alltid och allestådes, under de mest olika förhållanden, warit Christi, Hans rikes och Hans Evangelii fienders sataniska konstgrepp, att så framställa saken, som om den sanna tron på Jesus wore skadlig och wådlig för det borgerliga samfundet och för tingens gällande ordning. Så kämpade man också, wid reformationstiden, emot de Evangeliske, och under samma förewändning har man ofta dragit i fält emot den sanna Christendomen. Ja, så kunde det wara, om Christi rike wore ett jordiskt, Han sjelf en werldslig magtegande, om Evangelium stiftade uppror emot öfwerheten och frikallade ifrån pligterna emot densamma; men just motsatsen är händelsen, och således falla af sig sjelfwe sådane skändliga beskyllningar och slutsatser öfwer ända. Och när Romarena komma, så äro wi för swaga till motstånd, så — tredje slutsatsen — så taga de bort wårt land och folk! så miste wi äfwen den skugga af magt, som wi ännu ege, och blifwa alldeles förlorade menniskor. Hwad hittills warit förborgadt, träder här i ljuset, den rätta bewekelsegrunden för hela deras rådplägning; förblindade af sjelfkärlek, egennytta, herrsklystnad, tala och handla de sålunda. Hwad de förblindade menniskorna wilja förhindra, det skynda de till mötes; det, som endast kunde rädda dem, anse de såsom endast förderfligt! Redan hade den Judiska staten blifwit en åtel, redan nalkades förstöringens örnar, men hade alla warit saltade af Evangelii salt, genomsyrade af denna surdeg, så skulle det icke hafwa gått såsom det gått, ty endast synden är menniskors förderf, men rättfärdighet, nemligen den, som för Gud gäller, sann gudaktighet och äkta gudsfruktan, upphöja ett folk (Matth. 5, 13.

Cap.

24, 28. Cap. 21, 40. 41.). Calvin: Sceleri obtenditur speciosus color boni publici studium. Hic præcipue metus eos angebat, ne concideret eorum tyrannis: verum se de templo et cultu Dei, de gentis nomine, de populi statu sollicitos esse simulant. — Atqui hæc una est pie sancteque deliberandi ratio: primum ut quæramus quidnam Deo placeat: deinde ut intrepide sequamur quicquid præscribit, nec ullo metu frangamur, etiamsi nos mille mortes obsideant. Locum nostrum, incertum est, templumne intelligunt an patriam suam. In utroque autem salutem suam verti putabant.

V. 49. 50. Efter en längre förutgående rådplägning, efter mångfaldigt tal hit och dit, tog ändtligen Caiphas, såsom Öfwerstepreſt, Ordförande för hela Collegium, ordet, och sade, med hög sjelfkänsla och skymfligt förakt för sina embetsbröder, hwilka likwäl woro de förnämsta och mest ansedde ibland hela folket: I weten intet, I hafwen alle icke en enda klok tanke, I ären allesamman såsom blinde, råd- och hjelp-löse, ej eller besinnen I, v. 50., icke eller finnen I det rätta, icke upptäcken I det werkliga räddningsmedlet, och likwäl ligger det så nära! Sen, jag är den allena wise och förståndige! Oss är bättre ff., wi hafwe blott att wälja emellan twenne fall, och det dilemma, om wi skola alle dö eller den ene menniskan Jesus, löses wäl ganska lätt och naturligt genom den klokhetsregel, att man, af twenne slags ondt, måste wälja det minsta, att ändamålet helgar medlen, att nöden har ingen lag, och att således Jesus måste dö! Hans död är det rätta och enda räddningsmedlet; dör Han, så är folkets wäl tryggadt, men hwilket måste i grund gå förloradt, om Han blifwer wid lif. Calvin: Unum redimendæ salutis modum assignat, ut insontem interficiant. Perinde est enim acsi Caiphas diceret, provocandam esse iram Dei, ut bene et prospere habeant. Quare

discamus nunquam separare utile a licito, quando nihil boni aut læti sperandum est, nisi ex Dei benedictione, quæ non impiis et rebellibus, qui subsidia ex diabolo petunt, sed fidelibus, qui simpliciter ambulant in viis suis promissa est. Lavater: Med inspirationen af en skalkaktigt slug statsklokhet sade Caiphas: Hwartill tjenar denna willrådighet, hwartill denna obeslutsamhet? I weten icke, hwad I wiljen göra. Jag twekar icke ett ögonblick! Till mig har, såsom ifrån himmelen, den tanken kommit — en måste dö för alla, och icke alla för en. Han, Nazarenern, måste dö, på det att wi måtte blifwa wid lif. Gnomon: Reprehendit pontifex tardam assessorum deliberationem, et certus consilii affirmat, rem facillime expediri posse. Non aggrediendum esse populum, sed unum Jesum removendum. Caiphas cogitat de utilitate politica, sed Spiritus prophetiæ ita eum gubernat, ut verbis utatur ad utilitatem spiritualem exprimendam idoneis. Caiphas et Pilatus Jesum condemnarunt: uterque tamen testimonium a suo ipsorum sensu alienum perhibuerunt. Caiphas hoc loco de sacerdotali morte Christi: Pilatus de regno, in titulo crucis.

V. 51. Till det af Caiphas fällda utlåtande gör Evangelisten en anmärkning, huru han sjelf, ifrån en helt annan ståndpunkt, bedömer deßa ord. Det, som, efter en wanlig statsklokhets begrepp, war sannt, hade en helt annan, mycket högre och djupare sanning, en gudomlig sanning, hwilken Caiphas wißerligen icke anade, då han uttalade deßa ord; hans yttrande, taget uti en helt annan mening, war en profetia, d. w. s. ett, dock för honom sjelf omedwetet, uppenbarande af wäsendet, ändamålet, betydelsen och kraften af Jesu död. Tager man uti sigte denna djupa och förborgade mening af Caiphas' utlåtande, så måste man säga, det sade han icke af sig sjelf, han föll icke på den tanken, att hans utsaga war twetydig, han fattade den endast ifrån

statsklokhetens sida och icke ifrån den gudomliga betydelsens. Men att Caiphas, med detta sjelftagna yttrande, tillika uttalade en profetia, förklarar Johannes härröra deraf, att densamme, på detta märkwärdiga år, war Öfwersteprest, ty man tillade innehafwaren af denna wärdighet en sådan förmåga, man ansåg honom såsom gudomligt redskap för uppenbarelser. Calvin: Voluit autem Deus ex sede pontificia manare cœleste oraculum, quo minus excusationis esset Judæis. Nec obstitit Caiphæ impietas, quin lingua ejus Spiritus Sancti esset organum, quia Deus sacerdotium a se institutum potius respexit, quam hominis personam: et illa fuit ratio, quam attigi, ut vox e sublimi loco emissa clarius exaudiretur, et plus haberet reverentiæ ac ponderis. Eodem modo per os Balaam (Num. 23, 8.), quem Spiritu prophetiæ donaverat, populo suo benedicere voluit. Lavater: Orden, i en statsklok mening sagde, hade för Johannes en helt annan mening; han såg uti dem sin hela Religion. Han såg deri Guds uppenbarelse, en profetia om Jesu bestämmelse och död. Ja, ja, ropade hans hela själ, du talar, utan att weta det, gudomlig sanning. Du talar, såsom en af Gud ingifwen! Min hela själ gifwer dig bifall.

Ty Jesus skulle dö för folket, sådant war Guds rådslut. Om man uppfattar Caiphas' tanke helt och hållet så, som han allenast förmådde förstå den, så tillkännagifwer sig redan det, att Jesu död skulle blifwa en wälgerning, en wälsignelse för hela folket; genom Hans död skulle Israels timliga wäl, jordiska räddning, köpas, och Hans öfwerlåtande till döden skulle wara det pris, för hwilket Israels wälgång skulle förwärfwas. Men denna uppfattning är ännu icke tillfredsställande, icke fullkomligt omfattande. Caiphas säger, om Jesus förblifwer wid lif, så äro wi förlorade, men wi wilje blifwa räddade, och Han, den ene, skall dö för många. Mig synes, att detta ställe, helt och hållet

för sig allena betraktadt, utan afseende på andra, samma sanning innehållande, utsagor, förer icke allenast till antagande af wälsignelserika följder utaf Jesu död, utan äfwen, efter Evangelisten Johannis åsigt, till den föreställning, att denna död warit i andras ställe; åtminstone synes, utan att man här finner denna idé, den rika meningen af denna utsaga icke wara grundligt och omfattande förstådd. Men finnes nu föreställningen om trädande i andras ställe utomdeß ocksså på andra ställen, som handla om Jesu död, t. ex. Eph. 5, 2. 1 Joh. 3, 16. Tit. 2. 14. Matth. 20, 28. 2 Cor. 5, 21. 1 Petr. 1, 18. 19.; framställes i den Heliga Skrift denna död såsom det nödwändiga, enda och sanna offret till wår återlösning och försoning med Gud: så behöfwer man så mycket mindre frukta, för att på samma sätt uppfatta detta ställe. Jesu död är ett offer, emedan Han friwilligt, af hjertlig kärlek, oskyldigt, i wårt ställe och till wår återlösning, underkastat sig den, genom hwilka fem punkter detta wäsendtliga offer motswarar de förebildande Levitiska synd- och försonings-offren, hwilka det, såsom skuggbilder, lemnar långt efter sig, emedan här Immanuel, det köttblefna Ordet, sjelf öfwerlemnar sig, den syndarene Jesus (der endast ett till kroppen felfritt djur), emedan Hans offer, för alla tider, för alla syndares alla synder, ewigt gäller, emedan det, icke blott ifrån den timliga, utan ifrån den ewiga döden (som utgör det werkliga syndastraffet), räddar alle, hwilka tro på Honom, som tillika är Öfwerstepresten och Guds Lamm, som bär werldens synder.

V. 52. Och ej allenast för (Israelitiska) folket skulle Jesus dö, Hans död hade ett ännu mera omfattande, till hela menskligheten sig sträckande ändamål, Han skulle församla Guds barn, som förströdde woro! Han war ju Abrahams säd, genom hwilken alla slägter skulle wälsignade warda; den hjelte, till hwilken alla folkslag skulle hålla sig, Jehovahs tjenare, hwilken skulle hafwa ganska mycket till byte och

de starka till rof. Upprättandet af en helig, Jesus tillhörig, församling skulle, genom Hans död, tillwägabringas. Den synderna förlåtande Guds nåd skulle, för Christi och Hans döds skull, tillbjudas alla folkslag, alla skulle uppmanas, kallas, inbjudas att emottaga densamma: Låter försona Eder med Gud. De, hwilka trodde på Guds och Christi kärlek (Joh. 3, 16. Rom. 5, 8. ff.), trodde det, som blef för dem predikadt, att Christi död är offret till deras benådning; de wäcktes, i kraft af denna tro, till kärleken, till en tacksam genkärlek mot Gud och Christum; öfwerlemnade sig, i tro och kärlek, helt och hållet åt Den, som så högt älskat dem, och hörde nu till den ende och gode Herdens hjord. Denna hjord samlas utaf alla folkslag, den Christus tillhörande nya hjord bildas utaf det, ända till Christi tid, likasom uti twenne hjordar (Judar och Hedningar) delade menniskoslägtet Joh. 12, 16., och till densamma räknas alla Guds förströdda barn, d. w. s. utaf alla folkslag samlas omkring Erke- och Öfwer-herden Jesus Christus de, hwilka hafwa ett öppet, tillgängligt, till tron benäget sinne, och emedan de, med ett undergifwet och förtröstansfullt barnasinne, öfwerlåta sig åt den för dem predikade Christus, den Korsfäste och Uppståndne, blifwa de nu i sanning Guds barn, det är, de stå uti barnaskapet, äro, genom tro, kärlek, hörsamhet och lydnad, med Gud och Christus förenade. Johannes kallar redan de ännu förströdde för Guds barn derföre, att deras tillgänglighet för det himmelska budskapet lät dem sedermera komma dertill, att de blifwa Guds barn. Märkwärdigt uti denna rådsförsamling och uti det af henne fattade beslut är, att, medan de motarbeta Gud och Hans afsigter med Christus, och i ondska mißbruka sin frihet, och Gud icke hindrar dem, så begagnar, ja gör Han dem till och med till sina werktyg, hwilka, genom den af dem beslutade Christi död, måste utföra Hans nådefulla afsigter. Den högre ledningen af de menskliga angelägenheterne gifwer sig äfwen här återigen, på det

ögonskenligaste, tillkänna, och i klaraste ljus ställes äfwen det förhållande, i hwilket menniskornes rådslag och planer stå till Guds wilje och beslut. Med afsigt motarbeta Jesu fiender det af ewighet fattade Guds rådslut, och emot deras afsigt måste det, som de, till förhindrande och tillintetgörande af detsamma, besluta och göra, tjena till deß utförande. Med och jemte hwarandra bestå således friheten och fria wiljan hos menniskorna, såsom förnuftiga wäsenden, och Guds ewiga och oåterkalleliga rådslut, hwilken, i kraft af sin allmagt och wishet, genom sin gudomliga styrelse, så ordnar och leder allt, att just det, som menniskorna, i deras fria wilja, besluta och utföra, tjenar till att werkliggöra Hans nåde-afsigter. Hela Jesu historia, likasom Josephs, wisar detta, och i synnerhet denna rådsförsamling, hwilkens motarbetande endast werkar till utförandet af Återlösningens ewiga och nådefulla rådslut. Calvin: Primo, salutis nostræ summam in eo consistere evangelista ostendit, si Christus nos in unum aggreget. Nam hoc modo nos patri reconciliat, penes quem est fons vitæ. Unde etiam colligimus dissipatum esse genus humanum et a Deo alienatum, donec sub Christo capite coalescant filii Dei Ephes. 1, 10. Quare ut allata a Christo salute fruamur, sublato dissidio nos unum cum Deo, angelis, et inter nos fieri oportet. Hujus unitatis causa et pignus fuit mors Christi, qua ad se omnia sustulit: sed quotidie per evangelium in Christi ovile colligimur. Filios Dei etiam antequam vocentur, ab electione æstimat, qui fide tandem et sibi et aliis manifestari incipiunt.

V. 53. Sedan Jesu död är beslutad, rådslår man om medlen att winna detta ändamål. V. 54. Jesus uppenbarar nu, i sin wandel, en alldeles synnerlig försigtighet, på det att först, när Hans stund är kommen, Hans fienders hemska anslag måtte kunna uträtta

något; men deße låta en kungörelse utgå, v. 57., att man skall uppgifwa för dem Jesu wistelseort.

Tankegången i denna historia.

Hjelpen af Herren.

1. V. 1—27. lära oß närmare känna hjelpen af Herren.
2. V. 28—46. skildra för oß Herren, såsom hjelpare.

I. Hjelpen af Herren

läre wi känna:

1. Såsom sökt, v. 1—5.
   a) Anledningen att söka hjelp är en yttre, och ligger i brodrens sjukdom, v. 1.;
   b) rätta sättet att söka hjelp är, att det sker med fullkomligt öfwerlåtande åt Hans behag, v. 2.: De låto blott säga Honom, att Lazarus är sjuk;
   c) den djupare grunden för hjelpens sökande är tron på Jesus, med hwilken man står i förening, v. 3.: Den, Du kär hafwer, ligger sjuk;
   d) följden och slutliga utgången deraf är, v. 4., att allt länder till Guds och Jesu Christi förherrligande; v. 5. emedan Jesus har oß alla käre.
2. Såsom fördröjande, v. 6—16.
   a) Jesus skyndar icke alltid straxt fram till att hjelpa, v. 6.;
   b) men, på ett för oß förborgadt sätt, gör Han sig färdig till att hjelpa oß, v. 7—10.;
   c) följden af dröjsmålet är, att nöden emedlertid stiger till det yttersta, v. 11—14.;
   d) Jesu affigt med sådant dröjsmål är styrkandet af tron hos de sina, v. 15., huru försagde de än måga wara, v. 16.

3. Såsom närmande sig, v. 17—27.
a) Hjelpen närmar sig ofta då först, när den synes wara alldeles omöjlig, v. 17—19.;
b) likwäl blifwer ännu alltid en gnista af hopp qwar uti deras hjertan, hwilka Jesus tillhöra, v. 20—22.;
c) och hans dyra löfte upplifwar å nyo kraftigt detta hopp, v. 23—27.

II. Herren, såsom Hjelpare.

1. Närmandet till Hjelparen, v. 28—32.
a) Det föranledes utaf kännedomen derom, att Han icke är fjerran, v. 28—30.;
b) det sker på ett för werldens ögon förborgadt sätt, v. 31.;
c) och med hjertats utgjutande för Honom, v. 32.
2. Den mägtige hjelparens kärlek, v. 33—37.;
a) Den uppenbarar sig såsom ömt och lifligt deltagande, v. 33.;
b) den erkännes af många, v. 34—36.;
c) anses af andra såsom tecken till wanmägtig swaghet, v. 37.
3. Den kärleksfulle Hjelparens hjelp, v. 38—46.
a) Den går wida utöfwer all mensklig föreställning, v. 38. 39.
b) uppenbarar Guds herrliga magt, v. 40.;
c) sker till Guds förherrligande, v. 41. 42.;
d) är alldeles oneklig, v. 43. 44.;
e) men har icke samma werkan på alle, v. 45. 46.

27. Petri rika Fiskafänge.

Luc. 5, 1—11.

Denna händelse infaller genast på den första tiden af Jesu offentliga uppträdande, snart efter den första Påskhög-

högtiden. Calvin anser den, uti de trenne Synoptikernes harmoni, såsom en utförligare berättelse af Petri, utaf Mattheus och Marcus blott i korthet anförda, kallelse, emedan han sammanställer den med Matth. 4, 18—22. och Marc. 1, 16—20.

V. 1. Med stor åstundan att höra lifsens ord af Den, hwilken sjelf är menniskornas lif och ljus, samlar sig en talrik hop folk omkring Jesus. Och samma ord, som kan göra wåra själar saliga, predikas ännu; o, att en lika ifwer, som hos detta folk, äfwen upplifwade wår tids menniskor! men huru många fattas icke hungern och törsten efter lifsens bröd, efter elfwen med lefwande watten, efter den uti Evangelium gifna förnuftets mjölk, som intet swek wet *). Beklaganswärda, straffbara likgiltighet, själsförderfwande slöhet! Huru ofta är icke, såsom också här, den fria naturen, Hans händers werk (Joh. 1, 3.), den kyrka, i hwilken Herren predikar; en båt, Hans predikstol Matth. 5, 1. 2.

V. 2. 3. Lifligt och åskådligt framställes för oß hela scenen. Jesus beder Simon, att han skulle skjuta sin båt ifrån landet; Han beder uti sjelfförsakande ödmjukhet, så mycket nedlåter sig Guds Son; äfwen den Samaritanska qwinnan bad Han Joh. 4, 7., och så wäl der, som här, hade Han wid sin bön endast den afsigt, att af sin nåds fullhet tilldela dem en stor sällhet, hwilka Han bad. Huru ofta tillbakahåller oß icke en högmodig stolthet ifrån att bedja och tacka; wi wilje icke medgifwa wår wanmagt, wårt behof af hjelp, wårt beroende af andra, icke en gång af Gud, tills wårt hårda hjerta kroßas och wi börja att likna den ödmjuke Jesus. Luther Haus-P. 4, 299.: Uti denna historia antyder Lucas, huru Petrus och andre blifwit kallade och kommit till Apostla-embetet. Ty genom ett sådant rikt fiskafänge har Herren welat låta dem förstå,

*) 1 Petr. 2, 2.

huru Evangelium med magt skall träda in i werlden och taga menniskorna ifrån djefwulens rike och föra dem in i Guds rike. Med exemplet v. 1. will Evangelisten uppmuntra oß, att wi också gerna skola höra Herrens Christi ord, samt flitigt hålla oß till detsamma, ty af det läre wi känna Guds wilje, huru Han emot oß är sinnad, och hwad Han will göra med oß efter detta lif; äfwen lära wi oß deraf, huru wårt yttre lif, stånd och wäsende, inrättade efter Guds Ord och genom Ordet helgade, äro en rätt Gudstjenst, dertill Gud har ett wälbehag (v. 5.: på dina ord m. m.). Luther Kirchen-P. 13, 92. Detta Evangelium förehåller oß twenne stycken, nemligen tron på undfående af timliga egodelar, och derefter tron på undfående af ewiga egodelar. Lavater: Det mest utmärkande hos Jesus är, att Han fogar sig efter hwars och ens behof och karakter, hwilken har något sinne för Honom, att Han, såsom en wink, en nåd af Fadren, högt wärderade och begagnade hwarje tillfälle, som erbjöd sig för Honom att göra godt.

V. 4. Herren hade brutit lifsens bröd, gifwit det, som närer själarne Matth. 4, 4., nu börjar Han att äfwen sörja för det jordiska, på det att wi skola lära oß den rätta ordningen och följden, huru äfwen wi skola göra Matth. 6, 33., ty det naturliga hjertat, förgätande, att den odödliga själen äfwen har behof, hwilka af intet timligt kunna tillfredsställas, förwänder ordningen, sörjer först och mest, och ofta till och med endast och allenast, för det jordiska. Luther Kirchen-P. 13, 92: Lucas wisar först och främst, att de, som tro på Christus, äfwen skola hafwa nog af det timliga; men de, som icke tro, kunna aldrig hafwa nog, och hafwa ingen ro, huruledes de må förwärfwa sig egodelar 1 Tim. 6, 6—10. Matth. 6, 25. ff. Ps. 37, 25. Luther Haus-P. 4, 304.: Det är den ena tröstem att wi skole tro, och fastän wi understundom lida brist och wi icke hafwe allt, att wi likwäl icke skola förtwifla,

eller blifwa otålige, utan hoppas, att wälsignelsen i rättan tid skall komma.

Lägg ut på djupet, der wattnet är djupast och der fiskarena wanligen icke fiska, emedan de icke kunna komma med nätet ända intill botten, hwarföre ock fiskarne under nätet bortgå. Detta är den första omständighet, som gör det osannolikt, att man här skall fånga något, och detta skenbara hinder för en gynnande påföljd kunde endast öfwerwinnas genom en fast förtröstan på Jesus. Men till denna förtröstan uppmuntrar också Hans, wid befallningen: kaster edra nät ut! fästade löfte: till drägt.

V. 5. Simon swarade wäl Herren: Mästare, wi hafwe arbetat hela natten och fått intet, och denna tid, will han säga, är likwäl den för wårt yrke mest gynsamma, ty om dagen fly fiskarne för nätet, denna hittills fruktlösa werkan af deras bemödanden är den andra icke gynnande omständigheten; men, tillägger han, på Dina ord (befallning och löfte) will jag kasta ut näten. Det klara dagsljuset war den tredje icke gynnande omständigheten, som hade kunnat berättiga till ett på erfarenheten grundadt twifwel om en lycklig påföljd; men Petrus lemnar äfwen detta utur sigte, litar, i tron, fullkomligt och allenast på Herrens ord, och lyder af tro. Wi se här, huru äfwen den jordiska werksamheten skall öfwas i förtröstan på Herren, och hwarest tro och lydnad för Honom finnas, der uteblifwer icke eller Hans rika wälsignelse (v. 6.). På dina ord, med denna tanke wilje wi alltid å nyo begynna, icke låta afskräcka oß af den redan rönta, icke gynnande framgången, icke blifwa modfällde och twiflande; på dina ord, deße äro en Christens lösen wid de pligter, som åtfölja hans kall, deße göra honom stark, modig och glad. Luther Haus-P. 4, 299.: Detta är en synnerlig tröst emot den anfäktning, som merendels alla fromme predikanter hafwa, att de frukta att werlden är för ond, att predikandet skall wara få-

fängt och fruktlöst, att ingen skall bättra sig. — S. 305. Arbeta en stund äfwen förgäfwes, likasom Petrus, war tålig, säg: jag måste äfwen hafwa min natt och mitt uppstigande, jag måste också fåfängt arbeta, med tiden skall wäl min Fader i himmelen göra, att det blifwer annorlunda. Såsom man säger: Dat Deus omne bonum, sed non per cornua taurum. Man måste arbeta, wåga och lida något, derefter will Gud också komma med sin wälsignelse. — S. 306.: Detta är ett wackert och ganska ödmjukt swar, ty eljest skulle han hafwa utfarit på annat sätt och sagt: Käre, lär mig icke, jag wet säkert bättre, huru man skall fånga fisk, än Du kan lära mig det. Att predika och att fiska äro twenne olika ting. Kan Du det förra, så kan jag det sednare. Jag will icke lära Dig predika, lär Du icke eller mig fånga fisk, det skall till intet gagna. Men Petrus är from, låter sådane tankar fara, fäster sig, med sitt hela hjerta, wid Christi ord, och låter förnuft, erfarenhet och allt gifwa wika. Detta är ett litet wackert trosstycke; den, som blott kunde efterfölja den älskelige Petrus och låta allt, som faller oß in, fara och allenast hålla sig till Ordet! När någon kan detta, så glädjer sig wår Herre Gud och hela den himmelska hären. Menniskorna behagar äfwen mycket en sådan hörsamhet. — S. 308.: För anfäktningen skall man icke lemna rum, utan förblifwa uti sitt kall, gå den ena wägen, som den andra, och låta Gud sörja för utgången. Luther Kirchen-P. 13, 95.: Likasom skulle Herren säga: Kasta i näten, och utför de werk, som tillkomma en fiskare, och låt Mig hafwa omsorgen. Omsorgen will Jag icke lemna dig, utan arbetet. Men wi wilje wända om för Honom detta förhållande, wi wilje hafwa omsorgen och låta Honom arbeta. Lavater: Behaglig sinnebild af arbetandet utan Christus och med Christus. Lärorika ord af den enfaldiga lydnaden! Hwilken har någonsin ångrat, att han trott och lydt en god, bepröfwad, wis, erfaren och sakkunnig man? Hwilken någonsin ångrat,

att han emottagit Christi Ord, såsom Guds Ord, såsom en lära af den ofwikligaste wisbet? säkert icke Petrus. Calvin: Cæterum, quum tam promptus fuerit ad parendum Christi mandato Petrus, quem nondum vel prophetam esse vel Dei filium sciebat, nulla nostræ ignominiæ excusatio, quod Dominum et Regem et Judicem nostrum prædicantes, officium nostrum facere decies ab ipso jussi, ne digitum quidem movemus. Wi äro ju i werlden för alldeles intet annat, än att göra Guds och Christi wilje, icke för wår förnöjelse, icke för fullgörandet af wår egen wilje; huru skulle wi kunna dröja att lyda, och att låta en sådan lydnad wara wår högsta lust och fröjd!

V. 6. På en lydnad af tro följer wälsignelsen, Herrens rika wälsignelse; Hans wilje gifwer den rika wälsignelsen åt arbetet, äfwensom den gifwer Hans nåd. Så stor är hopen af de fångade fiskarne, att nätet började att gå sönder, fick en refwa.

V. 7. Kärleken hos kamraterne i yrket anmodas om hjelp, och hjelper; förenade krafter förmå det, som den enskilda icke förmår; en wink, att icke wilja, uti en ifrån andra söndrad kraft, werka, utan att söka hjelpare för Herrens werk, och att gerna göra en sådan hjelp, äfwen då, när wi äro blott hjelpare och icke mästare, icke hufwudpersoner; endast uti en sådan sjelfförsakande ödmjukhet är man skicklig och i stånd till att werkligen tjena Herren. Likasom werldens barn förena sig för ett werldsligt ändamål, så skola äfwen ljusets barn göra, och lära af de förre en sådan klokhet, om kärleken till Herren ännu icke gifwit dem densamma. Gnomon: Innuerunt, eminus, et modestiæ causa. Piscis enim captus tantam habet elabendi cupiditatem, quæ per clamorem non augeatur. Lavater: Ännu hade de icke tro, icke skicklighet till att emottaga ett sådant öfwerflöd af Guds gåfwor. Då deras tro blef mera mogen, fast och öfwad, gick nätet icke mer sönder. Åt den, hwilken Gud låter lida brist, har Han i tan-

ken att gifwa mycket. Hwilket djupt intryck på deras hjertan måste icke detta fiskafänge, och förskräckelsen öfwer det bristande nätet, åstadkomma! Huru oförgätlig för dem måste icke derigenom denna händelse blifwa! Huru låg icke redan, uti denna tilldragelse, den höga och tröstfulla lära: Hundrafaldt wedergälles allt, som man, för Christi skull, gjort och lidit. Calvin: Finis quidem miraculi fuit, ut cognita Christi divinitate se illi Petrus et alii discipulos addicerent. Generaliter tamen hoc exemplo docemur minime timendum esse, ne respondeat labori nostro benedictio Dei et optabilis successus, quoties jussu et auspiciis Christi manus operi admovebimus.

V. 8. I känslan af den stora och fullkomligt oförtjenta Herrens godhet, och wid anblicken af Hans ifrån underwerket framlysande herrlighet, känner Petrus så mycket lifligare sin owärdighet, sin orenhet. Så förhåller det sig med alla ädlare naturer; Guds synnerliga huldhet förödmjukar dem så mycket djupare, och i ljuset af en ren helighet förnimma de, med så mycket större smärta, sitt eget förderf. Jemte Jesu storhet och Majestät, drifwer den outplånliga känslan, af egen ringhet och förkastlighet, Petrus att kasta sig ned för Hans fötter, under rörelser, hwilka wäl ingen tunga kan nog fullkomligt uttala. Något dylikt finne wi hos Abraham, 1 Mos. 18, 27.; hos Jacob, 1 Mos. 32, 10.; hos David, 2 Sam. 7, 18. ff. Emedan Petrus känner sig så alldeles owärdig Jesu närhet, gemenskapen och umgänget med Honom, så beder han: Herre, gack ut ifrån mig! Jemf. Matth. 8, 8. Men denna bön kom ifrån ett helt annat hjerta, än den af Gegersenern (se N:o 19.), och derföre gör Herren motsatsen af det, hwarom han beder; Han drager den ödmjuka själen, det böjda hjertat, uti en ännu större, ännu närmare förening med sig. Gnomon: Ignatius apostolicus et martyr scribit audacter: Elegit Dominus apostolos,

qui super omnes homines peccatores erant 1 Tim. 1, 14. seq.

Lavater: Jesu ändamål war uppnådt, Petrus kände sin ringhet och Christi storhet. Och hwad utgör det wäsentliga af Christendomen? Denna känsla af egen ringhet och af Jesu gudomliga storhet. Wißerligen hade Petrus ännu för litet mod, men den modlösa ödmjukheten anstår en nybegynnare i Christendomen. De första stegen kunna wäl wara något bäfwande, om de blott icke alltid blifwa bäfwande. Luther Kirchen-P. 13, 96.: Låt, på detta ställe, Petrus wara en bild af dem, som skola tro på ewiga egodelar, och anse honom för ett samwete, som redan här afsidar och ser på tillkommande egodelar. Derigenom att Petrus höll sig så ringa och trodde, att han icke wore en sådan nåd wärdig, så blef han först rätt wärdig. Och just derföre, att du är en syndig menniska, måste du förtrösta; då måste du widt öppna ditt samwete och utwidga ditt hjerta, så att nåden der må winna ingång. Luther Haus-P. 4, 309.: Den andra tröst en och läran är andlig. Största delen af menniskor gå så långt, att de hwarken tänka på sina synder, eller på Guds nåd. Men de rätte Christne förskräckas derför, och de tycka alltid, att det är förmycket, att Gud för deras skull måste göra detta (utgifwa sin Son, för Christi skull förlåta synder m. m.). Hwad jag än är, tänka de, är jag dock icke wärd, att Gud skall wara mig så nådig. Calvin: Præsentia Dei ideo hominibus formidabilis est, quia tunc sentire incipiunt, quam nihil sint, imo quanta malorum congerie sint referti. Secundum hanc rationem Petrus sic reveretur Christum in miraculo, ut majestate ejus exterritus, quantum in se est, fugiat. Neque hoc soli Petro accidit, sed omnibus (v. 9.), quare videmus, sensum hunc ingenitum esse omnibus, ut ad Dei præsentiam expavescant.

V. 10. Emedan Petri bön egentligen blott war ett erkännande af hans owärdighet, så lugnar och trö-

star honom den hulde och milde Menniskosonen, hwilkens glädje och embete det är, att wara nådig emot syndarena Es. 57, 15. Rom. 8, 3. 1 Tim. 1, 15. Luc. 15, 2. Cap. 5, 31. 32. War icke förfärad, war blott frimodig, just sådan will Jag hafwa dig, härefter skall du taga menniskor! Deßa äro de kallelseord, genom hwilka Jesus kallade Simon till att följa sig, och lofwade honom en rik wälsignelse af sitt embete. Han, som nyß förut dref fiskarne in i nätet, wille också föra menniskohjertan till Simon! Werlden är hafwet; det otaliga menniskoslägtet äro de fiskar, som skola fångas; ordet om korset är, när det predikas, nätet, som utkastas. Fångade, wunna för Jesum, blifwa de hjertan, som tro på Hans nåd, på den af Honom så dyrt förwärfwade syndaförlåtelsen, i tron tillegna sig densamma, och sedan så helt och hållet i kärlek öfwerlemna sig åt Jesus, att de allenast lefwa för Honom. Sköna, saliga kall, att wara en menniskofiskare! Föräldrar, lärare, alle, som wisa andra till rättfärdigheten, föra dem till Jesus, hafwa detta kall, detta embete, denna pligt. Calvin: Non hic generalis solum describitur vocatio ad fidem, sed specialis ad certum munus. Apte allusit Christus ad piscationem, quum de evangelii prædicatione ageret: quia homines vagi et palantes in mundo, tanquam in vasto et confuso mari, per evangelium colliguntur.

V. 11. Af lydnad för Jesu uppmaning, och i förtröstan på Hans löfte, öfwergifwa fiskarena allt och följa Honom, blifwa Hans lärjungar. Detta öfwergifwande måste också ännu i dag efterkommas, och i sanning först och hufwudsakligen i hjertat, så att man nemligen icke mer, eller lika så mycket, som Christus, älskar något, hwad helst det må wara, hwarken menniskor eller timliga förmåner, utan så att man älskar Honom öfwer allt, allt annat endast i Honom och för

Hans

Hans skull, emedan det är Hans gåfwa, hwilken man likaså tacksamt och gladt emottager och njuter, när Han gifwer den, som man åter tacksamt och gladt öfwerlemnar, när Han fordrar den tillbaka. Har man, i sitt inre, för Christi skull, öfwergifwit allt, har man, för kärleken till Honom, underordnat och åsidosatt all annan kärlek, så skall man ocksä wara stark nog, att, i det yttre, åsidosätta och bortgifwa, hwad Han åstundar, se Matth. 10, 38. Luc. 9, 23—25. 1 Cor. 7, 29—31. Matth. 19, 27. ff. — Luther Chirchen-P. 13, 121. gör deßutom följande allegoriska tillämpning: Allt arbete och all möda under hela natten, d. w. s. under lagen, äro frugtlösa och förspillda, tills Christus kommer dertill med det andra prediko-embetet, och förer med sig dagen och uppenbarelsen af det tröstliga och glada Evangelium, som upplyser hjertat genom kunskapen om Guds nåd, och bjuder då att kasta ut nätet och göra en drägt. När detta nu sker på Hans ord och befallning, så frambringar det en stor och rik frugt, ty hjertat kommer nu willigt och gerna till Christi tros lydnad, ja, det påtwingar sig densamma, och wågar derföre lif och blod, såsom Christus säger Matth. 11, 12.: Ifrån Johannes Döparens dagar lider himmelriket wåld, och de wäldige rifwa det till sig. — Calvin: Laudatur docilitas et obsequii promptitudo in discipulis, qui vocationem Christi omnibus mundi negotiis præferunt. Præsertim verbi ministros ad hoc exemplum attendere decet, ut posthabitis omnibus aliis curis se totos ecclesiæ, cui destinati sunt, addicant ac devoveant.

Tankegången i denna historia.

Wälsignelsen uti det timliga kallet.

1. Hwaraf är denna wälsignelse beroende?
   a) Af Guds Ords flitiga hörande v. 1—3.;

b) af en aldrig förtröttad werksamhet till och med wid icke gynnande påföljd, v. 4. 5.;
c) af förnyad ifwer i tron och lydnaden för Christi Ord, v. 5.: På Dina Ord m. m.

2. Huru är den beskaffad? v. 6. En öfwermåttan rik wälsignelse af idel nåd.
3. Hwartill uppmuntrar den?
a) Till en gemensam werksamhet med andre, v. 7.;
b) till en liflig känsla och erkännande af wår owärdighet, vv. 8. 9. 10.
c) till ytterligare förtröstan på Herren och Hans löften uti en mera utwidgad werkningskrets, v. 10.: War icke förfärad m. m.
d) till hjertats fullkomliga öfwerlåtande åt Honom allena, v. 11.

28. Underwerket wid Skattpenningens betalande.

Matth. 17, 24—27.

Denna händelse tilldrog sig strax efter den månaderasande goßens botande (se N:o 23.). Då Jesus merendels uppehöll sig uti Capernaum, så fordrade man der skattpenningen af Honom, eller frågade fastmer Petrus, v. 24.: Plägar icke eder Mästare gifwa skattpenning? Redan den frågan, huru Jesus plägade göra, wisar, att de frågande woro owiße om saken, att de hade en wiß aning om Jesu höga wärdighet, kanske till och med om Hans embete såsom Meßias, hwarföre det syntes deßa mindre paßande, att Han i detta fall skulle betala skattpenning. Men för att likwäl, å andra sidan, ingenting eftergifwa af sitt embete och Templets rättigheter, förfråga de sig, hwilket wittnar om grannlagenhet och om benägenhet att afstå ifrån denna for-

dran; ty att denna fråga skulle hafwa utgått ifrån ett ondskefullt hjerta, och för Jesus warit en snara, wågar man icke antaga, då den Evangeliska historien icke antyder något sådant. Denna skattpenning utgjorde i wärde hälften af Helgedomens sikel, och måste årligen, såsom Tempelafgift, utgöras af alla Judar ifrån deras tjugonde år, äfwen af Prester, Leviter och Judiske proselyter och till och med tiggare 2 Mos. 30, 13. ff. 2 Crön. 24, 9. Nehem. 10, 32. Denna afgift uppbars ifrån den 15 i månaden Adar, således jemt en månad före Påsk; och den, som icke erlagt densamma innan den 25, blef sedermera, då han kom till Högtiden i Jerusalem, dertill twingad, då de, som hade att uppbära denna skatt, utkräfde den uti Templets förgård. *Δίδραχμα* en silfwerpenning, ett halft lod i wigt. Calvin: Imprimis notandus est hujus historiæ scopus: nempe quod Christus tributum solvendo subjectionem ultro testatus sit, sicuti formam servi induerat, simul tamen et verbis et miraculo ostenderit, non jure vel necessitate, sed libera et volumtaria submissione se ita esse exinanitum, ut eum censeret mundus quasi unum quemlibet e vulgo. Nihil aliud voluit Christus, quam sibi honorem filii regis vindicare, ut saltem domum haberet privilegio immunem a jure vulgari.

V. 25. 26. Petrus bejakade frågan, säkert i sin Mästares sinne, hwilken fogade sig efter all gudomlig och menskling ordning. Men Jesus begagnade detta tillfälle, för att aflägga ett wittnesbörd om sin gudomliga höghet och wärdighet, och för att såmedelst låta sin förborgade herrlighet, utur tjenareskepnaden, framlysa. Detta gjorde Han dels genom sin förklaring, v. 26., dels genom det af Honom förrättade underwerk, v. 27. Likasom här, wisa sig ofta, bredwid hwarandra, Jesu tjenareskepnad och Hans herrlighet; på skeppet sofwer Han, likasom en swag menniska, och sedan näpser Han wädret och hafwet (se N:o 29.); hungrig, söker Han

frugter på fikonaträdet, och på Hans ord förtorrkas det ofrugtbara trädet (se N:o 34.). Hans: Jag är det! störtar skaran ned, och derefter låter Han binda sig! Han dör på korset, och på tredje dagen uppstår Han ifrån de döda. Sålunda upphäfde Han förargelsen af sin tjenareskepnad.

Likasom Konungarne på jorden icke uppbära tull af sina barn och familje-medlemmar, utan af de främmande, af undersåtarne, så förhåller det sig äfwen, will Jesus säga, med himmelens Konung, med Gud; den till Hans Tempel fastställda afgift will Han också blott upptaga af de främmande, men icke af barnen, och emedan nu Jag är Guds Son, och I ären mina lärjunjungar, mina bröder och systrar, en Konungslig ätt: så äro wi, med rätta, ifrån denna afgift frie. Lavater: Huru älskanswärd wisar sig icke här Jesus! man ser så helt och hållet Hans sätt, hwilket är idel frihet, natur, ödmjukhet, wänlighet. Wizenmann: Jesu wärdighet skall uppenbaras för Petrus, han skall lära känna, att de äro Guds fria söner, att det skapade tinget tjenar dem, under det de friwilligt nedlåta sig till de menniskors swaghet, hwilka äro utan ögon. Endast ett Konungsligt hjerta har, igenom ett wist mått, gifwit åt denna öfwermenskliga höghet den huldaste skuggning. Petrus hör Jesu liknelse, som låter honom på en gång känna Hans och sin egen wärdighet. Ljuft och förbindande, att se sig satt i jemförelse med sin Herre, nu uti wärdighet, så ock en gång uti lidande! Jesu höghet förborgar sig, för att uppenbara lärjungens höghet. Frie äro wi såsom Guds, Konungens af denna staten, söner. Men denna frihet skall icke på ett wåldsamt sätt yttra sig, skall icke förqwäfwa kärlek och medlidande. Marginal-anteckning till v. 26.: Fastän Christus war fri, gaf Han likwäl skatt, sin nästa till behag. Så är ock en Christen, för Hans skull, wißerligen fri, men gifwer sig likwäl willigt åt sin nästa till tjenst. Gnomon: In medio actu submissionis emicat majestas.

Sensus comparationis: Jesus est filius Dei (v. 5) et hæres omnium; at Dei Domus est templum, cujus in usum didrachma penduntur. Decebat Jesum didrachma solventem id facere cum protestatione, hanc non capiebant, qui sumebant, ergo ad Petrum fit. Jus Jesu sequuntur etiam, qui ad Jesum attinent.

Luther (Walch Band 7,507): Här följer en skön historia, huru Christus har uppfört sig emot den werldsliga öfwerheten. Han tager, wid frågan till Petrus, anledning att säga något om det dubbla riket, nemligen det jordiska och himmelska. Hans mening går derpå ut: min käre Petrus, jag wet, att wi äro Konungar och Konungabarn, jag är alla Konungars Konung, så att man derföre alldeles icke har någon rättighet att fordra skatt af oß, utan de skulle fastmer betala den till oß. — Häraf kan man förstå, huru kärleksrikt Christi umgänge med sina lärjungar måste hafwa warit. Ty Han drifwer här ett behagligt skämt med Petrus, likasom om Han skämtande lekte med honom, såsom med ett barn. Och likwäl ser man här hos Christus ingen barnslighet, utan idel allwar och majestät, och huru Han har sin glädje öfwer Petri enfald. Det måste ju hafwa warit en grannlaga, wänlig och angenäm sammanlefnad emellan Christus och Hans lärjungar. Men på det wi icke skole förarga dem, detta är den orsak, hwilken Herren sjelf gifwer, hwarföre man skall lyda den werldsliga och ogudaktiga öfwerheten, på det att han icke må kunna beskylla de Christne för uppror, såsom de der icke wilja wara magten underdåniga, utan upprätta ett nytt borgerligt rike. Hwarmed Christus tillika antyder, att Hans rike icke skall wara något borgerligt eller werldsligt rike. Likasom wille Han säga: gack min kära Petrus, och wet, att wi äro Konungar och Konungabarn uti ett annat rike, lemna dem deras rike, i hwilket wi endast äro gäster, fördenskull wilje wi betala wärden, hwad wi äro honom skyldige. — Till v. 27.: Likwäl, på det att för dem må tillkännagifwas, att jag är Herren öf=

wer allt, äfwen öfwer detta rike, så gack, och låt fiskens mun blifwa en myntare, och uttag utur deß mun en penning. O hwilken underbar myntare är icke denna, hwilken icke har något guld eller silfwer och af fattigdom tigger, och likwäl wisar, att Han i hwarje fisks mun skulle kunna göra ett guldberg, om Han wille.

V. 27. Han, hjertransakaren, skådar på hafsbotten penningen uti fiskens mun, och just denna fisk måste bita på kroken och med den blifwa fångad. Wi se äfwen här för oß naturens Herre, under hwilkens wälde allt står. Likasom Han här på ett underbart sätt hjelper, så har Han ofta hulpit sina älskade barn och wänner uti deras armod, och då Han öfwer allt har utwägar, då medel icke brista Honom, så har deras nöd och förlägenhet, hwilka Honom tillhöra, på mångfaldigt sätt blifwit afhjelpte, hwilket så många sköna berättelser och erfarenheten hos trogna själar bewisa. Huru mången har icke ofta blifwit ryckt utur en stor och tryckande penningeförlägenhet genom Herrens underbara skickelser och genom en högst oförmodad följd af händelser, hwilka Han anordnat, då det rörde Hans rikes angelägenheter, och på det att den till Honom ställda förhoppningen och tillförsigten icke måtte komma på skam.

Likaså tröstrik som hela berättelsen är, alldenstund den uppenbarar för Jesu wänner deras förhållande till himmelriket, hwars medlemmar de redan på jorden äro, så lärorika äro äfwen deßa Herrens ord: Men på det wi icke skole förarga dem, hwarigenom Han för de sina betecknar från en sida deras ställning till werlden och till werldsliga, jordiska förhållanden. Här är den högsta regel för Christnas hela förhållande, att uti allt och jemwäl särdeles uti de i sig sjelfwe icke syndiga tingen, i de så kallade medeltingen (Adiaphoris), så lämpa detsamma, att de icke åstadkomma någon förargelse, icke förorsaka anstöt hos andre. För alla medelting och deras bruk, för deltagandet uti desamma, gäller, för att icke öfwerträda denna högsta nyß gifna

regel, en twåfaldig anwisning: allt, det icke går af tron, Rom. 14, 22. 23. det en Christen icke med sitt samwetes fullkomliga bifall, efter graden af deß upplysning, kan göra, det är honom synd, detta skall och får han icke göra; en Christen skall således icke göra något utan, ännu mycket mindre emot sitt samwete; han måste först blifwa wiß derom, att det, hwilket han will göra, njuta, och i hwilket han will deltaga, icke strider emot Jesu wilje, Evangelii föreskrifter, utan att det kan göras och njutas utan något öfwerträdande af desamma. Och denna första anwisning bestämmes ännu nogare genom den andra. Ett werkligen af Christi Ande genomträngdt, af Hans ljus upplyst samwete, skulle nemligen kunna, utan fara att wilseföras, antaga, att det ena och det andra medeltinget är tillåtet, och att njutningen af detsamma kan bestå med egenskapen af en sann Christi lärjunge; men om i detta fall en mindre upplyst, en i tron ännu swag broder genom hans friare handlingssätt, hwilken är starkare i tron, skulle förargas, blifwa willrådig och wid hans förhållande taga en anstöt, så skall den mera upplyste, den starkare och friare, för den swagare brodrens skull, afstå ifrån begagnandet och utöfningen af sina, den Christliga friheten tillhörande, rättigheter i detta fall, han skall försaka sig sjelf, blifwa swag med den swage d. w. s. rätta sig efter den swagares grundsatser, och det utaf hjertlig kärlek, så att han icke gifwer honom någon anstöt, för hwilkens skull Christus också blifwit död. Den andra anwisningen går således derpå ut, att man ställer den werkliga utöfningen af sina, den Christliga friheten tillhörande, rättigheter, i afseende på begagnandet af medelting, under kärlekens ledning och wälde, hwilken icke söker sitt eget, utan det, som länder hans broder till bättring, uppbyggelse och styrkande. Denna uti sedoläran wigtiga punkt angående medeltingen och deras bruk är af den heliga Apostelen widlyftigt och herrligt, allsidigt och öfwertygande afhandlad Rom. 14, 15, 1—3. 1 Cor. 6, 12. 13. Cap. 8—11. 1.

Lavater: Wi skole icke förarga dem d. w. s. icke såra dem, eller ännu bättre, genom wårt exempel förleda dem till att underlåta något, som de icke hafwa den rättighet att underlåta, af hwilken wi inför Gud skulle kunna betjena oß. Den aldrafriaste Guds Son will göra sig till hwars och ens tjenare, icke göra något bruk af sin frihet och sin rättighet, icke deraf draga någon fördel för sig. Hwilken hög lärdom för oß friare och mera upplyste Christne, att också ofta underlåta det, som wi, utan att såra wåra samweten, inför Gud, kunna göra, när wi derigenom förekomma förargelsen, d. ä. kunna bewara, andra för något, som, efter deras swagare, mindre upplysta samweten, måste förefalla dem syndigt. — — Christus wißte icke allenast, hwad som war i menniskan, utan också i hafwet. Allt war för Honom uppenbart och allt lydde under Honom. Icke en penning, af en fisk upptagen, undgår Hans blick; Han såg det, som Han wille se. Han wille allt igenom wid hwarje tillfälle wisa, att Han, oaktadt all sin fattigdom och torftighet, war naturens Herre. — Särdeles märkwärdigt är också det, att Han, för fiskaren Petrus, förrättar ett underwerk på en fisk. Herrens afsigt derwid tyckes tillika hafwa warit, att göra något, som måste, för fiskaren, blifwa synnerligen öfwerraskande och oförgätligt. Wid början af Hans kall, och sedermera efter uppståndelsen, skedde ett underwerk på fiskar. Så fogade sig Jesus i sin gudomliga werksamhet efter hwars och ens karakter. Så war äfwen Han ännu mer, än Paulus, allt för alla, på det Han skulle, till salighet, eller Guds kunskap i Jesu, leda alla, som wille antaga Hans ledning. Calvin: Quamquam fateor, non semper plenos Christo loculos fuisse, non tamen inopia coactum arbitror hoc mandasse Petro, sed ut miraculo probaret, se latius dominari, quam omnes terrenos reges, ut qui pisces sibi haberet tributarios. Porro stater tantundem valebat ac siclus, nempe quatuor drachmas

mas vel duo didrachma. Gnomon: Multiplex omniscientiæ et omnipotentiæ miraculum: 1) capi aliquid; 2) et cito; 3) in pisce fore pecuniam: 4) eamque in pisce primo; 5) nummum fore tanti, quanti opus esset; 6) fore in piscis ore.

Tankegången i denna historia.

Jesu Christi herrliga wärdighet.

1. Sjelf lärer Han oß känna den v. 24—26;
2. Han förborgar den icke destomindre uti hjertats ödmjukhet v. 27 (alldenstund Han betalar afgiften);
3. och uppenbarar den för sina wänner genom sin underbara werksamhet v. 27. (här i synnerhet genom underwerket).

29. Stormens stillande på sjön Genezaret.

Matth. 8, 23—27. Marc. 4, 36—41. Luc. 8, 22—25.

Angående tiden för detta underwerk, se det wid N:o 1. anförda. Jesus steg i skeppet, Matth. v. 23., för att fara öfwer till östliga sidan af Galileiska hafwet, och Hans lärjungar beledsaga Honom, såsom wäl tillbörligt är, att lärjungar alltid följa sin Mästare; och går än wägen genom mörka dalar och olycksnätter, så förer han den troget uthärdande ett herrligt mål till mötes; Marc. v. 36. anmärker deßutom, att det warit flere skepp, som med Christi skepp på en gång öfwerseglat, och, v. 35., att det redan warit afton, hwarigenom händelsen wid denna skeppsfart blef så mycket förskräckligare och fasansfullare.

V. 24. Hastigt uppreste sig en häftig storm, hwilket icke war något owanligt; skeppet drefs omkring, swäfwade än uppå höjden af wågorna och tycktes än wara begrafwet emellan dem, redan inträngde wattnet — och

Jesus sof, bak i skeppet, på ett hyende (Marc. v. 38.). Luther Haus-P. 2, 42.: Utaf denna historia skall man icke lära sig, hwad man skall göra, ty här afhandlas icke någon af wåra gerningar, utan hwad man, i nöd och motgångar, skall tro, samt huru man skall trösta sig. Derföre är det en af de höga predikningarne om tron. Så går det, kommer Christus i skeppet, så skall det icke länge blifwa stilla, ett owäder och en storm skall uppkomma; om också allt förut är stilla, så snart Christus låter höra sig med en predikan och se sig med ett underwerk, då brinner det på alla gator. Phariseerne, de Skriftlärde och Öfwerstepresten sammangadda sig, wilja rätt och slätt, att Han skall dödas, och i synnerhet djefwulen börjar att först rätt storma och rasa Matth. 10, 34 ff. Will du wara en Christen, så bered dig till anfäktningen, stormen och förföljelsen skola icke uteblifwa. Fatta fördenskull mod, att du icke må förskräckas derför såsom för en oförutsedd händelse. Frukta icke för en sådan storm, utan frukta för Gud. Calvin. Primo certum est, non fuisse fortuitam procellam, quæ lacum turbavit. Quomodo enim filium suum cœco ventorum impetu jactari passus fuisset Deus? Sed hac occasione patefacere Apostolis voluit, quam exigua ac debilis adhuc esset eorum fides. Quamvis enim naturalis fuerit Christi somnus, valuit tamen ad eundem usum, ut suam infirmitatem melius agnoscerent discipuli.

Af twenne skäl kunde lärjungarne gifwa sig till freds uti deras fara och stora ångest, först, att de, icke utom Herrens uttryckliga befallning, ingalunda endast af ett eget wal, hade anträdt denna sjöresa, och sedan, att de hos sig på skeppet hade sin Herre och Mästare, af hwilkens herrliga magt och mägtiga bistånd de redan sett så många prof, och hwilket nu hade bort tillbakahålla dem ifrån att blifwa rädde och försagde; men att Jesus sof, måste äter, å andra sidan, också göra dem orolige. För öfrigt kan ganska lätt och utan allt twång hela händelsen

tydas allegoriskt, hwarigenom den lemnar rum för öfwermåttan rika och praktiska tillämpningar. Men man kan hänföra den till trenne fall, då man nemligen anser den såsom en allmän bild af menniskolifwet och deß öden, eller i synnerhet såsom en bild af Christi kyrka och hwad henne wederfares uti werlden, eller ändtligen såsom ett afspeglande af hwad som föregår i djupet af ett troende hjerta, hwarest också blott Christus allena kan bringa stormarne till att lugna sig. Likasom denna öfwerfart endast warade en kort tid, så är också tiden kort äfwen för den längsta lefnad; likasom den ena strandens afstånd ifrån den andra icke war stort, så gränsar den tillkommande werld, på hwilken wi hoppas, nära intill detta lifwets skådeplats; likasom storm och wågor göra denna öfwerfart wådlig, så blifwer också resan genom lifwet icke utan smärtande rön; likasom deße, för sin frälsning, hafwa Christus hos sig, så kunna äfwen wi, endast uti Hans gemenskap, till ewig wälsignelse för oß, tillryggalägga resan genom lifwet.

Uti sina herrliga predikningar (för medlemmar och wänner af brödraförsamlingen 1825) säger Albertini S. 35.: Salig, trefaldt salig den, som, styrande genom lifwets ofta wildt stormande haf, på skeppet hafwer Honom, Allmagtens Son, såsom en trogen ledsagare, såsom en nära wän. Så länge Han wakar öfwer oß, får ingen ofärd närma sig farten, behagligt seglar, för den gynnande sakta winden af Hans älskliga närwaro, skeppet den efterlängtade hamnen till mötes. Men förlora wi Honom ur hjertat och ögonsigtet, utesluta wi Honom småningom ifrån wårt dagliga umgänge, och Han likasom insomnar för oß, så kunna wißerligen de gamla stormarne åter resa sig: längesedan inslumrade paßioner, hwilka man trott wara döde, uppwäckas, och förfärligt uppröra wattnets klara spegel. De wåldsamma lustarne, den rasande wreden, modlöshetens och de onödiga bekymrens widriga fläktar, storma till och hota att kasta oß på en ödslig strand, eller att mot klippor sönderkroßa

fartyget. Han sofwer wäl, men, Gudi lof! Han är ännu der! Han behöfwer blott wäckas. Endast ett behjertadt, förtröstansfullt: Herre, fräls oß, wi förgås! så reser Han sig i själen och beswärjer deß stormar. Och si! wågorna tystna, böljorna lägga sig, Hans ögons ljusa solblick genomtränger molnet, och borta är owädret. Och huru ofta hafwa icke de, som Honom tillhöra, erfarit, och huru ofta ännu erfara de icke detta, hos hwilka, genom deras eget förwållande, den inre eller yttre fienden låtit en själsstorm resa sig! Redan woro de i begrepp att gifwa sig till pris åt den onda böjelsen, att ursinnigt uppbrusa af wrede, att wanmägtigt nedsjunka i lustan, att utan räddning förtwifla i ångsten: dock i rättan tid erinra de sig den allsmägtige följeslagaren, den man, hwilken wädret och hafwet äro lydige. I nöden ropa de till Honom: Ach, Herre! förnimm mitt rop! och si, Hjelparen frälsar ifrån döden, låter tröst wederfaras dem!

V. 25. Tro och otro kämpa inom lärjungarnes hjertan; tro, ty med ett anropande om hjelp taga de sin tillflykt till Jesus, otro, ty de se omkring sig undergång och förderf. Tron kunde icke blifwa herre öfwer otron, men denna sednare återigen kunde icke heller utsläcka den förra. Att de åkalla Honom, detta göra de med rätta enligt Skriften Ps. 50, 15. Luther Haus-P. 2, 46. Detta underwisar oß om trons rätta art, hon går fram uti sådan kamp och storm, och infinner sig hos Christus och uppwäcker Honom. Deras tro, ehuru klen och swag, består likwäl, och låter ingalunda skräma sig till döds, den står, såsom en mur, och gör motstånd, likasom den swage David emot Goliath, det är, emot död, synd och all fara, blifwer icke försagd, och söker hjelp, der den kan sökas, nemligen hos Herren Christus. På samma sätt skola också wi göra in privatis tentationibus. När djefwulen kommer, förehåller dig dina synder och förskräcker dig med Guds wrede, och hotar med den ewiga fördömelsen, så tänk, och twifla dock icke: Min

Herre Christus är icke fjerran ifrån mig, men Han sofwer. Calvin: Apud Marcum non precantur simpliciter, sed cum eo expostulant, Magister, non est tibi curæ quod perimus? Debuerant statuere, Christi Deitatem non esse oppressam carnis somno, sed ad eam confugere: quiescunt autem, donec extremum discrimem urgit: tunc eos consternat immodicus timor, ut non putent se fore salvos, nisi expergefiat Christus. Hæc causa est, cur eos infidelitatis accuset. Gnomon: Candoris est, quod discipuli infirmitates suas descripsere: nec tamen hoc eis difficile fuit: nam post adventum Paracleti erant alii homines facti.

V. 26. Jesus straffar den swaga tron och deß frugt, räddhåga och modlös försagdhet, men Han hörer deras bön. Tig och war stilla, säger Han, Marc. v. 39. Naturens Herre talar, Hans ord äro allmagtsord, elementerne lyda Honom, det skapade lyder Skaparen, som en gång sade: Warde ljus, och det wardt ljus! Job. 38, 9—11. Så lydde naturen en gång Elisas trosord, då hon för honom delade Jordans wågor; så lydde hon Elias' trosord, då hon, genom eld, som föll ifrån himmelen, förtärde hans förföljare; så ock Josuas trosord, då hon uppehöll sol och måne i deras lopp. Det wardt stilla lugnet, och så befaller Han öfwer twiflets, modlöshetens och ångstens wågor i wåra hjertan; till deß äfwen hos oß, genom Hans nåds kraft, ro och stillhet återwända, tron undantränger hwarje otro, och tillförsigt hwarje mißtroende.

V. 27. Förwåning, djupt tillbedjande beundran, helig wördnad fattar alla, de säga: Hwad är denne för en, att wädret och hafwet äro honom lydige! Christi magt och kärlek uppenbara sig här på ett lika herrligt sätt. Luther Haus-P. 2, 51.: De hafwa tilläfwentyrs hittills ansett och hållit Honom för en wanlig menniska, och icke wetat eller trott, att man skall söka och finna hos Honom hjelp uti dödsnöd. Men nu lära de

känna Honom, att Han är den högste och bäste hjelpare i nöden, der eljest ingen menniska kan hjelpa. Så går det alltid till, att, ju swårare anfäktningen är, desto större frugt och nytta frambringar hon. Werlden ansätter oß ganska hårdt, men hållom oß faste wid Ordet och tron, hwad gäller, en skön och herrlig frugt skall derpå följa, hwaröfwer wi skola fröjda oß och wara glade: Calvin: Nec solum mare et venti sine sensu Dei imperio obediunt, sed ipsi quoque impii cum sua contumacia. Då wi, som läsa och höra denna historia, redan röna ett intryck af Jesu storhet, huru mägtigt måste detta icke hafwa warit hos lärjungarne, som, genom Herrens magt och kärlek, undanrycktes den ögonskenligaste undergång! Likasom hos dem, så bör äfwen hos oß hela tilldragelsen tjena dertill, att för oß förherrliga Jesum och wäcka oß till en orubblig tro på Honom. Wid en sådan tro å wår sida, skola alla Herrens wägar med oß, äfwen de dunklaste, uppklarna. Den förborgade Guden framträder, och för den rättfärdige måste, efter mörka midnätter af förskräckligt lidande, ljuset likwäl åter uppgå, och glädje för det fromma hjertat, ty Herrens råd är underligt, men Han går allt herrliga igenom; derföre blifwer jag städse wid Dig, ty Du håller mig wid min högra hand Ps. 73, 23. ff. Ps. 23, 4. ff. Albertini. S. 27.: Hwilken far upp till himmelen och neder? Ho fattar wädret i sina händer? Ho binder wattnet uti ett kläde? Ho hafwer stadfäst alla werldens ändar? Huru heter Han? Och huru heter Hans Son? Wet du det Ordspr. B. 30, 4.? Så frågade man sig i Salomos tider, hans, som war den wisaste bland Konungar. Man frågade sig, men swaret uteblef. Der war icke en enda, till och med icke en gång den af Gud så högt begåfwade wise Konungen sjelf, som icke skulle hafwa nödgats frånsäga sig allt beswarande af denna wäldiga fråga. Århundraden derefter far en liten flotta öfwer Galileiska sjön; hastigt uppreser sig ett stort buller i hafwet, Guds stormar rasa,

böljorna brusa, wågorna betäcka skeppet, fruktanswärd nalkas en hotande undergång. Med lugn och stilla majestät uppreser sig en man i ett af skeppen: Han fattar winden i sina händer, han binder wattnet och jemnar det till spegelyta. Tig, hotar Han det brusande hafwet med utsträckt hand, och det tiger. Waren stilla, bjuder Han de rasande windarne med allsmägtig arm, och de stilla sig. Hwad är detta för en man, ropar folket med förskräckt, darrande glädje. Ty på en gång hafwa de det under årtusenden förgäfwes sökta, förgäfwes efterlängtade swaret på den stora frågan: huru heter Hans Son? Jesus Christus, som står der på skeppet ibland Eder uti knappt tillbakahållen gudastorhet, ifrån hwilken strålar af majestät nyß framblixtrat undan omhöljet af hans tjenareskepnad: Han är det, som öppnade himmelen och nederfor för att återlösa en syndig werld, och som snart åter skall uppfara, för att, åt sina återlösta, bereda den ewiga fridens boningar: Han är det, som hafwer stadfästat werldens ändar, och för hwilken hela werldsbyggnaden öfwer allt står öppen.

Luther Kirchen-P. 11, 23.: Den andliga tydningen af denna historia. Christus har härutinnan förebildat det Christliga lifwet, synnerligen prediko-embetet. Skeppet betyder Christenheten; hafwet werlden, winden djefwulen; hans lärjungar äro predikanterne och de fromma Christne; Christus är Sanningen, Evangelium och Tron.

Tankegången i denna historia.

Om förtröstan på Herren.

1. Hwarutinnan den uppenbarar sig;
   a) derutinnan, att wi alltid lyde Honom, v. 23.;
   b) äfwen under de swåraste omständigheter, v. 24.;
2. Huru den är beskaffad? Den wisar sig nästan alltid såsom en strid emellan mod och försagdhet;
   a) såsom mod i den troende bönen: Herre fräls oss, v. 25.

b) såsom församgdhet i de mißtröstande orden, v. 25.: wi förgås!

3. Huru den belönas?

a) genom räddning ur all fara, v. 26.;

b) genom styrkande af wår tillförsigt till den mägtige Hjelparen, v. 27.

30. Bröllopet i Cana.

Joh. 2, 1—11.

Denna händelse har tilldragit sig före första Påskhögtiden af Jesu offentliga werksamhet, straxt sedan Han utaf Johannes blifwit döpt, och war stadd på återresan ifrån Bethabara till Galileen. Evangelisten lemnar en noga tidsbestämning för detta underwerk; på tredje dagen, nemligen (se Cap. 1. v. 29. och v. 35.) efter Döparens första wittnesbörd, då redan några lärjungar — Andreas, Johannes, Simon, Petrus, Philippus, Nathanael (Bartholomeus) — infunnit sig hos Jesus, wardt ett bröllop i Cana i Galileen, och Jesu moder war der (v. 1.); Marias närwaro tyckes hafwa gifwit anledning dertill, att äfwen Jesus, och de Honom beledsagande lärjungarne, blefwo bjudne på bröllopet, v. 2., hwarpå man wäl icke kunde hafwa räknat, då Jesus synes blott hafwa kommit nära intill Cana, emedan det låg på Hans wäg till Galileen. Gnomon: Christus non tollit societatem humanam, sed sanctificat. Etiam aqua sitis restingui poterat: sed in nuptiis vinum Dominus donat; extra nuptias non fuisset casus necessitatis. Magna facilitas Domini: nuptiis interest primo tempore, dum discipulos allicit, per severiores inde vias progressurus ad crucem in gloriam.

v. 3.

V. 3. Den så oförmodade tillökningen i antalet af gäster förorsakade den förlägenhet, om hwilken Jesu moder underrättar Honom med de orden: de hafwa intet win. Att Jesus infinner sig här på bröllopet, wid en huslig familjefest, kan, utan twång och hårdragen qwickhet, fattas symboliskt, att Han nemligen, genom en sådan närwaro, inwigt, helgat och förherrligat det redan utomdeß på gudomlig stiftelse sig stödjande äkta ståndet. Och dermed förbindes widare den tanke, att Christligt brudfolk i allmänhet icke utan Honom skola sluta sina hjertans förbund, och icke begynna sitt äktenskapliga lif, utan att bjuda Jesus till bröllopet. Men huru fjerran härifrån är icke ofta begynnelsen och fortsättningen af äkta ståndet; huru ofta företer det icke någon bild af en förening, som, i Fridsfurstens närwaro, knytes och fortsättes.

Jesu inställelse och förhållande wid detta bröllop kasta också ett skönt och wälgörande ljus på Hans karakter, och wisa, huru öm och mild, samt hwilken wän Han war till stilla och huslig glädje. Men den mästrande stängheten hos en skrymtaktig gudsfruktan anklagar och fördömer Jesu kärleksfulla wishet, och kallar Honom en fråßare, windrinkare och publicaners och syndares wän; i sin Mästares mening deremot förmanar den helige Apostelen Paulus: glädjens med dem, som glade äro! dock så, att glädjen icke må fördrifwa Honom, som är glädjens rätte gifware, sådan Christus här uppenbarar sig. — Luther Haus=P. 2, 12.: Lären Eder här, att wår Herre Gud sjelf ärar det fjerde budet. Ty hwarest bröllop, det är, fader och moder finnes, der måste ett hushåll gifwas, der skola hustru och barn, tjenstfolk, boskap, åker, handtwerk och näring finnas. Allt detta will Herren i synnerhet härigenom hafwa anbefallt oß såsom ett heligt lif och lycksaligt stånd, på det att ingen skall förakta, utan ära och högt skatta detta sednare, likasom Han ärar det. — S. 14.: Och fastän brist

skulle förefinnas, så låt det icke förskräcka dig; se till blott, att du har Christus hos dig och icke är gudlös, så will Han utaf watten göra win och så wälsigna ditt stånd, att du skall hafwa nog, och det, som du behöfwer, skall i sinom tid gifwas dig, oaktadt det någon stund fattas och uteblifwer. Men Guds wälsignelse kommer på ett förborgadt sätt, likwäl så, att man, wid en stilla hushållning, warseblifwer densamma.

Albertini S. 18.: Jesu, under tjenareskepnaden förborgade, herrlighet måste wäl understundom hafwa låtit se sig uti särskilta mindre bewis på kraft, och utaf den Gudomens fullhet, som bodde i Honom, måste wäl tid efter annan en ljusstråle hafwa framblixtrat genom Hans ringhets förborgande omhölje; ty wi se, huru Hans moder, hwilken följde Honom med en så öm och trogen uppmärksamhet, och hwilken, uti ett stilla och känslofullt hjerta, betraktade allt, som yppade sig hos och omkring Honom, redan tillräckligt kände Honom såsom den man, hwilken både will och kan hjelpa. Om Jesu moder wille gifwa Honom en wink att begifwa sig derifrån, eller taga Hans undergörande hjelp i anspråk, hwilken skulle kunna med en twifwelfri tillförsigt påstå det ena eller det andra? Kanske att äfwen derjemte moderlig fåfänga inblandade sig, ty ren ifrån all synd har blott den enfödde Sonen warit; och Jesu allwarliga och tillbakawisande swar tyckes bestyrka en sådan förmodan. Calvin: Probabile est aliquem fuisse ex consanguineis Christi, qui uxorem duxerit. — Ad v. 3. Hanc anxiæ *συμπαθείας* vocem fuisse interpretor: Chrysostomus eam muliebri affectu sibi et filio nescio quid favoris captasse suspicatur.

V. 4. Om också den första delen af swaret: hwad widkommer det dig och mig? (så förklarar Luthers marginalanteckning det), synes tillbakawisande, så lemna likwäl de öfrige orden: min tid är icke ännu kommen, någon förhoppning öfrig, att Jesus här skall wisa sig werksamt ingripande. Under lifwets förlägenheter,

nöd och betryck, under sjukdomar och smärtor, ingifwa deßa Jesu ord den tröst och det hopp, att Han, som wäl en stund dröjer med sin tröst, dock i rättan tid skall framträda med sin mägtiga hjelp och nådefulla närwaro. Lavater: Allt har sin tid. Förbida stunden för Guds hjelp, du arme och af behofwen tryckte. Till och med uti Jesu synbarligen wägrande swar ligger ett löfte, en uppmuntrande, hoppgifwande nåd. Maria förstod hwarje min och åtbörd af sin Son, Han tycktes afslå; Hans kärleksrika blick lofwade det, som munnen ännu för ett ögonblick afslog. — Luther Kirchen=P. 11, 41.: Trons exempel är särdeles förunderligt; Han låter det komma ända till den yttersta nöd, så att bristen kännes af alla, som äro närwarande, och så att intet råd eller hjelp finnes. Derigenom är arten af den gudomliga nåden bewisad, att densamma icke kan tilldelas någon, som förut hafwer nog och ännu icke känner sin brist. Ty hon spisar icke dem, som äro mätte, utan de hungrige. Den, som ännu är klok, stark och from, och finner hos sig något godt, och ännu icke är arm, eländig, sjuk, syndare och narr, den kan icke komma till Herren Christus, eller undfå nåd. Men hwarest bristen förmärkes, der inställer Han sig, och gifwer icke strax, hwad man behöfwer och begärer, utan drager ut på tiden, och pröfwar tron och förtröstan, såsom Han här gör; ja, hwad ännu bittrare är, Han ställer sig, som Han alldeles icke wille, utan talar hårdt och strängt. — Men huru hårda och stränga Hans ord låta, huru owänlig Han ställer sig, så tyder likwäl Maria allt detta i sitt hjerta, icke som wrede eller stridande emot Hans godhet, utan blifwer fast i den tanken, att Han är god, och låter icke taga en sådan tro ifrån sig genom afslaget, så att hon derföre skulle lasta Honom i sitt hjerta, och icke anse Honom för god och nådig, såsom de göra, hwilka äro utan tro, och återfalla wid första stöt och icke längre älska Gud, än de känna Hans närwaro Ps. 32, 9. Calvin: Insignis certe locus. Cur enim matri præcise

negat quod liberaliter aliis quibuslibet toties postea concessit? Deinde cur simplici repulsa non contentus, eam in vulgarem mulierum ordinem cogit, nec jam matris nomine dignatur. Hac Christi voce palam constat denuntiari hominibus, ne nominis materni honorem superstitiose in Maria evehenda, quæ Dei propria sunt in ipsum transferant. Nondum venit hora mea, significat se hactenus non incogitantia vel torpore cessasse. Interea subindicat sibi rem curæ futuram, ubi opportunitas advenerit. Gnomon. Aliæ sunt tuæ cogitationes, aliæ meæ. Similiter exercentur discipuli cap. 6, 6. cap. 13, 7. Non dicit: Maria, nec mater, sed femina: quæ appellatio medium tenebat, et Domino præcipue decora erat cap. 19, 26., fortasse etiam propria. Dominus patrem super omnia spectabat: ne matrem quidem noverat secundum carnem 2 Cor. 5, 16.

V. 5. Maria, som icke uppgaf sitt hopp, som fastmer styrkte detsamma af Jesu ord och lät det helt och hållet bero wid Jesu wilja och werksamhet, såsom Han skall finna det öfwerensstämmande med sin wishet, förbereder på sätt och wis underwerket, emedan hon åtminstone undanrödjer möjliga swårigheter eller hinder, förebygger dem, genom sina ord till tjenarne: hwad Han säger Eder, det görer. Ord, hwilka alle, som kallas Jesu lärjungar, skulle låta wara sig sagda. Hafwa wi icke, genom Fadrens wittnesbörd: Honom hörer! blifwit hänwisade på Sonen, hafwa wi icke sjelfwe, uti det heliga dopet och wid confirmationen i döpelseförbundet, lofwat en sådan lydnad! Kunne wi på ett säkrare sätt sörja för wår timliga och ewiga wälfärd, än när wi så helt och hållet öfwerlemne oß åt Jesus, att Hans wilje fullkomligt blifwer wår? Fordrar Jesus af oß något omöjligt, och gifwer Han icke wår wilje äfwen kraften att utföra, såsom Han gaf mannen med den bortwisnade handen (se N:o 15.)? Det, som den wisaste, mildaste och kärleksfullaste bjuder, måste wara wår hög-

sta glädje att göra. Men Jesu högsta fordran är tron, att wi skole antaga Honom såsom den utlofwade Frälsaren och ende Räddaren; uti denna enda fordran ligga alla andra tillika inneslutna, och ifrån deß fullgörande härflyta likaledes de öfriga af Honom befallda och Honom wälbehagliga gerningar. Icke mycket, blott ett befaller Jesus. Calvin: Hic sancta virgo specimen edit veræ obedientiæ, quam filio debebat, ubi non de humanis officiis, sed divina ejus potentia agebatur. Modeste igitur acquiescit in Christi responso, aliosque similiter hortatur, ut ejus imperio pareant. Generaliter docemur, si quid expetimus a Christo, non aliter nos votorum fore compotes, nisi ab ipso toti pendemus, in eum respicimus, facimus denique quicquid jubet. Atqui nos ad matrem non ablegat, sed ad se invitat potius.

V. 6. 7. Wattenkrukorne stodo der efter sättet om Judarnas rening, emedan Judarne före, wid och efter hwarje måltid flere gånger twådde sig, för att tillfyllestgöra lagen, hwilken, 4 Mos. 31, 23. 24., befallde sådant, men hwilken af dem, genom menniskopåbud, på mångfaldigt sätt hade blifwit skärpt Marc. 7, 1—4. Johannes omtalar uttryckligen antalet af krukorne och deras storlek, huru mycket hwar och en inrymde, emedan wißheten af underwerket derigenom så mycket mer skulle sättas utom twifwel, ty hade tilläfwentyrs, blott uti den ena eller den andra krukan, wattnet blifwit förwandladt i win, så hade den tanken kunnat uppstå, att det kanske på något annat, naturligt sätt blifwit framskaffadt. Till att hindra en sådan tanke tjenar äfwen den omständigheten, att tjenarne, hwilka lyda Jesus på Hans ord, måste hemta wattnet; och likasom här, står alltid Herrens wälsignelse uti en noga förening med lydnaden för Honom. Och denna wälsignelse är icke knapp, utan riklig; i öfwerflöd gifwer Herren dem, som, på Hans wink, äro till reds. Huru föga sannolikhet för en wigtig på-

följd; det är brist på win, och Jesus drager omsorg derför, att watten framskaffas.

V. 8—10. Köksmästarens ord: när de äro wordne drukne, synas blott hafwa warit ett något platt och illa afpaßadt skämt af uppsyningsmannen wid måltiden. Calvin: Architriclinum vocat evangelista, qui instruendo convivio et mensis ordinandis præfectus erat. Åfwen detta underwerk utmärker, att Jesus war den Herre öfwer naturen, hwilken hwarje tings wäsende och egendomliga natur äro underkastade. Det, som årligen händer med winstocken, hwilken drager till sig jordens wätskor, insuper dagg och regn, och inom sig förwandlar wattnet i win, detta hände här på ett i ögonen mera fallande, synligt, uppenbart sätt; men är icke också den förra wanliga, dagliga händelsen ett likaså stort underwerk af Herren? Likasom Christus här förwandlar oädelt uti ädelt, så är det i allmänhet Hans ändamål, att äfwen med oß göra detsamma. Den till det oädla och låga nedsjunkna menskliga naturen, för hwilken genom synden det henne ursprungligen meddelade gudomliga lif gått förloradt, will Frälsaren rena, helga, förädla och herrliggöra, så att hon återigen må framstå uti gudomlig skönhet och herrlighet. Hwad Herren, på bröllopet i Cana, åstadkommit inom naturens rike, skall för oß wara en bild af det, som Hans gudomliga magt och kärlek kan och will åstadkomma inom Nådens rike. Genom ett underwerk ställes här för wåra ögon detsamma, som liknelsen om surdegen lärer, den allt omskapande, förnyande och förädlande kraften hos Christus och Hans Ord, i hwilket Hans Ande bewisar sig werksam. Detta factum wisar oß intet annat, än hwad meningen är med den till Nicodemus och alla ställda fordran, att wi måste pånyttfödas, blifwa delaktige af Guds natur 2 Petr. 1, 3. 4. Således icke en bättring i wißa delar, så att blott det ena eller det andra hos oß blifwer annorlunda och bättre, utan det är en fullkomlig, grundlig och genomgripande förnyelse, hwarpå

det beror; nya lifskrafter, gudomligt lif utgår ifrån Honom, som har lifwet i sig sjelf, och Han skänker det åt dem, som låta Honom werka på sig. Alldeles stilla och förborgadt förändrar wattnet sin natur, werkar surdegen, utwecklar sig sädeskornet uti jordens sköte; en skön bild deraf, huru Frälsarens gudomliga kraft stilla och förborgadt, i djupet af hjertat, är werksam till wår förändring. Och när sedermera menniskan, såsom pånyttfödd, blifwit ett nytt kreatur, så känna, warseblifwa och erfara äfwen andre, att en förändring med henne för sig gått. Annorlunda är hennes kärlek, tal, omdömen, önskningar, wiljande, görande och låtande; hennes wäsende är renadt, förklaradt; i ställe för högmod, ödmjukhet; i ställe för twedrägt, fredsamhet; i ställe för werldslust, gudaktighet m. m. Utaf watten, gör Frälsaren win; utaf tårar, fröjd; utaf bedröfwelse, glädje; utaf smärtor, lust; på tunga pröfningar följa tider af wederqwickelse, denna tidens wedermöda är icke lika emot den herrlighet, som på oß uppenbaras skall.

Luther Kirchen-P. 11, 38.: "Måsten I dricka watten, det är, lida bedröfwelse i utwärtes måtto, och faller det sig swårt för Eder? Wälan, jag will göra det för Eder angenämt och förwandla wattnet i win, så att eder bedröfwelse skall wara eder lust och fröjd. Detta will jag icke göra på det sättet, att jag will taga bort wattnet eller befalla att ösa ut det; det skall qwarblifwa, ja, jag will aldraförst befalla, att slå i och fylla det till öfwersta brädden." — Luther tyckes wilja dermed säga, att man ännu, under bedröfwelsen, skall känna nåd och wederqwickelse af Herren, enligt deßa ord Joh. 14, 27.: friden låter jag Eder, min frid gifwer jag Eder: icke gifwer jag Eder, såsom werlden gifwer. Edert hjerta ware icke bedröfwadt, ej eller rädes. Werlden gifwer sina barn frid, när allt står wäl till och går lyckligt för sig, och wälgångens sol lyser; icke så Christus, Han gifwer frid i hjertat, midt under bedröfwelsen, så att hjertat är

fullt af frid och glädje, medan detsamma, hwad det yttre angår, hade all orsak att wara bedröfwadt och att rädas. Så rycker Christus de sina ifrån bedröfwelsen, men icke bedröfwelsen ifrån dem.

Lavater: Hwad är en wäl afpaßad, andlig, sinnebildlig och lärorik wälgerning, om icke denna? Den, som kan allt, kan hwad Han will. För Den, hwilken är allt för alla, är intet stort och intet litet. Solen beskiner werldar och hwarje särskild daggdroppe. Säger också en wis: skulle solen bewisa sin herrlighet på en daggdroppe? Skulle hon befatta sig med, att kasta sina strålar på ett grässtrå? Hwilken wis talar sålunda? Är det icke för henne ett och detsamma, att bestråla werldar och stoft, haf och daggdroppar? Så Christus i sin kraft. Han kallar de ting, som icke äro, likasom de woro. Han uppwäcker den döde Lazarus med samma kraft, som förwandlar watten i win. Hwarest behof är, der är tillgänglighet för Hans kraft; hwarest kärlek och förtröstan äro, der werkar Han med en stilla och ohämmad kraft. Likasom wädret blåser, hwart det will, så frambringar Christi kraft allt i allom med lika lätthet, enkelhet och helhet. För Christus gifwes det icke något öfwernaturligt. Allt, hwad Han gör, är för Honom lika lätt, som för hwarje lefwande och frisk menniska att andas. Han tager uppå bergen, så röka de, och åskådar wattnet, så blifwer det win. Den kraft, som årligen, långsamt och gradwis förwandlar watten i win, är sammansatt, concentrerad i Honom; hon kan, i Honom och genom Honom, uti ett ögonblick, werka det, som hon, uti den wida naturen, endast genom ett antal af dagar, åstadkommer. Naturens Gud, med alla sina krafter, är i Honom, — herrlighetens Gud, Guds hela herrliga kraft är i Honom, för att glädja menniskor.

V. 11. Många underwerk hade redan skett för Herrens skull, för att uppenbara Hans uti tjenareskepnaden förborgade herrlighet, wid Hans födelse Luc. 2, 10. ff., de

de, af en stjerna ledde, wises ankomst Matth. 2, 1. ff., wid Hans dop af Johannes Matth. 3, 13. ff.; men detta underwerk på bröllopet i Cana war det första offentliga, som Herren förrättade, ett tecken, hwarpå trons ögon skulle igenkänna, hwad Den förmår, samt huru herrlig Den är, som förrättade en sådan gerning af magt, wälwilja och kärlek. Och hos Hans lärjungar uppnådde underwerket sitt ändamål; det blef för dem ett kännetecken till Hans herrlighet (Joh. 1, 14.), och de trodde på Honom, styrktes i sin tro, slöto sig ännu närmare till Honom, hwilkens lärjungar de redan hade blifwit.

En ganska utförlig andlig tydning af denna berättelse, hwilken dock icke är utan godtycke, och stöter något på tanklek, gifwer Luther Kirchen-P. 11, 45. ff. Ibland annat säger han: att förwandla wattnet i win är att göra lagens mening behaglig, ty Evangelium förljufwar lagen.

Tankegången i denna historia.

Christus uppenbarar sin herrlighet såsom glädjens tilldelare.

Sin herrlighet, såsom glädjens tilldelare, uppenbarar Christus:

1. Deruti att Han, af oß bjuden, kommer till wåra högtider v. 1. 2.
2. genom den oß, i wår nöd, tilldelade hjelp:
   a) wår förlägenhet blifwer Honom icke obekant v. 3.;
   b) likwäl afhjelper Han den icke strax v. 4;
   c) men med wilkor af tillbörlig lydnad å wår sida uteblifwer icke hjelpen v. 5.
3. genom sina kärleksgåfwor, deßa äro
   a) öfwermåttan rikliga v. 6. 7.
   b) öfwer all föreställning dyrbara v. 8—10 (alldenstund Han förädlar det ringa, upphöjer det

låga, förwandlar det smärtande i glädje och förnöjelse).

4. Och detta allt skall styrka oß i tron på Honom v. 11.

31. Spisandet af femtusende män wid Bethsaida.

Matth. 14, 13—21. Marc. 6, 30—44. Luc. 9, 10—17. Joh. 6, 1—15.

Denna händelse har tilldragit sig emellan Purim- och Löfhyddohögtiden, kort före andra Påskhögtiden, under tiden för Jesu offentliga werksamhet. De trenne första Evangelisterne sätta enstämmigt densamma efter de begge andra tilldragelserna, nemligen efter Johannis Döparens halshuggning genom Herodes, och efter de, på försök af Jesus utsände, tolf Apostlarnes återkomst. Marc., v. 30. 31., berättar noggrannast, hwad som hade förmått Jesus att begifwa sig in uti ödemarken wid Bethsaida på östra sidan om Galileiska hafwet. Det war nemligen icke fruktan för den grymme Herodis försåt, hwilken nyligen hade låtit afrätta Johannes, utan Jesus wille, uti en ostörd enslighet, wara tillsammans med sina lärjungar och höra deras berättelse om det, som de hade gjort och lärt. Men då detta, för de många förhinders skull, icke war möjligt, emedan så månge gingo från och till, att de icke en gång hade tid att äta, så for Jesus öfwer på den mindre folkrika östra sidan om sjön. Men folket såg Honom fara bort (Marc. v. 33.), och emedan de sågo de tecken, hwilka Han på de sjuke gjorde Joh. v. 3., så skyndade månge af dem landwägen äfwen dit, och hopen förökades widare under wägen, och sålunda fann redan Jesus der framför sig en talrik, till en del långt bort ifrån kommen myckenhet af folk; och då Han såg dem (v. 34.), warkunnade Han sig öfwer dem, känslor af medlidande med folkets elända, sedligt öfwergifna tillstånd fattade Honom; de längtade högligen efter ljus, sanning, tröst, salighet och nåd, och folkets ledare gåfwo detsamma icke sådant, som tillfreds-

ställde förståndets och hjertats djupaste behof; således liknade då folket en hjord utan herde, och försmäktade nästan, emedan ingen förde det på Guds ords wederqwickande ängar eller till lefwande watten. Då förbarmade sig Jesus (den ende gode och trogne själaherden, som icke will, att någon skall förgås, utan att hwar och en skall komma till sanningens kunskap) öfwer de öfwergifne, gick med sina lärjungar på ett berg (Joh. v. 3.), och höll för alla en lång predikan och talade med dem om Guds rike (Luc. v. 11.), och gjorde äfwen dem friske, som behöfde det.

Då nu dagen war nästan framliden Marc. v. 35., gingo lärjungarne till Jesus, och sade: Här är öknen, en obebodd trakt, alltså släpp dem ifrån dig, att de måga gå bort i byarna och torpen häromkring, och köpa sig bröd, ty de hafwa intet äta. Härpå swarade Jesus: Gifwer I dem äta Marc. v. 37. Menken: Han säger deßa betydande ord så bekymmerfritt, så utan förlägenhet, så skyndsamt och naturligt, likasom endast några arma pelegrimer skulle hafwa ett litet stycke bröd. — Då nu lärjungarne hänwisade på det så lilla, alldeles otillräckliga matförråd, som de hade hos sig: så sade Jesus särskildt till Philippus: hwar få wi köpa bröd, att deße måga äta Joh. v. 5. men detta sade Han endast till att försöka Honom, såsom en pröfwande fråga, för att lemna lärjungen tillfälle till att uttrycka sig och rätt lifligt föreställa sig det stora behofwet å ena sidan, samt de otillräckliga, förhandenwarande lifsmedlen å den andra, ty, tillägger Johannes, på förhand antydande det, som sedermera tilldrog sig, Jesus wißte wäl, hwad Han wille göra (v. 6.) Calvin: Hæc narratio, tametsi illi communis est cum tribus reliquis, hoc tamen habet peculiare, quod in alium finem tendit. Ad. v. 2.: Hinc tantus sequendi Christi fervor, quod perspecta ejus virtute in miraculis magnum aliquem esse prophetam et a Deo missum persuasi erant. Quo minus excusationis habet torpor

noster vel potius socordia, quod cœlestem Christi doctrinam famis curæ adeo non præferimus, ut minima quæque avocamenta subinde nos a vitæ æternæ meditatione abducant, imo rarissime contingit ut Christus nos mundi obstaculis solutos et expeditos inveniat. Adeo nemo eum sequi usque ad montem desertum paratus est, ut vix decimus quisque eum excipere sustineat, quum se domi offert inter medias commoditates. — Ad. v. 5.: Tentat discipulos in persona Philippi, an miraculum exspectent quale mox visuri erant. Quum videt eos de extraordinario remedio nihil concipere, tunc eorum mentes quasi sopitas incitat, ut oculos saltem ad præsentem rei conspectum habeant apertos. Hic autem scopus est omnium, quæ discipuli afferunt, ut a populo retinendo Christum dehortentur.

Luther Kirchen-P. 11, 131.: Christus lärer oß här återigen den tron, att wi icke skola sörja för magen och födan, och uppmuntrar oß med ett underwerk, likasom skulle Han här med gerningen säga, hwad Han, Matth. 6, 33., med ord säger: Söker först efter m. m. Ty här se wi ju, när folket följer efter Honom, för Guds ords och teckens skull, och således söka Guds rike, öfwergifwer Han dem icke och spisar dem rikligen; följaktligen antyder Han dermed, att förr än de, som söka Guds rike, skulle lida nöd, förr måste gräset i öknen blifwa korn, eller, af en bit bröd, blifwa tusende bröd, eller till och med en bit så wäl och så tillräckligt spisa dem, som tusen bröd, på det att det må blifwa beståndande, såsom Matth. 4, 4. säger: Menniskan lefwer icke allenast m. m. Ps. 34, 11. Luc. 1, 53. Luther Haus-P. 2, 164: Detta är ett af de Evangelier, der wår käre Herre Christus lärer sina Christne, huru de skola förtrösta uppå Honom, att Han icke will låta dem dö af hunger, utan, genom sin wälsignelse, förskaffa dem tillräckligt af hwad de behöfwa. Således är då summan af läran i detta Evangelium denna: wi skole

wara fromme och flitigt gå efter Guds Ord, likasom här denna folkhop, och tro; så will Gud sörja derför, att wi hafwe att äta, och att wi finna uppehälle.

Lavater: Jesu gerningar, likaså wälgörande, som de enda store i sitt slag, tilldrogo Honom många beundrare och efterföljare, men också många blott nyfikne och syßlolöse anhängare. Han behandlade wäl alla med den ömmaste menniskokärlek, likwäl se wi, särdeles af detta Capitel (Joh. 6), att Han endast syftade derpå, att förminska den stora hopen af sina omedelbare efterföljare, och, så mycket som möjligt, inskränka sig till några trogne. Men detta syftemål hindrade Honom icke att också betyga den blandade hopen sin wälwilja, och att till och med, genom underbara gerningar, göra sin menniskokärlek handgriplig. Han dref den aldrig ifrån sig med hårda ach stränga ord, icke då en gång, när Han ärnade göra ett åtskillnad dem emellan. Till v. 5.: Han förutsätter, såsom naturligt, att, emedan de komma för Hans skull, Han bör sörja för dem. Han wille, att de alla skulle, af Hans lärjungar, anses och behandlas såsom gäster. — Till v. 6.: Jesus wille försöka sin lärjunge, d. w. s. af honom höra, hwilka tankar och förhoppningar han derwid skulle yttra. Huru skulle det icke hafwa gladt Honom, om Philippus hade swarat: Jag, min Mästare, skulle i sanning sjelf icke kunna hjelpa mig! Men Du skall nog kunna skaffa råd och bot; Du är aldrig i förlägenhet, när Du skall, till lifwets näring, förhjelpa de derpå blottställde, och förskaffa hjelp åt dem, som den behöfwa. Allt är för Dig möjligt! men till denna troshöjd hade Philippus ännu icke uppstigit. Han hade ännu icke lärt sig, att, i Christi person, igenkänna den allt skapande Fadren, så att det för honom kunde wara detsamma att stå inför Gud eller Guds Son och omedelbaraste Representant. Han igenkände, uti den så utmärkt menskliga Jesus, ännu icke den Gudom, hwilken allt skulle underkastas.

V. 7. Philippus gör, i anseende till penningesumman, ett öfwerslag öfwer behofwet af bröd för så många tusende, och will säga, om wi ocksä werkligen köpa bröd för twåhundrade denarier, så förslår detta ej långt till mättande, ja knappt, så att hwar och en får blott helt litet. Han wet således inga medel och utwägar. Luther Haus-P. 2, 167.: Wi kunne ocksä rätt wäl uträkna, hwad wi för wårt hushåll, under en wecka, ett fjerdedels år, ett helt år, behöfwe och måste hafwa. Men så snart wi se, att förrådet icke räcker till, blifwa wi deröfwer modfällde och bedröfwade, och tänka, att wi måste gå ifrån hus, taga flykten, eller ock dö af hunger.

V. 8. 9. På samma sätt, som Philippus, gör Andreas; han ser på det för handen warande förrådet och på behofwet, och finner, att det förra är, för tillfredsställandet af det sednare, mycket för litet; således äfwen här rådlöshet. Luther Haus-P. 2, 168.: Emedan nu wårt förnuft icke kan annat, än noga räkna och hafwa afseende uppå det, som wi behöfwe, och sådant är alldeles stridande emot tron, så har Evangelisten icke welat lemna sådant oomtaldt, på det att wi, af lärjungarnes exempel, skola lära oß, huru helt och hållet fåfäng en sådan uträkning är, om wi annars äro Christne och hafwe Christus hos oß. Enligt förnuftet tänka Philippus och Andreas rätt, och det är omöjligt, att en förnuftig skulle kunna tänka annorlunda, eller göra en bättre uträkning. Men wi Christne hafwe icke allenast förnuft, utan wi hafwe ocksä Guds Ord; wi skola fördenskull icke allenast noga uträkna, utan wi kunna fastmer starkt och säkert tro. Och hwarest wi, genom uträkning, icke kunna reda oß, der skola wi, uti tron, hålla oß wid Ordet.

V. 10. Huru förwånade skola Apostlarne icke hafwa blifwit, när Jesus, detta oaktadt, befallde: Låter folket sätta sig! och det skedde, enligt Marc. v. 40., i hopar, hundrade och hundrade, femtio och femtio. Uti en symmetrisk ordning, likasom trädgårdssängar, så att

hela mängden af det närwarande folket fördelades uti sällskaper af femtio och hundrade personer, satte sig nu alle. Äfwen härwid hade Herren sitt wisa ändamål. Emedan alle satte sig, så åstadkoms, hos den stora hopen af de närwarande, lugn, stillhet och ordning; löpandet om hwarandra, de oförsyntares framträngande och de swagares tillbakaträngande hindrades på detta sätt, och då hoparne der sutto uti en wiß symmetri, så tillwägabragtes och befordrades derigenom en regelmäßig fördelning utaf maten, och så att ingen blef förbisedd. Wår Herre uppenbarar sig, i deßa wisa mått och steg, såsom en ordningens Herre, hwilken, äfwen i detta stycke, är Fadrens beläte och Hans herrlighets sken, ty Gud är icke en oskickelighetens Gud 1 Cor. 14, 33.; och likasom i naturen, hos menniskokroppen, hos djuren och planorna, en harmonisk symmetri uppenbarar sig, om hwilken Syrach talar, då han, Cap. 42, 25., säger: Alltid äro tu emot tu, och ett emot ett; och hwad Han gör, det fattas intet uti! likaså warseblifwe wi äfwen här en dylik symmetri uti det i en wiß ordning satta folket. Ju mera Christi sinne och Anda genomtränger dem, som Honom tillhöra, desto mera måste det också afspegla sig uti hela deras yttre wäsende. Oordning, oregelbundenhet, orenhet, sjelfswåld kan Herrens äkta lärjunge icke hos sig tåla, icke hos andra gilla; och hwarest wi mötas af deßa, der göra wi med rätta den slutsats, att en sådan ännu icke så helt och hållet och fullkomligt låtit genomsyra sig af Evangelii Ande. Den sanna tron på Jesus skall förðenskull tillkännagifwa sina saliggörande och wälgörande werkningar, ingalunda blott på det inre och wigtigare, utan äfwen sträcka sig till det, som wißerligen kan sägas wara af mindre wigt, men som likwäl också, uti det inre, har sin djupare grund.

Och på det rummet, säger Johannes, war mycket gräs, och sålunda hade Herren, för det folk, som satte sig, tillredit en skön matta. Calvin: Non

parvam laudem meretur prompta discipulorum obedientia, quod ejus mandato nunc parent, quid consilii habeat ipse et quo profectu facturi sint, quod faciunt nescientes. Eadem populo obsequendi facilitas: nam de fine incerti omnes uno tantum verbo jussi discumbunt. Atque hæc veræ fidei probatio, quem Deus homines quasi in tenebris ambulare jubet. Id ut fiat discamus nobis non sapere, sed in rebus confusis nihilominus sperare prosperum eventum, quum Deum sequimur ducem, qui suos nunquam frustratur.

V. 11. Folket har satt sig; alla äro i stor wäntan på det, som skall ske; allas blickar äro rigtade på Jesus, och Jesus tog bröden, upplyfte sina ögon till himmelen Marc. v. 41., tackade, läste en tacksägelse- och wälsignelse-bön öfwer maten, och sedan gaf Han den till lärjungarne, och deße åter till folket. Jesu förhållande är för oß en förebild och eftersyn till ett rätt wälförhållande emot Gud uti all ting. Likasom Han här, genom en tacksägelsebön, helgar den jordiska spisen, på det att den måtte blifwa wälsignad, så skola wi, såsom Hans lärjungar, äfwen göra, nemligen genom bordsbönen helga och wälsigna den spis, som Guds godhet oß gifwer (ty en nådegåfwa af Honom är äfwen den, genom arbete i anletets swett, förtjenade spis), och derwid ihågkomma Honom, som, efter sin godhet, med wälbehag mättar allt, som lif hafwer. Endast det oförnuftiga djuret, hwilket icke känner sin Skapare och Försörjare, och den blinde hedningen, som härutinnan liknar detsamma, kunna utan tacksägelse njuta, hwad Herren beskär; men Christne, Jesu lärjungar, Guds barn, skola icke göra sig skyldige till en sådan straffbar otacksamhet. Det tillhörer husfadren, hwilken i sitt hus bör wara en prest, att förrätta bordsbönen. Men wakta dig, att du icke beder, såsom skrymtare, att de skola blifwa sedde af menniskor; Gud hö-

hören också den inre bönen, tacksägelsen i hjertat; Han förstår dina tankar fjerran ifrån; högt uttalade ord, till himmelen rigtade blickar och ihopknäppta händer utgöra det icke, äro icke det wäsendtliga. Allt detta kan felas, och tacksägelsen ändock ega rum inför Fadren, som i löndom ser. Bedje wi, enligt Jesu anwisning, om wårt dagliga bröd, så skole wi, efter Hans föresyn, genom tacksägelsen, äfwen helga njutningen af wår spis.

Likasom här folket, ifrån Jesus, men utaf lärjungarnes händer, undfår sin spis, så tillfalla oß också, ifrån Gud, genom menniskor, så wäl himmelska som jordiska wälgerningar och wälsignelser; och det är fördenskull wår pligt, att, med en twåfaldig tacksägelse, emottaga hwarje gåfwa, på det att wi icke måga förgäta den osynlige Gifwaren för den synliga hands skull, som gör wäl emot oß, och som blott är Guds redskap. Tacksamheten emot föräldrar, lärare och wälgörare, har häruti sin grund.

Så mycket de wille, hwar och en fick så mycket han åstundade. Calvin: Non semel nos monuit exemplo suo Christus, quoties cibum attingimus, a precibus auspicandum esse. Nam quæcunque in usum nostrum destinavit Deus tanquam immensæ ejus bonitatis et paterni in nos amoris symbola ad eum celebrandum nos invitant. Et gratiarum actio, sicuti Paulus 1 Tim. 4, 4. docet, solennis quædam sanctificatio est, ut eorum usus nobis purus esse incipiat. Unde sequitur sacrilegos esse donorum Dei profanatores, qui ea neglecto Deo ingurgitant. Atque eo magis notanda est hæc admonitio, quod videmus hodie bonam mundi partem se belluino more saginare. Quod panem discipulis datum voluit inter eorum manus crescere, hinc docemur, quum alii aliis mutuo servimus Deum benedicere labori nostro.

Mycket utaf litet, detta är den ena hufwudkarakteren af detta underwerk, och den andra — såsom

det af Johannes sedermera anförda, af Jesus uti Capernaum hållna tal omförmäler — den tröstrika sanning: Jesus Christus är lifsens bröd. Mycket utaf litet, deruti bestod underwerket, uti så många tusendes lekamliga mättande med några få bröd och med några fiskar. Jesus är Herre öfwer naturen, denna sanning blifwer äfwen här å nyo uppenbarad. Det, som eljest, under den långa tiden emellan utsäde och skörd, för sig går, att det lefwande fröet, uti den frugtbara jordmonens sköte, utwecklar sig och bärer ymniga frugter, hwarom hwarje frugtbelastadt träd aflägger ett wittnesbörd, att Herren öfwer naturen gör mycket utaf litet, detta för sig gick här uti ett ögonblick; uti Herrans hand mångfaldigades spisen till allas rikliga mättande. Herren hade en gång, då Han sjelf hungrade, nekat Frestaren, att utaf stenar göra bröd, men andras nöd och brist afhjelpte Han på ett underbart sätt. Något dylikt med det, som, i Zarpath hos den fattiga enkan, tilldrog sig, hwilken, med gudaktig sjelfförsakelse, förbarmade sig öfwer Profeten, något dylikt med hwad Elisa gjorde, 1 Kon. 4, 1 ff., men dock ett större ting förrättade här Frälsaren, och uppenbarade äfwen på det sättet, såsom förut på bröllopet i Cana, sin herrlighet. Det underbara sätt, på hwilket Israel, under fyratio år, genom manna underhölls uti öknen, war äfwen Hans werk, hwilken der uppenbarade sig såsom Jehovah, och här, uti underwerket i spisandet, såsom den hulde och milde Guds och menniskones Son. Calvin: Summa totius miraculi: Hoc habet cum aliis commune, quod in eo divinam suam virtutem Christus cum beneficentia conjunctam exseruit. Est etiam nobis ejus sententiæ confirmatio, qua nos exhortatur ad quærendum Dei regnum, reliqua omnia nobis adjectum iri promittens. Nam si eorum curam suscepit qui subito tantum impetu ad eum delati fuerant, quomodo nobis deesset, si eum constanti animi proposito quæramus? Sinet quidem interdum suos esurire,

nunquam tamen eos suo subsidio destituet. Interim optimas causas habet, cur nobis non opituletur nisi in rebus extremis. Adde quod Christus palam fecit, se non spiritualem tantum vitam mundo conferre, sed alendis etiam corporibus a patre esse præfectum. Adde quod non magnas populo lautitias paravit Christus, sed pane hordaceo et aridis piscibus contentos esse oportuit, qui mirificam ejus virtutem palam in cœna illa cernebant. Lavater: Högt och ädelt war Jesu förfarande, war denna handling; wederqwickande för alla, som deltogo uti och woro wittnen till densamma, förwåningwäckande, oförliknelig, gudomlig, så tyst och stilla, och helt och hållet obegripligt underbar deß werkan.

V. 12. Den mägtige Frälsaren, hwilken så nyß, uti ett oerhördt underwerk, uppenbarat sin gudomliga storhet och herrlighet, ådagalägger nu sin storhet, uti den äfwen till det minsta rigtade omsorg, genom den befallning: hemter tillhopa styckena, som öfwerblifna äro, att de icke förfaras. Guds gåfwa skall icke onyttigt förspillas, skall sparas till framtida behof. Wår Mästare och Föresyn lärer oß här sparsamhetens dygd, att icke något öfwerflödigtwis må bortslösas af det, som Guds godhet gifwer oß till wist anwändande. Men denna, likasom hwarje annan Christlig dygd, ligger emellan twenne afwägar, ifrån hwilka man måste hålla sig lika långt aflägsnad, om dygden icke skall öfwergå uti den nära intill gränsande lasten. Sparsamhet begränsas, å ena sidan, utaf slösaktighet, och, å den andra, utaf girighet; förtigenhet, utaf en oåterhållsam öppenhet, som alltid har hjertat på tungan, och utaf en kall tillslutenhet; förtroende till menniskor, utaf mißtroende och lättrogenhet m. m. Och sålunda är i sanning hwarje dygd den smala wäg, hwilken är swår att finna, och ifrån hwilken det är alltför lätt att afwika, så att wi, uti alla stycken, måste, under träget bedjande, söka undfå den rätta wisheten och Andens klara blickar

af Honom, som är wisheten sjelf. När wi uppmärksamt betrakte detta Christi bud, huru mycket försynda sig icke de, hwilka så mißbruka det dem anförtrodda gods, att de, uti ingen ting, röja det sparsamhetssinne, som anser äfwen det minsta af wärde, och förwarar det till ett wist anwändande.

V. 13. Lärjungarne lyda, och tolf korgar fylldes med öfwerblefna brödsmulor, så att hwarje Apostel tyckes hafwa burit en handkorg full af sådane smulor, ty uttrycket κόφινος betecknar en mindre korg, och Wahl gör, wid detta ord, den anmärkning: Itinera facientes per Samaritanorum aut gentilium regiones cophinis utebantur Judæi alimentis instructis, ne illorum aut horum cibis polluerentur. Σπυρίς α σπεῖρα betecknar allt wridet, flätadt, allt flätwerk, således också en korg, och detta ord finnes wid den andra, Matth. 15, 37., omförmälda berättelsen om spisande; och Matth. 16, 9. 10., hwarest Herren påminner sina klentrogna lärjungar om begge händelserna, begagnas åter, wid hwardera, desamma orden κόφινος och σπυρίς, hwilket uppenbarligen antyder en olikhet på kärlen; denna olikhet synes också utaf bruket af ordet σπυρίς, Ap.Gern. 9, 25., att Paulus nemligen blifwit uti en korg nedsläppt ifrån muren, hwarföre σπυρίς måste hafwa warit en större dragkorg, hwilken tilläfwentyrs twå personer wanligen buro. Detta sorgfälliga anwändande af olika uttryck, så att de icke med hwarandra förbytas, synes wara af en icke ringa wigt för sannfärdigheten hos berättaren, för hwilken de obetydligare omständigheterne woro, då han skref, så lifligt närwarande, att de af honom walda uttryck, till och med i biomständigheter, åskådligt skildra egenheten hos hwarje händelse. Tillika tjena sådana drag, i framställningen af den Evangeliska berättelsen, till att kraftigt fasthålla och bestyrka den objectiva sanningen af det berättade; så t. ex. också slutet af Joh. 14, 31.: Står upp, låter oss gå hädan! Men oaktadt denna uppmaning qwarblifwer än-

dock Frälsaren, och begynner å nyo att tala och samtala; den wigtiga stunden nalkades, och Han wille gå till Gethsemane, men Hans hjerta är så fullt, Hans kärlek så innerlig, Han har ännu så mycket att säga och meddela dem, Han kan icke ännu sluta, icke gå, Han dröjer qwar och håller de, Cap. 15, 16, antecknade tal, samt förrättar bönen, Cap. 17. Ty den tanke, att allt detta blifwit sagdt under wandringen på wägen till Gethsemane, bär en nog tydlig stämpel af osanning, för att den skulle behöfwa någon widare wederläggning. Calvin: Est etiam hoc obiter notandum, quamquam Christus ad illustrandum miraculum impleri cophinos jubet, simul tamen ad frugalitatem suos hortari quum dicit, colligite ne quid pereat. Neque enim major Dei largitas luxuriæ irritamentum esse debet. Ergo qui abundant, se olim rationem reddituros esse meminerint immodicæ copiæ nisi sedulo et fideliter in bonos et Deo probatos usus reponant quod illis affluit.

V. 14. Folkmängden, som wäl wißte, att intet matförråd för så många warit för handen, och insåg, att Jesus werkligen förrättat ett underwerk, erkänner nu i Honom den Profeten, som komma skall i werlden, den utlofwade Meßias, på hwilken alle Profeterne hänwisat, hwilken, af Moses, 5 Mos. 18, 15. ff., uttryckligen blifwit utmärkt såsom Profet, hwilken alle fromme och trogne tillönskat sig, och om hwilken Johannes Döparen aflaggt wittnesbörd, Cap. 1, 21. Calvin: Videtur hic aliquis esse miraculi profectus, quod auctorem fatentur, Messiam esse, neque enim alio spectabat Christus. Sed quod habent de Christo notitiæ conceptum mox in alienum finem perperam convertunt.

V. 15. Hjertransakaren märker det upprörda folkets affigt att utropa Honom, såsom Meßias, för Konung, och då det så alldeles icke motswarade Hans ändamål, att grunda ett jordiskt rike, då uti folkets fö-

rehafwande låg ett fullkomligt mißkännande af det werkliga systemålet med Hans ankomst i werlden: så aflägsnar Han sig ifrån folkhopen, och i aftonskymningen kommer Han undan, sedan Han, Matth. v. 22., drifwit sina lärjungar att, i största hast, gå om bord och fara öfwer på den andra stranden. Sjelf begifwer Han sig ensam upp på ett berg, till att der bedja Matth. v. 23., och äfwen härutinnan skola wi träda i Jesu fotspår, hwilken wår tro begynt och fullkomnat hafwer. Calvin: Quod regis titulum et honorem Christo deferre in animo habebant isti homines, id ex ratione aliqua oriebatur: in eo vero multum errabant quod sibi licentiam sumebant creandi regis. Nam Scriptura hoc uni Deo vindicat, quemadmodum Ps. 2, 6. habitur. Hinc discamus quam periculosum sit in rebus divinis, relicto Dei verbo quicquam ex sensu nostro comminisci. Nihil enim est, quod non adulteret præposterum mentis nostræ acumen. Notandum est etiam rapiendi verbum, volebant Christum rapere, hoc est, violento impetu regem quamvis invitum facere volebant. Quare si probari illi cupimus quem deferimus honorem, semper quid postulet spectandum est. Gnomon: Regem eum facere, patris erat, non populi: neque adhuc tempus erat.

Lavater: Jesus älskar mera menniskornas sällhet, än sin egen pris. Han afböjer och afwänder allt, som kan synas blott wäcka uppseende och ett stormande beröm, till den stund, då Han, för sin Faders och för Skriftens skull, hwilken Han, såsom sin Faders Ord, wördar, jemwäl måste tåligt och ödmjukt underkasta sig detta, såsom wid sitt intåg i Jerusalem.

Luther Kirchen-P. 11, 133.: Att Christus, genom detta underbara spisandet, har uppmuntrat oß till det andeliga spisandet, och åsyftat, att wi hos Honom skole söka och wänta näring för själarne, bewisar wäl Johannis Capitel allt igenom, deruti Han kallar sig sjelf

det himmelska Brödet och den rätta Spisen. — Den för öfrigt af honom, på detta ställe, gifna andliga tydning af alla särskilda, i berättelsen om spisandet, förekommande omständigheter, är dels en tanklek, dels icke på det minsta grundad.

Det, som Johannes, v. 22. ff., berättar, står uti innersta förbindelse med denna historia om spisandet, föranledes af densamma, och uppenbarar Christi ändamål derwid.

V. 22. På morgonen af den följande dagen öfwertygade sig folket, hwilket ännu befann sig på östra sidan om sjön, hwarest underwerket skett, att Jesus icke mera war på denna sida (v. 24.), faståän Han sjöledes icke kunnat lemna dem, då blott det ena skepp der funnits, i hwilket Hans lärjungar allena farit bort; och då emedlertid andra skepp ifrån Tiberias anländt till stället, der de spisades, v. 23., så stego de om bord på deßa och foro till westra sidan om sjön, och sökte, och funno slutligen Jesus i Capernaum, v. 24. På folkets fråga, när Han hade kommit hit, v. 25., swarar Jesus alldeles icke, utan öfwergår straxt till ändamålet med deras ankomst, och säger (v. 26.): Sannerligen, sannerligen, J söken Mig icke fördenskull, att J hafwen sett tecken, utan fördenskull, att J hafwen ätit af brödet, och ären wordne mättne. Det är den, in i det förborgade, skådande Hjertransakaren, som här uppenbarar de doldaste bewekelsegrunderna för handlingssättet hos den folkhop, som sökte Honom; icke det, att J hafwen sett tecken och genom dem fått en kraftig wäckelse; icke kännedom om min högre wärdighet och magt; icke den öfwertygelse, att Jag är en Profet, och att Jag, såsom sådan, kan tillfredsställa andliga behof: detta allt förer Eder icke till Mig; icke någon ädlare, andlig, till det himmelska rigtad längtan, utan endast det alldeles låga, den djuriska naturen tillhörande begäret, att ännu en gång, på ett så lätt och beqwämt sätt, låta mätta Eder af Mig,

drifwer Eder att uppsöka Mig, och en Meßias, som, i lekamlig måtto, försörjde Eder och tillfredsställde edra jordiska behof och önskningar, skulle för Eder wara den mest wälkomne.

V. 27. Ifrån den straffande tillrättawisningen öfwergår Herren till den kärleksrikt underwisande förmaningen, och uppfordrar dem: Werker icke den mat m. m., men trakter då efter en bättre, icke så förgänglig, och, endast för en kort tid, den lekamliga hungern stillande spis, utan efter en sådan, som blifwer till ewinnerligt lif, som gifwer den i tid och ewighet sanna mättheten och waraktiga tillfredsställelsen. Då det gifwes en sådan spis, så måste det ock kunna gifwas en hunger efter densamma, och der, hwarest en sådan hunger finnes, är han just borgen för tillwaron af en honom tillfredsställande spis, ty Gud har skapat begge, behofwet och spisen. Det finnes, ibland alla folkslag, sådana ädlare naturer, som hafwa en särdeles liflig längtan efter det ewigt warande, som känna den odödliga själens behof, och söka att tillfredsställa henne, t. ex. Cornelius; och hwarest, såsom ofta midt uti Christenheten, denna längtan bortdödt, eller mißkännes i sitt rätta föremål, hwarest det sinnliga och jordiska allena eftersträfwas, och hjertat menar, att werldslig konst, kunskap och wishet kunna stilla denna hjertats längtan: der måste prediko-embetet, det mundtliga wittnesbördet om Christus, budbärarne i Christi ställe, betyga, att det gifwes en sådan spis, som blifwer ewinnerligen, och att det är Menniskones Son, som gifwer densamma åt dem, hwilka åstunda den (åt Eder, som werken spis). Likasom Christus sjelf, så skola ock de, som Honom tillhöra, hwilka de än till yttre stånd och kall måga wara, söka att wäcka de andliga behofwen, att göra dem för menniskorna känbara, och att bringa desamma till medwetandet hos dem, men också tillika betyga, att ingen annan, än Christus, och ingen,

utom

utom Honom, förmår gifwa en sådan spis, Ap.Gern. 4, 12.

Och att Christus werkligen förmår detta, är icke en inbillning, icke ett sjelfskapadt antagande, utan en orubblig, wälgrundad och trowärdig sanning, som stödjer sig på Fadrens gudomliga wittnesbörd, hwilken hafwer beseglat, bestyrkt, Sonen. Wittnesbörd ifrån den osynliga werlden före Christi födelse (Matth. 1. Luc. 1.), wid och efter Hans födelse Luc. 2., wid Hans dop och förklaring, det på Jesus uppfyllda profetiska wittnesbördet Luc. 24, 44., Jesu heliga wandel, Hans kraftiga underwisning, Hans hela werkande uti Guds kraft, i synnerhet också Hans underwerk; detta allt tillsammantaget utgör det gudomliga bestyrkandets insegel, hwilket Fadren tryckt på Sonen, och hwarigenom Han utmärkt Honom såsom Den, hwilken kan och skall tillfredsställa menniskohjertats alla behof. I hwad Christus här förklarar, kunne och böre wi tro Honom, hwilken aldrig sagt en osanning, och i den mån, som wi uti tron öfwerlemne oß åt Honom, så skola wi erfara det.

V. 28. 29. Det till det yttre wända sinnet frågar nu: Hwad skole wi göra, att wi werka kunne Guds werk? hwarpå Jesus, som ledde tankarne ifrån den utwertes handlingen till en inre gerning, uti twetydigt tal swarar: Det är Guds werk m. m.; twetydigheten ligger deri, att deßa ord kunna likaså wäl heta: Det är Guds werk i Eder, som: det är ett Gudi wälbehagligt werk. Wid den ena eller den andra uppfattningen blifwer detta likwäl alltid hufwudsaken: att tro på Den, Gud sändt hafwer, denna tro är det wigtigaste, henne förutan är allt annat utan wärde inför Gud, som är källan till allt godt och Honom behagligt hos oß. Calvin: Significat Christus, quicquid extra fidem homines moliuntur, inutile ac vanum esse, solam vero fidem sufficere, quia hoc unum a nobis Deus postulat ut credamus. Frustra satagunt homines,

quum sine fide student placere Deo, acsi extra viam currendo ad metam non tenderent. Est igitur insignis locus, quod homines quantumvis misere tota vita se fatigent, ludunt tamen operam nisi fides in Christum sit illis vivendi regula. Primatum tenet fides, non tamen supervacua sunt alia opera, neque enim fides vel caritatem vel ullum aliud bonum opus excludit, quando omnia in se continet. Då de frågande, icke eller ännu genom underwerket, kommit till den rätta tron på Christus, så framställer derföre Frälsaren hufwudfordran klar och bestämd.

V. 30. 31. Säkert andre, än de som dagen förut warit ögonwittnen till underwerket, efterfråga nu det bestyrkande, hwarpå Jesus grundar en sådan fordran, att tro på Honom, och bewisar denna fordrans rättmätighet. Och på det Han så mycket mindre må kunna tillbakawisa deras frågan, så beropa de sig på Moses. Han, säga de, har, på wåra fäders tid, blifwit, genom underwerket med mannan, tillräckligt bestyrkt såsom Guds sändebud, och derföre tro wi, med rätta, på honom; will Du också nu hafwa en tro, såsom ett Guds sändebud, hwad werkar Du? Hwad tecken gör Du då, att wi se kunne och tro Dig?

V. 32. Jesus förbigår, i sitt tal, det önskade swaret, Han beropar sig icke på underwerket wid spisandet; wittnen nog woro ändock tillstädes, hwilka derom kunde göra berättelse. Nu åsyftar Han något ännu högre, det sanna ändamålet med det dagen förut förrättade underwerket, wäckandet af andliga behof, lifwandet af den aning och kännedom, att Han kunde gifwa något ännu bättre, än lekamlig spis. Derföre säger Han, utan att i ringaste måtto bestrida tilldragelsen med mannan, icke gaf Mose Eder det brödet af himmelen, icke himmelskt bröd, icke andlig spis, icke näring för själen; hwad han gaf, fastän det skedde på ett underbart sätt, war likwäl blott ett jordiskt näringsmedel; det näringsmedel, för den odödlige anden,

hwilket också sjelft är af andlig natur, det rätta brödet af himmelen, gifwer Eder Min Fader; ἀληθινός kallas denna spis, emedan den, med största skäl, företrädeswis så kan kallas; allt det, som gifwer näring, lemnar ock denna, blott uti en mycket högre, mera andlig och sann mening; ἀληθινός kallas öfwer allt det, som wäsendtligt, och i högsta grad, förtjenar de predikat, hwilka eljest, äfwen i en lägre sfer, tillkomma subjektet; likaså är Christus ett sannt winträd, Cap. 15, 1., emedan allt, som, om ett werkligt winträd, i förhållande till deß rankor, kan utsägas, kan, uti en mycket högre, mera sann och wäsendtlig mening, sägas om Honom, i förhållande till dem, som Honom tillhöra.

V. 33. Sedan åtskillnaden emellan mannan och det rätta himmelsbrödet, i hänseende till deras ursprung och egendomliga wäsende, blifwit uppgifwen, så betecknar Christus ännu utförligare det sednares företräden och högre förträfflighet framför den förra, genom den förklaring, att detta bröd gifwer werlden lif, ett högre, ädlare och bättre lif, hwilket, med större fog, kallas lif, än det, som endast genom en jordisk spis erhålles. Calvin: Panis cœlestis est, qui e cœlo descendit ad dandam mundo vitam. In manna nihil fuit tale, ergo non fuit ille cœlestis panis.

V. 34. En aning genomblixtrar åhörarne, de märka på långt håll förträffligheten af det för dem prisade brödet, åstundan efter detsamma uppstår i deras själar, och de bedja Jesum: Herre, gif oss alltid sådant bröd.

V. 35. Nu hade Jesus uppnått sitt syftemål, bragt åhörarne derhän, att Han kunde meddela dem den sanning, som är själen i hela historien om spisandet, och betygar nu, med glädje, för dem: Jag är lifsens bröd! Hwad det egentliga, werkliga brödet är för det jordiska och lekamliga lifwet, det är Jag, säger Jesus, för andens lif, för menniskoandens högre, gudomliga lif. Bröd är det ena nödwändiga, för alla oundgängliga

behof, till att underhålla och styrka det naturliga lifwet; bröd är till, så wäl för den fattige, som för den rike; bröd njute wi alltid med ny wälsmaklighet; bröd blifwer aldrig för oß wämjeligt. Men brödet måste man njuta, och den friske har ett begär derefter; det bröd, wi njutit, öfwergår uti wåra lifsandar, blifwer en del af oß, oskiljaktigt med oß förenad. Tillämpningen på Jesus, Lifsens Bröd, ligger nära och är lätt. Uti denna och dylika bilder will Herren, wäl icke uteslutande, men dock hufwudsakligen, wisa oß, huru nödwändig, ja oumbärlig Han för oß är till wår salighet; nödwändig är läkaren för den sjuke, herden för sin hjord, winträdet för sina rankor, ljuset för ögat, wattnet för den törstande m. m. Utan Jesus, Återlösaren och Frälsaren, intet lif, ingen salighet. Calvin: Notandum tamen non exprimi panis voce vim Christi vivificam, qualiter eam sentimus: neque enim panis vitam inchoat, sed quæ jam est eam fovet ac tuetur in statu. At Christi beneficio non modo retinemus vitam, sed habemus vitæ initium, quare impropria est ex parte similitudo.

Hwilken som kommer till Mig, i tron, i andlig måtto nalkas Mig, förtröstansfullt öfwerlemnar sig åt Mig, inträder uti min gemenskap, och uti Min Andes gemenskap framhärdar, han, och nu skildrar Christus wälsignelserna af ett sådant kommande (af tron på Honom) till Honom, skall icke hungra, och hwilken som tror på Mig, han skall aldrig törsta. Twåfaldiga äro wälsignelserna utaf njutningen af denna själaspis, icke allenast att den stillar hungern, den förekommer äfwen törsten, d. w. s. alla och hwart och ett behof för menniskoanden tillfredsställer Christus, likaså wäl de för hjertat, som de för förståndet; till alla själskrafter sträcka sig werkningarne af Hans nåd; öfwer det, som, uti detta och för det tillkommande lifwet, kan wara för oß wigtigt, gifwer Han lugnande upplysningar. Ljus, tröst, kraft, frid och nåd

för nåd hemte wi af Hans fullhet. Och den, som först en gång fått känna Honom i Hans godhet, han skall aldrig törsta, han har med Christus i sig upptagit en aldrig uttorkande salighetskälla, och har icke åstundan efter något annat, hwilket likwäl icke wore i stånd att gifwa lif och öfwer nog.

V. 41. 42. Öfwer denna (v. 36—40 än ytterligare af Jesus utwecklade) förklaring, hwilken Han är och hwad Han, såsom Lifsens Bröd, gifwer, knorra Judarne, v. 41., och Jesu yttre, för dem wäl kända, förhållanden, Hans tjenare-skepnad, syntes rättfärdiga deras twifwel, och bestyrka deras betänkligheter, v. 42.

V. 48—50. Sedan Jesus undanröjt och tillbakawisat deras otroende betänklighet, derigenom, att grunden för deras otro låg, icke så mycket i Honom och Hans menskligt personliga uppenbarelse, utan fastmer i dem sjelfwe, att de icke kände, huru Fadren drog dem, och icke förstodo de af Gud sjelf uti menniskohjertat outplånligt inpräglade behof, v. 44., så upprepar Han och stadfäster sin förklaring: Jag är Lifsens Bröd, och wisar, genom exempel af Israeliterne, hwilka äro blefne döde, att de icke undfått det rätta Lifsens Bröd, hwilket för döden skyddar dem, som njuta det. Då nemligen alla Israeliter undfingo mannan, men Gud likwäl icke hade wälbehag till alla, utan då fastmer ett oräkneligt antal, för sina synders skull, bortdog, så har samma manna icke bewarat dem ifrån den lekamliga döden, som här tillika är en bild af den ewiga döden. Men den, som njuter Christus, Lifsens Bröd, och undfår med Honom ett gudomligt lif, han är ewigt tryggad emot all död, allt förderf och elände.

V. 51. Och med denna nu redan wunna föreställning: Christus är Lifsens Bröd, sammanbindes nu den nogare bestämningen: detta Lifsens Bröd, elementet till uppwäckandet och styrkandet af ett nytt gudomligt lif, är Christus derigenom, att Han gifwer sitt kött för werldens lif. Återlösarens död, Hans friwilliga kärleksgåf-

wa, att Han dödt för oß, detta är den rätt egentliga och i sanning lifgifwande principen. Hans död på korset tillwinner Honom hjertan, så att de helt och hållet öfwerlemna sig åt Honom; hwetekornet frambringar mycken frugt, då det dör; derföre, att Han gaf sitt lif i döden, är Honom gifwet ganska mycket till byte, derföre har Han de starke till rof, Es. 53, 12. Calvin: Sæpius idem repetit, quia nec quicquam est magis cognitu necessarium, et pro se quisque sentit quam difficulter fidem apud nos inveniat, et quam facile ac cito effluat. Vitam omnes appetimus, sed stulte ac perverse per ambages vagamur in ea quærenda: oblatam major pars fastidiose respuit. Quis enim non sibi vitam fingit extra Christum, quotus vero quisque est, cui Christus unus satisfaciat? Non igitur supervacua est inculcatio, dum exserit toties Christus, se unum ad dandam vitam sufficere.

Tankegången i denna historia.

I. Jesus Christus, Lifsens Bröd.

1. Ingen, utom Honom, kan tillfredsställa allas behof, Joh. v. 5—7.;
2. Ingen, utom Honom, kan gifwa en fullkomlig tillfredsställelse, v. 8. 9.;
3. Han förbereder allt, till undfående af den rätta spisen, v. 10.;
4. Han mättar oß fullkomligt genom sina lärjungar, v. 11.;
5. Han bjuder oß att högt wärdera den himmelska gåfwan, v. 12.;
6. Honom skole wi erkänna såsom själens ende Wän och Hjelpare och Herre, v. 13—15.;

II. Jesus Christus, Lifsens Bröd.

1. Wårt behof skall föra oß till Christus, Hjelparen, v. 1—4.;

2. Hos Christus blifwa wårt hjertas alla behof, på ett underbart sätt, afhjelpta, v. 5—12.;
3. Derföre skole wi uppå Honom allena förtrösta, v. 11—15.

32. Petrus på Hafwet.

Matth. 14, 22—33. Marc. 6, 45—52. Joh. 6, 16—21.

Omedelbart efter den nu nyß (N:o 31.) afhandlade historien om spisandet, har denna händelse tilldragit sig, af hwilken Johannes emedlertid endast berättar lärjungarnes nattliga skeppsfart, hwarwid tillika äfwen Petri gång på hafwet inträffade.

V. 22. 23. Strax efter folkets slutade spisande måste Jesu lärjungar lemna östra sidan om sjön Genezareth; sjelf uppsteg Han, sedan folkhoparne begifwit sig till sina hem, på ett berg, för att der, i enslighet, bedja till Honom, i hwilkens gemenskap Han tillbragte hela sin lefnad. Gnomon: Seorsum, in tali secessu res gestæ sunt maximæ inter Deum et Mediatorem. Non intercessit actio scenica. Quid Christus egerit cum patre colligi potest v. gr. ex Ps. 16. Luc. 11, 2. seq. Joh. 17.

V. 24. Ehuru öfwerfarten öfwer sjön kunnat werkställas på mycket kortare tid, så warade den likwäl denna gång temligen länge, emedan winden låg dem emot, och derigenom hände sig, att den fjerde nattwäkten redan inbrutit, att natten således nästan war till ända, utan att de ännu uppnått sitt mål. Man delade, då för tiden, natten hos Judarne wanligen, efter Romerska sättet, uti fyra delar, hwarje del uti tre timmar, då, enligt Judiska indelningen, endast trenne wäkter funnos, hwar och en räknad till fyra timmar. I ögonblicket af den största fara, då deras skepp led

plats i wågorna, v. 25., så kom Jesus till dem, och gick på hafwet.

V. 25. 26. Förhindrade af mörkret igenkänna lärjungarne icke Mästaren; hwilket kroppsligt wäsende kunde wäl möta dem på hafwet? Inbillningskraften hade fritt spelrum, de tro sig se ett spöke, och börja att högt ropa af fruktan. Luther Walch 7, 352.: "Wid denna historia måste man gifwa akt på twenne ting. Det första är, att Christus sjelf förskräcker sina öfwergifna lärjungar på hafwet; ty det hade warit förskräckelse nog, att de ledo plats af wind och wåg, så att de derföre fastmer hade haft tröst och hjelp af nöden. Sådant gör Han med sina älskade lärjungar och wänner, på det att wi skole lära, att Hans wilje är mot oß ganska god; detta är pröfningar och försökelser, hwilka äro stridande emot de löften och tillsägelser, som af Gud sjelf blifwit oß gifna; derföre skola förnämligast de gifwa akt härpå, hwilka stå uti ett wißt kall och embete, likasom här lärjungarne befunno sig midt på hafwet, icke utaf egen förmätenhet, utan på Christi bud och tillstyrkan, v. 22." — Likasom lärjungarne här icke igenkänna Jesum, hwilken allena kan hjelpa, och råka i förskräckelse öfwer Hans närwaro, äfwenså händer det oß i lifwet, att wi försättas uti fruktan och ångest öfwer det, som likwäl, i Herrans hand, skall wara ett medel till wår hjelp och räddning. Om wi alltid hölle oß faste wid den tröstrika sanningen: utan Honom skall intet hår af wårt hufwud förgås! dem, som Honom älska, tjena all ting till det bästa! så skulle wi icke öfwerwäldigas af sådane häftiga sinnesrörelser, eller åtminstone blifwa i stånd att straxt beherrska dem. I en predikan, (af Strauß) heter det om denna historia: Uti densamma wisar sig menniskolifwet på en gång i sin swaghet, i sin styrka, och i sin strid emellan swaghet och styrka.

Herren beredde sina lärjungar en lärostund, hwilken, åtminstone för Petrus, war en stund, som måste före-

rekomma honom såsom en hel lifstid. Sådane läro- och lefnads-stunder begynna mestadels uti yttre nöd. Äfwen i detta hänseende tyckes smärta och elände wara wårt naturliga och det för den fallna menniskan bäst paßande tillstånd. Midt uti alla de faror, som kring-hwärfwa lärjungarne, wisar sig Jesus; herrskande står Han öfwer deßa djupets förfärliga magter, och går, såsom Herre öfwer naturen, på hafwet, och kommer till de sina. Skola de icke outsägligt fröjda sig? Skola de icke, bort öfwer wågorna, ropa till Honom sin tacksamma wälkomst-helsning? Den, som tror det, han känner icke menniskohjertat. När Herren, i nödens tid, kommer till detsamma, så är det så långt ifrån att det känner sig lyftadt och styrkt, att det första, som det erfar, endast är ångest. Bredwid den Allsmägtige uppenbaras för oß wår wanmagt; bredwid den Barmhertige, wår sjelfkärlek; bredwid den Helige, wår synd.

V. 27. Den obeskrifligt gode och barmhertige Herren will aldrig något annat, än wår sällhet, will uti oß ingjuta lugn och frid under alla stormar utifrån och inifrån, och Hans blotta närwaro förmår detta, så snart Han uppenbarar sig för oß. Men Han uppenbarar sig för oß, likasom för lärjungarne, genom sitt Ord. Warer wid ett godt mod! ropar Han till dem, det är Jag; warer icke förfärade! I wår nöd och wårt betryck borttages ångest och fruktan ur wåra hjertan, så snart Herrens kraftiga Ord börjar att werka på oß, om eljest wi höra Honom till och äro sanne lärjungar. När Guds Ande wittnar med wår ande, att wi äre Guds barn; när denne Tröstaren, den Helige Ande, i oß utöfwar sitt embete och erinrar oß Christi Ord, hwilket wi redan uti oß upptagit; när Han, i wåra hjertan, upplifwar Evangelii tröstegrunder och löften och tillsägelser, samt för wåra själar framställer desamma: så förnimma äfwen wi detta: warer wid godt mod m. m. Mod, lifskrafter, frid och fröjd inströmma i

wåra hjertan, och wi igenkänna Herren Joh. 20, 19. ff. Calvin: Quia non agnoscitur Christus liberator, dum se re ipsa offert, verbo ad sui ipsius notitiam invitat discipulos. Porro fiduciam, ad quam illos hortatur, in præsentia sui locat, acsi diceret, postquam ipsum sibi adesse sentiunt, solidam bene sperandi materiam suppetere. — Etsi autem reprobis mortifera est vox filii Dei et terribilis præsentia, longe diversus earum erga fideles effectus hic nobis describitur, nempe ut palmam in cordibus nostris obtineat pax interior, et animosa fiducia, ne carnis timoribus cedamus.

V. 28. Petri begäran är likasom en uppmaning till Herren, han ställer Honom på prof; ännu synes han twifla, om det ock werkligen är hans Herre och Mästare, Dennes befallning skall göra honom förwißad. Straufs: Hwilken dristig begäran! war det blott åstundan efter hjelp? Nej; då skulle han, likasom kort förut, uti en dylik fara på hafwet, hafwa utropat: Herre, fräls oß, wi förgås. War det ren längtan att sammanträffa med Jesus? Nej; ty då skulle han, likasom kort efter Herrens uppståndelse (Joh. 21.), hafwa kastat sig i hafwet och skyndat efter Honom. War det ett uttryck af tacksamhet för den undfångna tröst, om hwilken han blifwit förwißad? Nej; så litet, att uti deßa ord endast hans twifwel och inre owißhet förnämligast uppenbara sig. Han wille först ega wißhet, att det war Jesus, på det mest öfwertygande sätt dertill twingas, och sedan med full tillförsigt öfwerlemna sig åt trösten. Calvin: Conditio quam ponit nondum maturam esse ejus fidem testatur. In fide vero tam exigua et debili erumpit parum considerati voti ardor: sine fidei alis temere volare cupit, et quum in ejus corde justam firmitatem non habeat vox Christi (v. 27.: Ego sum!), aquas sub pedibus suis solidas fieri cupit.

V. 29. Hwad han åstundar, bjuder honom Jesus: Kom! I tron, stödjande sig på Herrans ord, stiger Petrus, med dristigt mod, ur skeppet och ilar mot Jesus på wågorna. Han fruktar ingen fara, elementet är en fast grund under honom. Så finna de troende, i förtröstan på Herren, wäg i stor watten; och det gifwes ögonblick i deras lefnad, då ett kraftigt mod låter dem säga: med Herren, wilje wi mägtig ting göra; med Herren, öfwer muren springa! Det är icke deras egen kraft, som gör dem så modige, utan det är Herrens kraft, af hwilken de, genom tron, blifwa delaktige; de se endast på Honom, och i blicken på Honom är det sannt: all ting förmår jag genom Christum, som mig mägtig gör. Denne är segern, som öfwerwinner werlden, wår tro.

V. 30. Men hjertat är likaså wäl ett modfälldt som trotsigt ting! Allt för lätt förlorar det Herren utur ögonsigtet, då annat, synbart, timligt tränger inpå detsamma. Så hände det Petrus, och händelsen med honom är en bild af det Christliga lifwet i allmänhet. Han wänder sin blick ifrån Jesus och ser, att wädret, som kastar en wäldig wåg emot honom, är starkt; nu skåda hans ögon höjden af faran, swårigheter och hinder framträda för hans själ, då wardt han förfärad; modet war brutet, tillförsigten fallen, och den glada kraften dermed från honom wiken, och likasom han, i sitt sinne, sjönk ifrån trons höjd ned i förfärelsens djup, så begynte han äfwen att, i utwertes måtto, sjunka, wattnet bar honom icke mera, och nu först är han i werklig fara, emedan den orubbliga trons styrkande och uppehållande kraft icke mer i sin hela fullhet lifwar honom. Likwäl har trons tillförsigt icke helt och hållet wikit ifrån honom, ännu eger han deraf en swag och ringa återstod, som tillkännagifwer sig i hans ord: Herre, hjelp mig! ropandet efter hjelp är wittnesbörd om en ännu lefwande förtröstan, ty all bön härleder sig ifrån tron. Gnomon: Timuit, quamvis piscator esset, nandi pe-

ritus Joh. 21, 7. Qui gratia niti cœperunt, natura minus uti possunt. Pro modo fidei ferebatur ab aqua: sicut pro modo manuum sublatarum Mosis vicit populus.

Luther Walch. 7, 355.: Detta är det andra stycket. Wißerligen ett artigt uppträde och en historia, som är full af tröst. Då Petrus hör, att det är Jesus, som wandrar på hafwet, hänföres han af en så brinnande kärlek, att han beder Herren såsom i v. 28. Men då han nu, i så stor tro, framgår på hafwet, så försöker Christus honom, och låter honom se ett starkt wäder. Här blifwer Petrus swag i tron, förlorar Christi ord, hwilket Han sagt: Kom! I hwars kraft han wißerligen hade ifrån skeppet sprungit ned på hafwet, men han blef icke beståndande i denna kraft. Således gör ögat alltid hörseln skada, och de synliga tingen upphäfwa ordet och de osynliga tingen, ty tron har afseende på det osynliga, Hebr. 11, 1. Tron begynte med att wara stark, men blef förswagad genom wädrets widrighet; och blifwer derföre Petrus så afmålad, på det wi icke skola blifwa stolte, fastän wi hafwe gjort en god början i tron, utan frukta Gud, twifla på oß sjelfwa och wåra egna krafter, åkalla Honom och allenast bedja om Hans nåd. Men deremot är det äfwen en tröst derutinnan, att ännu hjelp finnes för Petrus, just då han är färdig att sjunka, nemligen emedan han ropar: Herre, hjelp mig! Då dröjde Christus icke länge, utan kom honom i ögonblicket till hjelp. Det war ock sannerligen hög tid, ty annars hade Petrus gått att fiska under hafwet, och hade icke mer fört några fiskar till torget i Bethsaida. Men Christus wisar, att Han är en hjelpare i nöden. Ps. 9. 10.

Calvin: Sicuti Petrus simulac timore correptus est, submergi cœpit, sic fluxæ et evanidæ carnis cogitationes subinde faciunt, ut in medio negotiorum cursu mergamur. Interea Dominus veniam dat nostræ infirmitati, manumque porrigit, ne aquæ nos in totum absorbeant. Strauß: En djerf begäran, som

wi nästan kunde kalla oförwägen, hade Petrus uttalat. Jesus hör den, för att styrka den swaga tron, på det att Han sedan må rena den styrkta. Han sade: Kom! Petrus hade, uti sin djerfwa begäran, åtminstone wisat den ödmjukhet, att afbida Herrens befallning, och till denna ödmjukhet ser Herren, och meddelar honom befallningen. Nu har allt förändrat sig. Det, som förut war förmätenhet, är nu lydnad, Herren har befallt, och då Petrus uträttat det, så gör han hwad Herren bjudit honom! Petrus gick på wattnet. Här wisar sig menniskohjertat i sin styrka. Herren har gifwit wiljan, och menniskan känner sig stark i densamma. Men Herren, som gifwit wiljan, gifwer äfwen förmågan. — Petrus såg, att wädret war starkt! Nu skulle lärjungens styrkta tro renas. Detta skedde derigenom, att en strid uppstod emellan hans styrka och swaghet. Det, som gjorde honom stark, war af Herren; men det, som gjort honom swag, war af honom sjelf, och war af det förra endast öfwerwäldigadt, icke utplånadt. Under det han wandrar på hafwet, och förmår det, emedan han skådar Jesus, känner han sig hög, som en naturens Herre. Han känner sig medwetande af denna underbara gerning, och fastän han wet, att Herren gör den, så förbiser han dock icke, att Herren, genom honom, gör densamma, och tilläfwentyrs fröjdar han sig, mer än någonsin i sin hela lefnad, öfwer namnet af en klippans man, då wattnet, under hans steg, blifwer fast såsom en klippa.

V. 31. Jesus hjelper sin lärjunge, men det, som är tadelwärdt hos honom, lemnar Han likwäl icke onäpst; ty Hans kärlek tillåter Honom icke att tiga wid wåra fel och brister, Han tadlar deßa, på det att Han må rena oß ifrån desamma! O du klentrogne, hwi twiflar du? hwarföre, då jag är hos dig, har dig kär, beskyddar dig såsom ögonstenen, då jag besitter all magt att hjelpa dig och will endast ditt sanna bästa! Luther Walch 7, 357.: Christus bestraffar honom, att han warit klentrogen och twiflat, och tillräknar rent af

Petrus skulden, icke hafwet eller winden. De gjorde blott hwad deras natur medförer. Hade du trott starkt och aflaggt din natur, så hade äfwen hafwet aflaggt sin natur, du hade warit en wandrare på hafwet och skulle hafwa förblifwit en sådan; och hafwet skulle för dig hafwa warit en fast botten och klippa och så hafwa förblifwit. Derföre förändra twiflet och tron allt. Tron gör hafwet såsom en torr wäg; men twiflet förwandlar Petri nyß torra wäg åter i det wanliga hafwet. Marc. 9, 23., All ting äro således möjliga honom, som tror. Deremot äro all ting honom omöjliga, som twiflar. Tron gör gudar, det är, Guds barn och undergörare. Twiflet gör menniskor, det är, eländets barn. Gnomon: Etiam magna fides, tamen est exigua respectu ejus fidei, quæ in nobis esse debebat. Constantia debet adesse. Quorsum dubitasti? i. e. quo fructu? Non reprehenditur, quod exierit e navi, sed quod non manserit in firmitate fidei: tentationi se obtulit, recte, sed perstare debebat. Fidei natura perspicitur ex opposito, quod est dubitatio et metus Marc. 5, 36. Rom. 14, 23. Jac. 1, 6.

V. 32. 33. Jesus och Petrus träda i skeppet; wädret lägger sig, och hela tilldragelsen gör, på alla deß wittnen, ett så djupt intryck, att de utbrista i den glada bekännelsen: Wißerligen är du Guds Son. En bekännelse, som är swaret på en' wid ett dylikt tillfälle framkastad fråga: hwad är denna för en, att wädret och hafwet äro honom lydige (Matth. 8, 27.)! Luther Walch. 7. 360.: Ordet: Wißerligen är du m. m. betyder detsamma som: Wißerligen är du Guds sanne Son, hwilket namn Skriften icke tillägger någon annan. Calvin: Non tantum de discipulis hoc dictum esse arbitror, sed de nautis, aliisque vectoribus. Qui ergo nondum se illum habere pro magistro professi erant, repente fatentur esse Dei filium, qua voce honorem Messiæ illi tribuunt.

Tankegången i denna historia.

Omwexlingen af tillstånd i den troendes lefnad.

Wi se här Jesu lärjungar
1. Uti klentrogen försagdhet, v. 24—26.;
2. Derefter Petrus full af gladt mod, v. 27—29.;
3. Åfwen honom, kort derpå, uti striden emellan försagdhet och mod, v. 30.;
4. Slutligen dem alla, fulle af trons glada tillförsigt, v. 31—33.

33. Spisandet af fyra tusend män.

Matth. 15, 29—39. Marc. 8, 1—10.

Angående tiden för detta underwerk, hwilket af Jesus likaledes blifwit förrättadt på östra sidan om sjön Genesareth, se N:o 2.

Framför den utförliga berättelsen om det underbara spisandet, finnes, på wißt sätt, såsom inledning, hos Mattheus, en summarisk framställning af en mängd wälgerningar, hwilka Jesus, genom sin undergörande kraft, bewisade många elända. Såsom tillförene, hade Han återigen walt den fria naturen till skådeplats för sin werksamhet; på en höjd (berg), öster om Galileeska hafwet, satt Jesus, v. 29.; då Han mera sällan war i deßa trakter, så lockade ryktet om hans närwaro dit alla elända och hjelpbehöfwande, hwilka hade hört talas om Honom, den så mägtige och kärleksrike Hjelparen, och i tron fattat och tillegnat sig ett sådant godt budskap; mycket folk (v. 30.) kom till Honom, och hade med sig halta, blinda, dummar, lemmalösa och många andra (elända), och kastade dem för Jesu fötter, d. w. s. hwar och en bemödade sig ifrigt att först, och framför

andra, nalkas Jesus, för att erhålla skyndsam hjelp för den sjuke, som han fört med sig. Jesu kärlek, wälwilja, hjelpsamhet är allmän, oinskränkt, outtröttlig, Han gjorde dem alla helbregda. Hans stora kärlek, Hans gerningar och utomordentliga hjelp, bewisad så många och på så mångfaldigt sätt elända, sätter folket i förwåning, v. 31., det förundrade sig och utbrast i högljudt lof och pris till Israels Gud, för hwilkens sändebud det erkände Jesus, och hwilkens barmhertighet återstrålade från Jesu wälgerningar. Luther Walch. 7, 403.: Christi hela lefnadslopp kunde så beskrifwas, att Han antingen lärde eller lät se underwerk, eller på en gång gjorde det ena och det andra Ap.Gern. 10, 38. Men derwid är att märka, att detta Hans myckna omkringwandrande i landet, och Hans undergörande wid samma tid, behagar folket, ty de förundrade sig och prisade Gud, som, genom Christum, förstör och upphäfwer deßa sjukdomar eller djefwulens werk.

Efter en sådan förberedelse börjar nu berättelsen hos Marcus, v. 1.: Uti de dagar, då folket war ganska mycket, och hade intet det de äta kunde, kallade Jesus till sig sina lärjungar, och sade, v. 2.: Jag warkunnar mig öfwer folket ff.; öfwer allt i den Evangeliska historien afskildras Jesus för oß sådan, att wi, äfwen hos Honom, warseblifwe wårt hjertas rörelser, likwäl utan all inblandning af synd, att wi derigenom erkänne, att Han ock är en sann, af Jungfru Maria född, Menniska. Och detta förer oß ganska nära Honom, detta wäcker, i wår själ, en mycket glad förtröstan på Honom, att wi se Honom hafwa warit oß, sina bröder, i all ting lik, och likasom en menniska i åthäfwor funnen, i allt sitt görande och låtande, i werkande och lidande, i njutning och försakelse. Jag warkunnar mig öfwer folket, detta är en känsla, som wi, wid åsynen af något elände, erfara; då uppröres wårt hela inre,

re, wi fattas af medlidande och kunne icke förblifwa likgiltige; och såsom den barmhertige Samariten warkunnade sig öfwer den i röfwarehänder fallne, och såsom denna rörelse, af naturlig wälwilja, hos Honom blef källan till en hjelprik gerning, så warseblifwe wi äfwen här hos Jesus, oß till en föresyn, att wi skole älska med gerning och sanning. Calvin: Triduanum jejunium, de quo loquitur Christus v. 2., intellige non quod tridui inediam pertulerint, sed quia in locis desertis non magna fuerit commoditas, ut necesse fuerit, ordinario cibo carere. Adde quod in illis calidis regionibus minor est edacitas, quam sub crasso nostro et frigido aëre. Quare nihil mirum est, si diutius a cibo abstinuerint.

V. 4. I anledning af Herrens ord förklara lärjungarne sin rådlöshet, att här i öknen skaffa bröd till folkets mättande. Luther Walch. 7, 405.: Jesus tager sina lärjungar till råds och försöker (pröfwar) dem, för att se hwad de skulle swara och hwad för ett råd de skulle gifwa; men de swara ganska köttsligt, efter sitt naturliga sinne, och räkna myckenheten af folket i jemförelse med de få bröden. Derföre warder oß här anwisadt, huru djupt tron hos oß bör ligga, ty wi skulle, på alla Guds werk, swara intet annat än dåraktiga ting, om Han förut wille taga oß till råds. Derföre är det bättre, att Han gör allt utan wårt råd; ty om det berodde af wåra rådslag, så skulle Han aldrig göra ett werk, som wore Honom, såsom Gud, wärdigt. Luther Kirchen-P. 13, 154.: Detta Evangelium afmålar för oß Herren på det sätt, att wi helt och hållet skole erkänna för hwilken wi böre hålla Honom, nemligen att Han är barmhertig, mild och wänlig, gerna hjelper hwar och en, gerna är hos hwar och en, gerna umgås och har att skaffa med hwar och en. Och en sådan bild måste tron hafwa. Detta Evangelium underwisar oß widare om det timliga och lekamliga goda, lärer oß barna-

tron, är en bild för de swaga, hwarwid de tillförse sig allt godt af Gud, och derigenom lära att sätta sin förtröstan till Honom och att äfwen i det andliga goda förlita på Honom. Ty såsom wi nu, uti Evangelium, äro underrättade om, huru Christus will sörja för wår lekamliga näring, kunna wi deraf sluta, att Han äfwen will bespisa och kläda själen med andligt godt. Ty om jag icke tilltror Honom att underhålla kroppen, mycket mindre kan jag tilltro Honom att ewigt underhålla själen. — S. 156.: Derföre har Han frågat sina lärjungar, på det att hwar och en må lära känna sitt eget förnuft, samt huru förnuft och tron på intet sätt öfwerensstämma. Men om de hade sett en hop penningar, derjemte bröd- och köttbänkar, så hade de snart funnit ett godt råd och kunnat gifwa en god tröst; det hade i deras tycke gått ganska förnuftigt till. Calvin: Nimis brutum produnt stuporem discipuli, quod tunc saltem non revocant in memoriam superius illud documentum virtutis et gratiæ Christi, quod ad præsentem usum aptare poterant. Quia autem similis quotidie nobis obrepit torpor, eo magis cavendum est, ne unquam distrahantur mentes nostræ a reputandis Dei benificiis, ut præteriti temporis experientia in futurum idem nos sperare doceat, quod jam semel vel sæpius largitus est Deus.

V. 5. Luther Walch 7, 406.: Han frågar dem för andra gången till råds, på det att storheten och wißheten af underwerket skulle blifwa bekante. Ty om Han icke förut hade frågat dem om råd och begärt deras wittnesbörd, så att man blefwe wiß, att icke mycket bröd wore för handen, så kunde den mißtanke blifwa öfrig, att mer bröd funnits, eller att folket sjelft, hwar och en för sig, fört bröd med sig; och då hade underwerkets herrlighet blifwit tillintetgjordt eller fördunkladt, och såmedelst skulle icke tron hafwa egt rum, och ett så stort werk blifwit frugtlöst, likasom, ännu i wåra dagar, alla

de samtlige kreaturens skapelser och regeringar blifwa frugtlösa, då likwäl allt är ett lika, om icke ett större, under, än detta warit. Ty hwad är wäl underbarare, än att årligen så många frugter, så många frön, så många djur m. m. frambringas utur jorden? Men emedan deßa under ske år ifrån år, så blifwa de derigenom föraktliga, såsom Augustinus säger: det, som alltid sker, blifwer föraktligt. Och då Pythagoras omtalar en öfwermåttan ljuflig himmelens harmoni, (likasom om han hade läsit Job), hwilken dock menniskorna icke mera hörde, alldenstund de deraf likasom blifwit döfwade, emedan de ständigt hörde densamma, så will han dermed säga så mycket: att man icke mera aktar kreaturens dagliga under. Derföre, om majestätet af Guds werk skall blifwa förstådt, så måste menniskan tagas till råds, och för henne blifwa framställdt, likasom om de icke woro till, det will säga, hwad hon wille råda, om de eller de tingen icke funnos. Till exempel, om man will göra sig ett begrepp om solens och månens majestät, och beundra detsamma, så måste man tänka: huru, om alldeles ingen sol, äfwen blott på en enda dag, icke funnes, hwad wore då hela werlden. Likaså bör man förfara med alla andra Guds werk. Föreställ dig, såsom om de icke funnos, så skall du, såsom här Apostlarne, dåraktigt och med förtwiflan swara, nemligen så: det är förbi, här är allt förloradt! Då skall Guds under, uti alla Hans werk, tydligt låta se sig. Ty alla ting äro sådana under, om endast menniskor finnas, som rätt uppskatta dem, som ihågkomma denna regel, och beundra dylika werk. — S. 409.: Ack kött! du är wäl kött och blifwer kött. Då ingen fara eller nöd är för handen, eller då du, för närwarande, är rikt begåfwad med det timliga goda, så tror du käckt; men då nödigt uppehälle brister dig, eller då nöd är för handen, så sjunger du, eller snarare tjuter fram intet annat än deßa Psalmens ord 4, 8.: de andra hafwa mycket win och korn. Så mycket fördjupar sig köttet uti de närwa-

rande tingen, och så mycket är det försänkt uti liknöjdhet för de frånwarande eller tillkommande tingen.

V. 6. 7. Se den förra historien om spisandet, N:o 31. Gnomon: Gratiarum actioni locus est etiam ante cibum Actor. 27, 35., et tum idem est, quod *ἐυλογία* sive benedictio. Est enim recognitio beneficii divini de præterito et futuro. Jesus omnia retulit ad patrem: et hic gratias egit pro panibus et pro instanti saturitate populi.

V. 8. Denna gången blefwo sju korgar fulle med aflefwor, som öfwer woro. Calvin: Nunc ex majore copia minores supersunt reliquiæ. Hinc discamus, non astringi Dei potentiam mediis vel adminiculis, nec referre coram ipso, sitne multum an parum, sicut de mediocri suo exercitu et ingenti hostium multitudine loquens dicebat Jonathan 1 Sam. 14, 6. — Sicuti autem Dei benedictio non secus uno pane ac viginti contenta ad magnam turbam alendam exsuperat, ita, si desit illa, decem hominibus pascendis non sufficient centum panes.

Detta underwerk, som bäst behandlas på ett egentligt sätt, gifwer anledning att tala om Herrens omsorg äfwen för wåra jordiska angelägenheter, för kroppens och det timliga lifwets behof; det wisar, att äfwen det ringa icke är Honom för ringa, att Han känner all wår nöd; att Hans kärlek gör densamma till föremål för sin omsorg, att Han låter sin magt, äfwen i detta afseende, wara werksam för de sina. Och ifrån denna sidan uppfattad, uppmanar oß denna berättelse, att, med orubblig förtröstan, af Herren wänta allt hwad wi hafwe af nöden, att, uti ingen, äfwen den största nöd, förtwifla, att emottaga hwarje jordisk gåfwa såsom en skänk af Hans hand, och att, i afseende på det timliga, wara förnöjda, och genom bönen helga deß njutande. Luther Haus-P. 4, 382.: Den, som flitigt betraktade detta underwerk, skulle fatta sådane tankar, och hwarken finna en tröst i öfwerflödet, ej eller lå-

ta afskräcka sig af bristen, ty han skulle rigta och wända sitt hjerta derhän och sluta dertill: den, som hafwer Christum, han hafwer en sådan hushållare, som af litet kan göra mycket, ja, af intet, allt. Deremot, der Christus, med sin wälsignelse, icke är, der förskingras stora hopar, och förminskas dag ifrån dag. Håll dig, efter Christi befallning, fast wid Ordet och din kallelse, och lät Honom sedan sörja för ditt uppehälle. Ty ingen menniska har någonsin hwarken sett eller hört, att en Christen dödt af hunger. Man förföljer dem wäl, kastar dem i fängelse och dödar många af dem; men om de förut hafwa tillwunnit sig den förste och rika allmosan, och sätta tro till Ordet, så hafwa de alla funnit att äta och blifwit närde. Ty derom skall ingen Christen wara angelägen, att hafwa lika godt, herrligt och mycket, som rikt folk har.

Tankegången i denna historia.

Herrens omsorg för de sina.

1. Grunden för densamma ligger uti Hans kärlek till dem, Marc. 8, 1—3.
2. Den uppenbarar sig sålunda:
    a) att Han skaffar dem bröd i öknen, v. 4.;
    b) att Han sörjer för alla och hwar och en i synnerhet, v. 5—7.;
    c) att Han lärer, att, genom bön, helga njutandet af den jordiska gåfwan, v. 6.
3. Den skall uppmuntra oß
    a) till ett wist begagnande af den gåfwa, som Han gifwer oß, v. 8.;
    b) till en glad och fast förtröstan på Hans nådiga hjelp, v. 9.

34. Det ofrugtbara Fikonaträdet förtorkas.

Matth. 21, 18—22. Marc. 11, 12—14. 19—24.

Då Jesus war i Jerusalem, wid sista Påskhögtiden, har detta underwerk tilldragit sig. På måndagen hade Han hållit sitt intåg i staden, och i templet blifwit helsad med ett gladt Hosianna af barnen; wäl kännande sina förbittrade fienders, Phariseernes och de Skriftlärdes, hat, undwek Han dem likwäl, så länge stunden ännu icke war kommen, då Han skulle dricka den kalk, som Fadren Honom räckte, och derföre tillbragte Han nätterne, icke i den hotande hufwudstadens fara, utan i det stilla, ifrån staden skiljda och undangömda, Bethanien, som lemnade Honom större säkerhet, Marc. v. 11. Dagen deruppå (Marc. 12.), således på Tisdagen, om morgonen, på wägen ifrån Bethanien till Jerusalem, utsade Jesus förbannelsen öfwer fikonaträdet Marc. v. 14.; på aftonen samma dag, v. 19., gick Jesus åter till Bethanien, men högst sannolikt hindrades lärjungarne, af nattens mörker, att warseblifwa, huru Jesu ord hade gått i fullbordan, och trädet blifwit förtorkadt; de sågo det först, då de, bittida på Onsdagen (Marc. v. 20.), på wägen till Jerusalem, gingo förbi trädet; då förundrade de sig (Matth. v. 20.) och sade: si, huru är det fikonaträd så snart torkadt. Detta är händelsens förlopp, som Marcus berättar utförligare, än Mattheus, enligt hwilkens framställning det kunde synas, som om trädet blifwit förtorkadt i samma ögonblick, som Herren utsade den ofwannämnda förbannelsen. Calvin: Mattheus et Marcus in hoc consentiunt, Christum, quum in urbem postridie sollennis sui ingressus veniret, maledixisse arbori. Tantum exprimit Marcus (quod præteritum a Matthæo fuerat), rem fuisse animadversam a discipulis die sequente. Quam-

quam ergo distinctius temporis ordinem Marcus notavit, nihil tamen diversum continet. Cæterum quisquis expendet, quam parum curiosi fuerint evangelistæ in notatione temporum, eum non offendet ista narrandi diversitas. Brengel yttrar sig någorstädes, öfwer den skenbara olikheten hos Synoptikerne uti tilldragelsernas anordning och biomständigheter, ganska skönt sålunda, att det förekommer honom så, som om twå personer beskrefwo samma trakt, den ena går ifrån öster till wester, den andra i motsatt rigtning, följer icke deraf en betydlig olikhet i sakernas följd på hwarandra, medan likwäl, hos dem begge, hufwudsakerne äro alldeles desamma? — Och just denna okonstlade mångfald uti framställningen är ett skönt wittnesbörd för sanningen och trowärdigheten hos berättarne, hwilka, om de hade welat fullfölja en öfwerlaggd plan, skulle helt annorledes gått till wäga. Deßa brister, om man så will säga, i framställningen af den Evangeliska historien äro hennes tjenareskepnad, men öfwerallt framlyser ifrån henne Herrens herrlighet; tillika äro deßa Evangeliernas egendomligheter en trospröfning, om man uti dem will, genom tron, i Jesus skåda werldens Frälsare, eller om man will, till egen förargelse, mißbruka sådana olikheter och låta afhålla sig ifrån att tro. Rätt skarpt betraktade, äro alla skiljaktigheter, särdeles hos Synoptikerne, emot den af dem enstämmigt betygade sanningen och mot det wäsendtliga hufwudinnehållet, som hos alla är gemensamt, så godt som af alldeles ingen wigt, och det fordras en mycket ond wilje, mycken twifwelsjuka och stor owilja emot den gudomliga sanningen, för att, af sådane ringa olikheter, härleda wigtiga inwändningar emot sjelfwa facta. Evangelii fienders förfarande i detta stycke är sannt Phariseiskt, de sila myggor och swälja kameler, de upphöja de obetydligaste olikheter till wigtiga wittnesbörd emot Evangelisternes sanning och trowärdighet, och förbise den sig öfwerallt erbjudande öfwerensstämmelsen i de wigtigaste och flesta punkter. Om detta nu är ärligt, redligt, sanningsälskan-

de och wärdt bifall, är lätt att sluta, och kan billigt öfwerlemnas åt hwarje Skriftforskares opartiska omdöme.

Jesu intåg i Jerusalem, då Han med wälwilja emottog lofsångerna och helsningarna af den Honom åtföljande folkmängden, som ropade Honom till mötes Hosianna, wälsignad ware Han, som kommer i Herrans namn, är å Hans sida en omißkännelig bekännelse af Hans Meßianska wärdighet, och fikonaträdets förbannelse är ett uppenbarande af den domaremagt, hwilken Honom, såsom Meßias, tillkom.

V. 12. Jesus hungrade! Der se wi den swage, behöfwande menniskan, hwilken på sig burit wår menniskonaturs alla behof, sådana de hos oß finnas, jemf. Joh. 19, 28. mig törstar, och Matth. 4, 2.

V. 13. Den hungrande Jesus ser på afstånd ett fikonaträd, som löf hade. Då fikonaträdet, enligt deß natur, sätter frugter, innan det drifwer blad, så lät detta med rätta sluta till närwaron af frugter; men si Jesus fann der intet annat, än löf, ty det war icke då tid till fikon; fikonaträdet sätter, uti Österlandet, likasom hos oß, sent på höften frugter, som blifwa öfwer wintern och först mogna följande wår, och då nu, när Jesus sökte fikon på trädet, årstiden ännu icke war så långt framskriden, att deßa öfwer wintern burna fikon redan kunde wara mognade och afskördade, så kunde Han, äfwen af denna orsak, förmoda frugter på trädet, och wänta, att kanske en eller annan frugt redan skulle hafwa kunnat blifwa brådmogen, men då detta icke war fallet, och trädet alldeles icke bar någon frugt, så wisade sig derutinnan, att det war ett ofrugtbart träd. Denna förklaring synes mig, af flere förhandenwarande, såsom den naturligaste och mest förtjente att antagas.

V. 14. Åte nu aldrig någon härefter frugt af dig! Med deßa ord förbannar Jesus fikonaträdet, och då det kunde lända Lärjungarne till anstöt, att deras Herre och Mästare mißtagit sig, så upphäfwer Han denna förargelse

ge-

genom det magtord, som för dem uppenbarade Hans magt. Calvin: In eo sita est difficultas, quomodo deceptus fuerit fructum in arbore vacua quærens, præsertim quum nondum esset maturum fructibus tempus: deinde cur tam severe excanduerit in arborem innoxiam. Sed nihil absurdi est, si dicamus, secundum hominem speciem arboris fuisse illi incognitam: fieri tamen potest, ut consulto accesserit, eventum non ignorans. Certe ad maledicendum iracundiæ fervore non rapitur, sed quum molesta illi pro carnis sensu esset fames, eam contrario affectu vincere aggressus est, nempe ut patris gloriam proveheret: quemadmodum alibi dicit Joh. 4, 34. Cibus meus est, ut faciam voluntatem patris. Ergo quum ipsum premeret fames, nec præsto adesset cibus, aliunde se pascit, nempe Dei gloriam propagando. Voluit autem in arbore symbolum proponere, qualis tandem exitus maneat hypocritas, et simul detegere, quam inanis sit ac nihil eorum ostentatio. — Hinc discamus, quid valeat maledicendi verbum, nempe ut sterilitatis damnetur arbor: sicuti rursum benedicit Deus, quum fecunditatem sua voce inspirat.

Och Hans lärjungar hörde det, anmärker Evangelisten uttryckligen, för att derigenom, på förhand, motivera det följande, v. 20. 21.

V. 15. Och de kommo till Jerusalem, der Jesus renade templet ifrån köpare och säljare, hwarutinnan Han utöfwade en profetisk werksamhet, ty det war de gamle Profeternes werk, att afskaffa de missbruk, som hade insmygit sig i Gudsdyrkan. Då Johannes, i sitt Evangelium, omißkänneligen iakttager en wiß tidföljd af händelserna, enligt hwilken templets renande skulle hafwa tilldragit sig straxt efter den första Påskhögtiden, och då Synoptikerne äfwen sätta detta factum

i sammanhang med Jesu död, v. 18., så synes denna olikhet knappt kunna på annat sätt låta förlika sig, än genom antagande af ett förnyadt renande af templet, hwilket äfwen derföre icke har något emot sig, emedan, i anseende till folkets stora sedeförderf och denna handels stora beqwämlighet inom de inre förgårdarne, ett sådant mißbruk ganska lätt, efter en kort tid, kunde insmyga sig.

V. 20. Den följande morgonen sågo nu lärjungarne, att det af Jesus förbannade fikonaträdet war förtorkadt ända intill roten, v. 21.; då kom Petrus ihåg Herrens ord och sade m. m. Äfwen här wisar sig åter Marcus i sin berättelse noggrannare, än Mattheus, som endast i allmänhet säger, att lärjungarne hade så yttrat sig till Jesus; de torde förut, sins emellan, hafwa talat om det förtorkade trädet, till deß Petrus, i allas namn, tog ordet och talade till Jesus. Då Marcus esomoftast berättar omständigheter, som i synnerhet angå Petrus, så bestyrkes deraf det antagande, att han skrifwit sitt Evangelium under Petri synnerliga inflytande, och af honom bekommit underrättelse om många biomständigheter.

Fikonaträdets förtorkande och Gergesenernes swinahjords störtande i hafwet (se N:o 19.) äro de båda enda underwerk, genom hwilka Herren förorsakade någon skada. Alla andra äro af blott wälgörande natur. Hwad Fikonaträdet angår, så uppenbarar sig Herrens straffande domaremagt uti en handling, som bör symboliskt uppfattas, ty rätt wigtig och betydningsfull blifwer för oß denna Jesu handling först, då wi icke blott fäste oß wid den yttre tilldragelsen af fikonaträdets förtorkande, utan fastmer och tillika betrakta den, såsom innebärande uti sig en moralisk och historisk sanning. Symboliska handlingar af dylik art finna wi ofta hos Gamla Testamentets Profeter och jemwäl Ap.Gern. 21, 10. m. m., och till och med templets renande har, utom det

närmaste ändamålet, en symbolisk betydelse. Då Jesus hade kommit, icke att förderfwa menniskornas själar, utan att rädda, söka och saliggöra det, som förloradt war, så wore derföre alla Hans under af en wälgörande och helande art; men då Han också tillika skulle wara werldens domare, och med syndarnes slägte företaga ett genomgripande åtskiljande (κρίσις), så wisar Han, genom detta fikonaträd, på det mest skonande och oskadliga sätt denna straffande domare-werksamhet, och lärer oß oräkneligt ofta, äfwen genom denna liknelse om det ofrugtbara fikonaträdet, att den hotas med förderf, som icke bättrar sig Luc. 13, 6. 9.

Betraktar man underwerket med detta fikonaträd, såsom symboliskt factum, så är det symbolen af en historisk och moralisk sanning; en historisk, så widt det öfwer Jerusalem och det Judiska folket inbrytande förderfwet derigenom bildligen framställes; af en moralisk, emedan det alltid är förderfligt, då Guds nådeafsigter med oß icke uppnås, under det wi framgå utan att bära de frugter af ånger och ett heligt lefwerne, hwilka Guds nådiga wilje hos oß söker. Sådan obotfärdighet, sådant tillintetgörande af Guds nådiga afsigter, war grunden till Israels förderf, och är alltid grunden till förderf, så wäl för hela folkslag, som för enskilda menniskor. Jesus söker i Israel ånger och tro, men Han finner hos den stora mängden af folket, och i synnerhet hos deß ledare, de äldste, Phariseer, Skriftlärde och Prester allenast löfprydnaden af ett hycklande wäsende, men icke frugter af ett Gudi helgadt heligt lefwerne; detta war orsaken till Israels fall och förskingrande ibland alla folkslag. Wizenmann S. 445.: Det underbara här är helt olikt arten af de öfriga underwerken; alla öfriga woro wälgörande, endast detta är förderfligt. Men underwerket har den prägeln, att det är en symbolisk framställning af de händelser, hwilka det åtskiljer. I går hade Jesus, såsom Guds Son,

intågat i Jerusalem, för att njuta frugterna af sina bemödanden, och för att blifwa emottagen såsom deras Guds Son, men Han hade icke funnit några frugter, utan återwände tomhändt till Bethanien. I dag går Han åter till staden, på wägen hungrar Han, Han ser ett fikonaträd, och finner ingen frugt: — härefter skall det derföre icke mer frambringa någon frugt och trädet förtorkas. Hwilken talande symbol af Jerusalem.

Lavater: Wi anse detta förtorkande af ett ofrugtbart fikonaträd, såsom en sinnebildlig handling af wår Herre, hwarigenom Han will för oß sinnligt framställa och på wåra hjertan lägga ofrugtbara och owerksamma menniskors oundgängliga öde. Hwad ligger på detta ställe närmare, hwad härflyter naturligare och omedelbarare derifrån, än deßa begge så stora, så praktiska, det will säga, för wåra behof så wigtiga läror: 1) ofrugtbarhet och förderf äro oåtskiljeliga; 2) twifwelfri tro underkufwar naturen (v. 22—24.). Antingen står denna historia der utan allt syftemål, eller är författarens affigt, att göra deßa twenne af Christus gifna läror för oß wigtiga. Begge äro lika förundran wäckande, lika oemotsägliga. Hwad angår första läran, så är det wår Herres, och Hans förelöpare Johannis, mest hyllade tanka: förderf förestår den owerksamme och ofrugtbare Christne Matth. 3, 10. Cap. 7, 19. Joh. 15, 2. 6. Christus, som i alla afseenden war Guds afbild, afbild af Hans kärlek och Hans magt, af Hans långmodighet och Hans rättwisa, wille ock en gång wisa sin straffande kraft. Den, som will lära, kan här lära något ganska wigtigt, Herrens godhet och allwar, och genom båda låta uppwäcka sig till bättre tankar och gerningar. I sitt himmelska Paradis planterar Jesus endast frugtbara träd, lifsens träd, som alla månader frambringa nya, skönare frugter. Och den, som der will blifwa frugtbar, måste först hafwa warit det här. Den, som, i det närwarande lifwet, icke burit några frugter, skall icke el-

ler i det tillkommande frambringa några; den, som här icke sått, skall der icke uppskära. Allt det, som der skall lefwa, måste här wara wäckt till lif. Löf äro inga frugter, ord äro inga gerningar och tankar. Allt hos menniskan måste wara godt: ord, gerningar, tankar, det yttre och det inre. Det yttre måste wara såsom wäsendet, och wäsendet såsom det yttre, Hebr. 6, 7. 8.

V. 22. På lärjungarnes förwåning uttryckande anmärkning, swarar Jesus med uppmuntran till förtröstan på Gud, afskildrar sedan (v. 23.), likasom Matth. 17, 20. (se N:o 23.), den lefwande trons stora kraft att förmå werka det oerhörda, och försäkrar dem, v. 24., att deras troende bön skall alltid winna bönhörelse. Lavater: Den andra hufwudläran, som utan hyckleri och fräckhet icke kan förnekas, är den om en twifwelfri tros och en kärleksfull böns stora kraft. Det är en af Christi i synnerhet älskade läror, att, för den rent af twifwelfria tron, äfwen det swåraste, äfwen det till utseende omöjligaste, är möjligt. Christus låter intet tillfälle förbigå, att för sina lärjungar upprepa denna lära. Det är en af Christi mest i ögonen fallande och Honom egna läror. Calvin: Usum miraculi longius extendit Christus, ut suos discipulos ad fidem fiduciamque animet. Sequitur deinde promissio, fide impetraturos quicquid a Deo petierint. Sed quia fides, si qua est nobis, erumpit statim in preces, et ad thesauros gratiæ Dei, qui verbo ostensi sunt, penetrat ut illis fruatur, ideo fidei precationem subjungit Christus. Hic autem locus ad vim naturamque fidei exprimendam insignis est, nempe quod certitudo sit in Dei bonitatem recumbens, quæ dubitationem non admittit. Neque enim alios credere agnoscit Christus, nisi qui indubie statuunt Deum sibi esse propitium, nec hæsitant quin daturus sit quod petunt.

Tankegången i denna historia.

Om den sanna trons kraft.

Denna kraft wisar sig deruti

1. Att wi frambringa frugter af ånger och ett Gudi helgadt lefwerne, Matth. v. 18—20;
2. Att wi öfwerwinne alla hinder och swårigheter, som sätta sig emot wår werksamhet, v. 21.;
3. Att wi blifwa bönhörde, då wi bedje Gud, v. 22.

LIBRARY OF CONGRESS
0 014 500 959 5